НАВОИЙ АСАРЛАРИ УЧУН ҚИСҚАЧА ЛУҒАТ

ТОШКЕНТ
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ФАНЛАР АКАДЕМИЯСИНИНГ
«ФАН» НАШРИЁТИ

www.ziyouz.com kutubxonasi

Алишер Навоий асарлари учун мўлжалланган ушбу луғатга шоир асарларида энг кўп учрайдиган ва, шунинг билан бирга, ҳозирги замон ўқувчиси учун тушунилиши кўпроқ қийинчилик туғдирадиган сўзлар киритилди.

Ушбу луғатнинг 1976 йилда ва 1983—85 йилларда чоп этилган «Навоий асарлари луғати» бир ва тўрт жилдлиларидан фарқи, дастлаб, ундан ўрин олган сўзларнинг деярли ярми олдинги нашрларга киритилмаган сўзларни ташкил қилса, бошқа ҳолларда уларнинг янги-янги маънолари биринчи бор қайд қилинди.

Луғат, асосан, Навоий тилидаги арабча ва форсча сўзлардан иборат бўлгани учун, катта эҳтиёж сезилаётган «Арабча-ўзбекча» ва «Форсча-ўзбекча» луғатлар вазифасини ҳам ўташи мумкин.

Луғат, Алишер Навоий асарлари учун шоир ҳали ҳаёт экан пайтлардан бошлаб, то XIX аср охиригача пайдо бўлган нодир қадимий қўлёзма луғатлар асосида тузилди.

Шунинг билан бирга, олдинги луғатлар юзасидан билдирилган танқидий фикрлар «Қисқача луғат»да ҳисобга олинди.

Луғат мактаб ўқувчилари, студентлар, зиёлилар, ишчи ёшлар, шунингдек Навоий мухлисларига мўлжалланган.

Тузувчи:
филология фанлари доктори
БОТИРБЕК ҲАСАНОВ

Н $\frac{4602030000-868}{М 355 (04)-93}$ рез—92

ISBN 5—648—01853—3

© Ўзбекистон Республикаси ФА «Фан» нашриёти, 1993 й.

КИРИШ СЎЗ

Алишер Навоий асарларига биринчи луғат П. Шамсиев ва С. Иброҳимов томонидан «Ўзбек классик адабиёти учун қисқача луғат» номи билан 1953 йилда нашр этилди. Сўнг ушбу луғатнинг қайта ишланган нусхаси — «Навоий асарлари луғати» 1976 йилда босилиб чиқди. 1983 йилда эса «Алишер Навоий асарлари тилининг изоҳли луғати» нашр қилина бошланди. Унинг тўртинчи китоби 1985 йилда чоп этилгандан сўнг кўп вақт ўтмаган бўлса-да, луғат кам нусхада чиққани учун тез тарқаб, камёб китоблар қаторига киритиб қолди. Алишер Навоий луғатларига эҳтиёж ортиб бормоқда. Айниқса, кенг китобхонлар оммаси Навоий асарларининг нашр қилинаётган 20 жилдлик тўпламининг аввалги китобларини ўқий бошлагани муносабати билан бу эҳтиёж шу куннинг талабига айланиб қолди.

Навоий тилининг ушбу қисқача луғати мазкур талабни қондириш мақсадида тузилди. Луғатга Навоий тилидаги ҳозирги кунда тушунилиши қийин арабий, форсий ва қисман туркий сўзлар киритилди. Сўзларнинг бир қисми юқорида зикр қилинган луғатларда учрамайди. Қолган сўзларнинг баъзилари илгари очиб берилмаган маънолар билан бойитилди, аммо айрим сўзларнинг маъноларидан фақат муайян матнда келганларигина очиб берилди. Олдинги луғатларда йўл қўйилган хатоларни қайтармасликка ҳаракат қилинди.

Луғатни тузишда юқорида зикр қилинган луғатлардан ташқари Ҳаравийнинг «Бадойиъ-ул-луғат» (XV аср), Румийнинг «Абушқа» (XVI аср), Маҳдийхоннинг «Санглоҳ» (XVIII аср) ва Фатҳали Қожорнинг «Луғат-и атрокийа (XIX аср) қомусларининг сўз бойлигидан кенг фойдаланилди.

Луғатнинг тузилиши ҳақида

Навоий сўзлари луғатда ўзбек алифбоси тартибида жойлаштирилди. Арабча сўзлар таркибидаги ўзбек тилида ўхшашлари йўқ баъзи товушлар қуйидагича ифодаланди:

а) ҳамза ва ъайн ҳарфлари ўрнида — **ъ** ҳарфи. Ушбу ҳарфсиз ёзилиши қабул қилинган, аммо таркибида ҳамза ёки айн борлиги маълум (олим, илм, урф, адолат сингари) сўзлар ва ҳамза **й** га айланган (ҳазойин, малойик, дафойин, мойил каби) сўзлар бундан истисно. Аммо бунинг каби сўзлар Навоий асарларининг нашрлари ва юқорида зикр қилинган луғатларда **й** ҳарфисиз ёзилган бўлса, сўзнинг ушбу шакли ҳам қабул қилинган сийғага ҳавола билан ўз ўрнида берилди. Масалан:

www.ziyouz.com kutubxonasi

хазоин **хазойин** га қ.

б) те ва то (итқи) учун — **т** ҳарфи;
в) ҳе (ҳойи ҳутти) ва ҳо (ҳойи ҳавваз) ҳарфларини ўзбек алифбосидаги **ҳ** билан ифода этилди;
г) се, син ва сод ҳарфлари **с** билан ёзилади;
д) зе, зол, зод ва зо (изғи) ҳарфлари **з** орқали берилди.
Унлиларни ифодалашда Навоий тилининг қонуниятларига таянилди. Туркий сўзлардаги алиф ва фатҳа **а** билан ифодаланди (бош, қош, тош каби қатор сўзлар бундан истисно). Бу қоида қандайдир сабаб билан маълум сўзда бузилган бўлса, ушбу янглиш шакл тўғри шаклга ҳавола билан ўз ўрнида келтирилди, мас.:

боронғор тўғриси **баранғар**.

Туркий сўзларда **йо** ҳарфи алиф билан ёки фатҳали бўлса, **я** ҳарфи билан эмас, балки **йа** тарзида ифодаланади, мас.:

ийа эга.

Бундай сўзларда ҳам хатога йўл қўйилган бўлса, ушбу шакл тўғри ёзилишига ҳавола билан ўз ўрнида келтирилди, мас.:

иё тўғриси **ийа**.

Форсча ва арабча сўзларда **йо** ҳарфининг алиф билан бирикмаси **ё** эмас, балки **йо** шаклида ёзилди, мас.:

ашйо **шай** нинг кўплиги.

Яна **йо** ҳарфи вов ва замма билан бирикиб келган сўзларда **ю** эмас, балки **йу** бирикмаси билан берилди. Масалан, **дарюза** мана бундай бўлади:

дарйуза тиланчи, гадо.

е сўз бошида келганда, **йе** тарзида берилди. Мас.:

йелосо йелдек.

Ҳар бир сўз луғатда ўзига алоқадор ҳамма материал билан бирга айрим луғат моддасини ташкил қилган. Луғат моддасининг таркиби мана бундай: бош сўз (ҳозирги ва эски ёзувда), сўзнинг маънолари, уларни очиб берувчи мисоллар (лозим бўлган ҳолларда), бош сўзнинг турли ибораларда келиши, уларнинг маънолари.
Бош сўз феъл бўлса, **-мак**, **мак** қўшимчалари билан ноаниқ (масдар) сийғасида, қолган сўз туркумлари бирлик сон бош келишик сийғасида берилди. Арабий сўзнинг ёнида кўплик сон сийғаси ҳам кўрсатилди, мас.:

либос кўплиги **албиса**...
мажлис кўплиги **мажолис**...

Арабий сўзнинг кўплик сийғалари ҳам ўз ўрнида бирлигига ҳавола қилиб берилди, мас.:

ажнос **жинс** нинг кўплиги.
хазойин **хазина** нинг кўплиги.

Агар арабий сўзнинг кўплик сийғаси бирлик сийғасига хос бўлмаган маънога эга бўлса, ёки муайян бир сўз бирикмасида

келган бўлса, бу ҳолда буларнинг ҳаммаси ушбу сўзнинг бирлик сийғасига қилинган ҳаволадан кейин келади, мас.:

асқол **сиқл** нинг кўплиги: юк; буюм.
жазойир **жазира** нинг кўплиги: ~ **аҳлини** оролда яшовчилар, ороллилар.

-ҳо ва **-он** қўшимчалари билан ясалган форсий кўплик сийғаларининг фақат мустақил маънога эга бўлганлари айрим луғат моддаларига киритилди.
Агар бош сўзнинг бир неча талаффуз шакли бўлса, у ҳолда ушбу шакллар **ва** боғловчиси билан ёнма-ён бир модда ва яна алифбе тартибида ўз ўрнида асосий сийғага ҳавола билан берилди, мас.:

сийаҳ **сийоҳ** га қ.
сийоҳ ва **сийаҳ** қора.

Сўзнинг шакли матнни нотўғри ўқиш натижасида юзага келган тақдирда, ушбу шаклни алифбе тартибида ўз ўрнида тўғри сийғаси билан келтирилди, мас.:

манфах тўғриси **минфах**.

Шаклдош сўзлар айрим моддаларни ташкил қилиб, ҳар бири оч рим рақами билан ажратилди, мас.:

алам I азоб, дард...
алам II байроқ...

Бош сўз модда ичида қайтарилса, унинг ўрнига ~ (мадд) белгиси қўйилди, мас.:

вом қарз; ~ **айламак** қарз олмоқ.

Луғат моддаси бошига чиқарилган сўз мустақил ҳолда қўлланмаса, шу сўздан сўнг остин-устин нуқта қўйилиб, сўнг таркибида ушбу сўз бор ибора берилган ва изоҳланган, мас.:

уббидат: ~ **эҳсонуҳу** яхшиликлари абадий бўлсин.

Маънодош ёҳуд бир-бирига яқин маъноларни ифодаловчи сўзлар бир-биридан вергул билан ажратилди, мас.:

зинда тирик, барҳаёт, жонли.

Бир-биридан узоқ эмас, лекин шу билан бирга яқин ҳам бўлмаган маъноларни ифодаловчи сўзлар нуқтали вергул билан ажратилди, мас.:

вароқ яшнаган ер; кўкламда униб чиққан ўланлар.
важоҳат юз тузилиши; ҳайбат.

Турли тушунчаларни ифода этувчи сўзлар қавсга олинган ҳинд рақамлари билан санаб ўтилди, мас.:

канаф 1) ён, чет; 2) паноҳ.

Турғун бирикма ва бошқа иборалар луғат моддаси ичида тўқ ёзув билан ажратиб берилди. Луғат моддаларининг изоҳ қисмида сўзларнинг маъно нозикликлари ва бошқа турли белгила-

www.ziyouz.com kutubxonasi

рини очиб берувчи тушунтиришлар қавсга олинган ҳолда келтирилди.

Маъно исботи учун мисоллар фақат Навоий асарлари нашрларида ёки юқорида эслатилган бир жилдли ёхуд тўрт жилдли луғатларда хато берилган сўзларнинг тўғриси келтирилган луғат моддалардагина келтирилди. Луғат моддаси охирига нуқта қўйилади.

АЛИФБЕ

А а	Ж ж	Н н	Ф ф	Э э
Б б	З з	О о	Х х	Ю ю
В в	И и	П п	Ц ц	Я я
Г г	Й й	Р р	Ч ч	Ў ў
Д д	К к	С с	Ш ш	Қ қ
Е е	Л л	Т т	ъ	Ғ ғ
Ё ё	М м	У у	ь	Ҳ ҳ

А

Аазз اعز **аъаз** га қ.

аб اب кўплиги **обо** ота.

аб اب бобо.

абад ابد кўплиги **обод** доимийлик; ~ **у-л-обод** абадларнинг абади (тангри сифати); ~ умри, ~ **ҳаёти** доимий, мангу ҳаёт.

абан: ~ **ан жаддин** бободан отагача.

абас عبث беҳуда, фойдасиз, бемаъни; ~ **бўлмак** фойдасиз бўлмоқ.

абвоб ابواب **боб** нинг кўплиги.

абд عبد кўплиги 1) **ибод** банда, Аллоҳнинг қули; 2) **абид** қул.

абдол ابدال валийларнинг махсус бир гуруҳи.

абдолваш ابدالوش абдолсифат

абдон ابدان **бадан** нинг кўплиги.

абзор ابزار ва **афзор** асбоб (иш қуроли).

абид عبيد абд нинг кўплиги 2) ...

абир عبير 1) бўй, ҳид; 2) анбар; ~ **и жаннат** жаннат бўйи, хушбўй ис.

абирафшон عبير افشان абир анқитувчи.

абирбез عبير بيز абир анқитувчи.

абиросо عبير آسا абир ҳидли; ~ **ел** абир ҳидли шабада.

абирсиришт عبيرسرشت абир қорилган, **гулбарги** ~ абир исли гул.

абйаз ابيض оқ.

абйазпўш ابيض‌پوش оқ кийган; субҳи ~ **тонг,** ёришган тонг.

абйот ابيات **байт** нинг кўплиги; ~ **айтмак** шеър тўқимоқ.

www.ziyouz.com kutubxonasi

абкам ابکم соқов; ~ **қилмак** соқов қилмоқ, тилдан қолдирмоқ.

абкамлик ابکملیك соқовлик.

абкор ابکار **бикр** нинг кўплиги; **маъно** ~ и (сўзларнинг) янги маънолари.

аблақ ابلق 1) оқ-қора ранг, ола-була; 2) ола пўстин; 3) човкар, ола от; **замона** ~ **и** кеча-кундуз.

аблағ ابلغ энг етук, энг сатоғатли.

аблук ابلوك мунофиқ, икки юзлама.

абно ابنا **ибн** нинг кўплиги; ~ **йи даврон**, ~ **йи даҳр**, ~ **йи замон** давр, вақт, замон фарзандлари; ~ **йи** жинс, ~ **йи рўзгор** одамлар.

або عبا жун матодан тикилган уст кийим, чакмон.

абобил ابابیل узунқанот; **тайри** ~ абобил қуши (Қуръоннинг «Фил» сурасида ҳикоя қилинган фил минганларни (эгаларини) ҳалок қилган қушларнинг номи).

абр ابر **булут**; ~ **и баҳор**, ~ **и нисон**, ~ **и раҳмат** баҳор булути, серёмғир булут; ~ **и кофурбиз** қор ёғдирувчи булут; ~ **и мутир**, ~ **и пурбор** серёғин булут; ~ **и гурроn** момақалдироқли булут.

абрас ابرص пес; мохов.

абраш ابرش 1) оқ-қизил ёки оқ-қора ранг; 2) саман от; **кўк** ~ кўк холли саман.

абришим ابرشیم ипак.

абркирдор ابرکردار булутга ўхшаш.

аброр ابرار азизу пок кишилар.

абросо ابراسا булутдек.

абру ابرو қош.

абрў ابرو тўғриси **абру**.

абтар ابتر 1) узилган, юлиқ; ~ **хат** узуқ, нотекис хат; 2) чунтоқ; наслсиз.

абтарваш ابتروش абтарсифат.

абтарий ابتری **абтар**га мансуб

абтаҳ ابطح водий номи.

абтаҳий ابطحی **абтаҳ**га мансуб; катта, кенг.

абу ابو кўплиги **обо** ота; **абу-л-араб** арабларнинг отаси, Нуҳ пайғамбарнинг ўғли Сомнинг лақаби; **абу-л-фурс** форсларнинг отаси, Хомнинг лақаби; **абу-т-турк** туркларнинг отаси, Нуҳ пайғамбарнинг ўғли Ёфаснинг лақаби; **абу-л-ғозий** Ҳусайн Бойқаронинг лақаби; **абу Қубайс** тоғ номи.

абус عبوس бадқовоқ, пешонаси тиришган.

абушқа ابوشقه эр, уй эгаси.

абҳар ابهر наргис.

абҳаршамим ابهرشمیم наргис ҳиди.

авбош اوباش безори, саёқ.

авбошлик اوباشلیك безорилик, саёқлик.

аввал اول кўплиги **авойил** ва **авоил** 1) аввал, илгари; 2) бошланиш, ибтидо.

аввалиййат اولیت дастлабки, аввалги.

аввалин اولین биринчи. ~ **ва охирин** биринчи ва охирги.

аввон عوان золим, ситамгар.

авд عود қайтиш, қайталаниш; ~ **этмак**, ~ **қилмақ** қайтмоқ; такрорланмоқ, қайтарилмоқ.

авж اوج юксалиш, кўтарилиш ва унинг энг юқори нуқтаси, апогей; ~ **и муқарнас** осмон гумбази; ~ **и рифъат** энг юксак, ~ **и шараф** энг шарафли мартаба; ~ **олмақ** юксалмоқ, кўтарилмоқ.

авзаҳ اوضح энг очиқ, энг равшан; ~ **ала-л-оламин** оламга равшан.

авзон اوزان **вазн** нинг кўплиги.

авзор اوزار **абзор** га қ.

авзоъ اوضاع **вазъ** нинг кўплиги.

авлий اولی **авло** га қ.

авло اولی ва **авлий** 1) бурунги; 2) яхшироқ.

авлод اولاد **валад** нинг кўплиги.

авн عون ёрдам, кўмак; ~ **топмақ** ёрдам кўрмоқ.

авоил اوایل **авойил** га қ.

авойил اوایل ва авоил 1) **аввал** нинг кўплиги авваллари, 2) бошланиш, ибтидо.

авомир اوامر **амр** нинг кўплиги.

авому-н-нос عوام‌الناس халқнинг кўпчилиги, омма.

авон I اوان **он** нинг кўплиги; **шабоб** ~ **и** ёшлик йиллари.

авон II عوان 1) уй бекаси; 2) эрли хотин.

www.ziyouz.com kutubxonasi

авон III عوان тўғриси **аввон.**

авоний اوانی **ино** нинг кўплиги.

авориз عوارض **ориза** нинг кўплиги.

авосит اواسط **васат** нинг кўплиги; **замони ~** ўрта яшарлик.

авохир اواخر **охир** нинг кўплиги; **ҳаёти ~** қарилик.

авр عور яланғоч; **~ бўлмак, ~ эрмак** яланғоч бўлмоқ.

авранг اورنگ 1 тахт; 2) тож; 3) осмон; 4) етти оғайни туркумидаги юлдузлар; 5) ақл; 6) шавкат; 7) турмуш; 8) макру ҳийла.

аврат عورت тананинг уятли ерлари; **сатри ~** авратни бекитиш; **~ аъзоси** жинсий узвлар.

авроқ اوراد **вирд** нинг кўплиги; кўп такрорланадиган оятлар ва дуолар.

авроқ اوراق **варақ нинг кўплиги, жамол ~ и юз,** икки бет.

авсат اوسط кўплиги **авосит** ўрта, марказ; **~ у-н-нос** ўрта табақа кишилар.

авсаъ اوسع энг кенг; **~ қилмак** кенгайтирмоқ.

авсот اوساط **васат** нинг кўплиги.

авсоф اوصاف **васф** нинг кўплиги; **и писандида** маъқул сифатлар; **~ и ҳамида** мақтовли сифатлар; **ҳадди ~** тавсиф чегараси; сифатларнинг ҳаммаси.

автод اوتاد **ватад** нинг кўплиги.

автон اوطان **ватан** нинг кўплиги.

автор اوتار **ватар** нинг кўплиги; **~ талқинлари** тор ёки керишнинг тебраниши.

авқот اوقات **вақт нинг** кўплиги; **~ жоми** вақт жараёни, ўлчови; **~ сурмак** яшамоқ.

авқоф اوقاف **вақф** нинг кўплиги.

авҳом اوهام **ваҳм** нинг кўплиги.

ад عد санаш, саноқ; **беҳадду ~** чексиз ва саноқсиз.

адавот ادوات **адот** нинг кўплиги.

адад عدد кўплиги аъдад миқдор, сон; **~ касрати** миқдор, сон кўплиги; **~ махласи** сон, йиғиндиси.

ададлиғ عددليغ саноқлик.

ададсиз عددسيز саноқсиз, беҳисоб.

адам عدم йўқлик; **~ вилояти, ~ иқлими; ~ кишвари, мисри, ~ мулки** йўқлик олами, ғайб олами; охират. **~ дуржи, ~ хонақоҳи** ўзликни йўқотадиган жой; **~ кунжи** йўқлик бурчаги; **~ кўйи** йўқлик кўчаси; **~ бўлмақ йўқ бўлмоқ; ~ йўлини тутмақ** йўқликка кетмоқ; **~ и тааййун** ноаниклик, муаййансизлик.

адамвор عدموار йўқдек, йўқ каби; **~ айламак** йўқ қилмоқ.

Адан عدن орол номи.

адас عدس ёсмиқ.

адақ اداق ва **адоқ** охир, сўнг.

адвийа ادويه даво нинг кўплиги.

адвор ادوار 1) **давр** нинг кўплиги; 2) мусиқа илми.

адиб اديب адабий илмлар (филология) олими.

адил عديل миқдор ва мартабада баробар, тенг, **~ айламак** баробар қилмоқ, тенглаштирмоқ.

адилсиз عديلسيز тенги йўқ.

адим عديم йўқ; **мислинг ~** ўхшашинг, тенгинг йўқ; **~ у-л-мисл** мислсиз, тенги йўқ.

адйон اديان **дин** нинг кўплиги.

адлча عدلچا адолат билан, одилона.

адно ادنا 1) энг яқин, 2) арзимас; энг тубан.

адо ادا ўташ, бажариш, **~ айламак** бажармоқ; **~ йи фарз қилмақ** бурчни ўтамоқ.

адовий اداوی ўқ-дори.

адола عداله адолат.

адолиқ اداليق адога эга, ўтовчи.

адома ادام **~ умруҳу** умрини узун қилсин.

адоний ادانی **адно** нинг кўплиги.

адот ادات кўплиги **адавот** буюм.

адоқ اداق **адақ** га қ.

адув عدو кўплиги **аъдо,** душман, ёв; **~ доми** душман тузоғи; **~ дин мубарро қилмақ** ёвдан озод қилмоқ; **~ қасди қилмақ** ёв қасдини қилмоқ.

адувбанд عدوبند ёвни асир олувчи.

адувваш عدووش душмансифат.

адъийа ادعيه **дуо** нинг кўплиги.

адҳам ادهم 1) қора; 2) қора от, 3) кишан.

www.ziyouz.com kutubxonasi

адҳон ادحان **дуҳн** нинг кўплиги.

ажам عجم 1) ғайри араб; Эрон, эронли; ~ **тили** форс тили; 2) мусиқада бир куй номи.

ажамий عجمی **ажам** га мансуб, форсий, эроний; **ўзни ~ айламак** ўзини гўлликка солмоқ.

ажвиба اجوبه **жавоб** нинг кўплиги.

аждар اژدر аждаҳо.

аждарваш اژدروش аждарсимон.

аждарсо اژدراسا аждарга ўхшаш.

аждаҳокуш اژدهاکش аждар ўлдирувчи.

аждод اجداد **жадд** нинг кўплиги.

ажз عجز кучсизлик, заифлик; ~ **етмак** заифлашмоқ; ~ **кетурмак** бўйин эгмоқ, бўйсунмоқ; ~ **ини адо қилмоқ** ожизлигини бўйнига олмоқ.

ажзкеш عجزکیش ожизона муносабатда бўлувчи, зўравонлик қилмайдиган киши.

ажзо اجزا **жузъ** ва **жузв** нинг кўплиги; **қуёш ~ си** қуёш зарралари.

ажил عجیل шошилинчли.

ажилла اجلا тўғриси **ажилло.**

ажилло اجلا **жалил** нинг кўплиги; ~ **йи асҳоб** улуғ зотлар.

ажлоф اجلاف **жилф** нинг кўплиги; ~ **эли** билимсизлар.

ажмал اجمل энг гўзал, энг чиройли; ~ **келмак** чиройли бўлмоқ.

ажниҳа اجنحه **жасад** нинг кўплиги.

ажнос اجناس **жинс** нинг кўплиги.

ажр اجر тўлов, мукофот.

ажром اجرام **жирм** нинг кўплиги.

ажсод اجساد **жасад** нинг кўплиги.

ажсом اجسام **жисм** нинг кўплиги.

ажуба عجوبه тўғриси **уъжуба.**

ажуз عجوز ва **ажуза** 1) қари; 2) чол; 3) кампир; 4) кўҳна дунё.

ажуза عجوزه **ажуз** га қ.

аз از ўзбек тилидаги чиқиш келишиги вазифасини ўтайдиган олд кўмакчи; ~ **дил** юракдан; ~ **таҳи дил** чин кўнгилдан, астойдил; ~ **бас,** ~ **баски** чунки, шунинг учун.

азаб عزب уйланмаган, бўйдоқ.

азал ازل бошланиш даври йўқлик, ~ **девони,** ~ **хатти** қисмат, тақдир; ~ **наққоши** Ҳақнинг яратувчилик сифати; ~ **соқийси** Ҳақнинг ишқ лаззатини берувчилик сифати; ~ **қассоми** Ҳақнинг қисматни белгилаш сифати.

азалий ازلی бошланиш даври йўқ.

азамат عظمت улкан.

азбар ازبر ёдаки, ёддан; ~ **айламак,** ~ **қилмақ** ёдламоқ.

азвож ازواج **завж** нинг кўплиги.

азвоқ ازواق **завқ** нинг кўплиги.

аздод اضداد **зид** нинг кўплиги.

азиз عزیز кўплиги **аъизза** қадрли; улуғ.

азим عظیم кўплиги **изом** улуғ, катта; ~ **у-л-жусса** гавдали; ~ **у-ш-шон** улуғ мартабали.

азимат عزیمت 1) интилиш; жўнаш; ~ **этмак,** ~ **қилмак** интилмоқ; 2) Азаймхоннинг амали.

азкийо اذکیا **закий** нинг кўплиги.

азл عزل бўшатиш, четлатиш (ишдан, вазифадан) ~ **этмак** бўшатмоқ, четлатмоқ (ишдан, вазифадан).

азм I عزم қасд, киришиш; ~ **қилмак** киришмоқ.

азм II عظم кўплиги **изом** II суяк; ~ **рамим** чирик суяк.

азмсоз عزمساز азм қилувчи; ~ **айламак** юришга шайламоқ.

азоб عذاب қийналиш, уқубат; ~ **и алим** аламли азоб; ~ **оятлари** Қуръон сураларидаги гуноҳ ишлар учун ваъда қилинган азоб-уқубатлар ҳақидаги оятлар; ~ **и қабр** гўр азоби.

азозил عزازیل шайтон, иблиснинг номи.

азрақ ازرق кўк ранг; ~ **либос** кўк кийим;

азро عذرا 1) бокира қиз, 2) маҳбуба; 3) Вомиқ ошиқ бўлган қизнинг исми.

азубат عذوبت тотлилик.

азфар اذفر ўткир исли.

азҳар اظهر ўта зоҳир, энг равшан.

азҳару: اظهر ~ **мина-ш-шамс** қуёшдан равшанроқ.

азҳо اضحا қурбонлик; ~ **ийди** қурбон байрами.

www.ziyouz.com kutubxonasi

азҳон اذهان **зеҳн** нинг кўплиги.

азҳор ازهار **заҳра** нинг кўплиги.

аизза اعزه **аъизза** га қ.

аимма ائمه **имом** нинг кўплиги; ~ **йи ислом** ислом пешволари.

айалғу ايالغو куй таркибидаги чўзиқ нағмалар.

айалғучи ايالغوچی куйнинг айалғусини ижро этувчи.

айақ اياق ва **айағ I** 1) оёқ; ~ **беркитмак** чидамоқ; ~ **остида қолмақ** оёқ ости бўлмоқ; ~ **тартмақ** алоқани узмоқ; ~ **чекмак** четлашмоқ, узоқлашмоқ; 2) сўнг, охир.

айақ اياق ва **айағ II** 1) қадаҳ; 2) май; ~ **ичмак** май ичмоқ; ~ **тутмак** қадаҳ тутмоқ.

айақчи اياقچی ва **айағчи** соқий.

айақчилиқ اياقچيليق соқийлик.

айағ اياغ айақ I ва айақII га қ.

айағлиқ اياغليق **тўрт** ~ ҳайвон.

айб عيب кўплиги **уйуб** нуқсон.

айббинлиқ عيب بينليق айб кўришлик.

айбгў عيب‌گو ва **айбгўй** айбни юзга солувчи, айтувчи.

айбгўй عيب‌گوی **айбгў** га қ.

айбжў عيبجو ва **айбжўй** айб қидирувчи, камситувчи.

айбжўй عيبجوی **айбжў** га қ.

айбжўйлиқ عيبجوليق айб топишлик.

айбпўш عيب‌پوش айб яширувчи.

айвон ايوان олди очиқ бино; ~ **и мунаққаш** нақшли айвон; осмон; ~ **и рифъат** юксаклик айвони; юқори фалак.

айзан ايضاً яна, тағин; ~ **лаҳу** бу ҳам уники.

айилдурмақ اییلدورماق ва **ойилдурмақ** ўзига келтирмоқ.

айилмақ اییلماق ва **ойилмак** ҳушёр бўлмоқ, ўзига келмоқ.

айиқмақ اییقماق ҳайиқмоқ.

аййоб عياب айбловчи.

аййом ايام **йавм** нинг кўплиги.

аййош عياش маишатпараст, ишратчи.

айн عين кўплиги **уйун** 1) булоқ; 2) кўз; 3)зот; ўз; ~ **и**

бебоклик бебошликнинг ўзи, итоатсизликнинг ўзи; ~ **и карам** карам (саховат) нинг ўзгинаси; ~ **и ноз** нозннинг ўзгинаси; ~ **у-л-йақин** кўриб олинган аниқ маълумот; ~ **у-л-йақин аҳли** ҳақиқатни билувчи кишилар.

айна اين қаерда? қани? ~ **л-мафар** қочар жой қани? (Қуръоннинг «Қиёмат» сурасида тасвирланган воқеаларга ишора).

айнайн عينين икки кўз.

айнак عينك кўзойнак.

айолат ايالت кўплиги **айолот** вилоят.

айолот ايالات **айолат** нинг кўплиги.

айон عيان зоҳир, кўриниб турган.

айр عير қўлоп.

айру ايرو айрим, бошқа; ~ **бўлмақ** бўлинмоқ, ажралмоқ; ~ **солмақ** айирмоқ; ~ **тушмак** айрилмоқ.

айтиклик ايتيكليك тўғриси **итиклик**.

айтом ايتام **йатим** нинг кўплиги.

айқоқ ايقاق ва **айғоғ** беҳуда гап.

айғоғ ايغاغ **айқоқ га қ.**

акбар اكبر кўплиги **акобир энг катта, энг улуғ.**

акбод اكباد **кабд** ва **кабид** нинг кўплиги.

акбодпайванд اكبادپيوند қариндошлар.

акл اكل ейиш, емак; ~ **у шурб** ейиш-ичиш; ~ **айламак** емоқ.

акма اكمه тўғриси **акмаҳ**.

акмал اكمل энг етук, энг тўлиқ; ~ **и даврон** замонанинг энг етуги.

акмаҳ اكمه туғма кўр.

акноф اكناف **канаф** нинг кўплиги.

акнун اكنون энди.

акобир اكابر **акбар** нинг кўплиги.

акрам اكرم энг карамли, энг карим; ~ **у-л-акрамин** энг карамлиларнинг энг карамлиси.

акриму-з-зайфа اكرموا الضيف меҳмонга карамли бўлинг!

акс عكس кўплиги **укус** 1) бирор нарсанинг силлиқ сатҳда кўринган тасвири; 2) тескари, зид, қарама-қарши.

аксар اكثر кўпроқ, энг кўп; ~ **и авқот** вақтнинг кўпроғи.

www.ziyouz.com kutubxonasi

аксун اکسون ва **иксун** ипак мато; ипак кийим, ҳашамли либос.

актоф اکتاف **китф** нинг кўплиги.

акҳал اکحل сурмали.

ал ال тўғриси **эл**.

ала-д-давом علی الدوام доимо.

алазз الذ энг тотли, энг лаззатли.

алам I الم ҳасрат, қайғу, ғам; ~ **еткурмак** озор бермоқ, оғритмоқ; ~ **чекмак** азоб тортмоқ; ~ **қўймақ** қийнамоқ, изтиробга солмоқ.

алам II علم байроқ, туғ; **сутуни** ~ байроқ дастаси; ~ **и заркаш** қуёш; ~ **и йиқуқ** мағлуб; ~ **айламак** танитмоқ, ёймоқ; ~ **бўлмақ** танилмоқ, ёйилмоқ.

аламон الامان **алахон** га қ.

аламангиз الم انگیز аламга олувчи, аламли, қайғули; ~ **достон** аламга солувчи достон.

аламкаш المکش алам тортувчи.

алампарвард المپرورد аламли, ғамли.

аламсанж المسنج аламли; ~ **бўлмақ** қайғуга қолмоқ.

аламтироз المتراز байроқни безовчи.

аламшўй المشوی алам, қайғуни ювувчи; ~ **қадаҳ** ғамни ювувчи қадаҳ.

алан علن ошкор, очиқ; ~ **этмак** ошкор қилмоқ.

алапака الاپکه тўғриси **олабўка**.

алапука الاپوکه тўғриси **олабўка**.

алар الار улар.

ала-с-сабоҳ علی الصباح эрталаб.

ала-с-савиййа علی السویه баробар, тенг.

алаф علف ўт, хашак.

алахон الاخان ~ **у аламон** хонавайрон, уй-жойсиз.

албиса البسه **либос** нинг кўплиги.

албуруз البرز тоғ номи (Эльбурс).

алвон الوان **лавн** нинг кўплиги.

алдамақ الداماق ёлғон гапирмоқ, алдамоқ.

алдарамақ الداراماق изтиробга тушмоқ.

алил علیل дардманд, бемор; ~ **қилмақ** касаллантирмоқ.

алим I الیم аламли.

алим II علیم билимли.

алиқ علیق ем.

алйақ الیق энг лойиқ.

алкан الکن дудуқ.

аллом علام билимдон; **малики** ~ тангри.

аллон علان туҳфа, совға.

аллонбар علان بر 1) туҳфачи; 2) ҳаммол.

аллоф علاف сомонфуруш ва ғаллафуруш; ~ **бозори** дон ва сомон бозори.

ало I الا э, эй.

ало II علا юксаклик, олийлик.

алойиқ علایق 1) **алоқа** I нинг кўплиги; 2) садоқат; ~ **зулмати** фисқу фасод.

аллоло الالا шовқин-сурон; ~ **айламак** шовқин-сурон кўтармоқ.

аломон الامان тўғриси **аламон**.

алониййа علانیه ошкоралик.

алохон الاخان тўғриси **алахон**.

алоқа I علاقه кўплиги алойиқ 1) илинч, қизиқиш, мойиллик; 2) мол-мулк; 3) боғланиш, борди-келди.

алоқа II علاقه тўғриси **илоқа**.

алсина السنه **лисон** нинг кўплиги.

алтаф الطف энг латиф, энг ёқимли, энг лутфли: Бу сўзки, офаринишдин ашрафдурур, Анинг даги мавзуни **алтафдурур.**

алтоф الطاف **лутф** нинг кўплиги.

алф الف минг; **алфу** ~ минг-минг (миллион).

алуфа علوفه тўғриси **улуфа**.

алфоз الفاظ **лафз** нинг кўплиги; **туркча** ~ туркий сўзлар.

алқамақ القاماق дуойи хайр қилмоқ.

алқиш القیش хайрли дуо.

алқоб القاب **лақаб** нинг кўплиги.

алҳон الحان **лаҳн** нинг кўплиги.

www.ziyouz.com kutubxonasi

алҳоннамой الحان نمای куйчи, куйловчи; сайровчи, сайроқи.

алҳонсаро الحانسرا куйловчи, ашулачи, сайроқи.

амад عمد тўғриси **имод**.

амал I امل кўплиги **омол** умид, тилак, орзу.

амал II عمل кўплиги **аъмол** 1) иш, ҳаракат; 2) ақиданинг бажарилиши; 2) мансаб; 3) куй, оҳанг; **~ у қавл** созандаларнинг оҳангу нақшлари.

амала عمله **омил** нинг кўплиги.

амвож امواج **мавж** нинг кўплиги; **тенгиз ~ и** денгиз тўлқинлари.

амвол اموال **мол** нинг кўплиги.

амвот اموات **мавт** нинг кўплиги; **боғ ~ и** қиш уйқусидаги дарахтлар; **иҳйойи ~** ўликларга жон киритиш.

амдан عمدا ва **амдо** атайлаб, қасддан.

амдо عمدا **амдан** га қ.

амим عمیم умумий, оммавий; **лутфи ~** ҳаммага қилинган лутф.

амин امین 1) сақловчи; 2) ишончли **~ бўлмак** ишонмоқ.

амир امیر кўплиги **умаро** буюрувчи, ҳоким, ҳукмдор; **~ у-л-муъминин** мусулмонларнинг амири, ҳазрати Алининг лақаби; **~ у-л-умаро** амирлар амири.

амиқ عمیق теран; **~ зеҳн** ўткир зеҳн; **~ фикр айламак** чуқур ўйламоқ; **~ ўлмак** чуқур бўлмоқ.

амкина امکنه **макон** нинг кўплиги.

амлаҳ املح энг ёқимли.

амлок املاك **мулк** нинг кўплиги; **~ этмак** ўз мулкига айлантирмоқ.

аммор امار ва **аммора** буюрувчи, ундовчи; **нафси ~** ақлга голиб келувчи нафс, бузуқ нафс.

аммора اماره **аммор** га қ.

амн امن омонлик; **~ у омон** тинчлик ва хотиржамлик.

амнийайат امنیت омонлик.

амнийайатруб امنیت‌روب тинчликни йўқотувчи.

амнобод امن‌آباد тинч жой.

амо عمی тўғриси **аъмо**.

амома عمامه салла.

амон امان эсонлик; **~ ҳирзи** эсонлик тумори; **~ бермак** ўлдирмамоқ, **~ топмак** қутилмоқ.

амоний امانی : **хатти ~** амонлик хати.

аморат امارت нишон, аломат.

аморий عماری кажава, фил ёки туя устига ўрнатиладиган ўриндиқ.

амсил اماثل **амсол** нинг кўплиги.

амр I امر кўплиги **авомир** буйруқ; **~ и маъруф** савоб ишларга даъват этиш.

амр II عمر кўплиги **умур** иш.

амркирдор عمرکردار иш қилдирувчи.

амрад امرد бесоқол.

амраг امرغ ва **имраг** маҳбуб, марғуб.

амроз امراض **мараз** нинг кўплиги.

амруд امرود нок.

амсила امثله **мисол** нинг кўплиги.

амсол امثال **масал** нинг кўплиги.

амсор امصار **миср** нинг кўплиги.

амтор امطار **матар** нинг кўплиги; **саҳоб ~ и** булут ёмғири.

ана انا мен; **~ афсаҳ** мен сўзга энг чечанман.

анас انس саҳобалардан бирининг исми.

анба انبه мева номи.

анбар عنبر бир навъ атрийёт.

анбарафшон انبرافشان ва **анбарфишон** анбар сочувчи; **~ айламак** анбар исин таратмоқ.

анбарбез عنبربیز анбар сочилган, хушбўй, **~ этмак** анбар сочмоқ.

анбарбор عنبربار анбар таратувчи.

анбарин عنبرین анбарли, анбар ҳидли; **икки ~ афъий** анбар ҳидли икки ўрим қора соч; **~ ҳилол** қора қош.

анбарнасим عنبرنسیم анбар таратувчи ел.

анбаролуд عنبرآلود анбар аралаш, тим қора ва хушбўй.

анбарасо عنبراسا анбардек.

анбарсиришт عنبرسرشت анбардан қорилган.

анбарсо عنبرسا ва **анбарсой** анбар суртилган, хушбўй.

www.ziyouz.com kutubxonasi

анбарсой عنبرسای **анбарсо** га қ.

анбарсоро عنبرسارا тоза, соф анбар.

анбарфишон عنبرفشان **анбарафшон** га қ.

анбаршамим عنبرشمیم анбар ҳидли, хушбўй.

анбийо انبیا **набий** нинг кўплиги.

анбоз انباز шерик, ўртоқ. ~ **ўлмак** шерик бўлмоқ. ~ **келмак** мос тушмоқ.

анбозлиқ انبازلیق шериклик, ўртоқлик.

анбонча انبانچه тўрва, халта.

анбор انبار 1) омбор; 2) чиқинди ва гўнг кўмилган чуқур.

анборкаш انبارکش чиқинди, гўнг ташувчи.

анбур انبور омбир, қисқич.

анбуҳ انبوه 1) кўп, сон-саноқсиз; 2) аламон, тўда; ~ **ўлмак** кўпаймоқ.

анвар انور энг нурли, энг равшан.

анвор انوار **нур** нинг кўплиги; ~ **и ишроқ** порлоқ нур; ~ **и қудс** муборак нур; ~ **у-л-ҳудо** тўғри йўл нурлари.

анвоъ انواع **навъ** нинг кўплиги; ~ **йи изо** хилма-хил азият.

ангабин انگبین тўғриси **ангубин** асал.

ангдимақ انکدیماق пойламоқ.

ангез انگیز ва **ангиз** уйғотувчи, қўзғатувчи; ~ **айламак,** ~ **қилмақ** қўзғатмоқ, гиж-гижламоқ.

ангиз انگیز **ангез** га қ.

ангмақ انکماق англамоқ, тушунмоқ.

ангушт انگشت бармоқ.

ангуштнамо انگشت‌نما бармоқ билан кўрсатиладиган, кўзга кўринарли.

андалиб عندلیب кўплиги **анодил** 1) булбул, 2) устурлоб қисми.

андар اندر ичида, орасида.

андарз اندرز насиҳат, васият.

андағи انداغی ундаги, у ердаги.

андеша اندیشه **андиша** га қ;

андин اندین ундан, у ердан.

андиша اندیشه ва **андеша** мулоҳаза қилувчи. андиша қилувчи; ~ **қилмақ** мулоҳаза қилмоқ, ўйламоқ. 1) фикр, ўй; 2) хавотир, безовталик.

андишавор اندیشه وار мулоҳазали, андишали.

андоз انداز отиш, ташлаш.

андоза اندازه ўлчов, улги.

андом اندام бадан, қомат, қиёфа; ~ **бермак** тартибга солмоқ.

андухта اندوخته йиғилган, тўпланган.

андуҳ اندوه ғам, қайғу; ~ **йаъжужи** ғам балоси.

андуҳафзо اندوه‌افزا қайғу келтирувчи.

андуҳгин اندوه‌گین ғамгин, қайғули.

андуҳзо اندوه‌زا ғам келтирувчи.

андуҳлиғ اندوه‌لیغ қайғули.

андуҳнок اندوه‌ناک қайғули; ~ **этмак** қайғуга солмоқ.

андом اندام 1) охир, сўнг; 2) бажариш, тугаллаш; ~ **топмақ** тугамоқ; бажарилмоқ.

анжум انجم **нажм** нинг кўплиги.

анжуман انجمن йиғин, мажлис.

анжумандийда انجمن‌دیده мажлис кўрган, тадбиркор.

анжуманорой انجمن‌آرای мажлисни безатувчи.

анжуманпардозлик انجمن‌پرداژلیق мажлисни қизитувчилик.

анжумансоз انجمن‌ساز мажлис қурувчи.

анжумгуруҳ انجم‌گروه юлдуздай кўп халқни.

анжумрабой انجم‌ربای юлдузни тортадиган, нишонга оладиган.

анжумсипоҳ انجم‌سپاه аскари юлдуздай кўп.

анжумсон انجم‌سان юлдуздек.

анжумшунос انجم‌شناس юлдузшунос, мунажжим.

анзор انظار **назар** нинг кўплиги.

анин انین нола қилиш, уфлаш.

анис انیس ҳамсуҳбат, дўст; ~ **и анжуман** улфат; ~ **жовидоний** мангулик дўст; ~ **и хилват** сирдош; ~ **бўлмақ** дўстлашмоқ.

аниф عنیف зўравон, дағал, дарғазаб.

анкабут عنکبوت ўргимчак; ~ **и пардадорий** ин ясаган ўргимчак.

анкар انکر энг ёқимсиз; энг хунук; ~ **у-л-асвот** товушларнинг энг ёқимсизи.

www.ziyouz.com kutubxonasi

анмула انمله кўплиги **аномил** бармоқ, бармоқ учлари.

ано عنا машаққат, заҳмат; **аҳли ~** заҳматкашлар.

анодил عنادل **андалиб** нинг кўплиги. 1) ... .

аном انام одамлар, одам жинси.

аномил انامل **анмула** нинг кўплиги.

аниййат انانيت худбинлик, такаббурлик; **~ хонокини совурмақ** худбинликни йўқ қилмоқ.

аносир اناصر **унсур** нинг кўплиги; **~ и арбаъа** тўрт унсур; сув, тупроқ, ҳаво, олов; **~ и афлок** осмон жисмлари.

ансаб انسب энг муносиб, энг лойиқ.

ансоб انساب **насаб** нинг кўплиги.

ансор انصار **носир** нинг кўплиги.

анфаъ انفع энг фойдали.

анфос انفاس **нафас** нинг кўплиги; **~ и Масих, ~ и руҳу-л-лоҳ** Исо нафаси, тирилтирувчи нафас.

анфус انفس **нафс** нинг кўплиги.

анча انچه шунча.

анқариб عن‌قريب яқинда, тез орада, яқин келгусида.

анга انغه унга.

анҳи انهی **анҳо** га қ.

анҳо انهی ва **анҳи** хабар, маълумот.

анҳор انهار **наҳр** нинг кўплиги.

аолий اعالی **аъолий** га қ.

ар ار **агар** нинг қисқаргани.

араб عرب кўплиги **аъроб** халқ номи.

араба عربه **ароба** га қ.

араз عرض кўплиги **аъроз** 1) бир нарсанинг ўзича бор бўла олмайдиган жиҳати, ўткинчи белгилари.

арасот عرصات **арса** нинг кўплиги.

арафот عرفات тоғ номи.

араш ارش ўлчов бирлиги; **бир ~** бир қадам.

арақ عرق тер.

арақнок عرقناك терли, терлаган.

арақрез عرقريز тер тўкувчи.

арбада عربده жанжал, тўполон; **~ айламак, ~ қилмақ** тўполон қилмоқ; **~ бунйод этмак** жанжал қўзғамоқ.

арбадагар عربده‌گر тўполончи.

арбадажў عربده‌جو тўполончи.

арбаг ارباغ сеҳрлаш, авраш.

арбоб ارباب **рабб** нинг кўплиги; **~ и вазойиф** давлат арбоблари; **~ и тагофул** ғофиллар; **~ и ҳақиқат** ҳақиқат соҳиблари.

арбог ارباغ тўғриси **арбаг**.

арвоҳ ارواح **руҳ** нинг кўплиги.

ардича ارديچا кетидан, орқасидан.

аржманд ارجمند **аржуманд** га қ.

аржуманд ارجمند ва **аржманд** қадрли, ҳурматли.

арз I ارض кўплиги **арозий** ер, жой.

арз II عرض 1) баён, хабар; **~ и мусиқий** мусиқий баён; **~ и паём** хабар бериш; 2) илтимос, таклиф; **~ айламак** арз қилмоқ, илтимос қилмоқ; **~ ўлмақ** билдирмоқ, маълум қилинмоқ; **~ и дуо айламак** дуойи салом айтмоқ; **~ и карам** сахийлик; **~ и нийоз ўлмақ** ёлбормоқ.

арз III عرض кенглик, эн.

арза عرضه 1) баён қилиш, ифода қилиш; **~ қилмақ** баён қилмоқ, билдирмоқ; 2) таклиф.

арзадошт عرضداشت баён қилиш.

арзал ارذل кўплиги **арозил** энг разил, энг пасткаш.

арзанда ارزنده арзийдиган, муносиб.

арзол اراذل **разил** нинг кўплиги.

арзоний ارزانی лойиқ, арзийдиган, муносиб; **~ айламак** лойиқ кўрмоқ, **~ тутмақ** лойиқ кўрмоқ, муносиб кўрмоқ.

арзоқ ارزاق **ризқ** нинг кўплиги.

ариз عريض кенг, энли.

ари اری пок, покиза.

арилмақ اريلماق тозаланмоқ.

аримақ اريماق пок бўлмоқ.

арин عرين чангалзор.

аритмақ اريتماق тозаланмоқ.

ариқ اريق ва **ариг** 1) дарё; 2) озғин.

www.ziyouz.com kutubxonasi

ариғ اريغ **ариқ** га қ.

аркон اركان **рукн** нинг кўплиги; ~ **и давлат** давлат арбоблари.

арлот ارلات ўзбек уруғларидан бирининг номи.

арманий ارمنى арманча ишланган.

армуғон ارمغان совға.

арнаб ارنب қуён.

ароба عرابه ва **араба** арава;

арожиф اراجيف **иржоф** нинг кўплиги.

арозий اراضى **арз I** нинг кўплиги.

арозил اراذل **арзал** нинг кўплиги.

аройис عرايس **арус** нинг кўплиги.

аррос عراس ҳанграш; ~ **қилмақ** ҳанграмоқ.

арса عرصه кўплиги **арасот** 1) майдон; 2) соҳа: жанг майдони; ~ **йи хок** ер юзи; ~ **йи офоқ** осмон; ~ **йи шатранж** шахмат тахтаси.

артилмақ ارتيلماق кўпаймоқ, ошмоқ.

артуқси ارتوقسى зиёда, ортиқ.

артуқсимак ارتوقسيماق кўпаймоқ.

арус عروس кўплиги **аройис** келинчак; ~ **и меҳр** офтоб.

арусак عروسك қўғирчоқ.

арфаъ ارفع энг юксак.

арчи ارچى **агарчи** нинг қисқаргани.

арш عرش осмоннинг энг юқори қавати.

аршад ارشد юқори (мансабда),

аршжаноб عرش‌جناب арш мартабасига эга.

аршойин عرش‌ايين аршдагидек.

аршосо عرش‌اسا аршдек юксак.

аршпарвоз عرش‌پرواز аршда парвоз этувчи.

аршсо عرشسا ва **аршсой** аршга етган, юксак.

аршсой عرش‌ساى **аршсо** га қ.

аршфарсо عرش‌فرسا аршга етган.

арқам ارقم 1) олачипор; 2) олачипор илон.

арқом ارقام **рақам** нинг кўплиги; **жоми** ~ гирдига етти хаг

усули билан ёзув битилган бир жом.

арғавон ارغوان ва **арғувон** қизил гулли бир дарахт; ~ **бўлмақ қизармоқ.**

арғавонгун ارغوان‌گون қизил.

арғавоний ارغوانى қизил; ~ **май** қизил май.

арғавонрез ارغوان‌ريز қон ёш тўкувчи.

арғадал ارغدال ва **арғадол** ва **арғдал** иситирма, нана жой.

арғадол ارغدال **арғадал** га қ.

арғанун ارغنون мусиқа асбобининг номи.

арғдал ارغدال **арғадал** га қ.

арғувон ارغوان **арғавон** га қ.

арғуштак ارغوشتك куй ва ўйин номи; ~ **тепмак** ўйнамоқ.

асабқур اسابقور ва **асапқур** ва **асопқур** бутун пиширилган қуй.

асад اسد 1) шер; 2) бурж номи.

асадкирдорлик اسدكردارليق шерлик қилиш.

асам اصم кар, гаранг.

асанн اسن ёши катта, энг кекса.

асапқур اساپقور **асабқур** га қ.

асас عسس тун соқчиси.

асафан اسفا афсусланиб, афсус билан.

асафо اسفا афсус, эҳ, афсус.

асаҳҳ اصح энг тўғри.

асбоб اسباب **сабаб** нинг кўплиги.

асбоқ اسباق **сабоқ** нинг кўплиги.

асвила اسوله **савол** нинг кўплиги.

асвоб اثواب **савб** нин кўплиги.

асжад عسجد **олтин**; жавоҳир.

асир I اسير **тутқун, банди.**

асир II عصير юксак; **сипеҳри** ~ осмоннинг юқори қавати.

асиғ اسيغ **фойда.**

асл اصل кўплиги **усул** келиб чиқиш; ~ **и зот** зотнинг келиб чиқиши.

www.ziyouz.com kutubxonasi

аслоф اسلاف **салаф** нинг кўплиги.

асмо اسما **исм** нинг кўплиги.

асмор اثمار **самар** нинг кўплиги.

асном اصنام **санам** нинг кўплиги.

асноф اصناف **синф** нинг кўплиги.

аскар عسکر кўплиги **асокир** жангчи.

асо عصی ҳасса; **~ йи калим** Мусо пайғамбарнинг таёғи; **бошда ~ индурмақ** зулм қилмоқ; **~ тутмак** ҳасса таянмоқ.

асобиъ اصابع **исбаъ** нинг кўплиги.

асокаш عصاکش ҳассага таянувчи, ҳассали.

асокир عساکر **аскар** нинг кўплиги; **~ и мансура** ғолиб аскарлар.

асомий اسامی **исм** нинг кўплиги.

асопқур اساپقور **асабқур** га қ.

асотир اساطر **устура** нинг кўплиги.

асофил اسافل **асфал** нинг кўплиги.

асогир اصاغر **асғар** нинг кўплиги.

асп اسپ от.

асраъ اسرع энг тез, энг суръатли.

асру اسرو жуда.

ассор عصار жувозчи; **~ уйи** жувоз ҳужраси.

астин استین ва **остин** енг.

асфал اسفل кўплиги **асофил** энг тубан, энг қуйи; **~ у с-софилин** тубанларнинг тубани.

асфалнишин اسفل نشین қуйида ўтирувчи.

асфар اصفر сариқ.

асфарафшон اصفر افشان сариқ таратувчи.

асфаркаш اصفرکش сариқ таратувчи; **роҳи ~** сариқ таратувчи йўл.

асфор اصفار **сифр** ва **сафар** нинг кўплиги; **~ и самовий** осмондан нозил бўлган китоблар.

асъаб اصعب энг қийин; **~ ўлмақ** қийинроқ бўлмоқ.

асқол اثقال **сақл** нинг кўплиги.

асқом اسقام **сақам** нинг кўплиги.

асғар اصغر кўплиги **асоғир** кичикроқ.

асҳал اسهل энг осон, энг енгил; **~ қилмақ** енгиллатмоқ, осонлаштирмоқ.

асҳоб اصحاب **соҳиб** нинг кўплиги; **~ и дин** диндорлар; **~ и фил** фил эгалари (Қуръоннинг «Фил» сурасида абобил қушлари ҳалок қилган кишилар).

атаба عتبه остона, бўсаға.

атабаг اتابگ ва **атабег** султон фарзандининг мураббийси.

атабег اتابگ атабаг га қ.

атака اتکه хизматкор даражасидаги тарбиячи.

аталмақ I اتالماق тайинланмоқ (вазифага).

аталмақ II اتالماق номланмоқ, от қўйилмоқ.

аташ عطش чанқоқлик, ташналик.

атбоъ اتباع **тобиъ** нинг кўплиги.

атбоқ اطباق **табақ** нинг кўплиги.

атвор اطوار **тавр** нинг кўплиги; **~ и писандида** яхши хулқлар.

атворлиқ اطوارليق солик; **~ қилмақ** сўфийлик йўлини тутмоқ.

атиббо اطبا **табиб** нинг кўплиги.

атийя عطیه совға.

атиқмақ اتیقماق исм чиқармоқ, машҳур бўлмоқ.

атка اتکه тўғриси **атака**.

атлас اطلس мато номи; **~ и гардун**, **~ и чарх**, **~ и фалак** мовий осмон.

атлол اتلال **талал** нинг кўплиги.

атобек اتابك тўғриси атабег.

атрок اتراك **турк** нинг кўплиги.

атфол اطفال **тифл** нинг кўплиги; **~ и нужум** кичик юлдузлар; **~ и жунун** телба, шўх болалар.

атшон عطشان ташна.

атъима اطعمه **таом** нинг кўплиги.

атқийо اتقیا **тақий** нинг кўплиги.

афвож افواج **фавж** нинг кўплиги.

афвоҳ افواه **фам** нинг кўплиги.

афганда افگنده **афканда** га қ.

афгандалик افکنده لیك **афкандалик** га қ.

www.ziyouz.com kutubxonasi

афгор افگار 1) яраланган, мажруҳ; ~ **қилмақ**, ~ **этмак**, яраламоқ; 2) эзилган; ~ **бўлмек** эзилмоқ.
афгорлиг افگارلیغ мажруҳлик, хасталик.
афзал افضل кўплиги **афозил** энг фозил, энг фазилатли.
афзойиш افزایش кўпайиш, ортиш.
афзор افزار **абзор** га қ.
афзун افزون 1) кўп, мўл; 2) ортувчи кўпаювчи; ~ **бўлмақ**, ортмоқ, кўпаймоқ; ададдин ~ саноқсиз, беҳисоб.
афзунлиг افزونلیغ ортиқлик, мўллик.
афин عفن сассиқ, чириган.
афиф عفیف иффатли.
афйун افیون қора дори.
афканда افکنده ташлаб кўйилгач, қарамай кўйилган (қадимги ёзувчилар ўз хақларида гапирганда «мен» ўрнига шу сўзни ишлатганлар).
афкандалиқ افکندەلیق тушкунлик.
афкор افکار **фикр** нинг кўплиги.
афлаж افلج фалаж бўлган.
афлок افلاك **фалак** нинг кўплиги; ~ **жоми** осмон гумбази; ~ **шоҳи** қуёш.
афлокрав افلاکرو осмонкезар.
афлоксўз افلاکسوز осмонни куйдирувчи.
афозил افاضل **афзал** нинг кўплиги.
афо-л-лоҳу عفاالله Оллоҳ кечирсин.
афрод افراد **фард** нинг кўплиги.
афрухта افروخته 1) ёндирилган, ёқилган; 2) ёруғ, равшан.
афсар افسر тож.
афсарпараст افسرپرست тож параст
афсах افصح энг фасиҳ, чечан; ~ **у-л-калом** сўзга энг чечан.
афсонаван افسانەوش афсонадек, афсонавий.
афсонагузор افسانەگزار афсона айтувчи.
афсоналиг افسانەلیغ машҳурлик
афсонапардоз افسانەپرداز афсона тўқувчи.
афсонасанж افسانەسنج афсона айтувчи, ҳикоя қилувчи.

афсонасарой افسانەسرای афсона айтувчи.
афсор افسار нўхта, ~ **урмақ** нўхталамоқ.
афсун افسون ва фусун فسون макр, сеҳр.
афсунгар افسونگر ҳийлагар, сеҳрловчи.
афсунсоз افسونساز 1) сеҳрловчи; 2) уста ҳикоячи.
афсунтироз افسونتراز афсунгар, ҳийлагар.
афсурда افسرده ҳориган, синиққан.
афтода افتاده тўғриси **уфтода**
афтодаваш افتادەوش тўғриси **уфтодаваш.**
афтодалик افتادەلیق тўғриси **уфтодалик.**
афъий افعی афъога қ.
афъида افئده фуод нинг кўплиги.
афъо افعی ва **афъий** илон номи; ~ **йи муанбар**, ~ **йи мушкин** хушбўй қора соч ўрими.
афъол افعال феъл нинг кўплиги; **нохуш** ~ ёқимсиз қилиқлар.
афгон افغان **фиғон** нинг кўплиги; ~ **айламак** йиғламоқ; **тортмоқ**, ~ **тузмак**, ~ **чекмак** фарёд қилмоқ, нола қилмоқ.
афгонлик افغانلیغ фиғонли.
ахавий اخوی биродарлик.
ахасс I اخص энг хос, энг махсус.
ахасс II اخس энг паст, энг хасис.
ахбас اخبث энг ифлос, энг ичи қора.
ахбор اخبار **хабар** нинг кўплиги.
ахгар اخگر чўғ; ~ **кўнгил** қўйган юрак; ~ **ўлмак** чўғланмоқ, ёнмоқ; ~ **қилмақ** ёндирмоқ.
ахгаршиш اخگرنشین чўғда ўтирган, куйган, ўртанган.
ахз اخذ олиш; ~ **этмак** олмоқ.
ахзар اخضر кўк, яшил; ~ **гиёҳ** кўкат.
ахзарван اخضروش яшил, яшилтоб.
ахзаргун اخضرگون яшил рангли.
ахзарий اخضری яшил рангли.
ахзарпўш اخضرپوش яшил кийган.
ахи اخی ва **ақи** اقی сахий.

www.ziyouz.com kutubxonasi

ахий اخی биродар (им).

ахимаоб اخی‌مآب саховатли.

ахиймаоб اخی‌مآب азиз биродар.

ахир اخیر сўнг, пиравард.

ахлот اخلاط **хилт** нинг кўплиги.

ахрас اخرس соқов.

ахсум اخسوم **ва ақсум** اقسوم маст.

ахсумламак اخسوملاماق ва **аксумламак** اقسوملاماق бадмаст бўлмоқ.

ахтар اختر юлдуз; ~ **и саъд** бахт юлдузи; ~ **и сувга тушмак** бахтсиз бўлмоқ, омади кетмоқ, ~ **и йарумак** бахт кулиб боқмоқ.

ахтаршунос اخترشناس мунажжим.

ахтачи اختچی отбоқар.

ачиқ اچیق ва **ачиг** اچیغ чучук (ширин) нинг зидди; ~ **йигламак** хўрланиб йигламоқ; ~ **и келмак** азобланмоқ.

ачиг اچیغ ачиқ га қ.

ачиглиқ اچیغلیق ачиқлик; машаққат.

ашадд اشد энг кучли; ўта даражада.

ашар عشر ўн.

ашара عشره кўплиги **ашарот**, ўн, ўнта; ~ **йи комила** 1) ҳар нарсанинг ўнта егуги; 2) ҳажнинг ўн куни.

ашарот عشرات **ашара** нинг кўплиги.

ашбаҳ اشبه энг ўхшаш.

ашбоҳ I اشباه **шибҳ** нинг кўплиги.

ашбоҳ II اشباح **шабаҳ** нинг кўплиги.

ашжор اشجار **шажар** нинг кўплиги.

ашийа عشیه кўплиги **ашийот** кеч, оқшом.

ашийот عشیات **ашийа** нинг кўплиги.

ашир عشیر 1) ўндан бир; **ушри** ~ юздан бири; 2) маҳалладош, ердош.

ашиъа اشعه **шуоъ** нинг кўплиги.

ашйо اشیا **шай** нинг кўплиги.

ашк اشک 1) кўз ёши; ~ **жўйбори** ёш ариги, кўздан оққан ёшлар; ~ **и равон** оқиб турган кўз ёши; 2) эрон шоҳларидан бирининг номи.

ашкбор اشکبار ёш тўкувчи.

ашкнок اشکناک ёшли.

ашкол اشکال **шакл** нинг кўплиги.

ашкрез اشکریز ва **ашкрезон** ёш тўкувчи.

ашкрезлиг اشکریزلیغ ёш тўкишлик.

ашкфишон اشکفشان кўз ёши сочувчи, йигловчи.

ашо عشا шом; кечки овқат.

ашраф اشرف энг шарафли.

ашриба اشربه **шароб** нинг кўплиги.

ашрор اشرار **шарр** ва **ширрир** нинг кўплиги.

ашроф اشراف **шариф** нинг кўплиги.

ашқийо اشقیا **шақий** нинг кўплиги.

ашгол اشغال **шугл** нинг кўплиги.

ашҳаб اشهب 1) кулранг; 2) кўк от.

ашҳар اشهر энг машҳур.

аъвод اعواد **уд** нинг кўплиги.

аъвом اعوام **ом** нинг кўплиги.

аъвон اعوان **авн** нинг кўплиги.

аъдо اعدا **адув** нинг кўплиги.

аъдод اعداد **адад** нинг кўплиги; ~ **ида тутмақ** ҳисобга қўшмоқ.

аъжуба اعجوبه тўгриси **уъжуба**.

аъзам اعظم энг катта, энг улуг; ~ **савод** катта шаҳар.

аълам اعلم энг билимли.

аъло اعلی **кўплиги аолий** энг юқори, энг юксак.

аъмо اعمی кўрлик, сўқирлик; ~ **келмак** билимсизлик қилмоқ; ожизлик қилмоқ.

аъмол اعمال **амал** II нинг кўплиги; 1); ~ **и хайр** яхши ишлар; ~ **и кабойиҳ** ёмон ишлар.

аъолий اعالی ва **аолий олий** нинг кўплиги.

аъроб اعراب **араб** нинг кўплиги.

аъробий اعرابی саҳройи араб.

аъроз اعراض **араз** нинг кўплиги.

аътоф اعطاف **итф** нинг кўплиги.

www.ziyouz.com kutubxonasi

аъқал اعقل энг ақлли.

ақаба عقبه кўплиги **ақабот** 1) оғир тоғ йўли; 2) қийин иш.

ақабот عقبات **ақаба** нинг кўплиги.

ақалл عقل энг оз.

ақбаҳ اقبح энг қабиҳ.

ақвийо اقویا **қавий** нинг кўплиги.

ақвол اقوال **қавл** нинг кўплиги.

ақвом اقوام **қавм** нинг кўплиги.

ақд عقد 1) боғлаш, тугиш; 2) никоҳ, никоҳлаш; ~ **мисоқи** никоҳ шартлари; ~ **айламак,** ~ **этмак,** ~ **қилмақ** никоҳламоқ.

ақдам اقدم энг илгари, энг олдин; ~ **билмак** устун билмоқ.

ақдас اقدس энг муқаддас.

ақдом اقدام **қадам** нинг кўплиги; ~ **урмақ** қадам қўймоқ, юрмоқ.

ақдоҳ اقدح **қадаҳ** нинг кўплиги.

ақи اقی **ахи** га қ.

ақида عقیده кўплиги **ақойид** эътиқод қилинадиган нарса.

ақила عقیله 1) ҳурматли, муҳтарам; 2) сайланган, танланган (нарса); 3) боғланган, ўралган.

ақиқ عتیق қимматбаҳо тош.

ақл عقل кўплиги **уқул** эс.

ақлзудо عقل‌زدا ақлни олувчи, ҳушдан кетказувчи.

ақлкуш عقل‌کش ақлни олувчи, ақлдан оздирувчи.

ақлойин عقل‌آیین оқилона.

ақлом اقلام **қалам** нинг кўплиги.

ақмиша اقمشه **қумош** нинг кўплиги.

ақойид عقاید **ақида** нинг кўплиги; ~ **дохили** ақидаларнинг ички таркибига кирадиган нарсалар.

ақолим اقالیم **иқлим** нинг кўплиги.

ақориб اقارب **ақрибо** га қ.

ақосий اقاصی **ақсо** нинг кўплиги.

ақоқир عقاقیر доривор ўсимлик.

ақраб عقرب чаён.

ақрабо اقربا тўғриси **ақрибо.**

ақрибо اقربا **қариб** нинг кўплиги.

ақрон اقران **қарин** нинг кўплиги.

ақсо اقصا энг йироқ.

ақсом اقسام **қисм** нинг кўплиги.

ақсум اقسوم **ахсум** га қ.

ақсумламақ اقسوملاماق **ахсумламақ** га қ.

ақтоб اقطاب **қутб** нинг кўплиги.

ақтор اقطار **қутр** нинг кўплиги.

ақтоъ اقطاع **қатъ** нинг кўплиги.

ағзийа اغذیه **ғизо** нинг кўплиги.

ағлаб اغلب энг кўп, аксар.

ағлаз اغلظ энг ғализ.

ағлол اغلال **ғул** нинг кўплиги.

ағоний اغانی **уғнийа** нинг кўплиги.

ағнийо اغنیا **ғаний** нинг кўплиги.

ағроз اغراض **ғараз** нинг кўплиги.

ағу اغو **оғу** га қ.

аҳабб احب энг севимли.

аҳад احد бир; **ҳеч** ~ ҳеч ким; **боғи** ~ жаннат.

аҳамм اهم энг аҳамиятли, энг муҳим.

аҳаққ احق энг ҳақли.

аҳбоб احباب **ҳабиб** нинг кўплиги.

аҳвал احول ғилай.

аҳваллик احوللیق ғилайлик.

аҳвол احوال **ҳол** нинг кўплиги.

аҳд عهد 1) ваъда, сўз бериш; 2) аср, давр.

аҳиббо احبا **ҳабиб** нинг кўплиги.

аҳйон احیان **ҳийн** нинг кўплиги.

аҳком احکام **ҳукм** нинг кўплиги.

аҳл اهل кўплиги **аҳолий** бир соҳа, касб ёки доира одамлари; ~ **и илм** олимлар; ~ **и иршод** пирлар; ~ **и саодат** дунёси ва охирати хайрли кишилар.

3—2509

www.ziyouz.com kutubxonasi

аҳлом احلام ҳулм нинг кўплиги.

аҳмар احمر қизил.

аҳмарий احمری аҳмарга мансуб; қизил.

аҳмол احمال ҳамл нинг кўплиги.

аҳодис احادیث **ҳадис** нинг кўплиги.

аҳолий اهالی аҳл нинг кўплиги.

аҳраман اهرمن тўғриси **аҳриман**.

аҳриман اهرمن дев; шайтон.

аҳрор احرار **ҳур** нинг кўплиги.

аҳсан احسن энг яхши, энг чиройли.

аҳсанта احسنت яхши қилдинг! офарин, **балли**.

аҳфод احفاد ҳафид нинг кўплиги.

аҳшо احشا **ҳашо** нинг кўплиги.

аҳшом احشام **ҳашам** нинг кўплиги.

Б

ба به 1) ўзбек тилидаги жўналиш келишиги маъносига **мос** тушадиган олд кўмакчи; ~ **бод** елга, шамолга; 2) билан; ~ **важҳи аҳсан** очиқ юз билан.

бабр ببر йўлбарс; ~ **и йабан** саҳро йўлбарси.

баввоб بواب эшикчи, дарвозабон.

баводий بوادی **бодийа** нинг кўплиги: ~ **қатъ этмак,** ~ **тай қилмак** оғир йўл босмоқ.

бавориқ بوارق **бориқа** нинг кўплиги; ~ **и қурбга ҳариқ қилмак** ҳақ жамоли шуъласида ёндирмоқ.

бавосир بواصر **босира** нинг кўплиги 2) ....

багтар بگتر тўғриси бактар.

бавурчи باوورچی ошпаз.

бад بد ёмон.

бадавий بدوی саҳройи, кўчманчи.

бадал بدل эваз; ~ айламак алмашмоқ; ~ **бўлмак** алмашинмоқ; ~ **қилмак** алмаштирмоқ.

бадалаф بدعلف бадхўр; дидсиз; бадфеъл.

бадан بدن кўплиги **абдон** вужуднинг, **тананинг сиртқи қисми;** ~ **зиндони** тан, гавда.

бадандиш بداندیش бузуқ ниятли; ~ **бўлмақ** ният бузулмоқ.

бадахтар بداختر бахтсиз; ~ **эрмак** бахтсиз бўлмоқ.

бадв بدو бошланиш, ибтидо; ~ **и фитрат** ҳаёт бошланиши вақтида, ибтидода.

бадгир بدگیر **кечки, ичи қора**

бадгуҳар بدگوهر зоти паст.

бадгў بدگو ва **бадгўй** туҳматчи, игвогар.

бадгўй بدگوی **бадгў** га қ.

бадил I بدیل тенг; ~ **бўлмақ** тенг бўлмоқ.

бадил II بدیل кўплиги **абдол** 1) Муҳаммад пайғамбарнинг яқини; 2) ўринбосар.

бадиъ بدیع гўзал, нафис; ~ **ин** гўзал ин; **жамоли** ~ гўзал юз; **йўқ** ~ тааажжуб эмас.

бадиъа بدیعه кўплиги **бадойиъ** янгилиги бор, ажойиб нарса.

бадиҳа بدیهه **кутилмаганда айтилган гап, шеър.**

бадиҳагўй بدیهه گوی ҳозиржавоб.

бадкирдор بدکردار ёмон табиатли, ёмон қилиқли.

бадкор بدکار ва **бадкора** ахлоқсиз, бузуқ.

бадкора بدکاره **бадкор** га қ.

бадлаҳжа بدلهجه кўпол сўзли.

бадойиъ بدایع **бадиъа** нинг кўплиги.

бадписанд بدپسند ёвуз, ёмонлик тиловчи.

бадр بدر тўлин ой; ~ **и мунир** нурли ой.

бадрафтор بدرفتار ёмон хулқли, тарбиясиз.

бадрақа بدرقه 1) кузатиб қўйиш, кузатиб бориш; 2) кузатиб борувчи, назоратчи.

бадруд بدرود хайрлашиш, видолашиш.

бадрўз بدروز **бадрўзгор** га қ.

бадрўзгор بدروزگار ва **бадрўз** бахтсиз.

бадсигол بدسگال ёмон ниятли, нияти бузуқ.

бадхоҳ بدخواه ахлоқсиз.

Бадгис بادغیس ва **Бодгис** Ҳиротда хандон писта-си билан машҳур бир ернинг номи.

бадҳайъат بدهیئت хунук.

www.ziyouz.com kutubxonasi

бадҳол بدحال ночор, бахтсиз; ~ **айламак** ҳолсизлантирмоқ, кўнгилни бузмоқ; ~ **ўлмак** ҳолсизланмоқ, ночор ҳолга тушмоқ.
бадҳуш بدهوش ҳушсизланиш.
бажид بجد жиддий равишда; ~ **машғул бўлмак** жиддий киришмоқ.
бажуз بجز бошқа, ~ **жон** жондан бошқа.
база بره базаҳ га қ.
базаҳ بره ва **база** айб, гуноҳ.
баззоз بزاز газмолфуруш.
базл بذل аямаслик, қўли очиқлик; ~ **этмак** аямай сарф қилмоқ.
базла بذله ҳазил, қизиқчилик, мутойиба.
базлагў بذله گو ва **базлагўй** қизиқчи, латифа айтувчи.
базлагўй بذله گوی **базлагў** га қ.
базморолиқ بزم آراليق базмни қизитиш, базм кўрки бўлиш.
баид بعيد **баъид** га қ.
байдақ بيدق пиёда.
байза بيضه тухум; ~**босмак** тухум босмоқ; ~ **йи зар** тухум шаклида қуйилган олтин.
байзавор بيضه وار тухумдай.
байзадор بيضه دار тухумли; ~ **қилмақ** тухум қилдирмоқ.
байзо بيضا 1) оқ; **дурри** ~ оқ дур, тоза дур; 2) қуёш; 3)шаҳар номи.
байзогун بيضاگون қуёш рангли.
баййин بيين очиқ, аниқ.
байн بين ўрта, ора; ~ **а-л-манзилайн** икки манзил ораси; ~ **байн** ора-ора.
байоз بياض 1) оқлик; 2) оққа кўчирилган китоб нусхаси.
байозий بياضى оқ.
байотий بياتى куй номи.
байри بيرى эски, қадимий.
байрилик بيريليق қадимийлик.
байт I بيت уй; ~ **у-л-аҳзон** ва ~ **у-л-ҳазан** ғамхона; ~ **у-л-латаф** фоҳишахона; ~ **у-л-лоҳ** Оллоҳнинг уйи, Каъба; ~ **у-л-маъмур** обод уй; ~ **у-л-мол хазина;** ~ **у-л-ҳаром** Каъба.

байт II بيت кўплиги **абйот** икки мисра шеър; **шеър.**
байтор بيطار мол доктори.
байтутат بيتوتت тунаш; ~ **қилмақ** тунамоқ.
байъ بيع савдо; ~ **у широ** савдо-сотиқ; ~ **этмак,** ~ **қилмақ** сотмоқ, савдо қилмоқ.
байъат بيعت аҳд, садоқатли бўлишга ваъдалашиш; ~ **қилмақ** аҳдлашмоқ.
байъона بيعانه гаров пули.
байғизи بايغيزى **Бадғис** га мансуб; **ағзи ачуқ** ~ Бадғис пистаси.
бакавул بكاوول ва **баковул** ошпаз.
баковул بكاوول **бакавул** га қ.
бакорат بكارت бокиралик, қизлик.
бактар بكتر темирдан ясалган жанг кийими.
бакуллий بكلى батамом, бутунлай.
бал بل балки, эҳтимол.
балад بلد кўплиги **билод** ва **булдон** шаҳар, эл.
баландахтарлиқ بلنداخترليق толеи баландлик, бахтлилик.
балбала بلبله узун бўйинли кўза.
балда بلده кўплиги **билод** шаҳар, эл.
балийа بليه ва **балийат** бало.
балийат بليت **балийа** га қ.
балийот بليات **балийат** нинг кўплиги.
балиғ بليغ кўплиги **булаго** 1) чечан (гапга); 2) таъсирли; 3)балоғатга етган.
балоангиз بلاانگيز бало келтирувчи.
балобил بلابل **булбул** нинг кўплиги.
баложў بلاجو ва **баложўй** бало тиловчи, бало изловчи.
баложўй بلاجوى **баложў** га қ.
балокаш بلاكش балога мубтало, жафокаш.
балорак بلارك ҳинд қиличи, ўткир қилич.
балошўр بلاشور бало келтирувчи.
балоғат بلاغت етуклик; чечанлик, ~ **илми** тилдан чечанлик билан фойдаланиш илми; услубшунослик.
балоғатмаоб بلاغت‌مآب балоғат билан сўзловчи.

www.ziyouz.com kutubxonasi

балогатоийин بلاغت‌آیین балогатни эгаллаган.

балоғатосор بلاغت‌آثار балоғатдан асар қолдирувчи.

балоғатшиъор بلاغت‌شعار балоғатни шиор қилиб олган.

балоҳат بلاهت калтафаҳмлик, нодонлик, жоҳиллик.

балчақ بالچاق ва **балчағ** بالچاغ шамшир тиги билан дастаси орасидаги темир.

балчағ بالچاغ **балчақ** га қ.

бам بم 1) бошга чанг солиш; 2) йўғон овоз.

банда بنده 1) қул; 2) камина (мен); **бу ~** бу камина, бу қул (мен).

бандаваш بنده‌وش қулдек, қулларча.

бандавор بنده‌وار қулдек, қулларча.

банданавоз بنده‌نواز қулни эркалатувчи.

бандапарвар بنده‌پرور қулни тарбияловчи.

бандар بندر кемалар тўхтайдиган жой, порт.

бандахона بنده‌خانه (мен) камина қулнинг уйи.

бани Асад بنی‌اسد Асад қабиласи, уруғи; **~ Исроил** Исроил авлоди, яҳудийлар.

банно بنا бинокор.

баннолиғ بنالیغ бинокорлик.

баногўш بناگوش қулоқнинг юмшоқ қисми, солинчиқ.

банон بنان бармоқлар, бармоқ учлари.

банот بنات **бинт** нинг кўплиги.

баноту-н-наъш بنات النعش юлдуз туркумларидан бирининг номи.

бар I بر мева, ҳосил.

бар II بر устида маъносини ифодаловчи олд кўмакчи; **~ хок ерга**, тупроқ устига.

баранда برنده олиб юрувчи; **~ йи роҳ** йўл кўрсатувчи.

барандохта برانداخته бузилган, вайрон; **~ қилмоқ** бузмоқ, вайрон қилмоқ.

баранғар برانغار қўшиннинг ўнг қаноти.

барас برص пес.

барафтод برافتاد йиқиқ, ағдарилган; **~ ўлмақ** йиқилмоқ, куламоқ.

бараҳман برهمن **бираҳман** га қ.

бараҳна برهنه яланғоч.

бараҳналиқ برهنه‌لیق яланғочлик.

барбат بربط ўрдак шаклидаги чолғу.

барбатзан بربطزن барбатчи.

барбатнавоз بربطنواز барбатчи.

барг I برگ япроқ; **~ тўтилари** бар **~** ранго-ранглиги.

барг II برگ 1) асбоб; қурол, **~ и мамот** ўлимлик нарсалар; 2) озиқ-овқат, йўл озиғи.

баргашта برگشته қайтган; **~ бахт** бахти қайтган.

баргваш برگوش япроқдек.

баргрез برگریز ва **баргрезон** барг тўкилиши, хазон бўлиш. **~ бўлмақ** хазон бўлмоқ.

баргрезон برگریزان баргрез га қ.

баргузида برگزیده танланган, сайланган.

баргуствон برگستوان от ёпинчиги.

бард برد совуқ; **~ и муфрит** қаттиқ совуқ, қора совуқ; Бири елки, элни қилур дарднок, Бири бард-и муфритки, **ай**лар ҳалок.

баржаста برجسته 1) қабариқ; 2) машҳур.

баржасталиқ برجسته‌لیق машҳурлик.

барз برز экин.

барзагар برزه‌گر **барзгар** га қ.

барзгар برزگر ва **барзагар** деҳқон.

барзах برزخ оралиқ ва оралиқдаги нарса ва ҳодисалар.

бари I بری ҳаммаси.

бари II بری **барий** га қ.

барид برید хабарчи.

барий بری холи, айбсиз, гуноҳсиз; **~ айламак**, **~ қилмақ** холи қилмоқ.

барийа بریه кўплиги **бароёо** махлуқ, халқ.

барин I برین ўхшаш.

барин II برین устки, юксак; **чархи ~** юксак осмон.

баринвор برین‌وار **чархи ~** юксак осмондай.

барка برکه тўғриси **бирка**.

www.ziyouz.com kutubxonasi

баришмак باریشماق келишмоқ, сулҳ тузмоқ.

барканда برکنده кўнорилган.

барно برنا 1) ёш; 2) йигит.

бароат برائت **бароъат** га қ.

баровар برآور 1) чиқариш; 2) бажариш.

барозанда برازنده муносиб, лойиқ.

баройо برایا **барийа** нинг кўплиги; **хайр-у-л ~ махлуқ-** ларнинг яхшиси.

баромад برآمد 1) чиқиш; 2) чиқим.

барот برات 1) йўлланган хат ёки пул; 2) шаъбон ойининг 15-кечаси.

бароъат برئت ва **бароат** покизалик, тозалик, бегуноҳлик.

бароқ براق **барроқ** га қ.

барр I بر кўплиги аброр; 1) яхши; 2) художўй, азиз.

барр II بر қуруқлик; ~ **у баҳр** қуруқлик ва сув.

барроқ براق ялтироқ.

баруманд برومند 1) самарали, фаровон; 2) омадли.

барф برف қор.

бархе برخی тўғриси **бархи**

бархи برخی баъзи.

бархўрдор برخوردار фойдаланувчи, манфаатдор.

бархўрдорлиқ برخوردارلیق манфаатдорлик.

барқ برق яшин, чақмоқ.

барқваш برقوش яшиндек.

барқвор برقوار яшиндай, чақмоқдай

барқгом برقگام яшиндек тез юрувчи.

барқдав برقدو яшиндек тез югурувчи.

барқкирдор برقکردار яшиндек.

барқмисол برقمثال яшиндек.

барқосо برقآسا ва **барқосор** яшиндек.

барқосор برقآثار **барқосо** га қ.

барқрав برقرو яшиндек юрувчи.

барқрафтор برقرفتار яшиндек юрувчи.

барқфом برقفام яшиндек.

барқхез برقخیز яшиндек турувчи.

барқхў برقخو яшин табиат, тез.

басар بسر саранжом; ~ **қилмақ** саранжом қилмоқ.

басар بصر кўриш.

басе بسی кўп, жуда.

басир بصیر 1) ўткир, кўзли; кўрувчан; 2) зийрак.

басират بصیرت зийраклик, фаросат; ~ **аҳли** донолар, билимдонлар; ~ **кўзи** фаҳм, идрок

басит بسیط 1) содда, оддий; 2) кенг; ~ **и олам** дунёнинг кенглиги.

басма بسمه матога босилган гул.

басо بسا кўп; жуда.

басорат بصارت 1) кўра олиш; 2) зийраклик, донолик; ~ **аҳли** донолар, билимдонлар.

басотин بساتین **бўстон** нинг кўплиги.

басруқ ва **босруқ** باسروق ўтовни шамолдан сақлайдиган пўстак, тери.

баст I بسط кенгайтириш, ёйиш; ~ **этмак** ёймоқ.

баст II بست богланиш, бирикиш; ~ **бўлмақ** боғланмоқ.

баста بسته 1) боғлиқ; боғланган; ~ **йи дом айламак** тузоққа илинтирмоқ; 2) ёпиқ, берк, 3) тугун.

бастар بستر тўғриси **бистар.**

бастфизой بستفزای кайфиятни кўтарувчи, шод қилувчи.

бат بط 1) ўрдак; 2) ўрдак шаклли май идиш; **май ~и** ўрдак шаклли май идиш; ~ **кабоб** ўрдак кабоб.

батар بتر ёмонроқ; ~ **бўлмақ** ёмонроқ бўлмоқ; ~ **қилмақ** ёмонроқ қилмоқ.

батахсис بتخصیص айниқса, хусусан.

батий بتی оҳиста, суст; ~ **у-л-илож** тез даволанмайдиган.

батийравлиқ بتیرولیق секин юришлик.

батийсайр بتیسیر секин айланиш, аста кезиш.

батҳо بطحا 1) водий; 2) ҳижозда бир ер номи.

батш بطش ҳужум қилиш, зўравонлик қилиш.

бахя بخیه чок.

www.ziyouz.com kutubxonasi

бахйалиқ بخیه لیق чокли; ~ **рўмол** чокли гўмол.

бахйасоз بخیه ساز чокчи, чок тикувчи.

бахсум بخسوم тариқ ёки буғдойдан тайёрланадиган ичимлик номи.

бахш بخش 1) бўлак,қисм; ~ **и аввал** биринчи қисм; 2) бўлиш; ~ **қилмақ** бўлмоқ; 3) бағишлов; **тож ~ айламак** шохликни ҳадя қилмоқ.

бахшанда بخشنده берувчи; инъом қилувчи; бағишловчи; **мулк ~ си** давлат инъом қилувчи.

бахши بخشی котиб.

бахшиш بخشیش инъом, садақа; ~ **топмақ** инъом қилинмоқ.

бахшойиш بخش آییز кечиш, кечириш; ~ **етмак** кечирилмоқ; ~ **тиламак** кечирим сўрамоқ.

башағлиқ باشاغلیق бошоғи бор.

башича باشیچه ўз ~ ўзича.

башоша بشاشه шодлик.

башоқ باشاق **бошоқ** га қ.

баъд بعد кейин, сўнг; **аммо ~** сўнгра, аммо, кейин.

баъид بعید узоқ, йироқ; ~ **у-л-фаҳм** тушунилиши қийин, англанилиши мушкул.

баъс بعث 1) жўнатиш, йўллаш; 2) тирилиш (ўлимдан сўнг).

бақам қизил бўёқ олинадиган бир дарахт.

бақар بقر уй қорамоли.

бақийа بقیه кўплиги **бақойо** қолдиқ; **ҳаёт ~ си** ҳаётнинг қолган қисми.

бақл بقل ва **бақла** بقله бир навъ ош кўк; ~ **йи ҳамқо** семизўт.

бақла بقله **бақл** га қ.

бақойо بقایا **бақийа** нинг кўплиги.

бақосиз بقاسیز бебаҳо, фоний.

бағал بغل қўйин, қўлтиқ.

бағиш باغیش ва **боғиш** 1) чодирни тортиб турувчи иплар: ип, арқон боғиши; 2) тизза бўғими.

бағл بغل хачир.

баҳжат بهجت 1) қувонч, шодлик; 2) чирой, жамол.

баҳим بهیم кўплиги **баҳойим** уй ҳайвони.

баҳла بهله қўлқоп.

баҳман بهمن 1) шамсия йилининг 11-ойи; 2) қишнинг иккинчи ойи; 3) Исфандиёрнинг ўғли Ардашернинг номи, ~ **ели** қиш шамоли; ~ **чериги** қиш совуғи.

баҳойим بهایم **баҳим** нинг кўплиги.

баҳр بحر кўплиги **биҳор** денгиз; ~ **и панжшох** каф; ~ **у-л-аброр** ҳиммат, саховат.

баҳра بهره улуш; ~ **етмак** баҳраманд бўлмоқ, фойдаланмоқ; ~ **олмоқ манфаат кўрмоқ**, ~ **топмоқ** баҳраманд бўлмоқ, манфаат кўрмоқ.

баҳрабардор بهره بردار баҳра олувчи; ~ **ўлмақ** баҳра олмоқ, фойдаланмоқ.

баҳравар بهره‌وار баҳра олувчи, баҳраманд; ~ **бўлмақ**, ~ **ўлмақ** баҳраманд бўлмоқ, фойдаланмоқ.

баҳрайн بحرین 1) икки денгиз; 2) ўлка номи.

баҳрайоб بهره یاب баҳраманд; фойдаланувчи.

баҳраманд بهرمند баҳра олувчи; ~ **қилмоқ** баҳра бермоқ, фойдалантирмоқ.

баҳрий بحری **баҳр** га мансуб.

баҳркирдор بحر کردار денгиз феъллик (гоҳ тўлқинланиб, гоҳ осойишта бўлувчи).

Баҳром بهرام 1) Марс; 2) Эрон шоҳларидан бирининг номи.

баҳромваш بهرام‌وش Баҳромдек.

баҳромгин بهرام گین Баҳромдек.

баҳромий بهرامی Баҳромга мансуб.

Баҳром Чубин بهرامچوبین 1) Эрон шоҳларидан бири; 2) Ҳурмуз ибн Нуширвоннинг лашкарбошиси.

баҳрпаймо بحرپیما ва **баҳрпаймой** денгизчи.

баҳрпаймой بحرپیمای **баҳрпаймо** га қ.

баҳрсо بحرسا ва **баҳрсой** денгизда сузувчи.

баҳрсой بحرسای **баҳрсо** га қ.

беадад بیعدد саноқсиз, кўп.

беадил بیعدیل тенгсиз; ~ **эрмак** тенгсиз бўлмоқ.

беандоза بیاندازه ўлчовсиз, беҳад; ~ **бўлмақ** чексиз бўлмоқ; ~ **истамак** тенгсиз кўрмоқ; ~ **май тутмоқ** кўп ичирмоқ.

беандом بی اندام хунук, кўпол; ~ **атвор** хунук юриш-туриш; ~ **лофлар** кўпол лофлар.

www.ziyouz.com kutubxonasi

бебадал بیبدل тенгсиз; ~ **эрмак** ягона бўлмоқ.

бебар بیبر мевасиз.

бебарлик بی برلیك мевасизлик.

бебасар بی بصر 1) кўр; 2) нодон.

бебасарлик بی بصرلیك 1) кўрлик; 2) нодонлик.

бебахра بی بهره бечора; фақир; бенасиб; ~ **эрмак** бенасиб бўлмоқ.

бебизоат بی بضاعت камбағал.

бебийм بی بیم қўрқинчсиз; қўрқмас.

бебок بی باك 1) қўрқмас; 2) қўрқмасдан.

бебоклик بی باکلیك қўрқмаслик, ботирлик.

бебокона بی باکانه қўрқмасдан, ботирона.

бебунёд بی بنیاد пойдеворсиз, асоссиз.

беважх بی‌وجه сабабсиз.

бевахм بی‌وهم гумонсиз.

бевуқуф بی‌وقوف 1) бехабар, билмайдиган, жоҳил; 2) бесўнақай; 3) тажрибасиз, **гўр**.

бегазанд بی گزند зарарсиз.

беганмак بیگانماك маъқул кўрмоқ, тўғри топмоқ.

бегарон بیگران тўғриси **бекарон**

бедаранг بی‌درنگ тўхтовсиз, кечикмай, тезда.

бедариг بی‌دریغ 1) бераҳм, шафқатсиз; 2) бераҳмлик билан, шафқатсизлик билан.

бедасту по بی‌دست‌وپا ишга ярамайдиган, ожиз.

бедодгар بی‌دادگر адолатсиз; зўравон.

бежадал بی‌جدل 1) аста, секин; 2) жанжалсиз; ~ **бўлмақ** секинлашмоқ.

бежазб بی‌جذب жозибасиз.

бежиҳат بی‌جهت сабабсиз; ўринсиз.

бежод بی‌جاد ва бежода بی‌جاده 1) қирмизи тош, 2) лаб.

бежода بی‌جاده **бежод** га қ.

бежурм بی‌جرم бегуноҳ, айбсиз.

безабон بی‌زبان 1) тилсиз; соқов; 2) ҳайвон; ~ лар ҳайвонлар

безодлиг بی‌زادلیغ озиқ йўқлиги, камбағаллик.

беиваз بی‌عوض беэваз га қ.

беижтиноб بی‌اجتناب 1) четлашишсиз; четлашмай; 2) қатъийлик билан.

беикроҳ بی‌اکراه жирканчсиз, жирканмай.

беинтиқол بی‌انتقال кўчишсиз, кўчмай.

беинтиҳо بی‌انتها туғамас.

беиститоат بی‌استطاعت кучсиз.

беиштибоҳ بی‌اشتباه янглишишсиз, янглишмай.

беканмак بیکانماك тўғриси **беланмак.**

бекарон بیکران ниҳоясиз, чексиз.

бекароний بی‌کرانی ниҳоясизлик, чексизлик.

бекас بیکس кимсасиз, ёлғиз.

бекаслик بیکسلیك ёлғизлик.

бекин بیکین тўғриси **бигин.**

бемадоро بی‌مدارا тўғриси **бемудоро.**

бемалоҳат بی‌ملاحت чиройсиз.

бемаҳобат بی‌مهابت салобатсиз, ҳақир.

бемисл بی‌مثل мислсиз, тенгсиз.

бемисол بی‌مثال тенгсиз, мислсиз.

бемойа بی‌مایه пулсиз; ҳеч нарсаси йўқ; камбағал.

бемористон بیمارستان касалхона.

бемудоро بی‌مدارا муросасиз, аёвсиз.

бемузд بی‌مزد текин, ҳақсиз.

бемунтаҳо بی‌منتها туганмас, ниҳоясиз.

бемуҳассал بی‌محصل ҳосилсиз.

бемуҳобо بی‌مهابا тортинмай.

бенадомат بی‌ندامت надоматсиз, пушаймонсиз.

бенанг بی‌ننگ уятсиз, орсиз.

бенийоз بی‌نیاز муҳтож эмас, ўзига тўқ.

бенийозлиг بی‌نیازلیغ муҳтожсизлик.

бенишон بی‌نشان белгисиз.

бенишонлиқ بی‌نشانلیق белгисизлик.

беоб بی‌آب сувсиз.

www.ziyouz.com kutubxonasi

беозарм بی‌آزرم уятсиз.

бепарда بی‌پرده услубсиз, пардасиз (гап).

бераbт بی‌ربط тартибсиз, боғланмаган.

берияйат بی‌رعایت 1) риоя қилмай; 2) ҳурматсизлик билан.

беришта بی‌رشته ипсиз.

берох بی‌راه йўлсиз.

берохлик بی‌راهلیق 1) йўлсизлик; 2) йўлдан адашганлик.

берун بیرون ташқи, ташқари; 2) ташқи кўриниш, қиёфа.

бесабот بی‌ثبات саботсиз, беқарор.

бесамар بی‌ثمر мевасиз, самарасиз.

бесармойа بی‌سرمایه сармоясиз.

бесару по بی‌سرو پا бошяланг ва оёқяланг.

бесару полиқ بی‌سرو پالیق яланг юришлик.

бесару сомон بی‌سرو سامان 1) бечора, қашшоқ, бесаранжом.

бесаъй بی‌سعی уринишсиз, ҳаракатсиз.

бесирфалиқ بی‌سرفه لیق зарарсиз; ~ **эрмак** зарарсиз бўлмоқ.

бесомон بی‌سامان 1) бечора, қашшоқ; 2) бесаранжом.

бесукунлук بی‌سکونلوك беқарорлик, турумсизлик; ~ **қилмоқ.** беқарорлик қилмоқ.

бетаайин بی‌تعین тайинсиз; ноаниқ; **авқотни** ~ **ўткармак** вақтни тайинсиз ўтказмоқ.

бетааммул بی‌تامل 1) мулоҳазасиз, ўйламай; 2) мулоҳаза қилинмаган, ўйланмаган.

бетаассуф بی‌تاسف ачинмай.

бетаваққуф بی‌توقف тўхтовсиз.

бетаваҳҳум بی‌توهم гумонсиз, шубҳасиз.

бетавжиҳ بی‌توجیه изоҳсиз, шарҳсиз; изоҳламай, шарҳламай; ~ **демак** изоҳсиз гапирмоқ.

бетараҳҳум بی‌ترحم 1) раҳмсиз; 2) раҳмсизлик билан.

бетариқ بی‌طریق 1) йўлсиз; 2) йўлдан адашган.

бетахаллуф بی‌تخلف хилофсиз; бузмай.

бетақриб بی‌تقریب ноаниқ, мужмал, хом (гап); ~ **сўз қотмақ** мужмал гаплар айтмоқ.

бетаҳаммул بی‌تحمل чидамсиз, сабрсиз; ~ **бўлмақ** сабрсизлик қилмоқ.

бетаҳаррук بی‌تحرك ҳаракатсиз; ~ **бўлмақ** ҳаракатсиз бўлмоқ.

бетаҳоший بی‌تحاشی тортинмай, ҳайиқмай, дангал; ~ **сўз демак** тортинмай гапирмоқ.

бетоқатноб بیطاقت‌ناب чидамсиздек.

бетўшалик بی‌توشه لیك анжомсиз; юксиз.

бефалоҳ بی‌فلاح нажотсиз; ютуқсиз.

бефуруғ بی‌فروغ нурсиз, жилосиз, хира; ~ **ўлмак** хиралашмоқ, қораймоқ.

бефусун بی‌فسون ҳийласиз, афсунсиз.

бефутур بی‌فتور зарарсиз, путурсиз.

бехасорат بی‌خسارت зарарсиз; ~ **айламак** зарарсизлантирмоқ.

бехеш بی‌خیش қариндош-уруғсиз; ёлғиз.

бехирад بی‌خرد ақлсиз, нодон, жоҳил.

бехирадлиг بی‌خردلیغ ақлсизлик, нодонлик.

бехоб بی‌خواب уйқусиз, бедор.

бехоблиг بی‌خوابلیغ уйқусизлик.

бехонумон بی‌خانومان уй-жойсиз; бечора, саргардон.

бехонумонлиг بی‌خانومانلیغ уй-жойсизлик, саргардонлик.

бехост بی‌خواست ихтиёрсиз, истаксиз.

бехуд بی‌خود ўзидан кетган, ҳушсиз.

беша بیشه тўқай.

бешабиҳ بی‌شبیه ўхшаши йўқ.

бешарар بی‌شرر алангасиз; ~ **ўртамак** алангасиз ёндирмоқ, паст оловда ёндирмоқ.

бешибҳ بی‌شبه тенгсиз, мислсиз.

бешикаст بی‌شکست бузмай, тўлиқ; ~ **у бекусур демак** бузмай ва қисқартмай гапирмоқ.

бешикиб بی‌شکیب сабрсиз.

бешумор بی‌شمار ва **бешумора** саноқсиз, кўп.

бешумора بی‌شماره **бешумор** га қ.

бешуур بی‌شعور бефаҳм, эссиз.

беъваз بی‌عوض тенгсиз.

беқайд بی‌قید 1) бандсиз, кишансиз; ~ **ўлмак** кишандан бўшамоқ. 2) лоқайд.

беқийлу қол بی‌قیل وقال гап-сўзсиз.

www.ziyouz.com kutubxonasi

беғаш بیغش аралашмасиз, тоза.
бех به яхши, яхшироқ.
беҳамийат بی‌حمیت бефарқ, лоқайд.
беҳамийатлиг بی‌حمیت‌لیغ бефарқлик, лоқайдлик.
беҳамол بی‌حمال мислсиз, тенги йўқ.
беҳамто بی‌همتا мислсиз, тенги йўқ.
беҳангом بی‌هنگام ноўрин, мавридсиз, бемаҳал.
беҳбуд بهبد 1) саломат, соғлом; 2) яхшилик, соғломлик.
беҳижоб بی‌حجاب очиқ; яширинсиз; ~ **баён этмак** очиқ гапирмоқ.
беҳожиб بی‌حاجب тўсиқсиз; ~ **эрмак** тўсиқсиз бўлмоқ, очиқ бўлмоқ.
биайниҳ بعینه ўзи.
бигин بگین ўхшаш, сингари, симон.
бид بید тол.
бидойат بدائت бошланиш, ибтидо, аввал; ~ **айламак** бошламоқ.
бидъат بدعت 1) номаъқул янгилик; 2) дин ақидаларига хилоф янгилик; ~ **и саййиъа** зарарли расм, одат.
бижин بیچین тўғриси **бичин.**
бизоъат بضاعت 1) мулк; 2) рўзғор буюмлари; **кам ~ шоир** камбағал шоир.
би-з-зот بالذات зотан; ўзича.
бийиз بییز бигиз.
бийик بییک юқори; ~ **кулгу** товуш чиқариб кулиш.
бийм بیم хавф, хатар, қўрқинч; ~ **этмак** қўрқитмоқ.
бийин بین ва **бин** кўрар.
бийиний بینی кўрувчи.
била بیله билан.
бикр بکر кўплиги **абкор** ишлатилмаган, янги; **сўз ~ и** сўзнинг ишлатилмагани, нодири.
билав بیلاو эгов, қайроқ тош.
биламак بیلاماک қайрамоқ, ўткирламоқ, чархламоқ.
би-л-кулл بالکل бутунлай, тамоман.
би-л-лаҳ بالله худо ҳақи (қасам).
билов, بیلاو тўғриси **билав.**

Билол بلال Билол ҳабаший, исломда биринчи муаззин.
билод بلاد **балад** ва **балда** нинг кўплиги.
билтак بیلتك тўғриси пилтак.
билтурги بیلتورغی ўтган йилги.
Билқис بلقیس ривоят бўйича Сулаймон пайғамбарга никоҳ қилинган маликаи Сабонинг исми.
бин بین **бийин** га қ.
бинанда بیننده кўрувчи, томошабин.
бинандалиг بیننده‌لیغ кўра билишлик, томошабинлик.
биниш بینش кўриш, назар.
би-н-назр بالنذر йуфуна ~ и назрин адо этинглар, ваъдага вафо қилинглар!
бино بنا иморат.
бинт بنت кўплиги **банот** қиз (ота-онага нисбатан); қиз бола.
бираҳман برهمن ҳинд диний олимларидан бир тоифаси.
бирйон بریان қовурдоқ; кабоб.
Биржис برجیس Муштарий, Юпитер.
бириж I برنج гуруч.
бириж II برنج мис ва қўрғошин қоришмаси, бронза.
брижийа برنجیه бириж II дан ясалган тақинчоқлар.
бирка برکه ҳовуз; кўл; ~ **йи моҳийон** балиқли кўл.
бирта بیرتا битта.
биру бор بیرو بار тангри.
бисйордон بسیاردان кўп билувчи, билагон.
бисмил بسمل сўйиш (қўй, молни).
бисот بساط 1) палос; 2) шахмат тахтаси; ~ **йоймақ** эгалламоқ.
бистар بستر тўшак, ўрин.
битиг بیتیک хат, мактуб.
битигчи بیتیکچی ёзувчи, котиб.
битилмак بیتیلماك ёзилмоқ.
битимак بیتیماك ва **битмак** ёзмоқ.
битмак بیتماك **битимак** га қ.
бичак بیچاك игна, сўзан.

www.ziyouz.com kutubxonasi

бичин بیچین маймун.

Бишр بشر зоҳид Ҳофийнинг исми.

биҳил بهل рози; ~ **бўлмақ** рози бўлмоқ; ~ **айламак,** ~ **этмак,** ~ **қилмақ** кечирмоқ.

биҳиллик بهلليك розилик.

биҳор بحار **баҳр** нинг кўплиги.

боб باب кўплиги **абвоб** 1) эшик; 2) бўлим, қисм.

Бобил بابل харобалари сақланиб қолган қадимий шаҳар номи; **чоҳи** ~ Бобил қудуги (Қуръонда айтилишича, Юсуф алайҳи-с-салом шу қудуққа ташланган).

бовар باور ишониш; ~ **айламак,** ~ **этмак,** ~ **қилмақ** ишонмоқ, ~ **қилдурмақ** ишонтирмоқ.

боварлиқ باورليق ишончли; ~ **айламак** ишонтирмоқ.

бовурчи باورچی **бавурчи** га қ.

бод باد ел, шамол; ~ **и сабо** тонг шабадаси, майин шамол; ~ **и бурут** думогдорлик, мақтанчоқлик, олифталик; ~ **и хазоний** куз шамоли.

бода باده май; ~ **тунгаги** май идиши; ~ **йи таҳуро** жаннат шароби.

бодакаш باده‌کش майхўр.

боданўш باده‌نوش майхўр.

бодаошом باده‌آشام майхўр.

боданаймо باده‌پيما ва **боданаймой** соқий.

боданаймой باده‌پيماى **боданаймо** га қ.

боданаймойлик باده‌پيمايليك соқийлик.

бодапараст باده‌پرست майпараст.

бодаполо باده‌پالا май сузгич.

бодафуруш باده‌فروش майфуруш.

бодбон بادبان елкан.

бодий بادیء 1) бошловчи; 2) бошланиш.

бодийа باديه кўплиги **баводий** саҳро.

бодовард بادآورد ел келтирган; тасодифий.

боднаймой بادپيماى чопқир (от).

бодпо بادپا чопқир (от).

Бодғиз بادغيز **Бадғис** га қ.

бож باج хирож, солиқ.

боз I باز лочин.

боз II باز яна, тагин.

бозгашт بازگشت қайтариш; ~ **айламак** қайтмоқ.

бозгун بازگون ва **бозгуна** тескари; агдарилган.

бозгуна بازگونه **бозгун** га қ.; **наъли** ~ агдарма этик.

бозжуст بازجوست текшириш; ~ **айламак** текширмоқ.

бозий بازى ўйин; ~ **бермак** алдамоқ, лақиллатмоқ.

бозийгар بازيگر 1) ўйинчи; 2) ҳийлагар, фокусчи; 3) қиморбоз.

бозил بازل саҳий, ҳимматли.

бозича بازيچه ўйинчоқ.

бозовард بازآورد қайтариш; ~ **қилмақ** қайтармоқ, қайтариб келтирмоқ.

бозовардлиқ بازآوردليق қайта келтиришлик; ~ **қилмақ** қайтариб келтирмоқ.

бозоргон بازارگان савдогар.

бозу بازو билак.

бозургон بازرگان тўгриси **бозоргон.**

бозхост بازخواست 1) талаб, даъво; ~ **қилмақ** талаб қилмоқ; 2) жазо, танбеҳ.

бойир باير 1) ишланмаган, парвариш қилинмаган; 2) ташландиқ ер.

бойри بايرى тўгриси байри.

бойрилиқ بايريليق тўгриси **байрилиқ.**

бойғиз بايغيز тўгриси **бадғис.**

бойғизи بايغيزى тўгриси байғизи.

бок باك қўрқинч.

бокий باكي йигловчи.

бол I بال асал.

бол II بال қанот.

бол III بال хотир; **фориғу-л-бол** хотиржамлик.

болиш باليش ва **болишт** ёстиқ.

болишт باليشت **болиш** га қ.

болиғ بالغ етилган, балоғат ёши; ~ **бўлмақ** балоғатга етмоқ.

www.ziyouz.com kutubxonasi

боло I بالا юқори.

боло II بالا қомат.

болодаст بالادست қўли юқори, ғолиб.

болту بالتو болта.

болчоқ بالچاق тўғриси **балчақ**.

бом بام том.

бомдод بامداد **тонг, саҳар.**

бомдодон بامدادان эрталаб, тонг билан.

боний بانی 1) қурувчи, бинокор; 2) асосчи.

бор I بار марта; ~ **е** бир марта.

бор II بار 1) юк; 2) мева, ҳосил.

бор III بار қабул.

бора I باره от.

бора II باره ва **бору** қалъа девори.

боранда بارنده ёғувчи; **абр** ёғинли булут.

борбаст باربست кўч.

Борбуд باربد ва **Борбад** шоҳ Хусрав Парвиз созандасининг исми.

борвар بارور мевали, ҳосилдор.

боргоҳ بارگاه шоҳ даргоҳи.

бори باری **бари** га қ.

борид بارد совуқ.

бориз بارز 1) очиқ, ойдин, кўринарли; 2) таниқли.

борий باری тангри, яратувчи.

бориқ بارق нозик, ингичка.

бориқбинлик بارق بينليك ўткир зеҳнлилик.

боришмақ باريشماق сулҳга келмак ва борди-келди қилмоқ.

бориқа بارقه яшин.

боркаш باركش юк ташувчи, ҳаммол.

борон باران ёмғир.

боронғор بارانغار тўғриси **баранғар**.

бору بارو **бора** II га қ.

борҳо بارها бир неча бор, қайта-қайта.

боспра باصره кўриш; ~ **шамъи** кўз нури; 2) кўплиги **бавосир** кўз.

босит باسط ёювчи.

босруқ باسروق **басруқ** га қ.

босуруқ باسروق тўғриси **басруқ** ва **босруқ**

бот بات тез.

ботил باطل 1) беҳуда, бўлмағур; 2) бузилган, ўтмайдиган (ҳужжат); ~ **бўлмақ** бекор бўлмоқ; ~ **этмак,** ~ **қилмақ** йўқ қилмоқ.

ботин باطن ички, яширин, сирли; **зоҳиру** ~ ташқи (очиқ) ва ички (яширин); ~ **уйи** кўнгил.

ботлиғ باتليغ зудлик, тезлик.

бохсум باخسوم тўғриси **бахсум**.

бохтар باختر ғарб.

бошича باشيچه тўғриси **башича**.

бошоқ باشاق 1) ёй ўқининг темир учи; 2) бошоқ.

боғиш باغيش **бағиш** га қ.

бошоғлиғ باشاغليغ тўғриси **башағлиғ**.

боқий باقی 1) абадий, мангу, фонийнинг зидди; 5) қолган; қолдиқ; ~ **қилмақ** қолдирмоқ.

боҳир باهر равшан, аниқ.

буд بود борлиқ, вужуд; ~ **у но** ~ бору йўқ.

будлуқ بودلوق мавжудлик, бор бўлиш.

будурмак بودورماك мункимак.

бузург بزرگ катта, улуғ.

бузургвор بزرگوار улуғвор, атоқли.

буйла بويلا бундай.

буко بكا йиғи, йиғлаш.

букраймак بوكرايماك букилмоқ.

бу-л-ажаб بوالعجب ажойиб, қизиқ.

бу-л-ажабваш بوالعجبوش таажжубли, қизиқарли.

Бу-л-ало بوالعلا саҳобалардан бирининг номи.

булағо بلغا балиғ нинг кўплиги.

Бу-лаҳаб بولهب Муҳаммад пайғамбарнинг исломга кирмаган амакисининг исми.

www.ziyouz.com kutubxonasi

булбад بولباد бузилиш, хароб бўлиш.

Бу-л-башар بوالبشر Одам алайҳи-с-саломнинг лақаби.

булбод بولباد тўғриси **булбад**.

булбул بلبل кўплиги **балобил** қуш номи.

булбула بلبله май кўзачаси.

булбулвор بلبلوار булбулдек.

булбулойин بلبلآيين булбулсифат.

булдон بلدان **балад** нинг кўплиги.

булжор بلجار тўғриси **булчар**.

булук بلوك кўплиги **булукот** туман, катта қишлоқ.

булукот بلوكات **булук** нинг кўплиги.

булуғ بلوغ балоғат, етишиш.

булчар بلچار йиғиладиган жой, кўшин йиғилиши учун белгиланган жой; **маоду ~** кўшиннинг қайтиши ва йиғилиши учун белгиланган жой.

булғақ بلغاق ва **булғағ** بلغاغ инқилоб, тўполон, ғавғо.

булғағ بلغاغ **булғақ** га қ.

булҳавас بولهوس ҳавас қули.

булҳаваслиқ بوالهوسليق ҳавасга берилишлик.

бум I بوم ер, эл; **~ у марз, марзу ~** мамлакат.

бум II بوم бойқуш.

бун بن 1) илдиз; томир; 2) пойдевор, асос; 3) таг, туб.

бунгоҳ بنگاه 1) омбор, 2) лашкар қароргоҳи.

бунйа بنيه қомат, бадан тузилиши.

бунйон بنيان пойдевор, асос.

буранчак بورونچاك **бурунчак** га қ.

бурангар بورانغار тўғриси **барангар**.

бурд برد сўз устидан чиқиш, ирода.

бурдаған بورداغان майдаланган, қийма.

бурдбор بردبار чидамли, бардошли.

бурж برج 1) Қуёшнинг йиллик ҳаракат йўли бўйлаб жойлашган ўн иккита юлдузлар туркумининг мажмуи ва уларнинг ҳар бири (Ҳут, Ҳамал, Савр, Жавзо, Саратон, Асад, Сунбула, Мезон, Ақраб, Қавс, Жадй, Далв); 2) Қалъа бурчагидаги минора.

буржлуқ برجلوق миноралик, чўққилик.

бурка بركه тўғриси **бирка**.

бурна بورنا бурун, аввал.

бурнағи بورناغى аввалги, бояги.

Буроқ براق Муҳаммад пайғамбар меърож тунида минган отнинг номи.

буррон بران кескир, ўткир; **тиғи ~** ўткир тиғ.

бурронлиғ برانليغ кескирлик.

буртақ بورتاق ва **буртағ** بورتاغ нотекис, баланд-паст.

буртағ بورتاغ **буртақ** га қ.

бурток بورتاق тўғриси **буртақ** ва **буртағ**.

бурудат برودت совуқлик.

буруж بروج **бурж** нинг кўплиги.

бурунчак بورنچاك рўмол, чачвон.

бурут بروت мўйлаб.

бурчин بورچين тўғриси **бўрчин**.

бурқаъ برقع юз парда, чачвон.

бурқаърабой برقعرباى парда кўтарувчи, юз очувчи.

бурҳон برهان далил, ҳужжат; **~ и қотиъ** қатъий далил.

бусмақ بوسماق тузоқ қурмоқ.

бутав بوتاو маҳкам, қаттиқ.

буткада بتكده бутхона.

бутқармак بوتكارماك 1) ўстирмоқ, парвариш қилмоқ; 2) уламоқ, бут қилмоқ; 3) амалга оширмоқ, ижро қилмоқ; 4) кийдирмоқ.

бутмак بوتماك 1) ўсмоқ; 2) тузалмоқ, битмак (яра); 3) тугалланмоқ, тамом бўлмоқ; 4) амалга ошмоқ, бажарилмоқ; 5) ишонмоқ.

бутрамақ بوتراماق тарқалмоқ, сочилмоқ.

бутратмақ بوتراتماق тарқатмоқ, сочмоқ, қочирмоқ.

бутрашмақ بوتراشماق тарқалмоқ, сочилмоқ.

бутфиган بتفگن тўғриси **бутфикан**.

бутфикан بتفكن бут йиқитувчи.

бутшикан بتشكن бут синдирувчи.

буҳл بخل бахиллик, қурумсоқлик.

www.ziyouz.com kutubxonasi

бухор بخار буғ.
бухти بختی 1) нор туя; 2) булут.
бухур بخور кўплиги **бухурот** хушбўй тутатқи.
бухурот بخورات **бухур** нинг кўплиги.
бушмақ بوشماق озор чекмоқ, зарар кўрмоқ.
бушурғанмақ بوشورغانماق ачинмоқ, афсусланмоқ.
буъд بعد 1) узоқлик, олислик; 2) масофа.
буқаламун بوقلمون 1) хамелеон; 2) оғмачи (киши).
буқаламунлиқ بوقلمونلوق турланишлик, оғмачилик.
буқол بوقال чегара соқчиси.
буқъа بقعه 1) хонақоҳ, сарой; 2) мозор; ~ **йи хайр** хайрия уйи, хайрияхона.
Буқубайс بوقبيس Ҳижозда бир тоғ номи.
буғз بغض ғазаб, жаҳл.
буғро I بوغرا икки ўркачли туя.
буғро II بوغرا таом номи.
буҳайра بحيره кўплиги **буҳайрот** кўл.
буҳайрот بحيرات **буҳайра** нинг кўплиги.
буҳт بهت ҳайрат, ҳайратда қолиш.
бў بو ва **бўй** بوی ис, ҳид.
бўй بوی бў га қ.
бўзламақ بوزلاماق ҳазин йиғламоқ.
бўйла بويلا тўғриси **била** ва **буйла**.
бўйғалмақ بويغالماق бўялмоқ.
бўктар بکتر тўғриси **бактар**.
бўлумақ بولوماق бўлмоқ.
бўрдамақ بورداماق семирмоқ.
бўрдаған بورداغان семирган; ~ **бат** семирган ўрдак.
бўрийо بوريا бўйра.
бўртоғ بورتاغ тўғриси **буртақ** ва **буртағ**.
бўрчин بورچين макиён ўрдак.
бўсаға بوساغه остона.
бўстон بوستان кўплиги **басотин** боғ; полиз.

бўстонафрўз بوستان‌افروز боғни яшнатувчи.
бўстонсаро بوستان‌سرا булбул.
бўта بوته туя боласи; 2) ўғил.
бўхсамақ بوخساماق эзилмоқ, қийналмоқ.
бўшмак بوشماق ғусса чекмоқ, озор чекмоқ.
бўғузлағу بوغوزلاغو бўғиз, халқум гўшти.

В

ва агар واگر шарт эргаш гап боғловчиси.
вабол وابال 1) айб, гуноҳ; ~ **ўлмақ** гуноҳ бўлмоқ; 2) масъулият; 3) қийинчилик.
вагар وگر **ва агар** нинг қисқарган шакли.
вадиа وديعه **вадиъа** га қ.
вадиат وديعت **вадиъа** га қ.
вадиъа وديعه ва **вадиа** وديعه ва **вадиат** وديعت кўплиги **вадойиъ** омонатга берилган нарса.
вадод وداد тўғриси **видод**.
вадойиъ ودايع **вадиъат** وديعت ва **вадиа** وديعه ва **вадиат** нинг кўплиги.
важаб وجب тирсак (ўлчов); ~ **бар** ~ тирсакма-тирсак.
важаъ وجع оғриқ.
важд وجد шодлик, завқ, қаттиқ ҳаяжон; ~ **у ҳол** сўфийнинг ўзлигини йўқотиб руҳий лаззат олиш ҳолати, экстаз.
важиҳ وجيه ва **важиҳа** وجيهه 1) кўркам, келишган; 2) ҳурматли.
важиҳа وجيهه **важиҳ** га қ.
вожоҳат وجاهت 1) юз чиройи; 2) ҳайбат.
важҳ وجه кўплиги **вужуҳ** 1) юз, сатҳ; ~ **и ҳасан** яхши амал, ~ **у-л-арз** ер юзи; 2) пул, маблағ; ~ **и маош** тирикчилик воситаси (мас., пул); 3) сабаб, боис; ~ **и тасмийа** исм қўйиш сабаби; 4) қиймат, баҳо;
вазон وزان тарозибон.
вазир وزير кўплиги **вузаро** шоҳ саройида биринчи мансаб, шоҳнинг биринчи амалдори.
вазифа وظيفه кўплиги **вазойиф** 1) хизмат; 2) иш ҳақи, хизмат ҳақи.
вазиъа وضيعه 1) паст, пасқаш; 2) оми киши.

www.ziyouz.com kutubxonasi

вазн وزن кўплиги **авзон** ўлчов.

вазойиф وظایف **вазифа** нинг кўплиги; **арбоби** ~ иш бошилар.

вазон وزان эсиб турувчи; **насими** ~ эсиб турувчи шамол.

вазъ وضع кўплиги **авзоъ** ҳол, равиш, юриш-туриш; ~ **и бехудона** ўзни йўқотган ҳолда; ~ **қилмақ** юзага келтирмоқ, яратмоқ.

вайл ویل бало, офат; **чоҳи вайл** бало қудуғи.

вайло ویلا фарёд; ~ **чекмак** фарёд қилмоқ.

вайо ویا балки.

валад ولد кўплиги **авлод** 1) ўғил бола; 2) ўғил.

валаҳу وله бу ҳам уники, бу ҳам унга тегишли.

валвала ولوله тўполон, шовқин-сурон.

вале ولی ва **лекин** нинг қисқарган шаклги, лекин, аммо, бироқ.

ва лекин ولیکن ва аммо.

валиаҳд ولیعهد подшоҳ ўринбосари, ворис.

валий ولی 1) эга; соҳиб; 2) авлиё; ~**у-л-лоҳ** ҳазрат-и Алийнинг лақаби.

валима ولیمه базм, тўй.

валинеъмат ولی‌نعمت неъмат эгаси.

ва-л-лайл واللیل тун қоронғуси билан қасам ичаман (Қуръоннинг «ал-Лайл» сураси.

ва-л-лоҳу; والله ~ **аълам би-с-савоб** тўғрисини Оллоҳ яхшироқ билади.

валодат ولادت туғилиш; ~ **куни** туғилган куи.

валойат ولایت 1) ҳокимлик, ҳукмронлик; 2) авлиёлик.

валойатосор ولایت‌آثار авлиё сифат.

валойат шиор ولایت‌شعار авлиё равиш.

вар ور ва агар нинг қисқарган шаклги.

вараъ ورع художўйлик, художан қўрқиш, тақво; ~ **аҳли** художўйлар, тақводорлар.

вараъкаш ورعکش художўй, худодан қўрқувчи, тақводор.

варақ ورق кўплиги **авроқ** япроқ, барг.

варақнаворд ورقنورد варақловчи.

варақнигор ورقنگار варақловчи.

вард ورد гул, атиргул.

варзиш ورزش машқ, риёзат; ~ **айламак,** ~ **қилмақ** шуғулланмоқ, машқ қилмоқ.

варид ورید қон томир, вена; **хаблу-л-варид** бўйин томири.

вариъ وریع художўй.

варта ورطه 1) тагсиз чуқурлик, қаър; 2) гирдоб; **муҳлик** ~ ҳалок қилувчи гирдоб.

васат وسط кўплиги **авсот** ўрта, марказ; **ҳадди** ~ ўртача.

васатлиқ وسطلیق ўрталиқ, ўртачалик.

васеъ وسیع ва **васиъ** кенг; ~ **ўлмоқ** кенгаймоқ.

васила وسیله кўплиги **васойил** 1) йўл, восита; ~ **истамак** йўл топмоқ; 2) сабаб, боис; ~ **бўлмақ** сабаб бўлмоқ.

васиъ وسیع **васеъ** га қ.

васиқат وثیقت ҳужжат, шаҳодат.

васла وصله ямоқ.

васм وصم 1) доғ; 2) шарманда.

васма وسمه ўсма.

васойил وسایل **васила** нинг кўплиги.

вассоф وصاف васф қилувчи, маддоҳ, мақтовчи.

васф وصف кўплиги **авсоф** таъриф; мақтов; ~ **айламак,** ~ **этмак, қилмақ** мақтамоқ.

ватад وتد кўплиги **автод** 1) мих; 2) пона.

ватар وتر кўплиги **автор** тор, сим тор.

ватан وطن кўплиги **автон** эл, ўлка; ~ **айламак,** ~ **этмак,** ~ **қилмақ,** жойлашмоқ, ўрнашмоқ, уйли-жойли бўлмоқ.

ватвот وطواط кўршапалак.

ватира وطیره йўл, тарз, йўсин.

вафожўй وفاجوی вафо қидирувчи.

вафокаш وفاکش вафодор.

вафоомиз وفاآمیز вафоли.

вахим وخیم зарарли, ёмон (таом).

вахомат وخامت хавф, зарар (соғлик учун).

вашрабу واشربوا **кулу** ~ **ва ло тусрифу** енглар, ичинглар, лекин исроф қилманглар (Қуръоннинг «Бақар» сурасидан иқтибос).

ва-ш-шамс والشمس қуёш билан қасамёд қиламан (Қуръоннинг «Ва-ш-шамс» сурасидан иқтибос).

www.ziyouz.com kutubxonasi

ваъз وعظ панд, насиҳат, ~ **айтмак** насиҳат қилмоқ.

ваъид وعید қўрқитиш, пўписа.

вақойе وقایع тўғриси **вақойиъ.**

вақойиъ وقایع **воқиъа** нинг кўплиги.

вақор وقار ва **виқор** жиддийлик, улуғворлик.

вақт وقت кўплиги **авқот** замон.

вақф وقف кўплиги **авқоф** 1) тўхташ; 2) масжидлар ёки айрим шахсларга фойдаланиш учун хайр-эҳсон йўли билан берилган мулк ёки нарса; ~ **бўлмақ** бағишланмоқ; ~ **қилмақ** бағишламоқ, васият қилмоқ.

вақфийа وقفیه 1) вақф ҳужжати; 2) Навоий асарининг номи.

ваго وغا уруш, жанг; **насими** ~ уруш шамоли.

ваҳал وحل **ваҳл** га қ.

ваҳдат وحدت бирлик, ёлғизлик; ~ **асрори** ёлғизлик сирлари; ~ **аҳли** ваҳдат илмини эгаллаганлар; ~ **хилватхонаси** гўр; ~ **и зотига** ёлғиз ўзига, Оллоҳга.

ваҳид وحید 1) битта, ягона; 2) бир.

ваҳим وهیم **ваҳм** га қ.

ваҳй وحی илоҳий хабар; ~ **и йуҳо** илоҳий хабар келтирмоқ.

ваҳл وحل ва **ваҳал** лой, балчиқ.

ваҳол وحال ваҳл га қ.

ваҳм وهم кўплиги **авҳом** шубҳа; ~ айламак, ~ **этмак** шубҳаланмоқ, қўрқмоқ.

ваҳш وحش **кўплиги вуҳуш** ёввойи, ваҳший ҳайвон; **дашт ~ и** саҳро йиртқичлари.

ваҳшатангиз وحشت‌انگیز қўрқинчли, ваҳимага солувчи; ~ **бўлмақ** қўрқинчли бўлмоқ.

ваҳшатзой وحشت‌زای хавф орттирувчи; ~ **беша** хавфли чангалзор.

ваҳшатфизой وحشت‌فزای хавф орттирувчи.

ваҳшизод وحش‌زاد ёввойи.

ваҳшийфикан وحشی‌فکن ёввойи ҳайвон овловчи.

ваҳшийфиол وحشی‌فعال ёввойи феълли.

ваҳҳоб وهاب саховатли, сахий.

видод وداد муҳаббат; дўстлик.

визр وزر машаққат.

вилоят ولایت мамлакат.

вирд ورد кўплиги **аврод** тинимсиз қайтариш; ~ **забон айламак** қайта-қайта тилга олмоқ.

висода وساده ёстиқ.

висоқ وثاق 1) тугун; 2) уй, кана; 3) аҳд, келишув.

вифоқ وفاق 1) ҳамжиҳатлик; 2) мувофиқлик.

виқор وقار **вақор** га қ.

вобаста وابسته 1) боғланган; 2) қарам; ~ **бўлмоқ** боғланмоқ, қарам бўлмоқ; ~ **қилмақ** боғламоқ, қарам қилмоқ.

вобасталиқ وابسته‌لیق боғланганлик, қарамлик.

вовайло واویلا э воҳ, афсус.

вожгун واژگون ва **вожгуна** тескари, чаппа; ~ **бўлмақ** орқага кетмоқ; ~ **қилмақ** орқага сурмоқ.

вожгуна واژگونه **вожгун** га қ.

вожиб واجب лозимлик юзасидан бажарилиши шарт иш.

вожибот واجبات бажарилиши шарт ақидалар.

вожид واجد 1) вужудга келтирувчи, бор қилувчи; 2) бор.

возиъ واضع асос солувчи, асосчи.

возиҳ واضح очиқ, равшан; ~ **бўлмақ** очиқ, равшан бўлмоқ.

воиз واعظ **воъиз** га қ.

войа وایه насиба, улуш; ~ **топмақ** насиб бўлмоқ.

войасиз وایه‌سیز насибасиз.

вола واله ҳайратда қолган, ўзини йўқотган, ҳушдан кетган; ~ **қилмақ** ҳайратда қолдирмоқ.

волид والد ота.

волида والده она.

волидайн والدین ота-она.

волий والی ҳоким.

волиҳ واله шайдо, мафтун; ~ **айламак** шайдо қилмоқ; ~ **этмак,** ~ **қилмақ** асир қилмоқ, шайдо қилмоқ; ~ **ўлмақ** мафтун бўлмоқ.

воло والا баланд, юксак, улуғ, катта; ~ **йи мовий** осмон.

вом وام қарз; ~ **айламак** қарз олмоқ.

воминқ وامق 1) ошиқ; 2) Узрога ошиқ бўлган бир арабнинг исми.

вомхоҳ وامخواه қарз қистовчи.

www.ziyouz.com kutubxonasi

вопас واپس 1) қайтадан; 2) охирги, сўнг.

вораста وارسته қутилган, халос бўлган, озод.

ворид وارد кириб келувчи, етиб келувчи; ~ **бўлмақ кирмоқ.**

воридот واردات 1) даромад; 2) олами ғайб (сирли дунё) нарса, ҳодисаларининг сулук (тасаввуф) аҳлига тўла кўриниши.

ворис وارث меросхўр; ~ **и барҳақ** ҳақиқий меросхўр.

восил واصل эришувчи, етишувчи; ~ **и ҳақ** тангрига етишган; ~ **айламак**, ~ **қилмак** эриштирмоқ; ~ **бўлмақ**, ~ **ўлмақ** етишмоқ, эришмоқ.

восит واسط ўртадаги, марказий.

восиъ واسع кенг; ~ **айламак**, ~ **қилмақ** кенгайтирмоқ; ~ **бўлмақ**, ~ **ўлмақ** кенгаймоқ.

вофий وافی 1) етарли; 2) вафо қилувчи.

вофир وافر мўл, кўп; ~ **ҳамд** тўла мақтов.

воъиз واعظ ва **воиз** ваъз айтувчи, насиҳатчи.

воқиа واقعه **воқиъа** га қ.

воқиъ واقع юз берган, пайдо бўлган.

воқиъа واقعه ва **воқиа** кўплиги **вақойиъ** ҳодиса.

воқиф واقف хабардор.

воҳа واهه уруш асбоби.

воҳид واحد бир.

вубол وبال тўғриси **вабол.**

вужуҳ وجوه **важҳ** нинг кўплиги.

вузаро وزرا **вазир** нинг кўплиги.

вузуъ وضوع юз, қўл ва оёқларни тартиб билан ювиш, таҳорат; ~ **ноқислари**, ~ **муфсидлари** таҳорат кетишига сабаб бўлгучи нарсалар.

вузуҳ وضوح равшанлик, очиқлик, аниқлик; ~ **топмақ** аниқланмоқ, аён бўлмоқ.

вуруд ورود кириб келиш, келиши; ~ **айламак** кириб келмоқ.

вусла وصله тўғриси **васла.**

вусма وسمه тўғриси **васма.**

вусмат وصمت доғ, айб.

вусул وصول келиш, қайтиш; ~ **топмақ** 1) эришмоқ, етишмоқ, 2) қайтмоқ.

вусъ وسع ҳажм, кенглик.

вусъат وسعت кенглик, ёйиқлик; ~ **и машраб** феъли кенглик.

вусқо وثقا энг ишончли, энг қаттиқ.

вуқуф وقوف воқифлик, хабардорлик, ~ **топмақ** хабардор бўлмоқ.

вуқуъ وقوع содир бўлиш, юз бериш; ~ **топмақ** юз бермоқ, содир бўлмоқ.

вуҳуш وحوش **ваҳш** нинг кўплиги.

вўсма وسمه тўғриси **васма.**

Г

габр گبر исломни қабул қилмаган эронли, оташпараст.

габрак گبرك габрча.

габракий گبرکی **габр** га мансуб.

гавазн گوزن буғу.

гаво گوا **гавоҳ** га қ.

гавоҳ گواه ва **гувоҳ** ва **гаво** шоҳид, танқ.

гавҳарафшон گوهرافشان гавҳар сочувчи.

гавҳарбор گوهربار гавҳар ёғдирувчи.

гавҳарзой گوهرزای 1) гавҳартуғар, гавҳари бор садаф; 2) сахий.

гавҳарнигор گوهرنگار гавҳар безакли.

гавҳарнисор گوهرنشار гавҳар сочувчи.

гавҳаройин گوهرآیین гавҳар сифатли.

гавҳароро گوهرآرا ва **гавҳаророй** гавҳар билан зийнатланган.

гавҳаророй گوهرآرای **гавҳароро** га қ.

гавҳарпош گوهرپاش гавҳар сочувчи.

гавҳаррез گوهرریز гавҳар тўкувчи.

гавҳарсанж گوهرسنج гавҳар сараловчи.

гавҳарфишон گوهرفشان гавҳар сочувчи.

гадопеша گدا پیشه гадойликка ўрганган.

гаждум گژدم тўғриси **каждум.**

гажкорлиқ گجکارلیق тўғриси **гачкорлиқ.**

газ گز 1) бошоқ ва пари йўқ ўқ; 2) ўлчов бирлиги, аршин; 3) сув ёқасида ўсадиган бир дарахт навъи.

газак گزك май кетидан тановул қилинадиган енгил таом.

www.ziyouz.com kutubxonasi

газанд گزند зарар; ~ **етмак** зарар кўрмоқ; ~ **еткурмак**, ~ **тегурмак** зарар етказмоқ.

газанда گزنده чақадиган ва тишлайдиган жонзорлар.

газоф گزاف уйдирма, сохта; **лофи** ~ **урмақ** ёлғон гапирмоқ.

гайбур گیبور **кайбур** га қ.

галола گلاله тўғриси **гулола**.

ганда گنده чирик; сассиқ; ~ **димог** димоғдор, такаббур.

гандарамак گنداراماك сасимоқ, чиримоқ.

ганж گنج хазина; ~ **и бодовард** хусрав Парвезнинг саккиз хазинасидан иккинчиси. Ривоят бўйича, шамол келтирган хазинанинг номи; 2) **ўттиз куйдан бирининг номи**; ~ **и** Қорун Қорун бойлиги, катта, туганмас бойлик.

ганжина گنجینه хазина бойлиги.

ганжпош گنجپاش хазина сочувчи.

ганжрез گنجریز 1) **хазина тўкувчи; 2) маъноли сўз айтувчи.**

ганжсанж گنجسنج хазина ўлчови.

ганжур گنجور хазиначи.

ганжфишон گنجفشان хазина сочувчи.

гар گر **агар** нинг қисқарган сийғаси.

гард گرد чанг, губор.

гардан گردن бўйин.

гарданбаста گردن بسته бўйни боғлиқ; ~ **қул** бўйни боғлиқ қул.

гарданда گردنده айланувчи, **гунбази** ~ **фалак**; ~ **йи олий-бунйод** энг устки фалак.

гарданкаш گردن کش бўйин товловчи, итоатсиз.

гарданфароз گردنفراز магрур, кеккайган.

гардиш گردش айланиш, сайр, томоша, ~ **и айём** кунлар-нинг ўтиши; ~ **и даврон** замоннинг ўзгариб туриши.

гардишнамой گردش نمای айланиб кўринувчи; айлана кўринишли.

гарднома گردنامه бош айлантиргич тумор.

гардолуд گردآلود чангли, ғуборли.

гардон گردان айланувчи, **гунбади** ~ осмон; ~ **бўлмақ** айланмоқ.

гардун گردون осмон.

гардунасос گردون اساس баланд, **юқори**, юксак.

гардунваш گردونوش осмондек.

гардунвор گردونوار осмондек.

гардунжаноб گردونجناب улуғ мартабали.

гардункўб گردون گوب кўкларга кўтарилган.

гардунмаоб گردونمآب осмоний.

гардунмақом گردونمقام баланд мартаба.

гардуннамой گردون نمای айланма, осмон шакли.

гардунсарир گردونسریر баланд тахтли.

гардунсо گردونسا ва **гардунсой** گردونسای осмонга тегувчи.

гардунсой گردونسای **гардунсо** га қ.

гардунхарош گردونخراش осмонга тақалган.

гардунхиром گردونخرام осмон кезувчи; ~ **айламак** осмонни айланмоқ.

гардуншукуҳ گردونشکوه юксак, шон-шавкатли.

гарм گرم иссиқ, илиқ.

гармдимог گرمدماغ димоғи чоғ, шод.

гармкин گرمکین қизғин қасосчи.

гармmеҳр گرممهر қизғин меҳрли.

гармнафас گرم نفس нафаси иссиқ, сўзи ёқимли, чечан.

гармпўй گرم پوی тез юрар, чопқир.

гармрав گرمرو 1) тез юрар; 2) (сўзи куйган иссиқ).

гармрў گرمرو иссиқ юзли.

гармхез گرمخیز чаққон.

гармхўйлу گرمخویلوق қизиққонлик.

гарон گران 1) оғир; 2) қимматли, арзон эмас.

гарона گرانه тўғриси **карона**.

гаронбор گرانبار юки оғир; ~ **бўлмақ** оғир аҳволга тушмоқ.

гаронборлиғ گرانبارلیغ оғир юклилик, вазминлик.

гаронжонлиқ گرانجانلیق ялқовлик, дангасалик.

гаронмоя گرانمایه қимматбаҳо, қимматли.

гаронсанг گرانسنك 1) тоши оғир; вазмин; 2) улуғвор.

гаронхоб گرانخواب уйқуси қаттиқ.

гаруҳа گروهه соққа, ҳар қандай юмалоқ нарса.

5—2509

www.ziyouz.com kutubxonasi

гач گچ ганч, бўр.

гачкорлиг گچکارلیغ ганч санъати, иморатнинг ганч ишлари.

гашт گشت айланиш, юриш, сайр; **~ айламак**, **~ этмак** кезмоқ, сайр қилмоқ.

геж گیج гиж га қ.

гезламак گیزلاماك тўғриси **кизламак**.

гесу گیسو ўрма соч.

гетий گیتی жаҳон, олам.

гетийнавард گیتی نورد жаҳонкезар.

гетийнамо گیتی نما жаҳоннамо.

гетийоро گیتی آرا ва **гетиорой** жаҳонни безовчи.

гетийорой گیتی آرای **гетиоро** га қ.

гетийпаноҳ گیتی پناه олампаноҳ.

гетийситон گیتی ستان жаҳонгир.

гетийфурўз گیتی فروز оламни ёритувчи.

геч گیچ тўғриси **геж** ва **гиж**.

гиж گیج ва **геж** 1) айланиш; 2) боши айланган; ҳайрон.

гизоф گزاف тўғриси **газоф**.

гил گل лой.

гила گله гина, ўпкалаш; **~ айламак**, **~ этмак**, **~ қилмақ** ўпкаламоқ, гина қилмоқ.

гиламандлиг گله مندلیغ ўпкалаш, шикоят, гинахонлик.

гилаомиз گله آمیز гина қилгандек, ўпкалагандек.

гирд گرد ва **гирда** گرده 1) доира; 2) теварак.

гирда گرده **гирд** га қ.

гирдбод گردباد қуюн.

гирдгоҳ گردگاه тўғриси **гурдагоҳ**.

гирдоб گرداب игрим.

гирибон گریبان ёқа.

гирифт گرفت ушлаш.

гириҳ گره 1) тугун, чигил; 2) машаққат; **~ очмақ** 1) чигилни ёзмоқ; 2) қийинчиликни бартараф қилмоқ; **~ урмақ** тугмоқ.

гириҳгир گره گیر тугунли, жингалак.

гириҳгушо گره گشا ва **гириҳгушой** گره گشای 1) тугунларни ечувчи; 2) қийин ишларни ҳал қилувчи.

гириҳгушой گره گشای **гириҳгушо** га қ.

гириҳли گره لی тугунли.

гирйа گریه йиғи.

гирйон گریان йиғловчи; йиғичи.

гиромий گرامی қимматли, азиз.

гиру дор گیرودار тўқнашув, жанг, тўс-тўпалон.

гису گیسو тўғриси **гесу**.

гити گیتی тўғриси **гетий**.

гов گاو қорамол, сигир.

говмиш گاومیش қўтос.

гозур گازور кирчи, кир ювувчи.

гозурлиқ گازورلیق кирчилик; **~ иши** кирчилик.

гом گام одим, қадам; **~ ба ~**, **~ бар ~** қадамма-қадам; **~ урмақ** қадам урмоқ, юрмоқ; **~ қўймақ** қадам қўймоқ, **юрмоқ.**

гуво گوا **гавоҳ** га қ.

гуворо گوارا 1) сингимли, ҳазм бўладиган; 2) ёқимли, тотли.

гувоҳ گواه **гавоҳ** га қ.

гудоз گداز 1) эриш; 2) куйиш; **~ айламак** 1) эримоқ; куймоқ, ўртанмоқ.

гузар گذر 1) ўтиш жойи; кечув; 2) ўтиш, кечиш; 3) оқим; **~ айламак** ўтмоқ, кечмоқ; **~ солмақ** йўл олмоқ, бормоқ; **~ қилмақ** ўтмоқ, юрмоқ.

гузаргоҳ گذرگاه ўтадиган жой, йўл.

гузида گزیده 1) сайланган, танланган; 2) бир китоб номи.

гузин گزین танланган, сайланган; **~ айламак** танламоқ, сайламоқ.

гузир گزیر илож, чора, тадбир.

гузор گذار қўйиш, қолдириш; **~ айламак,** қўймоқ, қолдирмоқ.

гузора گذاره ўташ; **~ айламак**, **~ қилмақ** ўтамоқ.

гузоранда گذارنده ўтовчи, адо этувчи; арз этувчи, маъруза этувчи.

гузориш گذارش ўташ; баён қилиш; **~ айламак**, **~ қилмақ** арз қилмоқ, баён қилмоқ.

www.ziyouz.com kutubxonasi

гузоф گزاف тўғриси **газоф**.

гукрамак گوکراماك тўғриси **кўкрамак**.

гуландом گلاندام гулбадан.

гулафшон گلافشان гул сочувчи.

гулбез گل بیز гул сочувчи.

гулбонг گلبانگ 1) ҳайқириқ, тантана шовқини, 2) булбул сайраши; ~ **чекмак** 1) ҳайқирмоқ. 2) сайрамоқ.

гулбор گلبار гул ёғдирувчи; ~ ўлмақ гулга кўмилмоқ.

гулбун گلبون гул поясп, тупи.

гулгашт گل گشت гул сайри; ~ **айламак**, ~ **этмак** гулзор айланиб юрмоқ.

гулгун گلگون гулранг, қизил; ~ сув қон; ~ **ашк тўкмак** қон йиғламоқ; ~ **қилмақ** қизартирмоқ.

гулгуна گلگونه юз тоби, юз опи.

гулгунпўш گلگون پوش қизил кийган; ~ **этмак** қизилга кийдирмоқ.

гулжабин گل جبین гул юзли, чиройли.

гулкирдор گل کردار гул хосиятли; ~ **бўлмақ** гул хосиятига эга бўлмоқ.

гулмих گلمیخ 1) қалпоқли мих; 2) қозиқ;

гулнор گلنار анор гули, қизил; ~ **айламак** қизартирмоқ.

гулноргун گلنارگون қизил.

гулнорий گلناری қизил; **ҳарири** ~ қизил ипак.

гулоб گلاب атиргулдан олинадиган ичимлик.

гулобомиз گلاب آمیز гулоб аралашган.

гулогин گلآگین гулли, гул безакли.

гулола گلاله соч жингалаги.

гуломез گلآمیز гул аралаш.

гулпош گلپاش гул сочувчи.

гулрез گلریز гул тўкувчи; гул сочувчи.

гулрух گلرخ гул юзли, ёноғи қизил.

гулрухсор گلرخسار гул юзли.

гулрў گلرو ва **гулрўй** گلروی гул юзли.

гулрўй گلروی **гулрў** га қ.

гулъузор گلعزار гул юзли.

гулфишон گل فشان гул сочувчи.

гулфом گلفام гул ранг, қизил; ~ **айламак** қизартирмоқ.

гулхад گلخد гул ёноқ.

гулчеҳра گلچهره гул юзли, чиройли.

гулчин گلچین 1) гул терувчи, 2) боғбон.

гулқанд گلقند гул билан шакардан қилинадиган ширинлик.

гулҳоча: گلهاچه گل **гулҳоча гул** қўшиқ нақорати.

гум گم йўқолган; ~ **айламак**, ~ **қилмақ** йўқ қилмоқ.

гумном گم نام номи ўчган, номаълум.

гумошта گماشته 1) вакил; 2) ноиб.

гумраҳ گمره **гумроҳ** га қ.

гумроҳ گمراه ва **гумраҳ** گمره йўлдан адашган; ~ **бўлмақ** адашмоқ; ~ **этмак**, ~ **қилмақ** адаштирмоқ, йўлдан оздирмоқ

гумроҳвош گمراه وش гумроҳдек.

гумшуда گم شده йўқолган.

гуна گونه ранг, тус; ~ -- ~ ранг-баранг; ~ **йи барги хазон** хазон ранг, сариғ.

гунаш گنش **кунаш** га қ.

гунгмақол گنگ‌مقال соқов, сўзсиз.

гунгранмак گونگرانماك тўғриси **кунгранмак**.

гунжойиш گنجایش сиғиш, сиғим.

гуногун گوناگون хилма-хил, ранг-баранг.

гурд گرد ботир, паҳлавон; ~ **и анжумбўс** юлдузўпар паҳлавон; ~ **и ваҳшийфикан** ваҳшийларни қўлга олувчи ботир; ~ **и размозмуи** моҳир паҳлавон.

гурда گرده буйрак.

гурдагоҳ گرده گاه биқин.

гурез گریز **гуриз** га қ.

гурезгоҳ گریزگاه **гуризгоҳ** га қ.

гурезон گریزان **гуризон** га қ.

гурз گرز **гурзи**; ~ **и гаронсанг** оғир **гурзи**.

гурза گرزه заҳарли илон номи.

гуриз گریز ва **гурез** қочиш.

гуризгоҳ ва **гурезгоҳ** گریزگاه паноҳ.

www.ziyouz.com kutubxonasi

ғуризон ва **гурезон** گریزان қочган; қочувчи.
ғуруҳа گروهه палаҳмон тоши.
гусил گسیل ечилиш, узилиш; ~ **топмақ** ечилмоқ, узилмоқ.
гусиста گسسته ечилган, узилган.
гуфт گفت сўз, гап, нутқ.
гуфтор گفتار сўз, суҳбат, нутқ.
гуҳарпош گهرپاش гавҳар сочувчи.
гуҳаррез گهرریز гавҳар тўкувчи.
гўз گوز тўғриси **кўз**.
гўйанда گوینده 1) сўзловчи; 2) ҳикоячи, қиссагўй.
гўйандалиқ گوینده‌لیق қиссагўйлик.
гўйи گویی гўё, худди.
гўййо گوییا худди, мисли.
гўр I گور қулон.
гўр II گور қабр.
гўрдав گوردو қулондек чопқир.
гўркан گورکن гўрков.
гўсола گوساله бузоқ.
гўсолапараст گوساله پرست молпараст.
гўстох گستاخ сур (киши).
гўш گوش қулоқ.
гўша گوشه бурчак.
гўшатоб گوشه تاب чолғу асбобининг қулоғи.
гўшвора گوشواره сирға.
гўшмол گوشمال қулоқ бураш, танбеҳ.

Д

даббоба دبابه 1) айиқ; 2) қалъани олишда ишлатиладиган ҳарбий ускунанинг номи; 2) шахмат доналаридан бирининг номи.
даббоғ دباغ кўнчи.
дабдаба دبدبه 1) тантана, шов-шув; 2) ҳаддан ортиқ ҳашамат, савлат.
дабир دبیر котиб; **кўк** ~ **и** Аторуд юлдузи.

дабиристон دبیرستان мактаб.
дабистон دبستان бошланғич мактаб.
дабур دبور ғарб шамоли.
дабқур دبقور 1) кичик бўлинма, отряд; 2) гуруҳ; ~ — ~ гуруҳ-гуруҳ.
дав دو 1) югуриш; 2) **дов** га қ.
даввор دوار айланувчи.
даввор-**со**: دوارسا گنبزی **гунбази** ~ осмондек.
давлатойин دولت‌آیین бахтиёр.
давлатпаноҳ دولت‌پناه подшоҳ, ҳукмрон.
давлатсаро دولت‌سرا подшоҳ саройи.
давлатхоҳ دولت‌خواه хайрихоҳ.
давлатхоҳлиқ دولت‌خواه‌لیق хайрихоҳлик.
давлуға دولغه **давулға** га қ.
даво دوا кўплиги **адвийа** дори.
давоб دواب **доба** нинг кўплиги.
давовин دواوین **девон** нинг кўплиги 2) . . .
давож دواج 1) кўрпа, чойшаб; 2) аёллар рўмоли, чачвон.
давожў دواجو даво ахтарувчи.
давойир دوایر **доира** нинг кўплиги.
даволи I دوالی маккор.
даволи II دوالی терили, чармли.
давон دوان чопувчи; **чархи азхар** ~ чопувчи осмон.
давот دوات сиёҳдон.
давр دور кўплиги **адвор** вақт, замон.
давулға دولغه ва **давулған** дубулға, уруш кийими.
давулған دولغان **давулға** га қ.
дагла دگله қафтон, уст кийим.
дад دد йиртқич, ёввойи ҳайвон; ~ **у дом** ёввойи ва уй ҳайвонлари.
дадак ددك канизак, чўри.
дажам دژم тўғриси **дижам**.
дажамвор دژموار тўғриси **дижамвор**.

www.ziyouz.com kutubxonasi

дай دی қишнинг иккинчи ойи.

дайжур دیجور 1) зим-зиё қоронғи; 2) қоронғи тун.

даййор دیار истиқомат қилувчи, яшовчи.

дайн دین кўплиги **дуйун** қарз, бурч.

дайр دیر 1) бутхона, ибодатхона; 2) майхона.

дакла دکله тўғриси **дагла**.

дакокин دکاکین **дўкон** нинг кўплиги.

далбай دالبای овчи қушни овга ўргатилаётганда бериладиган гўшт.

далв دلو 1) челак; 2) бурж номи.

далда دلدا яширинадиган жой, пана.

далдаламоқ دلدالاماق бекинмоқ, яширинмоқ.

далил دلیل кўплиги **далойил** ҳужжат, асос.

далиловар دلیل‌آور далил келтирувчи.

далир دلیر юракли, довюрак.

далирона دلیرانه ботирларча, жасурона.

далла دله ноз, ишва; ~ **ту-л-мухтола** нозли алдамчи.

даллок دلاك ҳаммомчи; ходима.

даллола دلاله 1) қўшмачи аёл; 2) воситачи аёл.

далойил دلایل **далил** нинг кўплиги.

далол دلال ноз, ишва.

далола دلاله 1) нозли, ишвали аёл; 2) қўшмачи аёл.

далолат دلالت йўл кўрсатиш, ~ **қилмақ** йўл кўрсатмоқ.

далқ دلق дарвеш кийими; ~ **и хизрвани** яшил тўн.

дам دم қон.

даман دمن илгари яшалган, кўчиб кетилган жой излари.

дамгир دمگیر нафас олиш.

дамон دمان 1) тез, чаққон; 2) даҳшатли.

дамор دمار 1) илдиз; 2) йўқ бўлиш, нобуд бўлиш; ~ **чиқармақ** суғурмоқ, таги билан йўқ қилмоқ.

дамсард دمسرد совуқ нафас.

дамсардлик دمسردلیك совуқ нафаслик.

дамсоз دمساز мослашувчи (дўстликка, яқинликка).

дамъ دمع кўплиги **думуъ** кўз ёши.

данг دنگ ҳайрон; ~ **айламак**, ~ **қилмақ** ҳайратлантирмоқ; маҳбути ~ карахт, хушсиз.

дандон دندان тиш.

дандона دندانه деворнинг юқори тишсимон қисми; тишли нарсаларнинг тиш қисми.

даний دنی паст, разил, ярамас.

даноат دنائت пастлик, разиллик.

данқур دپقور тўғриси **дабқур**.

дар در эшик.

дарав درو ўрим, ўриш.

даранг درنگ 1) секинлик, сусткашлик; тўхталиш; ~ **айламак** секинлатмоқ. 2) фурсат, вақт; 3) фалокат; 4) ҳордиқ.

дарафш I درفش бигиз.

дарафш II درفش ва **дирафш** байроқ.

дарахш درخش 1) чақмоқ, яшин; 2) ярқираш.

дарахшанда درخشنده **дарахшон** га қ.

дарахшон درخشان ва **дарахшанда** درخشنده ярқироқ, нурлоқ.

дарбанд دربند 1) эшик зулфини; 2) дара; 3) кенг қисқа кўча.

дарбандлиқ دربندلیق камал.

дарбойист دربایست 1) лозим, керак; 2) лузумат, керак нарса; ~ **бўлмақ** лозим бўлмоқ.

дарбон دربان қоровул.

дарғаҳ درگه **дарғоҳ** га қ.

дарғоҳ درگاه ва **дарғаҳ** درگه 1) бўсаға, остона; 2) сарой; ~ **и олий шоҳ саройи.**

дарғаҳнаворд درگه نورد саройлар кезувчи.

дарғаҳнишин درگه نشین сарой аҳли.

даргир درگیر ҳал бўлиш, ечилиш, (мас., баҳсда, мунозарада).

дарднок دردناك дардли, ғамгин.

дардолуд دردآلود дардли, ғамгин.

дардпайванд دردپیوند дардга улашган.

дардпарвар دردپرور дардли.

дардпарвард دردپرورد дард билан етишган.

www.ziyouz.com kutubxonasi

дарж I درج тўғриси **дурж.**
дарж II درج киритиш; ~ **этмак,** ~ **қилмақ** киритмоқ, ёзиб қўймоқ.
дарзигарлик درزیگرلیك чегачилик.
дарий I دری қадимий форс тили.
дарий II دری тус товуқ.
дариг دریغ афсус, хайф.
дариго دریغا эҳ, афсус.
дарйоваш دریاوش дарёдек.
дарйогард دریاگرد дарёда юрувчи.
дарйожаноб دریاجناب дарёдай кенг.
дарйозада دریازده дарё фалокатига учраган.
дарйокаш دریاکش кемачи, қайиқчи.
дарйомойа دریامایه жуда бой.
дарйонаворд دریانورد денгизчи.
дарйонавол دریانوال жуда сахий.
дарйоситез دریاستیز дарёдай қаҳрли.
дарйошукуҳ دریاشکوه шавкатли.
дарйуза دریوزه тиланчи, гадо; ~ **этмак,** ~ **қилмақ** тиланмоқ.
дарйузанамой دریوزه‌نمای гадодек.
дарк درك англаш, тушуниш; ~ **қилмақ** англамоқ, тушунмоқ; **аҳли** ~ идрок аҳли, фаҳм эгалари.
дармонда درمانده кучсиз, нотавон.
даро درا **дарой** га қ.
дароз دراز узун; ~ **даст** қўли узун, қудратли.
дарой درای ва **даро** **қўнғироқ.**
дароҳим دراهم **дирҳам** нинг кўплиги.
дарранда درنده йиртқич.
даррок دراك зийрак, сезгир; ~ **табъ** ўткир зеҳн.
даррон دران йиртқич.
дарсгоҳ درسگاه дарсхона.
даруға ва доруға داروغه 1) миршаблар бошлиғи; 2) ҳоким.
дархост درخواست талаб, сўраш; ~ **қилмақ сўрамоқ,** талаб **қилмоқ.**

дархўр درخور ва **дархўрд** درخورد лойиқ, ярашиқли.
дархўрд درخورد **дархўр** га қ.
дарҳам درهم чигал, тартибсиз; ~ **айламак** чигаллаштирмоқ.
дасотин دساتین **достон** нинг кўплиги.
даст دست қўл; ~ **ба** ~ қўлма-қўл; ~ **бермак** қўл келмоқ; **топмақ** қўлга туширмоқ; **чобук** ~ чаққон, абжир.
дастафшон دست‌افشان 1) қўл силташ; 2) ўйинчи.
дастбурд دستبرد 1) ҳужум; талон-торож; 2) енгил ғалаба.
дастбўс دستبوس қўл ўпиш; ~ **қилмақ** ҳурмат билдирмоқ.
дастгир دستگیر кўмакчи, дастёр.
дастйор دستیار кўмакчи.
дасткор دستکار 1) қўл иши; 2) ишланган, ясалган.
дастмузд دستمزد **иш ҳақи; қалам ҳақи.**
дастовез دستآویز 1) сабаб, баҳона; 2) совға.
дастомуз دستآموز қўлга ўргатилган.
дастон دستان **достон** га қ.
дастонсаро دستانسرا ва **дастонсарой** دستانسرای афсона айтувчи, бахши.
дастонсарой دستانسرای **дастонсаро** га қ.
дастор دستار салла; **ошуфта** ~ тўзиган салла.
дастос دستاس қўл тегирмон.
дастпеч دستپیچ ушлаш; ~ **қилмақ** маҳкам ушламоқ.
дастранж دسترنج 1) қўл меҳнати; 2) машаққат.
дастрас دسترس қўл етиш, имкон пайдо қилиш; ~ **топмақ** имкон топмоқ, етишмоқ.
дастрасий دسترسی мумкинлик.
даступо: دستوپا اورماق ~ **урмақ** уринмоқ.
дастур I دستور 1) қоида, расм-русум; 2) бир луғатнинг номи.
дастур II دستور вазир.
дастурлиғ دستورلیغ қоидали.
даф دف чилдирма, ноғора.
дафак دفك чилдирмача, ноғорача.

www.ziyouz.com kutubxonasi

дафина دفینه кўплиги **дафойин** хазина, ерга кўмилган пул, қимматбаҳо нарсалар.

дафойин دفاین **дафина** нинг кўплиги.

дахл دخل 1) кирим, даромад; 2) алоқа, тегишлилик; ~ **и бор** тегишли, алоқаси бор; ~ **бермак**, ~ **этмак** киритмоқ.

дахма دخمه мақбара, сағана.

дашна دشنه учли калта ханжар.

дашном دشنام сўкиш; ~ **айламак сўкмоқ.**

даштбон دشتبان экин қўриқчиси, дала қўриқчиси.

даштбонлиг دشتبانلیغ дала қўриқчилиги.

даштнаворд دشت نورد саҳро кезувчи.

даштнаймо دشت پیما саҳро кезувчи.

даштрав دشت رو саҳрода юрувчи.

даъ دع қўй, ташла.

даъб داءب одат, феъл, юриш-туриш; **адаб** ~ **и** одоб қоидалари

даъва دعوه **мустажобу-д-даъва** дуоси қабул бўлувчи.

даъводор دعوادار даъвочи.

дақиқ دقیق 1) аниқ, нозик; 2) юпқа.

дақиқа دقیقه кўплиги **дақойиқ** аниқлик, нозиклик.

дақойиқ دقایق **дақиқа** нинг кўплиги.

дағал دغل 1) қалбаки; 2) қаллоб, фирибгар.

дағалваш دغلوش қаллобдек.

дағи ва **доғи** داغی яна.

дағо دغا 1) ҳийла, найранг; 2) ҳийлагар, найрангбоз.

дағобоз دغاباز ҳийлагар, найрангбоз.

дағобозлиқ دغابازلیق фирибгарлик.

даҳ ده ўн.

даҳана دهنه **даҳона** га қ.

даҳона دهانه ва **даҳана** دهنه 1) тирқиш; 2) жилов.

даҳр دهر 1) замон; 2) дунё.

даҳрнаворд دهرنورد дунё кезувчи, сайёҳ.

даҳсад دهصد минг.

даҳшатангиз دهشت‌انگیز қўрқинчли.

дебо دیبا **дибо** га қ.

дебоча دیباچه кириш, муқаддима.

девбанд دیوبند девни боғловчи, жасур, паҳлавон.

девбод دیوباد бўрон.

девваш دیووش **девдек.**

девдашмак دیوداشماك чайқалмоқ.

девзада دیوزده дев урган.

девзод دیوزاد 1) девдан туғилган; 2) от.

девкуш دیوکوش девни ўлдирувчи, кучли паҳлавон.

девлок دیولاك девлар маскани, девистон.

девнажод دیونژاد девдан тарқаган, девнасаб.

девниҳодлиг دیونهادلیغ **дев табиатлик.**

девойин دیوآیین девсурат.

девон دیوان кўплиги **давовин** 1) ҳисоб-китоб дафтари; 2) шеърий китоб, тўплам; 2) маҳкама.

девонаваш دیوانه وش телбадек.

девонавор دیوانه وار телбанамо, телбадек.

девпайкар دیوپیکر девсурат, ҳайбатли.

девсийрат دیوسیرت дев қилиқ.

девсон دیوسان девдек.

девсор دیوسار дев хулқ.

дегин دیگین **қошига** ~ қошигача.

дегинча دیگینچه **Маккадин Мадинаға** ~ Маккадан Мадинагача.

деклай دیکلای тўғриси дағла.

деҳ ده қишлоқ.

деҳқон دهقان экинчи; **қазо** ~ **и**, ~ **и** қазо, ~ **и сипъ** тангри.

дибо ва **дебо** دیبا юқори нав гулли ипак мато.

дигар دیگر бошқа, бўлак.

дигаргун دیگرگون бошқача, ғалати; **ўзни** ~ **топмақ** ўзини ғалати ҳис қилмоқ.

дидбон دیدبان соқчи, кузатувчи.

дидбонлиқ دیدبانلیق кузатиш, соқчилик.

дижам دژم 1) жаҳлли, ғазабли; 2) ғамгин, ўйчан; 3) бетоб, дардли; ~ **қилмақ** эзмоқ, хор қилмоқ.

www.ziyouz.com kutubxonasi

дижамвор دژموار жаҳл билан, ғазабли.
диз دیز қўрғон, қалъа.
дийат دیت диъат га қ.
дийда دیده кўз.
дийдор دیدار юз.
дийор دیار **дор** нинг кўплиги.
дилафгор دلافگار ғамгин, қайғули, ўйчан.
дилафрўз دلافروز кўнгил очувчи, шод қилувчи.
дилафрўхта دلافروخته кўнгил очувчи, шод қилувчи.
дилбанд دلبند азиз, ҳурматли, суюкли.
дилбаста دلبسته 1) кўнгли боғлиқ; 2) ошиқ.
дилгир دلگیر бўғилган, ранжиган, ғамгин.
дилдўз دلدوز дилозор.
дилжў دلجو ва **дилжўй** кўнгил олувчи; ёқимли.
дилжўй دلجوی **дилжў** га қ.
дилкушо دلکشا ва дилкушой دلکشای кўнгилли, ёқимли.
дилкушода دلکشاده 1) шод, хурсанд; 2) **очиқ кўнгилли.**
дилкушой دلکشای **дилкушо** га қ.
дилмурда دلمرده бўшанг, жонсиз.
дилнавоз دلنواز кўнгилови.
диловар دلآور мард, жасур.
диловарлиқ دلآورلیق мардлик, жасурлик.
диловез دلآویز суюкли, ёқимли.
дилозурда دلآزرده озор топган, ранжиган.
дилосой دلآسای ёқимли; ~ **сўз** ёқимли сўз.
дилошуб دلآشوب кўнгилни безовта қилувчи.
дилпазир دلپزیر кўнгил тилаган, ёқимли; ~ **бўлмақ** ёқмоқ; ~ **тушмак** маъқул бўлмоқ.
дилписанд دلپسند ёқимли; ~ ў..мақ ёқмоқ.
дилрабо دلربا дилни тортувчи, жозибали.
дилрабойанда دلرباینده кўнгил олувчи.
дилреш دلریش кўнгли яра.
дилистон دلستان маҳбуба, севилган.

дилсўз دلسوز жонкуяр, меҳрибон.
дилсўхта دلسوخته дили куйган, ўртанган.
дилсўхтавор دلسوخته وار дили куйганлардек, ўртанганлардек.
дилтанг دلتنك сиқилган, ғамгин; ичи тор; ~ **бўлмақ** сиқилмоқ.
дилфигор دلفگار дилхаста, ғамгин, ўйчан.
дилфириб دلفریب кўнгилни алдовчи, жозибали; гўзал.
дилфурўз دلفروز кўнгил очувчи, шод қилувчи.
дилхарош دلخراش кўнгилни тирновчи, қайғу солувчи.
дилхаста دلخسته кўнгли эзилган.
дилхоҳ دلخواه кўнгил истаги, истакка мувофиқ.
дилхун دلخون юраги қон, аламли.
дилшикан دلشکن кўнгил синдирувчи, дилни сиёҳ қилувчи.
дилшикаста دلشکسته кўнгли синиқ, ғамгин.
дилшод دلشاد хурсанд.
дилшуда دلشده кўнглини бой берган.
димор دمار тўғриси **дамор**.
дин دین кўплиги **адйон** илоҳий кучга ишонишга асосланган дунёқараш.
динор دینار тилла танга.
дирам درم **дирҳам** га қ.
дирампош درم پاش танга сочувчи.
дирамсанж درم سنج танга ўлчовчи.
дирафш درفش **дарафш** га қ.
диройат درایت билиш, уқиш, англаб олиш.
диройатосо درایت آسا билим берувчи.
диръ درع совут.
дирҳам درهم кўплиги **дароҳим** танга.
диъат دئت ва **дийат** دیت хун пули.
диққат دقت нозиклик.
доба دابه кўплиги **давоб** ҳайвон.
дов داو 1) шатранж, нард ўйинларида юриш ёки тош ташлаш навбати; 2) қиморда тикилган пулни ошириш; 3) сўкинч.
довар داور ҳакам; подшоҳ.

www.ziyouz.com kutubxonasi

дод داد 1) адолат; қасос; ~ **айламак** адолат қилмоқ; ~ **ин бермак** қасос олмоқ; 2) ёрдам чақириғи.

додгар دادگر одил.

додхоҳ دادخواه адолат талаб қилувчи.

дож داچ қоронғи; ~ **айламак** қоронғи қилмоқ.

доир داير **дойир** га қ.

доира دايره **дойира** га қ.

дой داى лой; пахса девор.

дойгар دايگر пахсачи.

дойир داير ва **доир** айланувчи; ~ **айламак** айлантирмоқ; ~ **бўлмақ**, ~ **ўлмақ** айланмоқ.

дойира ва **доира** دايره кўплиги **давойир** айлана.

дол دال 1) далил; ~ **ўлмақ** далил бўлмоқ; 2) ҳарф номи; ~ **айламак** эгмоқ, букмоқ.

долбой دالباى тўғриси **далбай**.

долу гул دالوگل капита гул.

дом دام тузоқ, тур; ~ **у дад** йиртқич ва уй ҳайвонлари.

дома دامه : ~ **ҳайотуҳу** умри узун бўлсин.

доман دامن ва **домон** этак.

доманғир دامنگير даъвогар.

доманкашон دامن‌کشان этак қайирувчи; четлашган.

доманфишон دامن‌فشان этак ёювчи, ўзидан кетган.

домгоҳ دامگاه тузоқ қўйилган жой.

домон دامان **доман** га қ.

домона دامانه қирғоқ, этак.

домонлиғ دامانليغ номусли.

донанда داننده олим, билимдон.

донапош دانه پاش дон сочкич.

донарез دانه ريز дон сочувчи.

дониш دانش билим; ~ **тиламак** илм истамоқ.

донишвар دانشور билимдон.

донишойин دانش‌آيين билимдон, донишманд.

донишпужуҳ دانش‌پجوه билим тадқиқ қилувчи.

донишқарин دانش‌قرين илм дўст.

дор I دار кўплиги **диййор**, ҳовли, уй; ~ **и бақо** нариги дунё; ~ **у-л-мулк** пойтахт; ~ **у-л-қасос**, ~ **у-л-ғурур** бу дунё; ~ **у-с-салом** жаннат; ~ **у-л-фанодин азм қилмоқ** ўлмоқ.

дор II دار жиноятчиларни осиб жазолаш учун жиҳозланган баланд ёғоч қурилма.

доро دارا 1) эга; 2) шоҳ; 3) қадимий эрон шоҳларидан бирининг номи.

доройи دارايى ипак газлама хили.

доропараст داراپرست шоҳпараст.

дорофар دارافر доролек шавкатли.

дору гир داروگير тортишиш, ёқалашиш, ғала-ғовур.

доруға داروغه **даруға** га қ.

дос داس 1) ўроқ, чалғи; 2) тузоқнинг бир тури; 3) доривор гиёҳ номи.

достон داستان ва **дастон** دستان афсона, ҳикоя, ривоят.

достонсаро داستان‌سرا ва **достонсарой** داستان‌سراى достон айтувчи.

достонсарой داستان‌سراى **достонсаро** га қ.

дофиъ دافع қайтарувчи, даф қилувчи; **дардга** ~ дардни қайтарувчи; ~ **и газанд** зарарни қайтарувчи.

дохил داخل 1) кирувчи, кирган; ~ **бўлмақ** кирмоқ; ~ **қилмақ** киритмоқ. 2) тегишли; ~ **и мулк** мамлакатга тегишли; ~ **и Чин** Чин ичкариси.

дош داش хумдон.

дошгарлик داشگرليك кулолчилик.

дошхона داشخانه хумдон.

доя دايه энага; ~ **йи жигарсўз** жонкуяр энага.

дояғона دايه گانه доялардча.

доғ داغ 1) тамға; 2) кийим ёки бошқа бирор нарсага тушган томчи, из; ~ **и ҳижрон** айрилиқ аломати.

доғи داغى **доғ** га қ.

доғул داغول 1) маккор, айёр; 2) ҳароми.

доғулий داغولى алдамчи, маккор.

ду دو икки.

дубдурун دوبدورون «дук-дук» лаш товуши.

дувож دواج тўғриси **давож**.

www.ziyouz.com kutubxonasi

дугона دوگانه 1) икки мағизли, жуфт мағиз; 2) икки ракатли намоз.

дуд دود тутун; **тун ~ и** қоронғулик.

дуда I دوده қавм, қабила.

дуда II دوده қурум, қозон қораси.

дудлиғ دودليغ ~ **афғон** изтиробли йиғи.

дудмон دودمان оила, хонадон, сулола; уруғ.

дудоғ دوداغ лаб.

дузд دزد ўғри.

дуйун ديون дайн нинг кўплиги.

дулуға دولوغه дубулға.

думуъ دموع дамъ нинг кўплиги.

дун دون паст, разил.

дунан دونان тўрт яшар от.

дунбол دنبال дум.

дунлуқ دونلوق разиллик.

дунпарвар دونپرور разилларни тарбия қилувчи.

дунсиришт دونسرشت паст хулқ.

дуо دعا кўплиги **адъийа** тилак.

дур دور йироқ, олис.

дурандиш دورانديش узоқни ўйловчи.

дурафшон درافشان дур сочувчи.

дурахш درخش 1) чақмоқ, яшин; 2) ярқираш.

дурахшанда درخشنده ярқироқ, чақнаган.

дурахшон درخشان ярқироқ, чақнаган; ~ **айламак**, ~ **қилмак** ёритмоқ; ~ **бўлмақ** ёруғ бўлмоқ.

дурбийн دوربين узоқни кўрувчи.

дурбор دربار дур ёғдирувчи; ~ **алфоз** маъноли сўзлар; ~ **йиғламақ** кўз ёши тўкмак; ~ **ўлмақ** серёғин бўлмоқ.

дурбош دورباش **айламак** узоқлаштирмоқ.

дурд درد қуйқум.

дурдкаш دردکش ичкиликка муккасидан кетган, кўп ичувчи.

дурднўш دردنوش кўп ичувчи.

дурдон دردان дур сақланадиган қути.

дурдоналиқ دردانه ليق арзандалик, муҳиблик.

дурдошом دردآشام кўп ичувчи.

дурж درج қутича; ~ **и ақиқ** маҳбубанинг оғзи.

дурпош درپاش дурдек сочилган.

дуррож دراج қирғовул.

дуруд درود 1) салом; 2) ёғоч, иморат ёғочи.

дурушт درشت қўпол, йирик.

дуруштгўй درشتگوی қўпол сўзли.

дуруштлиқ درشتليق қўполлик, дағаллик.

дурфишон درفشان дур сочувчи.

дуто دوتا ва **дутоҳ** دوتاه икки букилган.

дутоҳ دوتاه **дуто** га қ.

духон دخان тутун.

духул دخول кириш; ~ **айламак** кирмоқ.

дучўба دوچوبه чодир.

душаш دوشش 1) икки олти; 2) нард ўйинида икки олтиликнинг чиқиши.

душвор دشوار қийин, оғир; ~ **қилмоқ** қийинлаштирмоқ.

душворлиқ دشوارليق мушкиллик.

душиза دشيزه қиз, бокира қиз.

душоб دوشاب узум шинниси.

дуҳ دوه соя.

дуҳн دهن кўплиги **адҳон** малҳам.

дўзах دوزخ азоб зиндони.

дўкон دکان кўплиги **дакокин** 1) нарса сотадиган жой; 2) ишхона.

дўлашмақ دولاشماق буралмоқ, ўралмоқ.

дўлоб دولاب чархпалак, чиғир.

дўлтў دولتو чиябўри.

дўнон دونان тўғриси **дунан**.

дўш دوش елка; ~ **бар** ~ елкама-елка, ёнма-ён.

www.ziyouz.com kutubxonasi

Ж

жаба جبه жанг кийимлари, совут.

жабал جبل кўплиги **жибол** тоғ; **қудрат ~** қудрат юксаклиги.

жабарут جبروت борлиқнинг сифат мартабаси, лоҳутдан қуйи малакутдан юқори мартаба.

жабачи جبه چی жаба устаси.

жаббор جبار бўйсиндирувчи, мажбур этувчи; **ҳаййи ~** тангри.

жабборлиғ جبارليغ жаббор бўлиш.

жабборсифат جبارصفت жабборлик сифатига эга.

жабин جبين манглай, пешона; **~ суртмак** бўйсинмоқ.

жабинлиг جبينليغ манглайли; **гул ~** очиқ манглайли; **тийра ~** шўрпешона.

жабраилосо جبرايل آسا Жабраилсимон.

жабҳа جبهه 1) олд томон; 2) пешона; **ерга ~ тегурмак** сажда қилмоқ.

жав جو арпа; **~ ба ~** бирма-бир, доналаб.

жавак جوك арпа ранг, арпа гулли; **~ атлас** арпа ранг атлас.

жавдат جودت яхши хислатли.

жав-жав جوجو бир-бир, дона-дона.

Жавзо جوزا 1) бурж номи; 2) баҳорнинг учинчи ойи; **~ айғи** Жавзо ойининг охири; **~ куни** йилнинг энг узун куни — 22 июнь.

жавлақий جولقى ва **жуволиқ** جواليق жанда кийган.

жавлаҳа جولهه тўқувчи, бўзчи.

жавлон جولان 1) от елиши; 2) от елдириш, от ўйнатиш; чавандозлик; **~ айламак, ~ бермак** от ўйнатмоқ, елмак.

жавлонгаҳ جولانگه от майдони, от чопар; жанг майдони.

жавоб جواب кўплиги **ажвиба** 1) сўроққа, мурожаатга жавобан қайтарилган гап, хат, имо-ишора; 2) рухсат, ижозат.

жавод جواد жавонмардлик.

жавомиъу-л-калим جوامع الكلم кўп маъноли ва кам сўзли ҳикматли гап.

жавон جوان 1) ёш; 2) йигит.

жавонбахт جوانبخت бахтли, бахтиёр.

жавондавлат جواندولت бахтли, иқболли.

жавониб جوانب **жониб** нинг кўплиги

жавонмард جوانمرد сахий, мард.

жавонгор جوانغار қўшиннинг чап қаноти.

жавор ва **живор** جوار 1) ёнма-ёнлик, қўшничилик; 2) ҳимоя қилиш, ёнини олиш.

жавориҳ جوارح жориҳа нинг кўплиги.

жавоҳир جواهر жавҳар нинг кўплиги; **~ и ашк** кўз ёшлари.

жавоҳирафшон جواهرافشان гавҳар сочувчи.

жавоҳирнисор جواهرنثار гавҳар бағишловчи.

жавф جوف ички бўшлиқ, кавак; **етти кўк ~ и** етти фалак бўшлиги.

жавшан جوشن совут.

жавқ ва **жуқ** جوق тўда, гуруҳ; **~ — ~** тўда-тўда.

жавҳар جوهر кўплиги **жавоҳир** 1) қимматбаҳо тош, гавҳар; 2) асл, моҳият, мавжуднинг ўзича бор бўлиб турадиган жиҳати ёки моддаси.

жавҳардор جوهردار 1) ялтироқ; 2) гавҳарли.

жавҳарий جوهرى жавҳаршунос.

жавҳари саййол جوهرسيال шароб.

жадвал I جدول ариқ.

жадвал II جدول китобни зийнатлаш учун унинг варақлари ҳошияларидан матнни ажратиб турадиган рангли чизиқлар.

жадд جد кўплиги **аждод** бобо; **бузургвор ~** катта бобо; **~ у аб** бобо ва ота; **~ и аъло** катта бобо.

жадда جده буви.

жаддайн جدين бобо ва буви.

жадид جديد янги.

жадир جدير лойиқ, муносиб.

Жадй جدى 1) эчки; 2) бурж номи; 3) қишнинг биринчи ойи.

жазаъ جزع 1) бесабрлик, тоқатсизлик; 2) фарёд, йиғи; **~ и акбар** қиёмат йиғиси.

жазаъкор جزع‌كار сабрсиз, тоқатсиз.

жазб جذب ва **жазба** جذبه тортиш, кўнгил интилиши; **~ айламак, ~ қилмақ** тортмоқ.

жазба جذبه жазб га қ.

www.ziyouz.com kutubxonasi

жазира جزيره кўплиги **жазоийир** орол.

жазм جزم қатъий қарорга келиш; ~ **айламак**, ~ **этмак**, ~ **қилмақ** қатъий қарорга келмоқ.

жазоийир جزاير **жазира** нинг кўплиги; **аҳли** ~ оролда яшовчилар, орол халқи.

жазолат جزالت мўллик; ~**-у-л-қавл** чечанлик, сўзга бой бўлиш.

жазъ جزع 1) ақиқ тошининг бир тури; **кўз** ~ и кўз қорачиғи.

жайб جيب чўнтак, ёқа.

жайран جيران кийикнинг бир тури.

жайш جيش лашкар, қўшин.

жалд جلد 1) чаққон, эпчил; 2) тетик.

жалдлик جلدليك 1) чаққонлик, эпчиллик, 2) тетиклик.

жалду جلدو тўғриси **жўлду**.

жалий جلى 1) очиқ, ошкора **хатти** ~ йирик ёзув.

жалил جليل кўплиги **ажилло** улуғ, атоқли, шонли.

жалис جليس 1) ҳамсуҳбат; 2) улфат; ~ **айламак** ҳамсуҳбат қилмоқ.

жалла جل **малики аллом** ~ **ва ало** улуғу юксак билағон подшоҳ (Оллоҳ).

жаллоб جلاب қорамол ҳайдовчи.

жаллоблиғ: جلابليغ **шакар** ~ сохта ширин сўзлик.

жало جلا кетиш, (ватандан) чиқиб кетиш, (ватанни) ташлаб кетиш; ~ **йи ватан** ватандан чиқиб кетиш; ~ **бўлмақ** (ватандан) чиқиб кетмоқ ~ **қилмақ** чиқиб кетмоқ, ташлаб кетмоқ.

жалодат جلادت чаққонлик ва ботирлик; ~ **айламак**, ~ **қилмақ** шижоат кўрсатмоқ.

жаложил جلاجل **жулжул** нинг кўплиги.

жалоийир جلاير қабила номи.

жалол جلال улуғлик.

жалолат جلالت **улуғлик**

жалолиййат جلاليت улуғлик.

Жам جم **Жамшид** нинг қисқаргани

жамал جمل **туя.**

жамил جميل чиройли.

жамила جميله **жамил нинг муаннаси.**

жаммоза جمازه ва жамоза чопқир туя.

жаммол جمال туя ҳайдовчи, туябон.

жамод جماد жонсиз ва ўсмайдиган жисм.

жамоза جمازه **жаммоза** га қ.

жамон جمان тўғриси **жумон.**

жамрий جمرى ва **жумрий** бебош, безори.

Жамшид جمشيد қадимий Эрон шаҳарларидан бирининг исми.

жамшидваш جمشيدوش Жамшиддек.

жанб جنب ён, ён томон.

жангжўй جنگجوى урушқоқ, жанговар.

жангий جنگى 1) жанговар; 2) жангчи.

жанда جنده жулдур кийим, дарвешлар тўни.

жандапўш جنده پوش жанда кийган, дарвеш.

жанибат جنيبت Подшоҳ ва амирларнинг минишига етаклаб **олиб бориладиган махсус от, ядак от**; ~ **сурмак** от миниб бермоқ.

жанибаткаш جنيبت كش жанибат етакловчи.

жаноб جناب хўжайин, афанди.

жанобат جنابت 1) йироқлик; 2) ғусл.

жаноқ جناق тўғриси **жуноқ.**

жаноҳ جناح кўплиги **ажниҳа** қанот.

жаноҳайн جناحين икки қанот; икки қўл.

жар جر хабар, овоза; ~ **еткурмак** хабар бермоқ, **овоза қилмоқ.**

жарас جرس қўнғироқ.

жарга جرگه ва **журга** 1) саф тортиш; кўпчилик; 2) ўраб ов қилиш.

жарда جرده сариқ рангли от, тўриқ от.

жариб جريب ер ўлчови бирлиги.

жаррор جرار 1) судралувчи, 2) аскари кўплигидан судралиб борувчи қўшин.

жарф جرف теран.

www.ziyouz.com kutubxonasi

жарҳ جرح кўплиги **журуҳ** яра.

жасад جسد кўплиги **ажсод** гавда, тана.

жасим جسیم 1) гавдали; 2) қомати келишган.

жаста جسته сакраб, сакрай: ~ — ~ сакрай-сакрай.

жат جت ҳинд лўлиларининг бир тоифаси.

жафожў جفاجو ўзини ўзи жафога солувчи.

жафокаш جفاکش жафо тортувчи.

жафокор جفاکار жафочи.

жафокўш جفاکوش жафо қилишга тиришувчи.

жафопардоз جفاپرداز жафокор.

жаффа-л-қалам جف القلم **жаффа-л-қалам бимо ҳува койин** тақдирда ёзилганича (бўлади).

жашн جشن байрам, ~ **и азим** улуғ байрам; ~ **и** Хисравона шоҳона базм; ~ **тузмак** базм қурмоқ.

жаъба جعبه ўқдон.

жаъфарий جعفری 1) сельдерей; 2) илон номи.

жаҳим جحیم жаҳаннам.

жаҳл جهل нодонлик; ~ **аҳли** нодонлар.

жаҳлиқ جهلیق билимсизлик.

жаҳонафрўз جهان افروز оламни ёритувчи.

жаҳонбин جهان بین жаҳонни кўрсатувчи; узоқни кўра билувчи.

жаҳонбон جهان بان подшоҳ.

жаҳонбонлиқ جهان بانلیق ҳукмдорлик.

жаҳонгард جهان گرد дунё кезувчи.

жаҳонгир جهان گیر дунёни фатҳ қилувчи, олувчи.

жаҳондор جهاندار жаҳонни эгалловчи, подшоҳ.

жаҳонкушой جهان کشای олам очувчи, жаҳонни фатҳ этувчи.

жаҳоннамо جهان نما ва **жаҳоннамой** جهان نمای дунёни кўрсатувчи.

жаҳоннамой جهان نمای **жаҳоннамо** га қ.

жаҳоноро جهان آرا ва **жаҳонорой** جهان آرای 1) жаҳонни безовчи; 2) Ҳирот боғларидан бирининг номи.

жаҳонорой جهان آرای **жаҳоноро** га қ.

жаҳонпаймолиг جهان پیمالیغ жаҳонгашталик.

жаҳонпаноҳ جهان پناه подшоҳ.

жаҳонсўз جهان سوز жаҳонни куйдирувчи.

жаҳонтоб جهان تاب жаҳонни ёритувчи; **шамъи** ~ маҳбуба.

жаҳр جهر 1) очиқ, ойдин, баланд (овоз).

жаҳул جهول жуда нодон, ўта жоҳил.

жевлиган جیولیکان тўғриси **чулиган**.

жиба جیبه тўғриси **жаба**.

жибачи جیبه چی тўғриси **жабачи**.

жибиллат جبلت атвор, туғма, феъл.

жибиллий جبلی туғма, табиий.

жибол جبال **жабал** нинг кўплиги.

жибрил جبریل **Жабройил** нинг қисқаргани.

живор جوار **жавор** га қ.

жигаргун جگرگون ва **жигаргуна** жигар ранг.

жигаргуна جگرگونه **жигаргун** га қ.

жигаргўша جگرگوشه ва **жигарпора** جگرپاره фарзанд.

жигарпора جگرپاره **жигаргўша** га қ.

жигарреш جگرریش кўнгли яра, аламли.

жигарсўз جگرسوز бағрини куйдирувчи, аламли.

жигартоб جگرتاب аламли.

жигархор جگرخوار қийновчи, дилни оғритувчи.

жигархун جگرخون бағри қон.

жидд جد ҳаракат, жаҳд; ~ **у жаҳд айламак,** ~ **у** жаҳд этмак ҳаракат қилмоқ, тиришмоқ.

жижаймак جیجیماك қовжирамоқ.

жижиг جیجیغ эритилган думба ёғи.

жижиглиг جیجیغلیغ думба ёғлик; ~ **ош** думба ёғли ош.

жизйа جزئه мусулмон бўлмаганлардан олинадиган солиқ.

жизм جیزم 1) илдиз; 2) бутоқ.

жийфа جیفه ўлимтик.

жилва جلوه ўзни кўз-кўз қилиш, ўзига хос кўриниш.

www.ziyouz.com kutubxonasi

жилвагар جلوه‌گر жилва қилувчи, ~ **бўлмақ** жилваланмоқ.

жилвагустар جلوه‌گستر жилва қилувчи.

жилвадеҳ جلوه‌ده жилваланувчи.

жилванамой جلوه‌نمای жилва қилувчи.

жилвасоз جلوه‌ساز жилва қилувчи, ~ **бўлмақ** кўринмоқ; ~ **этмак** кўрсатмоқ.

жилд جلد 1) тери; 2) китоб муқоваси; 3) муқоваланган китоб.

жисм جسم кўплиги ажсом 1) шаклга эга модда; 2) гавда, жасад, тана.

жили جیلی иссиқ.

жило جلا ялтироқлик; ~ **бермак** ялтиратмоқ.

жилф جلف кўплиги **ажлоф** қўпол, тарбиясиз, оми.

жилга جیلغه водий.

жинон جنان жаннат.

жинонваш جنان‌وش жаннат мисол.

жиноҳ جناح тўғриси **жаноҳ**.

жиноҳтайр جناح‌طیر қушлар.

жинс جنس кўплиги **ажнос** 1) тур, нав, 2) мол, мато; ~ **у нақд** молу **нақд** пул.

жирм جرم кўплиги **ажром** жисм моддаси, масса; ~ **и мовий** осмон; ~ **и хок**, ~ **и ғабро** ер курраси; ~ **ҳилол** янги ой вужуди.

жирғамак جیرغاماق шодланмоқ, лаззатланмоқ (турмушдан).

жисм جسم кўплиги **ажсом** 1) шаклга эга модда; 2) гавда, жасад, тана.

жиғ جیغ фарёд, ҳайқириқ.

жиҳат جهت кўплиги **жиҳот** 1) тараф, томон; 2) сабаб, важҳ.

жиҳод جهاد **ғазот;** ~ **камарин ижтиҳод белига боғламоқ** жаҳд билан урушмоқ.

жиҳот جهات **жиҳат** нинг кўплиги.

жобир جابر жабр қилувчи.

жоваза جاوز **а-л-иснайни шоъа икки киши** (билганни) ҳамма билади.

жовид جاود абадий.

жовидон جاودان ва **жовидона** جاودانه абадий.

жовидона جاودانه **жовидон** га қ.

жовидоний جاودانی мангулик.

жогир جاگیر **жойгир** га қ.

жода جاده йўл; ~ **йи шаръ** шариат йўли.

жозиб جاذب тортувчи, жозибали.

жозиба جاذبه **жозиб** нинг муаннаси.

жозим جازم қатъий қарорга келувчи.

жойгир جایگیر ва **жогир** 1) ўрин эгаллаган, ўрнашган, қарор топган: 2) эсда қолувчи, таъсирли; ~ **бўлмақ** 1) ўрнига тушмоқ; 2) эсда қолмоқ.

жойиз جایز ўринли, мумкин; ~ **у-л-хато** хато қилиш мумкинлик.

жола جاله 1) дўл; 2) шабнам; ~ **қилмақ** шабнам томчиларидек тўкилмоқ.

жолавор جاله‌وار шабнамдеб.

жолис جالس ўтирувчи, ўтирган: ~ **турур** ўтиргандирлар.

жом جام қадаҳ; ~ **и Жам** Жамшид жоми; ~ **и ёқутгун**, ~ **и лаъл** қизил май; ~ **и фано** ўлим; ~ **и аласт май ичмак** тақдир майини ичмоқ; ~ **и ғурур чекмак** мағрурланмоқ.

жома جامه кийим.

жомабоф جامه باف чевар.

жомачок جامه چاك кийими йиртиқ.

жомгир جامگیر майхўр.

жомиъ I جامع жам қилувчи.

жомиъ II جامع жума намози ўқиладиган масжид.

жонафрўз جان‌افروز жонга роҳат берувчи.

жонбахш جان‌بخش ҳаётбахш.

жонвар جانور жондор.

жонгудоз جان‌گداز жонни эритувчи, ўта таъсирли.

жониб جانب томон, тараф; ~ **и асфал** паст томон, қуйи; ~ **ини тутмақ** ёнини олмоқ.

жоний جانی 1) жонга тегишли; 2) жон дўст; 3) жиноятчи.

жонкоҳ جانكاه умрни қисқартирувчи, аламли, машаққатли.

жоннавоз جان‌نواز кўнгил қитиқловчи, ёқимли.

жоннисор جان‌نثار жон фидо қилувчи.

жонпарвар جان‌پرور жонлантирувчи.

www.ziyouz.com kutubxonasi

жонсипор جان‌سپار жон фидо қилувчи.

жонситон جان‌ستان жон олувчи.

жонсўз جان‌سوز жон ўртовчи.

жонсўхта جان‌سوخته жони куйган.

жонфизо جان‌فزا роҳатижон.

жонфизойандалиқ جان‌فزاینده‌لیق жонороликк.

жонфишон جان‌فشان жон фидо қилувчи.

жонфуруз جان‌فروز кўнгил ёритувчи.

жорий جاری оқувчи, оқиб турувчи.

жорийа جاریه чўри.

жориҳа جارحه 1) ваҳший ҳайвон; 2) тана аъзоси.

жоруб جاروب супурги.

жорубкаш جاروب‌کش супурувчи.

жофий جافی жафо қилувчи, жафокор.

жоҳ جاه мансаб, юқори мартаба.

жоҳдўст جاه‌دوست амалпараст.

жоҳил جاهل кўплиги **жуҳҳол** нодон.

жуал جعل тезак қўнғиз.

жуволиқ جوالیق қоп.

жувонбахт جوانبخت тўғриси **жавонбахт.**

жувонмард جوانمرد тўғриси **жавонмард.**

жувонгор جوانغار **тўғриси жавонгор.**

жувун جوون тўғриси **жавун.**

жуд جود саховат; ~ **аҳли** саҳийлар; ~ **ҳавоси** саҳийлик истаги.

жуз جز ва **жузв** جزو кўплиги **ажзо** 1) бўлак, қисм, фасл, дафтар, (қўлёзма китобларда); 2) қаландарнинг кичик найзаси.

жузв جازو **жуз** га қ.

жузвдон جزودان жузвгир, варақдон.

жул جول тўқум.

жулға جولگا тўқаламзор.

жулду جولدو ниъом.

жулжул جلجل кўплиги **жаложил** қўнғироқча.

жуллоб جلاب тўғриси **жулоб.**

жулоб جلاب гулоб, шарбат.

жулус جلوس 1) тахтга ўтириш; 2) ўтириш: ~ **қилмақ** ўтирмоқ.

жум جوم тўғриси **чум.**

жумон جمان дур.

жуна جونه атрдон, атторнинг сандиғи.

жунбиш جنبش ҳаракат.

жунбишнамой جنبش‌نمای ҳаракат қилувчи.

жунбуш جنبش тўғриси **жунбиш.**

жунг I جونگ кема.

жунг II جونگ катта.

жунг III جونگ юк туяси.

жуноқ جاناق эгарнинг қоши.

жунун جنون телбалик, жиннилик.

жунунлуқ جنون‌لوق телбалик, жиннилик.

журға جرگا **жарға** га қ.

журм جرم гуноҳ; жиноят; ~ **аҳли** гуноҳкорлар; жиноятчилар.

журмона جرمانه гуноҳкор ва жиноятчилардан олинадиган ҳақ.

журмшўй جرم‌شوی гуноҳни ювувчи.

журуҳ جروح **жарҳ** нинг кўплиги.

журъа جرعه қултум, хўплам.

журъадон جرعه‌دان май идиш, коса.

журъакаш جرعه‌کش май ичувчи.

журъакашлиғ جرعه‌کشلیغ ичувчилик

журъахўр جرعه‌خور майхўр.

журъачаш جرعه‌چش майхўр.

жуш جوش қайнаш.

жушон جوشان қайнаб турган.

жуъ جوع очлик; ~ **аҳли** очлар.

жуъаллақий جعلقی фирибгар.

жуқ جوق **жавқ** га қ.

жуғрот جغرات тўғриси **жўғрот.**

www.ziyouz.com kutubxonasi

жуҳул جهول тўғриси **жаҳул**.
жуҳҳол جهال **жоҳил** нинг кўплиги
жўб جوب тўғриси **чўп**.
жўгий جوگی йог.
жўй جوی ариқ.
жўйанда جوینده қидирувчи.
жўйандалиг جوینده‌لیغ қидирувчилик.
жўйбор جوی‌بار сой.
жўйо جویا ва **жўйон** جویان истовчи, қидирувчи.
жўйон جویان **жўйо** га қ.
жўлида جولیده паришон, тўзиқ.
жўстужу جست‌وجو қидириш, ахтариш.
жўғрот جغرات қатиқ.

З

забаржад زبرجد қимматбаҳо тош; **лавҳи ~, тоқи ~** осмон.
забаржадфишон زبرجدفشان забаржад сочувчи.
забон زبان тил; **туркий ~** турк тили.
забона زبانه 1) ёлқин, аланга; 2) тил (аъзо); **~ урмақ** ёлқинланмоқ, алангаланмоқ.
забонбанд زبانبند тили боғланган; **~ айламак** тил тиймоқ.
забонбаст زبان‌بست тилсиз, гапира олмайдиган; **~ даъво** эътироз билдириб бўлмайдиган даъво.
забондон زباندان 1) тил билувчи, тилшунос; 2) чечан, сўзамол, сўзчан.
забонлиқ زبانلیق тилли; муомалали.
забоновар زبان‌آور ва **забоновард** زبان‌آورد чечан, гапдон, сўзамол.
забоновард زبان‌آورد **забоновар** га қ.
забун زبون 1) енгилган, асир бўлган; **~ айламак, ~ қилмақ,** енгмоқ; **~ бўлмақ** енгилмоқ; **~ этмак** асир этмоқ; 2) заиф, кучсиз, бечора.
забунваш زبون‌وش заифона.
забунлуқ زبونلوق заифлик, бечоралик.
забункуш زبون‌کوش ожизларни ўлдирувчи, золим.

забур زبور тўрт муқаддас китобдан бирининг номи.
забҳ ذبح сўйиш, бўғизлаш.
зав ضو қуёш нури.
завж زوج кўплиги **азвож** 1) жуфт; 2) эр; қўш; **~ айламак** жуфтлаштирмоқ, қўшмоқ.
завжа زوجه хотин.
завойо زوایا **зовийа** нинг кўплиги.
завол زوال 1) ботиш (ой, қуёш); **~ чоғи** кун қайтиш пайти; **~ бўлмақ** қайтмоқ (қуёш); 2) инқироз; **~ еткурмак** пасайтирмоқ, **инқирозга келмоқ.**
заврақ زورق қайиқ; **~ и май** қайиқ шаклидаги қадаҳ.
заврақча زورقچه қайиқча.
завқ ذوق кўплиги **азвоқ** 1) маза; 2) лаззат; 3) дид; **аҳли ~** завқлилар; **солим ~** соғлом дид.
завқнок ذوقناك шодмон, завқли.
зажжож زجاج 1) шишагар, шиша идиш ясовчи, 2) шиша идиш сотувчи.
зажр زجر эзиш, зулм қилиш; **~ қилмақ** эзмоқ, зулм қилмоқ.
заифа ضعیفه кўплиги **зуафо** аёл.
заифлиг ضعیفلیغ кучсизлик.
зайл ذیل 1) ост, қуйи; 2) илова.
зайлуча ذیلوچه гиламча, шолча.
зайн زین зийнат, безак.
зайтун زیتون мой олинадиган мева ва унинг дарахти.
зайф ضیف меҳмон.
закар ذکر кўплиги **зукур** 1) эркак; 2) олат.
закий ذکی кўплиги **азкийо** зийрак.
зако ذکا ва **заковат** ذکاوت зийраклик.
заковат ذکاوت **зако** га қ.
закот زکات молнинг йилда бир муҳтожга садақа қилинадиган қирқдан бир бўлаги; **~ и ҳусн** маъшуқнинг ошиққа илтифоти.
закотчи زکاتچی закон йиғувчи амалдор.
залама ظلمه **золим** нинг кўплиги.
залил I ظلیل сояли, серсоя.

www.ziyouz.com kutubxonasi

залил II ذلیل пасткаш, тубан; ~ **қилмақ** хўрламоқ.

залиллик ذلیللیك хўрлик.

залилона ذلیلانه хўрлангандек.

залол ضلال ва **залолат** ضلالت тўғри йўлдан озиш.

залолат ضلالت **залол** га қ.; ~ **аҳли** йўлдан озганлар. гумроҳлар.

залолатангиз ضلالتانگیز йўлдан оздирувчи.

залум ظلوم ўта золим.

зам I ضم кўшилиш, кўшиш, орттириш; ~ **айламак**, ~ **этмак**, ~ **қилмақ** кўшмоқ.

зам II ذم ёмонлаш.

замбур زمبور **занбур** га қ.

замзама زمزمه 1) оҳиста куйлаш, хиргойи; 2) оташпарастлар-нинг ибодат вақтидаги оҳиста-оҳиста қироати. ~ **йи** беху-дона беихтиёр куйлаш; ~ **чекмак**, ~ **қилмақ** хиргойи қил-моқ, оҳиста куйламоқ.

замзамапардоз زمزمه پرداز оҳиста куйловчи.

замима ذمیمه кўплиги **замойим** ёмонлик, қабиҳлик: ~ **йи хисол** ёмонлик хислатлари: **ахлоқи** ~ ёмон хулқ.

заминбўс زمین بوس ер ўпувчи.

заминнавард زمین نورد 1) ер кезувчи; 2) от.

заминрўб زمین روب 1) ер супурувчи; 2) хизматкор.

замир ضمیر юрак, кўнгил; **мо фи** ~ кўнглидаги, юрагидаги.

замойим ذمایم **замима** нинг кўплиги; **феъли** ~ ёмон феъл, бадфеъл.

замона زمانه 1) аср, давр; 2) тақдир; ~ **аблақи** кеча-кундуз; ~ **аҳли** одамлар; ~ **е** бир лаҳза.

замҳарир ذمهریر қишнинг қаттиқ совуғи.

зан زن хотин.

зани ظن 1) фикр, мулоҳаза; 2) гумон, тахмин, фараз.

занаб ذنب 1) дум, қуйруқ; 2) думли юлдуз.

занах زنخ **ияк**; ~ **урмақ** жағ урмоқ, ~ **чоҳи** ияк чуқурчаси; **себи** ~ **гўйи** ~ бақбақа тўғараги.

занахдон زنخدان ияк.

занб ذنب кўплиги **зунуб** гуноҳ, айб.

занбақ زنبق сунбул гули.

занбалбоф ذنبلباف занбил тўқувчи.

занбур زنبور ва **замбур** زمبور ари.

занбурий زنبوری кичик тўп.

занбурхона زنبورخانه ари уяси.

занг I زنگ қўнғироқ.

занг II زنگ маъданнинг оксидланиши натижасида вужудга келган модда.

зангбор زنگبار ҳабашистон; ~ **шоҳи** тўн.

зангий زنگی негр, қора танли; **тун** ~ **си** қоронғулик, зулмат.

занги шабранг زنگ‌شبرنگ Зуҳал юлдузи.

занглиг زنکلیگ занги бор, занглаган.

зангор زنگار оч яшил рангли модда.

зангоргун زنگارگون зангор рангли.

зангорий زنگاری зангор рангли.

занд زند Авеста айрим қиссаларининг цаҳлавий (қадимги форсий) тилига таржима қилинган китобнинг номи.

зануб ذنوب тўғриси **зунуб**.

зар زر олтин.

зарандуд زراندود олтин қопланган.

зарафшон زرافشان олтин сочувчи.

зарб ضرب 1) уриш, қаттиқ туртиш; 2) чекиш (танга); 3) кўпайтириш амали.

зарбофт زرباقت зарли мато.

зарбхона ضربخانه танга ясайдиган жой.

зарварақ زرورق 1) қимматли китобларнинг биринчи зарланган варағи: 2) аёлларнинг пешонага тақадиган безаги: 3) зарҳал мато.

зарваш زروش олтиндек.

зард زرد сариқ: **офтоб** ~ **и** шафақ.

зарда زرده сафро.

зардак زردك сабзи.

зардолу زردآلو ўрик.

зардушт زردشت қадимий Эронда оташпарастликка асос солган файласуфнинг номи.

зардўз زردوز зарҳал кийим тикувчи.

www.ziyouz.com kutubxonasi

зарир زریر сариқ рангли бир ўсимлик номи, испарак; ~ **айламак** сарғайтирмоқ, сариғ тусга киритмоқ.
зариф ظریف кўплиги **зурафо** зийрак, ақли ўткир; хуштабъ.
зарифа ظریفه кўплиги **заройиф** ўткир сўз, доно фикр.
зарифваш ظریف‌وش зарифсифат.
заркаш زرکش олтин тор ясовчи.
заркор زرکار зарҳал.
зарнигор زرنگار зарҳал билан безалган.
зарнишон زرنشان олтинга ўхшаш.
заройир ذرایر сочилувчан нарсалар (мас. қум).
заройиф ظرایف **зарифа** нинг кўплиги.
зарофат ظرافت зарифлик, хуштаблик, мулойимлик.
зарофатдисор ظرافت‌دثار зарофатли, нозик.
зарпайкар زرپیکر олтин жисмли.
зарпош زرپاش олтин сочувчи.
зарр ضر зарар, зиён.
зарра ذره кўплиги заррот 1) моддаларнинг энг кичик бўлаги.
заррин زرین ва **заррина** زرینه олтин безакли нарса.
заррина زرینه **заррин** га қ.
зарришта زررشته олтин ип.
зарробхона ضرابخانه танга зарб қилинадиган жой.
заррот ذرات **зарра** нинг кўплиги.
заррофа ظرافه тўғриси зуррофа.
зарф ظرف идиш (суюқлик учун); ~ **и чиний** чинни идиш ~ **у мазруф** идиш ва ичидаги нарса.
зарфишон زرفشان олтин сочувчи.
заръ I زرع экиш; экин.
заръ II ذرع ўлчов бирлиги, газ.
зарқ زرق сохталик, фириб, макр.
зарқпараст زرق‌پرست риёкор, маккор, фирибгар.
зарқсозлиғ زرقسازلیغ сохталик, ҳийлагарлик.
зафарпайкар ظفرپیکر ғолиб, зафарли; ~ **ливо** ғалаба байроғи.
зафдаъ ضفدع **зифдиъ** га қ.

зафодиъ ضفادع **зифдиъ** ёки **зафдаъ** нинг кўплиги.
захим ضخیم гавдали, йўғон.
захира ذخیره эҳтиётдан сақлаб қўйилган нарса.
захм زخم яра; ~ **и забон** тил озори; ~ **айламак** яраламоқ.
захмлиқ زخملیق ярали.
захмнок زخمناک дардли, аламли.
захомат ضخامت тўлалик, семизлик.
заххор زخار тўлиб тошган, сероб.
заъф ضعف кучсизлик, нотавонлик.
заъфарон زعفران сариғ рангли доривор, ~ **айламак,** ~ **этмак** сарғайтирмоқ, сариғ тусга киритмоқ.
заъфаронзор زعفرانزار сариғ юз.
заъфароний زعفرانی сариқ.
заъфрон ضعفران қувватсизликни кетказувчи.
заъқа زعقه бақириш; ~ **урмақ** бақирмоқ.
зақан ذقن ияк, энгак; ~ **чоҳи** бақбақа чуқурчаси.
заққум زقوم дўзахда ўсадиган дарахт.
заған زغن ғаливоч, қузғун.
заҳаб ذهب олтин.
заҳра I زهره кўплиги **азҳор** гул, чечак.
заҳра II زهره ўт, сафро пуфаги; ~ **йорилмақ** қўрқмоқ.
заҳрнўш زهرنوش заҳар ичувчи; ~ **айламак** заҳар ичмоқ.
заҳроб زهراب заҳарланган сув.
заҳролуд زهرآلود заҳарли.
зебанда زیبنده 1) зеб берувчи; 2) келишган, ярашиқли.
зеблиғ زیبلیغ безакли.
зебогўй زیباگوی чиройли сўзловчи.
зебохўй زیباخوی яхши хулқли.
зебочеҳр زیباچهر чиройли юзли.
зевар زیور безак, зийнат; ~ **кўргузмак** чиройли кўринмоқ, ~ **топмақ** ясанмоқ.
зер زیر ост қуйи, таг; ~ **у забар қилмақ** остин-устин қилмоқ.
зеҳ زه камон кериши.

www.ziyouz.com kutubxonasi

зеҳн ذهن кўплиги **азҳон** фа… идрок.

зи ذی ва **зо** ذا ва **зу** ذو соҳиб, эга; ~ **ҳайот** жонли, тирик; ~ **бол** қанотли.

зибақ زیبق **зийбақ** га қ.

зибҳ ذبح (мол) сўйиш; ~ **бўлмақ** сўйилмоқ, ~ **қилмақ сўймоқ.**

зид ضد кўплиги **аздол** қарама-қарши; **тўрт** ~ тўрт унсур; тупроқ, сув, ҳаво, олов.

зиддайн ضدین 1) икки бир-бирига зид нарса; 2) тўрт унсур— **тупроқ, сув, ҳаво ва оловнинг қарама-қарши жуфтлари:** олов-сув, тупроқ-ҳаво.

зийонбуд زیانبود зарар.

зийонзада زیانزده зиён кўрган.

зийонкор زیانکار зиён етказувчи.

зийорез ضیاریز ёритувчи.

зиж زیج юлдузнома.

зийбақ ва **зибақ** زیبق симоб.

зийбол ذی بال **куллу амрин** ~ ҳар иш юракдан (**чиқиши керак**).

зийнатафзо زینت‌افزا зийнатловчи.

зийнатафзойлик زینت‌افزای‌لیق безаклилик.

зийнатфизой زینت‌فزای зийнатланган.

зикр ذکر эслаш, тилга олиш; ~ **и жаҳр** ошкоро зикр; ~ **айтмак** тангри номини тўхтовсиз тилга олмоқ; ~ **бўлмақ** эслатилмоқ; ~ **қилмақ** тилга олмоқ, эсламоқ.

зилл ظل соя; ~ **и иқбол** бахт сояси; ~ **и ҳақ**, ~ **и илоҳ** тангри сояси, подшоҳ.

зиллат ذلت хорлик, пастлик.

зиллу-л-лоҳ ظل‌الله Оллоҳнинг сояси, подшоҳ.

зимма ذمه бурч, қарз.

зимн ضمن 1) ора; 2) орасида, ўртасида.

зимом زمام жилов.

зимон ضمان кафиллик.

зин زین **зийн** га қ.

зинда زنده тирик.

зиндагоний زندگانی тириклик, ҳаёт; **оби** ~ тириклик суви.

зиндадил زنده‌دل жонли, хушчақчақ.

зиндиқ زندیق динсиз, худосиз.

зино زنا бегона аёл билан жинсий алоқа қилиш.

зир زیر 1) хум; 2) сандиқ; 3) куйнинг авжи ва пасайиши.

зирва ذروه тўғриси **зурва.**

зирдаст زیردست қарам.

зириҳ I زره зирак, сирға.

зириҳ II ва **зирҳ** زره совут.

зириҳгарлик زره‌گرلیك совутсозлик.

зириҳпўш زره‌پوش совут кийган.

зирних زرنیخ олтингугурт.

зироат زراعت экин экиш, деҳқончилик.

зирҳ زره **зириҳ** га қ.

зист زیست яшаш; ~ **қилмақ** яшамоқ.

зишт زیشت 1) кўримсиз, хунук; 2) қўпол, ёқимсиз; **феъли** ~ бадфеъл.

зиҳ زه камонининг кириши.

зиҳе زهی қандай яхши.

зиҳн ذهن **зеҳн** га қ.

зо ذا **зи** га қ.

зобит ضابط ҳарбий бошлиқ, офицер.

зовийа زاویه кўплиги **завойо** бурчак.

зог زاگ тўғриси **зож.**

зод زاد жамланган ошлиқ, йиллик озуқа; ~ **и раҳ** йўл озуғи.

зодсарв زادسرو **озода сарв** нинг қисқаргани.

зодсизлик زادسیزلیق озиқ-овқатсизлик.

зож زاج 1) аччиқтош; 2) купорос; 3) кислота.

зойеъ ضایع **зойиъ** га қ.

зоид زاید **зойид** га қ.

зоида زایده **зойида** га қ.

зоил زایل **зойил** га қ.

зоир زایر **зойир** га қ.

зойанда زاینده туғулувчи, кўпаючи.

www.ziyouz.com kutubxonasi

зойид ва **зоид** زايد ортиқ, ортиқча.

зойида ва **зоида** زايده ортиб қолган, ортиқча.

зойил ва **зоил** زايل йўқ бўлувчи.

зойир زاير зиёрат қилувчи.

зойиъ ва **зоеъ** ضايع бекор кетган; ~ **бўлмоқ**, ~ **ўлмак** бекор кетмоқ; ~ **кечурмак** беҳуда кетказмак; ~ **этмак**, ~ **қилмақ** бекор кетмоқ.

зойижа زايجه мунажжимларнинг саъду наҳсни аниқлайдиган варақаси.

зойиқа ذايقه там билиш.

зок زاك **зоғ** га қ.

зокир ذاكر 1) эсловчи; 2) зикр қилувчи.

зол زال 1) **мўйсафид**, 2) **кампир**; ~ **и маккора** маккор кампир; ~ **и хирад** қарилик, ақллилик; ~ **и чарх**, ~ **и фалак**.

золл ضال йўлдан озган.

золим ظالم кўплиги **зуллом** ва **залама** зулм қилувчи.

зомин ضامن кафил; ~ **тиламак** кафиллик сўрамоқ; ~ **ўлмақ** кафил бўлмоқ.

зоний زانى зино қилувчи.

зону زانو тизза; ~ **ба** ~ ёнма-ён.

зориб ضارب урувчи, зарб қилувчи; ~ **бўлмоқ** урилмоқ.

зот ذات бирор нарсанинг ўзи; моҳият, ҳақиқат.

зотий ذاتى табиий.

зохир زاخر тўлиб тошган, сероб.

зоғ زاغ қарға.

зоҳид زاهد кўплиги **зуҳҳод** тарки дунё қилган киши.

зоҳидваш زاهدوش зоҳидсифат.

зоҳир ظاهر кўриниб турган, аён.

зоҳира ظاهره очиқ, ошкора.

зоҳиран ظاهرا ошкора, очиқчасига.

зоҳирий ظاهرى ташқи; аён, ботиний (ички) нинг зидди.

зу ذو **зи** га қ.

зуафо ва **зуъафо** ضعفا **заифа** нинг кўплиги

зубда زبده сара.

зубоб ذباب пашша; ~ **у-л-айн** кўз қорачиғи.

зудо зуд زدازود тез-тез.

зужож زجاج ва **зужожа** زجاجه шиша.

зужожа زجاجه **зужож** га қ.

зу-заноба ذوذنابه думли юлдуз.

зукур ذكور **закар** нинг кўплиги.

зу-л-актоф ذوالاكتاف Эрон шоҳи Шопурнинг лақаби.

зулл ذل хорлик.

зуллом ظلام **золим** нинг кўплиги.

зулматандуд ظلمت‌اندود зулмат қоплаган.

зулматафкан ظلمت‌افكن қоронғулик туширувчи.

зулматзудо ظلمت‌زدا зулматни тарқатувчи.

зулматосо ظلمت‌آسا зулматдек.

зулматфишон ظلمت‌فشان зулмат сочувчи.

зулматгустар ظلمت‌گستر зулм тарқатувчи.

зулмоний ظلمانى қоронғи, зулматли.

зулмпеша ظلم‌پيشه золим, ситамгар.

зулол زلال тиниқ салқин сув.

зулолий زلالى тоза, соф.

зулум ظلوم тўғриси **залум**.

зулф زلف соч жингалаги.

зу-л-фиқор ذوالفقار Ҳазрати Алининг қиличи.

зу-л-қарнайн ذوالقرنين Искандарнинг лақаби.

зу-л-қаъда ذوالقعده ҳижрий йилнинг ўн биринчи ойи.

зумра زمره тоифа.

зумуррад زمرد зумрад.

зумуррадгун زمردگون зумрад рангли.

зумуррадпўш زمردپوش кўк либосли.

зумуррадфом زمردفام зумраддек, кўк.

зумухт زمخت 1) нордон; 2) қўпол.

зумухтваш زمختوش тахир, нордон.

зуннор زنار христиан ва яҳудийларнинг белбоғи.

www.ziyouz.com kutubxonasi

зуннун ذوالنون машҳур сўфий Абулфайз Субон Зуннур Мисрий.
зунуб ذنوب **занб** нинг кўплиги.
зурафо ظرفا **зариф** нинг кўплиги.
зурва ذروه баландлик, чўққи.
зуррийа ذریه кўплиги **зуррийот** авлод.
зуррийот ذریات **зуррийа** нинг кўплиги.
зуррофа ظرافه 1) жирафа; 2) шатранж доналаридан бирининг номи.
зу-фунун ذوفنون ҳунар эгаси.
зуъафо ضعفا **зуафо** га қ.
зуҳал زحل Сатурн.
зуҳалваш زحلوش Зуҳалдек.
зуҳалранг زحلرنگ порлоқ, чиройли.
зуҳд زهد художўйлик.
зуҳдфуруш ذهدفروش риёкор.
зуҳр ظهر пешин; ~ **ракаатлари** уч ракат пешин намози.
зуҳраваш زهره‌وش Зуҳра каби, порлоқ, чиройли.
зуҳражабин زهره‌جبین гўзал юзли.
зуҳур ظهور кўриниш, пайдо бўлиш; ~ **этмак,** ~ **қилмак** кўринмоқ.
зуҳҳод زهاد **зоҳид** нинг кўплиги.
зуҳҳодкуш زهادکوش зоҳидларни ўлдирувчи.
зўр زور куч, қувват.
зўрбозу زوربازو билаги кучли.
зўргар زورگر зўравон.
зўрманд زورمند кучли.
зўрозмун زورآزمون куч синовчи.
зўрсанж زورسنج куч ўлчовчи.
зўрхона زورخانه полвонларнинг машқ хонаси.

И

иблоғ ابلاغ етказиш, дарак бериш, хабардор қилиш; ~ **айламак** етказмоқ.

ибн ابن кўплиги **абно** ўғил; ~ **у-л-вақт** оғмачи, мослашувчи, муросасоз.
ибо ابا рад этиш, унамаслик, кўнмаслик; ~ **этмак,** ~ **қилмак** тортинмоқ, кўнмамоқ.
ибод عباد **абд** нинг кўплиги; ~ **у-л-лоҳ** Оллоҳнинг қуллари, бандалари.
ибодат عبادت сиғиниш; ~ **айламак,** ~ **қилмақ** сиғинмоқ.
ибодатгоҳ عبادتگاه ибодатхона, масжид.
ибора عباره 1) сўз, сўз бирикмаси; 2) усул; 3) маъно.
иборот عبارات **ибора** нинг кўплиги.
ибоҳат اباحت 1) очиб бериш, [illegible]; 2) ижозат, рухсат; 3) ҳаракат эркинлиги.
ибра عبره **ибро** га қ.
ибрий عبری **иброний** (яҳудий).
ибриқ ابریق бўйни узун кўза.
ибро ва **ибра** ابرا холи этиш (солиқдан); тозалаш (гуноҳдан).
иброз ابراز изҳор қилиш; кўриниш; ифода этиш; ~ **қилмақ** ифодаламоқ, изҳор қилмоқ.
ибром ابرام қисташ; сурлик, шилқимлик; ~ **айламак** қистамоқ.
ибтидо ابتدا бошланиш; бошда, дастлаб, ~ **қилмақ,** ~ **қилилмақ** бошланмоқ.
ибтидоъ ابتداع янгилик топиш, ихтиро қилиш.
ибтило ابتلا балога дучор бўлиш.
ибтиҳож ابتهاج шодлик, қувонч.
ибҳом I ابهام 1) шубҳа, гумон; 2) ноаниқлик, мажҳуллик.
ибҳом II ابهام бош бармоқ.
иваз عوض **эваз** га қ.
ивдим ایودیم чаққон.
игармак ایگرماك айлантирмоқ.
игирмак ایگیرماك йигирмоқ.
играмак ایگراماك инграмоқ.
игрим ایگریم гирдоб.
идбор ادبار бахтсизлик, (ишнинг) юришмаслиги.
иддио ادعا даъво, талаб.

www.ziyouz.com kutubxonasi

идмон ادمان (бирор ишга) берилиш, ишқибоз бўлиш.

идғом ادغام 1) қўшилиш, бирлашиш; 2) ассимиляция (ҳарфлар талаффузида).

ижлос اجلاس йиғин, мажлис; ~ **қилмақ** мажлис қилмоқ.

ижмол اجمال 1) қисқартиш, қисқа тавсиф, қисқа баён; 1) қисқа, мухтасар.

ижмоъ اجماع йиғиш, уюшиш, бирикиш.

ижоб ایجاب эҳтиёж, талаб, зарурат; ~ **қилмақ** талаб қилмоқ; ~ **сиз** талабсиз, сўрашни кутмасдан.

ижобат اجابت қабул; ~ **айламак** қабул қилмоқ.

ижтимоъ اجتماع 1) йиғин, тўпланиш, мажлис; 2) жамоат, жамоатчилик; ~ **этмак** йиғилмоқ.

ижтиноб اجتناب четланиш, четга тортиш; ~ **айламак**, ~ **этмак** сақланмоқ, четлашмоқ.

ижтиҳод اجتهاد жаҳд қилиш, бор куч билан интилиш.

изад ایزد худо.

издивож ازدواج уйланиш, турмушга чиқиш, никоҳ.

издийод ازدیاد кўпайиш, ортиш.

изз عز куч.

иззат عزت ҳурмат; буюклик, улуғлик.

иззатфизолиғ عزتفزالیغ буюклик келтирувчилик.

излол I اذلال камситиш, ерга уриш, хўрлаш; ~ **қилмақ** камситмоқ, хўрламоқ.

излол II اضلال йўлдан оздириш; ~ **этмак** йўлдан оздирмоқ.

изо ایذا азоблаш, ранжитиш, озор бериш.

изом I عظام **азим** нинг кўплиги.

изом II عظام **азм** нинг кўплиги.

изор ازار ич кийим, иштон, **лозим**.

изора ازاره уй деворининг ер билан токча орасидаги қисми, плинтус.

изофа اضافه боғланиш; аниқланмиш билан аниқловчи ўртасидаги боғланиш; ~ **қилмақ**, ~ **этмак** қўшмоқ, боғланмоқ; ~ **бўлмақ** қўшилмоқ.

изтироб اضطراب ҳаяжон, нотинчлик, тоқатсизлик; ~ **айламак**, ~ **қилмақ**, тоқатсизланмоқ, ҳаяжонланмоқ.

изтирор اضطرار муҳтожлик, иложлик; ~ **тушмак** муҳтожликка йўлиқмоқ; ~ **юзланмак** муҳтожликка тушмоқ.

иззон اذعان бўйсиниш, тан олиш.

изҳор اظهار зоҳир қилиш, кўрсатиш.

ийа ایا эга.

ийар ایار эгар.

ийд عید байрам.

ийдгоҳ عیدگه **ийдгоҳ** га қ.

ийдгаҳ عیدگاه ва **ийдгаҳ** عیدگه байрам ўтадиган жой.

иймоз ایماض ялтираш.

ийналмақ اینالماق қийналмоқ, ранж чекмоқ.

ийодат عیادت касал кўриш.

ийор عیار қалбаки эмас, соф.

ийорандуз عیاراندوز (олтиннинг) софлигини ўлчовчи.

ийр عیر карвон.

ийрод ایراد **ирод** га қ.

ийсор ایثار **исор** га қ.

ийқон ایقان ишонишлик; эътиқод.

ийҳом ایهام 1) гумон; 2) шеърий санъат.

икки ایکی икки; ~ **малак** Мункар ва Накир.

икинч ایکنج иккинчи.

икирар ایکیرار иккитадан, иккита-иккита.

иккилик ایکیلیک 1) айримлик; 2) шубҳа.

икмол اکمال тўлдириш, мукаммаллаш.

икром اکرام иззат, ҳурмат; ~ **айламак**, ~ **қилмақ** ҳурмат қилмоқ.

икроҳ اکراه жирканиш, ёқтирмаслик.

икроҳлик اکراهلیک жирканчли, ёқимсиз.

иксир اکسیر ҳар қандай нарсани олтинга айлантира оладиган фалсафий тош; ~ **у-с-саодат** бахт тоши; ҳаёт ~ **и** ҳаёт суви.

иксун ва **аксун** اکسون ипак мато, ипак кийим.

иктисоб اکتساب касб этиш, эга бўлиш; ~ **айламак**, ~ **қилмақ** касб этмоқ, эгалламоқ.

иктифо اکتفا кифояланиш, қониқиш; ~ **қилмақ**, ~ **қилинмақ**, кифояланмоқ, қониқмоқ.

иктиҳол اکتحال сурма қўйиш.

www.ziyouz.com kutubxonasi

ил I ايل йил.

ил II ايل **илик** га қ.

ила ايله ва **илан** ايلان билан.

илай ايلاى олд; ~ **га келмак** йўлиқмоқ, дуч келмоқ; ~ **дин қўпмак** бартараф бўлмоқ, йўқолмоқ.

илайк اليك сенга; **ва лав якуну қабиҳан фаминҳу тубту илайк** агар у қабиҳ бўлиб чиқса, унинг олдидан сенга қараб қочаман.

илал علل **иллат** нинг кўплиги.

илан ايلان **ила** га қ.

илбаратмақ ايلباراتماق илвиратмоқ.

илбос الباس кийинтириш.

илбосун الباسون **илвасин, овланган ёки овланадиган парранда**; ~ **ўрдакдур** овланадиган парранда ўрдакдир.

илдирим ايلديريم яшин, чақмоқ.

илдом الدام уриш, шапалоқлаш; **тил** ~ **и** сўз захри.

илзом الزام мажбур қилиш; ~ **бўлмақ** мажбур бўлмоқ; ~ **қилмақ** мажбур қилмоқ.

илиг ايليگ **илик** га қ.

илик ايليك ва **илиг** ايليگ панжа; ~ **йумақ** умидни узмоқ; ~ **тортмақ** қўл тортмоқ, чекинмоқ; **этагига** ~ **урмақ** эргашмоқ; ~ **очмақ қўл узатмоқ**; ~ **тишламак** уялмоқ.

иликламак ايليكلاماك қўлга киритмоқ, олмоқ.

илинмак ايلينماك қўлга тушмоқ.

иллат علت кўплиги **илал** 1) сабаб, баҳона, важ; 2) касаллик, бетоблик.

илло الا аммо, лекин, бироқ.

илло-л-лоҳ الا الله Оллоҳдан бошқа.

илм علم кўплиги **улум.**

илмак ايلماك илгак; тузоқ.

илмкеш علمكيش илмли, олим.

ило I الا **илоҳ** нинг қисқаргани: худо!

ило II الى жўналиш келишиги маъносини ифодаловчи арабча сўз олди кўмакчиси: ~ **йавми-л-қийом** қиёмат кунигача.

илож علاج 1) даволаш; 2) дори; 3) чора.

иложсиз علاج سيز 1) давосиз; 2) чорасиз.

илоқа علاقه дор (нарса илиш учун).

илоҳ اله худо.

илоҳий ва **илоҳо** الهى э худойим!

илоҳо الهى **илоҳий** га қ.

илтижо التجا ялиниш, ёлбориш; ~ **келтурмак**, ~ **қилмақ** ялинмоқ, ёлбормоқ.

илтизоз التذاذ лаззатланиш; лаззат; ~ **бермақ** лаззат бермоқ.

илтизом التزام мажбурият олиш, зиммага олиш; ~ **айламак** зиммага олмоқ; ~ **қилмақ** лозим топмоқ.

илтийом التيام битиб кетиш, тузалиш.

илтирамак ايلتراماك ялтирамоқ.

илтироғуч ايلتراغوج ялтироқ.

илтифот التفات лутф қилиш.

илтиҳоб التهاب ловиллаб ёниш; иситма чиқиши (касалликда).

илқи ايلقى от.

илқо القا ташлаш; ~ **қилмақ** ташламоқ.

илғамақ ايلغاماق тез юрмоқ.

илғи ايلغى йилқи.

илҳод الحاد динсизлик.

илҳом الهام шуур қилиш, тангридан бўладиган сезиш; шуур, сезги.

илҳон الحان тўғриси **алҳон.**

илҳоқ الحاق қўшиш; ~ **қилмақ** қўшмоқ, орттирмоқ.

илҳоҳ الحاح қаттиқ туриб сўраш, талаб қилиш, қисташ; ~ **этмак** қистамоқ.

имдод امداد ёрдам, кўмак, мадад; ~ **еткурмак** ёрдам бермоқ, қўлламоқ; ~ **қилмақ** кўмаклашмоқ.

имло املا ёзиш, ёздириш; 2) тўғри ёзиш, орфография; 3) чиройли ёзиш; ~ **билмак** ёзув ўрганмоқ; ~ **мусаввадаси** қўлёзманинг дастлабки нусхаси, қоралама; ~ **қилмақ** ёзмоқ, ёздирмоқ.

имод عماد устун.

имом امام кўплиги **аимма** мусулмонларнинг диний раҳбари, пешво.

имомат امامت имомлик, имомлик вазифаси.

имомлиғ اماملیغ имомлик вазифаси.

www.ziyouz.com kutubxonasi

имон ایمان ишонч, эътиқод.

имонсўз ایمان‌سوز имонни куйдирувчи.

имотат اماتت ўлдириш.

имрог امراغ **амрог** га қ.

имсок امساك 1) тийиниш, сақланиш; 2) тежаш.

имтидод امتداد давом этиш, давомат; чўзилиш; ~ **этмак** чўзилмоқ.

имтизож امتزاج аралашиш, қоришиш, бирикиш; ~ **топмақ** қоришмоқ.

имтило امتلا тўлалик; ~ **қилмақ** тўлдирмоқ; ~ **марази** семизлик касали.

имтиноъ امتناع 1) рад қилиш; 2) иложсизлик; ~ **қилмақ** рад қилмоқ.

имтисол امتثال бўйсиниш, итоат қилиш.

инак اینك демак, энди, мана.

иналмак اینالماك ялинмоқ.

инбисот انبساط 1) ёйилиш, кенгайиш; ~ **айламак** ёйилмоқ; 2) шодлик, хушчақчақлик; ~ **ўлмақ** шод бўлмоқ, шодланмоқ.

инграмак اینکراماك дард билан оҳиста йиғламоқ.

ингранмак اینکرانماك йиғламоқ.

индамак ایندماك чақирмоқ.

инда-н-нос عندالناس одамлар олдида, одамлар қошида.

индирож اندراج бирор нарса доирасига, таркибига киритиш, дарж қилиш; ~ **топмақ** дарж бўлмоқ, кирмоқ.

индурмак ایندورماك тушурмоқ, эгмоқ; **бўйнига** ~ бўйнига олмоқ.

инжимак اینجیماك ранжимоқ, хафа бўлмоқ.

инжитмак اینجیتماك ранжитмоқ, хафа қилмоқ.

инжоҳ انجاح (мақсадга) етишиш, муваффақият.

инжу اینجو 1) марварид, дур; 2) кўз ёши.

инзиво انزوا четлашиш, тарки дунё қилиш.

инзимом انضمام қўшилиш; илова.

иничка انچکا инчка га қ.

инкисор انکسار синиш, синиқиш; **қарилик** ~ **и** ожизлик.

инмак اینماك тушмоқ.

ино انا кўплиги **авоний** идиш.

инобат انابت бирор нарсанинг хатолигини тушуниб етиш, кўз очилиши; ~ **чоги** кўз очилганда, тушуниб етганда.

инод عناد 1) ўжарлик, қайсарлик, 2) исъён.

инойат عنایت ғамхўрлик, илтифот; ~ **и пинҳона** яширин ғамхўрлик; айламак, ~ **қилмақ** илтифот қилмоқ.

инойатнома عنایت‌نامه ғамхўрлик изҳор қилинган хат.

инон عنان тизгин, жилов; ~ **и ихтиёр** ихтиёр тизгини, ишонч.

инонгир عنان‌گیر жиловни ушловчи.

инонлиг عنان‌لیغ жиловли, тизгинли.

инонкаш عنان‌کش жиловни тутувчи.

инонтоб عنان‌تاب жилов бурувчи; ~ **ўлмак** юз ўгирмоқ.

инос اناس **унсо** нинг кўплиги.

инс انس одамлар, одам жинси.

инсон انسان кўплиги **нос** одам.

интибоҳ انتباه 1) уйғотиш; 2) бедорлик.

интиош انتعاش соғайиш, кайфиятнинг кўтарилиши: Таъби ул

манзилда топғач интиош, Кўрди чашма бошида бир тахта тош.

интисоб I انتساب 1) тегишлилик, мансуб бўлиш; 2) келиб чиқиш, насаб.

интисоб II انتصاب тайинлаш (ишга, лавозимга).

интифо انتفاع нафъ олиш, фойдаланиш.

интихоб انتخاب сайлаш, танлаш; ~ **эрмак** сайланмоқ.

интишор انتشار ёйиш, тарқатиш, нашр қилиш; ~ **топмақ** ёйилмоқ, таралмоқ.

интиқод انتقاد танқид; ~ **қавойинди** танқид қилиш қоидалари.

интиқом I انتقام кўчириш, ўтказиш; ~ **топмақ** кўчмоқ, ўтмоқ; **дори фанодин** ~ **ўлмақ** ўлмоқ.

интиқом II انتقام ўч; ~ **топмақ** жазоланмоқ; ~ **тортмақ** жазоланмоқ; ~ **тузмак** ўч олмоқ.

интиҳо انتها тугаш.

инфижор انفجار портлаш.

инфиол انفعال 1) уялиш; 2) ачиниш.

инфитоҳ انفتاح очилиш.

www.ziyouz.com kutubxonasi

инхирот انخراط киритиш, қўшилиш; ~ **топмақ** кирмоқ, қўшилмоқ.

инчка ва инчка اینچکه нозик.

инчкирмак اینچکیرماك ингичка товуш билан йиғламоқ, чинқирмоқ.

иншо انشا 1) услуб; 2) ёзиш; тузиш; ~ **қилмақ** ёзмоқ.

инқийод انقیاد 1) амал қилиш; ~ **қилмақ** амал қилмоқ; 2) бўйсуниш; ~ **этмак** бўйсунмоқ.

инқилоб انقلاب ўзгариш; тўнтариш.

инқироз انقراض тугалланиш.

инқитоъ انقطاع кесилиш, узилиш.

инҳизом I انهضام ҳазм қилиш.

инҳизом II انهزام мағлубият, тор-мор бўлиш, қочиш.

инҳизом III انهزام бошлаб қўйиш, тахт қилиш (сафар юкини).

инҳироф انحراف оғиш; ~ **и хотир** бузуқ кайфият; ~ **топмақ** оғишмоқ.

инҳитот انحطاط тушкунлик, сустлик; ~ **топмақ** тушкунликка берилмоқ, сусаймоқ.

иода اعاده ва иодат اعادت қайтиш; такрорлаш; ~ **қилмақ** қайтмоқ; такрорламоқ.

иодат اعادت иода га қ.

иржоф ارجاف кўпинча **арожиф** ёлғон шов-шув.

ирз عرض обрў, яхши ном, шуҳрат.

ирик ایریك кўпол, дағал.

ириклик ایریكلیك кўполлик, дағаллик.

иришмак ایریشماك эришмоқ, етиб келмоқ.

ириқ ایریق йирик.

ирод ایراد ва йирод ایراد келтириш, ишора қилиш, ҳавола қилиш (бирор манбага); ~ **қилмақ** келтирмоқ, ишора қилмоқ, ҳавола қилмоқ.

ироқ ایراق узоқ, йироқ; ~ **солмақ** узоқлаштирмоқ, пайсалга солмоқ.

ирс ارث мерос.

ирсол ارسال юбориш, жўнатиш; ~ **айламак**, ~ **қилмақ** юбормоқ, жўнатмоқ.

иртибот ارتباط алоқа, муносабат.

иртизо ارتضا розилик, маъқуллаш.

иртикоб ارتکاب ножўя иш, ҳаракат; ~ **қилмақ** ножўя иш қилмоқ.

иртиош ارتعاش титраш, қалтираш, тебраниш.

иртифоъ التفاع 1) баландлик, юқорилик, 2) ҳосил, унум.

ирфон عرفان 1) тангрини таниш (тафаккур билан), мистика; 2) билим; **аҳли** ~ олимлар.

ирфонпаноҳ عرفان پناه билим ҳомийси.

иршод ارشاد йўлга солиш, ўргатиш; раҳнамолик қилиш; ~ **қилмақ** йўлламоқ; ~ **аҳли муршидлар, йўлловчилар.**

иршодгар ارشادگر муршид, йўлловчи.

иршодманд ارشادمند йўлга солинган.

иршодмаоб ارشادمآب пешво, йўлловчи.

иршодойин ارشادآیین тўғри йўлга солувчи.

иршодпаноҳ ارشادپناه йўллаш ҳомийси.

ирқ عرق [illegible] уруқ 1) қон томирлари, 2) илдиз; 3) зот.

ис ایس ҳид; ~ **этмак** хабар келмоқ.

исавий عیسوی Исо га мансуб.

исбаъ اصبع кўпинча асобиъ; ~ **ни мисвок қилмақ** ҳайратда қолмоқ.

исиркамак ایسیرکاماك ҳиқиламоқ.

искандароний اسکندرانی курси, ўриндиқ.

ислоҳ اصلاح тузатиш; ~ **топмақ** тузатилмоқ; ~ **қилмақ** тузатмоқ.

ислоҳпазир اصلاح پذیر ислоҳга келадиган; ~ **бўлмақ** тузалмоқ.

исм اسم кўпинча асмо ва **асомий** ном.

исмат عصمت номус, иффат, айбсизлик.

исматпаноҳ عصمت پناه иффатли (аёл).

исмоъ اسماع эшиттириш, кўнгилга солиш, ишонтириш; ~ **и роз топмақ** сирни кўнгилга солмоқ, эшиттирмоқ.

иснайнийат اثنینیت икки худолик, дуализм.

исно اثنا икки.

иснод اسناد далил; далил келтириш; ~ **топмақ** асосланмоқ, далил билан асосланмоқ; ~ **қилмақ** далил келтирмоқ.

исо عیسی пайғамбар номи.

исодам عیسی دم Исо нафас, жон берувчи, жон бағишловчи нафас.

исор ایثار совға тарқатиш, инъом тарқатиш; ~ **айламак**, ~ **этмак** бағишламоқ.

8—2509

www.ziyouz.com kutubxonasi

испанд اسپند исириқ.
исроилий اسرایلی яҳудий.
исрор اصرار қаттиқ киришиш, жаҳд.
истеҳзо استهزا мазах, пичинг, киноя.
истидлол استدلال хулоса қилиш (далил асосида).
истидрож استدراج мартаба, даража топиш, кўтарилиш.
истидъо استدعا илтимос, сўраш, ўтиниш.
истижоб استجاب (илтимосни) қондириш, бажариш.
истижоза استجازه ижозат олиш; ~ **қилмақ** ижозат сўрамоқ.
истизҳор استظهار ҳомийлик сўраш.
истикмол استکمال туғаллаш, охирига етказиш; ~ **и маънавий** маънавий етуклик.
истило استیلا 1) қўлга киритиш, босиб олиш; 2) ҳукм суриш, ҳукмронлик; ~ **топмақ** ҳукмронлик қилмоқ.
истилоҳ اصطلاح кўплиги **истилоҳот** атама, термин; ~ **билмак** атамашунослик, терминология илмини билмоқ.
истилоҳот اصطلاحات **истилоҳ** нинг кўплиги.
истимдод استمداد кўмак сўраш; ~ **қилмақ** мадад сўрамоқ.
истимзож استمزاج сўроқлаш, суриштириш.
истимоъ استماع эшитиш, тинглаш.
истинбот استنباط хулоса чиқариш, умумлаштириш.
истинжо استنجا ювиниш.
истинкоф استنکاف 1) рад қилиш; қайтариш; 2) бўйсунмаслик, итоатсизлик.
истинод استناد далиллаш, ҳужжат келтириш, асослаш.
истиншоқ استنشاق бурун ичига сув тортиш.
истиора استعاره кўчма (маъно), ҳақиқий эмас.
истирзо استرضا рози қилишга интилиш.
истисқо استسقا 1) ёғин тилаш; 2) сувчечак; қоринга сув йиғилиши касали.
иститоат استطاعت қудрат, иқтидор, куч.
истифсор, استفسار сўраш ~ **қилмақ** сўрамоқ.
истифтоҳ استفتاح очилиш, бошланиш; ~ **куни** очилиш куни.
истихлос استخلاص халос бўлиш, қутулиш.
истихора استخاره фол кўриш; ~ **қилмақ** фол кўрмоқ.

истихрож استخراج чиқариш, чиқариб олиш; ~ **қилмақ** чиқариб олмоқ.
истихфоф استخفاف енгиллатиш.
истишмом استشمام ҳидлаш; ~ **қилмақ** ҳидламоқ.
истишҳод استشهاد 1) шаҳодат сўраш, гувоҳлик сўраш; 2) мисол келтириш.
истиқбол استقبال қарши олиш, кутиб олиш; ~ **қилмақ** кутиб олмоқ.
истиқлол استقلال мустақиллик.
истиқомат استقامت барқарорлик, турғунлик; бир текислик, тўғри; ~ **и сармадий** мангу барқарорлик; ~ **бўлмақ** тўғри бўлмоқ; ~ **топмақ** барқарор бўлмоқ.
истиқсо استقصا таҳлил қилиш, синчиклаб текшириш.
истиқсос استقصاص қасос олиш.
истиғно استغنا муҳтожсизлик.
истиғоса استغاثه ёрдам чақириқлари.
истиғроқ استغراق 1) фикрга чўмиш; 2) ғарқ бўлиш; 3) диққатни бир нарсага қаратиш.
истиғфор استغفار тавба қилиш; ~ **қилмақ** тавба қилмоқ.
истиҳзо استهزا **истеҳзо** га қ.
истиҳзор استحضار хабарланиш, хабардор қилиш.
истиҳком استحکام 1) маҳкамлаш; 2) маҳкам, қаттиқ.
истиҳлок استهلاك йўқ қилиш, ҳалок қилиш.
истиҳлол استهلال бошланиш, кириш.
истиҳсон استحسان маъқуллаш, мақташ.
истиҳқоқ استحقاق ҳақли бўлиш; ~ **била** ҳақли ҳолда.
истор استار парда.
исқот اسقاط олиб ташлаш, соқит қилиш, тушириб қолдириш; ~ **этмак** тушириб қолдирмоқ.
исмо اسماع эшитиш, тинглаш, қулоқ бериш; ~ **қилмақ** эшитмоқ.
итик ایتیك ўткир, тез.
итиклик ایتیکلیك ўткирлик, кескирлик.
итлик ایتلیك ёмонлик.
итлоф اتلاف йўқотиш.
итлоқ اطلاق бўшатиш, қўйиб юбориш.
итмак I ایتماك йўқолмоқ, йўқ бўлмоқ.

www.ziyouz.com kutubxonasi

итмак II ايتماك отмоқ, ташламоқ.

итмийнон اطمئنان ишонч.

итмом اتمام тамомлаш, тугатиш; ~ **айламак** тугалламоқ, охирига етказмоқ; ~ **га етмак** тугалланмоқ; ~ **топмақ** тамом бўлмоқ, охирига етмоқ.

итноб اطناب тафсилотлар билан гапириш, гапни чўзиш.

итоб عتاب маломат, таъна.

итоболуд عتاب آلود маломатли, таънали.

итобомиз عتاب‌آميز қаҳр билан, ғазаб аралаш.

иттиклик أيتتيلليك тўғриси итиклик.

иттилоъ اطلاع хабар, дарак.

иттисол اتصال қўшиш, бирлаштириш, бириктириш, улаш.

иттисом اتسام белгили бўлиш, нишонли бўлиш; ~ **топмақ** белгиланмоқ, номланмоқ.

иттисоф اتصاف таърифи; мақтов.

иттифоқ اتفاق мувофиқлик; ~ **қилмақ** келишмоқ.

иттифоқий اتفاقى тасодифий.

иттиҳод اتحاد бирлашиш.

итурмак ايتورماك йўқотмоқ, кетказмоқ.

итф عطف кўплиги **аътоф** тараф, ёқ.

ифлос أفلاس синиш (савдода).

ифно افنا йўқолиш, йўқ бўлиш; ~ **йи мавжуд** борнинг йўқ бўлиши.

ифода افاده ифодалаш, баён қилиш; ~ **га машғул бўлмақ** баён илмини ўрганмоқ.

ифрит افريط дев.

ифрор افرار қочириш, қувлаш.

ифрот افراط ҳаддан ошиш, қўнайиш, тўлиб-тошиш; ~ **и жамол** жуда чиройли; ~ **кўргузмак** ҳаддан ошмоқ.

ифсод افساد бузиш, бузилиш; талон-торож қилиш.

ифтиро افترا туҳмат, бўҳтон.

ифтитоҳ افتتاح очиш, бошлаш; ~ **айламак** бошламоқ, очмоқ.

ифтиқор افتقار камбағаллик, фақирлик.

иффатмаоб عفت‌مآب иффатли, номусли.

иффатпаноҳ عفت‌پناه номусни асровчи.

ифшо افشا **очиш,** фош этиш; ~ **айламак**, ~ **этмак** очмоқ, фош қилмоқ.

ихбор اخبار хабар бериш, хабардор қилиш.

ихвон اخوان ах нинг кўплиги.

ихлос اخلاص 1) холислик, самимият; 2) тавҳид (Бирлик) сураси.

ихрож اخراج чиқариш, бўшатиш; қувиш, ҳайдаш; ~ **топмақ**, ~ **ўлмақ** чиқарилмоқ, ҳайдалмоқ; ~ **қилмақ** ҳайдамоқ.

ихтийор اختيار ҳақ, эрк; ~ **айламак**, ~ **қилмақ** сайламоқ, танламоқ.

ихтийорий اختيارى эркли, эрк доирасида.

ихтийорсиз اختيارسيز эркsiz.

ихтилол اختلال қусурланиш, сусайиш, бузилиш.

ихтилот اختلاط аралашиш, қоришиш, чатишиш.

ихтироъ اختراع ўйлаб топиш, ихтиро қилиш; ~ **айламак**, ~ **қилмақ** ўйлаб топмоқ, ихтиро қилмоқ.

ихтисор اختصار қисқартиш; қисқалик, аниқлик; ~ **айламак**, ~ **қилмақ**, ~ **қилинмақ** қисқартмоқ, қисқа қилмоқ.

ихтисос اختصاص тегишлилик, хос бўлиш; ~ **топмақ** хос бўлмоқ; тегишли бўлмоқ.

ихтитом اختتام 1) тугаш, охир, сўнг; 2) хулоса.

ихтифо اختفا яшириш (ўзини), беркитиш; паналаш; ~ **пардасига қочмақ** беркинмоқ.

ихфо اخفا яшириш, беркитиш; ~ **айламак** яширмоқ, сир тутмоқ.

ихфолиғ اخفاليغ яширинлик, махфийлик.

ич ايچ ички аъзолар, қорин бўшлиғи; ~ **олоти** ичак-чавоқ.

ичгу ايچكو га **ичку** ايچكو ичкилик ичиш.

ичин ايچين аро, ўзаро.

ичку ايچكو **ичгу га қ.**

ичкулук ايچكولوك ичкилик.

ичкучи ايچكوچى майхўр.

ичурмак ايچورماك ичирмоқ.

ишвагар عشوه‌گر карашма, ноз қилувчи.

ишвасоз عشوه‌ساز карашма қилувчи.

ишканжа اشكنجه қийноқ, азоб.

ишкол اشكال қийинчилик, мушкиллик, тўсиқ.

ишнамак ايشناماك ялтирамоқ, порламоқ.

www.ziyouz.com kutubxonasi

ишо عشا кечки овқат.

ишорат اشارت кўплиги **ишорот** белги, имо; ~ **аҳли фикрни** мажозий йўл билан изҳор қилувчилар; ~ **қилмақ** имо қилмоқ.

ишоратнамой اشارت‌نمای ишорат қилувчи.

ишорот اشارات **ишорат** нинг кўплиги.

ишратангиз عشرت‌انگیز ишрат қўзғатувчи.

ишратандуз عشرت‌اندوز ишрат ҳосил қилувчи.

ишратафзой عشرت‌افزای давомли ишрат қилиш.

ишратгаҳ عشرتگه ишратхона.

ишратобод عشرت‌آباد ишратхона, ишрат қилинадиган жой.

ишратсаро عشرت‌سرا ишратхона.

ишартсигол عشرت‌سگال ишратга мойил.

ишратфизой عشرت‌فزای ишратни тўла қилувчи.

ишратҳийн عشرت‌حین ишрат вақти.

ишроқ اشراق порлаш, ялтираш.

ишроқий اشراقی порлоқ, ялтироқ.

иштибоҳ اشتباه янглишиш; **било** ~ шубҳасиз.

иштидод اشتداد кучайиш, зўрайиш.

иштиол اشتعال алангаланиш.

иштирок اشتراك қатнашиш, шериклик.

иштиғол اشتغال шуғулланиш; ~ **кўргазмак** шуғулланмоқ.

иштиҳо اشتها иштаҳа.

иштиҳор اشتهار машҳурлик, шуҳрат; ~ **бермак**, ~ **топмақ** машҳур бўлмоқ.

ишфоқ اشفاق шафқат қилиш, аяш; ~ **қилмақ** аямоқ.

ишъор اشعار хабар қилиш, маълум қилиш.

ишқбозлиқ عشق‌بازلیق ошиқлик ўйнаш.

ишқпечон عشق‌پیچان печакгул, чирмовуқ гул.

иқбол اقبال бахт.

иқболосо اقبال‌آسا бахт келтирувчи, қутлуғ.

иқд عقد кўплиги **уқуд** 1) маржон, мунчоқ; 2) ип, тасма; 3) тугун, чигал.

иқдом اقدام чора-тадбир, ҳозирлик (ишга киришиш учун); ~ **қилмақ** киришмоқ (ишга).

иқлим اقلیم кўплиги **ақолим** мамлакат.

иқлимгир اقلیم‌گیر иқлим олувчи.

иқоб عقاب жазо.

иқола عقاله савдодан айниш.

иқомат اقامت яшаш.

иқтибос اقتباس кўчирма, кўчириб олиш.

иқтидо اقتدا тақлид қилиш, эргашиш.

иқтидор اقتدار қудрат, қодирлик.

иқтидорлиғ اقتدارلیغ қудратлилик, кучлилик.

иқтизо اقتضا зарурат, тақозо қилишлик, кераклилик.

иқтирон اقتران бирикиш, яқинлашиш.

иқтисор اقتصار қисқартиш.

иқтоъ اقطاع 1) ер ҳадя қилиш; 2) ҳадя қилинган ер.

иғлол اغلال хиёнат, сотқинлик.

иғмоз I اغماز бўҳтон.

иғмоз II اغماض кўз юмиш, кўрмасликка олиш; ~ **айламак**, ~ **этмак** яширмоқ.

иҳдо احدی бир; ~ **р-роҳатайн** икки роҳатдан бири.

иҳдос احداث яратиш, қуриш.

иҳзор احضار чақирув, чақириқ.

иҳйо ва эҳйо احیا 1) тирилтириш; ~ **йи амвот** ўликларни тирилтириш; ~ **айламак** тирилтирмоқ; 2) ўзлаштириш, тиклаш.

иҳмол احمال **эҳмол** га қ.

иҳонат اهانت ҳақорат қилиш, ҳазар қилиш, нафратланиш.

иҳота احاطه ўраб олиш, қамраш; ~ **айламак** ўраб олмоқ.

иҳроқ احراق куйдириш, ўт олиш.

иҳсос احساس ҳис қилиш, сезиш.

иҳтидо اهتدا **эҳтидо** га қ.

иҳтизоз اهتزاز **эҳтизоз** га қ.

Й

йаба یابه 1) курак; 2) чоршох; 3) айри.

йабан یابان чўл, дашт.

www.ziyouz.com kutubxonasi

йабанчи یابانچی ёт, ажнабий.

йабоб یباب 1) бузуқ, хароб; 2) камбағал, қашшоқ.

йабу یابو тўғриси **йапу.**

йава ва **йова** یاوه бемаъни, беҳуда (гап); ~ **айтмак** беҳуда гап айтмоқ.

йавм یوم кунлиги **аййом** кун.

йавумақ یاووماق ва **йавушмақ** یاووشماق яқинлашмоқ, етишмоқ.

йавутмақ یاووتماق яқинлаштирмоқ.

йавушмақ یاووشماق **йавумақ** га қ.

йавуқ یاووق яқин.

йавшан یاوشان ем-хашак учун экиладиган кўп йиллик ўсимлик.

йавған یاوغان ёғсиз.

йад ید қўл; ~ **и байзо** Мусо пайғамбарнинг қўли; қўли гул, уста.

йайақ یایاق яёв, пиёда; ~ **черик** пиёда аскар.

йазак یذک тун соқчиси, лашкаргоҳни қўриқловчи отлиқлар.

йаздон یزدان тангри, худо.

йаздоний یزدانی **йаздон** га тегишли.

йаздонпараст یزدان پرست художўй.

йази یازی дашт, чўл, саҳро.

йазуқ یازوق гуноҳ.

йазуқсиз یازوقسیز гуноҳсиз.

йазгурмақ یازغورماق гуноҳкор қилмоқ.

йайқалмақ یایقالماق **йайқамақ** га қ.

йайқамақ یایقاماق ва **йайқалмақ** یایقالماق чайқамоқ.

йак-байак یك بیك бирма-бир; тамоман, бутунлай.

йакбанд یکبند бир йўлакай, бошдан оёқ, ялписига.

йакбора یکباره бир йўлакай.

йакдаст یکدست бирдай, баробар.

йакдона یکدانه тенгсиз.

йакжиҳат یکجهت бирга, ҳамжиҳатлик билан; ~ **бўлмақ** ҳамжиҳат бўлмоқ, келишмоқ.

йакжиҳатлиқ یکجهت لیق ҳамжиҳатлик.

йакзабон یکزبان бир хиллик.

йакнафар یکنفر якка, ёлғиз; ~ **қилмақ** яккалатмоқ.

йако-йак یکا یك бирин бирин, биттадан.

йакпора یکپاره яхлит, бир бутун.

йакранг یکرنگ 1) бир тусли; 2) ҳамжиҳатли.

йакранглик یکرنگ لیك ҳамжиҳатлик, дўстлик.

йакрон یکران тўриқ от; ~ **и тозий** тўриқ араб оти.

йакрўй یکروی бир тарафлама, бир юзли (мато).

йаксар یکسر бирдан.

йаксу یکسو 1) бир тарафга; 2) бир тарафлама.

йакто یکتا ягона, тенгсиз.

йактолиғ یکتالیغ ягоналик.

йакфан یکفن ўз ҳунарида ягона, устод.

йакфанлиқ یکفن لیق ҳунарида ягоналик, усталик.

йакқалам یکقلم бир йўла, биратўла; ~ **айламак** бир йўла олмоқ.

йал یل ва **йала** یله қаҳрамон; ~ **и хасмбанд** душманни асир қилувчи баҳодир.

йала یله **йал** га қ.; эгилган, букилган; ~ **бўлмақ** букилмоқ, эгилмоқ.

йалав یالاو 1) байроқ; 2) бош кийимга ўралган қизил тасма.

йалак یلك тўғриси **йелак.**

йалдо یلدا қишнинг энг узун кечаси.

йалин یالین аланга.

йалинлиқ یالین لیق алангали.

йалпанг یالپانگ **йалпақ** га қ.

йалпақ یالپاق ва **йалпанг** یالپانگ йалпоқ, кенг, ёйиқ.

йалқимақ یالقیماق чарчамоқ.

йалқитмақ یالقیتماق чарчатмоқ.

йам I یم денгиз.

йам II یام чопар ва элчилар манзилдан манзилга хабар етказиши учун ишлатиладиган от; ~ **оти** почта алоқаси оти; ~ **оти боғламақ** почта оти ҳозирламоқ.

йаман یمن барака; бахт, омад.

йамин یمین 1) ўнг, ўнг тараф; 2) қушнинг ўнг қаноти.

йамхона یامخانه отхона.

www.ziyouz.com kutubxonasi

йанг يانگ янги; ~ **боштин** янгидан, қайтадан.

йана يانا 1) яна, тағин; 2) бошқа; 3) ғайр, бегона; ~ **лар** бегоналар.

йангилмақ يانگيلماق янглишмоқ.

йанглиғ ينگليغ ўхшатиш билдирувчи сўз; **бу** ~ бундай.

йангшамақ يانگشاماق кўп сайрамоқ, кўп гапирмоқ.

йандурмақ ياندورماق қайтармоқ.

йанмақ ياناماق 1) ёнмоқ; 2) отланмоқ.

йано يانا тўғриси **йана**.

йапмақ ياپماق киймоқ, кийинмоқ.

йапу ياپو бино, иморатнинг пойдевори.

йарақон يرقان сариқ касали.

йарлиқ يارليق фармон.

йарлиқамақ يارليقاماق гуноҳидан кечмоқ.

йармақ يارماق танга.

йара يارا яра.

йаруғ ياروغ ёриқ, синган; **боши** ~ эзилган, бечора.

йарғағ يارغاغ 1) пўстак, 2) пўстин.

йарқу يارقو 1) Ҳукм чиқариш; 2) даъво қилиш; олишиш; ~ **айламак** 1) ҳукм чиқармоқ; 2) олишмоқ.

йарғучақ يارغوچاق қўл тегирмон.

йасавул يساوول йўл соқчиси, амалдор шахсни кузатиб борувчи соқчи.

йасавуллуқ يساووللوق соқчилик; ~ **қилмақ** соқчилик қилмоқ.

йасал ياسال саф; ~ **тузмак** саф тортмоқ, тизмоқ.

йасақ ياساق 1) сиёсат; 2) қонун; 3) тартиб; 4) қасос; 5) саф тартмақ; саф тортмоқ.

йасақий يساقى аскар.

йасор يسار чап, сўл тараф; қўшиннинг чап қаноти.

йатим يتيم кўплиги **айтом етим**.

йатиш يتيش тунги соқчилик; ~ **иши** тунги соқчилик хизмати; ~ **тавачиси** тунги соқчилар бошлиғи; ~ **эли** тунги соқчилар.

йатлиқ ياتليق бегоналик.

йашм يشم рангли тош, яшма; ~ **и кофурий** оқ яшма.

йаъс يئس умидсизлик.

йақин يقين комил ишонч; ~ **айламак** ишонмоқ.

йақиний يقينى ҳақиқатга тўғри келадиган.

йақмақ ياقماق суртмоқ. (дори) қўймоқ.

йағи ياغى ёв.

йағий ياغى тўғриси **йағи**.

йағилиқ ياغيليق ёвлик, душманлик.

йағлиғ ياغليغ дастрўмол, рўмол.

йағмо I يغما 1) талон-тарож; ~ **айламак** талон-тарож қилмоқ; 2) Туркистонда бир шаҳар номи.

йағмо II يغما қабила номи.

йелак ييلاك 1) аёллар кўйлак ўрнига устига ўрайдиган нозик мато; 2) ёй ўқининг пари.

йелосо ييلآسا елдек.

йемрулмак ييمرولماك **йўмрулмак** га қ.

йибармак ييبارماك юбормоқ, жўнатмоқ.

йибарилмак ييباريلماك юборилмоқ.

йигирмак ييگيرماك айлантирмоқ, йигирмоқ.

йигирми ييگيرمى йигирма.

йигирминчи ييگيرمنچى йигирманчи.

йилак ييلك нимча.

йилчилай ييلچيلاى йилларча.

йирмақ ييرماق ёриб кирмоқ, йирмоқ.

йирламақ ييرلاماق куйламоқ, ашула айтмоқ.

йирлағучи ييرلاغوچى куйловчи.

йирав ييراو ҳофиз, бахши.

йирақмак ييراقماق узоқлаштирмоқ. четлаштирмоқ.

йитмак ييتماك йўқолмоқ, йўқ қилмоқ.

йитирмақ ييتيرماك ва **йитурмак** ييتورماك йўқотмоқ. йўқ қилмоқ

йитурмак ييتورماك **йитирмак** га қ.

йиқмақ ييقماق йиқитмоқ, қулатмоқ, ағдармоқ.

йиқилғур ييقيلغور йиқиладиган, йиқилишга келиб қолган.

йиқуқ ييقوق йиғилган, ағдарилган.

www.ziyouz.com kutubxonasi

йиғач I يیغاچ ёғоч, дарахт.

йиғач II يیغاچ масофа ўлчови.

йобанда یابنده топувчи.

йобис یابس қуруқ; ~ ўлмақ қуримоқ.

йова یاوه йапа га қ.

йовар یاور ёрдамчи, кўмакчи; ~ **бўлмақ.** ~ **ўлмақ** ёрдамчи бўлмоқ.

йоварлиқ یاورلیق ёрдам, кўмак.

йорлиқ یارلیق дўстлик.

йород یاراد мусиқа асбоби.

йосиж یاسج ёй ўқининг учи, найзаси; найзали ўқ.

йосуман یاسومن 1) хушбўй оқ гул ва унинг тупи; 2) Фарҳодни ҳийла билан қўлга туширган аёлнинг исми.

йоқутгун یاقوت‌گون ёқут ранг, қизил.

йоқутмузоб یاقوت‌مزاب қизил май.

йубс یبس 1) қуруқлик; 2) ич қотиш.

йубусат یبوست ич қотиш; ~ **тапмақ** ичи қотмоқ.

йувункор یوونکار ташвиш, безовталик.

йугурук یوگوروك чопағон, чопқир.

йукундурмак یوکوندورماك **тиз чўкиб таъзим қилдирмоқ (турк хонларининг одати бўйича).**

йукунмак یوکونماك эгилмоқ, ҳурмат юзасидан таъзим қилмоқ.

йумдек یومدیك юмгандек, юмган каби.

йумкин یمکن мумкин.

йумн یمن бахт, омад.

йумран یومران сичқон.

йумрулмак یومرولماك тўғриси **йўмрулмак.**

йумруқ یومروق мушт; ~ **ташламақ** муштламақ; ~ **чекмак** мушт емоқ.

йумуртқа یومورتقه тухум, мояк.

йуртчи یورتچی қарға.

йурун یورون тўғриси **йўрун.**

йурунчға یورونچغه беда.

йуҳйи یحیی тирилтиради; ~ **-л-изом** суякларни тирилтиради.

йўламак یولاماك яқинига бормоқ, яқинлашмоқ.

йўлдамақ یولداماق йўлламоқ, йўлга солмоқ.

йўлдошлиғ یولداشلیغ ҳамроҳлик.

йўмрулмак یومرولماك ва **йемрулмак** ییمرولماك бузилмоқ, **емирилмоқ.**

йўрмак یورماك йўймоқ, таъбир қилмоқ.

йўртоқ یورتاق 1) суяклик; 2) қирчанғи от.

йўрун یورون ямоқ; ~ **тикмак** ямоқ солмоқ.

йўрғачи یورغاچی отни минишга тайёрловчи киши.

йўсун یوسون тариқа, равиш.

йўқлуқ یوقلوق ва **йўқлуғ** доно, фонийлик

йўқлуғ یوقلوغ **йўқлуқ** га қ.

К

кабд کبد ва **кабид** کبید кўплиги **акбод** жигар.

кабид کبید **кабд** га қ.

кабир کبیر ва **кабира** کبیره кўплиги **кибор** катта, буюк, улуғ; ~ **у-ш-шон** улуғвор, улуғ мартабали.

кабира کبیره **кабир** га қ.

кабк کبك каклик; ~ **и дарий** тоғ каклиги.

кабоблиғ کبابلیغ куйган, жафо чеккан; ~ **кўнгул** куйган юрак.

кабуд کبود кўк; **чархи** ~ осмон.

кабутардам کبوتردم қизил шароб.

кабш کبش қўй, қўчқор.

кавкаб کوکب кўплиги **кавокиб юлдуз; ~ и жалодат** қудрат юлдузи; ~ **и иқбол** бахт юлдузи; ~ **и тобнок** порлоқ юлдуз.

кавкаба کوکبه битта юлдуз.

кавкабафшон کوکب‌افشان юлдуз сочувчи; ~ **кўз** ёш тўкувчи кўз

кавкабгун کوکب‌گون порлоқ.

кавкабойин کوکب‌آیین юлдуздек; **дурри** ~ ялтироқ дур.

кавн کون борлиқ, дунё, **икки** ~ бу ва нариги дунё; ~ **у макон** коинот, чексизлик.

кавнайн کونین икки дунё, бу ва нариги дунё; ~ **алломаси,** ~ **шоҳи** Муҳаммад пайғамбар.

www.ziyouz.com kutubxonasi

кавокиб كواكب **кавкаб** нинг кўплиги; ~ **и сойир** кезиб юрувчи юлдузлар.

кавсар كوثر жаннат сувининг номи; ~ **суйи** кавсар дарёси.

кавсаросо كوثرآسا кавсарсимон, тоза; ~ **май** тоза май.

кавурга كاورگا катта ноғора.

кадар كدر ғам, ғусса.

кадбону كدبانو уй бекаси, хотин (оилалик).

кадд كد меҳнат, машаққат; ~ **айламак** машаққат тортмоқ, тиришмоқ.

каду كدو қовоқ; ~ **йи кашкулий** дарвешлар қовоғи.

кадуумруд كدوامرود нокнинг йирик бир нави.

кадхудо كدخداى **кадхудой** 1) уй эгаси, эр; 2) оқсоқол; ~ **бўлмақ** оилали бўлмоқ, ва كدخدا уйланмоқ.

кадхудой كدخداى **кадхудо** га қ.

кадхудолиғ كدخداليغ 1) уйланганлик, рўзғорлилик; 2) оқсоқоллик; ~ **қилмақ** оқсоқол бўлмоқ; бошчилик қилмоқ.

каж كج эгри, қинғир; ~ **оҳанг** узуқ-юлуқ товушлар.

кажак كجك фолбинлар таёқчаси.

кажал كجل сурма.

каждўм كجدم чаён.

кажжа كجه тил билмас, соқов, тилсиз; ~ **сўз** соқовча гапириш.

кажкулоҳ كجكلاه ва **кажкулаҳ** كجكه бўркни чеккасига қийшайтиб кийган олифта, сатанг.

кажлик كجليك эгрилик.

кажрав كجرو **кажрафтор** га қ.

кажрафтор كجرفتار ва **кажрав** 1) эгри кўнгил, аблаҳи; 2) хулқсиз (киши); **чархи ~ эгри айланувчи фалак.**

кажтабъ كجطبع эгри, бузуқ табиатли; **шоири** ~ дидсиз, шуурсиз

кайоний كيانى эрон шоҳларидан бир сулола.

кайосат كياست зийраклик.

каз كز ипак.

каззоб كذاب ёлғончи.

каззоблиқ كذابليغ ёлғончилик

каззобхуй كذابخوى ёлғончи.

кай I كى қачон?

кай II كى 1) шоҳ; 2) қаҳрамон.

кайбур كيبور ва **гайбур** кенг учли найза; ёй ўқининг бир тури.

Кайвон كيوان Зуҳал (Сатурн) сайёраси.

кайд كيد макр, ҳийла.

кайл كيل ва **кайла** кўплиги акйол сочилувчан нарсаларнинг ўлчов бирлиги ва идиши.

кайла كيله **кайл** нинг кўплиги.

кайфа كيف қандай? ~ **муттафиқ** мувофиқ равишда, баробар.

ка-л-адам كالعدم йўқдек.

ка-л-аъмо كالاعمى кўрдек; **гарибу** ~ кўрдегу бечора.

калез كليز **кализ** га қ.

кализ ва **калез** كليز асалари.

калид كليد очқич.

калима كلمه кўплиги **калимот** ва **килам сўз.**

калимот كلمات **калима** нинг кўплиги.

калисо كليسا нассорий (христиан)лар ибодатхонаси, черков.

калича كليچه юмалоқ нон, юмалоқ нарса.

калкал كلكل 1) кўкрак; 2) сафсата, кўп сўзлаш; 3) тақа.

каллапўш كله پوش бош кийим.

калоба كلابه галтак, калава; **бир** ~ **ип** бир калава ип.

калол كلال ва **калолат** чарчаш, ҳорғинлик.

калолат كلالت **калол** га қ.

калом كلام сўз, нутқ, Қуръондаги сўз; ~ **и дилафруз** кўнгил очувчи сўз; ~ **и раббоний** илоҳий сўз; ~ **у-л-лоҳ** Қуръон; ~ **сурмак** сўзламоқ.

каломовар كلام آور сўз келтирувчи; **нутқни** ~ **айламак** нутқни сўзлар билан безамак.

калоғ كلاغ ола қарга.

калух كلوخ ва **калуха** كلوخه кесак.

калуха كلوخه **калух** га қ.

кам I كم оз; ~ **бўлмақ** озаймоқ.

кам II كم қанча?

камарбур كمربر кориз кавловчи, ер ости сувини қазувчи.

www.ziyouz.com kutubxonasi

камаргоҳ کمرگاه тоғ этаги.

камбудалик کمبوده‌لیق камоматлик.

камин I کمین пистирма; ~ айламак, ~ этмак яширмоқ.

камин II کمین камина га қ.

камина کمینه ва **камин II** کمین озгина, арзимайдиган; ~ **йазуқ** арзимас гуноҳ; ~ **каниз** арзимас чўри.

камингаҳ کمینگه камингоҳ га қ.

камингоҳ کمینگاه ва **камингаҳ** کمینگه пана жой, пистирма.

камм کم миқдор; ~ **и била кайфи** миқдори билан сифати.

камоҳи کماهی камо **ҳийа** нинг қисқаргани.

камо ҳийа کماهی худди ўзидай, қандай бўлса, шундайлигича.

камсухан کم‌سخن кам сўз.

камхо کمخا кимхоб.

канаб کنب канон (ўсимлик).

канаф کنف кўплиги **акноф** 1) қанот; тараф; ён; 2) ҳимоя, паноҳ.

канбура کنبوره ҳийла, макр.

канз کنز кўплиги **кунуз** хазина.

каниз کنیز чўри, хизматкор қиз.

каниса کنیسه черков.

канисий کنیسی **каниса** га тегишли.

канофа کنافه шахмат донасининг номи.

канор کنار чет, ён, қирғоқ.

канора کناره 1) қирғоқ; 2) четланиш; четланиш: ~ **тутмақ** четга чиқмоқ, (ўзини) четла тутмоқ; ~ **қилмақ** четланмоқ; ~ **қилинмақ** четлатилмоқ.

Канъон کنعان Миср фиръавнларидан бир сулоланинг номи.

канъоний کنعانی **Канъон** га мансуб.

капанак کپنک жун матодан тикилган уст кийим, дарвешларнинг уст кийими.

капанакпўшлуқ کپنک پوشلوق жунли; ~ **кисват** жунли кийим.

карам کرم саховат, олийҳимматлилик.

карамкеш کرمکیش кўп саховат қилувчи.

каргас گرگس қора гриф.

кардигор کردگار яратувчи, холиқ.

карим کریم кўплиги **киром** **меҳрибон, сахий; ~ и мутаол меҳрли тангри; ~ у-л-ахлоқ яхши хулқлар.**

кариҳ کریه макруҳ, ёқимсиз.

карк کرک 1) каркидон; 2) уй қуши; товуқ; 3) тустовуқ; 4) қисқичбақа.

каркас کرکس тўғриси **каргас.**

каромат کرامت кўплиги **каромот** 1) саховат, сахийлик; 2) мўъжиза, оддий киши қилиши мумкин бўлмаган иш; ~ **қилмақ** 1) саховат кўргизмоқ; 2) мўъжиза кўрсатмоқ.

каромот کرامات **каромат нинг кўплиги.**

карон کران **карона ға** қ.

карона کرانه ва **карон** کران ташқари, чет, чегара; 2) қирғоқ, соҳил.

каррамн کرمنا (инсонни) мукаррам қилдик (Қуръондан иқтибос).

карраной کره‌نای карнай; ~ **уни** карнай товуши.

каррубий کروبی фаришта.

карру фар کروفر ҳужум ва (алдамчи) қочиш; ~ **солмақ,** ~ **қилмақ** алдамчи қочиш шовқинини кўрсатмоқ;

Карух کروخ Ҳиротда бир маҳалла номи.

Карх کرخ Бағдод жануби-ғарбида жойлашган бир маҳалла номи.

карҳ کره ёқимсизлик; **мужиби** ~ **бўлмақ** ёқимсизлик сабаби бўлмоқ.

касир کثیر кўп; **жамоати** ~, **гуруҳи** ~ катта жамоа.

касиф کثیف дағал, қўпол; ~ **ўлмақ** қўпол бўлмоқ.

касолат کسالت дангасалик; бўшашганлик.

касофат I کثافت 1) ифлослик; **завол** ~ **и** ҳалокат, йўқ бўлиш (ичи қоралигидан).

касофат II کثافت тутилиш (қуёш, ой).

каср کسر кўплиги **кусур** синдириш, бўлаклаш; ~ **и нафс** нафсни тийиш.

касрат کثرت кўплик, сероблик, мўллик, **зироат** ~ **и** экиннинг мўллиги.

кат کت тахт; курси (ухлаш учун).

катаба کتبه **котиб** нинг кўплиги.

катиф کتیف ва **китф** кўплиги **актоф** елка.

катм کتم **катмон** га қ.; ~ **и адам** йўқлик.

9—2590

www.ziyouz.com kutubxonasi

катмон کتمان ва катм کتم яшириш; ~ **айламак** яширмоқ.

катон کتان 1) зиғир; 2) зиғир поясидан ишланган мато.

катора کتاره қаддора га қ.

катун کتون канопдан ишланган мато, кийим.

каф I کف қўлнинг билак учидан бармоқларгача бўлган ички қисми; ~ **урмақ** чапак чалмоқ.

каф II کف кўпик; ~ **сочмақ** тупурмоқ.

кафил کفیل зомин, кафолат берувчи; ~ **эрмак** зомин бўлмоқ, кафолат бермоқ.

кафлиз کفلیز капгир; чўмич.

кафорат کفارت гуноҳни ювиш, гуноҳ кечирилиши учун бериладиган нарса.

кафоф کفاف насиба (еб-ичишда).

каффа کفه палла; ~ **йи мезон** тарози палласи.

кафча I کفچه илон номи.

кафча II کفچه 1) косов; 2) капгир.

качкул کچکول ва **кашкул** کشکول дарвешларнинг бўйинларига илиб юрадиган қовоқ идиши.

кашаф کشف тошбақа.

кашидалиғ کشیده لیغ кашталн, гулли; ~ **йағлиғ** каштали рўмол.

кашиш کشیش тортиш, жазб этиш, мафтун қилиш; ~ **айламак** тортмоқ, мафтун қилмоқ.

кашкул کشکول **качкул** га қ.

кашниз کشنیز кашнич.

кашон کشان тортиш, судраш.

кашшоф کشاف 1) очувчи, кашф қилувчи; 2) Маҳмуд За махшарий ёзган тафсир китобининг қисқа номи.

кашшофа کشافه шахмат доналаридан бирининг номи.

каъб کعب ошиқ, тўпиқ.

каъбатайн کعبتین нард ўйинида рақамли икки тош ошиқ ўйинида оқ ва қора ошиқ.

каъс کاسه کاسه ва каъса коса, жом.

каъса **каъс** га қ.

каҳ که **коҳ** га қ.

каҳгил که گل сомон лой.

каҳкашон کهکشان сомон йўли

каҳрабо کهربا ва коҳрабо 1) сариқ рангли тош номи, янтарь; 2) сариқ.

каҳрабоваш کهرباوش сариқ.

каҳрабогун کهرباگون сариқ ранг.

каҳраболиқ کهربالیق сариқлик.

каҳф کهف ғор; **асҳоб ~** Қуръоннинг «Каҳф» сурасидаги ғорда ухлаган уч ўсмир; **~ и фано** «Каҳф» сурасида уч ўсмир ухлаган ғор.

кежим کیجیم ва **кечим** کیچیم от жабдуғи.

кезармак کیزارماک кезмоқ.

кекирмак کیکیرماک киргизмоқ, ўтказмоқ.

кемур کیمور кўмир.

кемухти کیموختی чарм, қайиш; ~ **ғабро** ғубор ранг **чарм.**

кериш کیریش ёй ипи.

кескулатмак کیسکولاتماک майдалаб кесмоқ, **тўғрамоқ.**

кесма کیسمه кокил, гажак.

кетармак کیتارماک кеткизмоқ.

кечараклик کیچه راکلیک кечки пайт.

кечим کیچیم **кежим** га қ.

кеш I کیش **киш I** га қ.

кеш II کیش **киш II** га қ.

кибар کبر қарилик.

кибор کبار **кабир** нинг кўплиги; **машойих ~ и** шайхларнинг улуғлари.

кибр کبر такаббурлик.

кибрийо کبریا 1) улуғлик; 2) тангри улуғлиги; **гавҳари ~** улуғлик гавҳари.

кибрит کبریت олтингугурт.

кивурмак کیوورماک **кийурмак** га қ.

киз کیز **ва кийз ва кийиз намат.**

кизб کذب ёлғон, уйдирма; ~ **кетурмак** ёлғон деб билмоқ.

кизламак کیزلاماک яширмоқ.

кийз کیز **киз** га қ.

кийиз کییز **киз** га қ.

кийна کینه **кина** га қ.

www.ziyouz.com kutubxonasi

кийнавар کینه ور кинавар га қ.

кийнагузар کینه گذر кинагузар га қ.

кийнакаш کینه کش кинакаш га қ.

кийнапарвард کینه پرورد кинапарвард га қ.

кийнапардоз کینه پرداز кинапардоз га қ.

кийнарон کینه ران кинарон га қ.

кийнахоҳ کینه خواه кинахоҳ га қ.

кийосат کیاست зийраклик.

кийурмак کییورماک ва **кивурмак** کیوورماک киритмоқ.

кил کیل дон ўлчаш бирлиги ва ўлчагичи.

килам کلم калима нинг кўплиги.

килк کلک қамиш қалам; ~ **и тақдир** тақдир қалами.

кимсон کیمسان бронза.

кимсонлиқ کیمسانلیق бронза тусли, ялтироқ.

кимхо کیمخا кимхоб нинг қисқаргани.

кимхоб کیمخاب қимматли нафис мато.

кин کین кина га қ.

кина ва кийна کینه ва **кин** کین 1) гина, адоват; 2) қасос; ~ **қилмақ** қасд қилмоқ.

кинавар ва кийнавар کینه ور қасос олувчи, қасоскор.

кинагузар ва кийнагузар کینه گذر гина сақловчи, қасос олувчи.

кинакаш ва кийнакаш کینه کش адоват қилувчи.

кинапарвард ва кийнапарвард کینه پرورد адоватни тарбияловчи.

кинапардоз ва кийнапардоз کینه پرداز адоват қилувчи, қасос олувчи.

кинарон ва кийнарон کینه ران адоват келтирувчи.

кинахоҳ ва кийнахоҳ کینه خواه гиначи.

кинойат کنایت кесатиқ, пичинг.

кинойатомез کنایت آمیز киноя аралаш.

кинпараст کین پرست адоватпараст.

кинсигол کین سگال гина сақловчи.

кирдигор کردگار яратувчи, тангри.

кирдор کردار қилиқ.

кирйос کریاس 1) шоҳ саройининг ҳовлиси; 2) уйнинг кириш жойи.

кіром کرام карим нинг кўплиги.

кироманд کرامند иззат, улуғлаш.

кіромвашлиқ کرام وشلیق азизлик, ҳурматга сазоворлик.

киромий کرامی сахийлик, олий ҳимматлик; ~ **бўлмақ** сахийлик қилмоқ.

кирпик کیرپیک киприк.

кирпич کرپیچ ғишт.

кисват کسوت кийим; **сўз ~ и** гапнинг гўзаллиги.

кисравий کسروی шоҳ Кисрийга мансуб.

кисрий کسری 1) Нуширвоннинг лақаби; 2) ажам шоҳларидан бир сулола номи.

китиф کتیف тўғриси **катиф ва китф.**

китмон کتمان катмон га қ.; ~ **айламак** яширмоқ.

китоб کتاب кўплиги кутуб муқоваланган асар.

китоба کتابه қабр тошлари ва бино деворларига ўйилган турли ёзувлар.

китобат کتابت 1) ёзиш, ёзув; 2) котиблик; ~ **фани** китоб кўчириш ҳунари; ~ **қилмақ** китоб кўчирмоқ.

китобдор کتابدار кутубхоначи.

китф کتف катиф га қ.

кифойат کفایت етарлилик.

кифта کفته четлашган, узоқлашган; ~ **бўлмақ** четлашмоқ, узоқлашмоқ.

киш I ва кеш I کیش 1) дин, маслак; 2) одат, расм.

киш II ва кеш II کیش ўқдон.

киш III کیش 1) қундуз; 2) қундуз пўстини; **тун ~ и** қоронғулик.

кишвар کشور мамлакат, ўлка.

кишваргушо کشورکشا ва **кишваргушой** کشورکشای жаҳонгир.

кишваргушой کشورگشای кишваргушо га қ.

кишвароро کشورآرا мамлакатни обод қилувчи.

кишварпаноҳ کشورپناه подшоҳ.

кишваристон کشورستان ғолиб.

www.ziyouz.com kutubxonasi

кишварситонлиғ کشورستانلیغ жаҳонгирлик.

кишвархадив کشورخدیو подшоҳ.

кишвархудой کشورخدای подшоҳ.

кишвархудолиқ کشورخدالیق ҳукмронлик.

кишти کشتی 1) кема; 2) кема шаклидаги май идиши.

киштибон کشتی بان кемачи.

киштибонлиғ کشتی بانلیغ кемачилик.

кобин کابین маҳр, қалин (пули ёки моли).

ковиш کاوش қазиш, қазишма.

ков-ков کاوکاو 1) кавлаш, қазиш; 2) текшириш, аниқликка эришгунча текшириш.

ковурго کاورگا тўғриси **кавурга**.

кож کاج шапалоқ; ~ **ўрмак** шапалоқ урмоқ.

коз کاز коза га қ.

коза کازه ва коз کاز капа, чайла.

козиб کاذب ёлғончи; **субҳи** ~ алдамчи саҳар, **субҳи содиқ** чин саҳарнинг зидди.

козибваш کاذب وش ёлғончидек.

козий کازی хушбўй бир гул номи.

коинан کائنا : ~ **ман кона** ким бўлса бўлсин.

кокулафшон کاکل افشان кокил сочувчи.

кола کاله қовоқ, шароб сақланадиган қовоқ.

колбад کالبد бадан.

коло کالا буюм; увада буюмлар.

ком I کام мақсад, истак; ~ **айламак** истамоқ, ~ **олмақ** тилакка эришмоқ; ~ **топмақ** мақсадга етмоқ; ~ **сурмак** ниятга етмоқ, бахтли бўлмоқ.

ком II کام оғиз, танглай.

кома کامه тилак, истак; ~ **тузмак** режа тузмоқ.

комгор کامگار тўғриси **комкор**.

комгорлиқ کامگارلیق тўғриси **комкорлиқ**.

комжўй کامجوی мақсадга интилувчи; ~ **бўлмақ**; ~ **ўлмақ** мақсадга интилмоқ.

комйоб کامیاب мақсадга эришувчи, бахтли; ~ **ўлмақ** мақсадга эришмоқ, ниятга етмоқ.

комил کامل етук, ~ **ўлмақ** етук бўлмоқ.

комкор کامکار бахтли.

комкорлиқ کامکارلیق бахтиёрлик.

комкорона کامکارانه бахтиёрлик билан; қудратга тўлиб.

комраво کامروا бахтли; ~ **бўлмақ** мақсадга эришмоқ, бахтли бўлмоқ; ~ **қилмақ** мақсадга етказмоқ, бахтли қилмоқ.

комрасон کامرسان мақсадга етказувчи.

комрон کامران мақсадга эришган, бахтли; ~ **айламак**, ~ **қилмақ** бахтли қилмоқ, ~ **бўлмақ** бахтли бўлмоқ.

комроний کامرانی бахтлилик.

комронлиқ کامرانلیق бахтли; ~ **топмақ** бахтли бўлмоқ.

комсиз کامسیز мақсадсиз, тилаксиз (киши).

кон کان маъдан қазиб олинадиган ер.

кона کان : **кона ка анна лам йакун бўлди, аммо бўлмагандай.**

коний کانی кон га тегишли, кондан қазиб олинадиган (нарса); **гавҳари** ~ кон гавҳари.

кор کار иш, юмуш; ~ **айламак** таъсир қилмоқ; ~ **этмак** иш қилмоқ, ишламоқ.

корбанд کاربند ишга солувчи; ~ **айламак** ишга солмоқ, ишлатмоқ.

коргар کارگر таъсирли.

коргаҳ کارگه коргоҳ га қ.

коргоҳ کارگاه ва **коргаҳ** کارگه 1) иш жойи; 2) дўкон (мас., темирчилик дўкони); ~ **айламак** иш жойига айлантирмоқ.

кордгарлик کاردگرلیك пичоқчилик.

кордон کاردان ишбилармон; **пири** ~ тажрибали мўйсафид.

кориз کاریز ер ости сувларининг **ариғи**.

кориҳ کاره : ~ **эрмак ёқмай турмоқ, раво кўринмай турмоқ.**

корогоҳ کارآگاه ишбилармон; **раҳнаварди** ~ ҳушёр сайёҳ.

корсоз کارساز иш бажарувчи; ~ **бўлмақ** иш бажармоқ; ~ **сониъи** тангри.

корфармо کارفرما ва **корфармой** کارفرمای иш буюрувчи; ~ **бўлмақ иш буюрмоқ.**

корфармой کارفرمای **корфармо** га қ.

кос کاس каъс га қ.

коса کاسه каъс га қ.

www.ziyouz.com kutubxonasi

косид كاسد (бозори) касодга **учраган.**

котиб كاتب кўплиги куттоб ва **катаба** (хат) ёзувчи, (китоб) кўчирувчи; ~ **и қазо** тангри.

кофа كافه тўғриси **коффа.**

кофи كافى тўғриси **кофий.**

кофий كافى етарли.

кофир كافر кўплиги **куффор** динсиз.

кофур كافور 1) камфара, хушбўй ва оқ рангли модда; 2) оқ; ~ **бўлмақ** оқармоқ.

кофурбиз كافور بيز хушбўй ис таратувчи, оқартувчи; ~ **бўлмақ** оқармоқ.

кофургун كافور گون кофур ранг, оқ; ~ **тўшамак оқ билан қопламоқ.**

кофурий كافورى кофур рангли, оқ; ~ **этмак** оқартирмоқ.

кофуркирдор كافور كردار **кофур кўринишли, оқ;** ~ **қилмақ** оқартирмоқ.

кофурпош كافورپاش оқариш, ёришиш; ~ **бўлмақ** ёришмоқ.

коффа كافه ҳамма, барча; ~ **йи аном** ҳамма одамлар.

кох كاخ **қаср, сарой.**

кош كاش ва **кошки** كاشكى зора, шояд.

коши كاشى безакли, кошинли.

кошки كاشكى кош га қ.

кошикорлиғ كاشيكارليغ рангли тошлар билан безалган, кошинли.

коҳ كاه ва **каҳ** كه сомон; ~ **барги, баръи** ~ сомон чўпи.

коҳваш كاهوش сомондек, сариқ; ~ **қилмақ** сарғайтмоқ.

коҳий كاهى сариқ; ~ **қилмақ** сарғайтмоқ.

коҳийваш كاهى وش сариқ рангли; ~ **айламак** сарғайтмоқ.

коҳил كاهل суст, секин; ~ **хиром** секин юрувчи.

коҳиллик كاهلليك сустлик, секинлик.

коҳин كاهن хурофий йўллар билан ғойибдан хабар берувчи; ~ тасдиқи коҳинларга ишониш.

коҳрабо كاهربا ва **каҳрабо** كهربا сариқ рангли тош қотган ялтироқ елим.

куб كوب ва **куп** كوپ 1) хум; осмон.

кубро كبرى энг катта.

кудурат كدورت 1) алам, ташвиш; 2) **хижолат;** ~ **еткурмак** ташвишлантирмоқ.

кудуратосор كدورت آثار хира кўринишли, лойқа.

куз كوز 1) эгилган, букилган; 2) букир.

куйканак كويكنك шунқор.

куйманмак كويمانماك куйинмоқ.

кулаҳдор كلهدار шоҳ, амалдор.

кулба كلبه фақирона уй; ~ **йи хаммор майхона.**

кулича كليچه кулча, тўгарак нарса.

кулл كل **ҳамма, барча, бутун.**

куллий كلى тўла, тўлиқ.

куллийот كليات 1) бир турдаги нарсаларнинг тўплами; ~ **и** ашъор шеърлар тўплами; 2) ҳамма нарса; **мудрики** ~ билағоп. ҳамма нарсани билувчи.

кулок كولاك тўлқин, бўрон; ~ **урмақ** тўлқинланмоқ.

кулола كلاله гажак, жингалак соч.

кулоч كولاچ думалоқ нон.

кулоғ كلاغ тўғриси **калоғ.**

кулух كلوخ тўғриси калух.

кулоҳ كلاه бош кийим.

кумайт كميت тўриқ от.

кун كن : кун фа-йакун олам.

кунас كنس кунаш га қ.

кунаш كنش ва **кунас** كنس ва **гунаш** қуёш.

кунгол كونگال қалъа соқчиси.

кунгаранмак كونگرانماك **жаҳлдан ўзи билан ўзи гаплашмоқ, ўзи** билан ўзи ғулдирамоқ, алжирамоқ.

кунгур كنگور ва **кунгура** كنگوره қаср деворларининг тиш шаклидаги юқори қисми, дандона.

кунд كند ўтмас; ~ **бўлмақ** ўтмаслашмоқ.

кунж كنج бурчак.

кунжуд كنجد кунжут.

куништ كنشت яҳудийлар ва оташпарастларнинг ибодатхонаси.

кунуз كنوز канз нинг кўплиги.

кунчилик كونچيليك кунчалик; **беш** ~ беш кунчалик.

кунҳ كنه асл, таг; ~ **и зот** зотнинг асли, таги.

www.ziyouz.com kutubxonasi

куп كوپ куб га қ.
куравий كروى думалоқ.
курта жубба كرته جبه кийим номи.
кусур كسور каср нинг кўплиги.
кусуф كشوف тутулиш; **шамс** ~ и қуёш тутулиши.
кутвол كوتوال қалъа бошлиғи.
куттоб كتاب котиб нинг кўплиги.
кутуб كتوب китоб нинг кўплиги.
куф كوف бойўғли, бойқуш.
куфр كفر динсизлик; ~ **аҳли хоси** динсизларнинг пешволари; ~ **айламак** иймонсизлик, худосизлик деб билмоқ.
куфрон كفران нонкўрлик, кўрнамаклик.
куффор كفار кофир нинг кўплиги.
кушод كشاد ва **кушода** كشاده 1) очилган; ~ **айламак** ~ **бермак** очмоқ; 2) ечилган, озод бўлган; ~ **бўлмак** енгиллашмоқ.
кушода كشاده кушод га қ.
кушойиш كشايش очилиш, равшанланиш; ~ **етишмак** очилмоқ, равшанлашмоқ.
кушти كشتى кураш.
куштигир كشتى گير курашчи, полвон.
куштидонлиғ كشتىدانليغ курашни яхши билишлик.
кухан كهن куҳон га қ.; ~ **майхона** дунё.
куҳангард كهنگرد қадимдан кезувчи; **чархи** ~ осмон.
куҳанланг كهنلنگ тепса тебранмас, танбал.
куҳансол كهنسال қари.
куҳл كحل сурма.
куҳулат كهولت ўрта ёш.
куҳун كهن тўғриси **куҳан**.
кўж كوج тўғриси куз.
кўз كوز тўғриси куз.
кўзлук كوزلوك кўзли.
кўй كوى маҳалла; кўча.
кўкалтош كوكلتاش эмикдош.
кўкрамак كوكراماك қичқирмоқ, бўкирмоқ.
кўкс كوكس ва **кўкус** كوكوس кўкрак.
кўкрамак كوكراماك **кукрамак га қ.**
кўкус كوكوس кўкс га қ.
кўлок كولاك тўғриси **кулок**.
кўмач كوماج нон, кўрга кўмиб пиширилган нон.
кўмеч كوماج тўғриси **кўмач**.
кўмурмак كومورماك кемирмоқ.
кўнглак كونكلاك кўйлак.
кўнғармақ كونغارماق қўпормоқ, ағдармоқ.
кўпалак كوپلك капалак.
кўрага كوراكه палос, кигиз.
кўрагоний كوركانى куёв, хон куёви.
кўрагонлик كوركانليق куёвлик.
кўрга كوركا май идишлар қўйиладиган махсус сандалча.
кўркабой كوركاباى чиройли.
кўркаймак كوركايماك эскирмоқ.
кўс كوس катта ноғора.
кўсзан كوسزن ноғорачи.
кўтаҳ كوته кўтоҳ га қ.
кўтоҳ كوتاه ва **кўтаҳ** كوته қисқа, калта.
кўтаҳандеш كوته انديش калтафаҳм, қисқа ўйли.
кўтаҳназарлиқ كتهنظرليق узоқни кўра билмаслик, калтабин.
кўфт كوفت туртки, қоқилиш; ~ **топмақ** қоқилмоқ, туртки емоқ.
кўфтагарлик كوفته گرليك темирчилик.
кўчакдил كوچكدل 1) кўнгилчан; 2) маъюс.
кўчар كوچار қўшиннинг дам олиш манзилидан яна йўлга чиқиши.
кўш كوش ва **кўшиш** كوشش тиришқоқ, жаҳд қилувчи; ~ **қилмақ** тиришмоқ, жаҳд қилмоқ.
кўшиш كوشش кўш га қ.
кўшк كوشك қаср.
кўҳ كوه тоғ.
кўҳа كوهه совут.

www.ziyouz.com kutubxonasi

кўҳан کوهن тўғриси куҳан.

кўҳий کوهی 1) тоғлик; ёввойи; 2) тоғда яшовчи.

кўҳистон کوهستان тоғли ер.

кўҳкан کوه‌کن 1) тоғ қазувчи; 2) Фарҳоднинг лақаби.

кўҳканвор کوه‌کنوار тоғ қазувчидек.

кўҳканлик کوه‌کنلیک тоғ қазувчилик.

кўҳна کهنه эски, қадимий.

кўҳон کوهان 1) ўркач; 2) эгар.

кўҳонлик کوهان‌لیق 1) ўркачли; 2) эгарли.

кўҳпайванд کوه‌پیوند тоққа уланган, юксак.

кўҳсор کوهسار тоғлик.

кўҳтан کوه‌تن гавдали.

кўҳтанлик کوهتنلیک гавдали.

Л

лабан لبن сут.

лаб балаб لب بلب ва **лаболаб** لبالب тўла, лиммо-лим; ~ **тўлмақ** тўла бўлмоқ; ~ **май** тўла май; ~ **қуймақ** тўла қуймоқ.

лабиб لبيب эсли; зийрак; эҳтиёткор.

лаболаб لبالب лаб балаб га қ.

лабташна لبتشنه чанқоқ, сувсаган.

лабус لبوس **кийим-кечак.**

лаванд لوند 1) сипоҳи, аскар; 2) қўрқмас, довюрак; 3) фоҳиша; 4) шогирд; 5) хизматкор 6) ичкучи, майхўр; ~ **этмак** ичкучилик қилмоқ.

лавандваш لوندوش чапани; ~ **киши** чапани киши.

лавандвашлиқ لوندوشليق чапанилик.

лавандлиқ لوندليق **ичкучилик, майхўрлик; муфрит ~ ҳаддан ортиқ ичишлик.**

лавандшева لوندشيوه лаванд қилиқли.

лавз لوز бодом.

лавлок لولاك агар сен бўлмасанг; **ҳадиси** ~ ер ва мавжудотнинг Муҳаммад пайғамбар туфайли яратилгани ҳақидаги ҳадис.

лавн لون кўплиги **алвон** ранг.

лавойиҳ لوايح лойиҳа нинг кўплиги.

лавомиъ لوامع 1) ламъа нинг кўплиги; 2) Абдураҳмон Жомий асарларидан бирининг номи.

лавоҳиқ لواحق лоҳиқа нинг кўплиги.

лавс لوث нажосат, ифлослик.

лавснок لوثناك ифлос; ~ **чибин** ифлос пашша.

лавҳ لوح 1) тахтача, ёзув тахтачаси; 2) лавҳа тош, қабр тоши, **кун** ~ **и** қуёш юзи; ~ **и замир** кўнгил; ~ **и иршод** таълим-тарбия дастури; ~ **и маҳфуз тақдир китоби.**

лавҳа لوحه 1) саҳифа; 2) **тоғ тустовуғи.**

лав ҳаша-л-лоҳу لوحشى الله баракалла.

ладуний لدونى илоҳий; ~ **улум** илоҳий илмлар, илму-л-калом.

лажож لجاج ўжарлик.

лаззат لذت кўплиги **лаззот** тотлилик, ширинлилик; ~ **и жисмоний** жисмоний лаззат; ~ **топмақ** лаззатланмоқ.

лаззот لذات лаззат нинг кўплиги.

лаим لئيم пасткаш, хасис, очкўз; ~ **и дунсиришт** пасткаш; ~ **и масхара** шарманда, расво; ~ **и сахткўш** ўта пасткаш.

лаимлиқ لئيمليق пасткашлик, хасислик.

лайийн لين юмшоқ, мулойим.

лайл ليل кеча, тун; йавму ~ куну тун; ~ **у наҳор** кеча-кундуз.

лайлан ليلا кечаси, тунда; ~ **ва наҳоро** кечасию кундузи.

лайса ليس эмас, йўқ; ~ **камислиҳи шайъун** ўхшаши йўқ.

лак لك юз минг; **бир** ~ **йармақ** юз минг танга.

лагадкўб لگدکوب оёқ ости қилинган, поймол қилинган; ~ **этмак эзмоқ;** ~ **и замон ҳаёт зарбалари.**

лакнат لکنت дудуқланиш; **талаффуз** ~ **и** дудуқланиш, тили **чучуклик.**

лам لم феълларда бўлишсизлик билдирувчи кўмакчи; ~ **йазраъ** экилмаган, ҳайдалмаган (ер); ~ **йазал** абадий, ўлмас.

ламам لمم майда гуноҳлар.

лам йазалий لم يزلى абадий, ўлмас.

ламс لمس ушлаб, пайпаслаб кўриш, сезиш; ~ **этмак** ушламоқ, сезмоқ.

ламъа لمعه кўплиги **лавомиъ** шуъла, ёлқин; ~ **йи дилжўй** дилни ёритувчи шуъла, **кувонтирувчи** ёлқин; ~ **йи малоҳат** гўзаллик **нури;** ~ **йи меҳр** қуёш **нури.**

www.ziyouz.com kutubxonasi

ламъаафган لمعه افکن шуълаланувчи, ёлқинли.

ламъон لمعان ялтироқ.

ламҳа لمحه 1) қараш; 2) он, зум; **~йи барқ** чақмоқнинг чарақлаши.

ланг لنگ чўлоқ оқсоқ; **~ бўлмақ** оқсоқланмоқ; **~ қилмақ** чўлоқ қилмоқ, оқсоқлатмоқ.

лангар I لنگر 1) дорбознинг мувозанат ёғочи, лангар чўп; 2) кемани тўхтатиб туриш учун кемадан сувга ташлаб қўйиладиган оғир чангак; **~ солмақ** лангар ташламоқ.

лангар II لنگر мусофирхона.

ланж لنج нозли юриш; **~ этмак** ноз билан юрмоқ.

лаолий لآلی 1) **луълуъа** нинг кўплиги; 2) асар **номи; дурри ~** лаъл доналари.

ларз لرز 1) титраш, қалтираш, чўчиб тушиш; 2) қалтироқ.

ларзон لرزان титроқи, қалтироқ.

латифа لطیفه кўплиги **латойиф** нозик маъно ифодаловчи кичик ҳикоя.

латифлиғ لطیفلیغ гўзаллик, нафислик.

латойиф لطایف **латифа** нинг кўплиги; **~ табъ** нозик табъли; **~ лар** нозик маъноли кичик ҳикоялар.

лафз لفظ кўплиги **алфоз** 1) сўз; 2) талаффуз; **~ и шаҳодат** Оллоҳнинг бирлиги ва Муҳаммад унинг элчиси экани ҳақидаги сўзлар.

лафф لف 1) ўраш; 2) қўшиб қўйиш.

лаффоз لفاظ 1) сўзловчи, талаффуз қилувчи; 2) сергап вайсақи, эзма.

лахт لخت парча, бўлак; **~—~** парча-парча.

лахтий لختی бир оз, **бирмунча (вақт).**

лачак لچك рўмол.

лашкаймак لاشکایماك бўшашмоқ.

лаъб لعب 1) ўйин; **атфол ~и** болалар ўйини; 2) мазах найранг; **фусуну ~** ҳийлаю найранг.

лаъбафкан لعب افکن найрангбоз.

лаъбовар لعب آور ўйноқи, ўйинчи; **ҳиндуйи ~** ҳинд ўйинчиси.

лаъин لعین лаънати, малъун; **золими ~** лаънати золим; **шайотини ~** малъун шайтонлар.

лаългун لعلگون ва **лаълигун** لعلی گون лаъл рангли, қизил; **~ май** қизил май; **~ келмак** қизил бўлмоқ.

лаълваш لعلوش лаълсимон, қизил; **ашки ~** қон ёши.

лаъли саййол لعل سیال қизил шароб.

лаъли сиробий لعل سیرابی лаб.

лаън لعن лаънат; **тавқи ~** лаънат ҳалқаси, **тавқи ~ солмақ** лаънатламоқ, қарғиш остида қолмоқ.

лақаб لقب кўплиги **алқоб** ном; тахаллус.

лақва لقوه оғиз фалажи; **~ маразі** фалаж касаллиги.

лағв لغو беҳуда, бемаъни.

лаҳб لهب аланга.

лаҳв لهو ўйин-кулгу, хушчақчақлик; **~ тухми қимор тошлари.**

лаҳжа لهجه 1) талаффуз, ифода, шева; 2) овоз, товуш; **хуш ~** чиройли овоз.

лаҳн لحن кўплиги **алҳон** 1) оҳанг, куй; 2) товуш, ун; **қумри ~ и** Қумри товуши; **~ и нўшо-нўш** базмий куйлар; **~ и суруд** ашула товуши; **~ айламак** куйламоқ.

лаҳнпардоз لحن پرداز куй чалувчи, куйловчи; **~ муғаннийлар** куйловчи, ашулачи, куй чалувчи, чалғучилар.

либос لباس кўплиги **албиса** кийим.

либосат لباست кўплиги **либосот** кийим.

либосот لباسات **либосат** нинг кўплиги.

ливо لوا байроқ; **заррин ~, зарбафт ~** олтин, зарҳал байроқ; **бадиъу-л ~** нафис байроқ.

лижом لجام юган.

лийнат لینت юмшоқлик, мулойимлик.

лисон لسان кўплиги **алсина**, тил; **~ и нуктапардоз** ҳикматлар айтувчи тил; **қуш ~ и** қуш тили; **араб ~ и** араб тили; **~ оғриғи** сўз заҳри; **~ у-л-ғайб** ғайбдан гапирувчи, сирларни билувчи.

лфиг لیف хурмо дарахтининг пўсти ва ундан олинадиган тола.

оянг لفت шолғом.

лиф لقا 1) кўришиш; 2) юз; **~ кўргузмак** юз кўрсатмоқ; **~ га мушарраф бўлмақ** кўришиш шарафига эришмоқ.

лиқолиғ لقالیغ юзли; ёмон ~ ёмон юзли.

лиҳйа لحیه соқол.

лиҳоф لحاف кўрпа, чойшаб.

лоба I لابه ёлбориш, ўтиниш; **~ кўргузмак** ёлбормоқ, ўтинмоқ.

лоба II لابه фириб, найранг.

www.ziyouz.com kutubxonasi

лобагар لابه گر фирибгар, найрангбоз; ~ **қавли** фирибгарнинг гапи.

лобуд لابد 1) албатта; 2) лозима, лозим нарса; ~ **лар** лозим нарсалар.

лода لاده нодон, аҳмоқ.

ложарам لاجرم 1) албатта, шубҳасиз; 2) мажбуран, 3) шунинг учун, шу туфайли.

ложувард لاجورد зангори ранг; **фалаки** ~ мовий осмон.

ложувардий لاجوردی мовий, зангори.

ложуръа لاجرعه охиригача, бир томчи қолдирмай; ~ **сумурмак** бир томчи қолдирмай ичмоқ; ~ **чекмак** охиригача ичмоқ.

лозима لازمه керак нарса; **йахшилик** ~ **си** яхшилик учун керак нарса.

лойа لایه матонинг бўёғи остига суриладиган мой қатлами.

лойазал لایزل абадий, ўлмайдиган.

лойамут لایموت 1) ўлмас; 2) ўлмаслик учун етарли.

лойанфак لاینفك ажралмас, айрилмас.

лойатажаззо لایتجزی бўлакларга бўлинмас, ажратиб, бўлиб бўлмайдиган.

лойаъқал لایعقل ақлсиз.

лойуадд لایعد саноқсиз.

лойиҳ لایح очиқ, тушунарли; ~ **этмак** равшан қилмоқ.

лойиҳа لایحه кўплиги **лавойиҳ** лавҳа.

лолабор لاله بار лола ёғдирувчи.

лолавор لاله وار лола ранг, қизил.

лолагун لاله گون лола ранг, қизил; ~ **ҳулла** қизил кийим

лолайи нуъмон لالهٔ نعمان саллагул, пионгул.

лоларух لاله رخ лола юзли.

лоларухсор لاله رخسار лола юзли.

лолафом لاله فام лоладек, қизил; ~ **минқор** қизарган тумшуқ; **ашки** ~ қон кўз ёши.

лома لامه тўғриси **ламъа**.

ломакон لامکان 1) муқим ери йўқ, маконсиз; 2) тангри; ~ **мулки** тангри мулки, дунё.

ломаъа-л-лоҳ لا مع الله: ~ **манзил** ер юзи, дунё.

ломиъ لامع шуълали, ёлқинли; **меҳр** ~ **и**, **хуршиди** ~ нурли қуёш; ~ **тулуъ қилмақ** нур тарқатмоқ, шуълаланмоқ.

лос لاس ипак чиқиндиси.

лот لات бут номи.

лотахаф لاتخف қўрқма.

лотақул لاتقل айтма, гапирма.

лоуболий لاابالی 1) бепарво, беғам; 2) қўрқмас; **тиғи** ~ аёвсиз тиғлар.

лоуҳси: لااحصی ~ **айтмак** сон-саноқсиз демоқ (Қуръондан иқтибос).

лофиз لافظ талаффуз этувчи, сўзловчи; **маоний адосиға** ~ маъно очиб берувчи.

лош لاش ўлимтик, ўлик тан.

лоша لاشه 1) яғир эшак; 2) от; 3) тўрт оёқли ҳайвон.

лошкаймак لاشكايماك тўғриси **лашкаймак**.

лоъиб لاعب ўйинчи.

лоғ لاغ 1) ҳазил; 2) ноз; 3) нозиклик, юмшоқлик; 4) аланга.

лоғ-лоғ لاغ لاغ ловуллаш; ~ **куймак** ловиллаб ёнмоқ.

лоҳиқ لاحق қўшилган, илова қилинган.

лоҳиқа لاحقه кўплиги **лавоҳиқ** илова, қўшимча.

лубб لب 1) ўрта, марказ, моҳият; 2) юрак, кўнгил; 3) ақл; 4) сара, терилган.

лужайн لجین кумуш.

лужжа لجه денгиз, дарё.

лузужат لزوجت ёпишқоқлик.

лук لوك ҳақир, забун, суст, оғир.

луоб لعاب сўлак; ~ **и наҳл** асал.

лутф لطف кўплиги **алтоф** илтифот.

лутфомез لطف آمیز марҳаматли.

лух لوخ қамиш.

луъб لعب ўйин.

луъбат لعبت ўйинчоқ, қўғирчоқ.

луъбатакбоз [illegible] найрангбоз.

луъбатбоз لعبت باز қўғирчоқ ўйновчи, найрангбоз, ҳийлагар.

луъбатжабин لعبت جبین безанган, ороста маҳбуба.

www.ziyouz.com kutubxonasi

луъбати қашанг لعبت قشنگ сержилва, шўх маҳбуба.
луъбий لعبی ўйинчилик.
луълуъ لؤلؤ кўплиги **лаолий** гавҳар.
луълуъфишон لؤلؤفشان гавҳар тарқатувчи.
луқмагоҳ لقمه گاه қорин, жиғилдон.
луқмахўр لقمه خور озиқланувчи, еювчи.
луғз لغز тўғриси **лўғз.**
луғаз لغز тўғриси **лўғаз.**
лўливаш لولی‌وش лўлига ўхшаш, гўзал, шўх.
лўликуш لولی‌کوش лўлини ром қиладиган.
лўғз ва лўғаз لغز жумбоқ, топишмоқ, чистон.
лўғаз لغز **лўғз** га қ.

М

маа مع билан, бирга; ~ **-л-қасд** қасд билан, қасддан; ~ **-л-қисса** шундай қилиб, хуллас.
мабдаъ مبداء кўплиги **мабодий** бошланиш, ибтидо; ~ **ву маод** бошланиш ва охират, бу ва у дунё; ~ **и файз** барака манбаи.
мабодий مبادی **мабдаъ** нинг кўплиги.
мабкий مبکی йиғига сабаб бўлган (киши), марҳум.
мабосит مباسط кенг, ёйиқ; сўз, баён тузилишининг кенглиги, гапдаги узунлик.
мабраз مبرز ҳожатхона.
мабрур مبرور 1) Оллоҳ кечирган (киши); 2) марҳум, раҳматли; ~ **бўлмақ** кечирмоқ.
мабсут مبسوط 1)кенг, муфассал; 2)хурсанд, шод; ~ **айламак** хурсанд қилмоқ.
мабъус مبعوث юборилган, элчи; ~ **бўлмақ** юборилмоқ.
мабҳас مبحث баҳс мавзуси; **хорижи ~ сўзлар** баҳс мавзуидан ташқари гаплар.
мабҳут مبهوت ҳайрон, ҳайратда қолган; ~ **димоқ** ақл ҳайратда қолган ақл; ~ **бўлмақ,** ~ **ўлмақ** ҳайрон бўлмоқ; ~ **этмак,** ~ **қилмақ** ҳайратда қолдирмоқ; ~ **қолмақ** ҳайратда қолмоқ.
мабҳутлуқ مبهوت‌لوق ҳайратда қолиш.
маваддат مودت 1) муҳаббат; 2) дўстлик; **фоил ~ ига фирифта қилмақ** ҳаракат қилувчининг дўстлигига мафтун қилмоқ; ~ **ошкор айламак** дўстлик изҳор қилмоқ.

маввож مواج тўлқинли, мавжли; **баҳри ~** тўлқинли денгиз; ~ **қилмақ тўлқинлантирмоқ.**
мавж موج кўплиги **амвож** тўлқин; ~ **солмақ** мавжлантирмоқ; ~ **урмақ тўлқинланмоқ.**
мавжвар موجور мавж урувчи, **тўлқинли; баҳри ~** тўлқинланувчи денгиз.
мавжзан موجزن тўлқинланиш; ~ **бўлмақ** мавжланмоқ.
мавжлуқ موجلوق тўлқинли, мавжли; ~ **сув** тўлқинли сув.
мавжнок موجناک тўлқинли, мавжли.
мавжпарвар موجپرور мавжлар ичида ўсган (денгизчи).
мавжуд موجود кўплиги **мавожид** бор; ~ **айламак,** ~ **этмак,** ~ **қилмақ** яратмоқ; ~ **ўлмақ** яралмоқ.
мавжудлуқ موجودلوق тириклик, мавжудлик.
мавжхез موجخیز тошқин; ~ **ўлмақ** тошмоқ.
мавзиъ موضع кўплиги **мавозиъ** ўрин, жой, макон.
мавзун موزون 1) текис, хушбичим; 2) ўлчовли, вазнга солинган; ~ **калом** вазнли сўз; ~ **наволиқ** мунгли; ~ **бўлмоқ** текис, тўғри бўлмоқ.
мавкиб موکب кўплиги **мавокиб** шоҳни кузатиб юрувчи суворийлар, мулозимлар, ~ **и сарой;** ~ **и кишваророй** мамлакатни безовчи суворийлар; ~ **и ҳумойун** шоҳона суворийлар.
мавлавий مولوی донишманд.
мавлид مولد 1) туғилган жой; ~ **и Самарқанддур** туғилган ери — Самарқанд; 2) туғилиши; ~ **и набий** пайғамбарнинг туғилиши.
мавло مولی кўплиги **маволий** хўжа, жаноб.
мавлуд مولود кўплиги **маволид** 1) туғилган; 2) туғилиш; 3) туғилган (ўғил).
маводд مواد **модда** нинг кўплиги.
мавожиб مواجب маош, иш ҳақи; ~ **олмақ** иш ҳақи олмоқ.
мавожибхўр مواجب‌خور маошхўр, хизмат ҳақи олувчи;
мавожид مواجد **мавжуд** нинг кўплиги; **азвоқ ~ и** завқнинг мавжудлиги.
мавозиъ مواضع **мавзиъ** нинг кўплиги.
мавоиз مواعظ **мувъиза** ва **мавъизат** нинг кўплиги.
мавоизосо مواعظ‌آسا насиҳатли; ~ **калом** насиҳатли гап.
мавокиб مواکب **мавкиб** нинг кўплиги; **гардунваш ~** осмондек (улуғ) суворийлар, шоҳ мулозимлари.

www.ziyouz.com kutubxonasi

мавлолид موالید **мавлуд** нинг кўплиги.

маволий موالی мавло нинг кўплиги, **мадраса ~ си** мадраса эгалари.

мавониъ موانع мониъ нинг кўплиги; **~ бўлмак** тўсиқ бўлмоқ.

мавоший مواشی мошийа нинг кўплиги; **сотир ~** бошқа туёқлилар.

мавоқиъ مواقع мавқеъ нинг кўплиги.

мавоҳиб مواهب мавҳиба ва **мавҳибат** нинг кўплиги.

маврид مورد кириш ери; кириш пайти; **~ и файзи субҳоний** тангри баракасининг кириш ери; **~ и фуйузи ғайбий** яширин барака кирган пайт.

маврус موروث мерос қолган.

маврусий موروثی меросга мансуб; **~ мулк** мерос қолган мулк.

мавсим موسم фасл, мавсум; **қиш ~ и** қиш фасли.

мавсум موسوم номланган, аталган; **~ бўлмақ, ~ эрмак** аталмоқ, номланмоқ; **~ қилмақ** атамоқ, номламоқ.

мавсуф موصوف васф қилинган, сифатланган, мақталган; **~ бўлмақ** таъриф қилинмоқ, сифатланмоқ, **~ келмак** васф қилинмоқ, таърифланмоқ.

мавт موت кўплиги **амвот** ўлим; **~ марази** ўлим дарди, дарди бедаво.

мавто موتی майийт нинг кўплиги; **~ азаси** ўликлар учун тутилган аза.

мавфур موفور фаровон, бисёр, кўп.

мавъид موعد ваъдалашилган вақт.

мавъиза موعظه ва **мавъизат** موعظت кўплиги мавои ўгит, панд, ваъз; **~ этмак** ўгит қилмоқ..

мавъизаомиз موعظه امیز насиҳатомиз.

мавъизат موعظت **мавъиза** га қ.

мавъуд موعود ваъда қилинган, келишилган (нарса).

мавқеъ موقع кўплиги **мавоқиъ** жой, ўрин, макон.

мавқуф موقوف 1) тўхталган; 2) боғланган; **~ эрмак** тўхтмоқ; **~ қилинмақ** боғлаб, мунтазир қилиб қўймоқ; **~ қўймақ** тўхтатиб қўймоқ.

мавҳиба موهبه ва **мавҳибат** موهبت 1) **совға, ҳадъя**; 2) саховат; **~ субҳоний** тангри саховати; **~ тожи** саховат тожи; **~ айламак** ато қилмоқ.

мавҳибат موهبت **мавҳиба** га қ.

магас مگس пашша.

мадд مد узайиш, узунлик; **~ айламак, ~ бермак** узайтирмоқ.

мадид مدید узун, узоқ; **муддати ~** узоқ вақт.

мадина مدینه кўплиги **мадойин** 1) шаҳар; 2) шаҳар номи.

мадиҳ مدیح ва **мадиҳа** مدیحه кўплиги мадойиҳ 1) мақтов; 2) мақтовли; 3) мадҳия (шеър).

мадиҳа مدیحه мадиҳ га қ.

мадмаъ مدمع кўз ёши, **~ и боқий** йиғловчининг кўз ёшлари.

мадойин مداین мадина нинг кўплиги 1) . . . ; шаҳар номи.

мадойиҳ مدایح **мадиҳ** ва **мадиҳа** нинг кўплиги; **~ и нақд** бор, кўриниб турган сифатлар мақтови.

мадор مدار 1) ўқ, марказ; 2) асос, манба; **~ ўлмақ** асос бўлмоқ; **~ и ҳикмат** ҳикмат асоси.

мадориж مدارج **мадраж** ва **мадража** нинг кўплиги; **сўз ~ и** гап тузилиши.

мадорис مدارس мадраса нинг кўплиги.

мадраж مدرج ва мадража مدرجه даража.

мадража مدرجه мадраж га қ.

мадрак مدرک кўплиги **мадорик** ҳужжат.

мадраса مدرسه мактаб, ўқув юрти.

мадрус مدروس берк, ёпиқ; **~ эшик** ёпиқ эшик; **~ айламак, ~ этмак** ёпмоқ, беркитмоқ.

мадруслуқ مدروسلوق 1) берклик, ёпилганлик; 2) қамал; **~ дин қутулмақ** қамалдан чиқмоқ.

мадфан مدفن дафн этиш жойи, гўр, мозор.

мадфун مدفون кўмилган, дафн қилинган; **~ айламак** кўммоқ, дафн қилмоқ.

мадхал مدخل **кириш, кириш жойи; махражу ~** чиқиш ва кириш жойлари; **~ қилмақ** киритмоқ.

мадҳ مدح мақтов; **~ демак** мақтамоқ.

мадҳгустарлик مدحگستر لیک мадҳ қилишлик.

мадҳоройлик مدحآرایلیک мадҳгўйлик.

мадҳсоз مدحساز мақтовчи, маддоҳ; **~ бўлмақ** маддоҳлик қилмоқ.

мадҳуш مدهوش ҳушдан кетган, қўрққан; **~ айламак, ~ этмак** қўрқитмоқ, даҳшатга солмақ; **~ ўлмақ** ҳушсизланмоқ.

мажбул مجبول туғма, табиий; **~ эрмак** яратилмоқ, табиатан яратилган бўлмоқ.

www.ziyouz.com kutubxonasi

мажд مجد шон, шараф.

мажзуб مجذوب ақлдан озган, телба, **ҳақиқий ишқ** жозибасини бошдан кечирган (киши).

мажид مجيد шонли, шарафли; **каломи** ~ Қуръон.

мажлисафрўз مجلس‌افروز мажлис қизитувчи.

мажлисоро مجلس‌آرا мажлисни жонлантирувчи.

мажмар مجمر оташкада, ўтдон.

мажмаъ مجمع йиғилиш; йиғиладиган жой; ~ **у-л-баҳрайн** икки денгиз қўшилган жой; ~ **айламак**, ~ **қилмақ** йиғмоқ.

мажнун مجنون телба.

мажнунниҳод مجنون‌نهاد мажнун **сифат**.

мажонин مجانين мажнун нинг кўплиги.

мажро مجرى 1) оқар жой; 2) ўзан.

мажус مجوس оташпараст.

мажусий مجوسى мажус га мансуб.

мажуслиқ مجوسليق оташпарастлик.

мазаллат مذلت 1) ҳақорат; 2) пастлик; ~ **қилмақ** ҳақорат қилмоқ; ~ **туфроғи** тубанлик, пастлик.

мазаммат مذمت тергаш, ёмонлаш, сўкиш; ~ **лойиқи** сўкишга лойиқ.

мазбала مزبله ахлатхона.

мазбур مزبور мазкур, айтиб ўтилган; ~ **айламак** айтиб ўтмоқ, эсламоқ.

мазбут مضبوط мустаҳкам, маҳкамланган; ~ **баён** очиқ баён; ~ **айламак** эгалламоқ; ~ **ўлмақ** эгалланмоқ, забт қилинмоқ.

мазбуҳ مذبوح сўйилган; ~ **айламак** сўймоқ.

мазж مزج аралаштириш, омухталаш; ~ **қилмақ** аралаштирмоқ, омухта **қилмоқ**.

мазид مزيد 1) қушимча; 2) қўшилган; **ичкан майи** ҳалмин ~ ичгани ортиқча майми?

мазлима مظلمه тўғриси **музлима**.

мазлумкуш مظلوم‌كش мазлум, эзилганни ўлдирувчи.

мазмаза مضمضه оғиз чайиш.

мазмум مذموم сўкилган, ёмонланган; ~ **қилиғ** ёмон қилиқ; ~ **хасойил** ёмон одатлар.

мазод مزاد кўпайтириш, зиёда қилиш.

мазолим مظالم **музлима** нинг кўплиги; ~ **девони** шикоятлар билан **шуғулланувчи идора**.

мазориъ مزارع **мазраъ** ва **мазраъа** нинг кўплиги.

мазоқ مذاق 1) маза билиш; 2) дид; ~ **ни** **чучутмак** дидли бўлмоқ.

мазоҳиб مذاهب мазҳаб нинг кўплиги.

мазоҳир مظاهر мазҳар нинг кўплиги; ~ **бўлмақ** кўринмоқ.

мазраъ مزرع ва **мазраъа** кўплиги **мазориъ** экинзор.

мазраъа مزرعه **мазраъ** га қ.

мазруъ مزروع 1) экилган; 2) экин; ~ **этмак** экмоқ.

мазруф مظروف идишга солинган (қўшилган) нарса; **зарфу** ~ шиша май.

мазҳаб مذهب кўплиги мазоҳиб 1) дин; 2) таълимот; 3) йўл, йўналиш; **тўрт** ~ исломдаги ҳанбалий, шофиий, аъзамий ва ҳанафий мазҳаблар.

мазҳар مظهر кўплиги **мазоҳир** кўриниш ери, кўриниш; кўрсатиш.

майгун ميگون май ранг, қизил, ҳоли ~ қизил ҳол.

маййит ميت кўплиги **амвот** ва **мавто** ўлик, мурда.

майкада ميكده майхона.

майлона ميلانه хоҳиш, рағбат; ~ **кўрмак** истамоқ.

майполо ميپالا май сузгич; ~ **этмак** сузмак, сузгичдан ўтказмоқ.

майруқ مايروق оқсоқ, чўлоқ.

майхуш ميخوش нордон, аччиқ-чучук.

макин مكين қарор топган, яшовчи.

макман مكمن пистирма; **ғайб** ~ **и тақдир; адам** ~ **и** нариги дунё.

макнат مكنت 1) қудрат; 2) бойлик; ~ **топмақ** қудратли бўлмоқ.

макнун مكنون яширин; **дурри** ~ садаф ичидаги дур, яширин дур.

макон مكان кўплиги **амкина** ер, манзил;

макорим مكارم **макрамат** ва **макрама** нинг кўплиги; ~ **и ахлоқ** яхши хулқлар.

макотиб مكاتب **мактуб** нинг кўплиги; ~ **ға рақам урмақ** мактуб ёзмоқ, мактублар тўпламини тузмоқ.

макрама مكرمه **макрамат** га қ.

www.ziyouz.com kutubxonasi

макрамат مکرمت ва **макрама** مکرمه 1) шон, шараф; 2) олижаноблик; 3) саховат; ~ **бисотида** саховатда, **қўли** очиқликда.
макруҳ مکروه ёқимсиз, ~ **тутмақ** ёқимсиз билмоқ.
макс مکث 1) тўхташ; 2) кутиш; ~ **кўргузмак**, ~ **этмак**, ~ **қилмақ** тўхтамоқ.
максаб مکسب ҳунар, касб билан топилган мол, маблағ, даромад, кирим.
мактабдор مکتبدار муаллим.
мактуб مکتوب кўплиги **макотиб** мактуб, хат, ~ **айламак** ёзиб қўймоқ.
мактум مکتوم яширин, пинҳон; ~ **этмак** яширмоқ.
макшуф مکشوف очилган, кашф этилган; ~ **бўлмақ** ошкор бўлмоқ; ~ **қилмақ** очмоқ.
малак ملك кўплиги **малойик** ва **малойика** фаришта.
малакваш ملکوش фариштасифат.
малакий ملکی **малак** га тегишли.
малакосор ملك آثار фаришта равиш.
малакут ملکوت яширин дунё, ғайб дунё, фаришталар олами.
малакшева ملکشیوه фаришта равиш.
маланг ملنك 1) шира кайф; 2) оёқ яланг; масту маст ва оёқ яланг.
малах ملخ чигиртка.
малжаъ ملجاء бошпана, паноҳ.
маликваш ملکوش шоҳдек; ~ **келмак** шоҳга ўхшамоқ.
малиҳ ملیح ёқимли; ~ **ўлмақ** ёқимли бўлмоқ; **сурати** ~ хушбичим, кўркли.
маллоҳ ملاح денгизчи.
мало ملا тўла; **халову** ~ **эмас** тўла эмас.
малоз ملاذ бошпана; ~ **и аҳли-л-лоҳ** халқпарвар, одампаноҳ.
малойик ملایك ва **малойика** ملایکه **малак** нинг кўплиги.
малойика ملایکه **малойик** га қ.
малол ملال ва **малолат** ملالت зерикиш, сиқилиш, эзилиш; ~ **қилмақ** ранжитмоқ; ~ **топмақ** сиқилмоқ.
малолат ملالت **малол** га қ.
малом ملام ва **маломат** ملامت таъна; ~ **айламақ**, ~ **қилмақ** таъна қилмоқ.
маломат ملامت **малом** га қ.
маломаткеш ملامت کیش маломат чеккан, маломатли.
малоҳат ملاحت ёқимлилик.
малсо ملسا текис; ~ **қилмак** текисламоқ.
малул ملول 1) ғамгин, хафа; 2) хорғин; ~ **бўлмақ**, ~ **ўлмақ**, ~ **эрмак** ранжимоқ, хафа бўлмоқ; ~ **қилмақ** хафа қилмоқ, ранжитмоқ.
малфуз ملفوظ талаффуз қилинган; ~ **қилмақ** талаффуз қилмоқ.
малҳуз ملحوظ мулоҳаза қилинган, хотирга олинган; ~ **бўлмақ** мулоҳаза қилмоқ.
мамарр ممر ўтиш жойи, йўл.
мамдуд ممدود узайтирилган, чўзилган; ~ **бўлмақ** узаймоқ.
мамдуҳ ممدوح мақталган; ~ **бўлмақ** мақталмоқ.
мамзуж ممزوج аралаш, омухта; ~ **ўлмақ** аралашмоқ.
мамлакат مملکت кўплиги **мамолик** юрт, ўлка.
мамлу مملو тўла; **жонни** ~ **этмак** хотиржам бўлмоқ, кўнгил тўлдирмоқ; ~ **айламак**, ~ **қилмақ** тўлдирмоқ.
мамлук مملوك қул.
мамнуъ ممنوع ман этилган, тақиқланган; ~ **бўлмақ** тақиқланмоқ; ~ **тутмақ** тақиқланган деб билмоқ.
мамолик ممالك **мамлакат** нинг кўплиги.
мамот ممات ўлим; **барги** ~ ўлимлик (нарсалар).
мамуғ ماموغ пахта.
мангиш مانکیش аста қадам қўйиш, хиром қилиш.
манглай مانکلای пешона.
мангмақ مانکماق қуймоқ.
мангдурмақ مانکدورماق аста қадам бостирмоқ, хиром қилдирмоқ.
манжаниқ منجنیق палахмон; қалъа деворига чиқиш учун ишлатиладиган ускуна.
манзар منظر ва **манзара** منظره кўриниш; ~ **бўлмақ** кўринмоқ.
манзара منظره **манзар** га қ.
манзил منزل кўплиги **манозил** уй, турар жой; қароргоҳ; ~ **этмак**, ~ **қилмақ** жойлашмоқ (яшаш учун); ~ **ясамақ** турар жой қурмоқ.
манзилат منزلت мартаба, даража.

www.ziyouz.com kutubxonasi

манзума منظومه шеърий асар.

манзур منظور 1) кўринишли, кўримли; 2) мақсад; тилак.

маниш منش табиат, феъл-атвор.

манифъ منيع мустаҳкам, қўлга киритиб бўлмайдиган (қалъа).

манқуб منقوب жафокаш, эзилган.

маноб مناب ўринбосарлик, ноиблик; ~ и килки тақдир тақдир қалами билан ёзилган ўринбосарлик.

манозил منازل **манзил** нинг кўплиги, **қатъи** ~ **айламак** йўл босиб ўтмоқ.

манойиқлиқ منايق ليق мулойим, жозибали.

манол منال мол-мулк; **молу** ~ мол-мулк.

маносиб مناصب **мансаб** нинг кўплиги.

манот منات бут номи.

манофиъ منافع манфаат нинг кўплиги.

мансаб منصب кўплиги **маносиб** амал (хизматда).

мансуба منصوبه 1) тайинланган (мансабга); 2) тикилган (байроқ); **қайу** ~ қайси байроқ; **фалак** ~ **си** насиба, ризқ.

мансур منصور ва **мансура** منصوره ғолиб, ғалаба қозонган.

мансура منصوره **мансур** га қ.; **асокири** ~ ғолиб аскарлар.

мансух منسوخ бекор қилинган, сиқиб чиқарилган, йўқ қилинган; ~ **айламак** рад қилмоқ, ~ **этмак** йўқ қилмоқ, бекор қилмоқ.

мантуқий منطوقى айтилган.

манфаат منفعت фойда, даромад.

манфах منفخ тўғриси **минфах**.

манфий منفى салбий, инкор қилинган; ~ **ўлмақ** йўқ бўлмоқ.

маншаъ منشاء келиб чиқиш.

маншур منشور ва **маншура** منشوره 1) фармон; 2) ёрлиқ; 3) тарқатилган, ёйилган; ~ **и** давлат шоҳ фармони; ~ **тиламак** ёрлиқ сўрамоқ.

маншура منشوره **маншур** га қ.

маншурлуқ منشورلوق имтиёзлилик.

манқабат منقبت 1) қобилият; 2) фазилат, хислат; 3) мақтов; ~ **бўлмақ** мақталмоқ.

манқал منقل ўтдон, оташдон.

манқул منقول 1) кўчирилган; 2) ҳикоя қилинган, айтиб берилган; ~ **бўлмақ айтилмоқ**.

манқут منقوط нуқтали; ~ **қилмақ** нуқта қўймоқ.

манқуш منقوش нақшли, нақшланган.

манғит منغيت қабила номи.

манҳий منهى инкор қилинган; ~ **ишлар** тақиқланган, гуноҳ ишлар.

манҳус منحوس бадбахт, наҳсли.

маоб I مآب кўплиги **маойиб** 1) сиғиниш жойи; бошпана.

маоб II معاب айб, нуқсон.

маод معاد 1) қайтиш жойи; 2) нариги дунё.

маодин معادن **маъдан** нинг кўплиги.

маозаллоҳ معاذالله Оллоҳ сақласин.

маойиб معايب **маоб II** нинг кўплиги; ~ **топмақ айб** топмоқ.

маол مآل 1) мазмун, асл мақсад; 2) пировард-натижа.

маолий معالى **маълот** нинг кўплиги; ~ **эрмак** олий хислатли бўлмоқ.

маоний معانى **маъно** нинг кўплиги; ~ **абкори** янги маънолар; ~ **топмақ** тушинмоқ.

маориф معارف **маърифат** нинг кўплиги.

маорифпаноҳ معارف پناه билимлар ҳомийси.

маосир مآثر **маъсар** ва **маъсара** нинг кўплиги.

маоф معاف кечириш; ~ **айламак**, ~ **тутмақ** кечирмоқ; ~ **бўлмақ** кечирилмоқ; ~ **эрмак** кечирилмақ; ~ **қилмақ** кечиримли деб билмоқ.

мар مر ва **марра** مره олтинни ўлчашда қўлланиладиган ўлчов бирлиги ҳисобида ҳар бир эллик саноғи — бир эллик, икки эллик **каби**.

мараз مرض кўплиги амроз касаллик.

марал مرل кийик.

мараммат مرمت таъмир, тузатиш; қилмақ тузатмоқ.

марас مرس тўғриси **марс**.

марақ مرق : **ғами** ~ чуқур қайғу.

марбут مربوط боғлиқ, тегишли; ~ **айламак** боғламоқ.

марг مرگ ўлим; ~ **уйқуси** қаттиқ уйқу.

марглик مرگليك жонсизлик; ~ **зоҳир айламак** жонсизлик белгиларини кўрсатмоқ.

мард مرد 1) эркак: эр; 2) киши, 3) ботир.

www.ziyouz.com kutubxonasi

мардак مردك 1) одамча; ~ **и хар** нодон, тентак; 2) **кўз** қорачиғи; **кўз** ~ **и** кўз қорачиғи.
мардон مردان эрлар; **бузургвор** ~ **лар** улуғ кишилар.
мардуд مردود 1) рад этилган; 2) лаънати; ~ **айламак** рад қилмоқ; ~ **бўлмақ** лаънатланмоқ.
мардудлуқ مردودلوق 1) рад қилинганлик; 2) лаънатланганлик; ~ **бермак** рад қилмоқ.
мардум I مردم кўз қорачиғи.
мардум II مردم одам, инсон; ~ **и обий** сув одами.
мардумак مردمك кўз қорачиғи.
мардумафканлиқ مردمافكنليق ботирлик, мардлик.
мардумгийо مردمكيا меҳригиё
мардумдорлиғ مردمدارليغ мулойимлик.
мардумкуш مردم كش одам ўлдирувчи, қотил.
мардумлиғ مردمليغ одамийлик, одамгарчилик.
маржиъ مرجع 1) қайтиш жойи; 2) манба; ~ **у-л-хусул** натижа.
маржуҳ مرجوح охиратда тарозининг гуноҳ палласига қўйиладиган ёмон ишлар.
марз مرز 1) чегара; 2) ўлка; ~ **у бум**, ~ **ила бум** атроф, чегара ерлар.
марзбон مرزبان чегарачи.
марзо مرضا **мариз** нинг кўплиги.
мариз مريض кўплиги **марзо** касал; ~ **ўлмақ** касал бўлмоқ.
маркаб مركب миниладиган ҳайвон (от, эшак) ва нарсалар (кема); **ғубори** ~ туёқ чанги; ~ **и сабукпай** чопқир ҳайвон.
маркаблиғ مركبليغ отли, уловли, туяли.
маркиб مركب тўғриси **маркаб**.
маройо مرايا **миръот** нинг кўплиги.
маротиб مراتب **мартаба** нинг кўплиги; **юз** ~ юз даража; **бийик** ~ улуғ даража.
марорат مرارت 1) аччиқлик; 2) қайғу; қайғуриш; ~ **солмақ** қайғуга солмоқ.
мароға مراغه улов ҳайвонларининг тупроққа беланиши (думалаши).
мароҳил مراحل **марҳала** нинг кўплиги; ~ **қать қилмақ** манзил босиб ўтмоқ.

марра مره марр га қ.
марс مرس бўйин боғич (ит учун).
марсийа مرثيه мотам шеъри;
марсийаомиз مرثيه آميز марсияга ўхшатувчи.
марсум مرتبه расм, одат бўлиб қолган.
мартаба مرسوم кўплиги **маротиб** даража; **битик** ~ обрў.
марфуъ مرفوع 1) кўтарилган, юксалган; 2) четлатилган; ~ **бўлмақ** юксалмоқ; четлатилмоқ; ~ **қилмақ** кўтарилмоқ; четлатмоқ.
маръий I مرئى кўринган, кўринадиган; ~ **бўлмақ** кўринмоқ.
маръий II مرعى амал қилинган, риоя қилинадиган; ~ **тутмақ** амал қилмоқ.
марқад مرقد қабр, гўр.
марқум مرقوم 1) эсланган; 2) ёзилган, чизилган; ~ **бўлмақ**, ~ **ўлмақ ёзилмоқ**; ~ **этмак** эслатмоқ.
марғзор مرغزار ўтлоқ, чаманзор.
марғуб مرغوب 1) ёқимли; севимли; 2) бозори чаққон; ~ **айламак**, ~ **этмак** ёқтирмоқ, ёқимли қилмоқ; ~ **ўлмақ** ёқимли бўлмоқ.
марғул مرغول ва **марғула** مرغوله 1) соч жингалаги; 2) қуш ва мусиқа асбобларининг товуши, нағма.
марғула مرغوله **марғул** га қ.
марҳабо مرحبا хуш келибсиз.
марҳала مرحله кўплиги **мароҳил** 1) манзил, бир ердан иккинчи ерга кўчишда тўхташ жойи, қароргоҳ; 2) бу дунё.
марҳалапаймой مرحله پيماى йўлчи, йўл юрувчи.
марҳам مرهم малҳам дори, ярага ёпиштириладиган малҳамли мато ёки пахта; ~ **йоқмақ** малҳам сурмоқ.
марҳамлиқ مرهمليق малҳамли; ~ **момуғ** малҳамли момиқ; ~ **фатила** малҳамли пилта.
марҳаматгустар مرحمت‌گستر марҳамат қилувчи.
марҳун مرهون гаровга қўйилган; ~ **этмак** гаровга қўймоқ.
мас مس текизиш, ушлаш; ~ **айламак** ушламоқ; ~ **этмак** тегмоқ.
масал مثل кўплиги **амсол** 1) мисол; 2) мақол; **зарбу-л-л** ~, **зарби** ~ мақол.
масалгўй مثل گوى масал айтувчи.
масаллиқ مثلليك ўхшаш, каби; **қуш** ~ қуш каби, қушга ўхшаш.

www.ziyouz.com kutubxonasi

масбат مسبت тўғриси **мусбат** ва **мусаббат**.

масало مثلا масалан; ўхшашликда.

масбуқ مسبوق 1) ўтиб кетилган орқада қолган; 2) хабардор қилинган.

масбуқона مسبوقانه ~ **қазо** маълум қилинган ўлим.

масдуд مسدود тўсилган; ~ **айламак**, ~ **қилмақ** тўсмоқ, ~ **бўлмақ** тўсилмоқ.

масжид مسجد кўплиги **масожид** жамоа бўлиб намоз ўқиладиган жой.

масжуд مسجود саждага қаратилган зот, тангри; ~ **ўлмақ**, ~ **этмак** сажда қилмоқ, сиғинмоқ.

масжудлуқ مسجودلوق сажда қилишлик, сиғинишлик.

масир مسير 1) йўл; 2) сайр қиладиган жой, сайргоҳ; ~ **этмак айланмоқ**, сайр қилмоқ.

масиҳ مسيح ва **масиҳо** مسيحا Исо пайғамбар.

масиҳ алфоз مسيح الفاظ тирилтирувчи сўз.

масиҳ анфос مسيح انفاس тирилтирувчи нафас.

масиҳо مسيحا **масиҳ** га қ.

масиҳосо مسيحاسا Масиҳдек.

масиҳовар مسيح آور жонбахш.

масиҳойин مسيح آيين Масиҳдек.

маска مسكه мой.

масканат مسكنت фақирлик, ночорлик.

масмум مسكون одам яшайдиган, маскан қилинган; **рубъи** ер юзининг одамлар яшайдиган қисми.

маскут مسكوت айтилмаган, сукут қилинган; ~ **айламақ** яширмоқ.

маслак مسلك кўплиги **масолик** 1) йўл, усул; 2) эътиқод.

маслаҳатомиз مصلحت آميز яхшиликка қаратилган.

маслаҳатбин مصلحت بين маслаҳатчи.

маслуб مسلوب 1) таланган; 2) маҳрум қилинган; ~ **бўлмақ** йўқ бўлмоқ.

маслук مسلوك юрилган (йўл), тутилган (йўл); ~ **тутмақ** йўл тутмоқ; **эргашмоқ**.

маслуҳ مسلوخ териси шилинган.

маслух مسموم заҳарланган, заҳарли; ~ **ўлмақ** заҳарланмоқ.

масмуот مسموعات овоза, гап-сўзлар.

масмуъ مسموع эшитилган; ~ **бўлмақ** эшитилмоқ.

маснад مسند 1) суянчиқ; 2) ёстиқ; 3) тахт; 4) мартаба, даража; ~ **и Жамшид** Жамшид тахти; ~ **и хуршид** офтобдек баланд мартаба; ~ **қилмақ** жой, ўрин қилиб олмоқ.

маснаднишин مسندنشين 1) тахтда ўтирувчи; 2) юқори мартабани эгалловчи; ~ **ўлмақ** тахтга ўтирмоқ; ~ **этмак** шоҳ қилиб тайинламоқ.

маснуъ مصنوع кўплиги **маснуъот** 1) ясалган, қилинган; 2) сунъий; қалбаки; **байти** ~ ясалган байт; ~ **лар** ясалган нарсалар.

маснуъот مصنوعات **маснуъ** нинг кўплиги.

масо مسا оқшом.

масоба مثابه ва **масобат** مثابت 1) йиғилиш жойи; муқим жой (мас., тиланчилар учун масжид каби); 3) турар жой; **соҳиби байтга салмақ** тураржой билан таъминлашни уй эгаси **бўйнига қўймоқ**.

масобат مثابت **масоба** га қ.

масожид مساجد **масжид** нинг кўплиги.

масойиб مصايب **мусибат** нинг кўплиги.

масойил مسايل **масъала** нинг кўплиги.

масокин مساكن **мискин** нинг кўплиги.

масолик مسالك **маслак** нинг кўплиги.

масолиҳ مصالح масаллиқ; **қўй** ~ **и** қўй гўшти; ~ **тутулмақ** гўшт учун ов қилмоқ.

масоний مثانى 1) байт; 2) оят; **етти** ~, **сабъу** ~ фотиҳа сураси.

масоф مصاف 1) жанг майдони; 2) жанг; ~ **этмак**, ~ **қилмақ** жанг қилмоқ; ~ **тузмак** саф тортмоқ.

масофозмун مصاف آزمون жангда синашиш; ~ **этмак** беллашмоқ.

масоҳат مساحت 1) ер ўлчаш, 2) ер майдони; ~ **қилмақ** ўлчамоқ; **чекилган** ~ **нинг авроқи** йўл харитаси.

масраф مصرف чиқим; ~ **иға еткурмак** сарф қилиб юбормоқ.

масриф مصرف тўғриси **масраф**.

масруф مصروف сарфланган; ~ **қилмақ** сарфламоқ, ўтказмоқ.

массоҳ مساح ер ўлчови, танобчи; ~ **и чуст** уста танобчи.

маствор مستوار мастона, мастларча.

мастур I مسطور ёзилган, битилган; ~ **бўлмақ** ёзилмоқ; ~ **айламак**, ~ **қилмақ** ёзмоқ.

www.ziyouz.com kutubxonasi

мастур II مستور 1) беркитилган, яширилган, ёпилган; 2) ёпиқ; ~ ўлмоқ ёпиқ бўлмоқ; ~ қолмақ ёпиқ қолмоқ; ~ қўймақ унутмоқ, кўрмай ўтмоқ.

масух مسوخ тўғриси мусух.

масх مسخ тўғриси мисх ўзгарган, айланган (мас., киши бирор ҳайвон суратига); ~ бўлмоқ ўзгармоқ, айланмоқ (бошқа нарса суратига).

масъала مساءله кўплиги масойил 1) ҳал этилиши лозим нарса, иш, вазифа; 2) баҳс, мунозара, муҳокама кабиларнинг мавзуи; 3) диний мавзудаги тортишув; мунозара; ~ йи муттафиқ келишилган масала.

масъуд مسعود бахтли, саодатли; ахтари ~ бахт юлдузи.

масқут مسقوط тушган, тушиб қолган; ~ айламак ташламоқ, туширмоқ.

масҳ مسح суртиш, силаш, таҳоратда кафтни ҳўллаб, таяммумда қўлни турпоқ ёки қўлига уриб, лозим бўлган узвга суриш.

масҳуб مصحوب бирга юрувчи; ~ бўлмақ бирга бўлмоқ.

матар مطر кўплиги амтор ёмғир.

матбах مطبخ ошхона; ~ аҳли ошпазлар, пазандалар.

матбахий مطبخی ошпаз.

матбух مطبوخ пиширилган.

матбуъ مطبوع ёқимли, мақбул; ~ садолиғ ёқимли овозли ~ табъ ёқимли табъ.

матин متین маҳкам, қаттиқ; ҳабли ~ пишиқ арқон; ҳисни ~ мустаҳкам қалъа; ~ лар матонатлилар.

матлаб مطلب кўплиги матолиб талаб, хоҳиш; талаб қилинган нарса.

матлаъ مطلع 1) кун чиқиш жойи; 2) кун чиқиш; 3) ғазалнинг биринчи байти.

матлуб مطلوب 1) талаб қилинган; 2) мақсад; ~ бўлмақ мақсад қилиб олинмоқ.

матмуъ مطموع орзу қилинган.

матолиб مطالب матлаб нинг кўплиги; жуйойи ~ талабгор.

матоф مطاف тавоф қилинадиган нарса; ~ и афлок ер ~ айламақ матоф деб билмоқ, тавоф қилинадиган нарса деб билмоқ.

матруд مطرود қувилган, ҳайдалган; ~ эрмак қувилмоқ.

матрук متروک ташланган, қолдирилган, тарк қилинган.

мафар مفر бошпана; ~ этмак бошпана қилмоқ.

мафлук مفلوک бечора; жамоати ~ бечоралар.

мафраш مفرش палос; тўшак; ~ айламак ўрин қилмоқ.

мафруқ مفروق ажратилган.

мафсақа مفسقه бузуқчилик, фужур қилинадиган жой.

мафхар مفخر фахрли, фахрга сабаб бўладиган нарса; ~ у-с-савоҳиб дўстлар фахри.

мафқуд مفقود йўқолган, йўқ бўлган.

махдум مخدوم кўплиги маходим жаноб, хўжа.

махзан مخزن хазина; ~ и маоний маънолар хазинаси; ~ бермак бойлик бермоқ.

махзанфишон مخزن‌فشان саховатли.

махзун مخزون сақланган, йиғилган, хазина ҳолига келтирилган; ~ қилмақ йиғиб қўймоқ.

махлас مخلص қутулиш, озод бўлиш, нажот; ~ топмақ қутулмоқ, нажот топмоқ.

махлут مخلوط аралаш, омухта; ~ ўлмақ аралашмоқ; ~ қилмақ аралаштирмоқ.

махмал مخمل бахмал.

махмаса مخمسه (очликдан) силла қуриш.

махмур مخمور маст, маст бўлган; ~ бўлмақ маст бўлмоқ.

махмурлуқ مخمورلوق мастлик.

маходим مخادم махдум нинг кўплиги.

махофат مخافت 1) хавф, қўрқинч, хатар; 2) хатарли жой.

махраж مخرج 1) чиқиш, чиқиш жойи; 2) талаффуз ўрни; 3) талаффуз; ~ айламак чиқармоқ.

махрут مخروط тарошланган, силлиқланган; гунбади ~ осмон.

махуф مخوف қўрқинчли, даҳшатли.

махфий مخفی сирли, пинҳон, яширин; ~ бўлмақ, ~ ўлмақ яширинмоқ; ~ асрамақ яширмоқ; ~ тутмақ сир тутмоқ.

машаб ماشاب дагал шол.

машварат مشورت кенгаш, маслаҳат; ~ қилмақ кенгашмоқ; ~ тиламак маслаҳат сўрамоқ.

машй مشی юриш; шажар ~ и дарахтнинг юриши (ибора Муҳаммад пайғамбарнинг ишораси билан ўсиб турган дарахт ерга қулаб тушгани ҳақидаги ривоятга асосланган).

машкук مشکوک шубҳали; ~ эрмак шубҳали бўлмоқ.

www.ziyouz.com kutubxonasi

машмум مشموم бўй, ис, ҳид.

машмумот مشمومات (кўплик) ҳушбўй гуллар.

машойил مشاعل машоъил га қ.

машойих مشايخ шайх нинг кўплиги; ~ **аҳли** шайхлар.

машом مشام бурун, димоғ; ~ **топмақ** ҳидламоқ.

машориб مشارب **машраба** нинг кўплиги.

машоъил مشاعل **машъал** ва **машъала** нинг кўплиги.

машоғил مشاغل **машғал** ва **машғала** нинг кўплиги.

машоҳир مشاهير **машҳур** нинг кўплиги.

машраб I مشرب сув ичиладиган жой, булоқ; **аҳли** ~ ичкичлар.

машраб II مشرب феъл, атвор.

машраба مشربه кўплиги **машориб** сув ичадиган идиш, чўмич.

машриқайн مشرقين Шарқ ва Ғарб.

машруб مشروب ичимлик.

машрут مشروط шартлашилган, келишиб қўйилган; ~ **бўлмақ** шартлашмоқ.

машруъ مشروع шаръий; ~ **йасамақ** шариат қонунларига бўйсундирмоқ.

машруъий مشروعی шаръий; ~ **лаззат** шаръий лаззат.

машруҳ مشروح шарҳланган, изоҳланган; ~ **битилмак** шарҳланмоқ, шарҳлаб ёзмоқ; ~ **адо қилмақ** шарҳлаб ёзмоқ.

машшота مشاطه келинга ясатиб оро берувчи аёл; ~ **йи чарх** фалакнинг оро берувчиси; ~ **йи сунъ** моҳир безакчи.

машъал مشعل ва **машъала** مشعله кўплиги **машойил** учига мойли латта ўралиб ёритиш ёки ўт қўйиш учун ишлатиладиган таёқ; ~ **и меҳр** қуёш шуъласи.

машъала مشعله **машъал** га қ.

машъалафруз مشعلافروز машъал ёқувчи.

машъуф مشعوف 1) хурсанд, мафтун; 2) қаттиқ севган, ошиқи беқарор бўлган; қаттиқ берилган (ишга, кишига); ~ **эрмак** қаттиқ берилмоқ (ишга, кишига). ~ **бўлмақ**, ~ **ўлмақ** мафтун бўлмоқ, қаттиқ севмоқ.

машғал مشغل ва **машғала** مشغله кўплиги **машоғил** иш, юмуш.

машғала مشغله **машғал** га қ.

машҳад مشهد шаҳид ўлганнинг қабри; ~ **тоши** шаҳид ўлганнинг қабр тоши.

машҳуд مشهود кўрилган, кузатилган, гувоҳлик қилинган; ~ **бўлмақ** гувоҳлик қилмоқ.

машҳун مشحون 1) тўлдирилган, тўла; 2) тузилган.

машҳур مشهور кўплиги **машоҳир** таниқли, довруқли.

маъбад معبد ибодатхона.

маъбуд معبود илоҳ, худо; бут; ~ **и ҳақиқий** Оллоҳ.

маъво ماءوی бошпана.

маъдалат معدلت адолат.

маъдан معدن кўплиги **маодин** кон; ~ **и сидқ** тўғрилик кони.

маъдум معدوم йўқ бўлган; ~ **бўлмақ** йўқ бўлмоқ; ~ **этмак**, ~ **қилмоқ** йўқ қилмоқ.

маъжар معجر чачвон.

маъжуба معجوبه ажойиб, ажабланарли.

маъжуннок معجون ناك қора дори ичувчи.

маъзарат معذرت тўғриси **маъзират**.

маъзират معذرت кечириш; оқлаш.

маъзул معزول ҳайдалган, четлатилган (хизматдан), ~ **эрмак** ҳайдалмоқ (ишдан).

маъзуллуқ معزوللوق ҳайдалганлик, четлатилганлик (ишдан, хизматдан).

маъиййа معیه биргалик; ~ **йи муаббад** мангу биргалик.

маъин معین салқин; **мойи** ~ тошқин сув.

маъкул ماءکول ейдиган нарса, овқат, таом.

маъкус معکوس ағдарилган, тескари қилинган, тескари.

маълот معلات кўплиги **маолий** олий хислат, фазилат.

маълул معلول иллатли, касал; ~ **айламак** ожиз қилмоқ.

маълуф ماءلوف оддий, одатдагидек; ~ **ўлмақ** одатланмоқ.

маъман ماءمن бошпана, сақланиш жойи; ~ **тутмақ**, ~ **қилмақ** бошпана қилмоқ, ватан қилмоқ.

маъмур I ماءمور буюрилган, хизматчи; ~ **айламак** бўйсундирмоқ.

маъмур II معمور обод; ~ **бўлмақ** обод бўлмоқ; ~ **этмак** обод қилмоқ.

маъмура معموره обод жой.

маъмурлиғ I معمورليغ ободонлик.

маъмурлиғ II ماءموريغ бўйсундирилганлик.

www.ziyouz.com kutubxonasi

маънус ماءنوس таниш, яқин, ўрганилган; **~ бўлмақ** таниш-моқ, **~ қилмоқ** танитмоқ.

маъраз معرض намойишгоҳ, кўрсатиш жойи.

маърифат معرفت кўплиги **маъориф** 1) билим, фан; 2) маълумот, **~ у-л-лоҳ** Оллоҳни билиш.

маъруз معروض арз қилинган, баён қилинган: **~ бўлмоқ** баён қилинмоқ; **~ қилмақ** баён қилмоқ.

маъсар ماءثر ва **маъсара** ماءثره кўплиги **маъосир** **ях**-ши хислат фазилат.

маъсара ماءثره **маъсар** га қ.

маъсийат معصيت гуноҳ.

маъсум معصوم гуноҳсиз, тоза; **~ билмак** гуноҳсиз деб ҳисоб-ламоқ.

маътуф معطوف йўналган; эргашган; **~ келмак** эргашмоқ.

маъфу معفو кечирилган, афв қилинган; **~ бўлмақ**, **~ ўл**-мақ кечирилмоқ.

маъшар معشر йиғин, гуруҳ; **русул ~ и** пайғамбарлар гуруҳи.

маъшуф معشوف тўғриси **машъуф.**

маъҳуд معهود аҳд қилинган, келишилган; **~ қонда** ваъдага вафо.

маъҳудий معهودى келишилган, одатдаги; **~ албиса** одатдаги кийимлар.

мақарр مقر қароргоҳ; **~ топмақ** қарор топмоқ; **~ қилмақ** ўрнашмоқ.

мақбара مقبره кўплиги **мақобир** 1) қабр; 2) мозор.

мақбуз مقبوض ушланган; олинган (қамоққа); **~ бўлмақ** олинмоқ (қамоққа).

мақдам مقدم 1) келиш; 2) қадам: **~ и баракот** барака қадами; **хайра ~** қадамларига ҳасанот; **шариф ~** муборак қадам.

мақдур مقدور 1) имкони борича қўлдан келадиган куч етадиган; **~** ўлмақ кучи етмоқ; **куч ~ и** бор кучи бор; **улча ~** куч етганча.

мақлуб مقلوب ағдарилган, тескари.

мақобир مقابر **мақбара** нинг кўплиги.

мақол مقال 1) гапириш, сўзлаш; 2) сўз, гап.

мақолат مقالت кўплиги **мақолот** 1) гаплашиш, нутқ; 2) **ма**-қола, фасл, **аввалги ~** биринчи мақола.

мақолот مقالات **мақолат** нинг кўплиги.

мақом مقام кўплиги **мақомот** 1) ўрин, жой; 2) мусиқада куй номи.

мақомир مقامير тўғриси **муқомир.**

мақомлиғ مقامليغ даражали, мартабали; **бийик ~** юқори мартабали; **~ у мавлиди** турган ва туғилган ери.

мақомот مقامات **мақом** нинг кўплиги; авлиёлар, сўфиларнинг юриш-туришлари, ҳаёти.

мақосид مقاصد **мақсад** нинг кўплиги; **куллий ~ ға етмак** ҳамма мақсадларга эришмоқ.

мақрун مقرون 1) қўшилган боғлиқ; 2) яқин; **~ айламақ**, **~ қилмақ** яқинлаштирмоқ; **~ бўлмақ** яқинлашмоқ, қўшилмоқ.

мақсад مقصد кўплиги **мақосид** 1) қасд қилинган иш, истак, ният, 2) бориб етиш жойи.

мақсуд مقصود мақсад; **~ гули очилмақ мақсадга** эришмоқ, муродга етмоқ, **~ этмак** ният қилмоқ.

мақсум مقسوم 1) тақсимланган, бўлинган; ажратилган; **~** ўлмақ белгиланмоқ; 2) тақдир, қисмат.

мақтал مقتل 1) ўлдирилган жойи; 2) қатл қилиш, ўлдириш жойи.

мақтаъ مقطع 1) кесилган, майда бўлакларга бўлинган; 2) ғазалнинг охирги байти.

мақтул مقتول ўлдирилган, қатл қилинган; **~ бўлмак** қатл қилинмоқ, ўлдирилмоқ.

мақҳур مقهور 1) енгилган, мағлуб бўлган; **~ этмак**, **~ қил-мақ** мағлуб қилмоқ, енгмоқ.

мағбун مغبون алданган (нарса нархида); **~ кўнгул** адашган кўнгил.

мағз مغز мия; сўнгак **~ и**, **устухон ~ и** илик;

мағзлиқ مغزليق маъноли; **~ сўз** маъноли сўз.

мағзоба مغزابه мазава, совун кўпиги.

мағзуб مغضوب ғазабга учраган.

мағмум مغموم ғамгин.

мағок مغاك чуқур; пастқам.

мағора مغاره ғор.

мағфират مغفرت кечириш, гуноҳларни кечириш.

мағфур مغفور 1) марҳум, ўлган; 2) раҳматли, кечирилган; **~ нинг мадфани** марҳумнинг гўри.

маҳ مه **моҳ** га қ.

www.ziyouz.com kutubxonasi

маҳак محك олтин, кумуш кабиларнинг сифатини аниқлайдиган тош, синов тоши.

маҳбас محبس қамоқ.

маҳв محو 1) йўқотиш, йўқ қилиш; ~ **айламак**, ~ **этмак** йўқотмоқ, йўқ қилмоқ; 2) йўқолиш, йўқ бўлиш, ўчиш; ~ **бўлмак**, ~ **ўлмақ** йўқолмоқ, ўчмоқ.

маҳвата محوطه 1) ўралган жой, иҳота қилинган жой; 2) тўсиқ иҳота.

маҳд مهد 1) бешик; 2) тобут; 3) тахт.

маҳдий مهدی 1) туҳфа қилинган; 2) раҳбарликка олинган; тарбияга олинган; 3) 12-имомнинг исми.

маҳднишин مهدنشین тахтда ўтирувчи.

маҳдуда محدوده кўплиги **маҳдудот;** чегара.

маҳдудот محدودات **маҳдуда** нинг кўплиги; ~ **келмак** тугамоқ.

маҳжабин مه جبین 1) ой юзли; 2) гўзал маҳбуба.

маҳжуб محجوب ҳижобли, яширин; ~ **бўлмақ** яширинмоқ, пинҳон бўлмоқ.

маҳжублиғ محجوبلیغ пардали.

маҳжуд مهجود тунда бедор бўлган.

маҳжур مهجور ташлаб кетилган, айтилган; ~ **ўлмақ** айрилмоқ; ~ **этмак**, ~ **қилмақ** ташлаб кетмоқ, қолдирмоқ; айирмоқ.

маҳжурлуқ مهجورلوق айрилиқ.

маҳз محض 1) тоза, соф; ~ кизб ғирт ёлғон; 2) фақат ўзи, ўзгинаси учун; ~ **и беоқибатли** оқибатсизликнинг ўзи; ~ **и худо** худо учун.

маҳзал مهزل масхара, ~ **бўлмақ** масхара бўлмоқ, кулгу бўлмоқ.

маҳзар محضر 1) ҳозир бўлиш; 2) мажлис; 3) қарор.

маҳзуз محظوظ хурсанд, бахтиёр, мамнун; лаззатланувчи; ~ **бўлмақ**, баҳра олмоқ.

маҳин مهین манфур, жирканч; **мойи** ~ манфур, жирканч суюқлик (Қуръоннинг «Сажда» сурасида одамнинг яратилиши ҳақида гапирилганда шу ибора келади).

маҳкумвор محکوموار бўйсинганларга, тобеларга.

маҳл محل маҳал, муҳлат, муддат.

маҳлака مهلکه хатарли жой.

маҳлул محلول эритилган, суюлтирилган; **лаъли** ~ қизил май; ~ ўлмақ суюлтирилмоқ.

маҳмаса محمسه силла қуриш (очликдан).

маҳмиз مهمز отлиқ этигининг темир тепкиси.

маҳмил محمل маҳофа, кажава; ~ **боғламақ** сафарга отланмоқ; ~ **сурмак** сафар қилмоқ.

маҳмилнишин محملنشین маҳмилда ўтирувчи.

маҳмуд محمود мақталувчи.

маҳмул محمول 1) юкланган, ортилган; 2) ҳисобланган, нисбат берилган; ~ **қилмақ** нисбат бермоқ, ҳисобламоқ.

маҳобат مهابت 1) қўрқиш; 2) ҳайбат; ~ **солмақ** қўрқитмоқ.

маҳол محال кўплиги **маҳолот** қийин, оғир, мушкил.

маҳолваш محالوش қийин, мушкил.

маҳолик مهالك 1) хатарли жой, 2) хатар.

маҳолот محالات **маҳол** нинг кўплиги.

маҳор مهار жилов; **заврақ** ~ **и** қайиқ чилвири, арқони (боғлаб қўйиш учун).

маҳосин محاسن соқол ва мўйлаб.

маҳофа محافه кажава.

маҳпайкар مه پیکر **моҳпайкар** га қ.

маҳпора مه پاره **моҳпора** га қ.

маҳпўш مه پوش ойни ёпувчи.

маҳр مهر қалин пули; ~ **и** муажжал кечиктирилган, насия қалин пули.

маҳрам محرم яқин дўст, сирдош; ~ **и роз** яқин дўст, сирдош.

маҳрамлиқ محرملیق сирдошлик, яқинлик.

маҳрамойин محرمآیین мулойим, очиқ юз.

маҳрамона محرمانه дўстларча.

маҳрур محرور 1) ҳароратли, иссиғи бор; 2) қизиққон, жаҳлдор; ~ бўлмақ, ~ **ўлмақ** қизимоқ; қизиққонлик қилмоқ.

маҳрурлиқ محرورلیق ҳароратли, иситмали.

маҳруқ محروق куйган, ёнган; ёндирилган; ~ **бўлмақ** ёнмоқ, куймоқ.

маҳсуб: محسوب ~ **билмак** ҳисобда бор деб билмоқ.

маҳсус محسوس сезиларли, ҳис қиларли.

маҳсусот (кўплик) محسوسات ҳис-туйғулар.

маҳтоб مه تاب моҳтоб га қ.

www.ziyouz.com kutubxonasi

маҳфил محفل 1) йиғин, мажлис; 2) йиғин, мажлис **жойи; ~ и айш** айш жойи.

маҳфилоро محفل آرا мажлисни, йиғинни безатувчи.

маҳфуз محفوظ сақланадиган; ёдда сақланадиган; **~ айламак, ~ тутмақ** сақламоқ, асрамоқ.

маҳфуза محفوظه қўрғон.

маҳча مه چه ойча, кичкина ой; **~ йи туғ, ~ йи алам** байроқ учидаги кичкина ярим ой шакли.

маҳшар محشر қиёмат кунида одамлар йиғиладиган жой.

мезон میزان 1) ўлчов, оғирлик; 2) тарози; **~ тузмак** ўлчамоқ, тортмоқ; 3) посанги, мувозанат.

менг مینك хол.

менгиз مینکیز юз.

менлиг: مینکلیک **~ у сенлиг** меники, сеники дейишлик, ўзига тортишлик.

меҳмонсаро مهمان‌سرا меҳмонхона.

меҳна ва **миҳна** محنه касб, ҳунар.

меҳнат محنت кўплиги **миҳан** машаққат, қийинчилик.

меҳнатзада محنت‌زده машаққат чеккан, қийинчилик кўрган.

меҳнаткаш محنت‌کش заҳматкаш.

меҳр مهر 1) муҳаббат; 2) офтоб, қуёш.

меҳрваш مهروش қуёшдек.

меҳрибонваш مهربان‌وش меҳрибонларча.

меҳригийо مهرگیا ва **меҳригийоҳ** ўт, гиёҳ номи.

меҳригийоҳ مهرگیاه **меҳригийо** га қ.

меҳрпартав مهرپرتو қуёш нурли.

меҳрсон مهرسان қуёшдек.

меҳртоб مهرتاب Саратон буржи.

меҳтар مهتر 1) каттароқ, улуғроқ; 2) отбоқар.

мидод مداد 1) қалам; 2) сиёҳ; **~ и мушкий** қора қалам, **~ айламак** сиёҳ қилмоқ.

мидҳат مدحت мақтов, мақташ; **~ этмак** мақтамоқ.

мижа مژه киприк.

мижгон مژگان тўғриси **мужгон**.

мижмар مجمر ва **мижмара** مجمره хушбўй гиёҳлар тутатиладиган оташдон.

мижмара مجمره **мижмар** га қ.

мизроб مضراب нохун, медиатор.

мийон میان 1) ўрта; 2) бел.

мийонбаста میان بسته боғланган бел.

мийонгир میان گیر ўраб олувчи.

мил I میل 1) қалам, сурма; 2) найза учи; 3) кўр қилиш учун қиздирилган темир чўп, **~ тортмақ** кўр қилмоқ;

мил II میل узунлик ўлчов бирлиги.

мийруқ میروق тўғриси **майруқ**.

милал ملل **миллат** нинг кўплиги.

милк ملك **мулк** (ер, уй кабилар).

миллат ملت кўплиги **милал** 1) халқ; 2) бир динга мансуб кишилар жамоаси; 3) дин; **~ аҳли** мусулмонлар.

мин: من **наҳну ақраб илайҳи мин ҳабли-л-варид** биз унга (одамга) унинг бўйин томиридан яқинроқмиз («Қоф» сурасидан иқтибос).

минвол منوال қоида, йўсин, равиш.

мино مینا шиша ранг, зангори.

минокор میناکار шиша билан ишланган.

минокорлиғ میناکارلیغ шиша билан ишлаш, безаш.

минтақа منطقه ер юзининг бирор бир хусусияти билан ажралиб турадиган бўлаги, иқлим, кенглик; **~ хатти** минтақа (чегараларининг чизиғи).

мину مینو **мино** га қ.

минусиришт مینوسرشت кўк, зангори.

минфах منفخ босқон.

минқор منقار тумшуқ; **тайр ~ и** қуш тумшуғи.

минқош منقاش 1) мўйчинак, қош юлғич; 2) наққошнинг пичоғи.

минҳож منهاج 1) йўл (кўча); 2) йўл-йўриқ, режа.

миод میعاد муддат, муҳлат; **~ дин ўткармак** муҳлатдан ўтказмоқ, кечиктирмоқ.

мирак میرک она томонидан шаҳзода бўлғуси киши.

мирзо میرزا ота томонидан шаҳзода бўлғуси киши.

мирохўр میراخور отбоқарлар бошлиғи.

www.ziyouz.com kutubxonasi

миръот مرآت кўплиги маройо кўзгу; ~ гетинамо оинайи жаҳон; ~ и роз сирларни кўрсатувчи кўзгу.

мирҳожлик میرحاجلیق бош ҳожилик.

мисбоҳ مصباح чироқ.

мисвок مسواك тиш чўтка; исбаъни ~ қилмак ҳайрон қолмоқ.

миск مسك мушк.

мискиййату-ш-шамойим مسكيةالشمايم мушк иси.

мискин مسكين кўплиги масокина бечора.

мисл مثل кўплиги амсил 1) ўхшаш, 2) каби.

мисмор مسمار 1) мих; 2) пона.

мисол مثال кўплиги амсила ўхшаш.

мисос مساس суркалиш, тегиниш.

мисоқ ميثاق 1) шартнома, келишув; 2) ваъда.

мисоҳат مساحت тўғриси масоҳат.

миср مصر кўплиги амсор 1) катта шаҳар; 2) мамлакат; 3) давлат номи.

мистар مسطر чизғич.

мисх مسخ кўплиги мусух кирган, айланган (мас., бирор ҳайвон суратига).

мифтоҳ مفتاح 1) калит, очқич, 2) Юсуф Саккокийнинг маъно илмига оид «Мифтоҳу-л-улум» китобининг қисқа номи.

михдўз میخدوز михланган; ~ айламак михламоқ.

мишкот مشكات токча, чироғпоя.

миқнаъ مقنع чачвон.

миқроз مقراض қайчи.

миғ میغ булут.

миҳан محن меҳнат нинг кўплиги.

миҳаффа محفه маҳофа, кажава.

миҳбара محبره сиёҳдон.

миҳна محنه меҳна га қ.

миҳод مهاد кўрпа-тўшак, ўрин.

мо ما сув; мойи маъин салқин сув.

мо арафнок ماعرفناك биз сени танимадик.

мода ماده урғочи.

модарзод مادرزاد туғма, туғилишдан.

модда ماده кўплиги мавод жисм.

модиҳ مادح мақтовчи, маддоҳ.

мозий ماضی ва мозийа ўтмиш.

мозийа ماضيه мозий га қ.

мо зоғ مازاغ алданмади; кўзи ~ топти кўзи алданмади («Нажм» сурасидан иқтибос).

моида مائده дастурхон.

мойа مايه 1) моҳият, асос, сабаб; 2) сармоя, пул.

мойадаст مايه دست қудратли.

мойасанж مايه سنج савдолашувчи.

мойасиз مايه سيز пулсиз.

мо кадар ماكدر лойқа, тиниқ эмас; аййуҳо-с-соқий лано даъ мо кадар хуз мосафо эй соқий бизга (майнинг) лойқасини эмас, тиниғини бер.

мокийон ماكيان товуқ.

мокис ماكس турувчи, туриб қолувчи; ~ бўлмақ туриб қолмоқ, тўхтамоқ.

мол مال кўплиги амвол бойлик, мулк.

молик مالك эга, соҳиб; ~ и жаббор золим подшоҳ, Оллоҳ.

молиш مالش сиқиш, ишқалаш, эзиш, ~ и ҳажр айрилиқ азоби.

моло مالا тўла, кўп.

мо ло йутоқ مالايطاق тоқат қилиб бўлмайдиган.

мо мазо مامضی ўтган нарса, ҳодиса.

монавий مانوی Моний га мансуб; коргоҳи ~ Моний устахонаси.

монанд مانند ўхшаш.

монандсиз ماننديسز мислсиз.

монийрақам مانی رقم Моний чизган нақш, суратдек.

мониъ مانع кўплиги мавониъ тўсиқ.

мор مار илон.

мо сабақ ماسبق илгари ўтган нарса.

мосафо ماصفا тиниқ; мокадар га қ.

мо сиво ماسوا бошқа, бўлак; мо сиво-л-лоҳ Оллоҳдан бошқа ҳеч нарса, Оллоҳнинг ўзигина.

www.ziyouz.com kutubxonasi

мотамкада ماتم کده мотом тутилган жой, мотамхона.

мотамсаро ماتم‌سرا мотамхона, азахона.

мотаро ماترى кўриб турганинг.

мотағо ماطغى олазарак бўлмади, адашмади, («Нажм» сурасидан иқтибос); **мо зоғ** га қ.

мофи-з-замир ما فى الضمير кўнгилдагини.

мофиҳо مافيها ундаги, унинг ичидаги; **дунёву мо фиҳо** дунё ва ундаги бор нарсалар.

мофот مافات ўтмиш, ўтиб кетган ишлар, ўтмиш ишлар.

мо халақа-л-лоҳ ما خلق الله Оллоҳ яратган нарсалар.

мошаро مـاشرا қон хуружи ва ҳарорат чиққан пайтида пайдо бўладиган яранинг тури, захм, қонли яра.

мошийа ماشيه кўплиги **мавоший** мол, ҳайвон.

мошита ماشطه келинни тараб, безовчи аёл.

мошура ماشوره 1) арқон тўқишда ишлатиладиган кичик най ёғочнинг номи; 2) ўт олдиришда ишлатиладиган най; 2) ичи кавак чўп, умуман ичи кавак нарса;

моқабл ماقبل аввалги, олдинги.

моҳ ماه ва **маҳ** مه ой (йилнинг бўлаги); **солу** ~ йилу ой; 2) Ой (сайёра); **хуршеду** ~ қуёш ва ой; ~ **и** Канъон Юсуф пайғамбар.

моҳазар ماحذر бор нарса, тайёр нарса.

моҳи ماهى балиқ.

моҳийон ماهيان **моҳи** нинг кўплиги.

моҳпора ماهپاره 1) ой мисол; 2) гўзал.

моҳпайкар ماهپيكر 1) ой сурат; 2) гўзал.

моҳрух ماهرخ ой юзли.

моҳрухсор ماهرخسار 1) ой юзли; 2) гўзал.

моҳтоб ماهتاب 1) ой нури; 2) ой.

моҳур ماهور куй, мақом, номи.

муаббад موءبد ҳамиша, абадий.

муаббир معبر тушни таъбир қилувчи, туш йўювчи.

муадд معد тайёрланган, тайёр; ~ **бўлмоқ** тайёр бўлмоқ.

муаддаб مؤدب одобли.

муаддий مؤدى тўловчи (мас., солиқ).

муажжал I مؤجل 1) кейинга сурилган, пайсалга солинган, секинлаштирилган; 2) насия; **маҳри** ~ насия қалин пули.

муажжал II معجل тезлаштирилган, шошилинган; шошилинч.

муаззаз معزز азиз, иззатли; ~ **бўлмақ** иззатли бўлмоқ.

муаззам معظم 1) катта, улуғ; 2) ҳурматли.

муаззий مؤذى азият етказувчи.

муаккад مؤكد 1) таъкидланган, тасдиқланган; 2) қайд қилинган, қайтарилган; ~ **ўлмақ** қайд қилинмоқ, қайтарилмоқ.

муаккал مؤكل тўғриси **муваккил.**

муаллақ معلق осилиб қолган; ~ **урмақ** ҳавода айланмоқ, осилиб айланмоқ.

муалло معلا юксак; баланд.

муаммил مؤمل умид қилувчи.

муанбар معنبر хушбўй, анбар ҳидли.

муаннас مونث аёллик жинсига тегишли (женский род).

муарриф معرف билдирувчи, танитувчи, таърифловчи; ~ **ўлмақ** билдирмоқ, танитмоқ.

муаррих مؤرخ тарихчи.

муарро معرى холи, озод; ~ **бўлмақ** холи бўлмоқ.

муаскар معسكر ўрда, лашкаргоҳ.

муассир مؤثر таъсирли; ~ **бўлмақ** таъсирланмоқ.

муасфар مؤصفر сариқ; **гули** ~ сариқ гул, заъфар гули.

муаттал معطل 1) кейинга қолган, кечиккан, чўзилган (вақтда); ~ **бўлмақ** чўзилмоқ. 2) бекор.

муатталлиқ معطلليق 1) кейинга қолишлик, кечикишлик, чўзилишлик (вақтда); 2) бекорчилик.

мубаддал مبدل ва **мубтадол** ўзгартирилган, алмаштирилган, айланган; бўлмақ ўзгармоқ, айланмоқ.

мубаййан مبين 1) баён қилинган, аён бўлган; 2) баён.

мубарро مبرى маҳрум; ҳайдалган, чиқариб юборилган; ~ **айламак маҳрум қилмоқ;** чиқариб юборилмоқ.

мубаррот مبرات хайрия; ~ **буқъалари хайрия ерлар.**

мубарҳан مبرهن далилланган, исботланган, ~ **қилмақ** далилламоқ, исботламоқ.

мубассир مبصر эътибор берувчи, диққат қилувчи.

мубдиъ مبدع 1) яратувчи; 2) тангри.

www.ziyouz.com kutubxonasi

мубкий مبكى йиғлатувчи.

мубойанат مباينت фарқланиш, мутаносибликнинг йўқлиги.

мубориз مبارز жангчи.

мубоҳ مباح 1) жоиз, раво кўрилган; фиқҳда бирор амалнинг ҳалол ва ҳаромлигидаги тенглик.

мубоҳаса مباحثه баҳслашиш; ~ **қилмақ** баҳслашмоқ.

мубоҳий مباحى 1) фахрланувчи; 2) шарафли.

мубоҳот مباهات 1) мағрурлик; 2) ғурур, шараф; ~ **айламак** ғурурланмоқ; ~ **қилмақ** мақтанмоқ, мағрурланмоқ.

мубоҳотгуна مباهات گونه мақтаниш; ~ **қилмақ мақтанмоқ.**

мубрам مبرم хира, тихир; ~ **гадо** хира гадой.

мубтадал مبتدل мубаддал га қ.

мубтадий مبتدى 1)бошланғич; 2) янги бошловчи.

мубтадиъ مبتدع бидъатчи, қонун бузувчи.

мубтаҳиж مبتهج хурсанд бўлувчи, шод бўлувчи, ~ **бўлмақ** хурсанд бўлмоқ.

мубҳам مبهم 1) ноаниқ, мужмал; 2) яширин, сирли.

мубҳамлиқ مبهمليق ноаниқлик, сирлилик.

муваддат مودت тўғриси **маваддат.**

муважжаҳ موجه мақбул, эътиборга олса бўладиган; ~ **сўзламак** мурожаат қилмоқ (сўз билан).

мувazzaф موظف вазифага тайинланган; ~ **бўлмақ** тайинланмоқ (вазифага).

мувazzаъ موزع тақсимланган; ~ **қилмақ** тақсимламоқ.

муваккил موكل вакил.

мувaллаҳ موله саргашта, йўлдан озган, мажнун; ~ **чарх** саргашта чарх.

мувасвас موسوس васваса қилувчи; восвос.

мувашшаҳ موشح безалган.

муваҳҳиш موهش 1) ваҳшатли, ёввойи; 2) қўрқинчли, киши яшамайдиган жой.

мувозабат مواظبت эътибор бериш, қараб юриш; ~ **кўргазмак** эътиборли бўлмоқ.

мувози موازى баробар, тенг.

муволот موالات узлуксиз равишда кетма-кет бажариш.

мувонасат موانست дўстлик, яқинлик.

мувосалат مواصلت дийдор кўришиш.

мувосо مواسا ёрдам, мадад.

мувофақат موافقت мувофиқлик; ~ **қилмақ келишмоқ;** ~ **кўргузмак** келишмоқ.

мудаввар مدور доира шаклли, юмалоқ.

мудаввин مدون девон тузувчи.

мудаққиқ مدقق диққат билан текширувчи, тасдиқ қилувчи.

мудбир مدبر бахтсиз, бечора.

муддаий مدعى даъвогар.

мудир مدير айлантирувчи, юргизувчи.

мудиқ مدق диққатли; ~ **бўлмоқ** диққатли бўлмоқ.

мудмин مدمن берилиш, муккасидан кетиш.

мудовамат مداومت давом эттириш; ~ **қилмақ** давом эттирмоқ.

мудово مداوا даволаш, ~ **айламак** даволамоқ.

мудом مدام 1) ҳамиша; 2) шароб, май.

мудоро مدارا 1) мулойимлик; илтифот, ҳурмат; 2) тийиниш (ўзини) тутабилишлик; 3) дўстликнинг ташқи белгиларини кўрсатиш; юзаки дўстлик қилиш; ~ **айламак** тийинмоқ; ~ **бўлмоқ** дўстлик белгиларини билдирмоқ.

мудоҳана مداهنه мунофиқлик.

мудрак مدرك англанган, идрок қилинган.

мудғам مدغم 1) яширинган пинҳон бўлган (бирор нарса ичида); ассимиляция.

мужа مژه киприк.

мужавваз مجوز ижозат берилган, рухсат этилган.

мужавваф مجوف кавак, ичи бўш; ~ **гўй** ичи бўш коптоқ.

мужаввид مجود қироат илмининг олими.

мужадвал مجدول жадвалланган.

мужалло مجلا 1) жилоли, ярқираган; 2) сайқал берилган; ~ **қилмақ** ярқиратмоқ, жило бермоқ.

мужаррад مجرد 1) якка, ёлғиз; 2) бўйдоқ; 3) дунё лаззатларидан кечган, сўфий.

мужгон مژگان киприклар.

мужда مژده хушхабар.

муждагоний مژدگانى суюнчи.

www.ziyouz.com kutubxonasi

мужиб مجب сабаб, важҳ.
мужид مجد жаҳд қилувчи; тиришувчи; тиришқоқ.
мужмал مجمل қисқа, мухтасар; ~ битилмак қисқа ёзилмоқ.
мужмалан مجملا қисқача.
мужовир مجاور 1)қўшни; 2) авлиё мақбараси ёнида яшовчи; ~ **бўлмақ** қўшни бўлмоқ; авлиё мақбараси ёнида яшамоқ.
мужодала مجادله 1) олишиш, жанжаллашиш; ~ **қилмақ** олишмоқ, баҳслашмоқ; 2) мунозара.
мужоласат مجالست ҳамсуҳбат бўлиш, бирга ўтириш.
мужоҳада مجاهده кўплиги **мужоҳадот** тиришиш, ғайрат; ~ **қилмоқ** тиришмоқ, ғайрат қилмоқ.
мужоҳадот مجاهدات **мужоҳада** нинг кўплиги.
мужоҳид مجاهد 1) шаҳид, ғозий; 2) нафсни ўлдирувчи; ~ **бўлмақ** 1) шаҳид бўлмоқ; 2) нафсни тиймоқ.
мужрим مجرم айбли, жиноий; ~ **и содиқ** тўғри сўз жиноятчи.
мужримвор مجرموار айблиларча; **бўйни ~ осилмак** айбли бўйнига олмоқ, уялмоқ.
мужтабо مجتبی танланган, саралаб, олинган.
мужтамиъ مجتمع тўпланган, жам бўлган; ~ **бўлмақ** жам бўлмоқ.
мужтаниб مجتنب четланувчи, парҳез қилувчи; ~ **ўлмақ** четланмоқ, ўзини тиймоқ.
мужтаҳид مجتهد ҳаракат қилувчи, ғайратли.
музаййад مزيد илова қилинган.
музаййан مزين безалган, зийнатланган; ~ **бўлмақ** безалмоқ; ~ **қилмақ** безамоқ.
музаййин مزين безатувчи, зийнатловчи.
музаккий مزكى айбсиз, покиза.
музаккир مذكر эслатувчи; **мажлис ~ и** йиғин воизи.
музахрафот مزخرفات уйдирма гаплар.
музаъфар مزعفر заъфарон; сариғ.
музаҳҳаб مذهب олтин суви юргизилган.
музд مزد хизмат ҳақи, иш ҳақи.
муздпарвар مزدپرور иш ҳақи тўғри тўланишининг ҳомийси.
муздур مزدور батрак, мардикор, ёлланма ишчи; ~ **и шабон** ёлланма чўпон.

муздурлуқ مزدورلوق мардикорлик.
музий موذى азият берувчи, қийновчи.
музийот موذيات (кўплик): **уқтилу-л ~** азият берувчиларни ўлдиринглар.
музир مضر зарар етказувчи.
музлима مظلمه кўплиги **мазолим** 1) зулм қилиш, эзиш 2) шикоят.
музмар مضمر 1) яширин, беркинган, пинҳон бўлган; 2) дилда тутилган; ўйда тутилган.
музмаҳил مضمحل йўқ бўлган, кўздан ғойиб бўлган; ~ **бўлмақ** йўқ бўлмоқ.
музоаф مضاعف иккинчи марта; ~ **демак** иккинчи марта гапирмоқ
музоб مذاب 1) эритилган; 2) суюқ; **лаъли ~** шароб.
музод مزاد ким ошди савдоси.
музоф مضاف қўшилган, бириккан, тиркалган.
музоҳим مزاحم қийинчилик туғдирувчи, танглик яратувчи.
музоҳир مظاهر ёрдам қилувчи, қўлловчи.
музтар مضطر 1) мажбур қилинган; 2) сиқиштирилган, изтиробга солинган.
музтариб مضطرب изтиробланган, изтиробли, ~ **бўлмақ** изтироб чекмоқ.
музҳик مضحك 1) кулгили, қизиқ; 2) қизиқчи, кулдирувчи.
музҳир مظهر зоҳир қилувчи.
мукавванот (кўплик) مكونات мавжудот, махлуқот.
мукаддар مكدر 1) хира; 2) ранжиган; ~ **этмак** хира қилмоқ, ранжитмоқ.
мукаййиф مكيف кайф берувчи, маст қилувчи.
мукаллал مكلل 1) тожланган, тож кийгизилган; 2) безатилган, зийнатланган; ~ **қилмоқ** безамоқ.
мукаррар مكرر такрорланган, қайтарилган; ~ **бўлмақ** такрорланмоқ.
мукаҳҳал مكحل сурма сурилган, сурмали.
мукнат مكنت 1) имкон; 2) қобилият; куч, қудрат.
мукобара مكابره кибрланиш, кеккайиш.
муколама مكالمه гаплашиш, суҳбат; ~ **қилмақ** гаплашмоқ.
мукотабат مكاتبت хат ёзишиш.

12—2509

www.ziyouz.com kutubxonasi

мукошиф مکاشف кашф этувчи.
мукрим مکرم меҳрибон.
муктасаб مکتسب касб билан топилган маош.
муктасиб مکتسب ишлаб топувчи, тирикчилиги касб билан ўтувчи.
мул مل май, шароб.
мулавван ملون ранг-баранг; ~ **қилмақ** бўямоқ.
мулаввас ملوث ифлос, булғоқ, кир; ~ **айламак** ифлос қилмоқ, булғамоқ.
муламмаъ ملمع ола-була, ранг-баранг.
мулаххас ملخص 1) чиқариб олинган (қисқа мазмун учун), қисқа баён; 2) қисқа, ихчам.
мулк ملك кўплиги **амлок** мол, бойлик.
мулкат ملكت давлат, мамлакат.
мулкиййат ملكيت хусусий мулк.
мулкорой ملك آرای давлатга оро берувчи.
мулкпаноҳ ملكپناه подшоҳ.
мулоиб ملاعب **мулоъиб** га қ.
мулойамат ملايمت мулойимлик, юмшоқлик.
мулойаматомиз ملايمت آميز мулойимлик.
мулосиқ ملاصق бириктирилган, қўшилган, киргизилган; ~ **айламак** киргизмоқ.
мулоъиб ва мулоиб ملاعب 1) ўйинчи; 2) қизиқчи.
мулоқий ملاقى учратувчи; ~ **бўлмақ** учрашмоқ.
мулоҳиз ملاحظ мулоҳаза қилувчи, ўйлаб иш кўрувчи; ~ **бўлмақ** фикр қилмоқ, ўйламоқ.
мулсақ ملصق ёпишган, қўшилган.
мултаз ملتذ лаззатланган.
мултамас ملتمس илтимос қилинган, сўралган; ~ **қилмақ** илтимос қилмоқ.
мултафит ملتفت илтифот қилувчи; ~ **бўлмақ** илтифот қилмоқ.
мулукона ملوكانه шоҳларча, шоҳона.
мулҳам ملهم илҳомланган; ~ **и ғайб** тангридан келган илҳом; ~ **айламак** илҳомлантирмоқ.
мулҳақ ملحق қўшилган, боғланган; ~ **айламак** қўшмоқ, боғламоқ; ~ **бўлмоқ** қўшилмоқ, боғланмоқ.

мумаййиз مميز 1) оқу қоранинг фарқига етувчи; 2) оқил.
мумид ممد ёрдамчи, мададкор.
мумил ممل зерикарли, толиқтирувчи.
мумкинот (кўплик) ممكنات мумкинликлар.
мумос مماس туташган, ёпишган.
мумтад ممتد чўзилувчи; давомли, чўзилган.
мумталий ممتلى тўла; ~ **бўлмақ** тўлмоқ.
мумтаниъ ممتنع 1) ман қилинган; тақиқланган; 2) иложи йўқ; ~ **бўлмақ** тийилмоқ; иложсиз бўлмоқ; ~ **қилмақ** ман қилмоқ.
мумтаҳан ممتحن имтиҳон қилинган, синалган.
мумтоз ممتاز танланган, сараланган; ~ **бўлмақ** юқори қўйилмоқ; ~ **этмак** ажратмоқ.
мунаввим منوم ухлатувчи.
муназзаҳ منزه тоза, соф, ҳеч нарса аралашмаган; ~ **бўлмақ** тозаланмоқ.
мунаққаш منقش нақшланган, нақшли.
мунаққаҳ منقح 1) тозаланган; 2) тўғриланган.
мунбасит منبسط 1) очиқ; 2) хурсанд, шод; ~ **бўлмақ** шодланмоқ.
мунг مونك қайғу, алам.
мунгалмақ مونكالماق ғамгин бўлмоқ.
мунгланмақ مونكلانماق қайғуланмоқ.
мунглашмак مونكلاشماك ҳасратлашмоқ.
мунглуғ مونكلوغ қайғули, ғамли.
мунграймак مونكرايماك қайғуга ботмоқ.
мунграшмак مونكراشماك мунгли йиғламоқ.
мунгуз مونكوز шох, мугуз.
мунда مونده бунда; бу ерда.
мундариж مندرج дарж қилинган, киритилган.
мундафиъ مندفع қайтарилган, дафъ қилинган; ~ **қилмақ** қайтармоқ, дафъ қилмоқ.
мунжамид منجمد қотган, музлаган.
мунжар منجر бориб етган, тақалган; ~ **бўлмақ** бориб етмоқ, тақалмоқ.

www.ziyouz.com kutubxonasi

мунзавий منزوی хилват топган (дунё ишларидан); ~ **бўлмақ** 1) хилват топмоқ; 2) ибодат қилмоқ.

мунзал منزل осмоний, осмондан тушган.

мункасиф منکشف тутилган (қуёш, ой); ~ **бўлмақ** тутилмоқ (қуёш, ой).

мункир منکر инкор қилувчи, рад этувчи; ~ **бўлмақ**, ~ **ўлмақ** инкор қилмоқ, рад этмоқ.

мунодий منادی жарчи; ~ **қилмақ** жар солмоқ, чақирмоқ.

муножот مناجات ёлбориш, ~ **айламак**, ~ **қилмақ** ёлбормоқ.

мунозаат منازعت жанжал, низо.

муносафа مناصفه тенг иккига бўлиш.

мунофий منافی йўқ қилгучи.

мунофиқшева منافقشیوه иккиюзламаликни одат қилган.

муноқаша مناقشه олишув, жанжал; ~ **қилмақ** жанжаллашмоқ, олишмоқ.

мунсариф منصرف ўзгариш, йўналиш, кўчиш; ~ **бўлмақ** йўналмоқ; ўзгармоқ.

мунсиз مونسیز бусиз.

мунсиф منصف инсофли.

мунсифлиг منصفلیغ инсофлилик.

мунтабиқ منطبق мувофиқ, лойиқ, мос.

мунтасиб منتسب тегишли, мансуб; алоқадор; ~ **бўлмақ** мансуб бўлмоқ, тегишли бўлмоқ.

мунтафий منطفی сўнган, ўчган; ~ **бўлмақ** сўнмоқ, ўчмоқ.

мунтафиъ منتفع фойдаланувчи, баҳраманд; ~ **бўлмақ** фойдаланмоқ, баҳраманд бўлмоқ.

мунтахаб منتخب танланган, сараланган; ~ **айламак**, ~ **қилмақ** танламоқ.

мунташир منتشر ёйилган, таралган; ~ **бўлмақ** ёйилмоқ; маълум бўлмоқ; ~ **қилмақ** ёймоқ.

мунтақил منتقل ўтувчи, кўчувчи; ~ **бўлмақ**, ~ **ўлмақ** 1) ўтмоқ, кўчмоқ; 2) ўлмоқ.

мунтақимлиқ منتقملیق қасоскорлик, ўч олишлик.

мунтаҳо منتها 1) тугатилган, охирига етказилган; 2) охир, сўнг, интиҳо.

мунтиж منتج натижа берувчи, натижали.

мунфаил منفعل уялган, хижолат бўлган; ~ **бўлмақ** уялмоқ; ~ **қилмақ** уялтирмоқ, хижолат қилмоқ.

мунфак منفك ажратилган, бўлак-бўлак қилинган, ~ **этмак** ажратмоқ, бўлак-бўлак қилмоқ.

мунфарид منفرد 1) ёлғиз; 2) бўйдоқ.

мунхасиф منخسف тутилган (ой), тўсилган.

муншаъ منشاء ёзилган, битилган.

мунший منشی 1) хат тузувчи, иншо қилувчи; 2) котиб.

муншо منشا тўғриси **муншаъ**.

мунъатиф منعطف қайрилган, бурилган; ~ **қилмақ** бурмоқ, қайирмоқ.

мунъақид منعقد (аҳду паймон билан) боғланган.

мунъим منعم 1) хайр-эҳсон қилувчи, сахий.

мунқалиб منقلب агдарилган, тўнкарилган, йиқитилган; райи, фикри ўзгарувчи.

мунқалибваш منقلبوش ўзгаргандек.

мунқасам منقسم бўлинган.

мунқасим منقسم бўлувчи, қисмларга ажратувчи; ~ **қилмақ** бўлмоқ.

мунқатиъ منقطع узилган, ажралган, кесилган; ~ **бўлмақ** узилмоқ; ~ **қилмақ** узмоқ, кесмоқ.

мунқод منقاد итоат қилувчи, бўйсунувчи; ~ **қилмақ** бўйсундирмоқ.

мунҳадам منهدم бузилган, вайрон бўлган; ~ **бўлмақ** бузилмоқ.

мунҳазам منهزم қочган; ~ **қилмақ**, ~ **этмак** **қочирмоқ** (душманни).

мунҳаний منحنی эгри, қийшиқ.

мунҳариф منحرف 1) ўзгарувчи; 2) адашган; ~ **бўлмақ** адашмоқ.

мунҳасир منحصر боғланган; мансуб, қўшиб олинган; ~ **айламақ** қўшиб олмоқ.

мунҳат منحط тубанлаштирилган, пасайтирилган; ~ **айламак** тубанлаштирмоқ; паст қилмоқ.

мунҳий منهی даракчи, хабар берувчи; ~ **йи роз** сир очувчи.

муовадат معاودت қайтиш; ~ **қилмақ** қайтиб келмоқ.

муовин معاون ёрдамчи, мададкор.

муолажа معالجه даволаниш, илож қилиш; ~ **қилмақ** даволамоқ.

муолиж معالج даволовчи, илож қилувчи.

муомала معامله кўплиги **муомалот** ўзаро муносабат.

www.ziyouz.com kutubxonasi

муомалапардоз معامله پرداز муомалани келиштириш; ~ **қилмақ** яхши муомала қилмақ.
муомалот معاملات **муомала** нинг кўплиги.
муораза معارضه ўзаро қаршилик кўрсатиш.
муосий معاصى исёнчи, гуноҳкор.
муосир معاصر асрдош, замондош; ~ **бўлмақ** замондош бўлмоқ.
муотаб معاتب таънага қолган.
муохаза مواخذه жазо.
муошир معاشر 1) ҳамдам, ҳамсуҳбат; 2) дўст.
мураббаъ مربع тўртлашган; ~ **ўлтирмак** чордана қуриб ўтирмоқ.
мураввақ مروق сизилган, тиниқ.
мураввах مروح жонбахш.
муразо مرضا тўғриси **марзо**.
мураккаб مركب таркиб топган, тузилган; ~ **айламак,** ~ **қилмақ** бириктирмоқ, қўшмоқ.
мурассаъ مرصع безалган (қимматбаҳо тошлар билан); ~ **этмак,** ~ **қилмақ** безамоқ (қимматбаҳо тошлар билан).
мурассаъпўш مرصع پوش қимматбаҳо кийим кийган.
мураттаб مرتب тартибга солинган.
мураффаъ مرفع тинч, осуда, осойишта.
мураққаъ مرقع 1) ямоқли; 2) дарвешларнинг кийими, жанда.
мураққаъпўш مرقع پوش жанда кийган.
мурағғиб مرغب рағбатлантирувчи.
мурдадиллиқ مرده دلليق 1) жонсизлик; 2) ҳиссизлик, бетаъсирлик.
мурдор مردار ўлимтик.
мурдорлиқ مرداليق ўлимтиклик.
муржиъ مرجع сақлаб қўйилган, кейинга қолдирилган.
мурид مريد истаганини қила олувчи.
муриқ مرق завқли, мароқли.
мурод مراد кўплиги **муродот** ният, мақсад.
муродот مرادات **мурод** нинг кўплиги.
мурожаат مراجعت қайтиш, қайтиб келиш.
муроот مراعات диққат, эътибор, ҳурмат.

муросо مراسا келишиш, муроса қилиш.
мурофаа مرافعه даъволашиш; ~ **йи шаръий** шаръий даъво.
муроқаба مراقبه 1) кузатиш; 2) мушоҳада қилиш.
муроқиб مراقب кузатувчи; ~ **ўлтирмақ** кузатмоқ.
мурсал مرسل кўплиги **мурсалин** 1) юборилган; 2) пайғамбар; ~ эрмак юборилмоқ.
мурсалин مرسلين **мурсал** нинг кўплиги 2) ...
мурсаъ مرصع тўғриси **мурассаъ.**
муртад مرتد диндан қайтган.
муртакиб مرتكب 1) киришган, бўйнига олган, зиммасига олган; 2) гуноҳкор.
муртафиъ مرتفع 1) баланд, юксак; 2) кўтарилган, йўқ қилинган, четлатилган; ~ **бўлмақ** юксалмоқ; кўтарилмоқ; ~ **кўрмак** йўқ деб билмоқ.
муртоз مرتاض риёзат, чекувчи, сўфий, дарвеш, қаландар.
мурур مرور ўтиш, кечиш; ~ **айламак** ўтмоқ; ~ **ўлмақ** юрмоқ.
муршид مرشد муридларнинг маънавий раҳбари; 2) пир.
муршидий مرشدى пир.
мург مرغ қуш; товуқ.
мурғобий مرغابى ўрдак.
мусаббаб مسبب сабабли.
мусаббат مثبت **мусбат** га қ.
мусаввада مسوده китоб ёки ёзилган бирор нарсанинг қоралама нусхаси.
мусаввар مصور тасвирланган, гавдаланган; ~ **этмак** ёзмоқ, тасвирламоқ.
мусаввир مصور сурат чизувчи, рассом.
мусаддас مسدس 1) олти қиррали; 2) шеър тури.
мусаддир مصدر бош қилиб тайинланган; **ҳофиздин** ~ **га** ҳофизларнинг бошлиғига.
мусаддиъ مصدع безовта қилувчи.
мусажжал مسجل рўйхатга олинган; ~ **бўлмақ** рўйхатга олинмоқ.
Мусайлама مسيلمه пайғамбарлик даъвосини қилган бир арабнинг номи; ~ **йи каззоб** ёлғончи Мусайлама.
мусайқал مصيقل сайқаллаkган, жилоланган; ~ **айламак** сайқалламоқ.

www.ziyouz.com kutubxonasi

мусаллам مسلم таслим бўлган, бўйсунган; ~ **тутмақ** бўйсундирмоқ.
мусалламлик مسلمليق бўйсунишлик.
мусаллат مسلط 1) ҳукмронликни бериш; 2) гиж-гижлаш, қарши қўйиш; ~ **қилмақ** бош қилиб қўймоқ, қарши қўймоқ.
мусаллий مصلى намоз ўқувчи, намозхон; ~ **бўлмақ** намоз ўқимоқ.
мусалло مصلى жой намоз.
мусалсал مسلسل ҳалқа-ҳалқа ўралган (арқон), занжир мисол ўрилган соч; ~ **турра** занжир қилиб ўрилган соч; ~ **айтилмак** бирин-кетин, кетма-кет гапирмоқ, боғлаб гапирмоқ.
мусаммам مصمم қарор қилинган; ~ **бўлмақ** қарорга келмоқ.
мусамман مسمن қимматбаҳо.
мусаннаф مصنف кўплиги **мусаннафот** 1) таълиф қилинган; 2) асар.
мусаннафот مصنفات **мусаннаф** нинг кўплиги.
мусаттаҳ مسطح текис.
мусаххар مسخر бўйсундирилган, қарам қилинган; ~ **бўлмақ** бўйсунмоқ; қилмақ қарам қилмоқ.
мусаххин مسخن иситувчи (кўнгилни); ҳарорат берувчи.
мусбат مثبت ва **мусаббат** исботланган.
мусибат مصيبت кўплиги **масойиб** бахтсизлик; ~ **тутмақ** аза чекмак.
мусин مسن кекса.
мусир مسير йўл.
мусиқа مسيقه куй.
мусиқор مسيقار бастакор, композитор.
мускир مسكر маст қилувчи.
муслиҳ مصلح тўғриловчи, ислоҳ қилувчи.
мусовий مساوى тенг, баробар.
мусодақат مصادقت самимийлик, содиқлик.
мусоид مساعد ёрдам берувчи, мадаткор.
мусолаҳа مصالحه сулҳ тузиш.
мусофарат مسافرت саёҳат, сафар қилиш.
мусоҳабат مصاحبت ҳамсуҳбат бўлиш.

мусоҳиб مصاحب суҳбатдош, улфат.
мусриф مصرف сарф қилувчи; исрофчи.
муставжиб مستوجب 1) лойиқ; 2) жавобгар; ~ **бўлмақ** жавобгар бўлмоқ.
муставли مستولى эгаллаган; ~ **бўлмақ** эгалламоқ; ~ **қилмақ** эга қилмоқ.
мустадир مستدير доира шаклли, думалоқ, мудаввар.
мустадом مستدام давомли, доимий.
мустажоб مستجاب қабул бўлиш; ~ **уд-даъва** дуоси мақбул.
мустазҳар مستظهر қўлланган, қўллаб-қувватланган.
мустакраҳ مستكره ёқимсиз.
мустаманд مستمند 1) ғамгин, аламли; 2) бечора; ~ **ўлмақ** ғамгин бўлмоқ; ~ қилмақ гирифтор қилмоқ.
мустамиъ مستمع тингловчи, қулоқ берувчи; ~ **бўлмақ**, ~ **ўлмақ** тингламоқ.
мустамиълик مستمعليق қулоқ солишлик.
мустанид مستند суянувчи, таянувчи.
мустанкар مستنكر 1) инкор қилинган, рад қилинган; 2) ёқимсиз.
мустароҳ مستراح 1) ҳожатхона; 2) оромгоҳ.
мустасқий مستسقى 1) қондириб бўлмайдиган ташналик; 2) касаллик номи.
мустатил مستطيل узун, чўзилган.
мустатоб مستطاب яхши, ёқимли.
мустафид مستفيد фойда олувчи; ~ **бўлмақ** фойдаланмоқ.
мустафо مصطفى сайланган (Муҳаммад пайғамбарнинг сифати).
мустахлас مستخلص озод бўлган, қутилган; ~ **қилмақ** озод қилмоқ.
мустахраж مستخرج олинган, чиқарилган; ~ **бўлмақ** чиқарилмоқ.
мусташор مستشار маслаҳатчи.
масташҳад مستشهد исбот учун шоҳид келтириш.
мустаъжил مستعجل шошувчи.
мустаъжир مستاءجر ижарага олувчи.
мустаъид مستعد ҳозирланган, тайёр; ~ **қилмақ** тикламоқ.
мустаъсал مستاءصل илдизи билан қўпорилган; ~ **қилмақ** илдизи билан қўпормоқ.
мустақий مستقى сувчи, сув чиқарувчи.

www.ziyouz.com kutubxonasi

мустақим مستقيم тўғри; ~ **бўлмақ** тўғри бўлмоқ.

мустағал مستغل ғалла экиладиган дала.

мустағний مستغنى 1) муҳтож эмас, бой; 2) чиқарилган; ~ **этмак** чиқармоқ.

мустағрақ مستغرق ғарқ бўлган, чўмган; ~ **бўлмақ** ғарқ бўлмоқ.

мустаҳаб مستحب кўплиги **мустаҳаббат** 1) севилган, ёқтирилган; 2) шаръий, Муҳаммад пайғамбар баъзан қилиб, баъзан қилмаган ёки азиз авлиёлар севиб қилиб юрган амал.

мустаҳаббот مستحبات **мустаҳаб** нинг кўплиги.

мустаҳиқ مستحق 1) лойиқ, ҳақли; 2) муҳтож.

мустаҳлак مستهلك 1) тўланган (қарз); 2) ҳалок қилинган, вайрон қилинган.

мустаҳсан مستحسن маъқулланган, мақтовга сазовор; ~ **тушмак** маъқул бўлмоқ.

мусух مسوخ **мисх** нинг кўплиги.

мусқил مصقل сайқал берилган; ~ **урмақ** сайқал бермоқ.

мусҳаф مصحف Қуръон.

мусҳафнавис مصحف نويس китоб кўчирувчи, котиб.

мусҳил مسهل сурги.

мутааддид متعدد кўп сонли, бир қанча; ~ **бўлмақ** кўп бўлмоқ.

мутаажжиб متعجب ажабланувчи; ~ **бўлмақ** ажабланмоқ.

мутааззир متعذر қийин, мушкул.

мутааййин متعين тайин, муқаррар; ~ **қилмақ** тайин қилмоқ.

мутааллақ متعلق тааллуқли; ~ **бўлмақ** тааллуқли бўлмоқ.

мутаалло متعلى юксак; ~ **бўлмақ** кўтарилмоқ.

мутааммил متأمل тааммул қилувчи, фикр юритувчи; ~ **эрмак** фикр юритмоқ.

мутаанний متأنى эҳтиёткор, шошмайдиган.

мутаарриз متعرض эътироз билдирувчи, қарши турувчи.

мутаассир I متعسر қийин, мушкул; ~ **бўлмақ** қийналмоқ.

мутаассир II متأثر қайғули, ғамгин.

мутаассиф متأسف афсусланувчи; ~ **қилмақ** афсусланмоқ.

мутааххир متأخر 1) кейинги, кейин келган; 2) янги, замонавий; ~ **машойих** ҳозирги шайхлар.

мутааҳҳид متعهد ваъда берган, бўйнига олган; ~ **бўлмақ** ваъда бермоқ.

мутааҳҳил متأهل оилали.

мутабаррак متبرك табаррук.

мутабассим متبسم табассум қилувчи.

мутабаҳҳир متبحر аллома.

мутаббақ مطبق 1) табақали; 2) чўнгланган; 3) ипак матонинг бир тури.

мутабоид متباعد узоқлашувчи; **бўлмақ** узоқлашмоқ.

мутаваллид متولد туғилган; ~ **бўлмақ** туғилмоқ.

мутаварриъ متورع художўй.

мутаваттин متوطن ватан қилган, жойлашган.

мутаваффо متوفى вафот этган.

мутаваҳҳим متوهم тахмин қилувчи; қўрқувчи; ~ **бўлмақ** тахмин қилмоқ; қўрқмоқ.

мутаввал مطول узун, чўзиқ; ~ **қилмақ** узайтирмоқ.

мутавалли متولى масжид ва мадраса вақф мулкини идора қилувчи руҳоний.

мутавозиъ متواضع камтар.

мутаволий متوالى давоматли, давом этувчи.

мутавори متوارى яширинувчи, яширин.

мутавотир متواتر кетма-кет, узлуксиз.

мутадаййин متدين диндор, художўй.

мутадовила متداوله кўплиги **мутадовилот** оддий.

мутадовилот متداولات **мутадовила** нинг кўплиги.

мутажаллий متجلى 1) ярқираб турувчи, жилоли; 2) очиқ, кўриниб турган.

мутажовиз متجاوز ҳаддан ортиқ.

мутажойиз متجايز тўғриси **мутажовиз**.

мутазалзил متزلزل титровчи, тебранувчи.

мутазаммин متضمن ўз ичига киритувчи; кафил бўлувчи.

мутазаррир متضرر зарар кўрган.

мутазойид متزايد ортиб борувчи, кўпаювчи.

мутакаббир متكبر мағрур, кибрли.

мутакаллим متكلم сўзловчи, гапирувчи; ~ **тутмақ** сўзламоқ.

www.ziyouz.com kutubxonasi

мутакаллиф متکلف (бирор ишни) зиммасига, бўйнига олган.

мутакаффил متکفل кафил бўлган.

мутакосир متکاثر кўпайган.

муталаввин متلون ранг-баранг, ола-була.

муталаъли متلاءلی ялтироқ.

мутолло مطلی елтиш юргизилган.

муталоло متلاءلی тўғриси **муталаъли**.

муталотим متلاطم тўлқинили.

мутамаййиз متمیز имтиёзли; ~ **қилмақ** ажратмоқ, имтиёзли қилмоқ.

мутамаккин متمکن 1) қудратли; 2) яшовчи; ~ **бўлмақ** жой қилмоқ, яшамоқ.

мутамассил متمثل бировнинг суратига кирувчи.

мутоматтиъ متمتع лаззат олувчи; баҳра олувчи.

мутанаббиҳ متنبه 1) уйғонаётган, ~ **бўлмақ** уйғанмоқ; 2) бедор; 3) ҳушёр.

мутанаввиъ متنوع турли, ҳар хил.

мутанаффир متنفر нафратланувчи.

мутаоқиб متعاقب кетма-кет келувчи.

мутараддид متردد тараддуд қилувчи, иккиланувчи; ~ **қилмақ** тараддудланмоқ, иккиланмоқ.

мутараннин مترنم куйловчи, тараннум қилувчи.

мутарраз مطرز каштали, безакли.

мутарро مطرا 1) очиқган, паришон бўлган, ~ **айламак** паришон қилмоқ; 2) соф тозаланган (ҳаво).

мутасаввир متصور тасаввур қилинган, кўз олдига келтирилган.

мутасарриф متصرف эга бўлувчи, эгалловчи.

мутафарриъ متفرع 1) тармоқлангач, бўлинган; 2) келиб чиққан; ~ **бўлмақ** келиб чиқмоқ.

мутафарриқ متفرق тарқалган, сочилган.

мутафаҳҳис متفحص ўрганувчи, текширувчи.

мутафовит متفاوت 1) фарқ қилувчи, фарқли; ажралиб турувчи.

мутахаййила متخیله хаёл кучи зўр.

муташаккил متشکل тузилган, ташкил қилинган.

муташарриъ متشرع шариатга амал қилувчи.

мутақаддим متقدم кўплиги **мутақаддимин** илгариги, илгари ўтган; ~ **машойих** илгари ўтган шайхлар.

мутақаддимин متقدمین бирлиги **мутақаддим** ўтганлар, илгари ўтганлар.

мутақозий متقاضی қаттиқ туриб талаб қилувчи.

мутақоъид متقاعد бўшатилган (ишдан); ~ **бўлмақ** бўшатилмоқ (ишдан).

мутағаййир متغیر 1) ўзгарувчи; ўзгарган; 2) ғазаблангувчи, ғазабли; ~ **бўлмақ** ғазабланмоқ.

мутағаллиба متغلبه зўравон.

мутаҳаййир متحیر ҳайратда қолган.

мутаҳаммил متحمل бардош берувчи; ~ **бўлмақ** чидамоқ.

мутаҳаррик متحرك ҳаракат қилувчи, ҳаракатли (зер-забарли).

мутаҳаттик متحتك ҳаёсиз, уятсиз; ~ **бўлмақ** шарманда бўлмоқ.

мутаҳҳар مطهر тоза.

мутир مطیر ёмғирли; абри мутир ёмғирли булут.

мутиъ متیع итоат қилувчи.

мутобиқ مطابق мувофиқ; ўхшаш, мос.

мутойиба متایبه ҳазил.

мутойиб متایب ҳазил қилувчи.

муттако متکا суянадиган нарса; ўриндиқ.

мутталиъ مطلع хабар топган; ~ **бўлмақ** хабар топмоқ, хабардор бўлмоқ.

муттасиф متصف васфланган, мақталган.

муттафақ متفق муфовиқ, ўхшаш.

муттафиқ متفق бирлаштирувчи, мувофиқлаштирувчи; ~ **бўлмақ,** келишмоқ.

муттақий متقی художўй.

муттаҳам متهم туҳматга қолган; ~ **қилмақ** туҳмат қилмоқ.

муттаҳид متحد бирлашган, уюшган.

муфаввaз مفوض ишониб топширилган.

муфаррид مفرد ажралган, дунё ишларидан четлашган.

муфарриҳ مفرح хурсанд қилувчи, шодлантирувчи.

муфассир مفسر шарҳловчи, тафсирловчи.

муфаттиҳ مفتح 1) очувчи; ~ **у-л-абвоб** эшикларни очувчи; 2) забт қилувчи, фотиҳ.

www.ziyouz.com kutubxonasi

муфид مفيد фойдали; ~ **тушмак** фойдали бўлмоқ.
муфиз مفيض тўлиб тошган.
муфлис مفلس камбағал, фақир, ночор.
муфлислиқ مفلسليق қашшоқлик, ночорлик.
муфорақат مفارقت айрилиш; ~ **қилмақ** айрилмоқ.
муфохарат مفاخرت гердайиш, манманлик, фахрланиш; ~ **қилмақ** гердаймоқ, фахрланмоқ.
муфрад مفرد ёлғиз, якка.
муфрит مفرط ҳаддан ортиқ.
муфсид مفسيد фасодчи, бузуқи.
муфт مفت текин.
муфтахир مفتخر мағрур, ғурурли.
мух مخ мия.
мухаллад مخلد абадий.
муханнас مخنث хотинчалиш, хунаса.
мухаффаф مخفف 1) кичрайтирилган; 2) қисқа.
мухбир مخبر хабар берувчи.
мухил مخل халал берувчи.
мухолифгузор مخالف گذار тескари кўрсатувчи.
мухолифпеша مخالف پيشه тескариликни одат қилган.
мухосамат مخاصمت душманлик, хусумат.
мухотаб مخاطب хитоб қаратилган киши; ~ **қилмақ** чақирмоқ.
мухотара مخاطره хатар.
мухталит مختلط аралашган, омухта.
мухталиф مختلف хилма-хил, турли.
мухтараъ مخترع ихтиро қилинган, ўйлаб топилган; ~ **келмак** ихтиро қилмоқ.
мухтариъ مخترع ихтиро қилувчи.
мухтий مخطى хато қилган, гуноҳ қилган.
мухтор مختار сайланган; ишонарли.
мучак موچك ўпич, бўса.
мучина موچينه тук юладиган асбоб, қайчи.
мушаббаҳ مشبه ўхшатилган, қиёсланган.

мушавваш مشوش ташвишли.
мушаввашлиғ مشوش ليغ ташвишланганлик.
мушаввиш مشوش ташвишлантирувчи.
мушаддад مشدد 1) кучли, шиддатли; 2) ташдид белгиси қўйилган, ташдидли.
мушаккал مشكل 1) хилма-хил; 2) безакли; ~ **айламак** безамоқ.
мушаммаъ مشمع парда.
мушаъбид مشعبد найрангбоз, кўзбўямачи.
мушикоф مشكاف билармон, тажрибали.
мушир مشير маслаҳатчи.
мушк مشك хушбўй модда; ~ **и тотор** тоза мушк.
мушкафшон مشك افشان мушк ҳиди таратувчи.
мушкбез مشكبيز ва **мушкбор** مشكبار мушк исини таратувчи.
мушкбид مشكبيد мушк исли тол.
мушкбор مشك بار **мушкбез** га қ.
мушкбў مشكبو ва мушкбўй مشكبوى мушк ҳидли.
мушкбўй مشكبوى **мушкбў** га қ.
мушкин مشكين хушбўй; ~ **насим** ёқимли шамол; ~ **ҳилол** қора қош.
мушкинбў مشكين بو хушбўй.
мушкомез مشك آميز мушкмисол
мушкрез مشكريز хушбўй ис таратувчи.
мушкосо مشك آسا мушкдек.
мушксо مشك سا мушкдек.
мушкфом مشكفام 1) мушк рангли; 2) қора.
мушобаҳат مشابهت ўхшашлик.
мушобиҳ مشابه ўхшаш; ~ **ўлмақ** ўхшамоқ.
мушоракат مشاركت шериклик.
мушорик مشارك шерик.
мушоҳада مشاهده гувоҳ бўлиш, ўз кўзи билан кўриш; ~ **қилмақ** ўз кўзи билан кўрмоқ.
мушоҳид مشاهد кузатувчи, кўриб турувчи; гувоҳ; ~ **бўлмақ** кўриб турмоқ, гувоҳ бўлмоқ.
мушриф مشرف молия ишларини назорат қилувчи амалдор.

www.ziyouz.com kutubxonasi

мущтамил مشتمل ташкил топувчи, ўз ичига олувчи.
муштарак مشترك умумий.
муштаъил مشتعل шуълали; ~ **бўлмақ**, ~ **ўлмақ** ёнмоқ.
муштарий مشتری 1) сотиб олувчи, харидор; 2) Юпитер.
муштақ مشتق яралган, пайдо бўлган; ~ **ўлмақ** яралмоқ.
муштағил مشتغل шуғулланувчи; машғул.
муштаҳий مشتهی иштаҳали.
мушфиқ مشفق шафқатли.
мушъир مشعر хабар берувчи (хат орқали).
муъжиб معجب ажабланарли, ғалати.
муъжиз معجز ҳайратда қолдирувчи.
муъжизанамой معجزه نمای мўъжиза кўрсатувчи.
муъжизапардоз معجزه پرداز мўъжиза кўрсатувчи.
муъжизатироз معجزه طراز безалган.
муъжизанизом معجز نظام мўъжиза яратувчи.
муъман биҳи ماءمن به иймон келтириладиган нарса.
муътакиф معتكف уйдан чиқмай ўтириш.
муътамад معتمد ишончли; ~ **бўлмақ** ишончли бўлмақ.
муътаман معتمن ишончли.
муътариз معترض эътироз қилувчи.
муътариф معترف эътироф қилувчи; ~ **бўлмақ** эътироф қилмоқ.
муътақид معتقد эътиқод қилувчи, қаттиқ ишонувчи; ~ **бўлмақ** ишонмоқ, эътиқод илмоқ.
муътий معطی ато қилувчи, берувчи.
муътод معتاد 1) кўниккан, одатланган; 2) одатдаги; ~ **бўлмақ** одатланмоқ, кўникмоқ; ~ **этмак** кўниктирмоқ, одатлантирмоқ.
муқаввас مقوس эгилган.
муқаввий مقوی қувватланган, кучли; ~ **у-д-далойил** кучли далиллар келтирувчи.
муқаддар مقدر тақдирда бор, тангри белгилаган.
муқаййад مقید кўплиги **муқаййадот** боғланган; ~ **этмак, қилмақ**, боғламоқ.
муқаййадот مقیدات **муқаййад** нинг кўплиги.

мафлук مفلوك бечора; **жамоати** ~ бечоралар.
мафраш مفرش палос; тўшак; ~ **айламак** ўрин қилмоқ.
мафруқ مفروق ажратилган.
мафсақа مفسقه бузуқилик, фужур қилинадиган жой.
мафхар مفخر фахрли, фахрга сабаб бўладиган **нарса**; ~ **у-с-савоҳиб** дўстлар фахри.
мафқуд مفقود йўқолган, йўқ бўлган.
махдум مخدوم кўплиги маходим жаноб, хўжа.
махзан مخزن хазина; ~ **и маоний** маънолар **хазинаси**; ~ **бермак** бойлик бермоқ.
махзанфишон مخزن فشان саховатли.
махзун مخزون сақланган, йиғилган, хазина ҳолига **келтирилган**; ~ **қилмақ** йиғиб қўймоқ.
махлас مخلص қутулиш, озод бўлиш, нажот; ~ **топмақ** **қутулмоқ**, нажот топмоқ.
махлут مخلوط аралаш, омухта; ~ **ўлмақ** аралашмоқ; ~ **қилмақ** аралаштирмоқ.
махмал مخمل бахмал.
махмаса مخمسه (очликдан) силла қуриш.
махмур مخمور маст, маст бўлган; ~ **бўлмақ** маст бўлмоқ.
махмурлуқ مخمورلوق мастлик.
маходим مخادم **махдум** нинг кўплиги.
махофат مخافت 1) хавф, қўрқинч, хатар; 2) **хатарли жой**.
махраж مخرج 1) чиқиш, чиқиш жойи; 2) талаффуз **ўрни**; 3) талаффуз; ~ **айламак** чиқармоқ.
махрут مخروط тарошланган, силлиқланган; **гунбади** ~ **осмон**.
махуф مخوف қўрқинчли, даҳшатли.
махфий مخفی сирли, пинҳон, яширин; ~ **бўлмақ**, ~ **ўлмақ** яширинмоқ; ~ **асрамақ** яширмоқ; ~ **тутмақ** сир тутмоқ.
машаб ماشاب дағал шол.
машварат مشورت кенгаш, маслаҳат; ~ **қилмақ кенгашмоқ**; ~ **тиламак** маслаҳат сўрамоқ.
машй مشی юриш; **шажар** ~ **и** дарахтнинг **юриши** (**ибора** Муҳаммад пайғамбарнинг ишораси билан **ўсиб турган дарахт** ерга қулаб тушгани ҳақидаги **ривоятда асосланган**).
машкук مشكوك шубҳали; ~ **эрмак** шубҳали **бўлмоқ**.

www.ziyouz.com kutubxonasi

машмум مشموم бўй, ис, ҳид.

машмумот مشمومات (кўплик) хушбўй гуллар.

машойил مشاعل **машоъил** га қ.

машойих مشایخ шайх нинг кўплиги; ~ **аҳли** шайхлар.

машом مشام бурун, димоғ; ~ **топмақ** ҳидламоқ.

машориб مشارب **машраба** нинг кўплиги.

машоъил مشاعل **машъал** ва **машъала** нинг кўплиги.

машоғил مشاغل **машғал** ва **машғала** нинг кўплиги.

машоҳир مشاهیر **машҳур** нинг кўплиги.

машраб I مشرب сув ичиладиган жой, булоқ; **аҳли** ~ ичкичлар.

машраб II مشرب феъл, атвор.

машраба مشربه кўплиги **машориб** сув ичадиган идиш, чўмич.

машриқайн مشرقین Шарқ ва Ғарб.

машруб مشروب ичимлик.

машрут مشروط шартлашилган, келишиб қўйилган; ~ **бўлмақ** шартлашмоқ.

машруъ مشروع шаръий; ~ **йасамақ** шариат қонунларига бўйсундирмоқ.

машруъий مشروعی шаръий; ~ **лаззат** шаръий лаззат.

машруҳ مشروح шарҳланган, изоҳланган; ~ **битилмак** шарҳланмоқ, шарҳлаб ёзмоқ; ~ **адо қилмақ** шарҳлаб ёзмоқ.

машшота مشاطه келинга ясатиб оро берувчи аёл; ~ **йи чарх** фалакнинг оро берувчиси; ~ **йи сунъ** моҳир безакчи.

машъал مشعل ва **машъала** مشعله кўплиги **машойил** учига мойли латта ўралиб ёритиш ёки ўт қўйиш учун ишлатиладиган таёқ; ~ **и меҳр** қуёш шуъласи.

машъала مشعله **машъал** га қ.

машъалафруз مشعل افروز машъал ёқувчи.

машъуф مشعوف 1) хурсанд, мафтун; 2) қаттиқ севган, ошиқи беқарор бўлган; қаттиқ берилган (нига, кимга); ~ **эрмак** қаттиқ берилмоқ (нига, кимга). ~ **бўлмақ**, ~ **ўлмақ** мафтун бўлмоқ, қаттиқ севмоқ.

машғал مشغل ва **машғала** مشغله кўплиги **машоғил** иш, юмуш.

машғала مشغله **машғал** га қ.

машҳад مشهد шаҳид ўлганнинг қабри; ~ **тоши** шаҳид ўлганнинг қабр тоши.

машҳуд مشهود кўрилган, кузатилган, гувоҳлик қилинган; ~ **бўлмақ** гувоҳлик қилмоқ.

машҳун مشحون 1) тўлдирилган, тўла; 2) тузилган.

машҳур مشهور кўплиги **машоҳир** таниқли, доврукли.

маъбад معبد ибодатхона.

маъбуд معبود илоҳ, худо; бут; ~ **и ҳақиқий** Оллоҳ.

маъво ماءوی бошпана.

маъдалат معدلت адолат.

маъдан معدن кўплиги **маодин** кон; ~ **и сидқ** тўғрилик кони.

маъдум معدوم йўқ бўлган; ~ **бўлмақ** йўқ бўлмоқ; ~ **этмак**, ~ қилмоқ йўқ қилмоқ.

маъжар معجر чачвон.

маъжуба معجوبه ажойиб, ажабланарли.

маъжунноқ معجون ناك қора дори ичувчи.

маъзарат معذرت тўғриси **маъзират**.

маъзират معذرت кечириш; оқлаш.

маъзул معزول ҳайдалган, четлатилган (хизматдан), ~ **эрмак** ҳайдалмоқ (ишдан).

маъзуллуқ معزوللوق ҳайдалганлик, четлатилганлик (ишдан, хизматдан).

маъиййа معیه биргалик; ~ **йи муаббад** мангу биргалик.

маъин معین салқин; **мойи** ~ тошқин сув.

маъкул ماءکول ейдиган нарса, овқат, таом.

маъкус معکوس ағдарилган, тескари қилинган, тескари.

маълот معلات кўплиги **маолий** олий хислат, фазилат.

маълул معلول иллатли, касал; ~ **айламак** ожиз қилмоқ.

маълуф ماءلوف оддий, одатдагидек; ~ **ўлмақ** одатланмоқ.

маъман ماءمن бошпана, сақланиш жойи; ~ **тутмақ**, ~ **қилмақ** бошпана қилмоқ, ватан қилмоқ.

маъмур I ماءمور буюрилган, хизматчи; ~ **айламак** бўйсундирмоқ.

маъмур II معمور обод; ~ **бўлмақ** обод бўлмоқ; ~ **этмак** обод қилмоқ.

маъмура معموره обод жой.

маъмурлиғ I معمورلیغ ободонлик.

маъмурлиғ II ماءمورلیغ бўйсундирилганлик.

www.ziyouz.com kutubxonasi

маънус ماءنوس таниш, яқин, ўрганилган; ~ **бўлмақ** танишмоқ, ~ **қилмоқ** танитмоқ.
маъраз معرض намойишгоҳ, кўрсатиш жойи.
маърифат معرفت кўплиги **маъориф** 1) билим, фан; 2) маълумот, ~ **у-л-лоҳ** Оллоҳни билиш.
маъруз معروض арз қилинган, баён қилинган; ~ **бўлмоқ** баён қилинмоқ; ~ **қилмақ** баён қилмоқ.
маъсар ماءثر ва **маъсара** ماءثره кўплиги **маъосир** яхши хислат фазилат.
маъсара ماءثره **маъсар** га қ.
маъсийат معصيت гуноҳ.
маъсум معصوم гуноҳсиз, тоза; ~ **билмак** гуноҳсиз деб ҳисобламоқ.
маътуф معطوف йўналган; эрганган; ~ **келмак** эргашмоқ.
маъфу معفو кечирилган, афв қилинган; ~ **бўлмақ**, ~ **ўлмақ** кечирилмоқ.
маъшар معشر йиғин, гуруҳ; **русул** ~ **и** пайғамбарлар гуруҳи.
маъшуф معشوف тўғриси маншуф.
маъҳуд معهود аҳд қилинган, келишилган: ~ **қонда** ваъдага вафо.
маъҳудий معهودی келишилган, одатдаги; ~ **албиса** одатдаги кийимлар.
мақарр مقر қароргоҳ; ~ **топмақ** қарор топмоқ; ~ **қилмақ** ўрнашмоқ.
мақбара مقبره кўплиги **мақобир** 1) қабр; 2) мозор.
мақбуз مقبوض ушланган; олинган (қамоққа); ~ **бўлмақ** олинмоқ (қамоққа).
мақдам مقدم 1) келиш; 2) қадам; ~ **и баракот** барака қадами; **хайра** ~ қадамларига ҳасанот; **шариф** ~ муборак қадам.
мақдур مقدور 1) имкони борича қўлдан келадиган куч етадиган; ~ **ўлмақ** кучи етмоқ; **куч** ~ **и бор** кучи бор; **улча** ~ куч етганча.
мақлуб مقلوب ағдарилган, тескари.
мақобир مقابر **мақбара** нинг кўплиги.
мақол مقال 1) гапириш, сўзлаш; 2) сўз, гап.
мақолат مقالت кўплиги **мақолот** 1) гаплашиш, нутқ; 2) мақола, фасл, **аввалги** ~ биринчи мақола.
мақолот مقالات **мақолат** нинг кўплиги.

мақом مقام кўплиги **мақомот** 1) ўрин, жой; 2) мусиқада куй номи.
мақомир مقامير тўғриси **муқомир**.
мақомлиғ مقام ليغ даражали, мартабали; **бийик** ~ юқори мартабали; ~ **у мавлиди** турган ва туғилган ери.
мақомот مقامات **мақом** нинг кўплиги; авлиёлар, сўфиларнинг юриш-туришлари, ҳаёти.
мақосид مقاصد **мақсад** нинг кўплиги; **куллий** ~ **ға етмак** ҳамма мақсадларга эришмоқ.
мақрун مقرون 1) қўшилган боғлиқ; 2) яқин; ~ **айламақ**, ~ **қилмақ** яқинлаштирмоқ; ~ **бўлмақ** яқинлашмоқ, қўшилмоқ.
мақсад مقصد кўплиги **мақосид** 1) қасд қилинган иш, истак, ният, 2) бориб етиш жойи.
мақсуд مقصود мақсад; ~ **гули очилмақ мақсадга** эришмоқ, муродга етмоқ, ~ **этмак** ният қилмоқ.
мақсум مقسوم 1) тақсимланган, бўлинган; ажратилган; ~ **ўлмақ** белгиланмоқ; 2) тақдир, қисмат.
мақтал مقتل 1) ўлдирилган жойи; 2) қатл қилиш, ўлдириш жойи.
мақтаъ مقطع 1) кесилган, майда бўлакларга бўлинган; 2) ғазалнинг охирги байти.
мақтул مقتول ўлдирилган, қатл қилинган; ~ **бўлмак** қатл қилинмоқ, ўлдирилмоқ.
мақҳур مقهور 1) енгилган, мағлуб бўлган; ~ **этмак**, ~ **қилмақ** мағлуб қилмоқ, енгмоқ.
мағбун مغبون алданган (нарса нархида); ~ **кўнгул** адашган кўнгил.
мағз مغز мия; суягак ~ **и**, **устухон** ~ **и** илик;
мағзлиқ مغزليق маъноли; ~ **сўз** маъноли сўз.
мағзоба مغزابه мазава, совун кўпиги.
мағзуб مغضوب ғазабга учраган.
мағмум مغموم ғамгин.
мағок مغاك чуқур; пастқам.
мағора مغاره ғор.
мағфират مغفرت кечириш, гуноҳларини кечириш.
мағфур مغفور 1) марҳум, ўлган; 2) раҳматли, кечирилган; ~ **нинг мадфани** марҳумнинг гўри.
маҳ مه **моҳ** га қ.

www.ziyouz.com kutubxonasi

маҳак محك олтин, кумуш кабиларнинг сифатини аниқлайдиган тош, синов тоши.
маҳбас محبس қамоқ.
маҳв محو 1) йўқотиш, йўқ қилиш; ~ **айламак**, ~ **этмак** йўқотмоқ, йўқ қилмоқ; 2) йўқолиш, йўқ бўлиш, ўчиш; ~ **бўлмақ**, ~ **ўлмақ** йўқолмоқ, ўчмоқ.
маҳвата محوطه 1) ўралган жой, иҳота қилинган жой; 2) тўсиқ иҳота.
маҳд مهد 1) бешик; 2) тобут; 3) тахт.
маҳдий مهدی 1) туҳфа қилинган; 2) раҳбарликка олинган; тарбияга олинган; 3) 12-имомнинг исми.
маҳднишин مهدنشین тахтда ўтирувчи.
маҳдуда محدوده кўплиги **маҳдудот**; чегара.
маҳдудот محدودات **маҳдуда** нинг кўплиги; ~ **келмак** тугамоқ.
маҳжабин مه جبین 1) ой юзли; 2) гўзал маҳбуба.
маҳжуб محجوب ҳижобли, яширин; ~ **бўлмақ** яширинмоқ, пинҳон бўлмоқ.
маҳжублиғ محجوبلیغ пардали.
маҳжуд مهجود тунда бедор бўлган.
маҳжур مهجور ташлаб кетилган, айтилган; ~ **ўлмақ** айрилмоқ; ~ **этмак**, ~ **қилмақ** ташлаб кетмоқ, қолдирмоқ; айирмоқ.
маҳжурлуқ مهجورلوق айрилиқ.
маҳз محض 1) тоза, соф; ~ кизб ғирт ёлғон; 2) фақат ўзи, ўзгинаси учун; ~ **и беоқибатли** оқибатсизликнинг ўзи; ~ **и худо** худо учун.
маҳзал مهزل масхара, ~ **бўлмақ** масхара бўлмоқ, **кулгу** бўлмоқ.
маҳзар محضر 1) ҳозир бўлиш; 2) мажлис; 3) қарор.
маҳзуз محظوظ хурсанд, бахтиёр, мамнун; лаззатланувчи; ~ **бўлмақ**, бахра олмоқ.
маҳин مهین манфур, жирканч; **мойи** ~ манфур, жирканч суюқлик (Қуръоннинг «Сажда» сурасида одамнинг яратилиши ҳақида гапирилганда шу ибора келади).
маҳкумвор محکوموار бўйсинганларга, тобеларга.
маҳл محل махал, муҳлат, муддат.
маҳлака مهلکه хатарли жой.
маҳлул محلول эритилган, суюлтирилган; **лаъли** ~ қизил май; ~ ўлмақ суюлтирилмоқ.

маҳмаса محمسه силла қуриш (очликдан).
маҳмиз مهمز отлиқ этигининг темир тепкиси.
маҳмил محمل маҳофа, кажава; ~ **боғламақ** сафарга отланмоқ; ~ **сурмак** сафар қилмоқ.
маҳмилнишин محملنشین маҳмилда ўтирувчи.
маҳмуд محمود мақталувчи.
маҳмул محمول 1) юкланган, ортилган; 2) ҳисобланган, нисбат берилган; ~ **қилмақ** нисбат бермоқ, ҳисобламоқ.
маҳобат مهابت 1) қўрқиш; 2) ҳайбат; ~ **солмақ** қўрқитмоқ.
маҳол محال кўплиги **маҳолот** қийин, оғир, мушкил.
маҳолваш محالوش қийин, мушкил.
маҳолик مهالك 1) хатарли жой, 2) хатар.
маҳолот محالات **маҳол** нинг кўплиги.
маҳор مهار жилов; **заврақ** ~ **и** қайиқ чилвири, арқони (боғлаб қўйиш учун).
маҳосин محاسن соқол ва мўйлаб.
маҳофа محافه кажава.
маҳпайкар مه پیکر **моҳпайкар** га қ.
маҳпора مه پاره **моҳпора** га қ.
маҳпўш مه پوش ойни ёпувчи.
маҳр مهر қалин пули; ~ **и** муажжал кечиктирилган, насия қалин пули.
маҳрам محرم яқин дўст, сирдош; ~ **и роз** яқин дўст, сирдош.
маҳрамлиқ محرمليق сирдошлик, яқинлик.
маҳрамойин محرم آیین мулойим, очиқ юз.
маҳрамона محرمانه дўстларча.
маҳрур محرور 1) ҳароратли, иссиғи бор; 2) қизиққон, жаҳлдор; ~ бўлмақ, ~ **ўлмақ** қизимоқ; қизиққонлик қилмоқ.
маҳрурлиқ محرورليق ҳароратли, иситмали.
маҳруқ محروق куйган, ёнган; ёндирилган; ~ **бўлмақ** ёнмоқ, куймоқ.
маҳсуб: محسوب ~ **билмак** ҳисобда бор деб билмоқ.
маҳсус محسوس сезиларли, ҳис қиларли.
маҳсусот (кўплик) محسوسات ҳис-туйғулар.
маҳтоб مه تاب **моҳтоб** га қ.

www.ziyouz.com kutubxonasi

маҳфил محفل 1) йиғин, мажлис; 2) йиғин, мажлис жойи; ~ **и айш** айш жойи.

маҳфилоро محفل آرا мажлисни, йиғинни безатувчи.

маҳфуз محفوظ сақланадиган; ёдда сақланадиган; ~ **айламак,** ~ **тутмақ** сақламоқ, асрамоқ.

маҳфуза محفوظه қўрғон.

маҳча مه چه ойча, кичкина ой; ~ **йи туғ,** ~ **йи алам** байроқ учидаги кичкина ярим ой шакли.

маҳшар محشر қиёмат кунида одамлар йиғиладиган жой.

мезон میزان 1) ўлчов, оғирлик; 2) тарози; ~ **тузмак** ўлчамоқ, тортмоқ; 3) посанги, мувозанат.

менг مینك хол.

менгиз مینگیز юз.

менлиг: مینگلیگ ~ **у сенлиг** меники, сеники дейишлик, ўзига тортишлик.

меҳмонсаро مهمان‌سرا меҳмонхона.

меҳна ва миҳна محنه касб, ҳунар.

меҳнат محنت кўплиги **миҳан** машаққат, қийинчилик.

меҳнатзада محنت‌زده машаққат чеккан, қийинчилик кўрган.

меҳнаткаш محنت‌کش заҳматкаш.

меҳр مهر 1) муҳаббат; 2) офтоб, қуёш.

меҳрваш مهروش қуёшдек.

меҳрибонваш مهربان‌وش меҳрибонларча.

меҳригийо مهرگیا ва **меҳригийоҳ** ўт, гиёҳ номи.

меҳригийоҳ مهرگیاه **меҳригийо** га қ.

меҳрпартав مهرپرتو қуёш нурли.

меҳрсон مهرسان қуёшдек.

меҳртоб مهرتاب Саратон буржи.

меҳтар مهتر 1) каттароқ, улуғроқ; 2) отбоқар.

мидод مداد 1) қалам; 2) сиёҳ; ~ **и мушкий** қора қалам, ~ **айламак** сиёҳ қилмоқ.

мидҳат مدحت мақтов, мақташ; ~ **этмак** мақтамоқ.

мижа مژه киприк.

мижгон مژگان тўғриси **мужгон.**

мижмар مجمر ва **мижмара** مجمره хушбўй гиёҳлар тутатиладиган оташдон.

мижмара مجمره **мижмар** га қ.

мизроб مضراب нохун, медиатор.

мийон میان 1) ўрта; 2) бел.

мийонбаста میان بسته боғланган бел.

мийонгир میان‌گیر ўраб олувчи.

мил I میل 1) қалам, сурма; 2) найза учи; 3) кўр қилиш учун қиздирилган темир чўп, ~ **тортмақ** кўр қилмоқ;

мил II میل узунлик ўлчов бирлиги.

мийруқ میروق тўғриси **майруқ.**

милал ملل **миллат** нинг кўплиги.

милк ملك **мулк** (ер, уй кабилар).

миллат ملت кўплиги **милал** 1) халқ; 2) бир динга мансуб кишилар жамоаси; 3) дин; ~ **аҳли** мусулмонлар.

мин: من **наҳну ақраб илайҳи мин ҳабли-л-варид** биз унга (одамга) унинг бўйин томиридан яқинроқмиз («Қоф» сурасидан иқтибос).

минвол منوال қоида, йўсин, равиш.

мино مینا шиша ранг, зангори.

минокор میناکار шиша билан ишланган.

минокорлиғ میناکارلیغ шиша билан ишлаш, безаш.

минтақа منطقه ер юзининг бирор бир хусусияти билан ажралиб турадиган бўлаги, иқлим, кенглик; ~ **хатти** минтақа (чегараларининг чизиғи).

мину مینو **мино** га қ.

минусиришт مینوسرشت кўк, зангори.

минфах منفخ босқон.

минқор منقار тумшуқ; **тайр** ~ **и** қуш тумшуғи.

минқош منقاش 1) мўйчинак, қош юлғич; 2) наққошнинг нимчоғи.

минҳож منهاج 1) йўл (кўча); 2) йўл-йўриқ, режа.

миод میعاد муддат, муҳлат; ~ **дин ўткармак** муҳлатдан ўтказмоқ, кечиктирмоқ.

мирак میرك она томонидан шаҳзода бўлғуси киши.

мирзо میرزا ота томонидан шаҳзода бўлғуси киши.

мирохўр میراخور отбоқарлар бошлиғи.

www.ziyouz.com kutubxonasi

миръот مرآت кўплиги **маройо** кўзгу; ~ **гетинамо** оинайи жаҳон; ~ **и роз** сирларни кўрсатувчи кўзгу.

мирҳожлиқ میرحاجلیق бош ҳожилик.

мисбоҳ مصباح чироқ.

мисвок مسواك тиш чўтка; **исбаъни ~ қилмақ** ҳайрон қолмоқ.

миск مسك мушк.

мискийиату-ш-шамойим مسکیةالشمایم мушк исли.

мискин مسکین кўплиги **масокина** бечора.

мисл مثل кўплиги **амосил** 1) ўхшаш, 2) каби.

мисмор مسمار 1) мих; 2) пона.

мисол مثال кўплиги **амсила** ўхшаш.

мисос مساس сурканиш, тегиниш.

мисоқ میثاق 1) шартнома, келишув; 2) ваъда.

мисоҳат مساحت тўғриси **масоҳат**.

миср مصر кўплиги **амсор** 1) катта шаҳар; 2) мамлакат; 3) давлат номи.

мистар مسطر чизгич.

мисх مسخ кўплиги мусух кирган, айланган (мас., бирор ҳайвон суратига).

мифтоҳ مفتاح 1) калит, очқич, 2) Юсуф Саккокийнинг маънo илмига оид «Мифтоҳу-л-улум» китобининг қисқа номи.

михдўз میخدوز михланган; ~ **айламак михламоқ**.

мишкот مشکات токча, чироғпоя.

миқнаъ مقنع чачвон.

миқроз مقراض қайчи.

миғ میغ булут.

миҳан محن **меҳнат** нинг кўплиги.

миҳаффа محفه маҳофа, кажава.

миҳбара محبره сиёҳдон.

миҳна محنه **меҳна** га қ.

миҳод مهاد кўрпа-тўшак, ўрин.

мо ما сув; **мойи маъин** салқин сув.

мо арафнок ماعرفناك биз сени танимадик.

мода ماده урғочи.

модарзод مادرزاد туғма, туғилишдан.

модда ماده кўплиги **мавод** жисм.

модиҳ مادح мақтовчи, маддоҳ.

мозий ماضی ва **мозийа** ўтмиш.

мозийа ماضیه **мозий** га қ.

мо зоғ ما زاغ алданмади; **кўзи ~ топти** кўзи алданмади («Нажм» сурасидан иқтибос).

моида مائده дастурхон.

мойа مایه 1) моҳият, асос, сабаб; 2) сармоя, пул.

мойадаст مایه دست қудратли.

мойасанж مایه سنج савдолашувчи.

мойасиз مایه سیز пулсиз.

мо кадар ماکدر лойқа, тиниқ эмас; **аййуҳо-с-соқий лано даъ мо кадар хуз мосафо** эй соқий бизга (майнинг) лойқасини эмас, тиниғини бер.

мокийон ماکیان товуқ.

мокис ماکس турувчи, туриб қолувчи; ~ **бўлмақ** туриб қолмоқ, тўхтамоқ.

мол مال кўплиги **амвол** бойлик, мулк.

молик مالك эга, соҳиб; ~ **и жаббор** золим подшоҳ, Оллоҳ.

молиш مالش сиқиш, ишқалаш, эзиш, ~ **и ҳажр** айрилиқ азоби.

моло مالا тўла, кўп.

мо ло йутоқ مالایطاق тоқат қилиб бўлмайдиган.

мо мазо مامضی ўтган нарса, ҳодиса.

монавий مانوی **Моний** га мансуб; **коргоҳи** ~ Моний устахонаси.

монанд مانند ўхшаш.

монандсиз مانندسیز мислсиз.

монийрақам مانی رقم Моний чизган нақш, суратдек.

мониъ مانع кўплиги **мавониъ** тўсиқ.

мор مار илон.

мо сабақ ماسبق илгари ўтган нарса.

мосафо ماصفا тиниқ; **мокадар** га қ.

мо сиво ماسوا бошқа, бўлак; **мо сиво-л-лоҳ** Оллоҳдан бошқа ҳеч нарса, Оллоҳнинг ўзигина.

www.ziyouz.com kutubxonasi

мотамкада ماتمکده мотом тутилган жой, мотамхона.

мотамсаро ماتمسرا мотамхона, азахона.

мотаро ماتری кўриб турганинг.

мотаго ماطغی олазарак бўлмади, адашмади, («Нажм» сурасидан иқтибос); **мо зоғ га қ.**

мофи-з-замир ما فی الضمیر кўнгилдагини.

мофиҳо مافیها ундаги, унинг ичидаги; **дунёву мо фиҳо** дунё ва ундаги бор нарсалар.

мофот مافات ўтмиш, ўтиб кетган ишлар, ўтмиш ишлар.

мо халақа-л-лоҳ ما خلق الله Оллоҳ яратган нарсалар.

мошаро ماشرا қон хуружи ва ҳарорат чиққан пайтида пайдо бўладиган яранинг тури, захм, қонли яра.

мошийа ماشیه кўплиги **мавоший** мол, ҳайвон.

мошита ماشطه келинни тараб, безовчи аёл.

мошура ماشوره 1) арқон тўқишда ишлатиладиган кичик най ёғочнинг номи; 2) ўт олдиришда ишлатиладиган най; 2) ичи кавак чўп, умуман ичи кавак нарса;

моқабл ماقبل аввалги, олдинги.

моҳ ماه ва **маҳ** مه ой (йилнинг бўлаги); **солу** ~ йилу ой; 2) Ой (сайёра); **хуршеду** ~ қуёш ва ой; ~ **и** Канъон Юсуф пайгамбар.

моҳазар ماحذر бор нарса, тайёр нарса.

моҳи ماهی балиқ.

моҳийон ماهیان моҳи нинг кўплиги.

моҳпора ماهپاره 1) ой мисол; 2) гўзал.

моҳпайкар ماهپیکر 1) ой сурат; 2) гўзал.

моҳрух ماهرخ ой юзли.

моҳрухсор ماهرخسار 1) ой юзли; 2) гўзал.

моҳтоб ماهتاب 1) ой нури; 2) ой.

моҳур ماهور куй. мақом, номи.

муаббад موءبد ҳамиша, абадий.

муаббир معبر тушни таъбир қилувчи, туш йўювчи.

муадд معد тайёрланган, тайёр; ~ **бўлмоқ** тайёр бўлмоқ.

муаддаб مؤدب одобли.

муаддий مؤدی тўловчи (мас., солиқ).

муажжал I مؤجل 1) кейинга сурилган, пайсалга солинган, секинлаштирилган; 2) насия; **маҳри** ~ насия қалин пули.

муажжал II معجل тезлаштирилган, шошилинган; шошилинч.

муаззаз معزز азиз, иззатли; ~ **бўлмақ** иззатли бўлмоқ.

муаззам معظم 1) катта, улуг; 2) ҳурматли.

муаззий مؤذی азият етказувчи.

муаккад مؤکد 1) таъкидланган, тасдиқланган; 2) қайд қилинган, қайтарилган; ~ **ўлмақ** қайд қилинмоқ, қайтарилмоқ.

муаккал مؤکل тўғриси **муваккил.**

муаллақ معلق осилиб қолган; ~ **урмақ** ҳавода айланмоқ, осилиб айланмоқ.

муалло معلا юксак; баланд.

муаммил مؤمل умид қилувчи.

муанбар معنبر хушбўй, анбар ҳидли.

муаннас مونث аёллик жинсига тегишли (женский род).

муарриф معرف билдирувчи, танитувчи, таърифловчи; ~ **ўлмақ** билдирмоқ, танитмоқ.

муаррих مؤرخ тарихчи.

муарро معری холи, озод; ~ **бўлмақ** холи бўлмоқ.

муаскар معسکر ўрда, лашкаргоҳ.

муассир مؤثر таъсирли; ~ **бўлмақ** таъсирланмоқ.

муасфар مؤصفر сариқ; **гули** ~ сариқ гул, заъфар гули.

муаттал معطل 1) кейинга қолган, кечиккан, чўзилган (вақтда): ~ **бўлмақ** чўзилмоқ. 2) бекор.

муатталлиқ معطلیق 1) кейинга қолишлик, кечикишлик, чўзилишлик (вақтда); 2) бекорчилик.

мубаддал مبدل ва **мубтадол** ўзгартирилган, алмаштирилган, айланган; бўлмақ ўзгармоқ, айланмоқ.

мубаййан مبین 1) баён қилинган, аён бўлган; 2) баён.

мубарро مبری маҳрум; ҳайдалган, чиқариб юборилган; ~ **айламак маҳрум қилмоқ;** чиқариб юборилмоқ.

мубаррот مبرات хайрия; ~ **буқъалари хайрия ерлар.**

мубарҳан مبرهن далилланган, исботланган, ~ **қилмақ** далилламоқ, исботламоқ.

мубассир مبصر эътибор берувчи, диққат қилувчи.

мубдиъ مبدع 1) яратувчи; 2) тангри.

www.ziyouz.com kutubxonasi

мубкий مبکی йиғлатувчи.

мубойанат مباینت фарқланиш, мутаносибликнинг йўқлиги.

мубориз مبارز жангчи.

мубоҳ مباح 1) жоиз, раво кўрилган; фиқҳда бирор амалнинг ҳалол ва ҳаромлигидаги тенглик.

мубоҳаса مباحثه баҳслашиш; ~ **қилмақ** баҳслашмоқ.

мубоҳий مباحی 1) фахрланувчи; 2) шарафли.

мубоҳот مباهات 1) мағрурлик; 2) ғурур, шараф; ~ **айламак** ғурурланмоқ; ~ **қилмақ** мақтанмоқ, мағрурланмоқ.

мубоҳотгуна مباهات‌گونه мақтаниш; ~ **қилмақ мақтанмоқ,**

мубрам مبرم хира, тихир; ~ **гадо** хира гадой.

мубтадал مبتدل мубаддал га қ.

мубтадий مبتدی 1)бошланғич; 2) янги бошловчи.

мубтадиъ مبتدع бидъатчи, қонун бузувчи.

мубтаҳиж مبتهج хурсанд бўлувчи, шод бўлувчи, ~ **бўлмақ** хурсанд бўлмоқ.

мубҳам مبهم 1) ноаниқ, мужмал; 2) яширин, сирли.

мубҳамлиқ مبهملیق ноаниқлик, сирлилик.

муваддат مودت тўғриси **маваддат.**

муважжаҳ موجه мақбул, эътиборга олса бўладиган; ~ **сўзламак** мурожаат қилмоқ (сўз билан).

муваззаф موظف вазифага тайинланган; ~ **бўлмақ** тайинланмоқ (вазифага).

муваззаъ موزع тақсимланган; ~ **қилмақ** тақсимламоқ.

муваккил موکل вакил.

муваллаҳ موله саргашта, йўлдан озган, мажнун; ~ **чарх** саргашта чарх.

мувасвас موسوس васваса қилувчи; восвос.

мувашшаҳ موشح безалган.

муваҳҳиш موحش 1) ваҳшатли, ёввойи; 2) қўрқинчли, киши яшамайдиган жой.

мувозабат مواظبت эътибор бериш, қараб юриш; ~ **кўргазмак** эътиборли бўлмоқ.

мувози موازی баробар, тенг.

муволот موالات узлуксиз равишда кетма-кет бажариш.

мувонасат موانست дўстлик, яқинлик.

мувосалат مواصلت дийдор кўришиш.

мувосо مواسا ёрдам, мадад.

мувофақат موافقت мувофиқлик; ~ **қилмақ келишмоқ;** ~ **кўргузмак** келишмоқ.

мудаввар مدور доира шаклли, юмалоқ.

мудаввин مدون девон тузувчи.

мудаққиқ مدقق диққат билан текширувчи, тасдиқ қилувчи.

мудбир مدبر бахтсиз, бечора.

муддаий مدعی даъвогар.

мудир مدیر айлантирувчи, юргизувчи.

мудиқ مدق диққатли; ~ **бўлмоқ** диққатли бўлмоқ.

мудмин مدمن берилиш, муккасидан кетиш.

мудовамат مداومت давом эттириш; ~ **қилмақ** давом эттирмоқ.

мудово مداوا даволаш, ~ **айламак** даволамоқ.

мудом مدام 1) ҳамиша; 2) шароб, май.

мудоро مدارا 1) мулойимлик; илтифот, ҳурмат; 2) тийиниш (ўзини) тутабилишлик; 3) дўстликнинг ташқи белгиларини кўрсатиш; юзаки дўстлик қилиш; ~ **айламак** тийинмоқ; ~ **бўлмоқ** дўстлик белгиларини билдирмоқ.

мудоҳана مداهنه мунофиқлик.

мудрак مدرك англанган, идрок қилинган.

мудғам مدغم 1) яширинган пинҳон бўлган (бирор нарса ичида); ассимиляция.

мужа مژه киприк.

мужавваз مجوز ижозат берилган, рухсат этилган.

мужавваф مجوف кавак, ичи бўш; ~ **гўй** ичи бўш коптоқ.

мужаввид مجود қироат илмининг олими.

мужадвал مجدول жадвалланган.

мужалло مجلا 1) жилоли, ярқираган; 2) сайқал берилган; ~ **қилмақ** ярқиратмоқ, жило бермоқ.

мужаррад مجرد 1) якка, ёлғиз; 2) бўйдоқ; 3) дунё лаззатларидан кечган, сўфий.

мужгон مژگان киприклар.

мужда مژده хушхабар.

муждагоний مژدگانی суюнчи.

www.ziyouz.com kutubxonasi

мужиб مجب сабаб, важҳ.

мужид مجد жаҳд қилувчи; тиришувчи; тиришқоқ.

мужмал مجمل қисқа, мухтасар; ~ битилмак қисқа ёзилмоқ.

мужмалан مجملا қисқача.

мужовир مجاور 1)қўшни; 2) авлиё мақбараси ёнида яшовчи; ~ **бўлмақ** қўшни бўлмоқ; авлиё мақбараси ёнида яшамоқ.

мужодала مجادله 1) олишиш, жанжаллашиш; ~ **қилмақ** олишмоқ, баҳслашмоқ; 2) мунозара.

мужоласат مجالست ҳамсуҳбат бўлиш, бирга ўтириш.

мужоҳада مجاهده кўплиги **мужоҳадот** тиришиш, ғайрат; ~ **қилмоқ** тиришмоқ, ғайрат қилмоқ.

мужоҳадот مجاهدات **мужоҳада** нинг кўплиги.

мужоҳид مجاهد 1) шаҳид, ғозий; 2) нафсни ўлдирувчи; ~ **бўлмақ** 1) шаҳид бўлмоқ; 2) нафсни тиймоқ.

мужрим مجرم айбли, жиноий; ~ **и содиқ** тўғри сўз жиноятчи.

мужримвор مجرموار айблиларча; **бўйни ~ осилмак** айбни бўйнига олмоқ, уялмоқ.

мужтабо مجتبی танланган, саралаб, олинган.

мужтамиъ مجتمع тўпланган, жам бўлган; ~ **бўлмақ** жам бўлмоқ.

мужтаниб مجتنب четланувчи, парҳез қилувчи; ~ **ўлмақ** четланмоқ, ўзини тиймоқ.

мужтаҳид مجتهد ҳаракат қилувчи, ғайратли.

музаййад مزید илова қилинган.

музаййан مزین безалган, зийнатланган; ~ **бўлмақ** безалмоқ; ~ **қилмақ** безамоқ.

музаййин مزین безатувчи, зийнатловчи.

музаккий مزکی айбсиз, покиза.

музаккир مذکر эслатувчи; **мажлис ~ и** йиғин войизи.

музахрафот مزخرفات уйдирма гаплар.

музаъфар مزعفر заъфарон; сариғ.

музаҳҳаб مذهب олтин суви юргизилган.

музд مزد хизмат ҳақи, иш ҳақи.

муздпарвар مزدپرور иш ҳақи тўғри тўланишининг ҳомийси.

муздур مزدور батрак, мардикор, ёлланма ишчи; ~ **и шабон** ёлланма чўпон.

муздурлуқ مزدورلوق мардикорлик.

музий موذی азият берувчи, қийновчи.

музийот موذیات (кўплик): **уқтилу-л ~** азият берувчиларни ўлдиринглар.

музир مضر зарар етказувчи.

музлима مظلمه кўплиги **мазолим** 1) зулм қилиш, эзиш; 2) шикоят.

музмар مضمر 1) яширин, беркинган, пинҳон бўлган; 2) дилда тутилган; ўйда тутилган.

музмаҳил مضمحل йўқ бўлган, кўздан ғойиб бўлган; ~ **бўлмақ** йўқ бўлмоқ.

музоаф مضاعف иккинчи марта; ~ **демак** иккинчи марта гапирмоқ.

музоб مذاب 1) эритилган; 2) суюқ; **лаъли ~** шароб.

музод مزاد ким ошди савдоси.

музоф مضاف қўшилган, бириккан, тиркалган.

музоҳим مزاحم қийинчилик туғдирувчи, танглик яратувчи.

музоҳир مظاهر ёрдам қилувчи, қўлловчи.

музтар مضطر 1) мажбур қилинган; 2) сиқиштирилган, изтиробга солинган.

музтариб مضطرب изтиробланган, изтиробли, ~ **бўлмақ** изтироб чекмоқ.

музҳик مضحك 1) кулгили, қизиқ; 2) қизиқчи, кулдирувчи.

музҳир مظهر зоҳир қилувчи.

мукавванот (кўплик) مکونات мавжудот, махлуқот.

мукаддар مکدر 1) хира; 2) ранжиган; ~ **этмак** хира қилмоқ, ранжитмоқ.

мукаййиф مکیف кайф берувчи, маст қилувчи.

мукаллал مکلل 1) тожланган, тож кийгизилган; 2) безатилган, зийнатланган; ~ **қилмоқ** безамоқ.

мукаррар مکرر такрорланган, қайтарилган; ~ **бўлмақ** такрорланмоқ.

мукаҳҳал مکحل сурма сурилган, сурмали.

мукнат مکنت 1) имкон; 2) қобилият; куч, қудрат.

мукобара مکابره кибрланиш, кеккайиш.

муколама مکالمه гаплашиш, суҳбат; ~ **қилмақ** гаплашмоқ.

мукотабат مکاتبت хат ёзишиш.

www.ziyouz.com kutubxonasi

мукошиф مکاشف кашф этувчи.

мукрим مکرم меҳрибон.

муктасаб مکتسب касб билан топилган маош.

муктасиб مکتسب ишлаб топувчи, тирикчилиги касб билан ўтувчи.

мул مل май, шароб.

мулавван ملون ранг-баранг; ~ **қилмақ** бўямоқ.

мулаввас ملوث ифлос, булғоқ, кир; ~ **айламак** ифлос қилмоқ, булғамоқ.

муламмаъ ملمع ола-була, ранг-баранг.

мулаххас ملخص 1) чиқариб олинган (қисқа мазмун учун), қисқа баён; 2) қисқа, ихчам.

мулк ملك кўплиги **амлок** мол, бойлик.

мулкат ملکت давлат, мамлакат.

мулкиййат ملکیت хусусий мулк.

мулкорой ملك آرای давлатга оро берувчи.

мулкпаноҳ ملکپناه подшоҳ.

мулоиб ملاعب **мулоъиб** га қ.

мулойамат ملایمت мулойимлик, юмшоқлик.

мулойаматомиз ملایمت آمیز мулойимлик.

мулосиқ ملاصق бириктирилган, қўшилган, киргизилган; ~ **айламак** киргизмоқ.

мулоъиб ва мулоиб ملاعب 1) ўйинчи; 2) қизиқчи.

мулоқий ملاقی учратувчи; ~ **бўлмақ** учрашмоқ.

мулоҳиз ملاحظ мулоҳаза қилувчи, ўйлаб иш кўрувчи; ~ **бўлмақ** фикр қилмоқ, ўйламоқ.

мулсақ ملصق ёпишган, қўшилган.

мултаз ملتذ лаззатланган.

мултамас ملتمس илтимос қилинган, сўралган; ~ **қилмақ** илтимос қилмоқ.

мултафит ملتفت илтифот қилувчи; ~ **бўлмақ** илтифот қилмоқ.

мулукона ملوکانه шоҳларча, шоҳона.

мулҳам ملهم илҳомланган; ~ **и ғайб** тангридан келган илҳом; ~ **айламак** илҳомлантирмоқ.

мулҳақ ملحق қўшилган, боғланган; ~ **айламак** қўшмоқ, боғламоқ; ~ **бўлмоқ** қўшилмоқ, боғланмоқ.

мумаййиз ممیز 1) оқу қоранинг фарқига етувчи; 2) оқил.

мумид ممد ёрдамчи, мададкор.

мумил ممل зерикарли, толиқтирувчи.

мумкинот (кўплик) ممکنات мумкинликлар.

мумос مماس туташган, ёпишган.

мумтад ممتد чўзилувчи; давомли, чўзилган.

мумталий ممتلی тўла; ~ **бўлмақ** тўлмоқ.

мумтаниъ ممتنع 1) ман қилинган; тақиқланган; 2) иложи йўқ; ~ **бўлмақ** тийилмоқ; иложсиз бўлмоқ; ~ **қилмақ** ман қилмоқ.

мумтаҳан ممتحن имтиҳон қилинган, синалган.

мумтоз ممتاز танланган, сараланган; ~ **бўлмақ** юқори қўйилмоқ; ~ **этмак** ажратмоқ.

мунаввим منوم ухлатувчи.

муназзаҳ منزه тоза, соф, ҳеч нарса аралашмаган; ~ **бўлмақ** тозаланмоқ.

мунаққаш منقش нақшланган, нақшли.

мунаққаҳ منقح 1) тозаланган; 2) тўғриланган.

мунбасит منبسط 1) очиқ; 2) хурсанд, шод; ~ **бўлмақ** шодланмоқ.

мунг مونك қайғу, алам.

мунгалмақ مونکالماق ғамгин бўлмоқ.

мунгланмақ مونکلانماق қайғуланмоқ.

мунглашмак مونکلاشماك ҳасратлашмоқ.

мунглуғ مونکلوغ қайғули, ғамли.

мунграймак مونکرایماك қайғуга ботмоқ.

мунграшмак مونکراشماك мунгли йиғламоқ.

мунгуз مونکوز шох, мугуз.

мунда مونده бунда; бу ерда.

мундариж مندرج дарж қилинган, киритилган.

мундафиъ مندفع қайтарилган, дафъ қилинган; ~ **қилмақ** қайтармоқ, дафъ қилмоқ.

мунжамид منجمد қотган, музлаган.

мунжар منجر бориб етган, тақалган; ~ **бўлмақ** бориб етмоқ, тақалмоқ.

www.ziyouz.com kutubxonasi

мунзавий منزوى хилват топган (дунё ишларидан); ~ **бўлмақ** 1) хилват топмоқ; 2) ибодат қилмоқ.
мунзал منزل осмоний, осмондан тушган.
мункасиф منكشف тутилган (қуёш, ой); ~ **бўлмақ** тутилмоқ (қуёш, ой).
мункир منكر инкор қилувчи, рад этувчи; ~ **бўлмақ,** ~ **ўлмақ** инкор қилмоқ, рад этмоқ.
мунодий منادى жарчи; ~ **қилмақ** жар солмоқ, чақирмоқ.
муножот مناجات ёлбориш, ~ **айламак,** ~ **қилмақ** ёлбормоқ.
мунозаат منازعت жанжал, низо.
муносафа مناصفه тенг иккига бўлиш.
мунофий منافى йўқ қилгучи.
мунофиқшева منافقشيوه иккиюзламаликни одат қилган.
муноқаша مناقشه олишув, жанжал; ~ **қилмақ** жанжаллашмоқ, олишмоқ.
мунсариф منصرف ўзгариш, йўналиш, кўчиш; ~ **бўлмақ** йўналмоқ; ўзгармоқ.
мунсиз مونسيز бўсиз.
мунсиф منصف инсофли.
мунсифлиғ منصفليغ инсофлилик.
мунтабиқ منطبق мувофиқ, лойиқ, мос.
мунтасиб منتسب тегишли, мансуб; алоқадор; ~ **бўлмақ** мансуб бўлмоқ, тегишли бўлмоқ.
мунтафий منطفى сўнган, ўчган; ~ **бўлмақ** сўнмоқ, ўчмоқ.
мунтафиъ منتفع фойдаланувчи, баҳраманд; ~ **бўлмақ** фойдаланмоқ, баҳраманд бўлмоқ.
мунтахаб منتخب танланган, сараланган; ~ **айламак,** ~ **қилмақ** танламоқ.
мунташир منتشر ёйилган, таралган; ~ **бўлмақ** ёйилмоқ; маълум бўлмоқ; ~ **қилмақ** ёймоқ.
мунтақил منتقل ўтувчи, кўчувчи; ~ **бўлмақ,** ~ **ўлмақ** 1) ўтмоқ, кўчмоқ; 2) ўлмоқ.
мунтақимлиқ منتقمليق қасоскорлик, ўч олишлик.
мунтаҳо منتها 1) тугатилган, охирига етказилган; 2) охир, сўнг, интиҳо.
мунтиж منتج натижа берувчи, натижали.
мунфаил منفعل уялган, хижолат бўлган; ~ **бўлмақ** уялмоқ; ~ **қилмақ** уялтирмоқ, хижолат қилмоқ.

мунфак منفك ажратилган, бўлак-бўлак қилинган, ~ **этмак** ажратмоқ, бўлак-бўлак қилмоқ.
мунфарид منفرد 1) ёлғиз; 2) бўйдоқ.
мунхасиф منخسف тутилган (ой), тўсилган.
муншаъ منشاء ёзилган, битилган.
мунший منشى 1) хат тузувчи, иншо қилувчи; 2) котиб.
муншо منشا тўғриси **муншаъ.**
мунъатиф منعطف қайрилган, бурилган; ~ **қилмақ** бурмоқ, қайирмоқ.
мунъақид منعقد (аҳду паймон билан) боғланган.
мунъим منعم 1) хайр-эҳсон қилувчи, сахий.
мунқалиб منقلب ағдарилган, тўнкарилган, йиқитилган; райи, фикри ўзгарувчи.
мунқалибваш منقلبوش ўзгаргандек.
мунқасам منقسم бўлинган.
мунқасим منقسم бўлувчи, қисмларга ажратувчи; ~ **қилмақ** бўлмоқ.
мунқатиъ منقطع узилган, ажралган, кесилган; ~ **бўлмақ** узилмоқ; ~ **қилмақ** узмоқ, кесмоқ.
мунқод منقاد итоат қилувчи, бўйсунувчи; ~ **қилмақ** бўйсундирмоқ.
мунҳадам منهدم бузилган, вайрон бўлган; ~ **бўлмақ** бузилмоқ.
мунҳазам منهزم қочган; ~ **қилмақ,** ~ **этмак қочирмоқ** (душманни).
мунҳаний منحنى эгри, қийшиқ.
мунҳариф منحرف 1) ўзгарувчи; 2) адашган; ~ **бўлмақ** адашмоқ.
мунҳасир منحصر боғланган; мансуб, қўшиб олинган; ~ **айламақ** қўшиб олмоқ.
мунҳат منحط тубанлаштирилган, пасайтирилган; ~ **айламак** тубанлаштирмоқ; паст қилмоқ.
мунҳий منهى даракчи, хабар берувчи; ~ **йи роз** сир очувчи.
муовадат معاودت қайтиш; ~ **қилмақ** қайтиб келмоқ.
муовин معاون ёрдамчи, мададкор.
муолажа معالجه даволаниш, илож қилиш; ~ **қилмақ** даволамоқ.
муолиж معالج даволовчи, илож қилувчи.
муомала معامله кўплиги **муомалот** ўзаро муносабат.

www.ziyouz.com kutubxonasi

муомалапардоз معامله پرداز муомалани келиштириш; ~ **қилмақ** яхши муомала қилмақ.
муомалот معاملات **муомала** нинг кўплиги.
муораза معارضه ўзаро қаршилик кўрсатиш.
муосий معاصی исёнчи, гуноҳкор.
муосир معاصر асрдош, замондош; ~ **бўлмақ** замондош бўлмоқ.
муотаб معاتب таънага қолган.
муохаза مواخذه жазо.
муошир معاشر 1) ҳамдам, ҳамсуҳбат; 2) дўст.
мураббаъ مربع тўртлашган; ~ **ўлтирмак** чордана қуриб ўтирмоқ.
мураввақ مروق сизилган, тиниқ.
мураввах مروح жонбахш.
муразо مرضا тўғриси марзо.
мураккаб مرکب таркиб топган, тузилган; ~ **айламак,** ~ **қилмақ** бириктирмоқ, қўшмоқ.
мурассаъ مرصع безалган (қимматбаҳо тошлар билан); ~ **этмак,** ~ **қилмақ** безамоқ (қимматбаҳо тошлар билан).
мурассаъпўш مرصع پوش қимматбаҳо кийим кийган.
мураттаб مرتب тартибга солинган.
мураффаъ مرفع тинч, осуда, осойишта.
мураққаъ مرقع 1) ямоқли; 2) дарвешларнинг кийими, жанда.
мураққаъпўш مرقع پوش жанда кийган.
мурағғиб مرغب рағбатлантирувчи.
мурдадиллиқ مرده دللیق 1) жонсизлик; 2) ҳиссизлик, бетаъсирлик.
мурдор مردار ўлимтик.
мурдорлиқ مردارلیق ўлимтиклик.
муржиъ مرجع сақлаб қўйилган, кейинга қолдирилган.
мурид مرید истаганини қила олувчи.
муриқ مرق завқли, мароқли.
мурод مراد кўплиги **муродот** ният, мақсад.
муродот مرادات **мурод** нинг кўплиги.
мурожаат مراجعت қайтиш, қайтиб келиш.
муроот مراعات диққат, эътибор, ҳурмат.

муросо مراسا келишиш, муроса қилиш.
мурофаа مرافعه даъволашиш; ~ **йи шаръий** шаръий даъво.
муроқаба مراقبه 1) кузатиш; 2) мушоҳада қилиш.
муроқиб مراقب кузатувчи; ~ **ўлтирмак** кузатмоқ.
мурсал مرسل кўплиги **мурсалин** 1) юборилган; 2) пайғамбар; ~ эрмак юборилмоқ.
мурсалин مرسلین **мурсал** нинг кўплиги 2) ...
мурсаъ مرصع тўғриси **мурассаъ.**
муртад مرتد диндан қайтган.
муртакиб مرتکب 1) киришган, бўйнига олган, зиммасига олган; 2) гуноҳкор.
муртафиъ مرتفع 1) баланд, юксак; 2) кўтарилган, йўқ қилинган, четлатилган; ~ **бўлмақ** юксалмоқ; кўтарилмоқ; ~ **кўрмак** йўқ деб билмоқ.
муртоз مرتاض риёзат, чекувчи, сўфий, дарвеш, қаландар.
мурур مرور ўтиш, кечиш; ~ **айламак** ўтмоқ; ~ **ўлмақ** юрмоқ.
муршид مرشد муридларнинг маънавий раҳбари; 2) пир.
муршидий مرشدی пир.
мурғ مرغ қуш; товуқ.
мурғобий مرغابی ўрдак.
мусаббаб مسبب сабабли.
мусаббат مثبت мусбат га қ.
мусаввада مسوده китоб ёки ёзилган бирор нарсанинг қоралама нусхаси.
мусаввар مصور тасвирланган, гавдаланган; ~ **этмак** ёзмоқ, тасвирламоқ.
мусаввир مصور сурат чизувчи, рассом.
мусаддас مسدس 1) олти қиррали; 2) шеър тури.
мусаддир مصدر бош қилиб тайинланган; **ҳофиздин** ~ **га** ҳофизларнинг бошлиғига.
мусаддиъ مصدع безовта қилувчи.
мусажжал مسجل рўйхатга олинган; ~ **бўлмақ** рўйхатга олинмоқ.
Мусайлама مسیلمه пайғамбарлик даъвосини қилган бир араб-нинг номи; ~ **йи каззоб** ёлғончи Мусайлама.
мусайқал مصیقل сайқаллаган, жилоланган; ~ **айламак** сайқалламоқ.

www.ziyouz.com kutubxonasi

мусаллам مسلم таслим бўлган, бўйсунган; ~ **тутмақ** бўйсундирмоқ.

мусалламлиқ مسلمليق бўйсунишлик.

мусаллат مسلط 1) ҳукмронликни бериш; 2) гиж-гижлаш, қарши қўйиш; ~ **қилмақ** бош қилиб қўймоқ, қарши қўймоқ.

мусаллий مصلی намоз ўқувчи, намозхон; ~ **бўлмақ** намоз ўқимоқ.

мусалло مصلی жой намоз.

мусалсал مسلسل ҳалқа-ҳалқа ўралган (арқон), занжир мисол ўрилган соч; ~ **турра** занжир қилиб ўрилган соч; ~ **айтилмак** бирин-кетин, кетма-кет гапирмоқ, боғлаб гапирмоқ.

мусаммам مصمم қарор қилинган; ~ **бўлмақ** қарорга келмоқ.

мусамман مسمن қимматбаҳо.

мусаннаф مصنف кўплиги **мусаннафот** 1) таълиф қилинган; 2) асар.

мусаннафот مصنفات **мусаннаф** нинг кўплиги.

мусаттаҳ مسطح текис.

мусаххар مسخر бўйсундирилган, қарам қилинган; ~ **бўлмақ** бўйсунмоқ; қилмақ қарам қилмоқ.

мусаххин مسخن иситувчи (кўнгилни); ҳарорат берувчи.

мусбат مثبت ва **мусаббат** исботланган.

мусибат مصيبت кўплиги **масойиб** бахтсизлик; ~ **тутмақ** аза чекмак.

мусин مسن кекса.

мусир مسير йўл.

мусиқа مسيقه куй.

мусиқор مسيقار бастакор, композитор.

мускир مسكر маст қилувчи.

муслиҳ مصلح тўғриловчи, ислоҳ қилувчи.

мусовий مساوی тенг, баробар.

мусодақат مصادقت самимийлик, содиқлик.

мусоид مساعد ёрдам берувчи, мададкор.

мусолаҳа مصالحه сулҳ тузиш.

мусофарат مسافرت саёҳат, сафар қилиш.

мусоҳабат مصاحبت ҳамсуҳбат бўлиш.

мусоҳиб مصاحب суҳбатдош, улфат.

мусриф مصرف сарф қилувчи; исрофчи.

муставжиб مستوجب 1) лойиқ; 2) жавобгар; ~ **бўлмақ** жавобгар бўлмоқ.

муставли مستولی эгаллаган; ~ **бўлмақ** эгалламоқ; ~ **қилмақ** эга қилмоқ.

мустадир مستدير доира шаклли, думалоқ, мудаввар.

мустадом مستدام давомли, доимий.

мустажоб مستجاب қабул бўлиш; ~ **уд-даъва** дуоси мақбул.

мустазҳар مستظهر қўлланган, қўллаб-қувватланган.

мустакраҳ مستكره ёқимсиз.

мустаманд مستمند 1) ғамгин, аламли; 2) бечора; ~ **ўлмақ** ғамгин бўлмоқ; ~ қилмақ гирифтор қилмоқ.

мустамиъ مستمع тингловчи, қулоқ берувчи; ~ **бўлмақ,** ~ **ўлмақ** тингламоқ.

мустамиълиқ مستمعليق қулоқ солишлик.

мустанид مستند суянувчи, таянувчи.

мустанкар مستنكر 1) инкор қилинган, рад қилинган; 2) ёқимсиз.

мустароҳ مستراح 1) ҳожатхона; 2) оромгоҳ.

мустасқий مستسقی 1) қондириб бўлмайдиган ташналик; 2) касаллик номи.

мустатил مستطيل узун, чўзилган.

мустатоб مستطاب яхши, ёқимли.

мустафид مستفيد фойда олувчи; ~ **бўлмақ** фойдаланмоқ.

мустафо مصطفی сайланган (Муҳаммад пайғамбарнинг сифати).

мустахлас مستخلص озод бўлган, қутилган; ~ **қилмақ** озод қилмоқ.

мустахраж مستخرج олинган, чиқарилган; ~ **бўлмақ** чиқарилмоқ.

мусташор مستشار маслаҳатчи.

масташҳад مستشهد исбот учун шоҳид келтириш.

мустаъжил مستعجل шошувчи.

мустаъжир مستاجر ижарага олувчи.

мустаъид مستعد ҳозирланган, тайёр; ~ **қилмақ** тикламоқ.

мустаъсал مستاءصل илдизи билан қўпорилган; ~ **қилмақ** илдизи билан қўпормоқ.

мустақий مستقی сувчи, сув чиқарувчи.

www.ziyouz.com kutubxonasi

мустақим مستقیم тўғри; ~ **бўлмақ** тўғри бўлмоқ.
мустағал مستغل ғалла экиладиган дала.
мустағний مستغنی 1) муҳтож эмас, бой; 2) чиқарилган; ~ **этмак** чиқармоқ.
мустағрақ مستغرق ғарқ бўлган, чўмган; ~ **бўлмақ** ғарқ бўлмоқ.
мустаҳаб مستحب кўплиги **мустаҳаббат** 1) севилган, ёқтирилган; 2) шаръий, Муҳаммад пайғамбар баъзан қилиб, баъзан қилмаган ёки азиз авлиёлар севиб қилиб юрган амал.
мустаҳаббот مستحبات **мустаҳаб** нинг кўплиги.
мустаҳиқ مستحق 1) лойиқ, ҳақли; 2) муҳтож.
мустаҳлак مستهلك 1) тўланган (қарз); 2) ҳалок қилинган, вайрон қилинган.
мустаҳсан مستحسن маъқулланган, мақтовга сазовор; ~ **тушмак** маъқул бўлмоқ.
мусух مسوخ **мисх** нинг кўплиги.
мусқил مصقل сайқал берилган; ~ **урмақ** сайқал бермоқ.
мусҳаф مصحف Қуръон.
мусҳафнавис مصحف نویس китоб кўчирувчи, котиб.
мусҳил مسهل **сурги.**
мутааддид متعدد кўп сонли, бир қанча; ~ **бўлмақ** кўп бўлмоқ.
мутааҗжиб متعجب ажабланувчи; ~ **бўлмақ** ажабланмоқ.
мутааззир متعذر қийин, мушкул.
мутааййин متعین тайин, муқаррар; ~ **қилмақ** тайин қилмоқ.
мутааллақ متعلق тааллуқли; ~ **бўлмақ** тааллуқли бўлмоқ.
мутаалло متعلی юксак; ~ **бўлмақ** кўтарилмоқ.
мутааммил متاءمل тааммул қилувчи, фикр юритувчи; ~ **эрмак** фикр юритмоқ.
мутааний متاءنی эҳтиёткор, шошмайдиган.
мутааррид متعرض эътироз билдирувчи, қарши турувчи.
мутаассир I متعسر қийин, мушкул; ~ **бўлмақ** қийналмоқ.
мутаассир II متاءثر қайғули, ғамгин.
мутаассиф متاءسف афсусланувчи; ~ **қилмақ** афсусланмоқ.
мутааххир متاءخر 1) кейинги, кейин келган; 2) янги, замонавий; ~ **машойих** ҳозирги шайхлар.

мутааҳҳид متعهد ваъда берган, бўйнига олган; ~ **бўлмақ** ваъда бермоқ.
мутааҳҳил متاءهل оилали.
мутабаррак متبرك табаррук.
мутабассим متبسم табассум қилувчи.
мутабаҳҳир متبحر аллома.
мутаббақ مطبق 1) табақали; 2) чўнгланган; 3) ипак матонинг бир тури.
мутабоид متباعد узоқлашувчи; **бўлмақ** узоқлашмоқ.
мутаваллид متولد туғилган; ~ **бўлмақ** туғилмоқ.
мутаварриъ متورع художўй.
мутаваттин متوطن ватан қилган, жойлашган.
мутаваффо متوفی вафот этган.
мутаваҳҳим متوهم таҳмин қилувчи; қўрқувчи; ~ **бўлмақ** таҳмин қилмоқ; қўрқмоқ.
мутаввал مطول узун, чўзиқ; ~ **қилмақ** узайтирмоқ.
мутаваллий متولی масжид ва мадраса вақф мулкини идора қилувчи руҳоний.
мутавозиъ متواضع камтар.
мутаволий متوالی давоматли, давом этувчи.
мутавори متواری яширинувчи, яширин.
мутавотир متواتر кетма-кет, узлуксиз.
мутадаййин متدین диндор, художўй.
мутадовила متداوله кўплиги **мутадовилот** оддий.
мутадовилот متداولات **мутадовила** нинг кўплиги.
мутажаллий متجلی 1) ярқираб турувчи, жилоли; 2) очиқ, кўриниб турган.
мутажовиз متجاوز ҳаддан ортиқ.
мутажойиз متجایز тўғриси **мутажовиз.**
мутазалзил متزلزل титровчи, тебранувчи.
мутазаммин متضمن ўз ичига киритувчи; кафил бўлувчи.
мутазаррир متضرر зарар кўрган.
мутазойид متزاید ортиб борувчи, кўпаювчи.
мутакаббир متکبر мағрур, кибрли.
мутакаллим متکلم сўзловчи, гапирувчи; ~ **тутмақ** сўзламоқ.

www.ziyouz.com kutubxonasi

мутакаллиф متکلف (бирор ишни) зиммасига, бўйнига олган.

мутакаффил متکفل кафил бўлган.

мутакосир متکاثر кўпайган.

муталаввин متلون ранг-баранг, ола-була.

муталаъли متلاءلی ялтироқ.

муталло مطلی олтин юргизилган.

муталоло متلاءلی тўғриси **муталаъли**.

муталотим متلاطم тўлқинли.

мутамаййиз متمیز имтиёзли; ~ **қилмақ** ажратмоқ, имтиёзли қилмоқ.

мутамаккин متمکن 1) қудратли; 2) яшовчи; ~ **бўлмақ** жой қилмоқ, яшамоқ.

мутамассил متمثل бировнинг суратига кирувчи.

мутоматтиъ متمتع лаззат олувчи; баҳра олувчи.

мутанаббиҳ متنبه 1) уйғонаётган, ~ **бўлмақ** уйғанмоқ; 2) бедор; 3) ҳушёр.

мутанаввиъ متنوع турли, ҳар хил.

мутанаффир متنفر нафратланувчи.

мутаоқиб متعاقب кетма-кет келувчи.

мутараддид متردد тараддуд қилувчи, иккиланувчи; ~ **қилмақ** тараддудланмоқ, иккиланмоқ.

мутаранним مترنم куйловчи, тараннум қилувчи.

мутарраз مطرز каштали, безакли.

мутарро مطرا 1) очиқган, паришон бўлган, ~ **айламак** паришон қилмоқ; 2) соф тозаланган (ҳаво).

мутасаввир متصور тасаввур қилинган, кўз олдига келтирилган.

мутасарриф متصرف эга бўлувчи, эгалловчи.

мутафарриъ متفرع 1) тармоқлангач, бўлинган; 2) келиб чиққан; ~ **бўлмақ** келиб чиқмоқ.

мутафарриқ متفرق тарқалган, сочилган.

мутафаҳҳис متفحص ўрганувчи, текширувчи.

мутафовит متفاوت 1) фарқ қилувчи, фарқли; ажралиб турувчи.

мутахаййила متخیله хаёл кучи зўр.

муташаккил متشکل тузилган, ташкил қилинган.

муташарриъ متشرع шариатга амал қилувчи.

мутақаддим متقدم кўплиги **мутақаддимин** илгариги, илгари ўтган: ~ **машойих** илгари ўтган шайхлар.

мутақаддимин متقدمین бирлиги **мутақаддим** ўтганлар, илгари ўтганлар.

мутақозий متقاضی қаттиқ туриб талаб қилувчи.

мутақоъид متقاعد бўшатилган (ишдан); ~ **бўлмақ** бўшатилмоқ (ишдан).

мутағаййир متغیر 1) ўзгарувчи; ўзгарган; 2) ғазабланувчи, ғазабли; ~ **бўлмақ** ғазабланмоқ.

мутағаллиба متغلبه зўравон.

мутаҳаййир متحیر ҳайратда қолган.

мутаҳаммил متحمل бардош берувчи; ~ **бўлмақ** чидамоқ.

мутаҳаррик متحرك ҳаракат қилувчи, ҳаракатли (зер-забарли).

мутаҳаттик متهتك хаёсиз, уятсиз; ~ **бўлмақ** шарманда бўлмоқ.

мутаҳҳар مطهر тоза.

мутир مطیر ёмғирли; абри мутир ёмғирли булут.

мутиъ متیع итоат қилувчи.

мутобиқ مطابق мувофиқ; ўхшаш, мос.

мутойаба متایبه ҳазил.

мутойиб متایب ҳазил қилувчи.

муттако متکا суянадиган нарса; ўриндиқ.

мутталиъ مطلع хабар топган; ~ **бўлмақ** хабар топмоқ, хабардор бўлмоқ.

муттасиф متصف васфланган, мақталган.

муттафақ متفق мувофиқ, ўхшаш.

муттафиқ متفق бирлаштирувчи, мувофиқлаштирувчи; ~ **бўлмақ**, келишмоқ.

муттақий متقی художўй.

муттаҳам متهم туҳматга қолган; ~ **қилмақ** туҳмат қилмоқ.

муттаҳид متحد бирлашган, уюшган.

муфавваз مفوض ишониб топширилган.

муфаррид مفرد ажралган, дунё ишларидан четлашган.

муфарриҳ مفرح хурсанд қилувчи, шодлантирувчи.

муфассир مفسر шарҳловчи, тафсирловчи.

муфаттиҳ مفتح 1) очувчи; ~ **у-л-абвоб** эшикларни очувчи; 2) забт қилувчи, фотиҳ.

www.ziyouz.com kutubxonasi

муфид مفيد фойдали; ~ **тушмак** фойдали бўлмоқ.

муфиз مفيض тўлиб тошган.

муфлис مفلس камбағал, фақир, ночор.

муфлислиқ مفلسليق қашшоқлик, ночорлик.

муфорақат مفارقت айрилиш; ~ **қилмақ** айрилмоқ.

муфохарат مفاخرت гердайиш, манманлик, фахрланиш; ~ **қилмақ** гердаймоқ, фахрланмоқ.

муфрад مفرد ёлғиз, якка.

муфрит مفرط ҳаддан ортиқ.

муфсид مفسيد фасодчи, бузуқи.

муфт مفت текин.

муфтахир مفتخر мағрур, ғурурли.

мух مخ мия.

мухаллад مخلد абадий.

муханнас مخنث хотинчалиш, хунаса.

мухаффаф مخفف 1) кичрайтирилган; 2) қисқа.

мухбир مخبر хабар берувчи.

мухил مخل халал берувчи.

мухолифгузор مخالف‌گذار тескари кўрсатувчи.

мухолифпеша مخالف‌پيشه тескариликни одат қилган.

мухосамат مخاصمت душманлик, хусумат.

мухотаб مخاطب хитоб қаратилган киши; ~ **қилмақ** чақирмоқ.

мухотара مخاطره хатар.

мухталит مختلط аралашган, омухта.

мухталиф مختلف хилма-хил, турли.

мухтараъ مخترع ихтиро қилинган, ўйлаб топилган; ~ **келмак** ихтиро қилмоқ.

мухтариъ مخترع ихтиро қилувчи.

мухтий مخطی хато қилган, гуноҳ қилган.

мухтор مختار сайланган; ишонарли.

мучак موچك ўпич, бўса.

мучина موچينه тук юладиган асбоб, қайчи.

мушаббаҳ مشبه ўхшатилган, қиёсланган.

мушавваш مشوش ташвишли.

мушаввашлиг مشوش‌ليغ ташвишланганлик.

мушаввиш مشوش ташвишлантирувчи.

мушаддад مشدد 1) кучли, шиддатли; 2) ташдид белгиси қўйилган, ташдидли.

мушаккал مشكل 1) хилма-хил; 2) безакли; ~ **айламак** безамоқ.

мушаммаъ مشمع парда.

мушаъбид مشعبد найрангбоз, кўзбўямачи.

мушикэф مشكاف билармон, тажрибали.

мушир مشير маслаҳатчи.

мушк مشك хушбўй модда; ~ **и тотор** тоза мушк.

мушкафшон مشك‌افشان мушк ҳиди таратувчи.

мушкбез مشكبيز ва **мушкбор** مشكبار мушк исини таратувчи.

мушкбид مشكبيد мушк иси тол.

мушкбор مشك‌بار мушкбез га қ.

мушкбў مشكبو ва мушкбўй مشكبوی мушк ҳидли.

мушкбўй مشكبوی **мушкбў** га қ.

мушкин مشكين хушбўй; ~ **насим** ёқимли шамол; ~ **ҳилол** қора қош.

мушкинбўй مشكين‌بو хушбўй.

мушкомез مشك‌آميز мушкмисол

мушкрез مشكريز хушбўй ис таратувчи.

мушкосо مشك‌آسا мушкдек.

мушксо مشك سا мушкдек.

мушкфом مشكفام 1) мушк рангли; 2) қора.

мушобаҳат مشابهت ўхшашлик.

мушобиҳ مشابه ўхшаш; ~ **ўлмақ** ўхшамоқ.

мушоракат مشاركت шериклик.

мушорик مشارك шерик.

мушоҳада مشاهده гувоҳ бўлиш, ўз кўзи билан кўриш; ~ **қилмақ** ўз кўзи билан кўрмоқ.

мушоҳид مشاهد кузатувчи, кўриб турувчи; гувоҳ; ~ **бўлмақ** кўриб турмоқ, гувоҳ бўлмоқ.

мушриф مشرف молия ишларини назорат қилувчи амалдор.

www.ziyouz.com kutubxonasi

муштамил مشتمل ташкил топувчи, ўз ичига олувчи.
муштарак مشترك умумий.
муштаъил مشتعل шуълали; ~ **бўлмак,** ~ ўлмак ёнмоқ.
муштарий مشتری 1) сотиб олувчи, харидор; 2) Юпитер.
муштақ مشتق яралган, пайдо бўлган; ~ ўлмак яралмоқ.
муштағил مشتغل шуғулланувчи; машғул.
муштаҳий مشتهی иштаҳали.
мушфиқ مشفق шафқатли.
мушъир مشعر хабар берувчи (хат орқали).
муъжиб معجب ажабланарли, ғалати.
муъжиз معجز ҳайратда қолдирувчи.
муъжизанамой معجزه نمای мўъжиза кўрсатувчи.
муъжизапардоз معجزه پرداز мўъжиза кўрсатувчи.
муъжизатироз معجزه طراز безалган.
муъжизанизом معجز نظام мўъжиза яратувчи.
муъман биҳи ماءمن به иймон келтириладиган нарса.
муътакиф معتكف уйдан чиқмай ўтириш.
муътамад معتمد ишончли; ~ **бўлмақ** ишончли бўлмақ.
муътаман معتمن ишончли.
муътариз معترض эътироз қилувчи.
муътариф معترف эътироф қилувчи; ~ **бўлмақ** эътироф қилмоқ.
муътақид معتقد эътиқод қилувчи, қаттиқ ишонувчи; ~ **бўлмақ** ишонмоқ, эътиқод илмоқ.
муътий معطی ато қилувчи, берувчи.
муътод معتاد 1) кўниккан, одатланган; 2) одатдаги; ~ **бўлмақ** одатланмоқ, кўникмоқ; ~ **этмак** кўниктирмоқ, одатлантирмоқ.
муқаввас مقوس эгилган.
муқаввий مقوی қувватланган, кучли; ~ **у-д-далойил** кучли далиллар келтирувчи.
муқаддар مقدر тақдирда бор, тангри белгилаган.
муқаййад مقید кўплиги **муқаййадот** боғланган; ~ **этмак,** қилмақ, боғламоқ.
муқаййадот مقیدات муқаййад нинг кўплиги.

муқаййиъ مقیع қустирувчи.
муқаллид مقلد тақлид қилувчи.
муқаммир مقمر қиморбоз.
муқаммиршева مقمرشیوه қиморбоз йўсинли, қиморбозномо.
муқаннаъ مقنع 1) бурканган, ниқобланган; 2) парда, ниқоб.
муқаннад مقند қандли, ширин.
муқарнас مقرنس нақшланган.
муқарраб مقرب кўплиги муқаррабин яқин; суҳбатдош.
муқаррабин مقربین муқарраб нинг кўплиги.
муқассир مقصر 1) айбли, гуноҳли; 2) айбдор, гуноҳкор.
муқаттаъ مقطع кўплиги муқаттаот қитъа (шеър тури).
муқаттаот مقطعات муқаттаъ нинг кўплиги.
муқаффал مقفل қулфланган; ~ **қилмақ** қулфламоқ.
муқбил مقبل 1) иқболли, бахтли; 2) киши исми.
муқир مقر иқрор бўлувчи, бўйнига олувчи; ~ **бўлмақ** иқрор бўлмоқ.
муқобала مقابله яқинлашиш; ~ **қилмақ** яқинлашмоқ.
муқобил مقابل 1) қарши; 2) тўғри келадиган; тенг, баробар.
муқовамат مقاومت қарши чиқиш, қаршилик қилиш.
муқомир مقامر қиморбоз.
муқомирваш مقامروش қиморбоздек.
муқомиршева مقامرشیوه қиморбоз йўсинли, қиморбозномо.
муқорана مقارنه яқинлашиш; қўшилиш (ой, юлдуз кабилар).
муқорин مقارن яқинлашган, қўшилиш (ой, юлдуз кабилар).
муқри مقری қироат қилувчи.
муқтадо مقتدی раҳбар.
муқтадолиқ مقتدی‌لیق йўлбошчилик, раҳбарлик.
муқтазий مقتضی зарур, керакли.
муқназо مقتضه зарурат.
муғ مغ 1) мажусий, оташпараст; 2) майфуруш; ~ **дайри** ибодатхона; 2) майхона.
муғанний مغنی мутриб, мусиқачи.
муғаннийа مغنیه муғаний нинг муаннаси.

www.ziyouz.com kutubxonasi

муғбача مغبچه 1) оташпараст бола; 2) **чиройли бола; 3) май** ташувчи бола.
муғилон مغیلان тиканли дарахт, **акация.**
муғон مغان муғлар, мажусийлар.
муғона مغانه муғларча, мажусийларча.
муғоний مغانی **муғ** га мансуб.
муғтанам مغتنم ғанимат, фойдали; ~ **тутмақ ғанимат билмоқ.**
муғулчин موغولچین тўғриси **мўғулчин.**
муҳаввала محوله кўплиги **муҳаввалот** теварак, **атроф.**
муҳаввалот محولات **муҳаввала** нинг кўплиги.
муҳаввата محوطه ҳовли.
муҳаддаб محدب ажинли, қатлам-қатлам.
муҳаддис محدث ҳадис тўпловчи олим.
муҳалло محلی безалган, зарҳалланган.
муҳандис مهندس қурувчи, уста.
муҳандисваш مهندس‌وش устадек.
муҳаррам محرم ой номи.
муҳаррар محرر 1) таҳрир қилинган; 2) ёзилган.
муҳаррик محرك ҳаракатга **келтирувчи.**
муҳарриқ محرق ёндирувчи.
муҳарро محری ҳил-ҳил пишган; ~ **қилмақ ҳил-ҳил пиширмоқ.**
муҳаққар محقر 1) таҳқирланган; 2) арзимас.
муҳаққақ محقق текширилган; тўғри.
муҳаққиқ محقق ҳақиқат изловчи.
муҳдас محدث янги.
муҳиб محب севилган; ~ **қилмақ** севдирмоқ.
муҳит محیط океан, денгиз.
муҳиқ محق ҳақли.
муҳл шароб.
муҳлатфизой مهلت‌فزای муддатли.
муҳлик مهلك 1) ҳалок қилувчи; 2) ҳалокатли.
муҳлика مهلکه тўғриси **маҳлака.**

муҳмал مهمل арзимас; ақлга сиғмайдиган.
муҳовара محاوره кўплиги **муҳоварот** суҳбат.
муҳоварот محاورات **муҳовара** нинг кўплиги.
муҳожарат مهاجرت кўчиш.
муҳожир مهاجر кўчувчи.
муҳозий محاذی рўпара, қарши томон.
муҳоко محاکی (қайтариб) ҳикоя қилиш.
муҳол محال мушкул, қийин; ақлга сиғмайдиган.
муҳор محار пўлта.
муҳориб محارب жангчи.
муҳосара محاصره қамал.
муҳосиб محاسب ҳисобчи.
муҳофазат محاوظت сақлаш; ~ **қилмақ** сақламоқ.
муҳофиз محافظ сақловчи.
муҳра مهره мунчоқ.
муҳрабозлиқ مهره‌بازلیق 1) қиморбозлик; 2) найрангбозлик.
муҳриқ محرق куйдирувчи.
муҳрона مهرانه муҳр ҳақи.
муҳтазар محتضر 1) жин урган; 2) жон бераётган.
муҳтамал محتمل эҳтимолли, бўлиши мумкин (нарса, ҳодиса).
муҳтарақ محترق ёнган.
муҳтариз محترز сақланувчи, эҳтиётланувчи, ~ **бўлмақ** сақланмоқ, эҳтиёт бўлмоқ.
муҳтасиб محتسب тош-тарози ва тартиб назоратчиси.
мў ва мўй مو соч толаси, тук.
мўй موی **мў** га қ.
мўйа مویه йиғи, фиғон.
мўйшикоф موی‌شکاف **мўшикоф** га қ.
мўшикоф موشکاف ва **мўйшикоф** مویشکاف чечан, жуда моҳир
мўкашон موکشان сочдан тортган (ҳолда).
мўлдур مولدور шабнам, дўл.
мўнду موندو ўткир учли қозиқ (ов учун).
мўр مور **чумоли.**

www.ziyouz.com kutubxonasi

мўчина موچینه тук юладиган асбоб, **қайчи.**

Н

наам نعم ҳа.
набард نبرد уруш, жанг.
набз نبض томир уриши.
набиз نبیذ шароб.
набий نبی кўплиги **анбийо пайғамбар; ~ у-л-лоҳ** Оллоҳнинг пайғамбари.
набот I نبات наввот; **ҳабби ~ наввот дури.**
набот II نبات кўплиги **наботот** ўсимлик; **ўлан.**
наботан نباتا **анбата-л-лоҳу ~ ҳасано** Оллоҳ чиройли гиёҳ қилиб ўстирсин.
наботий نباتی **набот** га мансуб,
наботот نباتات **набот** нинг кўплиги.
набуд نبود бўлмаган, йўқ.
нав نو янги; **моҳи ~** янги ой.
навард نورد уруш, жанг.
наварус نوعروس янги келин.
навбар نوبر янги ўсаётган ўсимлик, **янги мева.**
навбат نوبت 1) дафъа, гал; 2) **қоровуллик;** 3) **саройда муайян** вақт оралиғида **ноғора чалиш; ~ урмоқ ноғора чалмоқ.**
навбаҳор نوبهار кўклам.
навбова نوباوه тўғриси **навбора.**
навбора نوباره янги мева: **ул гуллардин кўп мақсудлар навбораси** ҳаётим комин баҳраманд этти.
навваралоҳу نورالله : **~ сирраҳо** Оллоҳ **унинг гўрини** ёритсин.
наввоб نواب ноиб, ўринбосар.
навжавон نوجوان йигитча.
навжавонлиқ نوجوان‌لیق ёшлик, йигитлик.
навид نوید севинчли хабар, хушхабар; **~ етмак хушхабар** келмоқ.
нависанда نویسنده ёзувчи, хаттот, котиб.
нависандалиқ نویسنده‌لیق котиблик.

навиш نویش ёзиш; **~ қилмақ** ёзмоқ.
навкар نوکر аскар.
навкарлик نوکرلیك аскарлик.
навкоста نوکاسته янги.
навмид نومید умидсиз; **~ бўлмақ, ~ ўлмақ** умидсизланмоқ, ноумид бўлмоқ.
навмидлиқ نومیدلیق умидсизлик.
наво I نوا куй.
наво II نوا 1) мол, мулк; 2) бойлик, маъмурлик.
навобахш نوابخش 1) куй бағишловчи; 2) ҳожат чиқарувчи; **~ бўлмақ,** ҳожат чиқармоқ.
навогоҳ نواگاه куй чалинадиган жой.
навогў نواگو куйчи, **ашулачи.**
наводир نوادر **нодир** нинг кўплиги.
навозанда نوازنده хонанда, созанда.
навозиш نوازش ардоқлаш, эркалаш; **~ қилмақ** ардоқламоқ, эркаламоқ.
навойиб I نوایب **ноиб** нинг кўплиги.
навойиб II نوایب **ноибат** нинг кўплиги.
навокаш نواکش созанда.
навол نوال 1) совға; 2) насиба.
навола نواله 1) совға; 2) насиба.
наволиқ نولیق 1) насибали; 2) оҳангли.
навомуз نوآموز янги ўрганган, тажрибасиз.
навосиз نواسیز бенаво, бечора.
навосизлиг نواسیزلیغ бенасиблик.
навосоз نواساز бастакор, созанда.
навосозлиг نواسازلیغ созандалик.
навоҳий I نواحی **ноҳийа** нинг кўплиги, **~ аҳли** теварак атрофдаги одамлар.
навоҳий II نواحی **наҳий** нинг кўплиги; **~ тамшийати ман** қилинган нарсаларни қила бошлаш.
наврас نورس **янги** етилган; **~ ниҳол** янги кўчат; **~ йигит янги** етилган **йигит.**
навраста نورسته ниҳол, ёш ниҳол.

www.ziyouz.com kutubxonasi

навсафар نوسفر сафарга янги чиққан.
навхез نوخیز ёш, тоза, янги ўсиб келаётган.
навхоста نوخواسته навраста, ёш йигит.
навъ نوع кўплиги анвоъ тур.
навҳа نوحه йиғи, нола.
навҳагар نوحه گر йиғловчи.
навҳагарлик نوحه گرلیك аза тутиб йиғлашлик.
навҳапардоз نوحه پرداز аламзада, йиғили.
навҳасоз نوحه ساز оҳу фиғон қилувчи.
навҳасозлиқ نوحه سازلیق йиғлашлик, нола қилишлик.
надам ندم пушаймон.
надба ندبه аза йиғиси.
надийвор ندیوار сахийлик билан, сахийларча.
надим ندیم яқин дўст; ҳамсуҳбат.
надимваш ندیم‌وش яқиндай.
надимлик ندیم‌لیك яқинлик, суҳбатдошлик.
надимшева ندیم‌شیوه хушсуҳбат.
нодир نادر кўплиги **наводир** камёб.
надомат ندامت пушаймон; ~ **ашки** пушаймонлик **кўз ёши**.
надоматлиғ ندامتلیغ пушаймонлик.
надрат ندرت нодирлик, камёблик.
найобат نیابت ўринбосарлик, ноиблик.
найом نیام қин, ғилоф.
нажанд نژند 1) ғамгин; 2) шум; ~ **и ғамсиришт ғамга** ботган.
нажас نجس кир; ~ **айламак** ифлос қилмоқ, булғамоқ.
нажжор نجار дурадгор, ёғоч устаси.
нажм نجم кўплиги **анжум** ва **нужум** юлдуз; ~ **и соқиб** ёриб ўтувчи юлдуз.
нажод نژاد насл, насаб.
нажосат نجاست кир; ифлослик.
назар نظر кўплиги **анзор** қараш.
назарбоз نظرباز ишвали қарашлар қилувчи; ~ **айламак** ишва билан қарамоқ.

назаргоҳ نظرگاه 1) томошо; 2) назар қаратилган нарса. жой.
назир نظیر ўхшаш, тенг.
назиҳ نزیه тоза.
назмкаш نظم‌کش назмкеш га қ.
назмкеш نظم‌کیش ва назмкаш نظم‌کش шеър битувчи, шоир.
назойирхон نظایرخان назирачи, бировнинг шеър ёки куйига эргашиб ёзувчи.
назоҳат نزاهت тозалик.
назр نذر ваъда; ~ **қилмақ** ваъда қилмоқ.
назҳат نزهت тўғриси **нузҳат**.
най نی 1) қамиш; ~ **ий килк** қамиш қалам; 2) мусиқа асбоби.
найбаст نی‌بست қамиш девор; ~ **айламак** қамиш билан девор қилмоқ; ўрамоқ.
найзавар نیزه‌ور найзадор, найзали.
найзачи نیزه‌چی найза ясовчи.
наййир نیر нур сочувчи; ~ **и аъзам** Қуёш.
наййирайн نیرین Қуёш ва Ой.
найистон ва найситон نیستان қамишзор, тўқайзор.
найрангсоз نیرنکساز сеҳргар.
найситон نیستان найистон га қ.
найсон نیسان тўғриси нисон.
найшакар نیشکر шакарқамиш.
накбат نکبت фалокат, бахтсизлик.
наким ناکیم нимаики.
накол نکال жазо.
накуҳида نکوهیده таънали, маломатли.
накҳат نکهت хушбўй ҳид, оғизнинг хушбўй ҳиди.
накҳатлиғ نکهت‌لیغ хушбўйлик.
намак نمك туз.
намакдон نمکدان туз идиши.
наммом نمام иғвогар.
наммомлиқ نمام‌لیق чақимчилик, иғвогарлик.

www.ziyouz.com kutubxonasi

намойанда نماینده 1) вакил; 2) кўринарли; ~ **бўлмақ** кўринмоқ.

намуд نمود 1) кўриниш; 2) манзара.

намудор نمودار кўринарли, аён; ~ **айламак,** ~ **этмак** кўрсатмоқ, аён қилмоқ; ~ **ўлмақ** кўринмоқ, аён бўлмоқ; 2) намуна, мисол; **шайтон ишига ~ ўлмақ** шайтон ишига намуна бўлмоқ.

нанг ننگ уят, номус, шарм; ~ **айламак** уялмоқ.

нангсизлик ننگسیزلیك уятсизлик.

нар نر эркак; **шири ~** эркак шер.

нардбон نردبان нарвон.

нарм نرم юмшоқ: ~ **қилмақ юмшатмоқ.**

нармода نرماده хунаса.

нармрафтор نرم‌رفتار оҳиста юрувчи.

нарра نره эркак.

наррод نراد 1) нард ўйновчи; 2) тақдир.

насаб نسب кўплиги **ансоб насл.**

насақ نسق равиш, тартиб; ҳол; ~ **тапмақ тартибга тушмоқ;** юзага келмоқ; ~ **қилмақ тартибга солмоқ, тизмоқ.**

насб نصب 1) ўрнатиш; 2) мансабга тайинлаш; ~ **қилмақ** мансабга тайинламоқ.

насиж نسیج мато, газлама.

насим نسیم кўплиги **насойим** енгил шабада.

насиҳат نصیحت кўплиги насойиҳ **ўгит.**

насное نسناس маймун.

насойим نسایم насим нинг **кўплиги; ~ вардийату-н-~** гул ҳидли шабада.

насойиҳ نصایح насиҳат нинг **кўплиги; ~ айтмак ўгит** қилмоқ.

наср I نصر кўплиги **ансор** 1) ёрдам, кўмак; 2) ғалаба.

наср II نسر бургут; ~ **и тойир учар бургут.**

насринфом نسرین‌فام насрин рангли.

насс نص кўплиги **нусус** матн, аниқ мазмун; ~ **и** қотиъ қатъий ёзма далил (матн).

нассож نساج 1) тўқувчи; 2) машойихлардан Абу Бакр нинг лақаби.

настаран نسترن настарин.

натижа نتیجه кўплиги натойиж хулоса, самара.

натойиж نتایج натижа нинг кўплиги.

натъ نطع чарм палос.

наузу бил-лаҳ نعوذ بالله паъузу би-л-лаҳ га қ.

нафас نفس кўплиги **анфос** дам, тин; ~ **тортмақ** нафас олмоқ.

нафир نفیر карнай; ~ **тортмақ,** оҳ урмоқ.

нафис نفیس нозик.

нафй نفی 1) инкор **этиш;** 2) **йироқлашиш; ~ этмак** 1) инкор қилмоқ; 2) йироқлатмоқ, қувмоқ.

нафоз نفاذ таъсир; ~ **қилмақ** таъсир қилмоқ.

нафойис نفایس нафис нинг кўплиги.

нафс نفس кўплиги **нуфус** ва **анфус** 1) жиғилдон; ~ **балоси** жиғилдон балоси; 2) шахс.

нафх نفخ дам чиқариш, пуфлаш; ~ **и сур** карнай овози.

нафха نفخه 1) дам, нафас; ~ **йи унс** инсон нафаси; ~ **йи руҳу-л-қудс** ҳаёт нафаси.

нафъ نفع фойда, манфаат; ~ **и мо ло калом** сўзсиз фойда.

нафърасон نفع‌رسان фойда келтирувчи.

нах نخ ип, тола.

нахват نخوت фойда ~ **ели ғурур шамоли.**

нахжир نخجیر ов, шикор.

нахл نخل хурмо ниҳоли; ~ **и тар** янги хурмо.

нахлбанд نخلبند гул ясовчи.

нахлбун نخلبن хурмо дарахти.

нахлистон نخلستان хурмозор.

нахуст نخوست аввал, биринчи.

нашв نشو ўсиш, юксалиш.

нашиман نشیمن уя; ~ **этмак** ошиён қилмоқ, уя қурмоқ.

нашот نشاط шодлик.

нашотангиз نشاط‌انگیز шодлик бағишловчи, ~ **эрмак** шодлантирмоқ.

нашотандуз نشاط‌اندوز шодлик ҳосил қилувчи, фароғатли; **жоми ~** шодлантирувчи шароб.

нашотафзо نشاط‌افزا шодлик келтирувчи.

нашотафзолиқ نشاط‌افزالیق шодлик келтирувчилик.

www.ziyouz.com kutubxonasi

наштар نشتر **ништар** га қ.

наъим نعيم бахтли, фаровон ҳаёт.

наъл نعل кўплиги **ниъол** 1) тақа; 2) кафш, **этик;** ~ **широкиг кафш ипи;** ~ **и бозгуна** қайтарма этик.

наълайн نعلين жуфт кавуш.

наъразан نعره‌زن наъра тортувчи; ~ **ўлмақ** наъра тортмоқ.

наът نعت сифатлаш, тавсифлаш.

наъузу би-л-лаҳ نعوذ بالله Оллоҳ сақласин!

нақб نقب лаҳм, ер ости йўли; ~ **урмақ** ер тешмоқ, ер ости йўли кавламоқ.

нақбзан نقب‌زن тешувчи.

нақбкан نقب‌کن ер ости йўли қазувчи.

нақбканлик نقب‌کنليك ер ости йўли қазиш.

нақбрав نقب‌رو ер ости йўлида юрувчи.

нақд نقد кўплиги **нуқуд** нақд пул; мавжудлик.

нақджўлуқ نقدجولوق пул топишга уриниш.

нақиб نقيب кўплиги **нуқабо** бошлиқ, раҳбар.

нақора ва **наққора** نقاره ноғора.

нақш نقش кўплиги **нуқуш** сурат, шакл.

нақшбанд نقشبند наққош.

нақшбин نقش‌بين сурат кўрувчи.

нақшбоз نقشباز ҳийлакор.

нақшбозлиғ نقشبازليغ ҳийлакорлик.

нақшгир نقش‌گير нақш олувчи; ~ **бўлмақ** безатилмоқ.

нақшин نقشين нақшли.

нақшпайванд نقش‌پيوند нақш боғловчи, наққош.

нақшпардоз نقش‌پرداز нақшловчи, нақш билан безовчи; ~ **бўлмақ** нақш билан безалмоқ.

нақшсоз نقش‌ساز наққош.

наққоб نقاب лаҳм қазувчи, йўл ости сувига йўл очувчи.

наққод نقاد танқид қилувчи, текширувчи.

наққора نقاره **нақора** га қ.

нағам نغم наво, оҳанг, куй, тарона.

нағамот نغمات **нағма** нинг кўплиги.

нағма نغمه кўплиги **нағамот** куй, тарона, ~ **кўргузмақ** азон айтмоқ; ~ **тутмақ куйламоқ.**

нағмагар نغمه‌گر созанда.

нағмакаш نغمه‌کش созанда.

нағмановозлиқ نغمه سازليق созандалик

нағмапардоз نغمه پرداز куйловчи.

нағмасоз نغمه‌ساز созанда.

нағмасозлиқ نغمه‌سازليق созандалик.

нағмагар نغمه‌گر **нағмакаш** га қ.

нағмакаш نغمه‌کش ва **нағмагар** نغمه‌گر созанда.

нағу ناغو қандай, нима учун, нимага; ~ **қилмақ қандай қилмоқ.**

наҳангваш نهنگوش наҳангдек.

наҳб نهب талаш, талон-торож қилиш; ~ **бўлмақ** таланмоқ.

наҳиб نهيب қўрқинч; қўрқитиш.

наҳиф نهيف ориқ, озғин.

наҳй نهی кўплиги **навоҳий** ман этиш; ~ **и мункар** ёмон ишлардан қайтариш.

наҳну نحنو биз.

наҳр نهر кўплиги анҳор дарё.

наҳс نحس бахтсизлик, омадсизлик, ~ **анжуми** Сатурн ва Марс (Эронийларнинг ақидасича, булар бахтсизлик келтирувчи сайёралардир).

наҳсваш نحسوش наҳсдек.

наҳсийат نحسيت бахтсизлик, омадсизлик.

наҳслиқ نحس‌ليق бахтсиз, омадсиз.

наҳусат نحوست тўғриси **нуҳусат.**

некандиш نيك‌انديش эзгу ниятли.

некбахт نيك‌بخت бахтли.

некном نيك‌نام яхши ном чиқарган.

некухеш نيكوخيش таъна.

некхоҳ نيك‌خواه яхши тилакли.

неру نيرو куч, қудрат.

неъмат نعمت кўплиги **ниъам** фаровонли, бахтли ҳаёт.

ниам نعم тўғриси **ниъам.**

www.ziyouz.com kutubxonasi

нигаҳбон نگهبان **нигоҳбон га қ.**

нигаҳдорлиқ نگهدارلیق соқчилик.

нигин نگین 1) узук; 2) узук кўзига ўрнатилган қимматбаҳо тош; 3) муҳрли узук.

нигор نگار 1) сурат; 2) маҳбуба; ~ **айламак** сурат чизмоқ; ~ **топмақ** безалмоқ.

нигоранда نگارنده 1) рассом; 2) ёзувчи, муаллиф.

нигориш نگارش сурат, асар; ~ **айламақ** безамоқ.

нигорон نگاران термулуб кутувчи, интизор; ~ **бўлмақ** мунтазир бўлмоқ.

нигорхона نگارخانه суратхона.

нигоҳбон نگاهبان ва **нигаҳбон** посбон.

нигун نگون 1) ағдарилган, тескари, 2) эгилган, букилган; ~ **айламак,** ~ **қилмақ** эгмоқ, букмоқ.

нигунлуқ نگون‌لوق эгрилик, букилганлик; ~ **бермак** эгрилик қилмоқ, тескарилик қилмоқ.

нигунсор نگون‌سار 1) эгилган; 2) тескари; ~ **бўлмақ** эгилмоқ.

нигунсорлиқ نگون‌سارلیق остин-устун қилишлик.

низом نظام тартиб; ~ **бермак** тартибга солмоқ.

низор نزار озғин, заиф; ~ **айламак** оздирмоқ; ~ **бўлмак,** озмоқ, заифлашмоқ.

ниёз نیاز эҳтиёж, зарурат; ~ **аҳли** муҳтожлар; ~ **кўргузмак** ҳожат чиқармоқ; ~ **қилмақ** ўтинмоқ, ёлбормоқ.

нийозманд نیازمند 1) муҳтож; 2) ўтинувчи.

нийозмандлиқ نیازمندلیق муҳтожлик, ўтинишлик; ~ қилмақ ўтинмоқ.

нийозмандона نیازمندانه ҳожат билан, ёлбориб.

нийрон ва нирон نیران **нор I** нинг кўплиги.

никот نکات тўғриси **нукот.**

никуҳиш نیکوخیش таъна, маломат.

нил نیل 1) кўк, кўк бўёқ; 2) осмон.

нилгун نیلگون зангори; ~ **айвон** осмон.

нилин نیلین зангори, кўк.

ним نیم ярим.

нимбисмил نیم‌بسمل чала сўйилган.

нимгирд نیم‌گرد ярим тўгарак.

нимкора نیم‌کاره чала, тугалланмаган.

нимтарг نیم‌ترگ темирдан ясалган бош кийим.

нимхоб نیم‌خواب чала уйқу.

нинак نینك киприк.

ниол نعال тўғриси **ниъол.**

нирон نیران нийрон га қ.

нисйон نسیان унутиш.

нисо نسا хотин, аёл.

нисон نیسان апрель.

нисор نثار сочиш; ~ **айламак,** ~ **этмак,** ~ **қилмақ,** сочмоқ.

нисорлиқ نثارلیق чочқилик.

нисф نصف ярим.

нифоқ نفاق 1) низо; 2) иккиюзламалик.

нишаст نشست ўтириш; ~ **айламак,** ~ **қилмақ** 1) қарор топтирмоқ, ўрнатмоқ; 2) ўтирмоқ.

нишиб نشیب 1) нишаб, қиялик; 2) пастлик.

нишиман نشیمن уя, ин; ~ **қилмақ** ошиён қилмоқ, ин қурмоқ.

нишот نشاط шодлик; ~ айламак шод қилмоқ; ~ **бўлмак** шодланмоқ.

нишотангизлиқ نشاط‌انگیزلیق шод қилишлиқ.

нишотафзолиқ نشاط‌افزالیق шодлик ҳосил қилишлик.

нишотхона نشاط‌خانه шодлик уйи.

ништар ва наштар نشتر ниш, тиғнинг учи.

ниъам نعم **неъмат** нинг кўплиги; ~ **и равза** жаннат неъматлари.

ниъол نعال **наъл** нинг кўплиги; ~ **сафи** ковушлар терилган жой.

ниқор نقار 1) олишиш; душманлик; 2) сўкишиш, даҳанаки жанг; ~ **тушмак** жанжаллашмоқ, сўкинишмоқ.

ниҳод نهاد таъб, мижоз.

ниҳон نهان яширин; ~ **англамак** сир деб билмоқ; ~ **тутмақ,** ~ **қилмақ** яширмоқ.

ниҳоний نهانی яширин.

www.ziyouz.com kutubxonasi

ниҳонтоб نهان‌تاب яширин аланга.

ниҳонхона نهانخانه хилватхона.

ноамнлиқ ناامن‌ليق тинчликсизлик.

ноаҳл نااهل ёт, бегона.

ноб ناب тоза, соф.

нобино نابينا кўр; ~ **бўлмақ** кўр бўлмоқ.

нобоист نابايست сабабсиз.

ноболиғ نابالغ балоғатга етмаган, гўдак.

нов ناو 1) тарнов; 2) кема.

нова ناوه кичик ҳарбий кема.

новак ناوك 1) ёй ўқчаси; 2) киприк, ~ **отмақ** ўқ отмоқ

новакандоз ناوك‌انداز ўқ отувчи.

новакафкан ناوك‌افكن **ва новакфикан** ناوكفكن ўқ отувчи.

новакаш ناوه‌كش қурилиш мардикори.

новакосо ناوك‌آسا ўқдек.

новакфикан ناوك‌فكن **новакафкан** га қ.

новард ناورد жанг.

новмид ناوميد ноумид, умидсиз.

ногирифт ناگرفت қилиб бўлмайдиган, амалга ошириб бўлмайдиган.

ногузир ناگزير четлаб бўлмайдиган; зарурий.

нодим نادم афсусланувчи, пушаймон.

нодир نادر камёб.

нодира نادره ягона, ёлғиз.

нозил نازل тушган; ~ **бўлмақ** тушмоқ; ~ **этмак,** ~ **қилмақ** туширмоқ.

нозим ناظم тартибга солувчи; шоир; ~ **и жавоҳири асрор** сир гавҳарларини тизувчи.

нозир ناظر кузатиб тургучи; ~ **ўлмақ** кузатмоқ.

нозирбонлиғ ناظربانليغ соқчилик.

нозиш نازش эркаланиш.

нозпеша نازپيشه нозли қилиқ.

нозпарвард نازپرورد нозли, ноз қилишга ўрганган.

нозукандиш نازك‌انديش нозик фикрли, мулоҳазали.

нойиб نايب кўплиги **навойиб I** ўринбосар, нойиб.

нойибат نايبت кўплиги **навойиб** II бало, мусибат.

нойибманоб نايب‌مناب ўринбосар.

нойим نايم уйқудаги киши; ~ **бўлмақ** ухламоқ.

нойофт نايافت топиб бўлмайдиган.

нокоста ناكاسته тўлиқ, тўлин; **моҳи** ~ тўлин ой.

ноком ناكام мақсадга етмаган, иложсиз.

нокомлиғ ناكامليغ мақсадга етмаганлик, иложсизлик.

нокор ناكار 1) ишга яроқсиз, кучсиз; ~ **бўлмақ** кучдан қолмоқ, ишдан чиқмоқ; ~ **ўлмақ** кучсиз бўлмоқ.

нол نال қамиш, қалам қамиши.

нолакаш ناله‌كش нола қилувчи.

нолафикан ناله‌فكن нола қилғувчи, нолали.

нолон نالان нола қилувчи.

ном نام 1) илм; 2) обрў.

номабар نامه‌بر хат ташувчи.

номавар نامه‌ور хабарчи; **ақл** ~ **и** ақл хабарчиси.

номавзун ناموزون 1) келишмаган, вазнсиз (шеър); 2) нотекис; **аҳли** ~ келишмаганлар, ҳунуклар.

номаоро نامه‌آرا нома безовчи, хушхат.

номарбут نامربوط боғланмаган.

номаръий نامرعى **кўринмаган, эътибор қилинмаган;** ~ **кўрмак эътиборсиз қолдирмоқ.**

номасийоҳ نامه‌سياه гуноҳкор.

номасмуъ نامسموع эшитилмаган.

номатбуъ نامطبوع ёқимсиз.

номафҳум نامفهوم тушуниб бўлмайдиган.

номашруъ نامشروع шариатдан ташқари, шариатга хилоф.

номаъдуд نامعدود сон-саноқсиз, кўп.

номақдур نامقدور куч етмайдиган, эплаб бўлмайдиган.

номақтул نامقتول ўлдирилмаган, ўлмаган.

номаҳрам نامحرم ёт, бегона.

номаҳсур نامحصور чегарасиз, чексиз.

www.ziyouz.com kutubxonasi

номаҳфузлуғ نامحفوظلوغ сақлай олмаслик, яшира олмаслик.
номвор ناموار ном чиқарган, машҳур; ~ **айламак** номдор қилмоқ, машҳур қилмоқ.
номдор نام‌دار машҳур.
номдорлиқ نامدارليق машҳурлик.
номжўй نامجوی шуҳратпараст.
номзад نامزد унашилган.
номий نامی шуҳратли, кенг тарқалган.
номукаррар نامکرر такрорланмайдиган.
номутаноҳий نامتناهی чексиз, туганмас.
нопадид ناپدید кўринмайдиган, кўринмас, ғойиб.
нопадидор ناپدیدار кўринмайдиган, сезилмайдиган.
нописанд ناپسند номаъқул, назарга илинмайдиган.
нописандида ناپسندیده номаъқуллик.
нор I نار кўплиги **нийрон** ва **нирон** шуъла, ўт, олов.
нор II نار анор.
норанж نارنج 1) апельсиннинг бир тури, 2) сариқ.
норанжваш نارنجوش апельсиндек, сариқ.
норасо نارسا нуқсонли.
норван نارون тик, серсоя дарахт.
норизоманд نارضامند рози эмас, норози.
нос ناس инсон нинг кўплиги.
носабур ناصبور сабрсиз.
носазо ناسزا 1) нолойиқ, ножўя; 2) сўкинч; ~ **демак** сўкинмоқ.
носазолиқ ناسزاليق нолойиқлик, ножўялик.
носипос ناسپاس ношукр.
носир ناصر кўплиги **ансор** кўмаклашувчи.
носих ناسخ бекор қилувчи; ~**айламак** бекор қилмоқ.
носиҳ ناصح насиҳат қилувчи; ~ **и талхгуфтор** аччиқ гапириб насиҳат қилувчи.
носоз ناساز яхши эмас.
носозлиғ ناسازليغ нобоплик.

носўфта ناسفته тешилмаган.
нотавон ناتوان заиф, қувватсиз.
нотавоно ناتوانا қудратсиз, кучсиз
нотануманд ناتنومند нотавон.
нофа نافه кийикнинг мушк бези.
нофаржом نافرجام 1) бахтсиз; 2) бефойда, самарасиз.
нофаржомлиғ نافرجامليغ ёмон оқибатли, шумбахтлилик.
нофармон I نافرمان итоатсиз, фармонга бўйсунмайдиган.
нофармон II نافرمان оч бинафша ранг гул.
нофармонлиғ نافرمانليغ бўйсунмаслик, итоатсизлик.
нофиз نافذ нуфузли, таъсирли; эътиборли.
нохалаф ناخلف ўрин босмайдиган.
нохирадманд ناخردمند ақлсиз.
нохирадмандлиқ ناخردمندليق ақлсизлик.
нохўжаста ناخجسته бахтсиз.
ночах ناچخ кичик найза.
ношикиб ناشکیب ва **ношикибо** ناشکیبا сабрсиз.
ношикибо ناشکیبا **ношикиб** га қ.
ношинос ناشناس таниқсиз, бехабар.
ношойист ناشایست ва **ношойиста** ناشایسته нолойиқ, номуносиб.
ношойиста ناشایسته **ношойист** га қ.
ношукуфт ناشکفت очилмаган.
ноэътимодлиғ نا اعتمادليغ ишончсизлик.
ноқа ناقه урғочи туя.
ноқил ناقل нақл қилувчи, ҳикоя айтувчи.
ноқис ناقص нуқсонли.
ноқус ناقوس катта қўнғироқ.
ноҳамворлиқ ناهموارليق нотекислик, номувофиқлик.
ноҳанжор ناهنجار ноўрин, қўпол.
ноҳид ناهد Зуҳра юлдузи.
ноҳийа ناحیه кўплиги **навоҳий** атроф, чегара.
ноҳийат ناحیت ўлка, мамлакат.

www.ziyouz.com kutubxonasi

нубувват نبوت пайғамбарлик.
нудба ندبه нола билан йиғлаш.
нужум نجوم нажм нинг кўплиги; ~ **фани** ~ **илми** астрономия.
нузул نزول тушиш; ~ **айламак,** ~ қилмақ тушмоқ.
нузҳат نزهت таровату покизалик.
нук ва нўк نوك бирор нарсанинг учи.
нукот نكات нукта нинг кўплиги.
нуқта نكته кўплиги **нукот** теран маъноли сўз, ҳикмат; ~ **йи зойида** ўринсиз ҳикмат.
нуктагўй نكته گوى чуқур маъноли сўзлар билувчи.
нуктадон نكته دان маъноли сўзлар айтувчи.
нуктадонлиқ نكته دان ليق нозикфаҳмлилик, чуқур фикрлилик.
нуктажў نكته جو чуқур маъноли сўзлар ахтарувчи.
нукталик نكته ليك билимдон.
нуктаовар نكته آور нукта келтирувчи, билимдон.
нуктапайванд نكته پيوند ҳикмат билан сўзловчи.
нуктапарвард نكته پرورد маъноли сўзлар айтувчи.
нуктарон نكته ران маъноли сўзловчи.
нуктаронлиғ نكته ران ليغ маъноли сўз айтишлик.
нуктасанж نكته سنج синчиклаб, танлаб сўзлайдиган.
нуктасоро نكته سارا маъноли сўзловчи.
нуктатироз نكته طراز маъноли сўзловчи.
нуктафишон نكته فشان нозик фикрлар айтувчи.
нуму نمو ўсиш.
нур نور кўплиги **анвор** зиё.
нурпош نور پاش нур сочувчи.
нусрат نصرت 1) зафар, ғалаба; 2) ёрдам.
нусус نصوص насс нинг кўплиги; ҳикматга оид бир китоб номи.
нусха نسخه кўчирилган китоб; ~ **мастур айламак** китоб ёзмоқ.
нутуқчи نوتوقچى кичик бир қуш номи.
нуфуз نفوذ 1) таъсир; 2) обрў.

нуфур نفور нафратланиш.
нухуд نخود нўхат.
нухуст نخست илгари, аввал, ~ **қилмақ** илгариламоқ, олдинга ўтмоқ.
нушодир نشادر нашатир.
нушур نشور ўликларнинг тирилиши; **йавму-н-** ~ ўликларнинг тирилиш куни, қиёмат куни.
нуъмон نعمان қон; **лолайи** ~ қизил лола.
нуқабо نقبا нақиб нинг кўплиги.
нуқат نقط нуқта нинг кўплиги.
нуқл نقل ширинлик.
нуқрафом نقره فام кумушранг, оқ.
нуқс نقص камчилик, нуқсон.
нуқта نقطه кўплиги **нуқат** учли нарса тегизиш билан қоладиган из, кичик доғ.
нуқуд نقود нақд нинг кўплиги.
нуқуш نقوش нақш нинг кўплиги.
нуҳ نه тўққиз; ~ **тоқ** тўққиз гумбаз.
нуҳусат نحوست бахтсизлик, омадсизлик.
нуҳуфт نهفت ва **нуҳуфта** نهفته яширин.
нуҳуфта نهفته **нуҳуфт** га қ.
нўг نوگ тўғриси **нук ва нўк.**
нўк نوك нук га қ.
нўш نوش 1) ичиш; 2) дори; ~ **айламак,** ~ **этмак** ичмоқ.
нўшдору نوش دارو ичиладиган, суюқ дори.
нўшин نوشين мазали, тотли.
нўшлаб نوش لب ширинлаб.
нўшонўш نوشانوش кетма-кет ичиш.
нўшханд نوش خند чиройли табассум, ~ **қилмақ** ширин кулмоқ.

О

об آب сув; ~ **и оташранг** қизил май; ~ **и ҳаёт** тириклик суви.
обгина آبگينه шиша, биллур, ойна.

www.ziyouz.com kutubxonasi

обгир آبگیر 1) жом, тос; 2) ҳовуз.
обгун آبگون 1) ҳаво ранг; 2) тиниқ, шаффоф; ~ **чарх** зангори осмон.
обдор آبدار 1) серсув, ширадор, сўлим; 2) салмоқли.
обид عابد кўплиги **уббод** ибодат қилувчи, сиғинувчи; ~ **и асном** бутларга сиғинувчи.
обий آبی обга мансуб, ҳаво ранг; ~ **мудоро қилмақ** юмшоқ муомала қилмоқ.
обила آبله 1) қабариқ; 2) чечак, ҳуснбузар.
обир عابر ўткинчи, йўловчи; ~ **айламак** юргизмоқ.
обкаш آبکش элак, ғалвир.
обнус آبنوس қора дарахт.
обо آبا абнинг кўплиги.
обод آباد I абаднинг кўплиги.
обод آباد II ободон; ~ **айламак** ободон қилмоқ.
ободгар آبادگر обод қилувчи.
обпўш آبپوش сув сотувчи; ~ **бўлмақ** сув сепмоқ.
обхўр آبخور 1) сув ичувчи; 2) сувлоқ.
обхўрд آبخورد ва **обхўриш** آبخوارش емаклик, ичмаклик.
обхўриш آبخورش **обхўрд** га қ.
обшор آبشار 1) обдор, серсув. 2) шаршара; ~ **дастовиз** совға. совға.
овиза آویزه осилган, осиғлиқ.
овон آوان он нинг кўплиги.
овурт اورت лунж.
овуч آووچ ҳовуч, кафт, чангал; ~ **қоқмақ** чапак чалмоқ.
огаҳваш آگهوش хабардорсимон; ~ **бўлмақ** хабардор бўлмоқ, қўриқламоқ.
огаҳвор اگهوار ҳушёрлик билан.
одамийкуш آدمیکوش одам ўлдирувчи.
одий عادی од қавмига мансуб: ~ **лар** Од қавмига мансуб кишилар.
ож عاج фил суяги.
ожил عاجل ошиқувчи, шошилувчи; **муқтазойи** ~ ўлим.
озар آذر ўт, олов; ~ **қўймақ** ёндирмоқ.

озарм آزرم 1) уят, номус, ор; 2) ҳурмат, иззат.
озим عازم 1) жўнаётган, кетаётган; 2) (бирор нарса қилишни) мўлжаллаётган, ният қилган; ~ **бўлмақ** жўнатмоқ, кетмоқ, ният қилмоқ.
озмойиш آزمایش синов, тажриба; ~ **қилмақ** синамоқ.
озмун آزمون синов, тажриба; ~ **қилмақ** синамоқ.
озмунлуқ آزمونلوق синашлик, тажриба қилишлик; **толеъи** ~ бахт синашлик.
озодаваш آزادهوش асли тоза, олижаноб.
озодакаш آزادهکش баланд, олий.
озодаху آزادهخو олий ҳимматли; ~ **шаҳ** олий ҳимматли шоҳ.
озодкарда آزادکرده озод қилинган.
озурда آزرده озор чектирилган, ранжитилган, хафа қилинган; ~ **бўлмақ** озор чекмоқ, ранжимоқ; ~ **қилмақ** озор чектирмоқ, хафа қилмоқ.
озурдалиқ آزردهلیق хафа қилишлик, ранжитишлик.
озғурмақ آزغورماق тўғриси **азғурмақ**.
ойилдурмақ آییلدورماق **айилдурмақ** га қ.
ойилмақ آییلماق **айилмақ** га қ.
ойин I آیین қоида, расм; **одат**; ~ **эрмак** одат бўлмоқ.
ойин II آیین безак; ~ **қилмақ** безамоқ.
ойина I آیینه кўзгу.
ойина II آیینه кўриниш, равиш.
ойинагун آیینهگون яшил.
ойинадор آیینهدار сартарош.
ойинасон آیینهسان тиниқ, тоза.
ойинафом آیینهفام акс берувчи.
ойинлик آیینلیك қоидали.
ол I ال тўғриси **ал I**.
ол II ال тўғриси **ал II**.
ол III آل оила.
олабўка ва алабука الابوکه ўрдакнинг бир тури.
оламафруз عالمافروز дунёни ёритувчи; ~ **этмак** дунёни ёритмоқ.
оламафрузлуқ عالمافروزلوق дунёни ёритадиган; **машъали** ~ дунёни ёритадиган машъал, офтоб.

www.ziyouz.com kutubxonasi

оламгард عالمگرد дунё кезувчи; **меҳри** ~ қуёш.
оламгардлиқ عالمگردلیق дунёкезарлик; ~ **қилмақ** дунё кезмоқ.
оламгир عالمگیر жаҳонгир, дунёни олувчи.
оламоро عالمآرا ва **оламорой** عالمآرای 1) оламни безатувчи; 2) гўзал.
оламорой عالمآرای **оламоро** га қ.
оламсўз عالمسوز дунёни куйдирувчи.
оламтоб عالمتاب дунёни ёритувчи.
оламфуруз عالمفروز дунёни ёритувчи.
олат آلت кўплиги **олот** асбоб, қурол.
олдарамоқ الداراماق тўғриси **алдарамақ**.
олмобош المباش тўғриси **алмабаш**.
олойиш آلایش кир қилиш, доғ қилиш, булғаш.
олонг الانک тўғриси **аланг**.
олот الات **олат** нинг кўплиги.
олохон الاخان тўғриси **алахон**.
олохонлиғ الاخانلیغ тўғриси **алахонлиғ**.
олочуқ الاچوق тўғриси **алачуқ**.
олтойи الطایی тўғриси **алтайи**.
олу آلو олхўри.
олуд آلود ва **олуда** آلوده бузулган, булғанган.
олуда آلوده **олуд** га қ.
олудалиғ آلودهلیغ ифлослик, булғанганлик.
ом I عام кўплиги **аъвом йил**.
ом II عام 1) умумий; 2) оддий, одатдаги; 3) халқ; ~ **айламак** ёймоқ, таратмоқ.
ома عامه 1) ҳамма, барча; 2) оддий халқ.
омизиш آمیزش аралашиш, алоқа; ~ **топмақ** аралашмоқ, қўшилиб кетмоқ.
омий عامی 1) **умумий**; 2) саводсиз; ~ **киши** саводсиз киши; ~ **қолмақ** саводсиз бўлмоқ.
омил عامل кўплиги **уммол** 1) хизматчи, хизматдаги киши; 2) гумашта, агент; ~ **и девон** девон хизматчиси.
омода آماده тайёр, ҳозир ~ **айламак** ҳозир қилмоқ, тайёрламоқ; ~ **эрмак** ҳозир бўлмоқ.

омож آماج нишон.
оможхона آماجخانه ўқ отиш учун қўйилган нишонлар, **нишонхона**.
омол آمال **амал** нинг кўплиги; **Каъбайи** ~ умидлар Каъбаси.
омоч آماچ тўғриси **омож**.
омочхона آماچخانه тўғриси **оможхона**.
омузгор آموزگار ўқитувчи, муаллим; ~ **бўлмоқ** ўқитмоқ, муаллимлик қилмоқ.
омурзиш آمرزش кечириш, гуноҳдан кечиш.
омфириб عامفریب сохта.
он آن кўплиги **авон** дам, чоғ, вақт.
онгмақ انکماق тўғриси **ангмақ**.
онгдимоқ انکدیماق тўғриси **ангдимақ**.
оранж آرنج тирсак, қўл.
ораста آرسته **ороста** га қ.
ордича آردیچه орқасидан, ортидан, **кетидан**.
орзухоҳ آرزوخواه орзуманд, орзу қилувчи.
орзухоҳлиғ آرزوخواهلیغ ~ умидворлик.
ори I اری тўғриси **ари**.
ори II آری ҳа, шундай.
оримақ اریماق тўғриси **аримақ**.
ориз عارض **юз берган;** ~ **бўлмақ** юз бермоқ.
ориза عارضه кўплиги **авориз** ҳодиса, воқеа.
оритмақ اریتماق тўғриси **аритмақ**.
ориф عارف билимдон, доно, донишманд.
орифлиғ عارفلیغ билимдонлик, донолик.
орифона عارفانه доноларча, билимдонлик билан
ориғ اریغ тўғриси **ариқ** ва **ариғ**.
ориғлиқ اریغلیق тўғриси **ариғлиқ**.
ориғсиз اریغسیز тўғриси **ариғсиз**.
оройиш آرایش безак; ~ **бермак**, ~ **кўргузмак** безамоқ;
оромгир آرامگیر ором топган.
оромжўй آرامجوی ором изловчи; ~ **бўлмақ** ором топмоқ.
оромиш ارامش тинчлик, ҳордиқ, фароғат.

www.ziyouz.com kutubxonasi

оромрасон آرامرسان ором берувчи, етказувчи.

ороста آراسته ва ораста آرسته безалган, тартибга солинган; ~ айламак, қилмақ безамоқ.

ортилмақ ارتیلماق тўғриси артилмақ.

ортуқси ارتوقسی тўғриси артуқси.

ортуқсимақ ارتوقسیماق тўғриси артуқсимақ.

ос آس оқсусар, оқсусар пўстин.

осиб ва осийб آسیب 1) офат; 2) зиён, зарар; ~ **и хазоний** топмақ сарғаймоқ, дардга чалинмоқ.

осийб آسیب осиб га қ.

осий عاصی гуноҳкор, итоатсиз; ~ **бўлмақ** гуноҳ қилмоқ, итоатсизлик қилмоқ.

осиғлиғ اسیغلیغ гуноҳкорлик, итоатсизлик.

осиғ اسیغ тўғриси асиғ.

осмонгард آسمانگرد осмон кезувчи.

осмондав آسماندو кўкка чопар.

осмонпаймой آسمانپیمای баландга интиладиган.

осмонтазйин آسمانتزیین осмон безакли.

осор آثار асар нинг кўплиги.

остин استین астин га қ.

остонбўс آستانبوس остона ўпиш.

осудадил آسودهدل осойишта, тинч, хотиржам.

осудалик آسودهلیك тинчлик, осойишталик.

осудасифатлиғ آسودهصفتلیغ тинч.

осудахотир آسودهخاطر хотиржам.

осуғ اسوغ тўғриси асуғ.

оташангез آتشانگیز ўт сочувчи.

оташбор آتشبار ўт ёғдирувчи.

оташгаҳ آتشگه оташгоҳ га қ.

оташгоҳ آتشگاه ва **оташгаҳ** ўтхона, ўчоқ, тандир

оташгун آتشگون олов ранг, оловга ўхшаш.

оташдон آتشدان ўтхона, манқал.

оташдонлиғ آتشدانلیغ куйдириш, ёндириш.

оташзада آتشزده ўт кетган, ўт тушган.

оташин آتشین ўтли, алангали.

оташкада آتشکده оловга сиғинувчилар ибодатхонаси.

оташкорлиқ آتشکارلیق гўлоҳлик, ўт ёқишлик.

оташнок آتشناك ўтли, алангали.

оташолуд آتشآلود 1) ўтли, ёлқинли; 2) қизил, қип-қизил.

оташпараст آتشپرست оловга сиғинувчи.

оташпора آتشپاره чўғ.

оташранг آتشرنگ олов ранг, алангали.

оташрез آتشریز ўт солувчи, ёндирувчи.

оташреза آتشریزه чўғ, учқун.

оташрезлиғ آتشریزلیغ шуълали.

оташфиган آتشفگن ўт сочувчи.

оташфишонлиғ آتشفشانلیغ ўт сочувчилик, ўт сочарлик; ~ **қилмақ** ўт сочмоқ.

оташхона آتشخانه ўтхона.

отил عاطل бекорчи; 2) бекор, беҳуда; ~ **эрмак** беҳуда бўлмоқ; беҳуда эканини билмоқ.

отифат عاطفت марҳамат, мурувват, илтифот.

отиқмақ اتیقماق тўғриси атиқмақ.

офариниш آفرینش 1) яратиш, яратилиш; 2) борлиқ, дунё.

офийат عافیت соғлиқ, эсонлик, саломатлик, хотиржамлик.

офот آفات офат нинг кўплиги.

офоқ آفاق уфқ нинг кўплиги.

офоқгир آفاقگیر уфқларни забт этувчи.

офоқсўз آفاقسوز уфқларни куйдирувчи.

офтоба آفتابه обдаста.

офтобпараст آفتابپرست 1) кунгабоқар; 2) қуёшга сиғинувчи.

офтобрў آفتابرو кунгай, қуёшга қараган жой.

охир آخر кўплиги **авохир** 1) охир, сўнг; 2) сўнгги, охирги.

охсум اخسوم тўғриси **ахсум** ва **ақсум**.

ошиқваш عاشقوش ошиқдек.

ошиқпешалиқ عاشقپیشهلیق ошиқликни ҳунар қилиб олиш.

ошлиқ اشلیق тўғриси ашлиқ.

www.ziyouz.com kutubxonasi

ошноруй آشناروی таниш; ~ **кўринмак** таниш кўринмоқ.

ошом آشام етиш, ичиш; ~ **айламак,** ~ **этмак,** ~ **қилмақ,** ютмоқ, ичмоқ.

ошуб آشوب ғавго, тўполон, ҳаяжон; ~ **солмақ** ҳаяжонлантирмоқ, қўзғамоқ; ~ **тушмак** ғавғо пайдо бўлмоқ.

ошуфта آشفته паришон, ҳаяжонли; ~ **туш** қўрқинчли туш.

ошуфтаваш اشفته وش паришонҳол, ҳаяжонли.

ошуфтавор آشفته وار паришонлик билан, ҳаяжон билан.

ошуфтасор آشفته سار ҳаяжонли.

ошифтаҳол آشفته حال паришонҳол, ҳаяжонли; ~ **айламак** паришон қилмоқ.

ошифтахўй آشفته خوی паришонҳол.

оқил عاقل кўплиги **уқало** ақлли, эсли.

оқсум اقسوم тўғриси **ахсум** ва **ақсум.**

оғоз آغاز бошланиш; ~ **айламак** ~ қилмақ, бошламоқ.

оғу اغو ва ағу 1) заҳар; 2) аччиқ.

оғулуқ اغولوق заҳарлик.

оғушта آغشته қоришган, аралашган, булғанган.

оҳан آهن темир.

оҳанг آهنگ ният, қасд, майл; ~ **қилмақ** ният қилмоқ, истамоқ.

оҳанг II آهنگ куй, овоз; ~ **тузмак** куйламоқ.

оҳангар آهنگر темирчи.

оҳанглиғ آهنگلیغ ниятли; **саҳиҳ** ~ яхши ниятли.

оҳангудоз آهنگداز темирчи, темир эритадиган.

оҳанжома آهنجامه темир кийим.

оҳанин آهنین темирдан ясалган; ~ **диз** темир қалъа, мустаҳкам қалъа.

оҳанинвор آهنینوار темирдек; ~ **қилмақ** мустаҳкамламоқ.

оҳанпора آهنپاره темир парчалари.

оҳваш آهوش оҳли, аламли.

оҳугирлик آهوگیرلیك кийик овлаш.

П

падид پدید аниқ, очиқ; ~ **мақсад** аниқ мақсад; ~ **ўлмақ** пайдо бўлмоқ; очилмоқ; ~ **этмак** бор қилмоқ, зоҳир қилмоқ.

падидор پدیدار кўриниб турган, аниқ; ~ **ўлмақ** пайдо **бўлмоқ;** ~ **айламак** кўрсатмоқ.

падруд پدرود хайрлашиш; ~ **қилмақ** хайрлашмоқ.

пажмон پژمان сўлғин.

пажмурда پژمرده сўлғин; эзилган; ~ **бўлмақ** эзилмоқ; ~ **айламак** сўлдирмоқ.

пажмурдалиғ پژمرده‌لیغ сўлғинлик, эзилганлик.

пажуҳ پژوه текшириш, таҳқиқ қилиш.

пай پی оёқ, қадам; ~ **ба** ~ устма-уст; ~ **урмақ** қадам босмоқ.

пайваст پیوست туташ, кетма-кет; ~ **тортмақ** кетма-кет ичмоқ.

пайваста پیوسته боғланган, уланган, туташган; ~ **қош** қўшилган қош.

пайвасталиқ پیوسته لیق ёпишганлик, боғланганлик; ~ **бўлмақ** боғланмоқ.

пайк پیك хабарчи, хабар етказувчи; **ажал** ~ **и** ўлим хабарчиси, Азройил.

пайкар پیکر гавда, қиёфа; **пари** ~ пари қиёфа; ~ **тироз** ҳайкалтарош.

пайкароро پیکرآرا ва **пайкаророй** پیکرآرای қиёфани безовчи, оро берувчи.

пайкаророй پیکرآرای **пайкароро** га қ.

пайкон پیکان 1) ёй ўқлари; 2) ёй ўқининг учи.

пайконлиғ پیکانلیغ найзалик.

пайкор پیکار жанг.

паймон پیمان аҳднома; **аҳду** ~ **айламак** бирликка аҳд қилмоқ.

паймона پیمانه жом; ~ **йи умр** умр жоми.

паймонакаш پیمانه کش соқий.

паймудалиғ پیموده‌لیغ 1) юришлик; 2) ўлчашлик.

пайом پیام ва **пайғом** پیغام хабар, дарак.

пайомовар پیام‌آور хабар келтирувчи, даракчи.

пайопай پیاپی кетма-кет, муттасил; ~ **бўлмақ** доим бўлмоқ.

пайрав پیرو эргашувчи, изидан борувчи.

www.ziyouz.com kutubxonasi

пайравлиқ پیرولیق издан боришлик.

пайса پیسه майда пул, чақа.

пайсипарлиқ پیسپرلیق кетидан юришлик.

пайғом پیغام пайом га қ.

пайғамбаройин پیغمبرآیین пайғамбардек.

пайғомий پیغامی хабар берувчи.

пайғомрасон پیغامرسان хабар етказувчи, хабарчи.

пайғор پیغار ва **пайғора** پیغاره туҳмат, иғво.

пайғора پیغاره пайғор га қ.

паланг پلنگ қоплон, йўлбарс.

палангий پلنگی паланг га мансуб, ола-була.

палид پلید ифлос.

палла پله оёқ пошнаси, оёқ изи.

панд پند ўгит.

пандпазир پندپذیر насиҳат таъсир қиладиган.

панж پنج беш; ~ **ганж** 1) беш хазина; 2) «Хамса» асари.

панжаварлиқ پنجه ورلیق зўравонлик.

паранд پرند 1) оддий ипак мато; 2) тиғ, шамшир, найза.

парастанда پرستنده тобе, хизматкор, ғулом, навкар.

парастандалиқ پرستندهلیق хизматкорлик, навкарлик.

парастиш پرستش сиғиниш.

парастор پرستار 1)хизматкор, ходим; 2) ғамхўр.

парасторлиқ پرستارلیق қараш, парвариш, тарбия қилиш (мас., беморни).

парварда پرورده тарбия қилинган, парваришланган.

парвезан پرویزن элак, ғалвир

парвин پروین Ҳулкар юлдузлар туркуми.

парво پروا ва **парвой** پروای қўрқиш.

парвой پروای парво га қ.

парвоначи پروانهچی подшоҳнинг ҳукмини етказувчи.

парвор پروار ва **парворий** پرواری парвариш қилинган, семиртирилган.

парворий پرواری парвор га қ.

паргола پرگاله ва **паркола** پرکاله парча, бўлак.

паргар پرگر циркуль.

пардабоф پردهباف парда тўқувчи.

пардавар پردهور парда тўқувчи.

пардадар پردهدر парда йиртувчи, сир очувчи.

пардадарлиғ پردهدرلیغ ранжитиш, ҳақорат қилиш.

пардадор پردهدار (иккинчи сирни) сақловчи.

парданишин پردهنشین 1) пардада ўтирувчи; **аруси ~ пардада** ўтирувчи келин; 2) ҳаёли аёл.

пардапўш پردهپوش парда ёпувчи, сир яширувчи; **~ келмак** сир яширмоқ.

пардарабо پردهربا пардани кўтарувчи; **~ ўлмақ, сирни очмоқ.**

пардозлиғ پردازلیغ жилоли нағма куйин безовчи; **~ айламак** безамоқ.

пардохт پرداخت пардоз, жилолаш; **~ қилмақ жило бермоқ.**

парзада پرزده чакич урилган; **~ ўтмак, чакичланган нон.**

паризода پریزاده пари урган, жин урган.

парикаш پریکش пари элтувчи.

парисон پریسان паридек; **~ эрмак парига ўхшамоқ.**

парихон پریخان сеҳргар; жинларни **чақирувчи (киши).**

парихонлиғ پریخانلیغ жодугарлик.

парипон پریشان тўзилган, ёйилган; **~ ҳол безовта; ~ бўлмақ** тўзимоқ сочилмоқ.

парканд پرکند парча, бўлак; **~ қилмақ** парчаламоқ, **бўлиб** ташламоқ.

парков پرکاو қирқиш, буташ.

парнийоний پرنیانی гулдор ипак мато.

парра پره паррак.

паррон پران учувчи; **~ этмак, ~ қилмақ учирмоқ.**

парронлиғ پرانلیغ учқурлик.

партав پرتو нур: **~ солмақ** ёритмоқ.

партавлиғ پرتولیغ нурлилик.

партов پرتاو улоқтириш; **~ отмақ,** улоқтирмоқ.

пархош پرخاش 1) жанжал, муштлашиш; 2) жанг, уруш; **~ қилмақ** уришмоқ.

www.ziyouz.com kutubxonasi

пархошжўй پرخاش‌جوی жанжал изловчи, уруш қидирувчи.
парчам پرچم 1) байроқ ёки найзага илинган попук; 2) кокил, соч.
парҳезкор پرهیزکار тийилувчи, парҳезга амал қилувчи.
پخش тарқатиш, ёйиш; ~ **айламак** тарқатмоқ, ёйиб юбормоқ.
пашиз پشیز чақа, майда пул; **бир** ~ бир пул; ~ **етишмак** арзонга олинмоқ; ~ **кўринмак** арзон деб билмоқ.
пашмина پشمینه 1) жун мато; 2) жун кийим.
пағом پغام пайғом нинг қисқаргани.
паҳлушикоф پهلوشکاف биқинни тешиб ўтувчи; ~ **бўлмақ** биқинни тешиб ўтмоқ.
пелтак پلتك дудуқ, чучук тилли.
перойа پیرایه зийнат.
пероҳан پیراهن кўйлак.
песа پیسه 1) ола-була; 2) ола-була от.
печ پیچ 1) эгиклик; 2) буралиш; ~ **ўрмақ** буралмоқ; ~ **қилмақ** уламоқ, қўшмоқ.
печ дар печ پیچ در پیچ чигал.
печида پیچیده буралган.
печин پیچین мураккаб.
печиш پیچش қийналиш; ~ **айламак** қийналмоқ.
печ-печ پیچ‌پیچ чигал; ~ **эрмак** чигал бўлмоқ.
пеш پیش олд, рўпара.
пеша پیشه касб.
пешавар پیشه‌ور косиб.
пешаварлик پیشه‌ورلیك косиблик.
пешакор پیشه‌کار устакор.
пешгаҳ پیشگه олд.
пешдод پیشداد адолат ҳомийси, «додига қулоқ берувчи».
пешдодий پیشدادی Эрон шоҳларидан бир сулола.
пешкаш پیشکش тортиқ.
пешон پیشان олд, қарши (томон).
пешрав پیشرو олдинда юрувчи, илғор.
пешхайл پیشخیل гуруҳ боши, раҳбар.

пилпойа پیلپایه катта биноларда ёғоч устунларининг тагига қўйиладиган тош, зеркунда, тагтош.
пилтак پلتك тўғриси **пелтак**.
пиндор پندار мағрурлик, ўзини баланд тутиш, такаббурлик.
пиронанд پیرامند улуғвор, ҳурматга сазовор.
пирзол پیرزال кампир.
пирона پیرانه қариларча, оқилона.
пиронарой پیرانه‌رای қарияларга хос фикр, ақлли фикр.
пироста پیراسته безакли.
писанд پسند маъқуллаш; ~ **айламак** маъқулламоқ; ~ **этмак** маъқул кўрмоқ.
писандида پسندیده маъқул тушган, ёқтирилган; ~ **тушмак** ёқтирмоқ.
писандлиқ پسندلیق маъқул кўришлик, ёқтиришлик.
по پا ва **пой** پای оёқ.
побаст پابست ва **пойбаст** پایبست 1) асир; 2) боғланган; бўлмақ; ~ **ўлмақ** боғланмоқ; 3) ошиқ.
побастлиғ پابستلیغ асирлик.
побўс پابوس ва **пойбус** پایبوس оёқ ўпиш.
подаш پادش 1) мукофот; 2) жазо, қасос.
пой پای по га қ.
пойа پایه 1) пойдевор, асос; 2) мартаба, даража.
пойалиқ پایه‌لیق асослик, таглик.
пойанда پاینده барқарор.
пойандалиқ پاینده‌لیق қатъийлик.
пойбанд پایبند оёғи боғланган.
пойбаст پایبست **побаст** га қ.
пойбаста پایبسته иқтидорсиз.
пойбўс پایبوس **побўс** га қ.
пойдор پایدار барқарор, маҳкам; ~ **бўлмақ,** ~ **ўлмақ** маҳкам бўлмоқ; ~ **қилмақ** барқарор қилмоқ.
пойинпараст پایین‌پرست пастда ўтиришни истовчи, камтарлик қилувчи; ~ **эрмак** камтарлик қилмоқ.
пойкор پایکار хизматкор.
пойкўб پایکوب оёқ тепкилаш; ~ **ўлмақ** сакрамоқ, **тепкиланмоқ.**

www.ziyouz.com kutubxonasi

поймардлиғ پایمردلیغ кўмаклашиш; ~ **қилмақ кўмаклашмоқ.**

пойон پایان сўнг, охир.

покбоз پاکباز садоқатли ошиқ, ҳалол, тўғри юрувчи.

покдаст پاکدست ҳурматли.

покдоман پاکدامن ва پاکدامان **покдомон иффатли, пок; ~ айламак** тозаламоқ, покиза қилмоқ.

покдомон پاکدامان **покдоман** га қ.

покдомонлиғ پاکدامانلیغ иффатлилик, ахлоқий поклик.

покзод پاکزاد зоти тоза.

покпайванд پاکپیوند асли тоза.

покрав پاکرو тоза юрувчи.

покравлиқ پاکرولیق ахлоқий поклик.

покрў پاکرو юзи тоза, оқ юзли.

покфар پاکفر тоза.

покшиор پاکشعار тоза хулқли.

полуда پالوده соф, тоза; ~ **йи душоб** тоза шинни.

полудалиқ پالودهلیق тозалик.

помол پامال оёқ ости қилинган, эзилган.

порсо پارسا тақводор, художўй.

порсоваш پارساوش художўй сингари.

порсолиқ پارسالیق тақводорлик, художўйлик.

порсосўзанда پارساسوزنده порсоликка ўт қўювчи.

пору پارو ёғоч курак.

пос پاس 1) сақлаш, қоровуллаш; 2) туннинг бир қисми; 3) эътибор, хурмат.

посух پاسخ жавоб.

пошандалик پاشندهلیك сепишлик, сочишлик.

пошикаста پاشکسته оёғи синиқ.

поғунда پاغنده пахта, титилган пахта.

пуд پود ва **пуда** پوده арқоқ (газлама кўндалангининг номи).

пуда پوده **пуд** га қ.

пузишпазир پزرشپذیر кечирувчи.

пул I پل кўприк.

пул II پول ақча.

пур پر тўла, тўлдирилган; ~ **қилмақ** тўлдирмоқ.

пурбор پربار серёғин; **абри** ~ ёғинли булут.

пургў پرگو сергап, эзма.

пургўйлуқ پرگویلوق эзмалик, сергаплик.

пурдардий پردردی дардли, аламли; ~ **сўз** дардли гап.

пурдил پردل юракли, касур.

пуржамъ پرجمع зич, тиғиз йиғин; ~ **бўлмақ** зич бўлиб йиғилмоқ.

пуржўш پرجوش қайноқ.

пуркор پرکار ишчан.

пуркорлиғ پرکارلیغ ишчанлик.

пурмакр پرمکر ҳийлакор.

пурнур پرنور нурли, нурга тўла; ~ **ўлмақ** нурга **тўлмоқ.**

пурофат پرآفت серофат.

пурошуб پرآشوب серҳаяжон; ~ **бўлмақ** жуда ҳаяжонли **бўлмоқ**

пурпеч پرپیچ чигал.

пурсўз پرسوز қаттиқ куйдирувчи.

пуртоб پرتاب 1) серчигал, сиртмоқли; **гисуйи** ~ серчигал соч. 2) нурли, шуълали.

пурфан پرفن маккор; **чархи** ~ маккор фалак.

пурфанлиқ پرفنلیق маккорлик; ~ **қилмақ,** маккорлик **қилмоқ**

пурфусун پرفسون сермакр.

пурхам پرخم жингалакли, буралиб кетган.

пурхатар پرخطر серхатар.

пурхирад پرخرد серақл.

пурхор پرخار сертикан.

пурхун پرخون қонли, қон тўла; **дийдайи** ~ қон тўла кўз.

пурчин پرچین серажин, ажин босган; ~ **ораз** ажин босган юз.

пуршикан پرشکن 1) синиғи кўп; сертутун, жингалак; ~ **зулф** ўрим халқаси кўп соч, жингалак соч.

пуршўр پرشور серғавғо; ~ **хотир** серғавғоли хаёл.

пурқаҳр پرقهر ғазабли, ғазабга тўла.

пурҳийла پرحیله ҳийласи кўп.

www.ziyouz.com kutubxonasi

пурҳол پرحال хурсанд, шод; ~ бўлмақ шодланмоқ.

пурҳолат پرحالت турли ҳол; ҳар хил кўриниш; ~ бўлмақ тусланмоқ, турли ҳолга тушмоқ.

пурҳубоб پرحباب серкўпик.

пурҳунарлиқ پرهنرليق устакорлик, тажрибакорлик.

пушт پشت насл; **киши** ~ **и** одам насли; 2) орқа, кейин.

пўй پوی югуриш, чопиш; ~ **урмақ** югурмоқ.

пўйа پويه югуриш, елиш, чопиш.

пўйагар پويه گر юрувчи, югурувчи, пойгачи.

пўйазан پويه زن қадам босувчи, юрувчи.

пўйанамо پويه نما тез борар каби

пўйанда پوينده тез юрар; тез юриш.

пўйандалиг پويندهليغ тез юрарлик, тез юришлик.

пўлок پولاک балиқ қапоти; ёй ўқининг пати.

Р

рабб رب кўплиги **арбоб** 1) хўжа, эга; 2) тангри; ~ **у-л-оламин** дунёлар тангриси; ~ **и ғафур** кечирувчи тангри.

раббано ربنا эй бизнинг тангри.

раббоний ربانی тангрига мансуб, **олими** ~ илоҳиёт олими, **улуми** ~ **илоҳий илмлар.**

рабиъ ربيع баҳор.

рабиъу-л-аввал ربيع الاول ҳижрий йил учинчи ойининг номи.

рабойанда ربابنده тортувчи, жалб қилувчи, жозибали.

рабойандалиг ربايندهليغ жозибадорлик, ўзига тортувчанлик.

работ رباط карвонсарой, мусофирхона.

рабт ربط боғлаш; ~ **айламак,** ~ **бермак** боғламоқ;

рабуд ربود тортиш; ~ **тиламак** қайтармоқ.

рабуда ربوده тортиб олинган, тортилган; ~ **айлаб олмақ тортиб олмоқ.**

рабъ ربع 1) манзил; 2) маҳалла.

раванда رونده юрувчи, кезувчи, мусофир.

равза روضه кўплиги **рийоз** 1) боғ; 2) жаннат; ~ **йи дори-л-бақо,** ~ **йи ризвон,** ~ **йи хулд** жаннат боғи.

равзан روزن туйнук, дарча, тешик; ~ - ~ илма-тешик.

равнақфизой رونق‌فزای равнақли, мунаввар, нурли ~ **бўлмақ** мунаввар бўлмоқ.

равойиҳ روايح **ройиҳа** нинг кўплиги; ~ **тайййба** яхши ҳидлар.

равон روان юрувчи: **ашки** ~ оқар кўз ёши; **оби** ~ оқар сув; ~ **айламак** юргизмоқ, тўкмоқ; 2) тез; ~ **битмак** тез ёзмоқ; ~ **бўлмақ** юрмоқ; ~ этмак юргизмоқ; 3) жон; ~ **киргизмак** жон бермоқ, **тирилтирмоқ.**

равона: روانه ~ **айламак** 1) юргизмоқ; 2) тўкмоқ.

равонбахш روان‌بخش жон бахш, жон берувчи.

равонбахшлиқ روان‌بخشليق жон бахшлик; ~ **қилмақ** жон бахшлик қилмоқ.

равоносо روان‌آسا жонбахш.

равонпарвар روان‌پرور жонпарвар.

равотиб رواتب **ротиб** нинг кўплиги.

равоқ رواق гумбаз; айвон.

равшанравиш روشن‌روش кўринарли, кўримли, ~ **равшанравон** нурга интилувчи.

равшанрой روشن‌رای билимли, зиёли.

равҳ روح севинч; **беандоза** ~ чексиз севинч.

раг رگ томир; ~ **узмак** томир узмоқ; **имон** ~ **и дин** асоси.

райосат رياست раислик, бошқаришлик.

райоҳин رياحين райҳон нинг кўплиги.

ража رژه қараш, парвариш қилиш; ~ **чекмак** қарамоқ, парвариш қилмоқ.

ражо رجا умид қилиш, тилаш.

ражулийййат رجوليت эркаклик, мардлик.

ражват رجوت қайтиш, чекиниш.

раз رز ток, узум; ~ **фарзанди,** ~ **қизи** май, шароб.

раззоқ رزاق ризқ берувчи; ~ **келмак** ризқ бермоқ.

разил رذيل кўплиги **арзол** паст, тубан (киши); ~ **и даний** бевафо дунё.

разилваш رذيلوش пасткаш, тубан; ~ эл пасткаш халқ.

разм رزم жанг; ~ **айламак,** ~ **қилмақ** жанг қилмоқ.

размгоҳ رزمگاه жанг майдони; ~ **майдони** жанг майдони.

www.ziyouz.com kutubxonasi

размсоз رزمساز жангчи.

раиййат رعیت **раъиййат** га қ.

раиййатнавоз رعیت‌نواز халқпарвар.

райҳон ریحان кўплиги **райоҳин гул номи.**

райҳоний ریحانی райҳон **исли.**

рак رك тўғриси **рағ.**

ракик رکیك 1) дағал, қўпол; 2) **суст, заиф;** ~ **гуфтор қўпол сўз.**

рам رم чўчиш, хуркиш; ~ **ўлмақ, чўчимоқ,** ҳуркмоқ; ~ **этмак,** ~ **қилмақ** чўчитмоқ, ҳуркитмоқ.

рама رمه 1) гала; 2) пода.

рамад رمد кўз қизариши.

рамақ رمق сўнги нафас.

рамз رمز белги, аломат, **ишора.**

рамида رمیده чўчиган, ҳурккан; ~ **бўлмақ** чўчимоқ, ҳуркмоқ; ~ **хотир хаёли қочган.**

рамим رمیم чирик, чириган; **азми** ~ чириган суяк.

рамл رمل қум; ~ **машқи** қум билан фол очишни ўрганиш; ~ **чекмак** қум билан фол очмоқ.

раммол رمال фолбин, қум билан фол очувчи.

рамон رمان ҳурккан, чўчиган; ~ **эрмак** чўчимоқ, хуркмоқ.

ранг رنگ 1) бўёқ, тус; **қаро** ~ **қора бўёқ.** 2) режа; ~ **сайд этмак** ов режасини тузмоқ.

рангин رنگین рангли, ранг-баранг; ~ **бўлмақ** бўялмоқ; қизармоқ.

ранглиғ رنگلیغ : ~ **сўз** жимжимадор гап.

рангомиз رنگ‌آمیز рангларни аралаштирувчи; ~ **гуногунлиғ** ранг-баранглик.

рангрезлик رنگریزلیك бўёқчилик; ~ **иши** бўёқчилик ҳунари.

рангий رنگی машаққат, қийинчилик; ~ **га солмақ** қийнаб қўймоқ.

ранжа رنجه 1) меҳнат; **қадам** ~ **айламак** қийин бўлса ҳам бориб келмоқ; 2) безовталик; ~ **га қолмақ** безовта бўлмоқ; 3) озор **чекмоқ.**

ранжида رنجیده ранжиган.

ранжон رنجان хафа бўлиш, ранжиш; ~ **бўлмақ** хафа бўлмоқ, ранжимоқ.

ранжпаймой رنجپیمای ранжиган.

ранжпарвард رنجپرورد дардпарвар; ~ **ўлмақ** ҳамдард бўлмоқ.

ранжур رنجور касалманд, дардманд; ~ **бўлмақ қийналмоқ.**

ранжурлуғ رنجورلوغ касаллик, беморлик.

ранжфарсой رنجفرسای машаққатни олиб ташловчи; ~ **бўлмақ** машаққатсизлантирмоқ.

расад رصد 1) юлдузлар ҳаракатини кузатиш; 2) юлдузлар ҳаракатига **қараб келгуси ишларнинг кайфиятини аниқлаш;** ~ **боғламақ** астрономик жадвал тузмоқ.

расадбанд رسدبند мунажжим.

расан رسن арқон, ип.

расм رسم кўплиги **русум** одат, удум.

расойил رسایل **рисола нинг кўплиги.**

раста رسته 1) саф, қатор; 2) озод бўлган, қутулган; қутулмоқ, озод бўлмоқ.

растгор رستگار қутулган, халос бўлган, озод бўлган; ~ **бўлмақ** қутулмоқ, озод бўлмоқ.

расул رسول кўплиги **русул** элчи, пайғамбар; ~ **и араб Муҳаммад пайғамбар.**

расулона رسولانه пайғамбарона, пайғамбарларча.

расулу-л-лоҳ رسول‌الله Оллоҳнинг элчиси.

ражб رجب ҳўл, нам, юмшоқ; ~ **у-л-лисон қилмақ** гапирмоқ, ошкор қилмоқ.

ратл رطل қадаҳ.

рафиъ رفیع юксак, баланд, буюк; ~ **айламак** юксалтирмоқ, баланд кўтармоқ.

рафоҳиййат رفاهیت фаровонлик, маъмурлик, тўкин-сочинлик.

рафраф رفرف ёстиқ.

рафтор رفتار муомала; ~ **солмақ,** ~ **этмак** юрмоқ.

рафъ رفع кўтариш; ~ **бўлмақ,** ~ **ўлмақ** кўтарилмоқ; ~ **этмак** кўтармоқ.

рафъат رفعت тўғриси **рифъат.**

рах رخ чизиқ; ажин.

рахна رخنه дарз, ёриқ, тешик, тирқиш; ~ **солмақ путур етказмоқ;** ~ **тушмақ** путур етмоқ.

www.ziyouz.com kutubxonasi

рахт رخت буюм.
рахш رخش 1) қизил; 2) югурик от, тулпор; ~ **сурмак** от юргизмоқ, уруш қилмоқ.
рахшанда رخشنده ялтироқ, порлоқ.
рахшандалик رخشنده‌لیك ялтироқлик, нурлилик.
рахшон رخشان ялтироқ, порлоқ.
рашаҳот رشحات рашҳа нинг кўплиги.
рашид رشید 1) мард; 2) ақли бутун, оқил.
рашҳа رشحه кўплиги **рашаҳот** томчи.
раъд رعد момақалдироқ.
раъиййат ва **раиййат** رعیت кўплиги **раъойо** ҳалқ, уммат, фуқаро.
раъйат رعیت байроқ.
раъойо رعایا раъиййат нинг кўплиги.
раъс راءس бош; ~ **ан бар** ~ устма-уст.
раъфат ва **рофат** راءفت шафқат қилиш.
раъша رعشه 1) титроқ; 2) қалтираш.
рақам رقم кўплиги **арқом** ва **руқум** соннинг ёзувдаги белгиси; ~ **чекмак ёзмоқ.**
рақамзад رقمزد ёзиш.
рақамзада رقمزده ёзилган, битилган.
рақамзан رقمزن ёзувчи, котиб.
рақамкор رقمکار рақам қилувчи, ҳисобчи.
рақамхон رقمخان ўқувчи, билувчи.
рақамсанж رقمسنج донишманд, билимдон.
рақба رقبه : **ер** ~ **си** ер мулки.
рақиқ رقیق бўш, майин; ~ **қалб** таъсирчан, кўнгилчан.
рағбат رغبت интилиш, орзу, иштиёқ, майл; ~ **айламак,** ~ **қилмақ** интилмоқ.
рағбатнамой رغبت‌نمای рағбат кўрсатувчи; ~ **бўлмақ** интилмоқ.
рағим رغیم 1) истамовчи; 2) мажбур бўлган.
раҳ ره **роҳ** II га қ.
раҳба رحبه 1) кенг хона; 2) кенг жой.
раҳвор رهوار тезу равон; ~ **эрмак** тезу равон юрмоқ.

раҳгузар رهگذر ва **раҳгузор** رهگزار 1) йўловчи; 2) ўтиш йўли.
раҳгузор رهگذار раҳгузар га қ.
раҳзан رهزن роҳзан га қ.
раҳзанлиқ رهزنلیق **роҳзан** га қ.; ~ **этмак** йўл тўсарлик қилмоқ.
раҳил رحیل жўнаш, кетиш, кўчиш; ~ **қилмақ** кўчмақ.
раҳилкуш رحیلکوش йўловчи, йўлга солувчи.
раҳим رحیم раҳм қилувчи; ~ **ўлмақ** раҳмли бўлмоқ.
раҳимаҳу-л-лоҳу رحمه الله Оллоҳ унга раҳм қилсин.
раҳкуб رهکوب йўл босувчи, йўлланувчи; ~ **бўлмақ** йўлга отланмоқ.
раҳмат رحمت раҳмдиллик, марҳаматлилик; ~ **у-л-лоҳ.** Оллоҳнинг марҳамати; ~ **қилмақ** раҳмдиллик қилмоқ; **Олоҳ** ~ **ига восил бўлмақ, Оллоҳ** ~ **ига бормақ** ўлмоқ.
раҳматфизой رحمت‌فزای раҳмдиллик қилувчи, марҳамат қилувчи.
раҳмон رحمان раҳм қилувчи.
раҳмоний رحمانی илоҳий; ~ **бўлмақ** илоҳий бўлмоқ.
раҳн رهن гаров; ~ **этмак** гаровга қўймоқ.
раҳнавард رهنورد **роҳнавард** га қ.
раҳнамулуқ رهنمولوق йўлбошчилик; ~ **қилмақ** йўлбошчилик қилмоқ.
раҳнамун رهنمون **роҳнамун** га қ; ~ **айламак** йўл кўрсатмоқ.
раҳнамунлуқ رهنمونلوق йўл кўрсатувчилик; ~ **қилмақ** йўл кўрсатмоқ.
раҳолиқ رهالیق озод, халос қилиш; ~ **бўлмақ** озод бўлмоқ, халос бўлмоқ.
раҳрав رهرو **роҳрав** га қ.; ~ **ўлмақ** йўл юрмоқ.
раҳшунос رهشناس **роҳшунос** га қ; ~ **бўлмақ** йўл танимоқ.
раҳмфиканда رحمفکنده йўлга ташланган.
рев ریو макр; ҳийла; ~ **айламак** ҳийла қилмоқ.
реза ریزه майда.
резачин ریزه‌چین қолган овқатни еювчи.
резон ریزان тўкилувчи, сочилувчи.
реза-реза ریزه ریزه майда-майда; ~ **айламак,** ~ **қилмақ** майдаламоқ, тўғрамоқ.

www.ziyouz.com kutubxonasi

реш ریش 1) яра; 2) яраланган; ~ **тан** яраланган тан; ~ **айламак**, ~ **этмак** яраламоқ.
реша ریشه илдиз.
рибқа ربقه 1) зулм; 2) сиртмоқ.
ридо ردا елкага ташланадиган мато, рўмол.
риё ریا мунофиқлиқ, икки юзламачилик.
риёз ریاض равза нинг кўплиги.
риёзат ریاضت тийиниш, ўзини дунё лаззатларидан тийиш; ~ **тоши** оғирлик.
риёзий ریاضی риёзатли, тийилувчи.
риёзот ریاضات риёзат нинг кўплиги.
риёний ریانی риёкор, мунофиқ; **шайхи** ~ мунофиқ шайх.
риёкаш ریاکش риёкор, мунофиқ.
риёлиқ ریالیق мунофиқлик.
риёсат ریاست бошчилик, раҳбарлик; ~ **қилмақ** бош бўлмоқ
риёҳ ریاح риҳ нинг кўплиги; ~ **ғубори** шамол тўзони.
рижол رجال ражул нинг кўплиги.
ризвон رضوان жаннат; **равзаи** ~ жаннат боғи.
ризо رضا розилик, кўниш; ~ **аҳли** рози бўлувчилар, кўнувчилар.
ризожўй رضاجوی ризолик истовчи.
ризоманд رضامند рози, кўнган; ~ **бўлмақ** кўнмоқ,
ризқ رزق кўплиги **арзоқ насиба.**
рикоб رکاب узанги.
ринд رند майпараст.
риндваш رندوش мард.
риндона رندانه мардона.
рисола رساله кўплиги расойил 1) хат, мактуб; 2) асар.
рисолат رسالت пайғамбарлик.
рисолатойин رسالت‌آیین пайғамбар кўринишли.
рисолатпаноҳ رسالت‌پناه пайғамбар ҳомийси, пайғамбар ҳимоячиси.
рифъат رفعت 1) кўтариш, баландлаш; 2) юқори мартаба.
рифъатфизой رفعت‌فزای улуғлик орттирадиган.

рифқ رفق лутф, меҳрибонлик; ~ айламак меҳрибонлик қилмоқ, лутф кўрсатмоқ.
ришва رشوه пора; ~ **бермак** пора бермоқ.
ришватхўр رشوتخور порахўр.
ришта رشته 1) ип; 2) тор; **Марям** ~ **си** Биби Марям Исо пайғамбарга **тўқиб** берган хирқа **учун ишлатган иплар.**
риштатоб رشته تاب эшиб пиширилган.
риққат رقت нозиклик, юмшоқлик.
ришханд ریشخند 1) масхара қилиш, пичинг қилиш.
риҳ ریح кўплиги **риёҳ шамол.**
риҳлат رحلت кўчиш; ~ **кўсин чалмақ ўлмоқ.**
робиъ رابع тўртинчи; ~ **уҳум калбуҳум** уларнинг тўртинчиси уларнинг итидир («ал-Каҳф» сурасида ҳикоя қилинган ғорда 309 йил ухлаб турган уч ўсмир ва уларнинг итига ишора).
робита رابطه муносабат, алоқа.
ровий راوی ривоят қилувчи.
рожиъ راجع 1) қайтувчи; ~ **бўлмақ** қайтмоқ; 2) боғланган тегишли.
рожиҳ راجح 1) лойиқ; ~ **этмак лойиқ** кўрмоқ; 2) устун, ортиқ; 3) эҳтимолли.
роз راز сир.
розалиқ رازه‌لیق тош йўнувчи; ~ **санъати тош йўниш ҳунари**
роздор رازدار 1) сирдош; 2) ишончли, амин (киши).
розиқ رازق ризқ берувчи, **ризқлантирувчи.**
розжў رازجو сир изловчи.
розпардоз رازپرداز маҳфий, сирли.
роиз رایز ўргатувчи; **ишқ** ~ **и** ишқ ўргатувчиси.
роиҳа رایحه ройиҳа га қ.
рой رای ва **раъй** رأی фикр, ўй.
ройат رایت раъйат га қ.
ройзан رایزن фикр билдирувчи.
ройиж رایج ва **ройижа** رایجه ишлатиш, муомалага киритиш (пулни).
ройижа رایجه ройиж га қ.

www.ziyouz.com kutubxonasi

ройиҳа رايحه кўплиги **равойиҳ** яхши ҳид.

рокиб راكب отлиқ; ~ **и самоватпаймо** осмонга чиқувчи.

рокиъ راكع тиз чўкувчи; ~ ўлмақ тиз чўкмоқ.

ром رام 1) бўйсунувчи, бўйин эгувчи; 2) қўлга ўргатилган; ~ **айламак,** ~ **қилмақ** бўйсундирмоқ; ~ **бўлмақ,** ~ **ўлмақ** бўйсунмоқ.

ромиш رامش хушчақчақлик, шодлик.

ромиҳ رامح тез учар, тез юрар; **симоҳи** ~ тезучар юлдуз.

росих راسخ қаттиқ турувчи, маҳкам турувчи; ~ бўлмақ барқарор бўлмоқ; ~ **тутмақ** қатъий турмоқ.

ростбасар راست‌بصر тўғри кўз.

ростгом راستگام тўғри юрувчи.

ростгор راستگار қутулиш; ~ **бўлмақ** қутулмоқ.

ростмонанд راست‌مانند ростмисол, ростга ўхшаш.

рострав راسترو тўғри юрувчи.

рostравлиқ راسترو‌ليق тўғрилик, ҳалоллик.

ротиб راتب кўплиги **равотиб** 1) белгиланган, тайинланган; 2) пул, ҳақ.

ротиба راتبه тайин қилинган (ҳақ, нафақа).

рофат رافت раъфат га қ.

роқий راقى сеҳргар, сеҳр.

роқим راقم хат ёзувчи, котиб.

роғ راغ ўтлоқ, дала.

роғиб راغب истовчи, интилувчи.

роҳ I راح май, чоғир.

роҳ II راه ва ره **раҳ** йўл.

роҳатайн: راحتين ал-йаъсу иҳда-р-роҳатайн умидсизлик— икки роҳатнинг бири.

роҳзан راهزن ва **раҳзан** رهزن йўл тўсар, қароқчи.

роҳзанлиқ راهزنليق ва **раҳзанлиқ** رهزنليق йўл тўсарлик, қароқчилик.

роҳиб راحب кўплиги руҳбон رحبان нассорийлар рабҳари, муриши.

роҳила راحله улов.

роҳнаворд راهنورد ва раҳнаворд رهنورد йўловчи, кезувчи.

роҳнамун راهنمون ва **раҳнамун** رهنمون йўл кўрсатувчи.

роҳрав راهرو ва **раҳрав** رهرو йўловчи, саёҳатчи.

роҳшунос راهشناس ва **раҳшунос** رهشناس йўл танигувчи.

рубъ ربع тўртдан бир, чорак; ~ **маскун** ернинг аҳоли яшайдиган чораги.

руд I رود дарё, оқим; ~ **и Синд** Синд дарёси.

руд II رود **торли мусиқа асбоби;** ~ **у роҳ мусиқа ва шароб.**

рудбор رودبار оқар сув кўп ер.

рудхона رودخانه 1) дарё, 2) ирмоқ.

ружуъ رجوع 1) мурожаат қилиш; 2) қайтиш; қайтиб келиш; ~ **этмак,** ~ **қилмақ** қайтмоқ.

рукн ركن кўплиги **аркон** устун.

рукуъ ركوع эгилиш, намозда эгилиб туриш; ~ **ўлмақ** эгилмоқ.

руммон رمان анор.

руммоний رمانى анор ранг, анор гулининг ранги.

румуз رموز рамз нинг кўплиги.

румҳ رمح найза.

русий روسى саҳройи; **гадойи** ~ саҳройи гадо.

руст رست маҳкам, қаттиқ; ~ **қилмақ** беркитмоқ, яширмақ.

рустахез روسته‌حيز ва **рустохез** روستاخيز ва **рустхез** روست‌خيز 1) охиратда тирилиш, қиёмат қаюм; 2) жонланиш, уйғониш; ~ **солмақ** ғавғо қилмоқ

рустоий روستائى қишлоқи.

рустохез روستاخيز рустахез га қ.

рустхез رستخيز рустахез га қ.

русул رسول расул нинг кўплиги.

русум رسوم расм нинг кўплиги; ~ **бўлмақ** расм, одат бўлмоқ.

русух رسوخ маҳкамлик, қатъий туришлик, хотиржам бўлишлик; ~ **қилмақ** қатъийлашмоқ, маҳкамлашмоқ.

рутаб رطب ҳўл, нам; **ҳарри** ~ иссиқ ҳўл (мизож).

рутба رتبه унвон, мартаба, даража.

рутбалик رتبه‌ليك мартабалик, даражалик.

рутубат رطوبت намлик, ҳўллик.

рух رخ юз; ~ **и зард** сариғ юз.

www.ziyouz.com kutubxonasi

рухас رخص рухсат нинг кўплиги.

рухом رخام мармар тош.

рухсат رخصت кўплиги **рухас** ижозат.

рухсор رخسار юз.

рухсорлиғ رخسارليغ юзли.

рушд رشد 1) ўсиш, камол топиш; 2) ақли комиллик.

руунат رؤنت тентаклик, енгилтаклик.

руъйат رويت кўриш, янги ойни кўриш; ~ у-л-лоҳ эҳтимоли Оллоҳни кўриш эҳтимоли.

руқум رقوم **рақам** нинг **кўплиги.**

руқъа رقعه 1) хат, мактуб; 2) **ямоқ.**

руҳ روح кўплиги **арвоҳ жон.**

руҳафзо روحافزا ва **руҳафзой** روحافزای руҳлантирувчи, жонлантирувчи, тирилтирувчи.

руҳафзой روحافزای **руҳафзо** га қ.

руҳбахш روحبخش руҳ берувчи, жон киргизувчи.

руҳбон رحبان роҳиб нинг кўплиги.

руҳгустар روحگستر руҳ берувчи.

руҳона روحانه руҳ билан; **сабук** ~ енгил руҳ билан.

руҳосо روحآسا руҳни кўтарувчи, кўнгил очувчи.

руҳпарвар روحپرور **руҳни парвариш қилувчи, руҳлантирувчи.**

руҳу-л-амин روحالامين ва **руҳу-л-қудс** روحالقدس Жабрайил алайҳи-с-саломнинг лақаблари.

руҳу-л-лоҳ روحالله Исо пайғамбарнинг лақаби.

руҳу-л-қудс روحالقدس **руҳу-л-амин** га қ.

рў رو **рўй** га қ.

рўбараҳ روبره ва **рўбароҳ** روبراه йўлга чиқиш, сафарга отланиш, ~**бўлмақ** сафарга чиқмоқ.

рўбароҳ روبراه **рўбараҳ** га қ.

рўбарў روبرو ва **рўбарўй** روبروی юзма-юз.

рўбарўй روبروی **рўбарў** га қ.

рўбоҳ روباه тулки.

рўгардон روگردان юз ўгирган; ~ **бўлмақ** юз ўгирмоқ.

рўда روده ичак.

рўз روز кун.

рўзадор روزه‌دار рўза тутган **киши.**

рўзафзун روزافزون кундан-кун ортиб борувчи; ~ **бўлмақ** кун сайин кўпаймоқ.

рўзгор روزگار 1) замона; ~ **аҳли** замондошлар; 2) ҳаёт; 3) қисмат.

рўзий روزی ризқ, насиба.

рўзнома روزنامه кундалик дафтар

рўй I روی ва **рў** رو юз.

рўй II روی бронза.

рўйинтан رویین‌تن бронза бадан.

рўйкаш رویکش **рўкаш** га қ.

рўйпўш روپوش ва **рўпўш** روپوش чачвон.

рўкаш روکش ва **рўйкаш** رویکش қалбаки, ясама.

рўпўш روپوش **рўйпўш** га қ.

С

сабаб سبب кўплиги **асбоб** бois, важ, баҳона.

сабад سبد ва **сабат** سبت сават.

сабат سبت **сабад** га қ.

сабақ سبق кўплиги **асбоқ** дарс, ўқиш; ~ **олмақ** ўрганмоқ, ўқимоқ; ~ **ўқумақ** дарс олмоқ.

саббоғ سباغ бўёқчи.

сабзалиқ سبزه‌ليق яшиллик, яшил ранглик.

сабзпўш سبزپوش 1) кўк либосли; 2) Хизр алайҳи-с-салом.

сабзоранг سبزارنگ **сабзранг га қ.**

сабзранг سبزرنگ ва **сабзоранг** سبزارنگ яшил ранг.

сабий صبی бола, гўдак.

сабил سبيل йўл; ~ **қилмақ** қурбон қилмоқ.

сабилу-л-лоҳ سبيل‌الله худо ҳақи, худо йўли.

сабиҳ سبيح гўзал, чиройли; ~ **ўлмақ** чиройли бўлмоқ.

сабоҳ صباح эрталаб, тонг; ~ **у масо,** ~ **у шом** эртаю кеч.

сабоҳат سباحت чирой.

сабоҳатлиғ سباحتليغ чиройлик.

www.ziyouz.com kutubxonasi

сабрпайвандлиқ صبرپیوندلیق чидамлилик, тоқатлилик.

сабрхоҳ صبرخواه чидамли, тоқатли; ~ **бўлмоқ** чидамоқ.

сабт سبت қайд қилинган, ёзилган; ~ **ўлмақ** (тақдирда) ёзилмоқ; ~ **айламак,** ~ **этмак,** ~ **қилмақ** 1) маҳкам қилмоқ, мустаҳкамламоқ; 2) ёзмоқ, битмоқ, ~ **қилилмақ** ёзилмоқ, қайд қилинмоқ.

сабу سبو кўзача.

сабукаш سبوکش май уювчи.

сабукашлик سبوکشلیك 1) ичувчилик, майхўрлик; 2) май кўювчилик.

сабукбор سبوکبار 1) енгил юкли; 2) чаққон, илдам; ~ **ўлмақ** чаққон бўлмоқ.

сабукборлиғ سبوکبارلیغ бепарволик.

сабукгом سبوکگام енгил қадам, тез юрувчи.

сабукдав سبوکدو тез юрувчи, югурик.

сабукинонлиғ سبوکعنانلیغ енгилтаклик.

сабукпай سبوکپی тез юрар.

сабукрав سبوکرو енгилтак, оёғи енгил.

сабукруҳ سبوکروح самимий, очиқ чеҳрали.

сабукруҳлуғ سبوکروحلوغ самимийлик, очиқ юзлилик.

сабуксайр سبوکسیر тез ўтувчи, тез юрувчи.

сабуксанг سبوکسنگ 1) енгил тош, 2) енгил.

сабукхез سبوکخیز илдам, эпчил, чаққон.

сабур صبور сабрли, чидамли, ~ **бўлмақ** чидамли бўлмоқ.

сабурий صبوری сабрлилик, чидамлилик.

сабуъ سبوع йиртқич, ҳайвон.

сабуъиййат سبوعیت йиртқичлик, ҳайвонийлик.

сабуҳ صبوح 1) тоза; чиройли; 2) наҳорга май ичиш.

сабуҳий صبوحی наҳорга май ичиш; ~ **жом,** ~ **май** саҳар ичиладиган май; ~ **қилмақ** наҳорга май ичмоқ.

сабуҳкашон صبوحکشان наҳорга май ичувчилар.

сабъ سبع ва **сабъа** سبعه етти.

сабъа سبعه **сабъ** га қ.; ~ **йи масоний** фотиҳа сураси.

сабқатнамо سبقت‌نما ва **сабқатнамой** سبقت‌نمای пешқадам, илгари, илгарилаган.

сабқатнамой سبقت‌نمای **сабқатнамо** га қ.

www.ziyouz.com kutubxonasi

сабҳа سبحه тасбеҳ.

сав ساو **сов** га қ.

савб I صوب томон, тараф.

савб II ثوب кўплиги **асвоб** кийим, либос.

савдо I سودا 1) қора; 2) шайдолик, гирифторлик.

савдо II سودا олди-сотди.

савдоафзой سوداافزای ғам-ташвиш орттирувчи.

савдоомиз سوداآمیز савдо аралаш; ~ **хаёл** шайдоли хаёл.

савдопеша سوداپیشه савдогар.

савиййат سویت тенглик, баробарлик.

савлажон صولجان чавгон.

савм صوم рўза; ~ **аҳли** рўзадорлар; ~ **тутмақ** рўза тутмоқ.

савмаъа صومعه кўплиги **савомиъ** христианлар ибодатхонаси.

саво سوا баробар, тенг.

савобит ثوابت **собит** нинг кўплиги; темир қозиқ юлдузи.

савод سواد 1) қора, қоралик; 2) қоронғи, қоронғилик, зулмат; 3) ёзувнинг биринчи нусхаси, қоралама; ~ **айламак,** ~ **қилмақ** 1) ёзмоқ, хат ёзмоқ; 2) қора қилмоқ.

савол سوال кўплиги **асвила** сўроқ.

савомиъ صوامع **савмаъа** нинг кўплиги.

савоҳил سواحل **соҳил** нинг кўплиги.

савр ثور 1) хўкиз; 2) Ҳамал буржи; 3) апрель.

савсаний سوسنی савсан ранг, яшил ранг.

савт صوت овоз, товуш; куй, оҳанг; ~ **и алҳон** куйлар; ~ **у-л-химор** эшак овози.

сағбонлиғ سگبانلیغ итбоқарлик.

садд سد 1) тўғон; 2) ғов, тўсиқ; ~ **и роҳ** йўл тўсиғи.

садамот صدمات **садмат** нинг кўплиги.

садафвор صدفوار садафдек, садафга ўхшаш.

садафгун صدفگون садаф ранг.

садафкор صدفکار 1) садаф йўнувчи; 2) садаф қадалган.

садафкорлиқ صدفکارلیغ садаф билан безатилганлик.

садафпора صدفپاره садаф парчалари.

садафреза صدفریزه садафнинг синиғи, майдаланган садаф.

садафсон صدفسان садаф каби, садафга ўхшаш.

садбарг صدبرگ юз япроқ; **гули** ~ қирқоғайни.

саддақ صدق тўғри, рост.

садйак صدیك юздан бир.

садмат صدمت кўплиги **садамот** 1) тўсатдан тушадиган зарба; кутилмаган зарба, ҳужум; 2) зарар.

садматомиз صدمت‌آمیز кутилмаган.

садорат صدارت бошчилик, раислик; ~ **олий** олий раҳбарлик.

садоратмаоб صدارت‌مآب раислик мансабидаги.

садоқ سداق ва **садоғ** سداغ ўқ-ёй халтаси.

садоғ سداغ **садоқ** га қ.

садр صدر 1) бошлиқ; ~ **бўлмақ** бош бўлмоқ; **бузурглар** ~**и** улуғлар пешқадами; 2) тўр, ўрта.

сажжода سجاده жойнамоз.

сазо سزا 1) муносиб, лойиқ; 2) жазо; ~ **қилмақ** жазоламоқ; ~ **еткурмак** жазоламоқ; 3) мукофот.

саид سعید **саъид** га қ.

صید 1) ов; 2) овланган нарса; ~ **бўлмақ**, ~ **ўлмақ** овланмоқ; ~ **урмақ** ов қилмоқ; ~ **қилмақ** овламоқ.

сайдафкан صیدافکن моҳир овчи.

сайдгар صیدگر овчи.

сайдгаҳ صیدگه ов қилиш жойи.

сайид ва саййид سید 1) Муҳаммад авлоди; 2) жаноб, тақсир; 3) бошлиқ, йўлбошчи; ~ у-л-мурсалин пайғамбарларнинг бошлиғи.

саййид سید **сайид** га қ.

саййиъа سیئه ёмон.

саййод صیاد овчи; ~ **и лаъим** пасткаш овчи.

саййодлиғ صیادلیغ овчилик.

саййол سیال 1) оқадиган; ~ айламак оқизмоқ; 2) суюқлик.

саййор سیار сайр қилувчи, кезувчи.

сайлхез سیلخیز селнинг кўпайиши, кучли сел.

сайрафий صیرفی ;сарроф.

сайрфуруш سیرفروش қуруқ ваъдалар билан алдаш; қуруқ гап сотувчи.

сайф سیف қилич.

сайфий صیفی ёзлик, ёзги.

сайфур سیفور нафис мато, атлас.

сайқаландуз صیقل‌اندوز жило берувчи.

сайҳа صیحه бақириш, ҳаяжон билан қичқириш; ~ урмақ бақирмоқ, **қичқирмоқ.**

сакана سکنه кўплиги **саканот** 1) бир жойда яшовчилар, бир жойда ишлаб турувчилар; ором олувчилар; 2) ҳаракатсизлик, ҳарфнинг сокинлилиги.

саканот سکنات **сакана** нинг кўплиги.

сакарот سکرات жон талвасаси.

сакбон سکبان тўғриси **сагбон.**

сакбонлиғ سکبانلیغ тўғриси **сагбонлиғ.**

саклов سکلاو сув ити, жонивор.

салавот صلوات **салот** нинг кўплиги.

салаф سلف кўплиги **аслоф** кимгадир илгари ўтган ҳамфикр, ҳаммаслак киши.

салб سلب 1) **ўғирлаш**; 2) инкор қилиш; ~ **и вужуд** борликни инкор қилиш; ~ **этмак**, ~ **қилмақ** инкор қилмоқ.

салиб صلیب христианлар бўйнига осиб юрадиган тўрт тарафли олтин ёки бошқа металлдан ишланган тақинчоқ, крест.

салим سلیم соғ, тўғри; ~ **фитрати** соғ вақти; ~ **нафас** яхши ниятли.

салис سلیس равон, аниқ, тушунарли, таъсирчан.

салисалфоз سلیس‌الفاظ таъсирчан, равон сўзли.

салита سلطه уятсиз, ҳаёсиз.

салиқа سلیقه қобилият; табиат, завқ.

салламаҳуму-л-лоҳ سلمهم الله уларга Оллоҳнинг саломи бўлсин.

салла-л-лоҳу алайҳи ва саллам صلی‌الله علیه وسلم унга Оллоҳнинг ризолигию саломи бўлсин.

салланмақ ва **солланмақ** ساللانماق нозли хиром қилмоқ, чайқалиб юрмоқ.

сало صلا йўлга отланиш чақириғи; ~ **солмақ** жар солмоқ, овоза қилмоқ; ~ **урмақ** жар солмоқ, ундамоқ.

www.ziyouz.com kutubxonasi

салойа سلایه 1) текислаш, силлиқлаш; 2) юмшатиш; ~ **айламак** 1) силлиқламоқ, 2) юмшатмоқ.

саломатрўб سلامت‌روب омонликни бузувчи.

салосил سلاسل **силсила** нинг кўплиги.

салот صلات кўплиги **саловот** намоз; ~ **и хамса** беш вақт намоз.

салотин سلاطن **султон** нинг кўплиги, ~ **и комгар** қудратли султонлар; ~ **и маснадншин** юқори мартабали султонлар; ~ **и мозийиа** ўтган султонлар, қадимги шоҳлар.

салоҳ صلاح тўғрилик, солиҳлик, маъқуллик; ~ **аҳли** тўғри одамлар, тақводор одамлар; ~ **сўз** тўғри сўз, ҳақ гап; ~ **этмак** тузатмоқ, яхшиламоқ.

салоҳафзой صلاح‌افزای тўғрилик, ростлик

салоҳиййат صلاحیت 1) тўғрилик, ростлик; 2) қобилият.

салсабил سلسبیل жаннат суви.

самад صمد абадий; ~ **зикри** Оллоҳни ёдга олиш, эслаш.

самак سمك балиқ.

саман سمن ёсмин, суман гул.

саманд سمند от тури.

самандар سمندر афсонавий қуш номи.

самандарваш سمندروش самандарга ўхшаш, самандар каби.

самандарлиқ سمندرلیق самандардек куйиш.

самар ثمر кўплиги **асмор** мева.

самин سمین қимматбаҳо; ~ **гавҳар** қимматбаҳо гавҳар; ~ **коло** қимматбаҳо буюм.

самиъ سمیع эшиткучи.

самм سم заҳар.

самоваш سماوش самовий, ҳаворанг.

самовотпаймо سماوات‌پیما самоларни кезувчи.

самоъ ва **симоъ** سماع эшитиш; қулоқ солиш, тинглаш; ~ **қилмақ** эшитмоқ.

самоғ سماغ елим.

самум سموم иссиқ шамол.

самумосо سموم‌آسا самумдек.

самур سمور 1) қундуз; 2) қундуз пўстин.

сана سنه йил.

санавбар سنوبر қайин дарахти.

санавбарвор سنوبروار қад-қомати келишган, хушбичим.

санад سند 1) ҳужжат; 2) асос.

санам صنم кўплиги **асном** 1) бут; 2) маҳбуба.

санач ساناچ меш, **чарм халта**.

санг I سنک 1) тош отувчи; 2) қалъа деворида ўқ, пиширилган кабоб; ~ **и хора** қаттиқ тош, гранит тош.

санг II سانک **сонг** га қ.

сангандоз سنگانداز 1) тош отувчи; 2) қалъа деворида ўқ, тош отиш учун қилинган махсус тешиклар.

сангбаст سنک‌بست мустаҳкам; ~ **этмак** мустаҳкамламоқ.

сангборон سنک‌باران тошбўрон, тош ёғдириш.

сангбур سنکبور тошкесар.

сангдил سنکدل тошкўнгил, тошбағир.

сангин سنکین тошдан ясалган; ~ **кўнгил**, ~ **дил** тошбағир, тошюрак.

сангпора سنکپاره тош парчаси, ушоқ тош.

сангрез سنکریز тош ёғдириш; ~ **этмак** тош ёғдирмоқ.

сангсор سنکسار 1) тошлоқ ер; 2) тошбўрон қилиш.

сангтарош سنکتراش тоштарош уста, тош йўнувчи.

сандал صندل ёғочи хушбўй бир дарахт номи.

сандалбў صندلبو ва **сандалбўй** صندل‌بوی сандал иси, хушбўй.

сандалбўй صندلبوی сандалбў га қ.

сандалгун صندلگون сандал рангли.

сандалий صندلی сандал ёғочидан ясалган курси; ~ **қаср** сандал ёғочидан ясалган қаср.

сандалнасим صندل‌نسیم хушбўй шабада.

сандалойин صندل‌آیین сандал кўринишли.

сандалосо صندلآسا ва салдалсо صندلسا сандал каби.

сандалпўш صندل‌پوش сандал рангли кийим кийган.

сандалсо صندلسا сандалосо га қ.

сандалфом صندلفام сандал ранг.

сандарус صندروس 1) сандарак; 2) сариқ.

сандон سندان темир кунда.

www.ziyouz.com kutubxonasi

сандуқваш صندوقوش қутичадек, сандиққа ўхшаган.
санжақ سنجاق байроқ.
санжоб ва **синжоб** سنجاب 1) силовсин; 2) силовсин пўстини.
санноъ صناع ҳунарманд.
сано ثنا мақтов.
саноий ثنائی мақтовли.
санохон ثناخوان сано айтувчи.
саноч ساناچ тўғриси **санач.**
санъатгар صنعت‌گر ҳунарманд, моҳир уста.
санъатгарий صنعت‌گری санъаткорлик.
санъатнамой صنعت‌نمای санъаткорона, моҳирона.
санъатойин صنعت‌آیین санъатга ўхшаш.
санъатсоз صنعت‌ساز санъаткор, моҳир уста.
санъатфош صنعت‌فاش машҳур ҳунарманд, санъаткор.
сапаг ساپاغ банд, даста
сапида سپیده оқлик; ~ **дам** тонг ёруғлиги.
сапидор سپیدار терак.
сапог ساپاع тўғриси сапағ.
сар سر бош; ~ **то** ~ бошдан-оёқ; ҳаммаси.
сарандоз سرانداز 1) энкайган, боши қуйи; ғамгин, хафа; 2) шижоатли, ботир, ~ **қилмақ** хафа қилмоқ.
сарандозлиқ سراندازلیق бош эгишлик.
саратон سرطان буржк номи.
сарафкандалик سرافکنده‌لیک бўйсунишлик, итоат этишлик.
сарафроз سرافراز 1) бошини юқори кўтарган; 2) юксак, баланд; 3) хурсанд, мағрур; ~ **бўлмақ** мамнун бўлмоқ, эришмоқ; ~ **қилмақ** ҳурматламоқ, хурсанд қилмоқ.
сарафрозлиқ سرافرازلیق улуғворлик, юксаклик.
сарбаланд سربلند боши юқори; юксак, атоқли; ~ **бўлмақ**, ~ **ўлмақ** улғаймоқ; шуҳрат қозонмоқ; ~ **айламак**, ~ **қилмақ** хушвақт қилмоқ, баҳраманд қилмоқ.
сарбаландлиг سربلندلیغ юксаклик, улуғлилик.
сарбасар سربسر бошдан-оёқ, бутунлай; ~ **бўлмақ** тўлмоқ, лим-лим бўлмоқ.
сарбарлиқ سربرلیق эзиш, қийнаш.

сарвар سرور етакчи, йўлбошчи.
сарвақт سروقت йўқлаб келиш, зиёрат.
сарвбун سروبون хушқомат, қадди келишган.
саргарм سرگرم (бирор ишга) жон-жаҳдини бериш, зўр қизиқиш, машғул бўлиш.
саргардон سرگردان эс-хушини йўқотган, паришон, саргардон.
сард سرد совуқ.
сардоба سردابه 1) иссиқ кунда ўтириладиган ертўла; 2) ер ости сув омбори; 3) музхона.
сарзамин سرزمین мамлакат.
сарзаниш سرزنش гина, таъна; танбиҳ, койиш; ~ **қилмақ** койимоқ, танбиҳ бермоқ.
сарир I سریر ўри, тахт; ~ **аҳли** шоҳлар, султонлар.
сарир II صریر ғижирлаш; **эшик** ~ **и** эшик ғижирлаши; **қалам** ~ **и** қалам шитирлаши.
сариъ سریع тез, суръатли.
сариъу-с-сайр سریع السیر тез ҳаракат, тез юрар.
сариҳ صریح ошкора, аниқ, ойдин.
саркаш سرکش бебош, ўжар; ~ **ниҳол** бўйдор дарахт.
саркашлик سرکشلیک бебошлик, ўжарлик; ~ **қилмақ** ўжарлик қилмоқ.
саркор سرکار ишбоши.
саркўб سرکوب бостириш, тор-мор қилиш.
саркўфта سرکوفته боши янчилган.
сармад سرمد абадий, доимий.
сармадий سرمدی абадий, доимий.
сарманзил سرمنزل биринчи манзил; карвонлар, йўловчиларнинг биринчи тўхташ жойи.
сармаст سرمست маст.
сармастон سرمستان кайфлик, мастлик.
сармойалиқ سرمایه‌لیق давлатмандлик.
сарнавишт سرنوشت тақдир, қисмат.
сарнигун سرنگون ағдарилган, тўнтарилган, остин-устин; ~ **айламак** 1) тўнкармоқ, остин-устин қилмоқ, ағдармоқ; йўқ қилмоқ; улоқтириб ташламоқ.
сарнигунлуқ سرنگونلوق тўнтарилганлик, остин-устинлик; ағдарилганлик, йўқ қилинганлик.

www.ziyouz.com kutubxonasi

саро سرا сарой га қ.

саробўстон سرابستان уй ёнидаги боғ, томорқа.

саровоз سرآواز овоза; ~ **этмак** овоза қилмоқ, билдирмоқ.

сарой سرای ва саро سرا уй, сарой.

саройанда سراینده ҳофиз, ашулачи.

саромад سرآمد 1) биринчи, бошловчи; 2) биринчи аллома; ~ **бўлмақ** илгариламоқ (шуҳратда) биринчи бўлмоқ.

саропарда سراپرده 1) подшолар чодири; 2) ҳарам.

саросар سراسر бошдан-оёқ, ҳаммаси.

сарофат صرافت ният; ~ **бўлмақ** ният қилмоқ, истамоқ.

сарогоз سرآغاز бошланиш; кириш, муқаддима.

сарпанжа سرپنجه чангал.

сарпўш سرپوش қопқоқ.

сарришта سررشته 1) асосий ип; ипнинг учи; ~ **йи умид** умид ипи; ~ **йи ғайб** ғайб ипи; 2) ишбилармонлик; 3) маълумот.

саррож سراج 1) эгарчи; 2) сўфий Абу Насрнинг лақаби.

сарроф صراف пул алмаштирувчи.

сарсабз سرسبز яшил, яшнаган; ~ **бўлмақ** яшнамоқ.

сарсар صرصر совуқ, аччиқ, кучли шамол.

сарсармонанд سرسرمانند сарсармисол.

сарсухан سرسخن кириш сўз, муқаддима.

сарт سارت форс, тожик.

сартакйа سرتکیه бош чодир.

сарфароз سرفراز 1) мағрур; 2) ҳурматланган; ~ **айламак**, ~ **этмак** ҳурматга сазовор қилмоқ.

сарфиканда سرفکنده итоат, буйсуниш.

сарфитна سرفتنه фитнанинг боши, фитна бошловчи; ~ **йи аййом** фитнали кунларнинг бошланиши.

сархайл سرخیل бошлиқ; ~ **ўлмақ** бош бўлмоқ.

сархайллиқ سرخیل‌لیق сардорлик, бошчилик.

сархам سرخم боши эгик; ~ **қилмақ** эгмоқ.

сархуш سرخوش маст.

саршумора سرشماره сарҳисоб.

сарқут سرقوت сарқит (ярим ичилган, тагида қолган қадаҳ).

сарҳ صرح қаср.

сарҳад سرحد чегара.

сарҳалқа سرحلقه ишбоши.

сарҳалқалиғ سرحلقه‌لیغ ишбошилик.

сатарванлиғ سترونلیغ туғмаслик.

сатр I ستر кўплиги **сутур I** 1) парда; 2) беркитиш, ёпиш: ~ **и ҳол** аҳволни беркитиш; ~ **этмак** беркитмоқ, яширмоқ.

сатр II سطر кўплиги **сутур II** қатор, йўл (ёзувда).

сатҳ سطح кўплиги **сутуҳ** юза, текислик.

сафар سفر кўплиги **асфор** саёҳат.

сафарий سفری сафар қилувчи.

сафват صفوت тозалик, тиниқлик.

сафдар صفدر ботир, жасур.

сафид سفید оқ.

сафина سفینه кўплиги **сафойин** кема.

сафир صفیر ҳуштак; **булбул** ~ **и** булбул сайраши.

сафиҳ سفیه 1) аҳмақ, нодон; 2) сурбет.

сафойин سفاین **сафина** нинг кўплиги.

сафойоб صفایاب тоза, мусаффо.

сафрат صفرت тўғриси **суфрат**.

саффок سفاک қонхўр.

сафшикан صفشکن 1) саф бузувчи; 2) баҳодир, ботир, қаҳрамон.

сафшиканлик صفشکنلیغ саф бузувчилик.

сахат سخط **сахт** га қ.

сахим سخیم улушдош.

сахт ва **сахат** سخت 1) қийин, мушкул; 2) қаттиқ.

сахтгир سختگیر қаттиқ ушловчи.

сахтжонлиқ سختجانلیق жони қаттиқлик.

сахткўш سختکوش жуда ҳаракатчан, тиришқоқ.

саъб صعب қийин, оғир, мушкул; ~ **ўлмақ** қийин бўлмоқ.

саъблиқ صعبلیق қийинлик, мушкуллик.

саъбҳол صعبحال қийин аҳвол.

www.ziyouz.com kutubxonasi

саъд سعد бахт; юлдузларнинг жойлашишида бахт келишини кўриш.

саъид ва саид سعید бахтли.

саъй سعی тиришиш, уриниш; интилиш; ~ **этмак** тиришмоқ, уринмоқ.

саъқа صعقه ҳайқириш; гуркираш.

сақам سقم кўплиги **асқом** дард; бетоблик; оғриқ.

сақар سقر дўзах.

сақарлот سقرلات 1) жуннинг бир тури; 2) от устига ташланадиган ёпинчиқ; 3) чойшаб.

сақат سقط 1) чиқинди; ичак-чавоқ; 2) йиқилиш, тушиш: ~ **бўлмақ** йиқилмоқ; ~ **қилмақ** йиқитмоқ.

сақизған سقیزغان зағизғон.

сақил ثقیل оғир.

сақим سقیم касал.

сақл ثقل кўплиги **асқол** 1) оғирлик; 2) юк.

сақоғ ساقاغ ияк.

сақф سقف 1) шифт; 2) том.

саққо سقا сув ташувчи, мешкобчи.

сағалмақ ва соғалмақ ساغالماق хушёр тортмоқ, ўзига келмоқ.

сағинч ساغینچ ва **соғинч** умид.

сағир صغیر ёш; гўдак; ~ **у-с-син** кичик ёшли.

сағира صغیره **сағир** нинг муаннаси.

саҳарий سحری саҳарги, тонгги.

саҳархандлиқ سحرخندلیق очиқ юзлилик.

саҳархез سحرخیز саҳар турувчи.

саҳбо صهبا шароб.

саҳв سهو хато.

саҳву-л-қалам سهوالقلم қалам хатоси.

саҳифа صحیفه кўплиги **саҳойиф** 1) бет, варақ; 2) китоб; ~ **йи кофур** оқ қоғоз.

саҳиҳ صحیح тўғри, чин; асл, ҳақиқий ~ **қилмақ** тўғриламоқ.

саҳл سهل енгил, осон; ~ **тутмақ** енгил ҳисобламоқ; ~ **этмак** осонлаштирмоқ, енгиллаштирмоқ.

саҳм I سهم ёй ўқи; ~ **и қазо** тақдир ўқи.

саҳм II سهم қўрқиш, ваҳима, даҳшат.

саҳмгин سهمگین даҳшатли, ваҳимали.

саҳмнок سهمناک қўрқинчли, ваҳимали.

саҳоб سحاب булут; ~ **и мутир** ёмғирли булут.

саҳойиф صحایف **саҳифа** нинг кўплиги.

саҳронавард صحرانورد саҳро кезувчи.

саҳронишин صحرانشین саҳрони ватан қилиб олган, саҳрода ўтирувчи.

саҳҳоф صحاف муқовачи

саҳҳофлик صحافلیك муқовачилик.

себ سیب олма; ~ **и занахдон** бақбақа.

себарга سه برگه гул шохидаги гул ости барги.

секирмак سیکیرماك отилиб чиқмоқ; кейнидан ел ~ орқадан ел чиқмоқ.

сел سیل қаттиқ ёмғир.

селандуз سیلاندوز селга айланувчи.

селгинчак سیلگینچك туғриси **силкинчак**.

селоб سیلاب тошқин.

сепамак سیپاماك сарф қилмоқ.

сепеч سه پیچ уч ўрам.

сечмак سیچماك сайламоқ, ажратмоқ.

сеҳрангез سحرانگیز сеҳрловчи, мафтун қилувчи.

си سی ўттиз; ~ **рўза** ўттиз кун.

сиблат سبلت мўйлаб, мурт; ~ **и иблис** шайтон жуни.

сибоъ سباع йиртқич, ҳайвон.

сива-л-лоҳ سوى الله Оллоҳдан бошқа.

сиво سوى бошқа, айрим, бўлак.

сиддиқ صدیق 1) тўғри, чин, вафодор; 2) ҳазрати Абу Бакрнинг лақаби.

сидра سدره кедр.

сидранишин سدره‌نشین еттинчи осмонда турувчи.

сидрафарсой سدره‌فرسای осмонни бузувчи, чарчатувчи.

www.ziyouz.com kutubxonasi

сидросо سدر آسا еттинчи осмондаги энг баланд дарахтга ўхшаш; ~ **минор** энг баланд минор.

сидқ صدق тўғрилик, ростлик; ~ **у казби ков-кови** чин-ёлғонлигини **текшириш**.

сижилл سجل рўйхат; **умр ~ и** умр дафтари.

сижилла سجله кўплиги **сижиллот** рўйхат дафтари, реестр.

сижиллот سجلات сижилла нинг кўплиги.

сизмақ سیزماق чизмоқ, ёзмоқ.

сийар سیر юриш-туриш.

сийаҳдиллик سیه دللیك кўнгли қоралик.

сийаҳкор سیه کار бадкирдор, ичи қора.

сийаҳнома سیه نامه гуноҳкор, жиноятчи.

сийаҳпўш سیه پوش қора кийган.

сийаҳрў سیه رو ва **сийаҳрўй** سیه روی юзи қора, бахтсиз; ~ **келмак** қора юз билан келмоқ.

сийаҳрўз سیه روز қора кунда қолган.

сийаҳрўй سیه روی **сийаҳрў** га қ.

сийаҳрўлиғ سیه رولیغ шармандалик, шармсорлик.

сийаҳситора سیه ستاره 1) юлдузи қора; 2) бахтсиз.

сийаҳтоб سیه تاب ва **сийоҳтоб** سیاه‌تاب қора товланувчи; қорамтир.

сийаҳфол سیه فال бахтсиз.

сийаҳчол سیه‌چال ва **сийоҳчол** سیه‌چال 1) чоҳ, қудуқ; 2) зиндон.

сийирмақ سییرماق сидирмоқ.

сийм سیم кумуш.

сиймандом سیم‌اندام кумуш бадан.

сиймандуд سیم‌اندود кумуш қопланган.

сиймафшон سیم‌افشان кумуш сочувчи.

сиймбар سیم‌بر кумуш бадан.

сиймгун سیمگون кумуш ранг.

сиймжисм سیم‌جسم кумуш бадан.

сиймин سیمین кумуш ранг; ~ **соқ** кумуш ранг болдирли; ~ **қилмақ** кумуш ранг қилмоқ.

сийминбадан سیمین بدن кумуш ранг бадан.

сийминбар سیمین بر кумуш ранг бадан.

сиймкаш سیم کش кумуш юкланган.

сиймпош سیم‌پاش кумуш сочувчи.

сиймфишонлиқ سیم‌فشان‌لیق кумуш сочувчилик.

сиймқалб سیم‌قلب сохта пул.

сина سینه **сийна** га қ.

сийна ва сина سینه кўкрак.

сийнабанд سینه بند юракни банд қилувчи.

сийнареш سینه ریش кўкраги тешилган.

сийнасўз سینه سوز юракни куйдирувчи.

сийодат سیادت ҳокимият, ҳукмронлик, салтанат.

сийонат صیانت 1) ҳимоя қилиш, сақлаш, муҳофаза қилиш; 2) тарбия қилиш; 3) ҳушёрлик.

сийосатгоҳ سیاستگاه жазоланадиган жой.

сийоқ سیاق усул, метод.

сийоҳ سیاه қора.

сийоҳбахт سیاه بخت бахти қора.

сийоҳгилим سیاه‌گلیم бадбахт.

сийоҳжарда سیاه‌جرده қорачадан келган.

сийоҳий سیاهی қора; ~ **нуқта.** 1) қора нуқта; 2) хол.

сийоҳтоб سیاهتاب **сийаҳтоб** га қ.

сийоҳчол سیاهچال **сийаҳчол** га қ.

сийрамақ سیراماق совурмоқ.

сийрат سیرت юриш-туриш.

сийфалмақ سیفالماق тўғриси **сипалмақ**.

сийқалмақ سیقالماق сийқаланмоқ.

сийға صیغه шакл, тур; ~ **йи муфрад** бирлик шакл.

сиканжабин سکنجبین сирка ва асал шарбати.

сикка سکه 1) танга пул; 2) тангага уриладиган тамға; ~ **йи адл** адолат тамғаси; ~ **и беҳбуд** яхшилик тамғаси; ~ **и рифъат сўқулмақ юксак** тамғали танга зарб қилинмоқ.

сикказада سکه زده зарб урилган; ~ **қилмақ** 1) зарб урмоқ; 2) тарбияламоқ.

сиккапардоз سکه پرداز тамға билан безовчи.

www.ziyouz.com kutubxonasi

сила صله совға, туҳфа; ~ **айламак** сийламоқ.

силиғ سیلیغ силлиқ.

силк سلك қатор, саф; ~ **и издивож** уйланиш, оилавий боғланиш.

силкинчак سیلکینچاك тумор.

силоҳ سلاح қурол, аслаҳа.

силоҳшўр سلاح‌شور 1) жангчи, қурол ушлашга моҳир; 2) жангавор.

силсила سلسله кўплиги **салосил** 1) занжир; 2) шажара; ~**йи насаб** насаб шажараси.

симийо سیمیا сеҳргарлик, жодулик.

симоъ سماع **самоъ** га қ.

симурғ سیمرغ афсонавий қуш номи.

симурғбин سیمرغبین симурғни кўрувчи; ўткир кўзли.

синн سن ёш.

сингир سینکیر 1) томир; 2) беихтиёр йиғлаш.

синграмак سینکراماك оҳиста, яширин йиғламоқ.

сингурмак I سینکورماك қайғурмоқ; ғамни ичига ютмоқ; чидамоқ.

сингурмак II سینکورماك сингдирмоқ, ҳазм қилмоқ.

синж سنج чилдирма.

синжоб سنجاب **санжоб** га қ.

синон سنان найза, найза учи; ~ **и қалам** қалам учи.

синонвар سنانور найзадор.

синф صنف кўплиги **асноф** ва **сунуф** тур.

сипалмақ سیپالماق сирғанмоқ.

сипанд سپند исириқ; ~ **бўлмақ** тутатқи бўлмоқ; ~ **қилмақ** тутатмоқ.

сипандон سپندان исириқдон, исириқ тутатадиган идиш.

сипанж سپنج ўткинчи; **саройи** ~ ўткинчи дунё.

сипар سپر қалқон.

сипарий سپری тамомланган, битирилган, тугалланган.

сипаҳбад سپه بد қўмондон; ~ **и чуст** довюрак қўмондон.

сипаҳбадлиғ سپهبدلیغ қўмондонлик.

сипаҳдор سپهدار қўмондон.

сипаҳдорлиғ سپهدارلیغ қўмондонлик; ~ **айламак** қўмондонлик қилмоқ.

сипаҳсолор سپهسالار бош қўмондон.

сипеҳр سپهر фалак, осмон; ~ **заргари** қуёш; ~ **и асир** осмоннинг энг юқори қавати; ~ **и ахзар** кўк осмон; ~ **и барин** баланд осмон; ~ **и дижам** қайғули тақдир; ~ **и дун** бахтсиз тақдир, бахти қаро; ~ **и каҳкашон** сомон йўли.

сипеҳрфарсо سپهرفرسا 1) осмонни ҳолсизлантирувчи; 2) кучли, қудратли.

сипеҳрқадр سپهرقدر баланд мартабали, юксак даражали.

сипориш سپارش сўраш, буюртма; ~ **қилмақ** сўрамоқ, буюртма (заказ) қилмоқ.

сипос سپاس сано, мақтов.

сипоҳий سپاهی жангчи.

сирдор سردار сирли.

сирешлик سریش‌لیك сирачланган.

сиришк سرشك кўз ёши.

сиришт سرشت яратилиш, табиат, характер.

сирламақ سیرلاماق тортиб олмоқ.

сирож سراج чироқ.

сиройат سرایت ўтиш, таъсир, юқиш; ~ **айламак**, ~ **қилмақ** ўтмоқ, сингиб кетмоқ, юқмоқ.

сирот صراط кўприк; ~ **и мустақим** маҳшардан сўнг дўзах устидан жаннатга олиб борувчи кўприк.

сирпилмақ سیرپیلماق сирғанмоқ, тоймоқ, тойиб кетмоқ.

сирфа صرفه исроф қилиш.

ситез ستیز жанжал, ўчакишлик, тескарилик, ~ **айламак**, ~ **қилмақ** жанжал қилмоқ, тескарилик қилмоқ.

ситезарўй ستیزه‌روی сурбет, ўжар, қайсар.

ситезон ستیزان жанжалли, тескари; ~ **бўлмақ** тескарилик қилмоқ, ўчакишмоқ.

ситойиш ستایش мақтов, мақташ; маъқуллаш.

ситом ستام эгар-жабдуқ.

ситора ستاره юлдуз.

ситорафишон ستاره‌فشان юлдуз сочувчи.

сифла سفله паст, пасткаш; ~ **нишонаси** пасткашлик аломати.

www.ziyouz.com kutubxonasi

сифлий سفلی паст, тубан; ~ **макон** пастки ўрин; ~ **мақом** паст даража.

сифот-у-л-лоҳ صفات‌الله Оллоҳнинг сифатлари.

сифр سفر кўплиги **асфор** дафтар, китоб.

сифра سفره қайчи.

сиқа ثقه ишончли; ~ **эл ишончли кишилар, вафодор кишилар**

сиқат ثقت кўплиги **сиқот** ишончли киши, вафодор киши.

сиқл ثقل оғирлик.

сиқот ثقات **сиқат** нинг кўплиги.

сиқтатмақ سیقتاتماق кўп йиғлатмоқ.

сиғар صغر ёшлик; ~ **и син** ёшлик.

сиғриқмақ سیغریقماق 1) яширинмоқ; 2) чақмоқ, хабар бермоқ.

сиҳи سهی тўғри, текис, келишган.

сиҳиқад سهی‌قد тўғри қомат.

собир صابر сабрли.

собит ثابت кўплиги **савобит** 1) мустаҳкам, турғун; 2) исботланган, тасдиқланган, ~ **бўлмақ**, ~ **ўлмақ** тасдиқланмоқ; ~ **этмак**, ~ **қилмақ** исбот қилмоқ.

собита ثابته кўплиги **собитот** турғун (юлдуз).

собитот ثابتات **собита** нинг кўплиги.

собиқан سابقا илгари, бурун.

сов ва сав ساو ажратиш, жудо қилиш; ~ **этмак**, ~ **қилмақ** ажратмоқ, жудо қилмоқ.

сода ساده 1) содда, оддий; 2) текис, силлиқ.

содаваш ساده‌وش соддадек, содда кўринган.

содалиғ ساده‌لیغ соддалик, оддийлик.

содарў ساده‌رو тоза юз; ~ **нома** тоза, ёзилмаган варақ.

содис سادس олтинчи.

содиқ صادق 1) чин сўз; 2) садоқатли, вафодор.

сожид ساجد сажда қилувчи; ~ **бўлмақ**, ~ **ўлмақ** эгилмоқ, сажда қилмоқ.

соиқа صاعقه **соъиқа** га қ.

сойаафган سایه افکن соя солувчи, ҳимояга олувчи.

сойавар سایه ور соя туширувчи, сояли.

сойанишин سایه نشین сояда ўтирувчи.

сойиб صایب тўғри; **ройи** ~ тўғри фикр.

сойил سایل тиланчи.

сойим صایم рўзадор, рўза тутган киши; ~ **у-д-даҳр** доим рўзадор; ~ **кечурмак** рўза тутиб ўтказмоқ.

сойир سایر юрувчи, кезувчи, сайр қилувчи; ~ **и улви мақом** ҳазрати Жабройил; ~ **ўлмақ** сайр қилмоқ.

сойис سایس отбоқар.

сойислиғ سایس‌لیغ отбоқарлик.

сойғалмақ سایغالماق сарфланмоқ, харж бўлмоқ.

сойғамақ سایغاماق сарфламоқ, харж қилмоқ.

сокин ساکن кўплиги **суккон** 1) бир жойда турувчи, турғун яшовчи; 2) ҳаракатсиз ҳарф, ёпиқ бўғиндаги ундош ҳарф; ~ **сокин** секин-аста, тўхтаб-тўхтаб; ~ **и вайрона** вайронада яшовчи; ~ **бўлмақ**, ~ **ўлмақ** яшамоқ; тўхтамоқ.

сокинлик ساکن‌لیک турғунлик, тинч туришлик.

сокит ساکت сукунат; ~ **бўлмақ** сукут қилмоқ, жим бўлмоқ.

сокитлик ساکت‌لیک сукутлик, жимлик, тинчлик.

сол سال йил.

солик سالک 1) юрувчи; **йўл** ~ **и** йўловчи; 2) сўфий, мутасаввиф.

солим سالم соғлом, соғ; ~ **тутмақ** соғлом тутмоқ.

солимлиғ سالملیغ соғломлик.

солис ثالث учинчи.

солиғ سالیغ солиқ.

солиҳ صالح тўғри, тартибли.

солиҳа صالحه **солиҳ** нинг муаннаси.

солланмақ سالّانماق **салланмақ** га қ.

солор سالار 1) бошлиқ, доҳий, йўлбошчи, раҳбар; 2) қари, кекса.

солхўрд سالخورد кекса, қари, ёши улғайган; ~ **и** **куҳан** қария, кекса.

сомир سامر суҳбатдош.

сомирий سامری ҳамсуҳбат.

сомит صامت сўзсиз, индамас, жим-жит; ~ **ўлмақ** жим турмоқ, гапирмай турмоқ.

сомиъ سامع эшитувчи, тингловчи; ~ **бўлмақ** эшитмоқ, тингламоқ.

www.ziyouz.com kutubxonasi

сомон سامان 1) фаровонлик, бойлик; 2) тарғиб, ссойишталик.
сомонли سامانلی тартибли, интизомли.
сонг ва санг سانگ юпқа муз; ~ **тутмақ** юпқа музламоқ.
соний ثانی иккинчи, **муаллими** ~ иккинчи муаллим.
сонийан ثانیا иккинчидан.
сонъ صانع ижодкор, яратувчи, ишлаб чиқарувчи; ҳунарманд; ~ **и ғайб** тангри.
соних سانح воқеа, ҳодиса; ~ **бўлмақ** содир бўлмоқ, юз бермоқ.
сор سار чуғурчуқ.
сорбон ساربان туякаш.
сорий ساری юқумли, тарқалувчи.
сориф صارف сарф қилувчи.
соро سارا сара.
сорт سارت сарт га қ.
сотир ساتر беркитувчи, яширувчи; ~ **бўлмақ** беркитмоқ, яширмоқ.
сотиъ ساطع ялтировчи, порловчи.
софий صافی соф, тоза; ~ **қилмақ** тозаламоқ.
софийа صافیه **софий** нинг муаннаси.
софийваш صافی‌وش пок, соф.
софчаш صاف‌چش тиниқ, май ичувчи.
сохт ساخت буюм.
соъ صاع дон ўлчайдиган идиш.
соъид ساعد билак.
соъий ساعی ҳаракатчан, тиришқоқ; ~ **бўлмақ** саъй қилмоқ, тиришмоқ.
соъиқа ва соиқа صاعقه яшин, чақмоқ.
соъиқаангез صاعقه انگیز яшиндек.
соқиб ثاقب ёруғ; **нажм-и** ~ ёруғ юлдуз.
соқизғон ساقیزغان тўғрисида **сақизган.**
соқит ساقط тушиб қолган; ~ **бўлмақ** тушиб қолмоқ.
соғалмақ ساغالماق сағалмақ га қ.
соғар ساغر қадаҳ, жом.

соғаркаш ساغرکش май ичувчи.
соғинч ساغینچ сағинч га қ.
соғолмақ ساغالماق тўғриси **сағалмақ** ва **соғалмақ.**
соҳат ساحت майдон; ~ **и гулзор** гулзор майдони.
соҳиб صاحب кўплиги **асҳоб** 1) эга, хўжайин; 2) дўст, ўртоқ.
соҳибгоҳ صاحب‌گاه жой эгаси.
соҳибдил صاحبدل соф кўнгилли.
соҳибжоҳ صاحبجاه улуғ мартабали, буюк даражали.
соҳибихлос صاحب‌اخلاص ихлосманд.
соҳибихтиёр صاحب‌اختیار ихтиёр эгаси; сарой бошқарувчиси.
соҳибиқтидор صاحب‌اقتدار қудратли.
соҳибкамол صاحب‌کمال 1) етуклик эгаси; 2) олим.
соҳибкамоллиғ صاحب‌کماللیغ етуклилик.
соҳибмақолат صاحب‌مقالت сўз устаси, нотиқ.
соҳибнисоб صاحب‌نصاب пул ва молидан закот беришга қодир.
соҳиброй صاحب‌رای фикр эгаси; доно.
соҳибтамкин صاحب‌تمکین оғир табиатли, вазмин.
соҳибтариқ صاحب‌طریق тариқат йўлига кирган.
соҳибфар صاحب‌فر ҳашаматли.
соҳибфирош صاحب‌فراش 1) тўшак эгаси; 2) бемор, касал.
соҳибхирад صاحب‌خرد ақлли, доно.
соҳибшукуҳ صاحب‌شکوه савлат эгаси.
соҳибқирон صاحب‌قران бахтга эришган.
соҳил ساحل кўплиги **савоҳил** қирғоқ.
суббуҳ صبوح мақтов.
субут ثبوت собит, барқарор; ~ **топмақ** маҳкам турмоқ; исботламоқ.
субҳ صبح 1) тонг; ~ **супургуси** тонг шамоли; ~ **шамомаси** тонг хушбўйлиги; ~ **и анвар** нурли тонг; ~ **и дам** тонг пайти; ~ **и козиб** тонг отардан илгарироқ пайт; ~ **и кофурий** оппоқ тонг.
субҳа سبحه тасбеҳ; ~ **икди** тасбеҳ доналари тизилган ип; ~ **йи аврод** тунда ўқиладиган қисқа дуолар тасбеҳи.
субҳгаҳ صبحگه **субҳгоҳ га қ.**

17—509
www.ziyouz.com kutubxonasi

субҳгоҳ صبحگاه ва субҳгаҳ صبحگه 1) тонг; 2) тонгда.

субҳнишон صبح‌نشان тонг белгиси.

субҳона-л-л-оҳ سبحانه الله Оллоҳга мақтов бўлсин.

субҳонаҳу سبحانه унга мақтов бўлсин.

субҳоний سبحانی илоҳий; **мавҳибати ~** илоҳий туҳфа.

субҳосор صبح‌آثار тонг асарли.

субҳхез صبح‌خیز тонгда турувчи.

сувар صور сурат нинг кўплиги.

суд سود фойда, манфаат, наф; **~ айламак, ~ этмак, ~ қилмақ** фойда қилмоқ, наф кўрмоқ.

суда سوده туйилган, майдалангап, **~ айламак** туймоқ, майдаламоқ.

судандеша سوداندیشه фойда кетидан қувувчи, фойда топишни ўйловчи.

судманд سودمند фойдали, нафли.

судмандона سودمندانه фойдали, нафли, баҳрали.

судоъ صداع бош оғриғи, хумор; **~ афсуни** хумор; **~ еткурмак** бошни оғритмоқ, хумор қилмоқ.

сужуд سجود букилиш; **~ этмақ** сажда қилмоқ; эгилмоқ; бошни ерга қўймоқ.

су سو сув; **хизр ~ йи** ҳаёт суви.

суй سوی тўғриси **су.**

суйурғал سویورغال доимийга фойдаланишга берилган совға (мас., ер).

суйурғол سویرغال тўғриси **суйурғал.**

суккон سکان сокин нинг кўплиги.

сукр سکر маст бўлиш, кайф бўлиш.

сукун سکون тинчлик, ором, осойишталик; **~ маскани** ором маскани; **~ топмақ** 1) тинчланмоқ; 2) қарор топмоқ.

сулб صلب қаттиқ, мустаҳкам.

сулдуз سولدوز туркий қабила номи.

сулс ثلث учдан бир.

сулсон ثلثان учдан икки.

султон سلطان кўплиги **салотин** подшоҳ.

сулук سلوک 1) муомала, хулқ, феъл-атвор; 2) тариқат; **~ аҳли** суфийлар; **~ қилмақ** 1) йўлга чиқмоқ, сафар қилмоқ, 2) зикр қилмоқ; **~ ка машғул бўлмақ** сўфийлик йулига кирмоқ; **~ ихтиёр қилмақ** тарки дунё қилмоқ.

сум سم ва **сунб** سنب туёқ.

суман سمن ёсмин гули.

суманбар سمنبر суманбадан.

суманбез سمنبیز суман ҳиди тарқатувчи.

суманбў سمنبو ва **суманбўй** سمنبوی суман ҳидли.

суманбўй سمنبوی **суманбў га қ.**

сумансо سمنسا ва سمنسای **сумансой** суманга ўхшаган.

сумансой سمنسای сумансо га қ.

сумма ثم кейин, яна, сўнг.

сумнот سمنات бут номи; **дайри ~** **Сумнот** ибодатхонаси.

сумнотпараст سمنات‌پرست бутпараст.

самум ва сумум سموم иссиқ шамол, гармсел; қуюн.

сунмақ سونماق узатмоқ, чўзмоқ; **илик ~, қўл ~** ишга киришмоқ.

сунан سنن суннат нинг кўплиги.

сунб سنب сум га қ.

сунбода سنباده қайроқ тош, эгов.

суннат سنت кўплиги **сунан** йўл-йўриқ, одат; Муҳаммад пайғамбарнинг доим қилиб, умрида бир-икки бор тарк этган амали.

сунуф صنوف синф нинг кўплиги.

сунъ صنع ясаш, қилиш; **~ и илоҳ** тангри иши; **~ и қалам чекмак** яратмоқ.

сунгур سونغور лочин, шунқор.

сур I سور карнай, сурнай; **~ и қиёмат** охират сурнайи, Исрофил сурнайи.

сур II سور тўй, базм; **~ бўлмақ, ~ ўлмақ** тўй бўлмоқ, базм бўлмоқ.

сурайё ثریا кичик юлдузлар туркумининг номи.

сурат صورت кўплиги **сувар** расм, шакл; **~ билган** саводи бор.

суратангиз صورت‌انگیز суратни гавдалантирмоқ, кўз олдига келтирмоқ.

суратгар صورتگر расм солувчи, рассом.

суратлиғ صورتلیغ кўринишлик.

www.ziyouz.com kutubxonasi

суратнамой صورت‌نمای сурат намойиш қилувчи, сурат кўрсатувчи.

суратпазир صورت‌پذیر расм чизишга қобилиятли.

суратпараст صورت‌پرست расмпараст.

сурин سرین орқа, думба.

сурмаандуд سرمه اندود сурмаланган, сурма қўйилган.

сурмагий سرمه گی сурмали.

сурмагун سرمه گون сурмаранг.

сурмаолуд سرمه آلود сурмаланган, сурма билан бўялган.

суроҳий صراحی қадаҳ, жом.

суррийат سریت канизак.

суруд سرود 1) қўшиқ, ашула; 2) куй; ~ **аҳли** ҳофизлар, созандалар, ~ **и дарднок** ғамгин куй; ~ **фано чекмак** фанолик куйини чалмоқ.

сурук سوروك тўда, гуруҳ.

сурур سرور хурсандчилик, шодлик; ~ **аҳли** шодлик қилувчилар.

суруш سروش хушхабар келтирувчи, ҳазрати Жабройил.

суруқ سوروق хода.

суруҳ سروح новда.

сурхбед سرخ بید қизил тол.

сурхрў سرخرو қизил юз.

суръатойин سرعت‌آیین тезлик билан.

сустаймағ سوستایماغ сусайиш, бўшашиш, кучсизланиш.

сустаймоғ سوستایماغ тўғриси **сустаймағ**.

сутуда ستوده мақталган, мадҳга сазовор.

сутур I ستر сатр I нинг кўплиги.

сутур II سطر сатр II нинг кўплиги.

сутурлоб سطرلاب устурлаб га қ.

сутуҳ ستوح сатҳ нинг кўплиги.

суфор صفار сариқлик, сариқ; **ўқ** ~ **и** ўқ заҳри.

суфра سفره дастурхон.

суфрат صفرت сариқлик; сўлғинлик.

суфт سفت ва **суфта** سفته тешик; ~ **қилмақ** тешмоқ.

суфта سفته суфт га қ.

суханадо سخن‌ادا (гапга) чечан.

суханвар سخن‌ور 1) шоир; 2) нотиқ.

сухандон سخن‌دان 1) гапдон, гапга уста, нотиқ; 2) шоир.

сухансанж سخن‌سنج гапдон, гапга чечан, сухандон.

суъубат صعوبت машаққат, қийинчилик.

суқба ثقبه тешик.

суқлатмақ سوقلاتماق очмоқ, қўзғатмоқ (иштаҳани).

суғалмақ ва суғолмақ سوغالماق камаймоқ, қуримоқ.

суғолмақ سوغالماق суғалмақ га қ.

суғро صغری энг кичик.

суғулмақ سوغولماق суқилмоқ, қадалмоқ.

суҳайл سهیل юлдуз номи.

суҳо سها юлдуз номи.

суҳоваш سهاوش суҳодек.

суҳон سوهان эгов; ~ **айламак** эговламоқ.

суҳонлиқ سوهان‌لیق эговлик.

суҳулат سهولت енгиллик, осонлик.

сў سو ва **сўй** سوی томон, тараф; ~ **ба** ~ тарафма-тараф, томонма-томон.

сўг سوگ алам, қайғу, мотам.

сўгвор سوگوار мотамли, азадор.

сўгворлиқ سوگوارلیق мотамлик, азадорлик.

сўзанда سوزنده куйдирувчи, ёндирувчи.

сўзлуқ سوزلوق 1) ўтли, оловли; 2) куйдирадиган, ёндирадиган.

сўзнок سوزناك 1) ўтли, алангали.

сўзок سوزاك 1) аланга, ёниш; 2) изтироб.

сўзон سوزان ёндирадиган, куйдирадиган.

сўзчи سوزچی сўзловчи, гапирувчи.

сўй سوی сў га қ.

сўйламак سویلاماك танламоқ, излаб топмоқ.

сўксўк سوكسوك саксовул.

www.ziyouz.com kutubxonasi

сўна سونه эркак ўрдак.
сўнгак سونكاك суяк, устихон.
сўнгинча سونگينچه орқасидан, кетидан.
сўқулмақ سوقولماق босилмоқ, номига атаб (пулга) тамға босилмоқ.

Т

тааб تعب 1) чарчаш; ҳориш; ~ етмак чарчамоқ; 2) қийинчилик, машаққат; ~ қилмақ қийналмоқ, машаққат чекмоқ.
тааблиқ تعب‌ليق қийинлик.
таабнок تعب‌ناك қийналган, машаққат чеккан.
таадди تعدى 1) душманлик; 2) зулм, зўравонлик.
тааддипешалик تعدی‌پيشه ليك зулмкорлик; зўравонлик.
тааддуд تعدد кўп, кўп сонли.
тааззум تعظم ғурур, такаббурлик, манманлик; ~ этмак ўзини катта тутмоқ, кибрланмоқ.
таайюн تعين 1) очиқ аниқланиш, аниқ бўлиш; 2) аниқлик; маълумлик.
тааллул تعلل бош тортиш; ~ қилмақ бош тортмоқ.
тааллум تعلم ўрганиш, илм олиш.
таммул تاءمل ўйлаб кўриш; мулоҳаза қилиш; ~ айламақ, ~ қилмақ фикр қилмоқ, ўйлаб кўрмоқ, мулоҳаза қилмоқ.
тааммуллуқ تاءمللوق мулоҳазалик.
таанни تاءنی 1) секинлик; 2) эҳтиётлик, диқ қатлилик.
тааруз تعرض эътироз, қаршилик; ~ қилмақ, эътироз билдирмоқ.
таассуб تعصب (бирор нарса ёки ғояга) беҳад берилиш, чексиз муҳаббат, фанатизм.
тааффун تعفن 1) чириш, сасиш; 2) сассиқлик, бадбўйлик.
таахур تاءخر кечикиш, секинлашиш.
таашшуқ تعشق 1) ошиқлик; 2) зулфинбандлик.
таақкул تعقل тушуниш, англаш, идрок қилиш; ~ айламак, ~ қилмақ англамоқ, тушунмоқ.
таақкуллуқ تعقللوق фаҳмли, тушунукли, дақиқ ~ нозик фаҳмли.

таахҳуд تعهد аҳдлашиш, зиммага олиш; ~ қилмақ бирон ишни зиммага олмоқ, аҳдлашмоқ.
таахҳул تاءهل уйланиш.
таб تب иситма.
табан تابان товон; айақ ~ и оёқ товони.
табархун طبرخون 1) қизил новдали тол дарахти; 2) қизил ранг.
табаъ تبع тегишли бўлиш, эга бўлиш.
табақ طبق кўплиги атбоқ қават.
табаҳ تبه табоҳ га қ.; ~ рўзгор турмуши хароб.
табаҳкор تبه كار бузғунчи, жиноятчи.
таббох طباخ ошпаз.
табдил تبديل ўзгартиш, алмаштириш; ~ айламак ўзгартирмоқ.
табиб طبيب кўплиги атиббо.
табл طبل ноғора; ~ урмақ ноғора чалмоқ; ~ и раҳил урмақ кўчиш ҳақида ноғора чалмоқ.
таблбоз طبلباز ноғорачи.
табойиъ طبايع хулқ, феъл.
табон تابان тўғриси табан.
табор تبار насл, насаб.
таборак تبارك сура номи.
табоҳ تباه ва табаҳ تبه бузуқ, вайрон; ~ айламак бузмоқ; ~ бўлмақ бузилмоқ.
табоҳи تباهی бузуқилик.
табоҳлик تباهليك бузуқлик.
табуғ تابوغ тобуқ га қ.
табхола تبخاله учуқ.
табъ طبع хулқ, характер; ~ и салим соғлом дид; ~ и сақим бузуқ дид.
табъкаш طبعكش табъли, дидли.
табъпазир طبع‌پذير табъли, ёқимли.
таважжуҳ توجه 1) юзланиш; 2) диққат; ~ айламак диққат қилмоқ, диққат билан қарамоқ; ~ қилмақ юзланмоқ.
таваккал توكل таваккул га қ.

www.ziyouz.com kutubxonasi

таваккул توكل ва таваккал توكل ишониб қўйиш, таваккал қилиш; ~ айламак ишониб қўймоқ, таваккал қилмоқ.
таваллo تولّا тилак; ~ айламак тиламак.
тавассул توصل етишиш, етиб бориш; ~ қилмақ етишмоқ, етиб бормоқ.
тавачи تواچی хабарчи.
тавақкуф توقف тўхташ; ~ айламак, ~ қилмақ тўхтамоқ.
тавақкуъ توقع кутиш, умид қилиш; ~ айламак кутмоқ, умид қилмоқ.
таваҳҳум توهم шубҳаланиш, ваҳима қилиш; ~ айламак, ~ этмак шубҳаланмоқ.
тавбакор توبه کار тавба қилувчи; ~ бўлмақ тавба қилмоқ.
тавбиҳ توبیح ҳамранг; ~ қилмақ ҳамранг бўлмоқ.
тавзиъ توضیع бўлиш, тақсимлаш; ~ этмак, ~ қилмақ бўлмоқ, тақсимламоқ.
тавзиҳ توصیح изоҳлаш, шарҳлаш; ~ этмак шарҳламоқ.
тавил طویل узун; ~ у-з-зайл думи узун, ниҳояси узун; ~ ўлмақ узун бўлмоқ, давомли бўлмоқ.
тавобиъ توابع тобиъ нинг кўплиги.
тавозуъ تواضع камтарлик; ~ кўргузмак камтарлик қилмоқ.
тавойиф طوایف тойифа нинг кўплиги.
тавон توان куч, қудрат.
тавонгар توانگر 1) бой; 2) қодир.
тавоно توانا кучли, қодир.
тавонолиқ توانالیق кучлилик, қудратлилик.
таворих تواریخ тарих нинг кўплиги.
тавотур تواتر ёйилиш, узлуксиз, тарқалиш.
тавоф طواف (бирор нарсанинг) атрофида юриш, айланиш; ~ айламак, ~ қилмақ (Каъбани) айланмоқ.
тавочи تواچی тўғриси тавачи.
тавр طور кўплиги атвор юриш-туриш, хулқ.
тавсан توسن асов, ўйноқи; ~ эрмак ўйноқи бўлмоқ.
тавсанлиғ توسنلیغ асовлик, ўйноқилик.
тавсиъ توسیع кенгайиш, ёйилиш, кенгайтириш; ~ топмақ кенгаймоқ, ёйилмоқ.

тавушқан ва товушқан تاووشقان қуён.
тавф طوف айланиш, айланиб юриш.
тавфгаҳ طوفگه тавфгоҳ га қ.
тавфгоҳ طوفگاه ва тавфгаҳ طوفگه айланиб юриш жойи.
тавфир توفیر 1) орттириш; кўпайтириш; 2) фойда.
тавшалмақ تاوشالماق қаттиқ чарчамоқ, ҳоримоқ, адо бўлмоқ.
тавъ طوع бўйсуниш, итоат қилиш.
тавъамон توامان ўхшашлик, эгизак.
тавъамонлиғ توامانلیغ ўхшашлик.
тавқ طوق 1) ҳалқа; 2) кишан; зулм; 3) марварид.
тавқир توقیر шарафлаш, ҳурматлаш; ~ айламак ҳурматламоқ.
тавқиф توقیف тўхтатиб қўйиш, тўхтатиш.
тавқиъ توقیع 1) шоҳ муҳри, имзоси; 2) шоҳ фармони.
тавҳид توحید 1) бирлаштириш; 2) худонинг бирлигига эътиқод қилиш; ~ дақойиқи тавҳид илмининг нозикликлари.
тагарг تگرگ дўл.
тадвин تدوین девон тузиш, китоб ҳолига келтириш.
тадорук تدارك ҳозирлик кўриш; ~ қилмақ ҳозирлик кўрмоқ, тайёрланмоқ.
тадриж تدریج аста-секин.
тадфин تدفین дафн қилиш, кўмиш.
тайомун تیامن вузуни ўнг тарафдан бошлаш.
тажаддудпазир تجددپذیر янгиликни қабул қилувчи.
тажаллий ва тажалло تجلی жилоланиш, жилваланиш; ~ айламак жилваланмоқ, жилоланмоқ.
тажаллиййат تجلیت кўплиги тажаллиййот жилоланишлик, жилваланишлик.
тажаллийот تجلیات тажаллиййат нинг кўплиги.
тажалло تجلی тажаллий га қ.
тажаммул تجمل зийнат; ҳашамат; ~ қилмақ безамоқ, зийнатга тўлдирмоқ.
тажарруд تجرد ёлғизлик, тарки дунё қилиш; ~ қўйи тарки дунё кўчаси; ~ уйи ёлғизлик уйи.
тажвид تجوید Қуръонни талаффуз қоидалари билан ўқиш.

www.ziyouz.com kutubxonasi

тажвиз تجويز рухсат қилиш, ижозат бериш; ~ **қилмақ** рухсат бермоқ.

тажвиф تجويف бўшатиш, кавак қилиш, ~ **қилмақ бўшатмоқ,** кавак қилмоқ.

таждид تجديد янгилаш, қайталаш.

тажнис تجنيس шеърий санъат.

тажнисомиз تجنيس آميز тажнисга ўхшаш.

тажоҳул تجاهل билмасликка олиш, муғамбирлик қилиш; ~ **у-л-ориф** шеърий санъат усули.

тажрид تجريد 1) айириш, ёлғизлаш; ~ **айламак,** ~ **қилмақ** айирмоқ; 2) мавҳумлик; ~ **бўлмақ** мавҳумлаштирмоқ.

тажҳиз تجهيز жиҳозлаш, ҳозирлаш.

тажҳил تجهيل нодонликда айблаш; ~ **қилмақ** нодонликда айбламоқ.

тазаввуж تزوج уйланиш.

тазалзул تزلزل 1) ларза, титраш, қимирлаш; 2) ҳаяжон.

тазаллум تظلم зулмдан шикоят қилиш; ~ **айламак,** ~ **қилмақ,** ~ **этмак** зулмдан шикоят қилмоқ; ~ **юзидан тазарруъ қилмақ** зулмдан шикоят қилмоқ, зулмга қарши ёрдам сўрамоқ.

тазаллумнамой تظلم نماى зулмдан шикоят қилувчи

тазарв تزرو тустовуқ, қирғовул.

тазарвойин تزروآيين тустовуқ равиш.

тазарруъ تضرع ёлбориш, ялиниш; ~ **қилмақ** ёлбормоқ, ялинмоқ.

тазвиж تزويج ўғилни уйлантириш, қизни эрга бериш, никоҳ; ~ **топмақ** никоҳланмоқ.

тазвир تزوير алдаш, найранг; ~ **айламак** алдамоқ.

тазйил تذييل қўшиш, улаш, илова қилиш.

тазйин تزيين зийнатлаш, безаш; ~ **бермак** зийнатламоқ.

тазкир تذكير эслаш, зикр қилиш.

тазмин تضمين шеърга бошқа шеърдан мисол киритиш.

тазъиф تضعيف камайтириш, енгиллатиш; ~ **қилмақ** камайтирмоқ, енгиллатмоқ.

тазҳиб تذهيب олтин сувини юргизиш, олтинлаш.

тай طى 1) ўраш, қатлаш; 2) юриш, ўтиш; ~ **бўлмақ** юрилмоқ; босиб ўтилмоқ; ~ **қилмақ** юрмоқ; ~ **йи арз этмак** ерни айланиб чиқмоқ.

тайаммун تيمن (бирор ишни) ўнгдан бошлаш.

тайарон ва тайрон طيران учиш, парвоз қилиш.

таййоргоҳ تيارگاه тайёрланадиган жой.

тайласон طيلسان ридо, танага ўраладиган мато.

тайр طير кўплиги **туйур қуш.**

тайрон طيران **тайарон** га қ.

так تك чопиш; ~ **у дав айламак** елиб-югурмоқ; ~ **у тоз қилмақ,** ~ **у пўй этмак** елиб югурмоқ; ~ **урмақ** чопмоқ, югурмоқ.

такаллум تكلم гаплашиш, суҳбат; ~ **айламак,** ~ **қилмақ** гаплашмоқ, суҳбатлашмоқ.

такаллумнамой تكلم نماى сўзловчидек.

такаллуф تكلف 1) хижолатпазлик; 2) юзакилик, сунъийлик.

такаллуфлуқ تكلفلوق 1) юзаки, зўрма-зўраки; 2) хижолатли; ~ **ош** хижолатли ош.

такаллуфот (кўплик) تكلفات сунъийлик, самимий эмаслик.

такаррур تكرر такрорланиш, қайтарилиш.

такассур تكسر синиқлиқ; **мизож** ~ **и** саломатликнинг бузуқлиги.

такбанд تكبند камар, белбоғ.

такбир تكبير 1) кўпайиш, ортиш; 2) «Оллоҳу акбар» дейиш.

такзиб تكذيب ёлғонни фош қилиш; ~ **қилмақ** ёлғонда айбламоқ.

такйа تكيه 1) дарвишнинг турар жойи; 2) суяниш, суянчик; ~ **солмақ** такя қўрмоқ; ~ **қилмақ** суянмоқ; ~ **да бўлмақ** суянган ҳолда содир бўлмоқ.

такйагоҳ تكيه گاه 1) бошпана; 2) суянчиқ, **суянадиган** жой; ~ **қилмақ** бошпана қилмоқ.

такка تكه така.

такмил تكميل 1) тамомлаш, тугатиш, охирига етказиш; 2) мукаммаллаштириш, камолатга етказиш, тўлдириш; ~ **ига иштиғол кўргузмак** ниҳоясига етказиш билан шуғулланмоқ; ~ **айламак,** ~ **қилмақ** тўлдирмоқ, камолатга етказмоқ.

такмила تكمله 1) тўлдириш; 2) охирига етказиш.

таковар تكاور чопқир от; ~ **сурмак** 1) от сурмоқ; 2) олишмоқ.

такосул تكاسل сустлик, ланжлик, дангасалик.

таксир تكسير синдириш; ~ **этмак** синдирмоқ.

www.ziyouz.com kutubxonasi

такфин تكفين кафанлаш.

такфир تكفير диндан чиқариш, куфрда айблаш.

талабангез طلب انگيز талаб қилиб, сўраб.

талаввун تلون 1) ўзгарувчанлик; 2) ранг-баранглик.

талаввунлуқ تلونلوق ўзгарувчанлик.

талал تلل кўплиги **атлол** хароба.

таламмуз تلمذ тузлилик (нарсанинг моҳиятини кўрсатувчи томони).

талаттуф تلطف меҳрибонлик, лутфлилик.

талаф تلف йўқотиш; ~ **бўлмақ**, ~ **ўлмақ** йўқ бўлмоқ.

талафкорлиқ تلف كارليق йўқотишлик, йўқ қилишлик.

талач ва **талоч** تالاچ ғилай.

талаққий تلقى учрашиш, кутиб олиш; ~ **қилмақ** учратмоқ, кутиб олмоқ.

талбис تلبيس 1) кийдириш; 2) ҳийла, найранг.

талл طل шабнам.

талла تله тузоқ.

талоло I تلالا куй, оҳанг, қўшиқ, қийқириқ, ҳайқириқ.

талоло II تلالا ялтираш, чарақлаш, порлаш.

талотум تلاطم 1) уриш, зарблаш; 2) тўлқинларнинг чайқалиши.

талофий تلافى 1) зарарни қоплаш, хун ҳақи бериш; ~ **айламак** етказилган зарарни қопламоқ, хун ҳақи бермоқ; 2) мукофот.

талоч تالاچ талач га қ.

талош طلاش хатти-ҳаракат, интилиш, тиришиш.

талойа طلايه лашкар олдида борувчи гуруҳ; қоронғи тушгандан сўнг лашкарларга посбонлик қилувчи отлиқ аскарлар.

талтиф تلطيف илтифот кўрсатиш, меҳрибонлик қилиш; ~ **мақол айламак** илтифот билан сўзламоқ.

талфаса تلغثه талваса.

талх تلخ аччиқ.

талхгуфтор تلخگفتار аччиқ сўзли.

талхком تلخ كام аламзада, қайғули.

талхкомлиқ تلخ كامليق ғамгинлик, аламзадалик.

талхлиқ تلخليق аччиқлик.

талъат طلعت қиёфа, сиймо.

талқин تلقين таъсир этиш, ўгитлаш; ~ **и хирад** ақл таъсири; ~ **изҳор этмак** таъсир кўрсатмоқ, ўгит бермоқ; ~ **қилмақ** ўгитламоқ.

талғамақ تالغاماق ажратмоқ; фарқ қилмоқ.

тамаввуж تموج мавжланиш, тўлқинланиш; ~ **солмақ** тўлқинлантирмоқ.

тамаввул تمول молдорлик, бойлик.

тамаллук تملك (мулкка) эга бўлишлик; ҳукмронлик.

тамаллуқ تملق тилёғламалик, лаганбардорлик.

таманний تمنى таманно га қ.

таманно تمنا ва **таманний** تمنى истак, тилак; ~ **айламак** истамоқ, тиламоқ.

таманнолиғ تمناليغ орзули, истакли.

тамасхур تمسخر масхара; ~ **келмак** масхара бўлмоқ.

таматтуъ تمتع 1) лаззатланиш; 2) фойдаланиш; ~ **қилмақ** лаззатланмоқ.

тамм تم тугаш, сўнг, охир.

тамма تم тамом бўлди, тугади; ~ **би-л-хайр** яхшилик билан тугади (Қўлёзма китоблар сўнгида келади).

тамиз تميز тоза.

тамйиз تمييز ажратиш, фарқлаш; ~ **даъвоси йўқ** ажратишни билмайди.

тамкин تمكين қаттиқ, мустаҳкам, саботли; ~ **сақламақ** саботли бўлмоқ.

тамлик تمليك мулкдор қилиш; ҳукмдор қилиш; ~ **эрмак** эга бўлмоқ.

тамошонамой تماشانماى томоша қилгандек.

тамсил تمثيل мисол келтириш, ўхшатиш.

тамуқ تاموق ва **тамуғ** تاموغ дўзах.

тамуғ تاموغ тамуқ га қ.

тамшиййат تمشيت ҳаракатга келтириш, амалга киритиш.

тамҳид تمهيد 1) тайёрлаш; жой тузатиш; 2) (ҳийла, найрангли) муддао.

тананд تنند ялқов, танбал, дангаса.

танаффур تنفر нафратланиш; ~ **айламак**, ~ **этмак** нафратланмоқ, жирканмоқ.

www.ziyouz.com kutubxonasi

танаъъум تنعم ҳаётдан лаззатланиш, маъмурликда кун кўриш; ~ айламак фаровон кун кўрмоқ, ҳаётдан лаззатланмоқ.
танаққул تنقل кўчиш, ўрин алмашиш.
танбул تنبول овқатга солинадиган бир хил хушбўй япроқ.
танвин تنوين араб тилида ноаниқлик билдирувчи «н» ҳарфи ва товуши.
танг I ва тонг تانك саҳар; ~ шаъми қуёш; ~ қуши хўроз.
танг II تنك тор.
тангбаста تنک بسته маҳкам; ~ айламак қаттиқ боғламоқ.
тангдил تنک دل ғамгин, хафа; сиқилган.
тангдиллик تنک دلليك ғамгинлик, хафалик, дилтанглик.
тангимақ تانکيماق боғламоқ.
тангнай تنکنای танглай.
тангудоз تنکداز танни куйдирувчи.
тандуруст تندرست соғлом.
тандурустлуғ تندرستلوغ тансиҳатлик, соғлик.
танзиъу-л-мулк تنزع الملك «Олу Имрон» сурасидаги туъти-л-мулка ман ташаъу ва танзиъу-л-мулка мимман ташаъу мулкни хоҳлаганига беради, мулкни истаганидан олади ҳам оятига ишора.
танзиҳ تنزيه поклаииш.
таноб طناب 1) арқон; 2) ўлчов бирлиги.
таносуб تناسب мутаносиблиқ; ~ топмақ мутаносиб бўлмоқ.
танпарвар تنپرور 1) ширин томоқ, нафс қули; 2) майин танли.
тансиф تنصيف тенг иккига бўлиш; ~ қилмақ тенг иккига бўлмоқ.
тануманд تنومند кучли; семиз, гавдали.
тануқ تانوق ва тануғ تانوغ гувоҳ.
тануғ تانوغ тануқ га қ.
тануғлуқ تانوغلوق гувоҳлик, шаҳодат.
танқийа تنقيه тозалаш.
танқир تنقير қайта-қайта уриниш; ~ айламак қайта-қайта урмоқ.
танқис تنقيص камайтириш; ~ бермак камайтирмоқ, сиқиб қўймоқ.

таодул تعادل баробарлик, мутаносиблик; ~ этмак тенг келмоқ.
таом طعام кўплиги атъима овқат.
таоқуб تعاقب таъқиб қилиш.
таппонча تپانچه шапалоқ.
тар تر хўл.
тараб طرب хуррамлик, шодлик; завқ, шавқ; ~ айламак хурсандчилик қилмоқ.
тарабангиз طرب انگيز шодлик келтирувчи, хурсандлик бағишловчи.
тарабафзо طرب افزا хурсандликни оширувчи.
тарабгин طرب گين шод, хуррам; ~ бўлмақ шодланмоқ, хурсанд бўлмоқ.
тарабгоҳ طرب گاه шодлик қиладиган жой.
тараблиқ طرب ليق шодлик, хурсандлик.
тарабнок طرب ناك шод, хурсанд.
тарабойин طرب آيين кўриниши шод, хурсанд.
тарабрез طرب ريز хурсандлик тўкувчи, шодлик сочувчи.
тарабхез طرب خيز шодлик қўзғатувчи; ~ айламак хурсанд қилмоқ, шодлантирмоқ.
тарабхона طرب خانه шодлик уйи, хурсандчилик жойи.
тарабфизо طرب فزا шодликни оширувчи.
тараддуд تردد иккиланиш, шубҳа; ~ қилмақ иккиланмоқ, шубҳаланмоқ.
тараккуб تركب таркиб топиш, ташкил топиш.
таранжабин ترنجبين янтоқ шакари.
тараннумгар ترنم گر куйчи, куйловчи.
тараннумсарой ترنم سراى куй бошловчи, куй чиқарувчи.
тарафуруш تره فروش кўкат сотувчи.
тараффуъ ترفع ғурур, кеккайиш; ~ билмак мағрурлантирмоқ, кеккайтирмоқ.
тарашшуҳ ترشح сизиб чиқиш, ажралиб чиқиш; ~ айламак, ~ қилмақ сизиб чиқмоқ, тўкилмоқ, оқиб чиқмоқ.
тараҳҳум ترحم раҳм қилиш, шафқат қилиш; ~ айламак раҳм қилмоқ, шафқат қилмоқ.
тарбиъ تربيع тўртга бўлиш; квадрат чиқариш; квадрат шаклида бўлиш.

www.ziyouz.com kutubxonasi

тарвиж ترويج ёйиш, тарқатиш, ривож; қиймат бериш; ~ топмақ, ривожланмоқ; таралмоқ, ёйилмоқ.

тарвиҳ ترويح елпиш, шамоллатиш, шабадалаш; уд билан елпиш.

тардид ترديد 1) рад этиш; 2) иккиланиш.

тардоман تردامن бузуқ, ҳаёсиз.

таржиъ ترجيع кўплиги **таржиъот** 1) такрорлаш; 2) шеърий санъат.

таржиъот ترجيعات **таржиъ** нинг кўплиги.

таржиҳ ترجيح устунлик; имтиёз; ~ **қилмақ** устун қўймоқ, ҳисобламоқ.

таржимон ترجمان тилмоч.

тарз طرز равиш, услуб.

тарид طريد қувғин, қочқин; ~ **айламак**, ~ **этмак** қувмоқ, қочирмоқ.

тарий ترى нам, тоза, янги.

тарих تاريخ кўплиги **таворих** ижтимоий воқеълик, ҳаёт.

тарихсанж تاريخ‌سنج тарихни текширувчи, тарихчи.

тариқат طريقت йўл, маслак; ~ **адаби** суфийлик ахлоқи.

тарйок ترياك афюн, қора дори.

тарйоқ ترياق заҳар кучини қайтарувчи дори.

тарк I ترك жангда кийиладиган кийим, дубулға.

тарк II ترك ташлаш, тарк этиш, кечиш; ~ **айламак**, ~ **қилмақ** ташламоқ, тарк этмоқ.

таркиб تركيب кўплиги **тарокиб** тузиш, ташкил этиш.

тароват تراوت ҳўллик, намлик.

таровиш تراوش сизиб чиқиш, томиш.

тарокиб تراكب **таркиб** нинг кўплиги.

тарокима تراكمه **туркман** нинг кўплиги.

таронасозлиғ ترانه‌سازليغ куйлаш.

тарош تراش 1) қириш, тарошлаш, йўниш; 2) қиринди; ~ **қилмақ**, қирмоқ, йўнмоқ.

таррор ترار кисавур, чўнтаккесар, ўғри; муттаҳам, фирибгар, товламачи.

тарсиъ ترصيع қимматбаҳо тошлар билан безатиш.

тарсгор ترسگار парҳезкор, сақланувчи, тийинувчи.

тарсо ترسا насроний, христиан.

тарсолиғ ترساليغ насронийлик, христианлик.

тарсон ترسان қўрқувчи, қўрқоқ.

тарф طرف 1) қараш, назар; 2) кўз; 3) охир, сўнг.

тарҳ طرح режа, лойиҳа; ~ **айламак** лойиҳа чизмоқ, режа тузмоқ.

тасалсул تسلسل боғланиш, ҳалқаланиб бирикиш; ~ **қилмақ** боғламоқ.

тасаннун تسنن суннийлик мазҳабига эргашиш.

тасарруф تصرف эгаллаб олиш, қўлга киритиш; ихтиёрига олиш; ~ **қилмақ** эгалламоқ, ихтиёрига олмоқ.

тасарруфлуқ تصرفلوق ўзбошимчалик, ихтиёрийлик.

тасбиғ تسبيغ тўлдириш.

тасбиҳ تصبيح 1) садаф ёки бошқа нарса доналари шодаси; 2) тасбиҳ ўгириб дуо айтиш.

таслим تسليم 1) топшириш; 2) бўйсуниш, тўғри топиш; ~ **айламак**, ~ **этмак** топширмоқ; ~ **бўлмақ** бўйсунмоқ, тўғри топмоқ.

тасмийа تسميه 1) бисми-л-лоҳи-р-раҳмони-р-раҳим дейиш; 2) аташ, номлаш; ~ қилмақ атамоқ, ном қўймоқ.

тасомуъ تسامع эшитиб олинган (хабар).

тасоҳул تساهل ён босиш; ~ **раво тутмақ** ён босмоқ.

тасриҳ تصريح аниқ айтиш, очиқ ифодалаш; ~ **айламак** очиқ айтиб бермоқ.

тасфийа تصفيه тозалаш; ~ **топмақ** тозаланмоқ.

тасхир تسخير 1) сеҳрлаш; қўлга киритиш, забт этиш; ~ **бўлмақ** забт этилмоқ; ~ **қилмақ** забт этмоқ.

тасҳиҳ تصحيح тузатиш, тўғрилаш.

татаббуъ تتبع эргашиш; ~ **қилмақ** эргашмоқ, изидан бормоқ.

татимма تتمه 1) тугаш, охир, сўнг; 2) давом, қўшимча.

татолиф تتاليف тузилиш, таълиф берилиш.

таф تف ҳарорат.

тафарруж تفرج 1) томоша, сайр; 2) ўйин-кулгу, кўнгил очиш; ~ этмак кўнгил очмоқ, томоша қилмоқ.

тафаррус تفرس кузатиш, фаросат билан назардан ўтказиш.

тафаръавн تفرعون 1) такаббурлик, манманлик; 2) ўта золимлик.

www.ziyouz.com kutubxonasi

тафаръун تفرعون тўғриси **тафаръавн.**

тафаъъул تفعل фол кўриш, яхши фол кўриш, яхшилика йўйиш.

тафаққуд تفقد сўраш, суриштириш; ~ **этмак** суриштирмоқ.

тафаҳҳус تفحص текшириш, суриштириш; ~ **қилмақ** текширмоқ, суриштирмоқ.

тафвиз تفويض топшириш, қайта топшириш; ~ **этмак** топширмоқ.

тафзиҳ تفضيح шарманда қилиш, бадном қилиш; ~ **айламак** шарманда қилмоқ.

тафосир تفاسير **тафсир** нинг кўплиги.

тафохур تفاخر фахрланиш, мақтаниш; ~ **айламак** фахрланмоқ, мақтанмоқ.

тафрид تفريد ёлғизланиш, четланиш.

тафриқа تفرقه бўлиш, айириш, таратиш.

тафриҳ تفريح ўйин-кулги, кўнгил очиш, хурсандчилик қилиш.

тафсанда تفسنده қизиган.

тафсир تفسير кўплиги **тафосир** шарҳ қилиш, изоҳлаш.

тафсон تفسان қизиган.

тафтиш تفتيش қидириш, текшириш; ~ **айламак,** ~ **этмак,** ~ **қилмақ,** қидирмоқ.

тафҳим تفهيم англатиш, тушунтириш; ~ **қилмақ** тушунтирмоқ.

тахаййул تخيل хаёл суриш, хаёлга келтириш; ~ **айламак** хаёл сурмоқ, хаёлга келтирмоқ.

тахаййуллиқ تخيلليق хаёлли.

тахаллуф تخلف хилоф иш қилиш, четга чиқиш; ~ **қилмақ** қаршилик қилмоқ.

тахалхул تخلخل тебраниш, чайқалиш; ~ **топмақ** тебранмоқ, чайқалмоқ.

тахалхулпазир تخلخل‌پذير тебранарлик, чайқаларлик.

тахвиф تخويف хавф туғдириш, қўрқитиш; ~ **этмак,** ~ **қилмақ** хавф туғдирмоқ, қўрқитмоқ.

тахлил تخليل тараш, бармоқлар орасидан ўтказмоқ; **лиҳяни** ~ **қилмақ** соқолни бармоқлар орасидан ўтказмоқ.

тахлис تخليص 1) халос қилиш, озод қилиш; ~ **бермак** халос қилмоқ; 2) хулосалаш, қисқа баён.

тахминшунос تخمين‌شناس тахмин қилувчи.

тахсис تخصيص 1) ажратиш; 2) тайинлаш, белгилаш; ~ **айламак,** ~ **этмак** тайинламоқ, белгиламоқ.

тахтапора تخته پاره тахта бўлаги.

тахтасанг تخته سنگ тош тахта.

тахтгир تختگير 1) ғолиб, қаҳрамон, кучли шоҳ; 2) тахт эгалловчи.

тахтгоҳ تختگاه пойтахт, марказ.

тахтнишин تخت‌نشين подшоҳ.

тахторой تخت‌آرای тахт безатувчи; арз тингловчи.

тахфиф تخفيف енгиллатиш; ~ **айламак** енгиллатмоқ.

таш تاش сирт, ташқари.

ташбиҳ تشبيه ўхшатиш; ~ **айламак,** ~ **қилмақ** ўхшатмоқ.

ташвир تشوير уялиш, ҳаяжон.

ташниъ تشنيع дашном бериш, сўкиш, уялтириш.

ташт تشت катта мис тоғора.

ташхис تشخيص 1) ажрата билиш, 2) диагноз; ~ **айламак** диагноз қўймоқ.

ташъир تشعير сезиш, шуур қилиш; ~ **этмак** сезмоқ.

ташқилиғ تاشقيليغ ташқи қиёфа.

ташҳиз تشحيذ ўткирлаш, равшанлаш; **хотир** ~ **и** хотирани ўткирлатиш.

ташҳир تشهير 1) машҳур қилиш, ҳаммага маълум қилиш; 2) ёмон отлиқ қилиш, бадном қиладиган гаплар тарқатиш.

таъбийа تعبيه тайёрлаш, ҳозирлаш, жойлаш, тизиш, тахт қилиш; ~ **айламак,** ~ **қилмақ** жойлаштирмоқ, тизмоқ, ҳозирламоқ.

таъвид تعويد ўргатиш; ~ **айламак** ўргатмоқ.

таъвиз تعويذ тумор.

таъвил تاءويل баён қилиш, шарҳлаш; ~ **бўлмақ** баён қилинмоқ, шарҳланмоқ.

таъдиб تاءديب 1) жазо; 2) тузатиш; 3) интизом; 4) тарбия қилиш.

таъжил تعجيل тезлатиш, шошилиш; ~ **айламак,** ~ **этмак** тезлатмоқ, шошилмоқ.

таъйид تاءييد мадад қилиш, кўмаклашиш, ёрдам бериш.

таълил تعليل касал бўлиш, бемор бўлиш; ~ **қилмақ** касал қилмоқ.

таълимгоҳ تعليمگاه мактаб.

www.ziyouz.com kutubxonasi

таъмийа تعمیه жумбоқ билан гапириш.

таъмийаомиз تعمیه آمیز жумбоқли, жумбоқ аралаш.

таъмим تعمیم умумлаштириш, тенглаштириш, баробарлаш; ~ **айламак** умумлаштирмоқ, тенглаштирмоқ.

таъмин تأمین гаровга қўйиш, эминликни таъминлаш; ~ **этмак** гаровга қўймоқ, эминликни таъминламоқ.

таълиқ تعلیق чуқурлаштириш, теранлаштириш; ~ **қилмақ** чуқур ўйлаб қарамоқ.

таънагар طعنه گر таъна қилувчи.

таънаомиз طعنه آمیز таънали, таъна аралаш.

таънасоз طعنه ساز таъна чиқарувчи.

таъриз تعریض намойиш этиш, кўрсатиш; имо қилиш; ~ **этмак** кўрсатмоқ; имо қилмоқ.

таъхир تأخیر кечикиш; кечиктириш; ~ **қилмақ** кечикмоқ; кечиктирмоқ.

тақаббул تقبل 1) бўйнига олиш; 2) зиммага олинган мажбуриятлар; ~ **айламак** зиммага олмоқ.

тақаддум تقدم илгарилаш, олдинда бўлиш; ~ **айламак** илгариламоқ, олдинда бўлмоқ.

тақаййуд تقید 1) ҳаракат қилиш, тиришиш; 2) тиришқоқлик.

тақарруб تقرب 1) яқинлашиш; 2) яқинлик; ~ **бўлмақ** яқинлашмоқ.

тақбиҳ تقبیح ёмонлаш, шарманда қилиш.

тақвий تقوی **тақво** ҳа қ.

тақвийшикан تقوی شکن тақвийликни синдирувчи.

тақвим تقویم юлдузлар жадвали, календарь.

тақво ва тақвий تقوی 1) пархезкорлик, тийинишлик; 2) художўйлик.

тақвошиор تقوی شعار художўйликни шиор қилувчи.

тақи تقی тағин, яна.

тақриб تقریب яқинлашиш.

тақрир تقریر сўзлаш, оғзаки баён қилиш; ~ **айламак**, ~ **қилмақ** айтмоқ, оғзаки баён қилмоқ.

тақсир تقصیر кўплиги **тақсирот** айб, гуноҳ иш; ~ **айламак**, ~ **этмак**, ~ **қилмақ** айб қилмоқ, гуноҳ иш қилмоқ.

тақсирот تقصیرات **тақсир** нинг кўплиги.

тағаййур تغیر ўзгариш; ~ **топмақ** 1) ўзгармоқ; 2) ғазабланмоқ.

тағйир تغییر ўзгартиш, ўзгариш; ~ **бермак** ўзгартирмоқ; ~ **топмақ** ўзгармоқ.

тағйирпазир تغییرپذیر ўзгартирилиши мумкин, турланиб турадиган.

тағойи تغایی тоға.

тағорлиқ تغارلیق тоғорадаги, идишдаги.

тағофул تغافل 1) сезмасликка олиш, сезмасликка ҳаракат қилиш; ~ **қилмақ** 1) сезмасликка олмоқ; 2) ғафлатда қолмоқ.

таҳ I ته таг, туб.

таҳ II ته тах, ғижим; ~ **ба** ~ тахма-тах.

таҳаввур تهور 1) телбалик; ўйламай иш тутишлик; 2) ботирлик, жасорат; ~ **айламак** 1) телбалик қилмоқ; 2) жасорат қилмоқ.

таҳаййур تحیر ҳайратда қолиш, ҳайрон бўлиш; ~ **айламак** ҳайратда қолдирмоқ, ҳайрон қилмоқ, ажаблантирмоқ.

таҳаммул تحمل сабр, чидам; ~ **айламак**, ~ **қилмақ** сабр қилмоқ; **чидамоқ**.

таҳаммуллуқ تحمل لوق сабрлилик, чидамлилик.

таҳаммуломизлиқ تحمل آمیزلیق сабр аралашганлик.

таҳармуз تهرمز ҳаромзадалик, қаллоблик.

таҳаррук تحرک ҳаракатланиш, ҳаракатга келиш; ~ **сиз бадан** жонсиз тан; ~ **қилмақ** ҳаракатланмоқ, ҳаракатга келмоқ.

таҳассур تحسر ҳасратланиш, ҳасратга тушиш; ~ **емак** ҳасратланмоқ, ҳасратга тушмоқ.

таҳаттук تهتک 1) шармандалик, ҳаёсизлик; 2) фоҳишалик.

таҳиййат تحیت кўплиги **таҳиййот** табриклаш, салом бериш.

таҳиййот تحیات **таҳиййат** нинг кўплиги.

таҳлил I تحلیل 1) парчалаш, майдалаш; 2) ҳал қилиш, ечиш.

таҳлил II تحلیل мақтов; **ло илоҳа илло-л-лоҳ** оллоҳдан бошқа илоҳ йўқ дуосини айтиш.

таҳниййат تهنیت табриклаш.

таҳоший تحاشی 1) рад қилиш, қайтариш; 2) тийиниш; эҳтиёт бўлиш.

таҳошийсизлиғ تحاشی سیزلیغ тийинишсизлик, эҳтиётсизлик.

www.ziyouz.com kutubxonasi

таҳрик تحريك ҳаракатга келтириш; ~ **бермак** ҳаракатга келтирмоқ; ~ **топмақ** ҳаракатга келмоқ.
таҳрим تحريم ҳаром қилиш, ман этиш; ~ **айламак** ҳаром деб эълон қилмоқ, тақиқламоқ, ман қилмоқ.
таҳрир تحرير ёзиш, ёзма баён этиш; ~ **айламак** ёзмоқ, ёзма баён этмоқ; ~ **га келмак** ёзилмоқ; ~ **бўлмақ** ёзилмоқ.
таҳрис تحريص ҳирс уйғотиш; ~ **айламак** ҳирс уйғотмоқ. ҳирс қилмоқ.
таҳт تحت ва **таҳта** تحته ост, таг.
таҳта تحته **таҳт** га қ.
таҳта-с-саро تحت الثرى ер ости.
таҳур طهور ва **таҳуро** طهورا пок, тоза, муқаддас.
таҳуро طهورا **таҳур** га қ.
таҳқир تحقير ҳақоратлаш, хўрлаш ерга уриш, камситиш; ~ **қилмақ** таҳқирламоқ, камситмоқ.
таҳқиқ تحقيق текшириш, тадқиқ қилиш; ~ **айламак**, ~ **этмак**, ~ **қилмақ** текширмоқ, тадқиқ қилмоқ; ~ **бўлмақ** текширилмоқ, тадқиқ қилинмоқ.
тева تيوا туя.
тевалик تيوه‌ليك туяли, туя минган.
тевралмак تيورالماك санчилмоқ, қадалмоқ.
теврамак تيوراماك санчмоқ, қадамоқ.
тегра تيكرا теварак, ~ **сида** атрофида.
тегру تيكرو маълум бир вақт ёки макон бўлагининг охирги чегарасини билдирувчи сўз; **оқшомға** ~ оқшомгача.
тезбин تيز بين тез кўрадиган.
тезгард تيز كرد тез юрувчи, чопқир
тезгомлиғ تيز كامليغ тезлик.
тездав تيزدو чопқир, илдам.
тездам تيزدم тез ютувчи, баднафс.
тезкуш تيز كوش чаққон, тез ҳаракат қиладиган.
тезрав تيزرو тез борувчи.
тезрафтор تيزرفتار тез юрувчи, чаққон.
тезтак تيزتك чопағон; ~ **қилмақ** тезлатмоқ, югуртирмоқ.
тезтаклик تيزتكليك чопағонлик.
тезҳушлик تيزهوشليك ҳушёрлик, зийраклик.

тенгри تينكرى худо.
тепук تيپوك тепки.
тергак تيركاك суриштириш, терган.
тешавар تيشه‌ور 1) дурадгор; 2) тош йўнувчи.
тиб ва тийб طيب ёқимли ис.
тийб طيب тиб га қ.
тийбат طيبت яхшилик, эзгулик; ~ **қилмақ** яхшилик қилмоқ.
тийин تيين олмахон; олмахон терисидан тикилган пўстин, ~ **териси** олмахон терисидан тикилган пўстин.
тийнат طينت табиат, хулқ, феъл, атвор.
тийнатлиғ طينتليغ хулқли, феъл-атворли, табиатли; ~ **ариғ** пок хулқли.
тир I ва тийр I تير 1) ўқ; ёй ўқи; ~ **чекмак** ўқ отмоқ; кема ~ **и** кема ўртасидаги устун, мачта.
тир II ва тийр II تير Аторуд, Меркурий.
тийр I تير **тир I** га қ.
тийр II تير **тир II га қ.**
тийра I تيره қоронғи; ~ **айламак** қоронғи қилмоқ, қора қилмоқ.
тийра II تيره 1) қабиланинг бир **қисми**; 2) **гуруҳ**, фирқа; ~ **бўлмақ** икки гуруҳга бўлинмоқ.
тийраавқотлиғ تيره‌اوقاتليغ қоронғи вақтли.
тийраанжум تيره‌انجم хира юлдузли.
тийрагард تيره‌كرد 1) қуюқ тўзон; 2) қоронғилик.
тийрадуд تيره‌دود тутаб ёнувчи ўт, қора тутун.
тийражабин تيره‌جبين қора юзли.
тийрарой تيره‌راى қора фикрли, ёмон ниятли.
тийрару تيره‌رو қора юзли.
тийраруз تيره‌روز бахтсиз.
тийрарузгор تيره‌روزكار бахти қаро, бахтсиз.
тийрборон تيرباران ўқ ёмғири, ўқ ёғдириш.
тики تيكى тикка.
тикиш تيكيش ўрнатиш, жойлаш.
тилмиз تلميذ шогирд, ўқувчи.

www.ziyouz.com kutubxonasi

тило طلا олтин; қуёш ~ **си** қуёш жилоси.

тиловат تلاوت овоз чиқариб ўқиш.

тимор تیمار 1) парвариш қилиш; 2) тарбия қилиш; ғам, ғусса.

тимтароқ تمتراق тўғриси **тумтароқ**.

тиндурмақ تیندورماق тинчитмоқ, тинчлантирмоқ.

тирмамақ تیرماماق тирнамоқ, таталамоқ.

тироз طراز 1) ўлчов; 2) нақш, безак; ~ **чекмак** нақш урмоқ.

тирозлиғ طرازلیغ нақшли, безакли; **нукта ~** сўзга пардоз беришлик.

титрагуч تیتراگوچ келинларнинг бошига санчиб қўйиладиган безак.

титратма تیتراتما безгак.

тифл طفل кўплиги **атфол** бола; ~ **и баҳор** куртак.

тифлваш طفلوش бола табиатли, содда.

тифлзод طفلزاد болаликдан, туғилишдан таниқли белги.

тиши تیشی аёл, хотин; мода, урғочи.

тиғдод تیغداد дамли, ўткир.

тиғзан تیغزن аскар, жангчи.

тиғлиқ تیغلیق тиғ кўтарган; қуролланган.

тиҳи تهی бўш, холи; **айбдин ~ кўрунмак** айбсиз кўринмоқ луқсондан холи туюлмоқ.

тоат طاعت **тоъат** га қ.

тоб I تاب ҳарорат, иссиқлик.

тоб II تاب 1) куч, қувват; 2) бардош.

тоб III تاب ўрам, жингалак; ~ **у печ этмак** ўралиб-буралиб кетмоқ.

тоба تابه това.

тобадон تابه دان туйнук, дарча.

тобдор تابدار 1) тобли; 2) туғунлик, чигал; **зулфи ~** жингалак соч.

тобистон تابستان ёз.

тобистоний تابستانی ёзги, ёзлик.

тобиъ تابع кўплиги **атбоъ** ва **тавобиъ** 1) издош, шогирд; 2) қарам; 3) фуқаро.

тобиқ طابق мос келувчи, мувофиқ келувчи; **тобиқу-н-наъл этмак** мос келтирмоқ, баробар қилмоқ.

тоблиғ تابلیغ 1) тобли; 2) ўримли, чигал.

тобнок تابناک нурли, порлоқ.

тобон تابان порлоқ, нурли, тобли.

тобсиз تابسیز кучсиз, қувватсиз.

товушқон تاووشقان **тавушқан** га қ.

тожвар تاجور 1) тождор, тож кийган; 2) подшоҳ.

тожир تاجر кўплиги **тужжор** савдогар; ~ **и мусофир** мусофир савдогар.

тоз تاز кал.

тозйона تازیانه қамчи.

тойир طایر 1) учадиган, учувчи; 2) қуш; ~ **и давлат** давлат қуши; ~ **қудс руҳ; жон.**

тойифа طایفه кўплиги **тавойиф** синф, гуруҳ.

толиъ طالع 1) бахт, бахтли юлдуз, тақдир; ~ **и масъуд** бахтли тақдир; 2) чиқувчи, кўтарилувчи (қуёш, ой ҳақида); ~ **бўлмақ** чиқмоқ, кўтарилмоқ.

толиҳ طالح ёвуз, бадбахт.

толон تالان 1) толон-торож; 2) ўлжа.

толғамақ تالغاماق тўғриси **талғамақ**.

томиъ طامع тамағир, очкўз.

томот طامات беҳуда сўз, қуруқ гап.

томуқ تاموق **тамуқ** га қ.

томуғ تاموغ **тамуқ** га қ.

тонг I تانگ **танг I** га қ.

тонг II تانگ ажаб, таажжуб; ~ **эрмас** ажаб эмас.

тонглалиқ تانگلالیق эрталик.

тонглағи تانگلاغی эртанги.

тоот طاعات **тоъат** нинг кўплиги.

торак تارک бошнинг тепа қисми; бош; **тожи ~** бошдаги тож.

торам تارم 1) панжара, боғ девори; 2) гумбаз; ~ **и аъло** 1) баланд гумбаз; 2) осмон.

тори طاری қоронғилик; ~ **бўлмақ** қоронғи бўлмоқ, қоронғилашмоқ.

www.ziyouz.com kutubxonasi

торикмақ تاریقماق зерикмоқ, сиқилмоқ.

торожгар تاراجگر толон-торож қилувчи, таловчи.

торумор تارومار паришон, сочилган, тарқоқ; ~ **айламак**, ~ **қилмақ** сочмоқ, енгмоқ.

тошин تاشین тошқин.

тоъат طاعت кўплиги **тоот** бўйсиниш.

тоҳир طاهر тоза, пок; ~ **ўлмақ** пок бўлмоқ.

тубо ва тубий طوبی жаннат дарахти.

туваг تواغ ва **туйнақ** تویناق ва **туйнаг** تویناغ туёқ.

тувог تواغ **туйнақ** га қ.

тувурлуг توورلوغ ўтовнинг туйнугига ёпиладиган кигиз.

туган توکان доғ, из; ~ **қўймақ** доғ туширмоқ, из қолдирмоқ.

туганлик توکانلیك доғли, изли.

тужжор تجار **тожир** нинг кўплиги.

туз توز 1) тўғри текис; ~ **жодда** тўғри йўл; ~ **ният** яхши ният; ~ **бўлмақ** тўғри бўлмоқ; ~ **этмак** текисламоқ, тўғриламоқ; 2) текислик, текис ер.

тузлук توزلوك тўғрилик, ҳалоллиқ.

тузуклук توزوكلوك тўғрилик, осойишталик.

туйноқ تویناق **тувнақ** га қ.

туйноғ تویناغ **тувнақ** га қ.

туйур طیور **тайр** нинг кўплиги.

тул I طول узунлик, бўй, давом этиш, узоқлик; ~ **и амал** узоққа кетадиган умидлар; ~ **и ҳаёт** умр узунлиги; узоқ умр; ~ **топмақ** чўзилмоқ, узаймоқ.

тул II تول есир.

тулак تولاك туллаш, жун тўкиш; ~ **аййоми** барг тўкилиш кунлари, куз.

тулоний طولانی узоқ давомли, кўп вақт давом этган, узундан-узоқ; ~ **айламак** узоқ давом эттирмоқ, чўзмоқ.

тулуъ طلوع чиқиш, таралиш; ~ **айламак**, ~ **этмак**, ~ **қилмақ** чиқмоқ, кўтарилмоқ (ой, қуёш).

тумоға توماغه ов қушининг бошига кийгизиб қўйиладиган темир қалпоқча.

тумтароқ تمتراق тўғриси **тумтуроқ**.

тумтуроқ تمتراق дабдаба, шавкатлилик, улуғворлик.

тунмақ تونماق тинмоқ, тинчимоқ; тўхтамоқ.

тунглук I تونگلوك туйнук.

тунглук II تونگلوك ростлик, чинлик.

тунд تند тез, қаттиқ; шиддатли; ~ **саманд** чопқир, асов **от**; ~ **сарсар** қаттиқ шамол; ~ **ўлмақ** тез бўлмоқ, кучаймоқ.

тундбод تندباد бўрон, кучли шамол.

тундлуқ تندلوق тезлик; ~ **қилмақ** тезлик қилмоқ.

тундхў تندخو ва **тундхўй** تندخوی қайсар.

тундхўй تندخوی **тундхў** га қ.

тунқатор تونقاتار подшоҳ турган жойнинг тун қоровули; тунги қоровул.

турбат تربت 1) гўр; 2) тупроқ.

турк ترك кўплиги **атрок** халқ номи.

туркман ترکمان кўплиги **тарокима** туркий халқ номи.

турксоз ترکساز туркча шаклда, туркий йўсинда.

турктоз ترکتاز 1) ҳамла, талон-торож, ғорат; 2) толон-торож қилувчи; ~ **айламак** бостириб келмоқ, таламоқ.

турктозлиғ ترکتازلیغ ҳужум қилишлик, талончилик.

туроб تراب 1) тупроқ; 2) гўр.

турра طره кокил, соч ўримлари; ~ **йи сунбул** сунбул шохл

турфа طرفه қизиқ, ажабланарли, нодир.

турфату-л-айн طرفة العين бир зумда, кўз очиб юмгунча.

туршрўй تورش روی бадбуриш, бадқовоқ.

тусаммо تسمی аталади, номланади.

туслуқ توسلوق рангли; **мино** ~ ҳаворанг; **мулавван** ~ ранг-баранг, рангдор.

тутруқ توتروق тутатқи, тутантуруқ.

тутуқ توتوق парда, тўсиқ.

туфайл طفیل ва **туфайлий** طفیلی текинхўр; чақирилмаган меҳмон.

туфайлий طفیلی **туфайл** га қ.

тухмийона تخمیانه уруғ дори.

туш ва тўш توش тараф, жониб; томон, ~ **дин** ҳар тарафдан, ҳамма томондан.

www.ziyouz.com kutubxonasi

туъма ва **тўъма** طعمه озиқ, овқат; ~ **қилмақ** овқатланмоқ.
туъмалиқ ва **тўъмалиқ** طعمه لیق егулик, луқма.
туғ توغ байроқ.
туғмоч توعماج туркий уруғ.
туғро تغرا сарлавҳа, хат бошидаги муҳр; ~**йи саодат** бахт тұғроси.
туҳаф تحف туҳфа нинг кўплиги.
туҳфа تحفه кўплиги **туҳаф** ҳадя, совға.
тў تو қат, қават; ~ **ба тў**, ~ **бар** ~ қатма-қат, устма-уст.
тўбий طوبی **тубо** га қ.
тўбийваш طوبی‌وش жаннат дарахтига ўхшаш.
тўбра توبرا тўрва.
тўйғармақ تویغارماق тўйғазмоқ, таомга тўйдирмоқ.
тўкуз توکوز тўкис, тўла.
тўлғамақ تولغاماق қайирмоқ, бурамоқ; **бўйин** ~ 1) бош чайқамоқ; 2) бўйин товламоқ.
тўлғашмақ تولغاشماق ўралишмоқ, буралишмоқ, чирмашмоқ.
тўнгумақ تونکوماق совуқ емоқ; қотмоқ; музламоқ.
тўнгулмақ تونکولماق совумоқ; **ҳайотдин** ~ ҳаётдан совимоқ, ҳаётдан умид узмоқ.
тўрқа تورقه ва **тўрғу** تورغو нафис ипак мато, зарбафт ипак.
тўрғу تورغو тўрқа га қ.; ~ **тўн ипак матодан тикилган тўн.**
тўстиған توستوغان тўғриси **тўстуған.**
тўстуған توستوغان ёғоч коса.
тўтийо توتیا кўз дори.
тўтийоваш توتیاوش тўтиёдек, тўтиё каби.
тўтийолиқ توتیالیق тўтиё қилиш, тўтиё ўрнида қўллаш.
тўш توش туш га қ.
тўша توشه озиқ-овқат, йўл озиғи.
тўшалиқ توشه لیق озиқ-овқатли, йўл озиғи бор.
тўшасизлиқ توشه سیزلیق озиқсизлик.
тўшлуқ توشلوق ўрта, марказ, қоқ марказ; ~ **тўши** ҳар томондан; юзма-юз; энг ўрта.
тўшук توشوك тешик, ёриқ.

тўшуклук توشوكلوك тешикли, йиртиқ.
тўъма طعمه туъма га қ.
тўъмалиқ طعمه لیق туъмалиқ га қ.

У

уббаҳат ابهت 1) дабдаба; 2) мағрурлик.
уббод عباد **обид** нинг кўплиги.
убудиййат عبودیت 1) бандалик; 2) тобелик.
убур عبور ўтиш, кечиш, кечиб ўтиш; ~ **қилмақ** ўтмоқ; **кечиб ўтмоқ.**
угулмак اوکولماك тўғриси **ўгулмак.**
уд I عود кўплиги **аъвод** алоэ; ~ **и мижмар** қилмақ хушбўй ис таратмоқ.
уд II عود мусиқа асбобининг номи.
удсўз عودسوز уд куйдирувчи.
удул عدول четланиш; узоқлашиш; ~ **қолмақ** четлашмоқ, **узоқлашмоқ.**
ужб عجب манманлик, шуҳратпарастлик, кеккайишлик.
уза اوزا узра.
узалмақ اوزالماق тўшалмоқ, узун қилиб солинмоқ.
узамақ اوزاماق узаймоқ, чўзилмоқ.
узатмақ اوزاتماق узайтирмоқ, чўзмоқ.
узв عضو аъзо; **бадан** ~ **и** бадан аъзоси, бўлаги.
узгун اوزکون тўлқин, тошқин.
узлат عزلت ёлғизланиш, ~ **кунжи** ёлғизлик бурчаги, ёлғизликда ўтириш; ~ **этмак** ёлғизланмоқ.
узлатгир عزلتگیر ёлғизланган.
узлатгузин عزلت‌گزین ёлғизликни ихтиёр қилувчи.
узлатойин عزلت‌آیین узлатда яшовчи.
узмо عظمی 1) энг улуғ; 2) энг катта; 3) энг муҳим.
узолмақ اوزالماق тўғриси **узалмақ.**
узор عذار юз чеҳра.
узоғу اوزاغو тўғриси **ўзағу.**
узроварлиқ عذرآورلیق узр сўрамоқлик; ~ **этмак** узр сўрамоқ.

www.ziyouz.com kutubxonasi

узрхоҳ **عذرخواه** узр сўровчи; ~ **бўлмақ** узр сўрамоқ.
уй I **اوی** хона, уй.
уй II **اوی** уй қорамоли.
уйақмақ **اویاقماق** ботмоқ (ой, қуёш).
уйақтурмақ **اویاقتورماق** сўндирмоқ, йўқотмоқ, поймол қилмоқ.
уйуб **عیوب** айб нинг кўплиги.
уйумак **اویوماك** ухламоқ.
уйун **عیون** айн нинг кўплиги.
уйурулмак **اویورولماك** ўгирилмоқ, айланмоқ.
уйуқмақ **اویوقماق** ухлатмоқ.
уйуқламақ **اویوقلماق** ухламоқ.
укус **عكوس** акс нинг кўплиги.
улв **علو** баландлик, юксаклик.
улвий **علوی** олий, юқори даражали.
улвий нажод **علوی‌نژاد** зоти улуғ.
улйо **علیا** энг олий, энг юксак.
улоқмақ **اولاقماق** тўғриси ўлақмақ.
ултанг **اولتانك** 1) патак; 2) нарм.
ултонг **اولتانك** тўғриси ултанг.
улувв **علو** улуғлик, буюклик.
улум **علوم** илм нинг кўплиги.
улумақ **اولوماق** йиғламоқ.
улутмақ **اولوتماق** нола чекмоқ, дод-вой қилмоқ.
улуҳиййат **الوهیت** илоҳийлик.
умм **ام** кўплиги **уммаҳот** она.
умам **امم** уммат нинг кўплиги.
умач ва умоч **اوماچ** таом номи.
умйо **عمیا** кўрлик, узоқни кўрмаслик.
уммат **امت** кўплиги **умам** халқ, миллат.
умматлиғ **امتلیغ** миллатга мансублик.
уммаҳот **امهات** умм нинг кўплиги.
уммаҳоний **امهانی** оналарча.

уммол **عمال** омил нинг кўплиги.
уммон **عمان** денгиз; океан.
уммоний **عمانی** денгизга тегишли; **дурри** ~ денгиз дури.
умоч **اوماچ** умач га қ.
умрбахшандалиқ **عمربخشنده‌لیق** ҳаётбахшлик.
умркоҳ **عمرکاه** умрни қисқартирувчи.
умур **امور** амр нинг кўплиги.
умқ **عمق** чуқурлик, теранлик.
ундур **اوندور** юксак, баланд.
унноб **عناب** жилонжийда.
унс **انس** 1) муомала; 2) шодлик, севинч.
унсо **انثا** кўплиги **инос** аёл.
унсур **عنصور** кўплиги **аносир** модда.
унқуч **اونقوچ** қарз.
ур **عور** яланғоч.
урафо **عرفا** ориф нинг кўплиги.
урва **عروه** даста; ~ **йи вусқо** мустаҳкам таянч.
урйон **عریان** яланғоч; ~ **этмак** яланғочламоқ.
урйонлиқ **عریانلیغ** яланғочлик; ~ **эрмак** яланғоч бўлмоқ.
уркмак **اورکماك** ва **уркумак** **اورکوماك** ҳуркмоқ, чўчимоқ.
уркамач **اورکاماچ** таом номи.
уркудамак **اورکوداماك** мудрамоқ.
уркумак **اورکوماك** уркмак га қ.
уркутмак **اورکوتماك** ҳуркитмоқ, чўчитмоқ.
уруж **عروج** кўтарилиш, меърожга чиқиш; ~ **айламак** кўтарилмоқ, меърожга чиқмоқ.
уруқ **عروق** ирқ нинг кўплиги.
уруқ-қайаш **اوروققیاش** қариндош-уруғ.
уср **عسر** қийналганлик; **маъа-л-усри йуср** машаққат билан бойлик келади.
усратангез **عسرت‌انگیز** қийинчилик келтирувчи.
усру **اوسرو** кўп, жуда, ниҳоятда.
усрук **اوسروك** маст; ~ **кўз** хумор кўз.

www.ziyouz.com kutubxonasi

усрумак اوسروماك маст бўлмоқ.

усруклук اوسروكلوك мастлик, бедорлик.

устувор استوار маҳкам, кучли, бақувват, таъсирли.

устура اسطوره кўплиги **асотир** масал, ривоят.

устурлоб اسطرلاب астрономик асбоб.

устухон استخوان суяк.

усул اصول асл нинг кўплиги.

уфрамак اوفراماك эскирмоқ, тўзмоқ, йиртилмоқ.

уфтода افتاده йиқилган, тушган, тушкунликка учраган; ~ **этмак** йиқмоқ, мағлуб этмоқ.

уфтодаваш افتادهوش бечораҳол, нотавон.

уфтодалиқ افتادهليق бечоралик, нотавонлик; ~ **айййоми** оғир кунлар.

уфун عفن тўғриси **афин**.

уфунат عفونت чириклик, сассиқлик.

уфунатлиқ عفونتليق чириганлик, сасиганлик.

уфуқ افق уфқ.

уфқ افق кўплиги **офоқ** ер ва осмоннинг кўзга кўринарли ерлари.

уча اوچا орқа, елка.

ухравий اخروی бошқа; ~ **мурод** охират тилаги.

ухувват اخوت биродарлик.

учмақ اوچماق жаннат.

учмоқ اوچماق тўғриси **учмақ**.

ушмундақ اوشمنداق мана шундай.

ушмунча اوشمونچه мана шунча.

ушр عشر ўндан бир.

уштулум اوشتلوم 1) жаҳллилик, қаҳрлилик; 2) тўполон, ғавғо, жанжал; ~ **айламак**, ~ **қилмақ** 1) жаҳл қилмоқ; 2) жанжал қилмоқ.

уштурак اشترك тўлқин, мавж.

ушшоқ عشاق **ошиқ** нинг кўплиги.

ушшоқсўз عشاقسوز ошиқларни куйдирувчи.

уқало عقلا **оқил** нинг кўплиги.

уқбо عقبی нариги дунё.

уқбоситон عقبیستان нариги дунё.

уқда عقده банд, тугун.

уқдалиғ عقدهليغ боғлиқ, тугунлик; ~ **зулф** ўрилган соч; ~ **иш** чигал иш.

уқоб عقاب бургут.

уқтул اقتل ўлдир!

уқул عقول ақл нинг кўплиги.

уғ اوغ ўтовнинг устки ёғочлари.

уғнийа اغنیه кўплиги **ағоний** куй.

уҳда عهده мажбурият, ваъда; ~ **айламак** ваъда бермоқ.

уҳси احصی ло уҳси га қ.

уҳуд احد ислом дини учун мусулмонлар билан Қурайшилар ўртасида ғазот рўй берган жойнинг номи.

Ф

фа-айна فاين қаерда? қани?

фавж فوج кўплиги афвож гуруҳ, тўда; ~ - ~ гуруҳ-гуруҳ, тўда-тўда; ~ **бар** ~ гуруҳ-гуруҳ бўлиб.

фавоид فوايد **фойида** нинг кўплиги.

фавокиҳ فواكه **фокиҳа** нинг кўплиги.

фавокиҳлиғ فواكهليغ мевали; ~ **боғ** мевали боғ.

фавт فوت 1) йўқотиш; 2) ўлим, вафот этиш; ~ **бўлмақ** ўлмоқ, вафот этмоқ; ~ **этмак**, ~ **қилмақ** қўлдан чиқармоқ, йўқотмоқ.

фавқ فوق уст, юқори; ~ **у-л-фалак** осмон устида.

фажр فجر тонг, саҳар; ~ **тулуъи** тонг отиши.

фазаъ فزع қўрқинч, даҳшат; ~ **и акбар** улкан даҳшат.

фазиҳат فضیحت расволик, шармандалик; ~ **қилмақ** шарманда қилмоқ.

фазла فضله чиқинди.

фа-йакун فيكون бўлади.

файз فيض кўплиги **фуйуз** саховат.

файйоз فياض 1) тўла, тўлиб тошган; 2) саховатли; олижаноб; ~ **и вужуд** тўкис тириклик; ~ **и жуд** тўла саховат.

19—2509

www.ziyouz.com kutubxonasi

файзосор فیض آثار файз кўрсатувчи, файз берувчи.
фалаж فلج шол.
фалак فلک кўплиги **афлок** осмон.
фалакваш فلکوش осмондек.
фалаквор فلکوار осмондек, фалак сингари.
фалакжоҳ فلکجاه юксак мартабали.
фалакмонанд فلک مانند осмондек.
фалакнишонлиг فلک نشانلیغ олий мақсадни кўзлашлик.
фалакона فلکانه юқори, юксак.
фалакпайванд فلکپیوند осмонга улашган.
фалакпаймой فلک پیمای осмонда юрувчи, осмонда кезувчи.
фалакрав فلکرو фалакдай тез юрадиган.
фалаксо فلکسا ва фалаксой فلکسای осмонўпар.
фалаксой فلکسای **фалаксо** га қ.
фалаксуръат فلک سرعت тезлик, чаққонлик.
фалактазйин فلک تزیین осмон каби безалган.
фалакфарсо فلک فرسا фалакка етадиган, фалакни орқада қолдирадиган.
фалакшигоф فلک شکاف дунёни ўрташ, ларзага келтириш.
фалакэҳтишом فلک احتشام баланд мартабали, дабдабали.
фалакқадр فلک قدر юксак мартабали.
фалақ فلق тонг.
фа-л-йаттаваккал فلیتوکل : ~ ала-л-лоҳ оллоҳга таваккал қилинган.
фалохан فلاخن палахмон.
фалоҳ فلاح нажот, қутулиш.
фам فم кўплиги **афвоҳ** оғиз.
фараж فرج енгил тортиш, шод бўлиш.
фаранг فرنگ Европа; ~ **аҳли** европаликлар.
фарангий فرنگی европалик.
фарангиваш فرنگی‌وش европача, европаликдек.
фарас فرس от; ~ **сурмак** от юргизмоқ.
фараҳ فرح хурсандлик шодлик; ~ **топмақ** хурсанд бўлмоқ, шодланмоқ.

фараҳбахш فرح بخش хурсандчилик бағишловчи.
фараҳнок فرح ناک хурсанд, шод.
фараҳомиз فرح آمیز хурсандчилик аралаш; қувончли.
фард فرد кўплиги **афрод** 1) ёлғиз, якка; тоқ; ~ **айламак** айирмоқ; ~ **бўлмақ** ёлғиз бўлмоқ; ~ **қилмақ** айирмоқ, ёлғизлатмоқ; 2) шеър.
фардгўй فردگوی фард айтувчи.
фардлиг فردلیغ ягоналик, ёлғизлик, тоқлик.
фарйод فریاد бақириш, дод-вой солиш; ~ **айламак**, ~ **қилмақ** додламоқ, бақирмоқ; ~ **этмак** оҳ урмоқ.
фарйодгар فریادگر фарёд қилувчи.
фарйодрас فریادرس фарёдга жавоб берувчи.
фаржом فرجام пировард, тугалланиш.
фарз فرض бажарилиши зарур бўлган иш.
фарзан فرضا тахминан.
фарзандона فرزندانه фарзандларча.
фарзандчилай فرزندچیلای ўз фарзандидай.
фарзинрав فرزین‌رو фарзин каби ҳаракат қила оладиган.
фарзлиг فرضلیغ зарурлик, бажарилиш шартлик.
фарзона فرزانه 1) донишманд; олим, 2) оқил, доно.
фарзонавор فرزانه‌وار оқилона.
фарзоналиқ فرزانه لیق оқиллик, доналик.
фарид فرید тенги йўқ, ягона; ~ **и замон** замона ягонаси.
фариза فریضه кўплиги **фаройиз** диний зарурият (намоз, рўза, кабилар).
фаришта فریشته малак.
фариштаваш فریشته‌وش фариштадек.
фариштазотлиг فریشته ذاتلیغ фаришта насабли.
фариқ فریق фирқа, гуруҳ.
фариҳ فرح шод, хуррам.
фармонбар فرمانبر буйруққа бўйсунувчи.
фармондиҳ فرمانده фармон берувчи.
фармонпазир فرمان‌پذیر буйруқни бажарувчи.
фармонраво فرمانروا буюрувчи, фармон қилувчи.

www.ziyouz.com kutubxonasi

фармонраволиқ فرمانروالیق фармон беришлик.
фароз فراز юқори, баланд.
фароиз فرایض фаройиз га қ.
фаройиз ва фароиз فرایض фариза нинг кўплиги.
фаромуш فراموش унутиш; ~ **бўлмақ**, ~ **ўлмақ** унутилмоқ.
фароғ فراغ ва **фароғат** فراغت ҳордиқ, дам; ~ **камбудалиги** роҳат камлиги; ~ **бўлмақ**, ~ **ўлмақ** бўшамоқ; ~ **етмак** ҳордиқ чиқаришга етишмоқ; ~ **топмақ** ҳордиқ чиқаришга эришмоқ; ~ **қўймақ** бўшатмоқ.
фароғатсанж فراغت‌سنج фароғат кўрувчи.
фароҳам فراهم йиғилган, қўшилган; ~ **қилмақ** тўпламоқ, қўшмоқ.
фарр فر 1) дабдаба, ҳашамат; 2) гўзаллик.
фарраст فرست бирор нарсани урганда ёки отганда ундан чиқадиган овоз.
фаррух فرخ 1)гўзал; 2) бахтли; ~ **бўлмақ** бахтли бўлмоқ.
фаррухбахт فرخ بخت бахтиёр.
фаррухдийдор فرخ دیدار очиқ юзли.
фаррухжамол فرخ جمال гўзал, ёқимли, ҳусnли.
фаррухниҳод فرخ نهاد асли пок, яхшидан тарқалган.
фаррухойин فرخ آیین бахт келтирувчи: ~ **қилмақ** бахтиёр қилмоқ.
фаррухпой فرخ پای қутлуғ қадам.
фаррухрасул فرخ رسول бахтли элчи.
фаррухфол فرخ فال 1) бахтиёр, қутлуғ; 2) яхши ният, соф кўнгил.
фарсуда فرسوده 1) тўзғиган, титилган, эскирган; 2) ҳориган; чарчаган; ~ **ҳол** ҳориган, чарчаган; ~ **қилмақ** чарчатмоқ.
фарсудалиқ فرسوده لیق ҳоргинлик.
фарт فرط ортиқлик, ҳаддан ташқарилик; ~ **и иштиҳо** иштаҳанинг кучлилиги.
фартут فرتوت қари, жуда қари.
фартутлуқ فرتوت‌لوق қарилик, кексалик.
фар-фар فرفر тез-тез, қайта-қайта.
фарфи فرفی нафис.
фархундаавқот فرخنده‌اوقات бахтли дамлар.

фархундазот فرخنده‌ذات бахтли зот.
фархунда кишвар فرخنده‌کشور бахтли мамлакат.
фархундалиқ فرخنده‌لیق бахтлилик.
фархундапай فرخنده‌پی қутлуғ қадам.
фархундарой فرخنده‌رای доно, оқил.
фархунда рўзгор فرخنده‌روزگار бахтли турмуш.
фархундафар فرخنده‌فر қутлуғ савлат.
фархундафол فرخنده‌فال бахтиёр, бахтли.
фархундахў فرخنده‌خو хушхулқ, хушфеъл.
фархундаҳол فرخنده‌حال яхши кайфиятли, бахтиёр.
фарш فرش тўшак, гилам, палос; ~ **и габро** ер юзи; ~ **бўлмақ**, тўшалмоқ.
фаръ فرع тармоқ.
фарқад فرقد Қутб юлдузи ёнидаги икки ёруғ юлдузнинг бири.
фарҳанг فرهنگ 1) илм, маърифат; 2) луғат.
фарҳодвор فرهادوار Фарҳодга ўхшаш, Фарҳоддек.
фарҳодваш فرهادوش Фарҳодга ўхшаш.
фарҳодкуш فرهادکوش Фарҳодни ўлдирувчи.
фарҳодкушлиқ فرهادکوشلیق баҳодирлик, зўравонлик.
фасақа فسقه **фосиқ** нинг кўплиги; ~ **хайли** фосиқлар тўдаси.
фасиҳ فصیح кўплиги **фусаҳо** 1) чиройли сўзловчи; чечан; **каломи** ~ чиройли айтилган сўз.
фасл فصل кўплиги фусул 1) мавсум; ~ **и баҳор** баҳор мавсуми; 2) боб, бўлим.
фасона فسانه афсона.
фасонавор فسانه‌وار афсонага ўхшаш.
фасонаовор فسانه آور хабар келтирувчи.
фасонапайванд فسانه پیوند ҳикоя айтувчи, достончи.
фасонапардозлиғ فسانه پردازلیغ афсона айтишлик.
фасонасигол فسانه سگال ҳикоячи, достончи.
фасонасиголлиғ فسانه سگاللیك афсона айтчшлик, ҳикоя айтишлик.
фасонатироз فسانه طراز яхши ҳикоячи.
фасх فسخ қайтариш, бекор қилиш.

www.ziyouz.com kutubxonasi

фатила فتيله пилик.

фатилакаш فتيله کش пилик қирқувчи.

фатилалиқ فتيله ليق пилталик, пилталанган.

фатир فتير патир.

фаттон فتان мафтун қилувчи, жозибали.

фаттоҳ فتاح очувчи, банд эшикларни очувчи; мушкул ишларни осон қилувчи; тангри.

фатҳ فتح кўплиги **футуҳ** 1) очилиш; 2) забт этиш, эгаллаш; 3) ғалаба, зафар; ~ **и билод** шаҳарни босиб олиш; ~ **и биҳор айламак** денгизларни забт қилмоқ; ~ **бермак** очмоқ; ~ **бўлмақ** эгалланмоқ, забт қилинмоқ; ~ **этмак,** ~ **қилмақ** қўлга киритмоқ; ~ **ҳосил қилмақ** забт қилмоқ, қўлга киритмоқ.

фатҳнома فتح نامه ғалаба ҳақида нома.

фатҳбоб فتح باب эшик очилиши; очиқ эшик.

фа-фҳам فافهم билиб ол.

фаш فش салланинг учи.

фашлиг فشليغ саллабоп мато.

фақир فقير кўплиги **фуқаро** камбағал.

фақиҳ فقيه кўплиги **фуқаҳо** шариат билимдони.

фақрандиш فقرانديش фақирона, камбағал сифатли.

фағфурий فغفوری хитойи, хитойча.

феруз فيروز **фируз** га қ.

ферузагун فيروزه گون **фирузагун** га қ.

феъл فعل кўплиги **афъол** қилмиш, ҳаракат.

феҳрист فهرست тўплами **фиҳрист**.

фигор فگار 1) яраланган, мажруҳ; 2) қийналган, чарчаган; ~ **қилмақ** яраламоқ.

фиканда فكنده ташланган, ташлаб қўйилган.

фикрат فكرت ўйлаш, фикрлаш; ~ **уйи** тасаввур, хаёл; ~ **и ниҳон** яширин ўй.

фикратангез فكرت انگيز фикрловчи, фикрга чўмувчи.

фикратандиш فكرت انديش фикрловчи; ~ **бўлмақ** фикр юритмоқ.

фикратнамо فكرت نما ўйлаб иш кўрувчи, мулоҳазали.

фикратпараст فكرت پرست фикрловчи, фикрга берилувчи.

фи-л-арзайн فی الارضين : **ас-султону зиллу-л-лоҳи** ~ султон Оллоҳнинг икки дунёдаги соясидир.

фи-л-бадиҳа فی البديهه дарҳол ўқилган шеър.

фи-л-воқеъ فی الواقع ҳақиқатда.

фи-л-жумла فی الجمله шу жумладан шунингдек.

филиз فلز кўплиги **филиззот** метал.

филиззот فلزات **филиз** нинг кўплиги.

фи-л-ишора فی الاشاره кўрсатиб, ишора билан.

фи-л-лоҳ فی الله Оллоҳ учун.

фи-л-масал فی المثل гўё, масалан; масалда.

фир فر ~ **эта учмақ** пирр этиб учмоқ.

фирдавс فردوس жаннат; ~ **и ризвон** жаннат боғи.

фирдавсваш فردوس وش фирдавсдек.

фирдавсойин فردوس آيين жаннатга ўхшаш.

фирдавсосо فردوس آسا жаннатдек.

фирифта فريفته мафтун бўлган, алданган; ~ **бўлмақ** мафтун бўлмоқ, алданмоқ; ~ **қилмақ** мафтун қилмоқ.

фириҳ فره қарғиш; ~ **келмак** қарғамоқ.

фирор فرار қочиш; ~ **айламак,** ~ **этмак** қочмоқ; ~ **топмақ** қочмоқ.

фирорий فراری қочоқ, қочувчи.

фирош فراش тўшак, ўрин-кўрпа.

фироқ فراق айрилиқ.

фироқомиз فراق آميز фироқдан дарак берувчи.

фируз ва феруз فيروز 1) бахтли; 2) ғолиб.

фирузабахт ва фирузбахт فيروزبخت бахтиёр, бахтли.

фирузагун ва ферузагун فيروزه گون кўк тусли, ҳаворанг.

фирузафом فيروزه فام фируза ранг, ҳаворанг.

фирузбахт فيروزبخت **фирузабахт** га қ.

фирфирак فرفرك пирпирак.

фиръавн فرعون шоҳ, ҳоким (қадимий Мисрда).

фитан فتن **фитна** нинг кўплиги.

фитна فتنه кўплиги **фитан** 1) ўзига тортиш, жалб қилиш; 2) исён, ғалаён.

www.ziyouz.com kutubxonasi

фитнаангиз فتنه انگیز фитна қўзғовчи.

фитнаангизлиғ فتنه انگیزلیغ фитна қўзғовчилик.

фитнагар فتنه گر фитначи, фитна қилувчи.

фитнаосор فتنه آثار фитнали.

фитнарез فتنه ریز фитна тарқатувчи.

фитнафикан فتنه فکن фитна солувчи.

фитнахез فتنه خیز фитнали.

фитодалиқ فتادهلیق тушкунлик.

фитрак فترك ва **фитрок** فتراك қанжирға.

фитрат فترت вақт, икки пайғамбар орасидаги вақт.

фитрок فتراك **фитрак** ка қ.

фиъол فعال феъл нинг кўплиги.

фиқҳ فقه диний қонун; ~ **илми** диннинг йўл-йўриқлари, қоидалари тўғрисидаги илм; ~ **эли** қонуншунослар, фақиҳлар.

фиғон فغان кўплиги **афғон** йиғи.

фиҳрист فهرست мундарижа.

фоиз فائض **фойиз** га қ.

фоил فاعل қилувчи, бажарувчи; ~ **этмак** ҳаракатга келтирмоқ.

фоиқ فائق **фойиқ** га қ.

фойида فایده кўплиги **фавойид** 1) кўрсатма; 2) зарар нинг зидди, манфаат.

фойиз ва **фоиз** فایض устун, буюкроқ; ~ **бўлмақ** афзал бўлмоқ; ~ **келмак** устун бўлмоқ; ~ **топмақ** афзал кўрмоқ.

фоқиҳа فاکهه кўплиги **фавокиҳ** мева.

фонийлиғ فانیلیغ бебақолик.

фонийона فانیانه фонийлик билан.

фор فار фонус; маёқ.

форiғбол فارغبال ва **фориғу-л-бол** فارغ البال хотиржам, кўнгли тинч.

фориғболлиқ فارغباللیق ва **фориғу-л-болл иқ** فارغ الباللیق хотиржамлик, тинчлик.

фориғдил فارغدل хушҳол, бепарво.

фориғу-л-бол فارغ البال **фориғбол** га қ.

фориғу-л-боллиқ فارغ الباللیق **фориғболлиқ** га қ.

форсийдисор فارسیدثار форсийдонлар, форс-тожик тилида ижод қилувчилар.

фосил فاصل ажратиб турувчи оралиқ, ўртадаги масофа.

фосиқ فاسق кўплиги **фасақа** фисқу фасодчи.

фохта فاخته сайроқи қуш, қумри.

фоқа فاقه камбағаллик, бечоралик.

фузуда فزوده ортиқ, кўп.

фурудаст فرودست кучсиз, мағлуб.

фузул فضول сурбет, ўзбошимча.

фузун فزون кўп, ортиқ; ~ **айламак** орттирмоқ, кўпайтирмоқ.

фуйуз فیوض **файз** нинг кўплиги.

фукук فکوك илоҳий ҳикмат ҳақидаги бир асар номи.

фулк فلك кема.

фулла فله янги туққан ҳайвоннинг дастлабки сути, оғиз тайёрланадиган сут.

фурумойа فرومایه асли паст, тубан; бечора, эътиборсиз.

фуржа فرجه 1) ёриқ, тешик, бўшлиқ. 2) истироҳат, ҳордиқ.

фуржоҳ فرجاه кам, арзимас.

фурза فرضه кемаларнинг дарёга кириш жойи, кемага чиқиладиган жой, порт.

фурс فرس форс; ~ **фусаҳоси** форс сўз усталари.

фурутан فروتن камтар; ўзини паст оладиган.

фуруғ فروغ ёруғлик, равшанлик.

фусаҳо فصحا **фасиҳ** нинг кўплиги.

фусул فصول **фасл** нинг кўплиги.

фурудастлиқ فرودستلیق кучсизлик.

фурузон فروزان порлоқ, алангали, нур сочувчи.

фусун فسون сеҳр.

фусунгар فسونگر сеҳргар.

фусунлуқ فسونلوق сеҳрли.

фусунпардоз فسونپرداز сеҳргар; ~ **шуаро** сеҳрли шоирлар.

фусунрез فسونریز сеҳрловчи.

фусунсоз فسونساز сеҳрловчи.

фусурдалиғ فسوردهلیغ сўлиганлик, ланжлик.

www.ziyouz.com kutubxonasi

фусус فصوس фалсафага оид бир асарнинг номи.
фута فوته фӯта га қ.
фусҳат فسحت кенглик, бўшлиқ, масофа.
футувват فتوت олижанобликп, саховат; ~ аҳли саховатли кишилар.
футур فتور 1) чарчаш; тушкунлик; 2) зарар; ~ етмак, ~ етишмак, ~ тушмак зарар етмоқ.
футурлуқ فتورلوق тушкунли; путур етган.
футуҳ فتوح фатҳ нинг кўплиги.
футуҳот فتوحات 1) босиб олинган; босиб олинган ерлар; 2) асар номи.
фуъод فؤاد кўплиги афъида юрак.
фуқаро فقرا фақир нинг кўплиги; халқ.
фуқаҳо فقها фиқҳ нинг кўплиги.
фуҳш فحش сўкинч; ~ сўкмак уятли сўзлар билан сўкмоқ.
фӯлод فولاد пўлат.
фӯта فوته ва фута лўнги.

Х

хабар خبر кўплиги ахбор.
хабарлиқ خبرليق хабардорлик.
хаббоз خباز нонвой.
хабир خبير хабардор, хабари бор.
хабис خبيث кўплиги хубасо 1) ёвуз; 2) ифлос, бузуқ.
хабисшева خبيث‌شيوه хабис табиатли.
хабосат خباثت 1) ёвузлик; 2) ифлослик, бузуқлик.
хабт خبط хато, янглиш иш; ~ ўлмақ янглишмоқ; ~ қилмақ хато қилмоқ; ўйламай иш қилмоқ.
хавоза خوازه харак, чўпбанд.
хаворик خوارق хориқ нинг кўплиги; ~ и одат мўжиза.
хавосс خواص хосса нинг кўплиги.
хавотир خواطر хотир нинг кўплиги.
хавоқин خواقين хоқон нинг кўплиги.
хавфлуқ خوفلوق хавфли, хатарли.

хад خد ёноқ.
хадам خدم ходим нинг кўплиги.
хаданг خدنگ ёй ўқи;
хадангафкан خدنگ‌افکن ўқ отувчи.
хадив خديو подшоҳ; 2) вазир; ~ и комкор орзудаги шоҳ.
хазро خضرا кўк.
хазаф خزف сопол идиш.
хазз خز олмахон мўйнаси.
хазина خزينه кўплиги хазойин бойлик.
хазойин خزاين хазина нинг кўплиги; ~ и маоний маънолар хазиналари.
хазона خزانه хазина.
хазонадор خزانه دار хазиначи.
хазондийда خزان‌ديده қурий бошлаган, қовжираган.
хазоний خزانى кузги, сарғайган.
хазро خضرا кўк, яшил.
хазроранг خضرارنگ яшил ранг, кўк ранг.
хай خى тер томчиси.
хайбар خيبر мавзе номи; қалъайи ~ Хайбар қалъаси.
хайзарон خيزران тўғриси хайзурон.
хайзурон خيزران бамбук.
хайл خيل тўда, гуруҳ; ~ и башар одамлар; ~ и атрок турклар, туркий қавмлар.
хайлиқ خيليق терлик.
хайлхона خيل‌خانه меҳмонхона.
хайма خيمه чодир.
хаймадўзлуқ خيمه دوزلوق чодир тикиш иши; чодирдўзлик.
хайолангизлик خيال‌انگيزليك ўйчанлик.
хайолат خيالت кўплиги хайолот ўй.
хайолот خيالات хайолат нинг кўплиги.
хайр خير эзгулик, яхшилик.
хайра мақдам خيرمقدم хуш келибсиз.
хайрандиш خيرانديش эзгу ниятли, яхшилик тиловчи.

www.ziyouz.com kutubxonasi

хайрат خيرت тўғриси **хийрат.**

хайрбод خيرباد хайрлашиш; ~ **қилмақ** хайрлашмоқ.

хайриййат خيريت эзгулик.

хайрсиз خيرسيز бахил.

хайрул-аном خيرالانام одамларнинг энг яхшиси, Муҳаммад пайғамбарнинг лақаби.

хайрул-баройо خيرالبرايا одамларнинг энг яхшиси, Муҳаммад пайғамбарнинг лақаби.

хайрул-башар خيرالبشر инсонларнинг энг яхшиси, Муҳаммад пайғамбарнинг лақаби.

хайрул-умур خيرالأمور ишларнинг яхшиси; **хайру-л-умур ва-сатуҳо** ишларнинг яхшиси ўртачасидир ҳадисга ишора.

хайфишон خيفشان тер тўкувчи.

хала خله ҳаяжон.

халаж خلج қабила номи.

халал خلل кўплиги **хилол** 1) зиён, нуқсон; ~ **топмақ** зиён кўрмоқ; 2) синиқ.

халаллиқ خللليق 1) зиёнлик, нуқсонлик; 2) ёриқли, синиқли.

халаф خلف 1) ўринбосар; 2) авлод, кейинги насл.

халафзод خلفزاد авлод.

халил خليل жонажон дўст.

халилосо خليلآسا дўст каби.

халилу-л-лоҳ خليلالله Оллоҳнинг дўсти, Иброҳим пайғамбарнинг лақаби.

халифа خليفه кўплиги **хулафо** ўринбосар.

халиқ خليق 1) одобли, тарбияли; 2) муносиб.

халлоқ خلاق яратувчи, тангри.

хало خلا бўшлиқ.

халофат خلافت тўғриси **хилофат.**

халул خلول халал, шубҳа.

халхол خلخال (аёллар оёғига тақиладиган олтин ёки кумуш) ҳалқа.

хам خم эгри, букик.

хамида خميده букилган, эгилган.

хамлиқ خمليق эгилганлик, букилганлик.

хаммор خمار майфуруш.

хамморлиг خمارليغ майхўрлик; майфурушлик.

хамр خمر май.

хамса خمسه бешлик, беш достон.

хамсатайн خمستين икки «Хамса» (Низомий ва Хусрав Деҳлавийнинг «Хамса» ларига ишора).

хамсу-л-муборак خمس‌المبارك исломнинг беш аркони.

хамул خمول 1) хилватгоҳ; 2) тарки дунё, ёлғизлик; ~ **айламак** тарки дунё қилмоқ, ёлғизланмоқ.

хамуш خموش жим турувчи, сукут сақловчи; ~ **бўлмақ,** ~ **ўлмақ,** жим турмоқ, сукут сақламоқ.

хамушлуқ خموشلوق жим туришлик, сукут сақлашлик.

ханда خنده кулги; ~ **йи ширин** ширин кулги.

ханданок خندهناك кулиб туриш.

хандақ خندق шаҳар ёки қалъани душмандан муҳофаза қилиш учун қазилган чуқурлик; ~ **қилмақ** чуқур кавламоқ, зовур қазимоқ.

хандон خندان кулиб турувчи; ~ **юз** кулиб турувчи юз, очиқ юз.

хандонлиг خندانليغ кулиб туришлик.

ханж خنج 1) фойда, наф; 2) беҳуда, бекор, бетайин; 3) куй, қўшиқ; 4) айшу тараб; 5) нозу карашма.

хар خر эшак.

харвор خروا ўлчов бирлиги; ~ **лар** жуда кўп, қоп-қоп.

харгўш خرگوش қуён.

харж خرج сарф, чиқим; харажат қилинадиган пул, сарфланадиган маблағ; **йўл** ~ и йўл харажати; ~ **дирами** сарф пули; ~ **и маош** тириклик харажати; ~ **қилмақ** сарфламоқ; ~ **бўлмақ** сарфланмоқ.

харз خرز маҳсидўзлик; ~ **санъати** маҳсидўзлик ҳунари.

харита خريطه халта, тўрва.

хариф خريف ақли сусайган чол.

харифлиқ خريفليق ақл сусайишлик.

popмухра خرمهره эшак бўйнига илинадиган мунчоқлар, эшак мунчоқ.

харобобод خرابآباد 1) харобазор; 2) дунё.

хароботий خراباتی 1) хароба жойда турувчилар, дарвешлар, тарки дунё қилганлар; 2) май ичувчилар.

www.ziyouz.com kutubxonasi

харош خراش 1) ягир, тирналган, 2) тирнаш; қиртишлаш; ~ **и қалам** қаламнинг ёзишда шитирлаши; ~ **айламак,** ~ **этмак** тирнамоқ, қиртишламоқ; ~ **топмақ** озор чекмоқ; ~ **и хома қилмақ** қалам йўнмоқ.

харошандалиқ خراشنده لیق тирналишлик, шитирлашлик; ~ **қилмақ** тирналмоқ, шитирлатмоқ.

харошида خراشیده қирилган, хириллаган.

харошлик خراشلیق хириллаган, хирилдоқ; ~ **ун** хириллаган товуш.

харпушта خرپشته чодир, чайла.

ҳарроз خراز 1) мунчоқ тешувчи; 2) Абусаид Аҳмад ибни Исонинг лақаби.

харчанг خرچنگ 1) қисқичбақа; 2) Саратон буржи.

хасий خسی бичилган; ~ **қилмақ** бичмоқ.

хаскан خسکن хас терувчи.

хасм خصم душман, рақиб.

хасмбанд خصمبند душманини асир қилувчи.

хасмлиқ خصملیق душманлик.

хасоил خصائل **хасойил** га қ.

хасоис **خصائص** **хасойис** га қ.

хасойил خاصایل ва **хасоил** خصائل **хислат** нинг кўплиги; ~ **и писандида** яхши хислатлар.

хасойис خصایص ва **хасоис** حصائص **хоссийат** нинг кўплиги.

хаспўш خسپوش хас билан ёпилган; ~ **қилмақ** хас билан ёпиб қўймоқ.

хат خط кўплиги **хутут** ёзув, чизиқ.

хатарнок خطرناك хатарли, хавфли.

хатарот خطرات **хатрат** нинг кўплиги.

хатиб خطیب кўплиги **хутабо** ваъз айтувчи; ~ **и ҳарзапайванд** беҳуда ваъзлар айтувчи хатиб.

хатир خطیر муҳим; ~ **амр** муҳим буйруқ.

хатлиғ خطلیغ чизиқли, йўлли; ~ **рухсор** қошли юз.

хатм ختم 1) тамомлаш, тугатиш; 2) марҳумга фотиҳа ўқиш маросими; ~ **и китоб** китобнинг охири, хулоса; ~ **ўлмақ,** ~ **эрмак** эришилмоқ, тугатилмоқ; ~ **қилмақ** тугатмоқ.

хатна ختنه суннат қилиш.

хатокор خطاکار хато қилувчи.

хатрат خطرت кўплиги **хатарот.**

хат-хат خطخط йўл-йўл, чизиқ-чизиқ.

хафақон خفقان (юрак) уриши, типирчилаш.

хафий خفی махфий, яширин.

хафиф خفیف енгил.

хафо خفا яширин, хуфия; ~ **айламак** яширмоқ, беркитмоқ.

хафтон خفتان қафтон.

хаффош خفاش кўршапалак.

хаш خش яхши, ёқимли.

хашм خشم ғазаб.

хашмнок خشمناك ғазабли.

хашхош خشخاش кўкнори; ~ **чоглиг** кўкнори уругича, майда; **донайи** ~ кўкнори уруғи.

хез خیز сапчиш, сакраб туриш; ~ **айламак,** ~ **этмак** сапчимоқ, сакраб турмоқ.

хейли خیلی жуда, кўп; ~ **вақт** узоқ вақт.

хенг خینگ 1) ҳар бир нарсанинг оқи; 2) оқ от.

хидам خدم тўғриси **хадам.**

хидев خدیو тўғриси **хадив.**

хижилранг خجلرنگ хижолатдан қизарган, қизил.

хижлат خجلت қизариш; ~ **топмақ** қизармоқ, уялмоқ.

хизлон خذلان ёрдамсиз қолдириш, муҳтожликда қолдириш; ~ **бўлмақ** ёрдамсиз қолмоқ.

хизоб خضاب бўёқ; ~ **бермак** бўямоқ.

хизона خزانه хазина.

хизоначи خزانه چی хазиначи.

Хизир ва Хизр خضر Хизр пайғамбар; ~ **суйи** оби ҳаёт; ~ **и нажот** нажот берувчи Хизр; ~ **и раҳ** йўл кўрсатувчи Хизр.

Хизр خضر **Хизир** га қ.

хизрвар خضرآور Хизрдек, Хизрга ўхшаб доим бахт келтирувчи.

хира خیره **хийра** га қ.

хийор خیار бодринг.

www.ziyouz.com kutubxonasi

хийра ва **хира** خیره 1) ажабланган; сурбет; 2) хира, хиралашган; ~ **кўз** хиралашган кўз; ~ **бўлмақ** хиралашмоқ, нурсизланмоқ.

хийракушвор خیره کوشوار золимларча, ноҳақ ўлдирувчи.

хийрат خیرت (ҳар бир нарсанинг) яхшиси, хайрлиси.

хилватгарой خلوت گرای хилватда ўтирувчи.

хилватгузин خلوت گزین хилватни ихтиёр қилувчи.

хилватнамой خلوت نمای ўзини хилватда кўрсатувчи.

хилватнишин خلوت نشین хилватда ўтирувчи.

хилватсарой خلوت سرای хилватхона.

хилол خلال **халал** нинг кўплиги.

хилофандеша خلاف اندیشه доим зидликни ният қилувчи.

хилофат خلافت 1) халифалик, ўринбосарлик; ~ боргоҳи **халифалик**, халифа қароргоҳи; ~ **и ҳукмшиор** ҳукмли, ҳоким нишонли халифа; 2) халифалик даври.

хилт خلط кўплиги **ахлот** балғам.

хилъат خلعت тўн, мукофот тариқасида бериладиган **уст** кийим; ~ **и ахзар** яшил тўн.

хилқат خلقت яратилиш.

хинг خنگ оқ от.

хирад خرد ақл; ~ **аҳли** оқиллар; ~ **футури** ақл сустлиги; ~ **шамъи** ақл чироғи; ~ **и дурбин** узоқни кўрувчи ақл; **нишони** ~ ақл белгиси; **пири** ~ донишманд; ~ **ни зойил этмак** ақлни кеткизмоқ.

хирадйорлиғ خردیارلیغ оқиллик.

хирадлиғ خردلیغ ақлли.

хирадманд خردمند ақлли, донишманд.

хирадмандлиғ خردمندلیغ оқиллик, донишмандлик.

хираднома خردنامه ҳикматнома.

хирадпайванд خردپیوند ақлли ҳисобланган.

хирадпарвар خردپرور ақл билан етишган; оқил, доно.

хирадпеша خردپیشه хушёр, ўйлаб иш қилувчи.

хирадрўб خردروب ақлдан оздирувчи.

хирадфан خردفن ақлни ишлатувчи, ақлдан фойдаланувчи.

хиракаш خیره کش 1) қоронғуликка тортиш; 2) хафалик келтириш.

хирафлиқ خرفلیق кексалик.

хиргаҳ خرگه **хиргоҳ** га қ.

хиргаҳнишин خرگهنشین чодирда ўтирувчи.

хиргоҳ خرگاه ва **хиргаҳ** خرگه чодир.

хиргоҳваш خرگاهوش чодирга ўхшаган, чодирдек.

хирилдамақ خیریلداماق хирилламоқ.

хиром خرام бир-бир босиб юриш, солланиб юриш; ~ **айламак**, ~ **қилмақ** юрмоқ, бир-бир босиб юрмоқ.

хиромон خرامان хиром қилувчи; **сарви** ~ текис **хиром** қилувчи.

хирқа خرقه жанда; дарвешлар кийими; ~ **и фақр** фақирлик тўни; ~ **и иршоддин урйон бўлмақ** тўғри йўлдан адашмоқ; ~ **киймак** дарвешлик йўлига кирмоқ.

хирқапўш خرقه پوش хирқа кийган, дарвеш.

хислат خصلت кўплиги **хасойил** ва **хисол** сифат.

хисол خصال **хислат** нинг кўплиги; ~ **и хосиййат** хислатлар хосияти.

хитом ختام хотима, сўнг; **мискиййатул-л** ~ **қилилмақ** хотимани мушк иси билан анқитмоқ.

хитта خطه ўлка, вилоят; ~ **йи маъмур** обод ўлка.

хиффа خفه ва **хиффат** خفت енгиллик; енгилтаклик; ~ **кўрмак** енгиллик сезмоқ; ~ **кўргузмак** енгилтаклик қилмоқ.

хиффат خفت **хиффа** га қ.

хишт خشت ғишт.

хиштмоллиқ خشتماللیق ғишт қуйиш касби.

хиштхона خشتخانه 1) хумдон, ғишт пиширадиган жой; 2) хона ҳавосини юмшатиш ва салқинлатиш учун хонанинг ён деворига қуриладиган махсус мўри.

хоб خواب уйқу, туш; ~ **и харгўш** бепарволик.

хобгаҳ خوابگه **хобгоҳ** га қ.

хобгоҳ خاوبگاه ва **хобгаҳ** خوابگه ухлаш жойи, ўрин, ётоқ.

хоболуд خوابآلود мудроқ, уйқусираган.

хоболудлиқ خوابآلودلیق мудроқлик, уйқусизлик.

хованд خواند хўжа, эга.

ховар خاور Шарқ; **меҳри** ~, **хуршиди** ~ тонгги қуёш, кўтарилаётган қуёш.

www.ziyouz.com kutubxonasi

ховарий خاوری шарқий; **мехри ~, офтоби ~** тонгги қуёш, кўтарилаётган қуёш.

ховарон خاوران 1) шарқликлар; 2) қуёшдек чақнаган.

ход خاد калхат.

хода خاده узун ёғоч.

ходим خادم кўплиги **хадам** ва **худдом** хизматкор.

хозин خازن хазиначи.

хоиф خائف хойиф га қ.

хойиф خائف ва **хоиф** خایف қўрқувчи, қўрқоқ.

хок خاك 1) тупроқ; 2) мамлакат; **~ и даргоҳ** хизматкор; **~ и остон айламак** оёқ ости қилмоқ; **~ и остон бўлмақ** оёқ ости бўлмоқ; **~ қилмақ** ерга урмоқ, йўқ қилмоқ.

хоквашлиғ خاکوشلیغ хоксорлик, камтарлик.

хокдон خاکدان 1) тупроқхона; 2) дунё; **~ ғарибистони** ғариблик олами.

хокий خاکی тупроқдан бўлган, асли тупроқ.

хокийваш خاکی‌وش камтарин; **~ и фурумойа** бечора, эътиборсиз (қадимда ёзувчилар ўзи ҳақида ишлатган ибора).

хокистар خاکستر кул.

хокистарий حاکستری кулранг; **~ синжоб** 1) кулранг пўстин; 2) булут.

хоклиғ خاکلیغ камтарлик.

хокнишин خاکنشین тупроқда ўтирувчи; камтар.

хокпайванд خاکپیوند хокистар, заиф, нотавон.

хоки раҳлиғ خاکرهلیغ хоксорлик, камтарлик.

хокрўб خاکروب хизматкор.

хоксор خاکسار аянчли; **~ айламак, ~ қилмақ** оёқ ости қилмоқ.

холида خالده кўплиги **холидот** мангу, абадий.

холидот خالدات холида нинг кўплиги.

холиқ خالق яратувчи, тангри.

хома خامه 1) қалам; 2) услуб; **~ йи тақдир** тақдир қалами тақдир; **~ сурмак, ~ тутмақ** ёзмоқ, **~ чекмак** қалам урмоқ, ёзмоқ.

хомазан خامه زن қалам билан меҳнат қилувчи, ёзувчи.

хомиса خامسه бешинчи.

хомкор خامکار тажрибасиз, уқувсиз, ишбилмас.

хомсўз خامسوز чала пишган, хом пишган.

хомтабъ خامطبع аҳмоқ, нодон.

хон I خان дастурхон.

хон II خوان подшоҳ.

хонабарандоз خانه برانداز уйни бошига кўтарувчи, уйни совурувчи, бор-йўғини исроф қилиб юборувчи; **~ ўлмақ** уйни бошига кўтармоқ, хонавайрон бўлмоқ.

хонавода خانه واده сулола.

хонагўр خانه گور хонадан чиқмай ўтирувчи.

хонанда خواننده ашулачи, ҳофиз.

хонапардоз خانه پرداز уйни безовчи, уй безаги.

хонасийоҳ خانه سیاه хонавайрон, бахтсиз.

хонасўз خانه سوز уйни куйдирувчи.

хонақаҳ خانقه ва **хонақо** خانقا ва **хонақоҳ** خنقاه сўфи ва дарвешларнинг зикр ўтказадиган жойи; **~ и уне** маишатгоҳ.

хонақо خانقا хонақаҳ га қ.

хонақоҳ خانقاه хонақаҳ га қ.

хонгустар خانگستر дастурхон ёювчи; меҳмондўст.

хонсолор خان‌سالار бош дастурхончи.

хонумон خان‌ومان рўзғор буюмлари; **~ ни барбод айламак, ~ ни совурмақ** хонавайрон қилмоқ; **~ ини қаро қилмақ** хонавайрон қилмоқ; бахтсиз қилмоқ.

хонумонсўз خان‌ومانسوز бор-йўғини куйдирувчи.

хор خار тикан; **~ и бало** бало тикани; **~ у хас** хашак.

хора خاره қоя.

хораандоз خاره‌انداز қоя қўпорувчи, тош отувчи.

хораафкан خاره‌افکن қоя қазувчи, тош қазувчи.

хорабур خاره‌بور тош кесувчи.

хораков خاره‌کاو тош қазувчи.

хорапардоз خاره‌پرداز тошга сайқал берувчи.

хорафшон خارافشان тиканзор.

хорбаст خاربست тиканли тўсиқ.

www.ziyouz.com kutubxonasi

хориж خارج 1) чиқувчи; 2) ташқари, сирт; ~ **и мабҳас,** баҳсдан ташқари, баҳс қилинмайдиган; ~ **этмак,** ~ **қилмақ** чиқармоқ.
хорижнаво خارج نوا овози ёқимсиз.
хорижрой خارج‌رای бузуқ ниятли.
хористон خارستان тиканзор.
хориш خارش 1) қашиш; 2) қичиш; 3) қичима; ~ **бермак** қичиш пайдо қилмоқ; ~ **қилмақ** қичишмоқ, тирнамоқ.
хориқ خارق кўплиги **хавориқ** мўъжиза.
хоркаш خارکش ўтин ташувчи.
хоро I خارا гранит.
хоро II خارا ипак мато.
хороваш خاراوش тошсимон, қаттиқ.
хорокан خاراکن тош кўчирувчи.
хорокўб خاراکوب тош янчувчи; ~ **и хокий** бечора, камтар ошиқ.
хоронабард خارانبرد жанг тоши; ~ **қилмақ** жанг тошига айлантирмоқ.
хоротарош خاراتراش тоштарош, тош йўнувчи.
хорофикан خارافکن тош отувчи.
хорошигоф خاراشگاف тош тешувчи.
хорошикан خاراشکن тош ушатувчи, тош синдирувчи.
хорпушт خارپشت типратикан.
хорхор خارخار ҳаяжон, тараддуд, хавотир; ~ тушмак хавотирланмоқ.
хосир خاسر зарар кўрган киши.
хосса خاصه кўплиги **хавосс** хослик, хусусият.
хоссийат خاصیت кўплиги **хасойис** хусусият.
хост خواست хоҳиш, истак.
хотам I خاتم тўғриси **хотим I.**
хотам II خاتم тўғриси **хотим II.**
хотим I خاتم 1) муҳр; 2) узук, муҳрли узук; ~ **и ад**адолат муҳри.
хотим II خاتم якунловчи; 2) сўнгги;
хотим III خاتم ва **хотима** خاتمه охир, сўнг ~ **и русул** пайғамбарларнинг охиргиси, Муҳаммад пайғамбар; ~ **и хит**хатнинг охири, мактубнинг охири; ~ **у-л-анбийо ва-н-нубувва** пайғамбарларнинг охиргиси, Муҳаммад пайғамбар.
хотима خاتمه **хотим** га қ.
хотир خاطر кўплиги **хавотир** эс, ўй; ~ **таманноси** кўнгил истаги; ~ **и беқарор** қарорсиз ўй; ~ **и ношод** ғамгин хаёл; ~ **и огоҳ** ҳушёрлик; ~ **и хуррам** хотиржамлик, вақти чоғлик; ~ **га етурмак** эсга солмоқ, эслатмоқ, ~ **га келмак** эсга тушмоқ; ~ **жамъбўлмақ** кўнгли жойига тушмоқ, тинчланмоқ; ~ **га кечмак** кўнгилдан ўтказмоқ.
хотира خاطره ўй, эс.
хотирбасталик خاطربسته‌لیک ўйчанлик.
хотирнавоз خاطرنواز кўнгил тортар, хурсанд қиладиган, ёқимли.
хотирнишон خاطرنشان эсга солувчи, эслатиб турувчи; ~ **қилмақ** эсга солмоқ.
хотиролой خاطرآلای хотирни аралаштирадиган, фикрни чалғитадиган.
хотиросо خاطرآسا эсда турадиган, эсдан чиқмайдиган.
хотирпазир خاطرپذیر ёқимли.
хотирписанд خاطرپسند маъқул, маслаҳатга мувофиқ.
хотирчи خاطرچی ўйловчи, эсловчи.
хотиф خاطف тез, шиддатли; **барқи** ~ шиддатли чақмоқ.
хошокрўб خاشاکروب кўча супурувчи, хас супурувчи.
хоқон خاقان кўплиги **хавоқин** подшоҳ.
хоҳар خواهر опа, сингил.
хоҳий خواهی хоҳлаб, истаб; ~ **ва нахоҳий** истаб истамай.
хоҳон خواهان хоҳловчи, истовчи.
хубасо خبثا **хабис** нинг кўплиги.
худ خود ўз; **тотмағлиғ** ~ тотиб кўришнинг ўзи; **тақсим топарида** ~ бўлишнинг ўзида, тақсим қилишнинг ўзида.
худбин خودبین манман, худпараст.
худбинлик خودبینلیک манманлик, худпарастлик.
худдом خدام **ходим** нинг кўплиги.
худком خودکام ва **худкома** خودکامه ўзбилармон, қайсар; **жоҳили** ~ ўзбилармон нодон.
худкома خودکامه **худком** га қ.
худо خدا ва **худой** خدای тангри.

www.ziyouz.com kutubxonasi

худованд خوداوند 1) худо, тангри; 2) эга, хўжа; ~ **и таоло** буюк тангри.

худой خودای худо га қ.

худрой خودرای ўзбилармон, ўзбошимча.

худройлиг خودرایلیغ ўзбилармонлик, ўзбошимчалик.

худрў خودرو ва **худрўй** خودروی 1) ёввойи; 2) ёввойи ўт; **лолайи** ~ ёввойи лола.

худрўй خودروی **худрў** га қ.

худфуруш خودفروش ўзини бозорга солувчи, ўзини сотувчи; мақтанчоқ.

худшикан خودشکن ўз нафсини ўлдирувчи, хоксор, камтар.

хужаста خجسته қутлуғ, муборак, бахтли; ~ **авқот** муборак вақтлар; ~ **алфоз** қутлуғ сўзлар; ~ **мақдам** қутлуғ қадам; ~ **мақом** қутлуғ жой; ~ **насим** муборак шабада; ~ **қутлуғ** сифатли; ~ **соҳиб** бахт эгаси; ~ **талъат** муборак юз; ~ **тутмақ** қутлуғ билмоқ.

хужасталиқ خجسته لیق бахтлилик.

хужастафол خجسته فال муборак фол, фоли яхши.

хузоб خضاب тўғриси **хизоб.**

хузро خضرا тўғриси **хазро.**

хук خوك чўчқа.

хукбон خوکبان чўчқабоқар.

хулафо خلفا **халифа** нинг кўплиги.

хулд خلد абадийлик, мангулик; ~ **и барин** жаннат; ~ **и барин қилмақ** жаннатга айлантирмоқ.

хулдойин خلدآیین жаннатдай, жаннатга ўхшаш.

хулус خلوص 1) холислик, тўғрилик самимийлик; ~ **и ихлос** самимий ихлос.

хумс خمس бешдан бир.

хумул خمول тубанлик, нокаслик; ~ **зовийаси** зулмат бурчаги.

хумхона خمخانه 1) майхона; 2) май тайёрлайдиган жой; 3) хумлар турадиган жой.

хун خون қон; ~ **и жигар** жигар қони.

хунафшон خون‌افشان қонли, қон сочувчи, қон йиғловчи.

хунбор خونبار қонли ёш ёғдирувчи, қон йиғловчи.

хунборлиқ خونبارلیق қон йиғлашлик.

хунйогар خنیاگر 1) нола қилувчи, нолагар; 2) созанда, хонанда.

хунйогарлиғ خنیاگرلیغ хонандалик, созандалик.

хунин خونین қонли, қонранг.

хуноб خوناب ва **хуноба** خونابه қонли ёш.

хуноба خونابه **хуноб** га қ.

хунолуд خون‌آلود қонга буланган.

хуномиз خون‌آمیز қон аралаш, қонли.

хуношом خون‌آشام қонхўр, қон ичувчи.

хуношомлиғ خون‌آشاملیغ қонхўрлик, қон ичишлик.

хунполой خون‌پالای қонга буланган, қонли.

хунрез خونریز 1) қон тўкувчи, қонхўр; 2) золим, раҳмсиз; ~ **қилмақ** қонли кўз ёш тўкмоқ.

хунрезлик خونریزلیك қон тўкувчилик.

хунхор خونخار ва **хунхора** خونخاره 1) қонхўр, қон тўкувчи; 2) қон ютувчи, қон йиғловчи.

хунхора خونخاره **хунхор** га қ.

хунхорлиғ خونخارلیغ қонхўрлик.

хур خور қуёш, офтоб.

хурд خورد кичик, кичкина; ~ **ида** чегарасида, доирасида; ~ **и ҳолиға кўра** ҳолига муносиб, яраша.

хурда I خورده 1) майда; 2) бўлак, парча; 3) олтин қириндиси.

хурда II خورده нуқта, нозик маъноли сўз, гап.

хурдабин خورده‌بین (иш, нарсани) синчиклаб кўрадиган, синчков; ~ **кишилар** синчковлар.

хурдадон خورده‌دان чуқур билимдон; нуктадон.

хурдадонлиғ خورده‌دانلیغ чуқур билимдонлик, моҳир усталик.

хурофат خرافت кўплиги **хурофот** асоссиз, беҳуда гап.

хурофот خرافات **хурофат** нинг кўплиги.

хуруж خروج 1) чиқиш; 2) юриш; ~ **аслаҳаси** юриш учун керакли қурол-аслаҳалар; ~ **этмак**, ~ **қилмақ** юриш қилмоқ.

хурус خروس хўроз.

хуруш خروش қичқириқ, бақириқ; ~ **айламак**, ~ **этмак**, ~ **қилмақ** қичқирмоқ, бақирмоқ.

www.ziyouz.com kutubxonasi

хурушон خروشان қичқириқ, бақириқ.
хуршед خورشيد хуршид га қ.
хуршид ва **хуршед** خورشيد қуёш; ~ **сафҳаси** қуёш юзи; ~**и анвар** нурли қуёш; ~ **и рахшанда** ва ~ **и рахшон** порлоқ қуёш.
хуршидвор خورشيدوار қуёш каби, қуёшга ўхшаш.
хуршидпайкар خورشيدپيكر қуёш суратли.
хуршидрой خورشيدراى равшан фикрли.
хуршидсиймо خورشيدسيما қуёш юзли.
хуршидфайз خورشيدفيض қуёшдек нурли.
хусрави занг خسروزنگ ой.
хусрави чин خسروچين офтоб.
хусрон خسران 1) зарар, зиён; 2) адашиш, янглишиш.
хусронзадалиқ خسرانزده‌ليق зиён кўришлик.
хусумат خصومت душманлик, адоват.
хусуфзод خثوفزاد (ой, кунни) тутилтирувчи, тутилиш сабабчиси.
хутабо خطبا хатиб нинг кўплиги.
хутур خطور эсга келиш, хотирдан ўтиш; ~ **этмак**, ~ **қилмақ** эсга келмоқ, хотирдан ўтмоқ.
хутут خطوط хат нинг кўплиги.
хуфйа خفيه яширин.
хуффош خفاش кўршапалак.
хуффошлиғ خفاشليغ кўршапалаклик, ёруғликдан қочишлик.
хушалҳон خوش‌الحان хушоҳанг, хушовоз.
хушбош خوش‌باش хушмуомала.
хушгувор خوش‌گوار 1) хуштаъм, мазали; 2) сингимли, бад хазмнинг зидди.
хушгўй خوش‌گوى ширинсўз, ширинсухан.
хушгўйлуқ خوش‌گويلوق ширинсўзлик, ширинсуханлик.
хушклаб خشكلب ташналаб.
хушклаблиғ خشكلبليغ ташналаблик.
хушксол خشكسال қурғоқчилик йили.
хушлаҳжа خوشلهجه хушовоз, ёқимли.
хушлуқ خوشلوق яхшилик; хурсандлик.

хушмашраб خوش‌مشرب серзавқ, хушчақчақ.
хушмақол خوشمقال яхши нутқли, гапдон, чечан.
хушмуҳовара خوشمحاوره хушсуҳбат.
хушнавис خوشنويس хаттот.
хушнаво خوشنوا хушоҳанг.
хушнавоз خوشنواز яхши чолғувчи.
хушнамо خوشنما яхши кўринишли, чиройли.
хушнағма خوشنغمه сайроқи.
хушо خوشا қандай яхши!
хушоб خوشاب тоза, тиниқ, **дурри** ~ тоза дур.
хушойанда خوشآينده ёқиб тушадиган, ёқимли; ~ **кўрунмак** ёқимли бўлмоқ.
хушпанд خوشپند яхши насиҳатли.
хуштавр خوشطور яхши равишли.
хуштолеъ خوشطالع бахтли, бахтиёр.
хушунат خشونت дағаллик, қўполлик.
хушуъ خشوع 1) бўйсуниш; 2) қуллуқ қилиш, эъзозлаш; ~ **айламак** 1) бўйсунмоқ; 2) эъзозламоқ.
хушхиром خوشخرام чиройли юришли.
хушхон خوشخوان хушоҳанг, хушовоз, ~ **муғанний** хушовоз ашулачи.
хуш-хуш خوش‌خوش яхшилаб; розилик билан, хурсандлик билан.
хў خو ва **хўй** خوى одат, феъл, қилиқ, характер; ~ **йи йумшақ** юмшоқ табиатли, ~ **тутмақ** одатланмоқ, ~ **этмак** одат қилмоқ, одатланмоқ.
хўб خوب 1) чиройли; 2) яхши; ~ **кўрмак** ёқмоқ; яхши деб билмоқ; ~ **этмак** яхшиламоқ.
хўбзабонлиқ خوبزبانليق яхши сўзлик.
хўблиқ خوبليق яхшилик.
хўд خود дубулға.
хўдук خودوك хўтик.
хўй خوى хў га қ.
хўрд خورد 1) овқатланиш; 2) овқат, таом, емиш.
хўриш خورش емиш, егулик нарса.
хўрок خوراك овқат.

www.ziyouz.com kutubxonasi

хўруш خورش 1) шовқин-сурон; 2) **жанжал;** ~ **айламак** қичқирмоқ.
хўрушон خروشان фарёд чекувчи, қичқирувчи.
хўтанвор ختن‌وار хўтанга ўхшаган, хўтан каби.
хўтанзод ختن‌زاد хўтан фарзанди.
хўша خوشه 1) бошоқ; 2) бош; **узум** ~ **си** бир бош узум.
хўша-хўша خوشه خوشه бош-бош.
хўшачин خوشه چین бошоқчи, бошоқ терувчи.

Ч

чав چاو овоза.
чавгон چوگان (коптоқ уриш учун) учи эгилган ёғоч; ~ **масаллик** чавгонга ўхшаш, эгри.
чавгончи چوگانچی чавгон ясовчи.
чавуш چاووش 1) ясовул, эшик оғаси; 2) йўлбошчи; **қофила** ~ **и** карвонбоши.
чайан ва **чайон** چیان чиён.
чайқалмақ ва **чалқалмақ** چیقالماق ҳаракатга келмоқ (сув), мавжланмоқ.
чак چك олди-сотди шартномаси.
чаковак چکاوك 1) тўрғай; 2) куй номи.
чакон چکان томиб турувчи.
чалипо چلیپا крест.
чалиг چالیغ тез, чопқир.
чалқалмақ چالقالماق **чайқалмақ** га қ.
чаманвар چمنور чамандек.
чаманпирой چمنپیرای раҳнамо, йўл яшнатувчи, кўкартувчи.
чамбар چمبر **чанбар** га қ.
чанбар چنبر ва **чамбар** چمبر ҳалқа.
чанақ ва **чаноқ** چاناق узанги.
чанбаршох چنبرشاخ шохи чанбар.
чангак چنگك илгак.
чангал چنگل панжа (ҳайвонларда).
чаноқ چاناق **чанақ** га қ.

чапқун ва **чопқун** چاپقون 1) ҳамла; ҳужум; 2) бўрон.
чарбдаст چربدست уста, чаққон.
чарка ва **чирка** چرکه соябон.
чаркалик چرکه لیك соябонли.
чаркас چرکس халқ номи.
чаркасий چرکسی **чаркас** га мансуб, ~ **дулуға** чаркас дубулғаси.
чармин چرمین чармдан тикилган, ясалган; ~ **танура** (ичи **бўш**) чарм ёғоч.
чаро چرا ўтлатиш.
чарогоҳ چراگاه яйлов.
чаранда چرنده мол, ўт ейдиган ҳайвон.
чарх چرخ фалак; ~ **атласи,** ~ **и ахзар** кўк фалак; ~ **и аъло** энг юқори фалак; ~ **урмақ** айланмоқ.
чархваш چرخوش осмондек.
чархвор چرخوار осмондек баланд.
чархгом چرخگام илдам қадам.
чархмонанд چرخ مانند осмон каби.
чархосо چرخ آسا осмондек.
чархпаймо چرخ پیما ва **чархпаймой** چرخ پیمای осмондек баланд.
чархпаймой چرخ پیمای **чархпаймо** га қ.
чархпарвоз چرخ پرواز кўкка учувчи.
чархсой چرخ سای жуда баланд; ~ **қилмақ** довруғини ёймоқ.
чархфарсо چرخ فرسا кўкка уланган, жуда юксак; ~ **қилмақ** баланд қилмоқ.
чархшўй چرخ شوی осмон ювар.
чарқаб چرقب 1) ёқаси ва этак ҳошиялари зарли қафтон; 2) хазон.
чатма چتمه 1) ёғоч тузоғ; 2) чайла, капа.
часпон چسپان ярашиқли, муносиб,
чатр چتر 1) соябон; ~ **и анбаролуд** 1) қора парда; 2) қора чодир.
чашм چشم кўз; ~ **и гирйон** йиғлаб турадиган кўз; **заҳри** ~ **ёмон қараш.**

www.ziyouz.com kutubxonasi

чашмасор چشمسار булоқлари кўп жой, булоқзор.

чашмбанд چشمبند сеҳргар, жоду.

чашн چشن тўғриси **жашн**.

чақилмақ چاقیلماق чақнамоқ.

чақин چاقین чақмоқ.

чағандар چغندر лавлаги.

чағатай ва **чағатой** چغتای улус номи; ~ **тили** эски ўзбек тили; ~ **халқи** чиғатой халқи.

чағир ва **чоғир** چاغیر шароб; ~ **лойи** шароб қуйқаси.

чағламақ ва **чоғламақ** چاغلاماق 1) тасаввур қилмоқ, гумон қилмоқ; 2) мулоҳаза қилмоқ, ният қилмоқ.

чағлиқ ва **чоғлиқ** چاغلیق миқдор, ўлчов; **йопар** ~ ёпишга етарли; **не** ~ қанчалик, **пил** ~ филдек.

чағона چغانه 1) торли мусиқа асбоби; 2) мусиқада парда ва куй номи, 3) шеърий қасида; 4) тиришқоқ киши.

чаҳ چه **чоҳ** га қ.

чаҳор چهار тўрт.

чаҳоргоҳ چهارگاه куй номи.

чаҳорум چهارم тўртинчи; **иқлими** ~ тўртинчи иқлим.

чеврулмак چیورولماك айланмоқ.

чевурмак چیوورماك ўгирмоқ.

чекилмак چیکیلماك 1) ёзилмоқ; 2) қўйилмоқ, терилмоқ.

чекратмак چیکراتماك тўғриси **чикритмак**.

чекримак چیکریماك тўғриси **чикрамак**.

чектурмак چیکتورماك торттирмоқ; **оҳ** ~ оҳ урдирмоқ, қийнамоқ; **забона** ~ алангалантирмоқ.

ченамак چیناماك тўғриси **чинамак**.

черик چیریك 1) қўшин; 2) аскар; ~ **тортмақ** қўшин билан бостириб кирмоқ, ~ **тушурмак** қўшинни жойлаштирмоқ, ~ **чекмак** лашкар тортмоқ.

черикчи چیریکچی аскар, ҳарбий.

чеҳракушой چهره‌کشای юз очувчи.

чеҳраолой چهره‌آلای юз булғовчи; **ашки** ~ юз булғовчи кўз ёши.

чеҳрасой چهره‌سای юз сурувчи.

чеҳрафарсой چهره‌فرسای юзга доғ солувчи.

чигил چیگیل қабила номи.

чийра چیره 1) ғолиб, 2) кучли.

чийрадаст چیره‌دست забардаст.

чийралик چیردلیك ғолиблик.

чийракор چیره‌کار 1) забардаст; 2) ғолиб.

чийраразм چیره‌رزم ботир қарашли.

чикрамак چیکرماك пирпирамоқ.

чикратмак چیکراتماك ўйнатмоқ, пирпиратмоқ; **кўзларин** ~ кўзларини пирпиратмоқ.

чилла I چله 1) ёз ва қишнинг иссиқ ва совуқ қирқ куни; 2) туғиш, никоҳ кечаси ёки ўлимдан кейинги қирқ кун.

чилла II چله камоннинг кириши.

чилланишин چله نشین чиллада ўтирувчи.

чиллахона چله خانه чилла чиқариладиган уй.

чин چین 1) тириш, ажин; 2) чимирилиш; ~ **ба чин зулф** ўрилган соч; ~ **узра** ~ қош чимирилган қош.

чинамак چیناماك ўйлаб кўрмоқ, тасаввур қилмоқ.

чинга چینکا қўшиқ номи.

чингдовул چینگداول қўшиннинг орқа қисми (арьергард).

чиний چینی хитойи; ~ **айақ** чинни идиш; ~ **нажод** хитой наслидан, хитойлик. ~ **паранд** хитойи ипак мато; ~ **йасамак** чиннигилик қилмоқ.

чинийваш چینی‌وش хитойидек.

чиний сиришт چینی‌سرشت хитойи хулқли.

чирк چرك кирли, ифлос.

чирка چركه **чарка** га қ.

чирчирак چیرچیراك пирпирак.

чирға چیرغا олти ёшли.

читуқ چیتوق чиллашир (киши).

чичаркамак چیچارکاماك қовурмоқ.

чиқанмақ چیقانماق қаламоқ.

чиқмамоқ چیقماماق **чиқмоқ нинг бўлишсизлик сийғаси.**

чиғ چیغ ўтов.

чиғай ва **чиғой** چیغای камбағал.

чиған چیغان холавачча.

www.ziyouz.com kutubxonasi

чиғатой چغاتای тўғриси **чагатай** ва **чагатой**.
чигой چیغای **чигай** га қ.
чиҳил چهل қирқ.
чобук چابك чаққон, эпчил.
чобукандеш چابك‌اندشی ва **чабукандеша** چابك‌اندیشه зийрак.
чобукандеша چابك‌اندیشه **чобукандеш** га қ.
чобукдаст چابك‌دست чаққон, эпчил; ~ **боғбон** эпчил боғбон.
чобуклук چابكلوك чаққонлик, тезлик.
чобукрақам چابكرقم тез ёзар.
чобуксувор چابكسوار чавандоз.
чобукхайол چابك‌خیال фаросатли.
чобукхез چابك‌خیز тез чопар.
чов چاو тўғриси **чав**.
човуш چاوش тўғриси **чавуш**.
чодар چادر тўғриси **чодир**.
чодарнишин چادرنشین тўғриси **чодирнишин**.
чодаршаб چادرشب тўғриси **чодиршаб**.
чодир چادر ўтов; ~ **и шаб** зулмат.
чодирнишин چادرنشین кўчманчи.
чодиршаб چادرشب чойшаб.
чокар چاکر хизматкор.
чоклик چاکلیك ярали; ~ **кўкс** ярали кўнгил.
чок-чок چاك‌چاك парча-парча, ямоқ-ямоқ; ~ **айламак** пар-чаламоқ; ямамоқ.
чолиғ چالیغ тўғриси **чалиғ**.
чолок چالاك 1) келишган, хушбичим; 2) чаққон; 3) зийрак, фаросатли.
чопқун چاپقون **чапқун** га қ.
чораандиш چاره‌اندیش даво ахтарувчи, чора қидирувчи.
чорагар چاره‌گر иложини топувчи.
чорагарлик چاره‌گرلیك тадбир кўрувчилик,чора қилувчилик.
чоражў چاره‌جو чора изловчи, илож қидирувчи.
чоракўш چاره‌کوش иложини ахтарувчи, топувчи.

чорапардоз چاره‌پرداز илож қилувчи; чора топувчи.
чорарас چاره‌رس чора топувчи, илож қилувчи.
чорасоз چاره‌ساز чора топувчи.
чорасозлиг چاره‌سازلیغ тадбиркорлик, илож қилувчилик.
чорахоҳ چاره‌خواه чора истовчи.
чорболиш چاربالش думалоқ ёстиқ; ~ **солмақ** гул, япроқ чиқармоқ, очилмоқ.
чорбош چارباش тўрт томон; ~ **салтанат** катта, кенг давлат.
чордой چاردای тўрт пахса.
чорзарб چارضرب шашмақом куйларидан бирининг номи.
чормих چارمیخ тўрт қозиқ; ~ **қилмақ тўрт михга** қоқмоқ; қўл-оёғини тўрт томонга тортиб боғламоқ.
чорпора چارپاره йиртиқ, тўзиган; ~ **тўн** йиртиқ тўн.
чортоқ چارتاق 1) айвон; 2) осмон.
чорчўб چارچوب тўрт ёғочдан ясалган ром.
чорқаб چارقب тўғриси **чарқаб**.
чотма چاتمه тўғриси **чатма**.
чошни چاشنی 1) маза билиш; тотиш; 2) лаззатланиш; ~ **йи тамом** тўла лаззат; ~ **етишмак** бахраманд бўлмоқ.
чошт چاشت 1) нонушта; 2) кун кўтарилган вақт; ~ **таоми** нонушта овқати.
чоштгаҳ چاشتگه **чоштгоҳ** га қ.
чоштгоҳ چاشتگاه ва **чоштгаҳ** چاشتگه қуёш кўтарилган вақт.
чоғир چاغیر **чағир** га қ.
чоғламақ چاغلاماق **чағламақ** га қ.
чоғлиқ چاغلیق **чағлиқ** га қ.
чоҳ چاه ва **чаҳ** چه 1) қудуқ. 2) чуқур; ~ **боши** қудуқ усти; **занахдон** ~ , ~ **и зақан** **ияк** чуқурчаси; ~ **га салмақ** қудуққа ташламоқ.
чу چو **чун** нинг қисқаргани.
чун چون ва **чу** چو 1) чунки, шу сабабдан; 2) агар; 3) қачонки.
чубуқ چوبوق хипчин.
чубчуқ چوبچوق чумчуқ.

www.ziyouz.com kutubxonasi

чубулмақ چوبولماق чиримоқ.

чубулган چوبولغان чириган; ~ **тор** чириган ип.

чуйрушмақ چويروشماق тўғриси **чупрушмақ**.

чулиган **چوليگان** вайсаган, алжираган.

чулимак چوليماك вайсамоқ, алжирамоқ.

чум چوم тамоман, бутунлай; ~ **қора** қоп-қора; ~ **тутмақ** тамоман тўлдирмоқ.

чупрушмақ چوپروشماق орқадан ҳам узайиб келмоқ: Чу дарбанднинг оғзига тавушуб, неча кун черик ўттилар чупрушуб.

чур چور жуда, қаттиқ.

чуркамак چوركاماك тўғриси **чўргамак**.

чурканмак چوركاناك тўғриси **чўрганмак**.

чуркук چوركوك тўғриси **чўрчук**.

чурпа چورپا тўнғиз боласи.

чуст چست тез, чаққон; **белни ~ этмак** белни маҳкам боғламоқ.

чустлуқ چستلوق тезлик.

чуғз چغز бойқуш, бойўғли.

чуғул چوغول ғийбатчи, иғвогар.

чуҳра چوهره амалдорнинг махсус соқчиси.

чўбдаст چوبدست ҳасса.

чўбин چوبين ёғочдан ясалган; **шаҳри** ~ ёғоч шаҳар.

чўкармак چوكارماك ўтирғизмоқ, чўктирмоқ (туяни).

чўкур چوكور катта тикан.

чўкурмак چوكورماك тўғриси **чўкармак**.

чўкуш چوكوش чўкич.

чўмурмақ چومورماق чўктирмоқ, ғарқ қилмоқ.

чўнг چونك катта.

чўр چور тўғриси **чур**.

чўргамак چورگاماك 1) куйдирмоқ; 2) ўрамоқ, бурамоқ.

чўрганмак چورگاناك куймоқ, ёнмоқ.

чўрпа چورپا тўғриси **чурпа**.

чўрчак چورچاك эртак.

чўрчук چورچوك куйган, ёнган.

чўх چوخ кўп, жуда.

чўха چوخه қитиқ.

чўчак چوچاك сафол (идиш).

Ш

шаабнок شعبناك тўғриси **шаъафнок**.

шааф شعف шаъаф га қ.

шаб شب кеча, тун.

шаба شبه 1) қора (тош); 2) қоралик, қоронғилик.

шабандуз شباندوز кечани қопловчи; ~ **ниқоб** қоронғулик.

шабафруз شبافروز кечани ёритувчи.

шабаҳ شبه 1) қизил мис; 2) шарпа.

шабаҳгун شبه گون қора рангли.

шабаҳранг شبه رنگ қора ранг, сиёҳранг.

шабгард شبگرد 1) тунда айланувчи; 2) тунги соқчи; 3) ўғри; 4) тунни бедор ўтказувчи; **моҳи** ~ 1) тунда сайр қилувчи ой; 2) маҳбуба.

шабгардлиқ شبگردليق 1) тунни бедор ўтказиш; 2) тунги соқчилик; ~ **қилмақ** тунни бедор ўтказмоқ.

шабгир شبگير 1) тунги саёҳат; 2) булбул; ~ **этмак**, ~ **қилмақ** тунда саёҳат қилмоқ; **нолайи** ~ тунги йиғи: Сен ғофилу, мен ваҳм қилурмен кеча-кундуз, Бу нолайи шабгир ила оҳи саҳаримдин.

шабгун شبگون қора; ~ **ҳулла** қора кийим.

шабдиз شبديز 1) қора тусли от; 2) қора тун; 3) Хусрав Парвиз отининг номи.

шабзиндадорлиг شبزنده‌دارليغ тун бўйи ухламаслик, кечани бедор ўтказишлик; ~ **айламак** тунни бедор ўтказмоқ.

шабистон شبستان ётоқхона; ~ **аҳли** хотинлар, ~ **илми** сеҳргарлик, жодугарлик.

шабистоноройлиг شبستان‌آرايليغ хилватхонани безашлик.

шабихун شبخون тунги ҳужум; тунги талон-торож; ~ **урмақ** тунда ҳужум қилмоқ.

шабиҳ شبيه ўхшаш; ~ **эрмак** ўхшаш бўлмоқ.

шабнамангиз شبنم‌انگيز оқизувчи, йиғлатувчи; ~ **қилмак** йиғлатмоқ.

21—2509

www.ziyouz.com kutubxonasi

шабнамзада شبنمزده шабнамга буркаган; ~ **қилмак** йиглатмоқ.

шабнамлиқ شبنمليق хўллик, намлик; ~ **этмак** йиглатмоқ.

шабоб شباب ёшлик; ~ **авони** ёшлик даври; ~ **айёми** ёшлик кунлари, ~ **майи** йигитлик гурури, ~ **эрмак** тез ўтмоқ.

шабобий شبابى **шабоб** га тегишлик.

шабовиз شبآويز ҳақгўй (куш номи).

шабона شبانه тунги; ~ **навҳа** тунги фигонли йиги.

шабоқ شباق шувоқ, ёвшан.

шабрав شبرو ўгри, қароқчи; ~ **лар** қароқчилар.

шабравлуг شبرولوغ ўгрилик; қароқчилик; ~ **қилмақ** қароқчилик қилмоқ.

шабранг شبرنگ 1) қора; 2) қора от.

шабтоб شبتاب нур капалак; **кирми** ~ нур капалак.

шабфуруз شبافروز кечани ёритувчи.

шабхиз شبخيز тунда уйгонувчи; ~ **булбул** тунги булбул.

шабчароғ شبچراغ тун чироги.

шабшикор شبشكار тунда ов қилиш.

шавоҳид شواهد **шоҳида** нинг кўплиги; **азим** ~ катта, узун мисоллар.

шавқангиз شوقانگيز шавқ уйготувчи.

шавқнок شوقناك шавқли.

шадд شد куйининг бошланиш қисми; ~ **и руҳ** мақом куйларидан бири.

шадда شده боглам; ~ **богламақ** боглам қилмоқ.

шадид شديد 1) кучли, шиддатли; 2) огир; ~ **бўлмақ** қаттиқ бўлмоқ.

шажар شجر кўплиги **ашжор** дарахт.

шажара شجره дарахт.

шай شى **шайъ** га қ.

шайб شيب қарилик.

шайбол شيبال юқори даражали саркарда.

шайд شيد найранг, ҳийла, макр.

шайн شين айб; нуқсон, камчилик; ~ **зоҳир қилмақ** камчиликни кўрсатмоқ; **шўру** ~ айламак тўс-тўполон кўтармоқ.

шайнлиғ شينليغ **шўру** ~ тўс-тўполонли, шовқин-суронли.

шайотин شياطين **шайтон** нинг кўплиги.

шайтанат شيطنت шайтонлик; йўлдан оздиришлик.

шайтон شيطان кўплиги **шайотин** иблис.

шайтонваш شيطانوش шайтондек.

шайх شيخ кўплиги **машойих** ва **шуйух** қария, чол.

шайхмонанд شيخمانند шайхга ўхшаш, шайхдек.

шайхухат شيخوخت қарилик, кексалик.

шайъ شىء ва **шай** شى кўплиги **ашё** буюм.

шайъанлиллоҳ شيئالله ~ демак тангри учун бирор нарса сўрамоқ.

шакиб شكيب сабр.

шакарафшон شكرافشان шакар сочувчи; **каломи** ~ ширин сўз.

шакарбор شكربار 1) шакар ёгдирувчи; 2) ширин.

шакаргуфторлиг شكركفتارليغ ширин сўзлик.

шакарин شكرين ширин.

шакаристон شكرستان 1) шакарзор; 2) маҳбуба лаби.

шакароб شكراب 1) ширин сув; 2) жанжал.

шакаролуд شكرآلود ва **шакаролуда** شكرآلوده шакар аралаштирилган; ширин.

шакаролуда شكرآلوده **шакаролуд** га қ.

шакарпосух شكرپاسخ ширин жавоб.

шакарриз شكرريز ширин; ~ **айламак**, ~ **қилмақ** ширин қилмоқ.

шакарризлик شكرريزليك ширин қилишлик.

шакарханд شكرخند ва **шакарханда** شكرخنده ширин табассум; ~ **қилмақ** ширин кулмоқ; ширин табассум қилмоқ.

шакарханда شكرخنده **шакарханд** га қ.

шакархоб شكرخواب саҳар уйқуси; ширин уйқу.

шакархой شكرخاى ширин; **лаъли** ~ **ёр** лаби.

шакаршикан شكرشكن шакар синдирувчи; ширин; ~ **бўлмақ** ширин бўлмоқ.

шакиблиг شكيبليغ сабрлилик, чидамлилик.

шакибо شكيبا сабрли, чидамли.

www.ziyouz.com kutubxonasi

шакл شكل кўплиги **ашкол**, расм, кўриниш.
шаксизин شكسيزين шаксиз, албатта; ҳеч ~ шубҳасиз.
шал شل шол касали.
шалойин شلاين ўз фикрида қаттиқ турувчи.
шамила شميله кўплиги **шамойил** 1) сифат; фазилат; 2) кўриниш, шакл.
шамим شميم кўплиги **шамойим** ҳид, хушбўй ис.
шамиона شميانه чодирнинг бир тури.
шамм شم ҳид билиш.
шамма شمه бир оз, озгина.
шамойил شمايل **шамила** нинг кўплиги.
шамойим شمايم **шамим** нинг кўплиги; **мискиниату-ш-** ~ мушк ҳидли.
шамома شمامه 1) хушбўй модда; 2) хушбўйлик.
шамотат شماتت ичи қоралик, бировнинг бахтсизлигидан севиниш.
шамс شمس қуёш; ~ **у-з-зуҳо** кўтарилган қуёш; ~ **у-л миллa вад-дин** дин ва миллат қуёши (қадимда олимларга берилган лақаб).
шамса شمسه иморат тоқига ишланган қуёш шаклли нақш; зарварақ (қўлёзма китобларда).
шамт شمط қора нақш.
шамус شموس ёввойи, асов.
шамъ شمع шам, чироқ; ~ **и заррин лаган** гўзал ой; ~ **и тироз** маҳбуба; ~ **и ховарий** офтоб; ~ **и шабистон** ой.
шамъваш شمع وش шамдек.
шамъвор شمع وار шаммисол.
шанг شنگ 1) шўх, ўйноқи; 2) гўзал; ~ **айламак** ўйнамоқ.
шангарф شنگرف тўқ қизил сиёҳ.
шангарфгун شنگرفگون шангарф ранг, қизғиш.
шаниъ شنيع ва **шаниъа** شنيعه ифлос, расво.
шаниъа شنيعه **шаниъ** га қ.
шаноъат شناعت шанъат га қ.
шанъат شنعت ва **шаноъат** شناعت расволик, ифлослик; ~ **айламак** ифлослик қилмоқ; шум анфосининг шаноъатидин, Баҳр чайқалди мавж офатидин.

шаомат شعامت тўғриси **шаноъат**.
шаппар شپر ва **шаппара** شپره ва **шаппарак** شپرك кўршапалак.
шаппара شپره **шаппар** га қ.
шаппарак شپرك **шаппар** га қ.
шара شره **шараҳ** га қ.
шарар شرر учқун, аланга; ~ **чекмак** алангаланмоқ, ~ **қилмақ** аланга олдирмоқ.
шарарангиз شررانكيز ўт солувчи; ~ **бўлмақ** ўтли бўлмоқ.
шарарлиқ شررليق алангали; ~ **и дуд** алангали тутун.
шарарриз شررريز учқун сочувчи.
шарарсиз شررسيز 1)алангасиз, ёлқинсиз; 2) таъсирланмаган, бехабар.
шараҳ ва **шара** شره очкўзлик, бадиафслик.
шарбатий شربتى 1) эркаклар кийимлиги учун ишлатиладиган нозик мато: шарбатий дасторин бошига бурунчак қилғайлар; 2) шакар ранг.
шарза شرزه ғазабли, жаҳлдор.
шариат شريعت ислом ҳукмлари.
шарик شريك ўртоқ; ~ **айламак,** ~ **қилмақ** шерик қилмоқ.
шариф شريف кўплиги **ашроф азиз**, шарофатли, зоти тоза; ~ **у-л-кавнайн** икки дунёнинг азизи.
шарифайн شريفين **ҳарамайн** га қ.
шароболуд شراب آلود май юққан, май теккан.
шароболудлиқ شراب آلودليق май юққанлик.
шарор شرار учқун, аланга; ~ **и ҳалок** ҳалокатли аланга; ~ **учурмақ** сачратмоқ.
шарора شراره аланга, учқун; ~ **тушмак** аланга тушмоқ.
шарорангиз شرارانگيز алангали.
шарорат شرارت ёмонлик, ёвузлик.
шарр شر ёмон; ~ **у-н-нос** одамларнинг ёмони; ~ **бўлмақ** ёмон бўлмоқ.
шарфа شرفه шарпа, кўланка: ~ **с** бир шарпа.
шаръ شرع шариат қоидалари; ~ **жоддаси,** ~ **тариқи** шариат йўли; ~ **қавоиди** шариат қоидалари; ~ **важҳи била** шариат қоидаси билан; ~ **риойатин қилмақ** шариат йўлидан юрмоқ, шариатга мувофиқ иш тутмоқ.

www.ziyouz.com kutubxonasi

шаръий شرعی **шариат** га мансуб.

шаръийа شرعیه **шаръий** нинг муаннаси; ~ **умур** шартий ишлар.

шарҳ شرح кўплиги **шуруҳ** изоҳ; ~ **айламак,** ~ **этмак,** ~ **қилмақ** изоҳламоқ.

шарҳа شرحه 1) жароҳат, яра; 2) бўлак, пора; ~ **кўнгиллари** юрак поралари, изтироблари.

шаст I شست 1) тўр, қармоқ; 2) чангак; 3) ништар; солмақ қармоқ солмоқ.

шаст II شست олтмиш; ~ **дар** ~ олтмишга олтмиш.

шат شط 1) қирғоқ; 2) дарё номи.

шатал شتل чўтал.

шаталхор شتل‌خوار чўтал олувчи, чўталчи.

шаторат شطارت 1) зийраклик 2) чаққонлик.

шатранж شطرنج шахмат; ~ **и ҳозирона,** ~ **и сағир** кичик шахмат (шахматнинг ўйинчилар томонидан юзма-юз ўтириб ўйналиши); ~ ғойибона, ~ **и кабир** катта шахмат (шахматнинг ўйинчилар томонидан ғойибона, яъни масофада туриб ўйналиши).

шафақгун شفق‌گون шафақ ранг.

шафақосо شفق‌آسا шафаққа ўхшаш.

шафақфом شفق‌فام қизил рангли; ~ **бўлмақ** қизармоқ.

шафиъ شفیع ҳимоячи; ~ **у-л-музнибин** гуноҳкорлар ҳимоячиси, Муҳаммад пайғамбар.

шафиқ شفیق шафқатли, марҳаматли.

шафоат شفاعت ҳимоя қилиш; ~ **айламак,** ~ **қилмақ** ҳимоя қилмоқ; ~ **и анбийо** пайғамбарларининг охиратда ўз умматларини ҳимоя қилиши.

шафоатгар شفاعت‌گر ҳимоя қилувчи.

шафоатгарлик شفاعتگرلیك ҳимоя қилишлик.

шафоатпазир شفاعت‌پذیر ҳимоя талаб.

шафока-л-лоҳ شفاك‌الله тангри сенга шифо берсин; ~ **демак** тангридан шифо сўрамоқ.

шаш شش олти.

шашдар ششدر нард ўйинида ўйинчилардан бирининг олти хонаси иккинчисининг тошлари билан банд қилиниши.

шашпар ششپر олти қиррали гурзи.

шашпойа ششپایه олти асосли; **минбари** ~ олти асосли минбар.

шаъаф ва **шааф** شغف 1) ҳаяжон, қаттиқ қувонч; 2) кучли ошиқлик.

шаъафнок شعفناك ҳаяжонли, қувончли.

шаъбада شعبده ҳийлагарлик, алдамчилик, кўзбўямачилик.

шаъбон شعبان қамарий йил ҳисобида 8-ой номи.

шаън ва **шон** شاٴن кўплиги шуъун; 1) шараф, 2) тегишлилик, хусус; ~ **ида** хусусида.

шаъшаъа شعشعه нур сочиш, шуълаланиш, порлоқлик.

шақий شقی кўплиги **ашқийо** 1) бахтсиз; 2) ўзбошимча, ярамас.

шақоват شقاوت 1) бахтсизлик; 2) бало.

шақол شقال ва شغال чия бўри, шақол.

шағол شغال **шақол** га қ.

шаққ شق 1) ёриқ, тирқич; 2) ёриш; ~ **айламак,** ~ **қилмақ** ёрмоқ.

шағаб شغب ғавғо, шовқин-сурон; ~ **айламак** ғавғо кўтармоқ.

шағабнок شغبناك ғавғоли, ҳаяжонли; ~ **айламак** ҳаяжонланмоқ, ғавғо солмоқ.

шаҳбоз شهباز лочин.

шаҳд شهد бол, асал; ~ **и лаб** лаб боли; ~ **и ноб этмак** тоза асалга айлантирмоқ, ширали қилмоқ.

шаҳдлиқ شهدلیق асалли, ширали.

шаҳдолуд شهدآلود бол аралашган, ширали; ~ **қилмақ** ширали қилмоқ.

шаҳдриз شهدریز асал тўкувчи; ~ **бўлмақ** асал тўкмоқ.

шаҳкор شهکار улуғ, катта иш.

шаҳна شحنه ва **шаҳнат** شحنت соқчи, соқчилар бошлиғи; ~ **ту-н-Нажаф** Нажаф шаҳрининг соқчилар бошлиғи.

шаҳнат شحنت **шаҳна** га қ.

шаҳншон شهنشان шоҳ белгили; ~ **бўлмақ** белгили бўлмоқ, шоҳликка муносиб бўлмоқ.

шаҳноз شهناز куй номи; ~ **айламак** шаҳноз куйини чалмоқ, куйламоқ.

шаҳода شهاده ва **шаҳодат** شهادت шоҳидлик, гувоҳлик; ~ **калимаси ашҳаду ан ло илоҳа илло-л-лоҳ ва ашҳаду**

www.ziyouz.com kutubxonasi

анна Муҳаммадан расулу-л-лоҳ оллоҳдан бошқа худо йўқ ва Муҳаммад унинг элчиси эканига гувоҳлик бераман сўзлари.

шаҳодат شهادت шаҳода га қ.

шаҳпар شهپر қанот.

шаҳриёр شهريار ҳоким, подшоҳ.

шаҳристон شهرستان шаҳарнинг ичи.

шаҳсувор شهسوار 1) моҳир чавандоз; 2) маҳбуба.

шева شيوه 1) равиш, йўсин; 2) қилиқ, ишва: ~ **бўлмақ** одатга кирмоқ.

шеван شيون пола қилиш, бўкириб йиғлаш, ~ **айламак,** ~ **этмак,** ~ **қилмақ** зор йиғламоқ; ~ **кўргузмак** зор йиғламоқ.

шед شيد **хуршид** нинг қисқаргани; **шид** га қ.

шерамард شيرمرد ботир, паҳлавон.

шерафкан شيرافكن шерни йиқитувчи.

шерваш شيروش шердек.

шергир شيرگير шер овловчи.

шердил شيردل шерюрак, довюрак.

шерзабун شيرزبون шерни енгувчи.

шерзан شيرزن паҳлавон, ботир.

шерлик شيرليك ботирлик, паҳлавонлик.

шероза شيرازه 1) китоб варақларини муқовалашда уни яхлит тутувчи ипак тасма; 2) муқова, муқова нақшлари.

шерпайкар شيرپيكر шер кўринишли, ҳайбатли; ~ **алам** шер тасвирли байроқ.

шершикор شيرشكار 1) шер ов қилувчи; 2) ботир, жасур.

шефта شيفته лол қолган, мафтун бўлган; ~ **бўлмақ** мафтун бўлмоқ, лол қолмоқ; ~ **қилмақ** лол қолдирмоқ.

шефталиғ شيفته ليغ лол қолишлик, мафтун бўлишлик; ~ **айламак** лол қилмоқ.

шефтаҳол شيفته حال лол, мафтун, паришон.

Шиблий شبلى машҳур сўфий абу Бакр Далаф (945—861) нинг лақаби.

шибҳ شبه кўплиги **ашбоҳ** 1) ўхшашлик; 2) ўхшаш.

шигарф شگرف 1) кучли, улуғ; 2) муносиб, келишган: ~ **аҳвол** ажойиб ҳоллар.

шигифт شگفت ҳайрон қолиш, ҳайратланиш: ~ **тушмак** таажжубли кўринмоқ.

шигоф شگاف тўғриси **шикоф.**

шид ва шед شيد **хуршид**нинг қисқаргани.

шийор شيار шудгор: ~ **айламак,** ~ **қилмақ** 1) шудгор қилмоқ; 2) тиркамоқ.

шикам شكم қорин; **гавҳар** ~ гавҳарни қадаш ўрни (мас., узукка).

шикан شكن 1) синиқлик, буралиш; 2) жингалак.

шиканжа شكنجه азоб, ранж, озор; ~ **кўрмак** азоб чекмоқ.

шиканлик شكنليك эгри, буралган.

шикаст شكست синиқ; ~ **бермак** синдирмоқ, енгмоқ; ~ **етмак** синмоқ; ~ **топмақ,** ~ **ўлмақ** бузилмоқ, синмоқ.

шикаста баста شكسته بسته тез, шошилинч, бузиб тузатилган; ~ **алфоз** шошилинч (ёзилган) сўзлар, ўчириб, тузатилиб (ёзилган) сўзлар.

шикастабол شكسته بال омадсиз.

шикастамақол شكسته مقال нутқи бузуқ, дудуқланувчи.

шикастанафслик شكسته نفسليك камтар, камсуқум.

шикастапо شكته پا 1) оёғи синиқ, чўлоқ; 2) кучсиз, заиф.

шиква شكوه шикоят.

шикеб شكيب тўғриси **шакиб.**

шикибо شكيبا тўғриси **шакибо.**

шикиболиғ شكيباليغ тўғриси **шакиболиғ.**

шикил شكل тўғриси **шукул.**

шикойатпайвандлиғ شكايت پيوندليغ норозилик.

шикол شكال кўплиги **шукул;** от ёки туянинг оёғини боғлаш учун ишлатиладиган арқон; ~ **солмақ** банд солмоқ.

шикор شكار 1) ов, овлаш; 2) овланган нарса.

шикорий شكارى овчи, ов қилувчи.

шикоф شكاف ёриқ, дарз: ~ **айламак** ёрмоқ, тешмоқ.

шилон شيلان шоҳона зиёфат.

шилончи شيلانچى ошпаз, подшоҳ дастурхончиси.

шима شيمه хулқ, феъл, атвор.

шималмақ شيمالماق шимармоқ: **қўл** ~ енг шимармоқ.

шимолмақ شيمالماق тўғриси **шималмақ.**

шингарф شنگرف қизил бўёқ: қизил ранг.

www.ziyouz.com kutubxonasi

шингарфгун شنگرفگون шингарф ранг, қизил рангли.

шингарфий شنگرفی қизгиш.

шино شنا (сувда) сузиш; ~ **фани** сузиш ҳунари.

шиновар شناور сузувчи, матрос; ~ **айламак** (сувда) сузмоқ.

шинолиғ شنالیغ сузишлик.

шиносо شناسا таниш, билиш.

шиносолиғ شناسالیغ танишлик, билишлик.

шинохт شناخت танишлик, билишлик, тушунишлик.

шиноҳ شناه сузиш, сувда сузиш.

шиоб شعاب **шиъоб** га қ.

шиоъ شعاع тўғриси **шуъоъ**.

шир شیر сут.

шира شیره шарбат; етилмаган лой; ~ **йи жоний** ҳаёт суви, оби ҳаёт; **музаҳҳаб** ~ тилла ранг май.

ширалға شرالغه ов гўшти.

ширам شیرم шергоҳ.

ширдоғ شیرداغ 1) уст кийим; 2) намад.

ширинком شیرنکام ҳузурли.

ширинкор شیرین‌کار ширин қилиқ, қизиқчи.

ширинкорлиғ شیرین‌کارلیغ қизиқчилик.

ширинмақол شیرین‌مقال ширинсўз, ширин гапирувчи.

ширинсухан شیرین‌سخن ширинсўз.

ширинтакаллум شیرین‌تکلم ширинсўз, ширин сўзловчи.

ширк شرك 1) кўп худолилик, 2) динсизлик; ~ **аҳли** динсизлар.

ширкат شرکت шериклик, умумийлик.

ширкатандиш شرکت‌اندیش тенг; ~ **бўлмақ**, тенглашмоқ.

широ شراء сотиб олиш, харид қилиш; **байъу** ~ савдо-сотиқ.

широк شراك оёқ кийим ипи, боғичи.

широлға شیرالغه тўғриси **ширалға**.

ширир شریر кўплиги **ашрор** ёмон хулқли, бузуқ (киши).

ширхор شیرخوار ва **ширхора** شیرخواره сут эмизикли чақалоқ.

ширхора شیرخواره **ширхор** га қ.

ширға شیرغه синиқ; сўлгин.

шито شتا қиш; ~ **фасли** қиш фасли.

шитоб شتاب ошиқиш; шошилиш, тезлатиш; ~ **айламак**, ~ **қилмақ** ошиқмоқ, бирор ишни тез бажармоқ.

шитобанда شتابنده шошиб юрувчи, шошилувчи.

шитобандалиқ شتابنده‌لیق шошиб югуришлик, суръат кўрсатишлик.

шитоблиғ شتابلیغ тез, шошилинч.

шитобон شتابان 1) шошувчи, ошиқувчи; 2) шошиб, ошиқиб.

шитойи شتایی қишки; **қасри** ~ қишки қаср.

шиш شیش 1) сих; 2) мих; 3) танга.

шиъб شعب кўплиги шиъоб 1) дара; 2) сув ости тоши.

шиъоб شعاب **шиъб** нинг кўплиги.

шиққ شق 1) бўлак; 2) жумбоқ; **назм ичра неча** ~ **эрур** шеърда жумбоқлар кўп.

шиҳоб شهاب 1) юлдуз, учар юлдуз; 2) ўт; ~ **йи** қалам ўтли қалам.

шиҳобвор شهابوار ўтли.

шиҳобкирдор شهابکردار юлдуз равишли.

шиҳобосо شهاب‌آسا учар юлдуздек; ~ **угурмак** тез югурмоқ.

шобб شاب ўспирин.

шобош شاباش офарин, балли.

шодком شادکام шод, хурсанд.

шодоб شاداب сувга қонган, сувли; ~ **бўлмақ** сувга қонмоқ; ~ **қилмақ** сувга қондирмоқ.

шодурвон شادروان соябон.

шоиба شائبه **шойиба** га қ.

шойад شاید зора, эҳтимол.

шойиба شایبه ва **шоиба** شائبه 1) шубҳа, иккиланиш шарманда қиладиган, юзни ерга қаратадиган, 2) булғанган, ифлосланган; ~ **йи кизб ёлғончилик, ёлғончиликка** булғанишлик, ~ **йи фасод** ёмонлик, бузуқчилик, ифлослик.

шоир شاعر шеър ёзувчи.

шоист شایست **шойиста** га қ.; ~ **бўлмақ** муносиб бўлмоқ.

www.ziyouz.com kutubxonasi

шоиста شائسته **шойиста** га қ.

шойиста شایسته ва **шоист** شائست ва **шоиста** شائسته лойиқ, муносиб, мувофиқ.

шойиъ شایع ва **шойиъа** شایعه ёйилган, тарқалган, машҳур бўлган; ~ **бўлмақ** тарқалмоқ, машҳур бўлмоқ.

шойиъа شایعه **шойиъ** га қ.

шокир شاکر шукр қилувчи; ~ **бўлмақ**, ~ **ўлмақ** шукр қилмоқ.

шомгун شامگون қора, қора ранг; ~ **зулф** қора соч.

шомил شامل 1) ташкил қилган, ичига кирган; 2) етарли: ~ **тутулмақ** етарли бўлмоқ.

шомлиғ شامليغ кечки (мас., таом).

шомма شامه ҳид билиш; **ҳисси** ~ ҳид билиш сезгиси.

шомранг شامرنگ қора.

шон شان **шаън** га қ.

шона شانه тароқ.

шонадон شانه دان тароқдон.

шорак ва **шорик** شارك майна.

шориб شارب ичувчи.

шорик شارك **шорак** га қ.

шориъ شارع 1) катта кўча, тўғри йўл; ~ **и ом** умумий кўча, катта йўл; ~ **айламак** йўл очмоқ; 2) қонун чиқарувчи.

шориҳ شارح шарҳловчи, изоҳловчи.

шоти شاتی нарвон.

шотир شاطر (хабар ташувчи) чопар, тез чопувчи.

шофий شافی шифоли, шифобахш; ~ **жавоб** қатъий жавоб.

шох شاخ ва **шоха** شاخه буток.

шоха شاخه **шох** га қ.

шохсор شاخسار 1) сершох; 2) боғ; ~ **и хулд** жаннат боғи.

шоқҳ شاق қийин, машаққатли.

шоғил شاغل шуғулланувчи.

шоҳбоз شاهباز лочин.

шоҳвар شاهور **шоҳвор** га қ.

шоҳвор شاهوار ва **шоҳвар** شاهور 1) шоҳона, шоҳларга ярашадиган; 2) қимматбаҳо, улуғвор, ўлкан; ~ **айламак** юқори баҳоламоқ.

шоҳида شاهده кўплиги **шавоҳид** 1) далил; 2) исбот учун келтирилган мисол, цитата.

шоҳидбоз شاهدباز хотинбоз.

шоҳидваш شاهدوش гўзал.

шоҳидпараст شاهدپرست маҳбубапараст.

шоҳижон شاهجان Марв шаҳрининг номига қўшиб айтиладиган сўз.

шоҳин شاهين қарчиғай.

шоҳроҳ شاهراه катта йўл.

шоҳсивор شاهسوار чавандоз.

шуаро شعرا **шоир** нинг кўплиги.

шубон شبان чўпон; ~ **и чораандеш** чора изловчи чўпон.

шубонлиғ شبان ليغ чўпонлик.

шугун شگون яхшилик бўлишига белги; ~ **тутмақ** яхшиликка йўймоқ.

шудрун شودرون шабнам.

шуйух شيوخ **шайх** нинг кўплиги.

шуйуъ شيوع тарқалиш, ёйилиш.

шук شوك **тикан.**

шукул شكول **шикол** нинг кўплиги; ~ **этмак**, ~ **қилмақ** боғламоқ, банд солмоқ.

шукр ли-л-лоҳ شكرلله худога шукр.

шукуфа شكوفه гул.

шукуфт شكفت очилган, яшнаган; ~ **топмақ** очилмоқ, яшнамоқ.

шукуфтадил شكفته دل очиқ кўнгил.

шукуҳ شكوه 1) улуғлик, юксаклик; 2) фахр; ~ **етмак** фахрланмоқ ғурурланмоқ.

шулагай شولاگای сўлак.

шум شوم 1) ёмон, бузуқ, расво; 2) ёлғончилик, майнабозлик; ~ **нафс** бадиафс.

шумбахт شوم بخت бадбахт.

шумлуқ شوملوق майнабозчилик, алдамчилик.

www.ziyouz.com kutubxonasi

шумор شمار ва **шумора** شماره саноқ, хисоб; ~ **қил-мақ** санамоқ.

шумора شماره **шумор** га қ.

шумул شمول бирор нарсани ўз ичига, таркибига олиш; кўнгулга ~ **айламак** кўнгилга олмоқ.

шунид شنید: ~ **бўлмақ** эшитмоқ.

шунқор شونقار лочин.

шуо شعاع **шуъоъ** га қ.

шурб شرب ичиш; ~ **қилмақ** ичмоқ.

шурта شرطه отряд; ~ **ели** ўнг шамол (кема учун).

шуруъ شروع бошланиш; ~ **айламак**, ~ **этмак**, ~ **қил-мақ** бошламоқ, киришмоқ.

шуруҳ شروح **шарҳ** нинг кўплиги.

шурҳа شرحه тўғриси **шарҳа.**

шустмон شستمان сувош, қоплаш; ~ **қилмақ** сувамоқ, қоп-ламоқ.

шустушў شستوشو ювиниш; ~ **бермак** ювинмоқ.

шутурмурғ شترمرغ туяқуш.

шуша شوشه қотишма, (муз) сумалак.

шуъбада شعبده ҳийла, найранг.

шуъбадабоз شعبده باز найрангбоз.

шуъбадабозлиқ شعبده بازليق найрангбозлик, кўзбўямачилик.

шуъбадагар شعبده گر найрангбоз.

шуъбадасоз شعبده‌ساز найрангбоз.

шуъбадафан شعبده‌فن санъаткор, ўйинчи.

шуълаангиз شعله انگيز шуъла солувчи.

шуълаафкан شعله افکن ёритувчи.

шуълазан شعله زن шуъла урувчи.

шуълакаш شعله کش ҳароратлантирувчи.

шуълалиқ شعله ليك алангали.

шуъланок شعله ناك шуъланувчи.

шуълаосо شعله آسا ярқироқ, ялтираган.

шуълапайваст شعله پيوست шуълали.

шуълапарвар شعله پرور алангали.

шуълафизо شعله فزا шуълаланувчи; шуъла сочувчи.

шуълахиз شعله خيز алангани қўзғатувчи.

шуъоъ ва **шуо** شعاع кўплиги **ашиъа** нур.

шуъур شعور сезги, ҳис, идрок; ~ **бўлмақ** сезмоқ, ҳис қилмоқ.

шуъун شؤون **шаън** нинг кўплиги.

шуққа شقه 1) байроқ учига боғланадиган бир парча ма-то; 2) парда.

шуғл شغل кўплиги **ашғол** иш, юмуш.

шуҳравард شهره‌ورد гулдаста.

шуҳуд شهود 1) гувоҳ; 2) кўриб туриш.

шўлақай شولکای тўғриси **шулағай.**

шўр شور ғавғо, тўполон; ~ **солмақ** тўполон қилмоқ.

шўрангез شورانگيز ғавғо солувчи, тўполон кўтарувчи.

шўрапушт شوره‌پشت шўралаган, ғадир-будур.

шўрафкан شورافکن ғавғо кўтарувчи.

шўрбахт شوربخت бахтсиз, бахти қаро.

шўрида شوريده ҳаяжонли, ғулғулали, изтиробли; ~ **аҳвол** паришон ҳол.

шўридасарлиқ شوريده‌سرليق паришонҳоллик, оворалик.

шўридаҳол شوريده‌حال паришон ҳол, бечора.

шўриш شورش 1) изтироб, ҳаяжон, 2) қўзғолон, исён.

шўроба شورابه кўз ёши; ~ **тўкмак** қон йиғламоқ.

шўхгин شوخگين ўйноқи, шўх.

шўхзеҳнлик شوخذهنليك ўткир зеҳнли, қобилиятли.

шўх шанг شوخ‌شنگ ўйноқи.

Э

эв ايو уй, хона.

эвмак ايوماك қарши олмоқ, кутиб олмоқ.

эваз ва **иваз** عوض бадал; ~ **бермак** бадал бермоқ; ~ **бўлмақ** ўрнини босмоқ; ~ **еткурмак** фойда кўрмоқ.

эврулмак ايورولماك айланмоқ, ўгирилмоқ.

эвурмак ايورماك ўгирмоқ, айлантирмоқ.

www.ziyouz.com kutubxonasi

эгак ایگاک эгов.

эгармак ایگارماک айланмоқ.

эгирмак ایگیرماک айлантирмоқ, қайирмоқ, йигирмоқ.

эзид ایزد худо.

эйаламак اییالاماک тўғриси **ийаламак**.

эл I ایل га **элик** ایلیک қ. напка.

эл II ایل халқ.

элик ایلیک эл га қ.

элпоротмақ ایلپاراتماق тўғриси **илбаратмақ**.

эм ایم олдин, аввал, бирдан.

эмгак ایمگاک меҳнат, машаққат, қийинчилик; ~ **тортмақ** қийинчилик тортмоқ, азоб чекмоқ; ~ **чекмак** машаққат кўрмоқ.

эмгакламак ایمگاکلاماک қийналмоқ.

эмгаклик ایمگاکلیک машаққатли, қийин.

эмганмак ایمگانماک қийналмоқ, машаққат чекмоқ.

эмгатмак ایمگاتماک қийнамоқ, азобламоқ, машаққатга солмоқ.

эмин ایمین сақланган, омон, ~ **бўлмақ** хотиржам бўлмоқ; ~ **қилмақ** омон қолдирмоқ.

эмиштук ایمیشتوک тўғриси **эмиштур**.

эмиштур ایمیشتور экандир.

энг اینگ юз.

энгак انگاک ияк.

энчи اینچی тўқувчи.

эпкин ایپکین қора тусли ипак мато.

эран ایرن эр, мард.

эранлик ایرنلیک мардлик, ботирлик.

эрдам ایردم от тарбия қилиш ҳунари, сипоҳилик.

эрик ایریک 1) йўғон; 2) қаттиқ; 3) қўпол.

эрикмак ایریکماک хафа бўлмоқ, эзилмоқ.

эркин ایرکین экан.

эркина ایرکینه ва **эркинак** ایرکینک зина, зинапоя.

эркинак ایرکینک **эркина** га қ.

эрн ایرن лаб.

эртаки ایرتاکی қадимги, эски.

эсиркамак ایسیرکاماک кайф бўлмоқ, маст бўлмоқ.

эскармак ایسکرماک эсламоқ, ёдга олмоқ.

эскилмак ایسکیلماک ва **эскирмак** ایسکیرماک эскирмоқ, тўзмоқ.

эскирмак ایسکیرماک **эскилмак** га қ.

эт ایت гўшт.

этук ایتوک этик.

эъдом اعدام йўқ қилиш, йўқотиш.

эъжоз اعجاز мўъжиза кўрсатиш.

эълол اعلال араб тилида вов ёки йо ҳарфининг алифга айланиши.

эълом اعلام эълон қилиш, билдириш, маълум қилиш; ~ **айламак** эълон қилмоқ, билдирмоқ; ~ **бермак** огоҳлантирмоқ, хабар бермоқ.

эъломгар اعلام گر хабар берувчи, чорловчи, жарчи.

эъроб اعراب араб сўзларида келишик қўшимчалари.

эъроз اعراض четлашиш; ~ **айламак,** ~ **қилмақ** четлашмоқ.

эътидол اعتدال мўътадиллик.

эътизор اعتذار узр сўраш.

эътимод اعتماد ишонч; ~ **бўлмақ** ишонч ҳосил қилмоқ; ~ **қилмақ** ишонмоқ.

эҳдод احداد қўрқитиш, ваҳимага солиш.

эҳйо احیا **иҳйо** га қ.

эҳмол ва **иҳмол** احمال бепарволик, сусткашлик; ~ **айламак** бепарволик қилмоқ.

эҳром احرام ҳаж ерига кириб келиш ва ҳаж кийимини кийиш; ~ **боғламақ** бел боғламоқ.

эҳсос احساس ҳис қилиш, сезиш; ~ **қилмақ сезмоқ.**

эҳтибос احتباس қамалиш.

эҳтидо ва **иҳтидо** اهتدا тўғри йўлдан бориш, ҳақ йўлни топиш.

эҳтизоз ва **иҳтизоз** اهتزاز тебраниш, силкиниш, ҳилпираш.

эҳтироз احتراض сақланиш, четга олиш, ҳазар қилиш; ~ **этмак** сақламоқ.

эҳтисоб احتساب 1) текшириш, кузатиш; 2) саноқ, ҳисоб.

22—2509

www.ziyouz.com kutubxonasi

эҳтишом احتشام ҳашамат ва савлат эгаси бўлишлик.

сипехр ~ юксак ҳашаматли, энг улуғ.

Ю Й га қ.

Я Й га қ.

Ў

ўв اوو ув тортиш.

ўгмак اوگماك 1) йиғмоқ, тўпламоқ; 2) мақтамоқ.

ўгулмак اوگولماك 1) мақталмоқ; 2) йиғилмоқ.

ўгун اوگون тўғриси **ўқун.**

ўгунмак اوگوناك мақтанмоқ.

ўгуш اوگوش кўп.

ўжа اوجا халқ номи.

ўжжа اوچا бир вилоятнинг номи.

ўзагу اوزاغو ~ **кун** ўтган кун.

ўймақ اويماق ўймоқ, ўйиб олмоқ.

ўйла اويله шундай, ўшандай; жуда ҳам.

ўйнашлиқ اويناشليق фоҳишалик; ~ **қилмақ** фоҳишалик қилмоқ.

ўксумак اوكسوماك камаймоқ, озаймоқ.

ўксук اوكسوك кам, оз.

ўксуклик اوكسوكليك камчилик.

ўксулмак اوكسولماك озаймоқ.

ўксутмак اوكسوتماك камайтмоқ, озайтмоқ.

ўкта اوكتا беҳуда.

ўкулмак اوكولماك тўғриси **ўгулмак.**

ўкун اوكون бошқа.

ўкунмак اوكوناك тўғриси **ўгунмак.**

ўкуш اوكوش ўғриси **ўгуш.**

ўл اول хўл.

ўлақмақ اولاقماق боғланмоқ.

ўлжор اولجار ҳарбий юриш учун қўшинга берилган фармон **ёки** хабар.

ўлутмак اولوتماك хўлламоқ, намламоқ.

ўнгай اونغاى енгил, арзон.

ўпранмак اوپرانماك тўзмоқ, тўзиб кетмоқ, эскирмоқ.

ўпчин اوپچين совут, зириҳ.

ўпчинлиқ اوپچينليق совутли, зириҳли.

ўр اور юқорилик, баландлик.

ўрди اوردى қароргоҳ.

ўрмак اورماك 1) туя жунидан тўқилган бир навъ мато; 2) турмак.

ўрониш اورانيش саросима.

ўрт اورت олов, аланга; ~ **солмақ** ўт қўймоқ, ёндирмоқ.

ўсал اوسال жаҳлли.

ўсанмақ اوساناق безмоқ, зерикмоқ.

ўтаға اوتاغه 1) бошга тақиладиган жиға; 2) дубулғага санчилган пат.

ўтганмак اوتگاناك тақлид қилмоқ, ўзини бошқа бирор нарсага ўхшатмоқ.

ўтгун اوتگون 1) ўтиб кетган; 2) бир тур найза.

ўтканмак اوتكاناك тўғриси **ўтганмак.**

ўткун اوتكون тўғриси **ўтгун.**

ўтлаш-ўтлаш اوتلاش اوتلاش устма-уст.

ўтмак اوتماك нон.

ўтмакчи اوتماكچى новвой.

ўтру اوترو қарши, рўпара; ~ **йибармак** қарши қўймоқ; ~ **дин чиқмақ** рўпарадан чиқмоқ; ~ **келмак** қарши чиқмоқ, кутиб олмоқ.

ўтрук اوتروك ёлгон.

ўтганмақ اوتغاناق уялмоқ.

ўхранмақ اوخراناق сесканмоқ.

ўғ اوغ тўғриси **уғ.**

ўғлон ушоқ اوغلان اوشاق гўдак, ёш бола.

ўғлағлиғ اوغلاغليغ болалик; ~ ўчку улоқчаси бор эчки.

ўған اوغان тангри, худо.

ўғул ушоқ اغول اوشاق ёш бола, гўдак.

ўғулчиламак اوغولچيلاماك ўғил қилиб олмоқ, тарбияга олмоқ.

www.ziyouz.com kutubxonasi

Қ

қаан قاان қоон га қ.

қабалмақ قابالماق қамалмоқ.

қабамақ قباماق 1) қамамоқ, беркитиб қўймоқ; 2) ўраб олмоқ.

қабан قابان тўнғиз.

қабармақ قابارماق узоқ ишлаш, ишқаланиш ёки куйиш натижасида қавариқ ҳосил бўлмоқ, қавармоқ.

қабартмақ قابارتماق қавартирмоқ; **ўзни лофдин ~** ўзини лофдан шиширмоқ, ҳовлиқмоқ.

қабарчуқ قابارچوق шиш, қадоқ, пуфак; **~ кафи пойида** товондаги қадоқлар.

қабақ ва **қабоқ** قاباق ковоқ нишон; **~ йиғочи** қовоқ ўрнатилган устун; **~ майдони** отиш машқи майдони; **~ хайли** мерганлар, машқ қилувчи сипоҳийлар.

қабағ ва **қабоғ** قاباغ қовоқ, кўз билан қош оралиғи.

қабз قبض 1) олиш; 2) тутиш; **ич ~ топмақ** ич қотмоқ; **руҳин ~ қилмақ** жонини олмоқ.

қабза قبضه тутқич, даста; **~ йи ҳукм** ихтиёр, ирода.

қабил قبیل тарз, йўсин.

қабила قبیله кўплиги **қабойил** уруғ.

қабиҳ قبیح жирканч, ярамас, разил; **~ этмак** жирканч қилиб яратмоқ.

қабиҳа قبیحه кўплиги **қабойиҳ** ёмон иш, ифлослик.

қабиҳан: قبیحا : **ва лав якуну қабиҳан фаминҳу тубту илайк** агар у ярамас бўлиб чиқса, уни ташлаб сенга (бораман).

қабо قبا эркакларнинг узун ва кенг уст кийими.

қабойил قبایل **қабила** нинг кўплиги.

қабойиҳ قبایح **қабиҳа** нинг кўплиги.

қабол قابال куршов, қамал.

қабопайваст قباپیوست қабо кийган, қаболи.

қабоқ قاباق **қабақ** га қ.

қабоғ قاباغ **қабағ** га қ.

қабоҳат قباحت қабиҳ иш, ярамас хатти-ҳаракат, қабиҳлик, ифлослик, разиллик.

қабрпўш قبرپوش гўр устига ташланадиган парда.

қабу قابو нишон.

қабулиййа قبولیه қабул қилишга лойиқлик, мақбул кўришга муносиблик.

қабурға قابورغا қовурға.

қаввол قوال 1) сўзловчи, гапирувчи; 2) сўфийлар даврасида ҳофизлик қилувчи.

қаввос قواس ёйчи, камончи.

қавий قوی кўплиги **ақвийо кучли; ~ ҳайкал** оғир суякли, бақувват гавда; **~ ҳофизлик** хотиранинг кучлилиги.

қавл قول кўплиги **ақвол** сўз, гап; **ҳукамо ~ и** ҳакимлар сўзи, ҳикмат.

қавламақ قولاماق қувламоқ, ҳайдамоқ.

қавм قوم кўплиги **ақвом** уруғ, аймоқ, қабила; **~ иҳзори** уруғни, қабилани йиғиш; **~ и нодон** нодонлар, авом халқ.

қавмақ قاوماق қувмоқ, ҳайдамоқ.

қавмағ قاوماغ қувиш, ҳайдаш.

қавойид قواعد **қойида** нинг кўплиги.

қаврулмақ قاوروا.اق қовурилмоқ.

қавғун قاوغون қувувчи, таъқиб қилувчи.

қавс قوس камон, ёй; **~ и қузаҳ** камалак.

қавсмонанд قوسمانند ёйдек, камондек.

қавурчақ قاوورچاق кўғирчоқ.

қавурчақчи قاوورچاقچی кўғирчоқбоз, кўғирчоқ ўйнатувчи.

қадам قدم кўплиги **ақдом** 1) одим; 2) оёқ,

қадамкаш قدمکش қадам босувчи, юрувчи.

қадамфарсой قدمفرسای кўп юрувчи, оёқни ишдан чиқаргунча юрувчи.

қадар I قدر вақтнинг сўнгги чегарасини билдирувчи сўз; **бу ~** бунчалик, шунчалик.

қадар II قدر тақдир, қазо.

қадаргир قدرگیر ўқ отувчи, мерган.

қадаҳ قدح кўплиги **ақдоҳ** жом, май идиш.

қадаҳкаш قدحکش майхўр.

қадаҳнўш قدحنوش май ичувчи.

қадаҳпаймо قدح پیما соқий.

www.ziyouz.com kutubxonasi

қадаҳполо قدحپالا майи сузгич.

қадаҳхўр قدحخوار майхўр.

қадаҳчаш قدحچش май тотувчи.

қаддаса-л-лоҳу руҳаҳу قدس الله روحه Оллоҳ унинг руҳини муқаддас қилсин.

қаддора قداره ва **катора** کتاره кескир қилич, ҳинд қиличи.

қадид قدید сур гўшт.

қадим قدیم кўплиги **қудамо** ўтган, илгариги, эски.

қадир قدیر кучли, қудратли; ҳаййи ~ Оллоҳ.

қадхам قدخم букилган, эгилган қад; **фалаки** ~ эгилган осмон.

қаза قزه пештахта.

қазз قز хом ичак.

қазийа قضیه масала, иш.

қазмақ قازماق қазимоқ, кавламоқ.

қазо قضا тақдир; ~ **йи мафот** ўтиб кетган, қилинган ишлар ҳисоби; ~ **йи момазо** қилинмаган ишлар ҳисоби, ~ **йи осмоний**, ~ **йаздоний** ҳақнинг иродаси, Оллоҳнинг ҳукми, тақдир; ~ **етмак** ўлмоқ; **тенгри** ~ **сига таслим қилмақ** худога топширмоқ.

қазойо قضایا **қазийа** нинг кўплиги.

қазоро قضارا тасодифан.

қазчи ва **қозчи** قازچی гоз боқувчи.

қазғанмақ قازغانماق эришмоқ, қозонмоқ; **дўст** ~ дўст орттирмоқ

қай I قی қайси; ~ **бир** баъзи, айрим; ~ **да** қаерда? қачон?

қай II قیء қусуқ.

қайа ва **қойа** قایه тоғ усти, қоя; ~ **узра** тоғ устида.

қайд قید 1) рўйхатга киритиш, ёзиб қўйиш, бирор нарсанинг таркибига киритиш; ~ **ига кирмак** бирор ишда шерик бўлмоқ, аҳдлашувчи бўлмоқ; 2) кишан; ~ **этмак**, ~ **қилмақ** кишанламоқ.

қайдпайванд قیدپیوند кишанловчи, банд қилувчи, асоратга солувчи.

қаййум قیوم ўзгармас, абадий (Оллоҳнинг сифати).

қайлула قیلوله пешин уйқуси; пешин.

қайн قین темирчи.

қайоспра قیاصره **қайсар** нинг кўплиги.

қайсар قیصر кўплиги **қайоспра** подшоҳ; ~ **и Рум** Рум подшоҳи.

қайош-уруғ قیاش اوروغ қариндош-уруғ.

қайтур قیتور қайтиш.

қайтқу قیتقو қайтиш.

қайу قایو қайси; ~ **бирга** қайси бирига.

қайш قیش камар.

қалам قلم кўплиги **ақлом** 1) ёзиш учун мослаб йўнилган қамиш; ~ **и сунъ** яратувчининг қалами, тақдир қалами; **аҳли** ~ хаттотлар, котиблар; **етти** ~ араб ёзувининг етти усули: сулс, **насх**, риқо, таълиқ, муҳаққиқ, райҳоний; ~ **айламак**, ~ **этмак** кесмоқ; ~ **солмақ**, ~ **сурмак**, ~ **урмақ**, ~ **чекмак** ёзмоқ; ~ **ушалмақ** қалам синмоқ.

қаламгун قلمگون қалам рангли, қора.

қаламзан قلمزن ёзувчи, котиб.

қаламкаш قلمکش ёзувчи, котиб.

қаламрав قلمرو ҳукм, ҳукмдорлик.

қалансува قلنسوا қалпоқ.

қалб I قلب кўплиги **қулуб** 1) юрак; 2) лашкарнинг ўртаси, маркази; ~ **аро турмақ** лашкарнинг ўртасида жойлашмоқ.

қалб II قلب қалбаки, сохта, ўзгарган; ~ **этмак** ўзгартмоқ.

қалбгоҳ قلبگاه марказ, ўрта; лашкар ўртаси.

қалблиқ قلبلیق қалбакилик, сохталик.

қалил قلیل оз.

қаллоб قلاب фирибгар, алдамчи.

қаллош قلاش 1) дайди, бекорчи; 2) алдамчи, найрангбоз; 3) бечора, фақир.

қаллошлиғ قلاشلیغ найрангли, фирибли.

қалмаш قالماش афсата, беҳуда гап.

қалмағлиқ قالماغلیق қолишлик.

қалтабон قلتبان даюс, кўшмачи; ~ **и беҳайо** уятсиз кўшмачи.

қалъа قلعه кўплиги **қилоъ** девор билан ўралган шаҳар.

қалъабандон قلعه بندان қамал қилинганлар, қамалда қолганлар; ~ **бўлмақ** қамалда қолмоқ.

қалъавор قلعه وار қалъа каби.

қалъадор قلعه دار қалъа бошлиғи, қалъабеги; ~ **айламак** бош қилмоқ, қалъабеги қилиб тайинламоқ.

www.ziyouz.com kutubxonasi

қалъакан قلعه کن чуқур қазувчи.
қалъий قلعی қалайи, қалайдан ишланган.
қалқандуруқ قالقاندوروق қалқон.
қамар قمر ой; ~ **пойаси** ойнинг даражаси.
қамарваш قمروش ой каби.
қамаркўб قمرکوب ойни янчувчи.
қамис قمیص кўйлак.
қамишлиқ قمیشلیق қамишзор.
қамғақ قامغاق майда тиканли чўл ўсимлиги.
қанаъ قنع **азза ман** ~ қаноат қилган азиз бўлади.
қандил قندیل шамдон; **кеча** ~ **и** ой.
қанмақ ва **қонмақ** قانماق | қониқмоқ.
қапалмақ قاپالماق бекинмоқ.
қаппон قاپان катта тарози.
қапу قاپو эшик.
қапқучи قاپقوچی тишловчи; ~ **ит** қопоғон ит.
қаранфул قرنفل қалампир.
қарармақ قارارماق қораймоқ; тинмоқ (кўз ҳақида).
қарартмақ قارارتماق қорайтирмоқ.
қарз قرض бурч.
қарбичи قربیچی ўқдон.
қарзхоҳ قرضخواه 1) қарз берувчи; 2) қарз талаб қилувчи.
қариб قریب кўплиги **ақориб** ва **ақрибо** яқин, қариндош; ~ **бўлмақ** яқинлашмоқ; ~ **қилмақ** яқинлаштирмоқ.
қаримчи قریمچی олтин сотувчи қора қул.
қарин قرین кўплиги **ақрон** яқин, яқинлик билан боғланган; ~ **бўлмақ** боғланмоқ, яқинлашмоқ.
қаринлиқ قرینلیق яқинлик, боғланганлик.
қариш قاریش ўлчов бирлиги, қарич.
қаришмақ قاریشماق яқинлашмоқ, етишмоқ.
қармамақ قارماماق ўрамоқ, қамрамоқ.
қарматмақ قارماتماق ушлатмоқ.
қарн I قرن аср, давр.

қарн II قرن ҳайвон шохи.
қароба قرابه 1) сув идиш; 2) тасбеҳ.
қаробат قرابت яқинлик, қариндошлик.
қарор قرار идиш; халта, қоп.
қарормақ قارارماق тўғриси **қарармақ**.
қарортмақ قرارتماق тўғриси **қарартмақ**.
қароғ قاراغ тўғриси **қараг**.
қаруҳ قروح яра, жароҳат.
қаршу قارشو рўпара, олд томон.
қасаб قصب ипак матонинг бир тури, **бурқаъ** ~ **и ёпинчиқ** матоси.
қасаба قصبه катта қишлоқ, шаҳарча.
қасабпўш قصبپوش қасабдан тикилган кийим кийган.
қасида قصیده кўплиги **қасойид** назмий асар тури.
қасойид قصاید **қасида** нинг кўплиги.
қасос قصاص ўч олиш; **амри** ~ ўч олиш буйруғи; **дору-л-**~ бу дунё.
қаср قصر кўплиги **қусур** сарой; ~ **и кофурий** оқ қаср; ~ **и тан** гавда, тана, **пари** ~ **и** ҳусн, чирой.
қасрнишин قصرنشین қасрда ўтирувчи.
қассом قسام бўлувчи, тақсим қилувчи; ~ **и азал тангри.**
қат I قات ён, тараф; **сўл** ~ **и** чап ёни.
қат II قات қават; ~ — ~ устма-уст, қават-қават.
қатра قطره кўплиги **қатарот** томчи.
қатарот قطرات **қатра** нинг кўплиги.
қотил قاتل ўлдирилган; қатл қилинган; ~ **и ханжари ҳижрон** айрилиқ ханжари билан ўлдирилган; ~ **қилмақ ўлдир**моқ, сўймоқ. ~ **бўлмақ** ўлдирилмоқ.
қатилмақ قاتیلماق қўшилмоқ, аралашмоқ.
қатилмағлиқ قاتیلماغلیق қўшилмоқлик.
қатиғлашмақ قاتیغلاشماق оғирлашмоқ, кескинлашмоқ.
қатл قتل ўлдириш; ~ **у йағмо** талон-торож; ~ **и ом қилмақ** ҳаммани ўлдирмоқ, қирғин келтирмоқ; ~ **айламак,** ~ **этмак,** ~ **қилмақ** ўлдирмоқ.
қатла قاتلا марта; **ўн** ~ ўн марта.
қатланмақ قاتلانماق киришмоқ, ковушмоқ.

www.ziyouz.com kutubxonasi

қатлгоҳ قتلگاه қатл қилинадиган жой.

қатлпайванд قتل پیوند қатл қилувчи.

қатраафшон قطره افشان томчи сочувчи.

қатрабор قطره بار томчи тўкувчи.

қатрапош قطره پاش томчи сочувчи.

қатрарез قطره ریز томувчи; томчи тўкувчи.

қаттиғлиқ قتیغلیق машаққат.

қаттол قتال ўлдирувчи, ўлим келтирувчи.

қатъ قطع кўплиги **ақтоъ** 1) кесиш, қирқиш, 2) узилиш, кесилиш; 3) босиб ўтиш; юриш; **биёбон ~ и** биёбонни юриб ўтиш, биёбонда юриш; **~ и буруж** юриш. кесиш; **~ и манозил** йўл юрмоқ, сафар қилмоқ; **~ қилмақ** жорий қилмоқ, амалга оширмоқ; **~ бўлмақ** қатъий бўлмоқ.

қатъан ва **қатъо** قطعا асло, қатъиян.

қатъо قطعا **қатъан** га қ.

қаъқаъа قعقعه овоз. йўғон овоз.

қақанус ققنوس афсонавий қуш номи; **~ бача** қақанус боласи.

қақум قاقوم оқсусар; оқсусар териси ва мўйнаси.

қақшалмақ قاقشالماق қуриб қолмоқ, қақшамоқ.

қаҳамақ قاهاماق тикилиб қолмоқ.

қаҳандузий قهندوزی шоҳ саройини қурувчи.

қаҳатандиш قحطاندیش очликни ўйловчи, қаҳатчиликни хоҳловчи.

қаҳба قحبه фоҳиша.

қаҳбавор قحبه وار фоҳишадек.

қаҳҳор قهار 1) золим, зулм қилувчи; 2) ўч олувчи 3) жуда кучли; 4) Оллоҳнинг сифати.

қаҳҳорлиғ قهارلیغ қаҳр қилишлик, зулм қилишлик.

қиблагоҳ قبله گاه 1) ибодат жойи; 2) ҳомий, марҳамат кўрсатувчи, кўмаклашувчи.

қибланамо قبله نما қиблани кўрсатувчи.

қиблату-л-аброр قبلة الابرار 1) эзгу хислат эгалари қиблагоҳи; 2) эзгу хислатли зотларига берилган лақаб.

қиблату-л-куттоб قبلة الکتاب 1) котиблар, хаттотлар қибласи, уларнинг пешвоси; 2) моҳир котиб ва хаттотларга бериладиган лақаб.

қидам قدم қадимийлик.

қидмат قدمت қадимийлик, эскилик.

қидр قدر қозон.

қийа قیا уч, ниш.

қийо قیا тўғриси қийа.

қийом قیام 1) туриш; 2) намозда тик туриш ҳолати; **~ айламак** машғул бўлмоқ, ибодат қилмоқ; **~ кўргузмак** бирор ишга киришмоқ, бирор ишни бажаришга тайёр турмоқ.

қийоматкирдор, قیامت کردار қиёматдек, ғавғоли.

қийоматлиғ قیامتلیغ ғавғоли тўполонли.

қиз قیز 1) хотин жинсига мансуб фарзанд (ота-онага нисбатан); 2) балоғат ёшига етмаган аёл; **~ қардош** опа-сингил; **раз ~ и** май, шароб.

қизиқ قیزیق қизиган, исиган; иссиқ; **~ кул** иссиқ кул; **~ қум** қизиган қум.

қизиқмақ قیزیقماق қизимоқ; қизармоқ.

қийинғ قییغ қийиқча.

қийлу қол قیل وقال гап-сўз; **~ у қол айламак** сўзламоқ.

қийманмақ قییمانماق ийманмоқ, уялмоқ.

қиймоч قییماچ қийиқ кўз.

қийр ва **қир** قیر қорамой; қора ранг; қоронғилик; **~ сочмақ** қоронғилик тушмоқ.

қийрандуд قیراندود қоронғилик, зулмат; **шоми ~** қоронғи тун; **~ этмак** қоронғи қилмоқ, зулмат пайдо қилмоқ.

қийргун قیرگون қора, қоп-қора.

қийрмонанд قیرمانند қоронғидек, зулматдек.

қийрпайванд قیرپیوند тим қора, қоп-қора.

қилилмақ قیلیلماق қилинмоқ, бажарилмоқ.

қиллат قلت кам, оз.

қилав قیلاو аланга.

қилода قلاده бўйинбоғ, тасма.

қилоъ قلاع **қалъа** нинг кўплиги.

қилғулуқ قیلغولوق қилинадиган, бажариладиган (иш).

қимирдамақ قیمیرداماق қимирламоқ.

қимсанмақ قیمسانماق истамоқ. қўмсамоқ.

www.ziyouz.com kutubxonasi

қинггаймақ قینگغایماق титрамоқ, қалтирамоқ.

қиниқмақ قینیقماق қонмоқ, қониқарли топмоқ.

қир قیر **қийр** га қ.

қирбон قیربان ўқдон.

қирвон قیروان 1) чегара; 2) ғарб, ғарб тамон; 3) отлиқлар гуруҳи; 4) улуғ лашкар; ~ **дин беҳад** чегарасиз; ~ **то** ~ чегарадан чегарагача, беҳад.

қирд قرد маймун.

қириқ قیریق соҳил, қирғоқ.

қириғ قیریغ чет, ташқари.

қирон قران 1) бирикиш, бирлашиш, яқинлашиш; 2) икки сайёранинг бир буржда учрашуви, яқинлашуви; ~ **айламак**, ~ **этмак** яқинлашмоқ, бирлашмоқ.

қирақ ва **қироқ** قیراق қирғоқ, чет, чегара; ~ **тутмақ** четда турмоқ.

қироқ قیراق **қирақ** га қ.

қиртиш قیرتیش қиринди.

қиртос قرطاس қоғоз.

қирчиллатмақ قیرچیللاتماق ғижирлатмоқ.

қирғавул ва **қирғовул** قیرغاوول тустовуқ.

қирғовул قیرغاوول **қирғавул** га қ.

қисм قسم кўплиги **ақсом** 1) тур; 2) улуш, насиба; ~ **и тавҳид айламак** насиба, тақдирни бирлаштирмоқ.

қисмат قسمت 1) тақдир, қазо; 2) насиба, улуш, ризқ; ~ **илми** меросни бўлиш илми; ~ **бўлмақ** насиб бўлмоқ, тақдирда ёзилгани бўлмоқ.

қисос قصاص ўч; ~ **айламак** ўч олмоқ.

қиссасоз قصه ساز ҳикоячи, равий.

қиссахон قصه خوان ҳикоя ўқувчи, ривоятчи, бахши.

қитмир قطمیر арзимас нарса.

қитол قتال уруш, жанг; ~ **аҳли** жангчилар.

қитор قطار туя карвони.

қоба қавсайн: قاب‌قوسین ~ **ав адно** икки ёй орасида ёки ундан ҳам яқинроқ оятига ишора.

қобиз قابض олувчи, чангал солувчи; ~ **и арвоҳ, арвоҳ** ~ **и** Азроил.

қобил قابل қобилиятли; ~ **и бедод** зулмга бардош берувчи, чидамли; ~ **и лутфу карам** караму саховатга лойиқ; ~ **этмак** чидамли қилмоқ.

қоболмақ قابالماق тўғриси **қабалмақ**.

қобон قابان тўғриси **қабан**.

қобу قابو тўғриси **қабу**.

қобурға قابورغه тўғриси **қабурға**.

қовламақ قاولاماق тўғриси **қавламақ**.

қовмақ قاوماق тўғриси **қавмақ**.

қовурчоқ قاوورچاق тўғриси **қавурчақ**.

қовурчоқчи قاوورچاقچی тўғриси **қавурчақчи**.

қовғун قاوغون тўғриси **қавғун**.

қодир قادر кучли, қудратли; ~ **и мутлақ**, ~ **и пок** Оллоҳ; ~ **айламак** куч бермоқ, кучли қилмоқ.

қодирандоз قادرانداز моҳир ўқчи, мерган.

қодирлиғ قادرلیغ қудратлилик, кучлилик.

қози قاضی кўплиги **қузот** шариат қонуни бўйича ҳукм чиқарувчи амалдор; ~ **йу-л-қузот** қозилар қозиси, бош қози; ~ **йу-л-ҳожот** ҳожатларни чиқарувчи, тангри.

қозура قاذوره кўплиги **қозурот** чиқинди, кир, мағзава.

қозурот قاذورات бирлиги **қозура**.

қозчи قازچی **қазчи** га қ.

қозғанмақ قازغانماق тўғриси **қазғанмақ**.

қойа قایا **қайа** га қ.

қойид قائد 1) йўлбошчи, пешво; 2) зиндонбон.

қойида قاعده кўплиги **қавойид**.

қойим قایم айтувчи, сўзловчи; ~ **бўлмақ** гапирмоқ, сўзламоқ; ~ **тутмақ** гапиртирмоқ.

қойим قایم тик, оёқ устида; **қиёмат** ~ **ўлмақ** тўс-тўполон бўлмоқ; ~ **тутмақ** ўрнига қўймоқ, бажармоқ; ~ **у-л-лайл** тунни билан ухлатмаслик, тунни оёқда ўтказиш; ~ **қиёмат** охиратда ҳамма ўлганларнинг тирилиши.

қойим-мақом قایم مقام ўринбосар.

қолаб قالب 1) қолип; 2) бадан; ~ **амрози** бадан касалликлари; ~ **ҳокий** бадан, тана.

қолмаш قالماش тўғриси **қалмаш**.

қолмоғлиқ قالماغلیغ тўғриси **қалмағлиқ**.

қолқондуруқ قالقاندوروق тўғриси **қалқандуруқ**.

www.ziyouz.com kutubxonasi

қомат قامت 1) қад, бўй; 2) азонда айтиладиган **қад қомати-с-салот** намоз вақти келди иборасига ишора.

қомғоқ قامغاق тўғриси **қамғақ**.

қонеъ قانع **кониъ** га қ.

қониъ ва **қонеъ** قانع қаноат қилувчи; ~ **киши** қаноатли, сабрли киши; ~ **бўлмақ** қаноатли бўлмоқ.

қонмақ قانماق **қанмақ** га қ.

қоон ва **қаан** قآن хоқон, подшоҳ.

қополмақ قاپالماق тўғриси **қапалмақ**.

қопу قاپو тўғриси **қапу**.

қопқучи قاپقوچی тўғриси **қапқучи**.

қоран قارن 1) Фарҳоднинг қасрида ишлаган сангтарошнинг номи; 2) бир паҳлавоннинг номи.

қорбичи قاربیچی тўғриси **қарбичи**.

қоримчи قاریمچی тўғриси **қаримчи**.

қоришмақ قاریشماق тўғриси **қаришмақ**.

қормамақ قارماماق тўғриси **қармамақ**.

қорматмақ قارماتماق тўғриси **қарматмақ**.

қорун قارون ҳазрати Мусо алайҳи-с-салом замонида яшаган жуда давлатманд бир шахснинг номи.

қорура قاروره 1) шиша; ~ **йи нафт** қалъаларни олишда қўлланган нефтли шишалар.

қоруреандоз قاروره‌انداز қорура отувчи.

қоруреафкан قاروره‌افکن қорура отувчи.

қосид قاصد 1) элчи, хабарчи; 2) қасд қилувчи, ҳамла қилувчи; ~ **и кордон** тажрибали элчи; ~ **и қудсий** Жаброил.

қот I قات тўғриси **қат I**

қот II قات тўғриси **қат II**.

қотилмақ قاتیلماق тўғриси **қатилмақ**.

қотилваш قاتلوش қотилдек.

қотилмоғлиғ قاتلماغلیغ тўғриси **қатилмағлиғ**.

қотиъ قاطع кўплиги **қуттоъ** 1) қатъий ўзгартиб бўлмайдиган; 2) йўлтўсар, қароқчи; ~ **и тариқ** йўлтўсар, қароқчи.

қотиғлашмоқ قاتیغلاشماق тўғриси **қатиғлашмақ**.

қофила قافله карвон; **ҳожилар** ~ **си** ҳаж қилувчилар карвони.

қоқум قاقوم тўғриси **қақум**.

қоҳир قاهر қаҳрли; ~ **эрмак** қаҳрли бўлмоқ.

қоҳирлиқ قاهرلیق қаҳрлилик.

қуббату-л-ислом قبةالاسلام ислом гумбази, Балх шаҳрига берилган лақаб.

қубур قبور қабрлар.

қувармақ قووارماق қуримоқ, сўлимоқ.

қувва قوه ва **қувват** قوت кўплиги қуво куч; ~ **йи зот** аслий куч, жисмоний куч; ~ **и шаҳвоний** ҳавас кучи; ~ **ин байн айламак** кучни орада қолдирмоқ, кучни кўп нарсага қаратмоқ; ~ **у қут** тирикчилик; ~ **бермак** куч бермоқ.

қувват قوت **қувва** га қ.

қуво قوا **қувва** ва **қувват** нинг кўплиги.

қуvормақ قووارماق тўғриси **қувармақ**.

қувчи قووچی қушчи, овчи.

қудамо قدما қадим нинг кўплиги; ~ **машойихи** ўтмиш шайхлар.

қудва قدوه бошлиқ, етакчи; ~ **йи асҳоби дин** дин уламоларининг пешвоси.

қуддус قدوس пок.

қудс قدس пок; муқаддас; ~ **амкинаси** муқаддас жойлар; ~ **идин иҳтимом ўлмақ** тангридан эътибор етмоқ; ~ **ҳарими** поклик ҳарами.

қудсий قدسی пок, муқаддас; ~ **сифот** фаришта сифатлар; **руҳи** ~ покиза, муқаддас руҳ.

қудсийа قدسیه муқаддас.

қудсийсиришт قدسی‌سرشت поклик, муқаддаслик билан қўшилган.

қудум قدوم етиб келиш; қайтиб келиш; ~ **урмақ** оёқ босмоқ, етишмоқ.

қузаҳ قزح : **қавси** ~ камалак.

қузот قضات **қози** нинг кўплиги.

қузғун قوزغون ўлимтикхўр қуш; **тун** ~ **и** зулмат, қоронғилик.

қуйилиқ قوییلیق эгилганлик.

қуймақ قویماق қуймоқ, таом номи.

қуйун قویون каттиқ шамол.

қулавуз قولاووز йўлбошчи, раҳбар.

www.ziyouz.com kutubxonasi

қулавузлуғ قولاووزلوغ йўлбошчилик.

қулзум قلزم денгиз номи; ~ **бахри** қулзум денгизи; ~ **и заххор** тўлиб-тошган Қулзум.

қулла قله тоғ чўққиси; ~ **йи зулм** зулм чўққиси; уюм-уюм.

қуллаафкан قله افكن тоғ йиқитувчи.

қуллагузин قله كزين чўққини танлаган.

қуллаб قلب чангак, илгак; ~ **и муҳаббат** муҳаббат қармоғи; **шакли** ~ чангак шакл, илгак суврат; ~ **чекмак** қўлга олмоқ, боғламоқ; ~ **қилмақ** банд қилмоқ, боғламоқ.

қуллуқ قوللوق қул бўлиш, қуллик; ~ **иши** бандалик иши; ~ **кисвати** итоаткорлик; ~ **эҳромин боғламақ** хизматга бел боғламоқ; ~ **бошламақ** ибодатга киришмоқ; ~ **қа хат бермак** қулликни бўйнига олмоқ; ~ **идин сутуҳ келмак** тенг келмоқ, ўзи билан баробар кўрмоқ; ~ **қилмақ** миннатдорчилик билдирмоқ.

қуллуғчи قوللوغچى қуллуқ қилувчи.

қуловуз قولاووز тўғриси қулавуз.

қуловузлуғ قولاووزلوغ тўғриси **қулавузлиқ**.

қулон قولان ёввойи эшак.

қулоқлашмақ قولاقلاشماق суҳбатлашмоқ, хасратлашмоқ.

қулуб قلوب **қалб** нинг кўплиги.

қул қул: قل قل ~ **ло тақул** айт, айт, гапирма.

қумалағ قومالاغ тезак; **тева** ~ **и** туя тезаги.

қумалоғ قومالاغ тўғриси **қумалағ**.

қумбул قمبول ва **қунбул** قونبول қўшин сафларининг чегараси; **бир** ~ **и—шарқ эди, бири—ғарб** бир боши шарқда эди, иккинчиси—ғарбда.

қумош قماش кўплиги **ақмиша** мато, газлама.

қунбул قونبول **қумбул** га қ.

қур قور белбоғ.

қураший قرشى Қурайш қабиласига мансуб.

қурб قرب яқинлик.

қурбат قربت яқинлик, қариндошлик; ~ **топмақ** яқинлашмоқ

қурбон I قربان ўқдон.

қурбон II قربان фидо; ~ **вақфаси** қурбон байрами; ~ **айламак** қурбон қилмоқ, ўлдирмоқ; ~ **бўлмақ** жонни фидо қилмоқ; ~ **ға маъмур бўлмақ** қурбон бўлишга буюрилмоқ.

қуррату-л-айн قرة العين 1) кўз қорачиғи; 2) фарзанд.

қурро قرا қорилар, Қуръонни ёд айтувчилар.

қурс قرص гирда, айлана; ~ **и газак** айлана шаклида кесиб тайёрланган енгил таом; ~ **и меҳр** қуёш; ~ **и фатир** патир нон; **қуёш** ~ **и** қуёш айланаси; ~ **и хур** қуёш; ~ **и қамар** ой доираси; ~ **и қийр** қора кулча.

қурсақ ва **қурсоқ** قورساق қорин.

қурсоқ قورساق **қурсақ** га қ.

қуртулмақ قورتولماق қутулмоқ, озод бўлмоқ.

қурултой قورولتاى **кенгаш**.

қурургамақ قورورغاماق қовжирамоқ, сўлимоқ.

қуруҳ قروح яра.

қурушмақ قوروشماق қуримоқ, қовжирамоқ.

қуръа قرعه чек; ~ **солмақ** чек ташламоқ, фол очмоқ.

қур-қардош قورقرداش қариндош-уруғ.

қусур I قصور **қаср** нинг кўплиги.

қусур II قصور айб, камчилик.

қут قوت овқат, озиқ; ~ **и руҳ** жон озиғи; ~ **ҳайот** тириклик озиғи; ~ **этмак** еб ичмак.

қутб قطب кўплиги **ақтоб**.

қутр قطر кўплиги **ақтор** ўлка, мамлакат; ~ **ин қийос айламак** кенглигини ўлчамоқ.

қуттоъ قطاع **қотиъ** нинг кўплиги 2) . . .

қутуз قوتوز қутурган; ~ **бўлмақ** қутурмоқ.

қуфл قفل қулф; ~ **этмак**, ~ **қилмақ** қулфламоқ.

қучқу قوچقو қучоққа сиғадиган, қучоққа лойиқ.

қушбегилик قوشبيگيليك вазирлик мансаби.

қушлуқ قوشلوق қушга тегишли; ~ **садо** қуш овози.

қушхона قوشخانه ов қушлари турадиган жой.

қушчи قوشچى қушчи, ов қушларини овга ўргатувчи.

қушчилик قوشچيليق овчилик; ~ **шеваси** овчилик йўл-йўриқлари.

қуғламақ قوغلاماق қидирмоқ, изламоқ.

қўзғамақ قوزغاماق бошламоқ.

23—2509

www.ziyouz.com kutubxonasi

қўл I قول танапинг бармоқ учидан елкагача қисми; ~ **сунмақ киришмоқ**; ~ **ни жондин йумақ** жондан умид узмоқ; ~ **тутмақ** қўлламоқ; ~ **қавуштурмақ** одоб кўрсатмоқ.
қўл II قول тоғ йўли.
қўлбағ ва **қўлбоғ** قولباغ маржон ипи.
қўлбоғ قولباغ **қўлбағ** га қ.
қўлмақ قولماق айтмоқ.
қўлдамақ قولداماق қўлламоқ, етакламоқ.
қўлдатмақ قولداتماق қўллатмоқ.
қўлдаш ва **қўлдош** قولداش кўмакчи; дўст, ўртоқ.
қўлдошлик ва **қўлдашлик** قولداشليق дўстлик, ўртоқлик.
қўлдош قولداش **қўлдаш** га қ.
қўлдошлик قولداشليك **қўлдашлиқ** га қ.
қўмарғал قومارغال қалъа, пистирма, қуршов жойи.
қўморғол قومارغال тўғриси **қўмарғал**.
қўмоч قوماچ тўғриси **кўмач**.
қўналға قونالغه қўнар жой.
қўнолға قونالغه тўғриси **қўналға**.
қўнақ قوناق меҳмон.
қўнғармақ قونغارماق бузмоқ, вайрон қилмоқ.
қўпмақ قوپماق турмоқ, тик турмоқ.
қўрйо قوريا боғланишсиз девор, бебаст девор.
қўруқ قوروق ва **қўруғ** قوروغ қўриқлаш.
қўруғ قوروغ **қўруқ** га қ.
қўруқчи قوروقچى қўриқчи, қўриқловчи.
қўшдевон قوشديوان давлат маҳкамаси.
қўшулулмақ قوشولولماق қўшилмоқ.
қўшунбеглик قوشونبيگليك қўмондонлик.

Ғ

ғабн غبن алдаш, ҳийла; ~ **и бало** ҳийла балоси.
ғабоват غباوت калтафаҳмлиқ, ақлсизлик.
ғабро غبرا 1) кулранг; 2) ер; **жирми** ~ ер юзи.

ғабғаб غبغب бақбақа; **тавқи** ~ бақбақа айланаси.
ғаввос غواص увга шўнғувчи; ~ **и азал** тангри.
ғавр غور 1) чуқурлик таги, қаър туби; 2) талаб; ~ **айламак** талаб қилмоқ; ~ **га етмак** тагига етмоқ, ҳақиқатни билмоқ; ~ **топмоқ** тушунмоқ, тагига етмоқ.
ғавс I غوث мадад, ёрдам; мададкор; ~ **и аъзам** улуғ мададкор, ~ **и аъзам** улуғ мададкор, уламолар лақаби.
ғавс II غوص шўнғиш, ~ **этмак**, ~ **қилмақ** шўнғимоқ.
ғаддор غدار 1) хоин, сотқин; 2) бевафо, меҳрсиз; ~ **қадар** бевафо тақдир.
ғаддорлиқ غدارليق хоинлик, сотқинлик.
ғадир غدير кўл; ~ **и ваҳшатангез** даҳшатли денгиз.
ғадр غدر хоинлик, сотқинлик; ~ **аҳли** хиёнатчилар.
ғажғав غجغاو 1) қўтос думи; 2) тикан боғи.
ғазабнок غضبناك қаҳрли, ғазабли.
ғазабот غضبات **ғазба** нинг кўплиги.
ғазабрезлик غضبريزليك ғазаб сочишлик.
ғазалсаро غزلسرا ва **ғазалсарой** غزلسراى ғазал айтувчи, шоир.
ғазалсарой غزلسراى **ғазалсаро** га қ.
ғазанфар غضنفر 1) шер; 2) қўрқмас, ботир.
ғазба غضبه кўплиги **ғазабот** қаҳр.
ғазв غزو ғазот қилиш, уруш қилиш; ~ **масофи** жанг майдони.
ғазва غزوه ғазва, уруш.
ғаззолий غزالى 1) арқон; 2) Абу Ҳомид Муҳаммад (1059—1111) нинг лақаби.
ғазо غزا ғазот, уруш.
ғазол غزال оҳу, кийик, ~ **и** зар офтоб; ~ **и мушкбў** мушк иси таратувчи кийик.
ғазола غزاله 1) оҳу, кийик; 2) офтоб.
ғазолкирдор غزالكردار кийикдек, оҳу мисол.
ғайб غيب йўқлик, ғойиблик; **илми** ~ ғайб, яширин нарсаларни билиш илми; **миръоти** ~ ғойиб нарсаларни кўрсатувчи кўзгу; ~ **макмани** яширин жой, тангри даргоҳи; ~ **ҳаззи** ғойиблик, кўринмаслик саодати.
ғайбат غيبت ҳозир эмаслик, ғойиблик.

www.ziyouz.com kutubxonasi

ғайбдон غیبدان ғайб нарсаларни билувчи; тангри.

ғайр غیر ва **ғайра** غیره бошқа, ўзга; ~ **инг** сендан бошқа; ~ **хайоли** ўзгани ўйлаш; ~ **и зийон** зиёнсиз; ~ **и золика** ундан бошқа; ~ **и ғуфран эмас** кечириш мумкин эмас.

ғайра غیره **ғайр** га қ.

ғайратойин غیرت آیین ғайратли.

ғалаба غلبه кўплиги **ғалабот** зафар.

ғалабот غلبات **ғалаба** нинг кўплиги; ~ **и ғазабот** ғазабнинг зўрайиши; **нафс** ~ **и** нафснинг зўр келиши.

ғалайон غلیان қайнаш; ҳаяжонланиш, жўшиш.

ғалат غلط хато; ~ **бийми** хато хавфи; ~ **қилмақ** янглишмоқ.

ғалатнамо غلط نما хато қилувчи, янглишувчи.

ғализ غلیظ 1) қуюқ, зич; 2) қўпол, дағал.

ғалтон غلطان айланувчи, думаловчи; ~ **айламак** думалатмоқ; **дурри** ~ думалоқ дур; ~ **бормақ** думаламоқ, думалаб тушмоқ.

ғамангиз غم انگیز ғам қўзғатувчи.

ғамандуд غم اندود ғамли, қайғули.

ғамандўз غم اندوز ғамли, қайғули.

ғамафрўз غم افروز ғамни тарқатувчи; **базми** ~ ғамни ёзувчи базм.

ғамгусор غم گسار ғамни кетказувчи, кўнгил очувчи, ғамхўр.

ғамгусорлиқ غمگسارلیق ғамхўрлик.

ғамза غمزه кўз қисиш; ~ **ўқи** ишва ва ноз билан қараш; ~ **чоғи** ишва билан кўз қисиш дақиқаси, они, ~ **бебок** ошкор ишва ва карашмали кўз қисиш.

ғамзада غمزده ғамгин, қайғули.

ғамзадалиғ غمزده لیغ қайғули, ғамгин.

ғамзадой غمزدای ва **ғамзудо** غمزدا ғамдан қутқарувчи.

ғамкада غمکده ғамгин дунё, қайғули дунё.

ғамкаш غمکش ғам чекувчи.

ғаммоз غماز чақимчи, сўз ташувчи.

ғаммозлиқ غمازلیق чақимчилик.

ғамнок غمناک ғамгин; ~ **айламак** ғамга солмоқ.

ғамноклик غمناکلیک ғамгинлик.

ғамобод غم آباد серғам.

ғампарвар غمپرور ғам билан ўсган.

ғампарвард غمپرورد ғам билан ўсган.

ғампарвардлиқ غمپروردلیق ғам билан ўсишлик.

ғамсиришт غمسرشت ғамгин.

ғамсиришта غمسرشته ғамгин.

ғамфарсо غمفرسا ғамни йўқ қилувчи.

ғамфарсуд غمفرسود қайғуда қолган.

ғамфарсудалиғ غمفرسوده لیغ ғамда қолганлик.

ғамфизолиқ غمفزالیق ғамни кўпайтиришлик; ~ **этмак** ғамни орттирмоқ.

ғамхона غمخانه ғам уйи; **фалак** ~ **си** бу дунё.

ғамхор غمخوار ва **ғамхора** غمخواره ғамхўр, меҳрибон.

ғамхора غمخواره **ғамхор** га қ.

ғамхорлиқ غمخوارلیق ғамхўрлик.

ғанам غنم қўй.

ғанж ва **ғунж** غنج карашма, ишва; ~ **айламак** карашма қилмоқ.

ғаний غنی кўплиги **ағнийо** бой; ~ **бўлмак** бойимоқ; ~ **тутмақ** бой қилиб кўрсатмоқ.

ғаним غنیم душман; ~ **истамак** душман изламоқ.

ғанима غنیمه кўплиги **ғанойим** ўлжа.

ғанимат غنیمت қулай фурсат; ~ **айламак**, ~ **билмак**, ~ **тутмақ** фурсатни қулай деб билмоқ.

ғанойим غنایم **ғанима** нинг кўплиги.

ғарав غرو най.

ғараз غرض кўплиги **ағроз** 1) мақсад, ният; 2) яширин ёмон ният;

ғаразгў غرضگو асл мақсадни яшириб гапирувчи.

ғаразомиз غرض آمیز ғаразли, яширин ниятли.

ғарбол غربال элак, ғалвир.

ғарв غرو ҳайрат; мўъжиза.

ғарвош غرواش тароқ; **жавлаҳа** ~ **и** бўзчи тароғи.

ғариб غریب кўплиги **ғурабо** 1) бечора; 2) ажойиб.

www.ziyouz.com kutubxonasi

ғарибандом غریباندام ҳайратда қолдирадиган қомат.

ғарибнавоз غریبنواز ғарибпарвар.

ғарибхона غریبخانه ажойибхона.

ғарив غریو фарёд.

ғаризий غریزی туғма, табиий; ~ **ҳарорат** ички ҳарорат.

ғариқ غریق чўккан, ғарқ бўлган; ~ **бўлмақ** чўкмоқ, ғарқ бўлмоқ.

ғаромат غرامت 1) зарарнинг ўрнини тўлдириш, товон; 2) қайта бажариш (мас., қазо бўлган намозни);

ғарра غره алданиш; ~ **йи ҳуси** ҳусига алданиш; ~ **бўлмақ** алданмоқ.

ғарралиғ غره لیغ алданишлик...

ғарро غرا равшан, ёруғ, нурли.

ғарқа غرقه чўккан, чўкиб кетган.

ғарқоб غرقاب гирдоб.

ғассол غسال ювувчи, ўлик ювувчи.

ғафлатпараст غفلت پرست ғафлатда қолган, ғофил.

ғафур غفور кечирувчи, Оллоҳнинг сифати.

ғаффор غفار кечирувчи, Оллоҳнинг сифати.

ғаффорлиғ غفارلیغ кечирувчилик.

ғаш غش 1) ноҳушлик, ҳушдан кетиш; ~ **этмак,** ~ **қилмақ** кўнгилсизланмоқ, ноҳуш бўлмоқ; 2) дард.

ғашлиқ غشلیق бўҳушлик, кўнгилсизлик.

ғизо غذا кўплиги **ағзийа** егулик, томоқ; ~ **емак** овқат емоқ; ~ **йи руҳ** руҳ озиғи.

ғил غل гина.

ғилзат غلظت қўполлик, дағаллик.

ғилмон غلمان **ғулом** нинг кўплиги.

ғилмонваш غلمانوش йигитлардек.

ғино غنا бойлик; **аҳли** ~ бойлар; ~ **ҳосил этмак** бой бўлмоқ.

ғирвош غرواش кийим охорлаш асбоби.

ғирев غریو дод-вой, шовқин; ~ **солмақ** дод солмоқ; ~ **чекмак** додламоқ.

ғиром غرام 1) кучли шавқ; 2) ишқ.

ғоб غاب ўрмон, чангалзор.

ғоза غازه аёллар юзларига тоб учун сурадиган қизил бўёқ; ~ **суртмак** бўёқ суртмоқ; ~ **урмақ** қизартирмоқ, ранг сурмоқ.

ғозий غازی ғазот қилувчи; ~ **йи нусрат қарин** ғолиб.

ғойатлиғ غایتلیغ чекланганлик.

ғойатсиз غایتسیز чекланмаган.

ғомиз غامض мавҳум, ноаниқ.

ғорат غارت толон-торож; ~ **этмак** толон-торож қилмоқ.

ғоратгар غارتگر талончи; ~ **и иймон** имонни таловчи.

ғориб غارب ботувчи; ~ **бўлмақ** ботмоқ.

ғорнишин غارنشین ғорда ўтирувчи.

ғофилваш غافلوش билиб билмасликка олувчи бепарво.

ғофиллиқ غافللیق ғафлатда қолишлик, хабарсизлик.

ғубор غبار 1) чанг, тўзон, гард; 2) кўз хиралиги; ~ **и хотир хотир** ~ **и** афсус, надомат; ~ **айламак** чангитмоқ, тўзитмоқ; **тун** ~ **идин супурмак** зулматни ҳайдамоқ, тонг оттирмоқ.

ғуборангиз غبارانگیز чангитувчи, ғубор кўтарувчи.

ғужгов غجغاو тўғриси **ғажгав.**

ғул I غل кўплиги **аглал** банд, кишан.

ғул II غول дев, жин; ~ **и биййобон** саҳро жинни.

ғул III غول марказ, қўшиннинг ўртаси.

ғулб غلب қувур.

ғулбанд غولبند девни асир қилувчи.

ғулваш غولوش девдек; баҳайбат.

ғулом غلام кўплиги **ғилмон 1) йигит;** 2) хизматкор.

ғулув غلو 1) ғавғо, қий-чув, 2) чегарадан чиқишлик; ~ **айламак, қилмақ** қий-чув билан ёпирилмоқ.

ғулула غلوله кишан, дом; ~ **йи ташвиш** ташвиш доми.

ғулулабанд غلوله بند кишанланган; ~ **ташламақ** дом солмоқ.

ғунж غنج **ғанж** га қ.

ғунчаандом غنچه اندام ғунчадек.

ғунчакирдор غنچه کردار ғунча сиврат.

www.ziyouz.com kutubxonasi

ғурабо غربا **ғариб** нинг кўплиги; ~ **хайли** ғариблар; ~ **қути** ғариблар емиши.

ғурбат غربت ғариблик, мусофирлик; **ранжи** ~ мусофирлик машаққати; ~ **ихтиёр этмақ** тарки дунё қилмоқ, дунё ишларидан узоқлашмоқ; ~ **тортмақ** мусофирликда бўлмоқ.

ғурбатгарой غربت گرای ғурбатда яшашни хоҳловчи.

ғурбаткаш غربت کش ғарибликни бошдан кечирган.

ғурра غره 1) янги ой; 2) бўкириш; 3) чақмоқ чақиши, момақалдироқ гуркираши; 4) отбоқар.

ғурранда غرنده бўкирувчи; ~ **абр** момақалдироқли булут.

ғуррон غران ўкирувчи; ~ **ҳизарб** ўкирувчи арслон.

ғуруб غروب ботиш; ~ **вақти** кунботиш вақти; ~ **қилмақ** ботмоқ (қуёш, ой).

ғурунбуш غرنبش хайқириқ, бўкириш.

ғурунбушнамой غرنبش نمای хайқирувчи, бўкирувчи.

ғурфа غرفه хона.

ғуссакаш غصه کش қайғу чекувчи.

ғуссапардоз غصه پرداز ғамхўр, қайғурувчи.

ғуссасанж غصه سنج ғам чекувчи, қайғурувчи.

ғуфрон غفران гуноҳларни кечириш, мағфират, Оллоҳнинг карами; **баҳри** ~ мағфират денгизи.

ғўнан غونان икки ёшли от.

ғўта غوطه шўнғиш, шўнғиб чиқиш; ~ **урмақ** шўнғиб чиқмоқ (покланиш учун).

Ҳ

ҳабб حب ва **ҳабба** حبه уруғ, дон уруғи; думалоқ нарса (мас., дори); ~ **и набот** новвот дурлари.

ҳабаший حبشی хабаш, қора; **бандайи** ~ қора қул.

ҳабба حبه **ҳабб** га қ.

ҳаббазо حبذا қандай яхши! зўр!

ҳабиб حبیب кўплиги **аҳиббо** ва **аҳбоб** дўст; ~ **кўйи** дўстлик кўчаси; ~ **у-л-лоҳ** Оллоҳнинг дўсти.

ҳабиблиғ حبیبلیغ дўстлик.

ҳабл حبل арқон; ~ **и матин** пишиқ арқон, Мусо алайҳи-с-саломнинг ҳассаси; ~ **и раҳил** ўлим ипи.

ҳабо هبا зарра, заррача; ~ **бўлмақ майда** бўлмоқ, ҳеч нарсага арзимас бўлмоқ; ~ **қилмақ** хор қилмоқ.

ҳабс حبس қамаш, тутқинликка олиш; **заринкор** ~ олтин қафас; ~ **қилмақ** қамамоқ, тутқинлиққа олмоқ.

ҳабут هبوط пастлик, қуйилик.

ҳаваскаш هوسکش хаваскор.

ҳавасланмақ هوسلانماق ҳавас қилмоқ.

ҳаваснок هوسناك хаваскор.

ҳаваспайванд هوس پیوند ҳавас қилувчи.

ҳавдаж هودج кажава.

ҳавзи кавсар حوض کوثر кавсар суви.

ҳавзи моҳийон حوض ماهیان Ҳиротда бир мавзе номи.

ҳавл I حول куч, қудрат; **ло** ~ **айламак** ло хавла ва ло қуввата илло би-л-лоҳи-л-азим (Ҳаммаси Оллоҳнинг иродасидадир) оятини айтмоқ; ожизликни тан олмоқ.

ҳавл II هول қўрқинч.

ҳавлон I حولان йилнинг тугаши; наврўз келиб, йиллик бож ва солиқлар йиғишнинг бошланиши.

ҳавлон II حولان **айлаб не саломийу не ҳавлон** на салом бермай, ва на «ло хавл» дуосин қилмай (**ҳавл** га қ.).

ҳаводис حوادث **ҳодис** ва **ҳодиса** нинг кўплиги; ~ **и айийом** кун воқеалари.

ҳаводор هوادار хайрихоҳ, тарафдор.

ҳавойиж حوایج **ҳожат нинг кўплиги.**

ҳавон هوان 1) пасткашлик, тубанлик; 2) хорлик; **қисми** ~ хорлик қисмати.

ҳавос حواص **ҳосса** нинг кўплиги.

ҳавро حورا қора кўз; қора; ~ **нажод** қора зотли.

ҳаврожабин حوراجبین қора кўзли юз.

ҳадар هدر беҳуда қон тўкиш.

ҳадаф هدف нишон; ~ **айламак** нишон қилмоқ; ~ **топмақ** нишон қилинганини кўрмоқ.

ҳадд حد чегара; ~ **и васат** ўртача.

ҳаддод حداد темирчи.

ҳадиййа هدیه кўплиги **ҳадойо** совға.

ҳадис حدیث кўплиги **аҳодис** сўз; ҳикоя; ~ **демак** гапирмоқ; **пайғамбар** ~ **и** пайғамбарнинг инсон юриш-туриши ҳақидаги сўзи; ~ **и жонбахш** жон бағишловчи сўз; ~ **и печопеч** чигал, жимжима сўзли ҳикоялар; **савм** ~ **и** пайғамбарнинг рўза ҳақидаги сўзи.

www.ziyouz.com kutubxonasi

ҳадиқа حديقه кўплиги **ҳадойиқ** боғ; ~ **йи пургул** гулзор, гулга тўла боғ.
ҳадй هدى тўғри, ҳидоят йўлидан юргизиш.
ҳадойиқ حدايق **ҳадиқа** нинг кўплиги.
ҳадойо هدايا **ҳадиййа** нинг кўплиги.
ҳажар حجر тош.
ҳажаркўб حجركوب тош майдаловчи.
ҳажворо هجوآرا ҳажв қилувчи, масхара қилувчи.
ҳажжом حجام сартарош; зулук ёрдамида қон чиқарувчи сартарош.
ҳажжомваш حجاموش зулук билан қон чиқарувчи сартарошдек.
ҳажла حجله чодир, келин учун жиҳозланган хона; ~ **йи ноз** эркаланиш уйи.
ҳаз خظ ҳузур, ҳаловат; ~ **топмақ** ҳузурланмоқ, ҳаловат топмоқ.
ҳазайон هزيان **ҳазйон** га қ.
ҳазан حزن **байту-л-** ~ ғамхона, қайғу уйи.
ҳазар حضر сафарнинг зидди, ўрноқ турмуш.
ҳаззоз هزاز ҳазилкаш, қизиқчи.
ҳазиз حضيض ҳад, чегара; туб, таг; ~ **и арз** ер ости.
ҳазимат هزيمت 1) мағлубият, енгилиш; 2) чекиниш, қочиш; ~ **айламак** 1) енгилмоқ; 2) қочмоқ.
ҳазира خظيره 1) атрофи ўралган жой; 2) хилхона; 3) қўр.
ҳазйон ва **ҳазайон** هذيان 1) алаҳсиш; 2) бемаъни, бекорчи гап.
ҳазл هزل мазақ.
ҳазм هزم ғолиб бўлиш, енгиш; ~ **бермак** талофат етказмоқ, ~ **ойини** эҳтиёткорлик;
ҳазмозмой هزم آزماى енгувчи, ғалабани тотувчи; ~ **тушмак** енгмоқ, ғалаба қозонмоқ.
ҳазор I هزار булбул.
ҳазор II هزار минг.
ҳазора هزاره қабила номи.
ҳазордастон هزاردستان булбул.
ҳазр حزر тахмин, тусмол.
ҳай I حى тирик; ~ **йи мужиб**, ~ **йи қадир** тангри.

ҳай II حى қабила номи.
ҳайал حيل кечикиш, ҳаяллаш; ~ **қилмақ** кечикмоқ, ҳаялламоқ.
ҳайафшон حى افشان тириклик бағишловчи.
ҳайжо هيجا жанг; ~ **олати** қурол-яроқ.
ҳаййиз حيز макон; масофа; ~ **и имкон** имкон доираси.
ҳайкал هيكل гавда, жисм.
ҳайлиғ حيليغ тириклик; тангрилик.
ҳайлож حيلاج 1) ҳаёт чашмаси; 2) Аттор қаламига мансуб бир асар номи.
ҳайратангиз حيرت انگيز ҳайратга солувчи.
ҳайотафзо حيات افزا ҳаётни узайтирувчи.
ҳайратобод حيرت آباد ҳайратмакон.
ҳайрату-л-фуқаҳо حيرة الفقها фақиҳларни ҳайратга солувчи; уламоларга бериладиган лақаб.
ҳайратфизой حيرت فزاى ҳайратга солувчи.
ҳайуло هيولا ҳар нарсанинг асли, келиб чиқиши.
ҳайун هيون 1) туя; 2) от.
ҳайъат هيئت шакл, суврат; **илми** ~ илми астрономия; ~ **и махрут** минора; ~ **и мустадир** ер курраси; ~ **и тулоний** Сомон йўли.
ҳайъатпазир هيئت پذير шаклланувчи, турли сувратга кирувчи.
ҳаким حكيم кўплиги **ҳукамо** 1) доно; 2) файласуф; 3) табиб.
ҳакимий حكيمى табибона, ҳакимларча.
ҳакка حكه қашиш, қашиниш; қичима; ~ **йи шанъат** шармандали қашиниш.
ҳаккок حكاك ўймакор уста, наққош, сангтарош.
ҳал حل 1) аралаштириш; 2) эритиш; ~ **айламак** 1) аралаштирмоқ; 2) эритмоқ.
ҳалим حليم юмшоқ; ~ **қилмақ** ҳалим пиширмоқ.
ҳаллол حلال ҳал қилувчи, ечиб берувчи.
ҳалова حلاوه ҳолва.
ҳалоҳил هلاهل тиниқ; ~ **заҳри, заҳри** ~ тиниқ заҳар.
ҳалул حلول бир нарсанинг иккинчи бир нарсага айланиши, турланиш.
ҳалқавор حلقه وار ҳалқасимон.

www.ziyouz.com kutubxonasi

ҳамал I حمل март; у савр март ва апрель.

ҳамал II حمل қўй.

ҳамал III حمل гуручнинг бир нави.

ҳамбар همبر баробар, тенг; ~ **бўлмоқ** бирор нарса ичига тенг. баробар кирмоқ, бир хил миқдорда бўлмоқ.

ҳамвисоқ هموثاق ҳамхона.

ҳамвор هموار текис; юмшоқ; ~ **айламак** текисламоқ.

ҳамвора همواره ҳамиша, муттасил.

ҳамгом همگام ҳамқадам, йўлдош.

ҳамд حمد мақтов.

ҳамдарс همدرس мактабдош, синфдош.

ҳамдаст همدست қўлдош, кўмакчи, шерик.

ҳамдастлиқ همدستلیق қўлдошлик, кўмаклашув.

ҳамдостон همداستان шерик, дўст.

ҳамдостона همداستانه шерикликда, биргаликда.

ҳамдостонлиқ همداستانلیق шериклик, биргалик.

ҳамдўш همدوش елкадош.

ҳамзабон همزبان тилдош, бир тилли.

ҳамзод همزاد тенгқур.

ҳамзону همزانو ёнма-ён.

ҳамзонулиғ همزانولیغ ёнма-ёнлик, биргалик.

ҳамийят حمیت 1) жаҳд, интилиш; 2) манманлик; нафратланиш.

ҳамим حمیم иссиқ, ҳароратли; ~ дашти жазирама чўл.

ҳамимвор حمیموار иссиқдек, жўшқин.

ҳамин همین ушбу.

ҳаминонлиқ همعنانلیق биргалик, ҳамроҳлик; ~ айламак бирга бўлмоқ.

ҳамкисват همکسوت бир хил кийинган.

ҳамл حمل кўтариш, кўтариб юриш; ~ **аййоми** туғиш кунлари; ~ **қилмақ** туғмоқ; 2) юк.

ҳаммасоф همصاف сафдош, қуролдош.

ҳаммашраб هم‌مشرب бир хил хулқли.

ҳаммаҳд هم‌مهد 1) бешикдош; 2) тобутдош.

ҳамнабард همنبرد рақиб, қарши томон.

ҳамнанг همننك бировнинг уятига шерик бўлиш, у билан бирга уялиш.

ҳамнафас همنفس ўртоқ, дўст.

ҳамнишаст همنشست суҳбатдош, бирга ўтирувчи, ҳаммажлис; улфат.

ҳамнишин همنشین суҳбатдош, бирга ўтирувчи, улфат.

ҳамнишонлиғ همنشانلیغ белгидошлик, бир хиллик.

ҳамовард هم‌آورد рақиб, қарши томон.

ҳамовардлиқ هم‌آوردلیق рақиблик.

ҳамойил حمایل елкадан белга тушадиган камар, тасма ёки боғич; **қўли ~ бўлмоқ** қучоқламоқ; ~ **этмак** қучмоқ.

ҳамома حمامه каптар.

ҳамошийон هم‌آشیان бир ин, уяда яшовчилар.

ҳампар همپر ҳамқанот, бир-бирига яқин учиш.

ҳампеша همپیشه касбдош.

ҳампешалик هم‌پیشه لیك касбдошлик.

ҳампой همپای ҳамроҳ; ~ **бўлмақ** ҳамқадам бўлмоқ.

ҳампойлиқ همپایلیق ҳамроҳлик, йўлдошлик.

ҳамро حمرا қизил.

ҳамроз همراز сирдош.

ҳамрозлиқ همروازلیق сирдошлик.

ҳамсабақ هم‌سبق сабоқдош, синфдош.

ҳамсайр هم‌سیر бирга сайр қилувчи.

ҳамсанг هم‌سنگ бир хил, тенг (оғирлик).

ҳамсарлик همسرلیك тенгқурлик.

ҳамсин همسن тенгдош, тенгқур.

ҳамтак همتك бирга юрувчи, югурувчи.

ҳамтаклик همتكلیك ҳамроҳлик.

ҳамтариқ همطریق йўлдош, ҳамроҳ.

ҳамто همتا 1) тенг, ўхшаш, 2) ўртоқ.

ҳамул I همول ўша, шундай; ~ дам шу онда.

ҳамул II حمول кажава.

www.ziyouz.com kutubxonasi

ҳамул III حمول чидамли, сабрли.

ҳамун همون дашт, чўл.

ҳамфанлиғ همفنلیغ насбдошлик.

ҳамхоб همخواب ва **ҳамхоба** همخوابه ётиқдош, эр-хотин.

ҳамхоба همخوابه ҳамхоб га қ.

ҳамхобалиқ همخوابه لیق ётиқдошлик, бирга ётишлик.

ҳамқад همقد бўйдош.

ҳамқадам همقدم бирга юрувчи, дўст; ~ **бўлмақ** бирга юрмоқ.

ҳамқадамлиқ همقدملیق йўлдошлик, ҳамроҳлик.

ҳамқо' حمقا **бақли** ~ семизўт.

ҳангом هنگام фурсат, пайт, вақт.

ҳангома هنگامه 1) йиғин, жамоа, тўда; 2) жанжал, ғавғо; ~ **йи дард** дард можароси; ~ **бўлмақ** рўй бермоқ, юз бермоқ; ~ **тузмак** атрофга одамларни йиғмоқ.

ҳангомаоро هنگامه آرا йиғинни қизитувчи.

ҳангомафуруз هنگامه فروز йиғинни қизитувчи.

ҳанжар حنجر томоқ, ҳалқум.

ҳанжор هنجار тўғри, текис.

ҳанзал حنظل итқовун.

ҳарб حرب уруш; ~ **аҳли** жангчилар; ~ **этмак** урушмоқ.

ҳарж حرج айб, хато, гуноҳ.

ҳарза هرزه бекор, беҳуда; ~ **хаёл** хом хаёл; ~ **кезмак** беҳуда юрмоқ.

ҳарзагард هرزه گرد бефойда айланувчи; дайди.

ҳарзагуфтор هرزه گفتار беҳуда гапирувчи; вайсақи.

ҳарзагўй هرزه گوی вайсақи.

ҳарзакиш هرزه کیش сафсатабоз.

ҳарзакор هرزه کار беҳуда иш қилувчи.

ҳарзановард هرزه ناورد беҳуда югурувчи.

ҳарзапайванд هرزه پیوند беҳуда гапирувчи.

ҳарзасарой هرزه سرای беҳуда гапирувчи.

ҳари ва **ҳарий** حری 1) муносиб, лойиқ; 2) бардош; чидам; ~ **бермак** бардош қилмоқ, чидамоқ.

ҳарий حری ҳарига қ.

ҳарим حریم 1) хотин, хотинлар; 2) хотинларнинг ички хонаси.

ҳариф حریف ўртоқ, шерик, улфат.

ҳарифозмой حریف آزمای ўртоқ, улфат.

ҳарифона حریفانه дўстона.

ҳариш حریش тоза эмас, аралаш; **ҳарому** ~ жуда ҳаром.

ҳариқ حریق куювчи, ёнувчи.

ҳароратомиз حرارت آمیز қизғин, ўтли.

ҳароратпазир حرارت پذیر иссиқ.

ҳароратфизой حرارت فزای қизитувчи, иссиқни орттирувчи.

ҳарос هراس қўрқиш, даҳшат, ваҳима; ~ **қилмақ** қўрқмоқ.

ҳаросон هراسان қўрққан, ваҳимага тушган; ~ **бўлмақ**, ~ **эрмак** қўрқмоқ.

ҳарун حرون қайсар, ўжар.

ҳарунлиғ حرونلیغ қайсарлик, ўжарлик.

ҳарф حرف кўплиги **ҳуруф** товушнинг ёзувдаги белгиси.

ҳасаб حسب хислат, обрў, фазилат.

ҳасаблиқ حسبلیق фазилатли, хислатли.

ҳасадбанд حسدبند ҳасад қилувчи.

ҳасадгар حسدگر ҳасадчи.

ҳасан حسن яхши, чиройли.

ҳасб حسب миқдор; ~ **и ҳол** куч етганча, ҳолга кўра.

ҳасбатан حسبة ~ **ли-л-лоҳ** худо ҳақи, худо учун.

ҳасин حصین мустаҳкам; ~ **қўрғон** мустаҳкам қўрғон.

ҳасир حصیر 1) бўйра, палос, кийиз; 2) зиндон.

ҳасирий حصیری палос тўқиш учун ишлатиладиган мато, палосий мато; ~ **либос** палосий матодан тикилган кийим.

ҳаср حصر 1) чегаралаш; 2) ҳисоб, ҳисоблаш.

ҳасуд حسود ҳасадчи.

ҳафид حفید кўплиги **аҳфод** набира.

ҳафра حفره чуқур, ўра.

ҳафт هفت етти.

ҳафтжўш هفت جوش етти метал қоришмаси.

www.ziyouz.com kutubxonasi

ҳашам حشم кўплиги **аҳшом** сарой аҳллари.

ҳашар حشر йиғин, тўда; ~ **куни** ўликларнинг тирилиш куни.

ҳашаф حشف ёмон, сифатсиз хурмо.

ҳашв حشو устак, қўшимча; ~ **эрмак** тўлмоқ.

ҳашмат حشمت дабдаба, шуҳрат.

ҳашматрон حشمت‌ران ҳашаматни хуш кўрувчи.

ҳашо حشا кўплиги **аҳшо** ичак-чавоқ.

ҳашр حشر йиғилиш, тўпланиш; ~ **субҳи** тирилиш куни.

ҳақгўй حقگوی 1) тўғри сўз; 2) бир қуш номи.

ҳақиқат حقیقت кўплиги **ҳақойиқ** чин.

ҳақиқатбин حقیقت‌بین ҳақиқатни кўрувчи.

ҳаққу-н-нос حق الناس киши ҳақи, бировнинг ҳақи.

ҳез هیز 1) номуссиз; 2) хотинчалиш.

ҳема هیمه ўтин.

ҳемавор هیمه‌وار ўтиндек.

ҳибо حبا ҳадя, совға.

ҳиддат حدت 1) тезлик, иссиққонлик; 2) кескир, ўткир; **қилич** ~ **и** қиличининг ўткирлиги.

ҳидойат هدایت 1) етаклаш, тўғри йўлга етаклаш; 2) йўлбошчи, муршид; ~ **қосид** тўғри йўлга интилувчи; ~ **айламак** тўғри йўлга бошламоқ.

ҳижо هجا 1) ҳажв қилиш; 2) бўғинлаб; ҳарфлаб ўқиш; 3) араб алифбоси ҳарфлари; ~ **тумори** ёзувли тумор.

ҳижоб حجاب парда; ~ **и пинҳоний** яширин парда; **пардаи** ~ иффат; **рафйи** ~ уялмаслик; **ўзлук** ~ **и** манманлик, худбинлик; ~ **дафъ қилмақ** тўсиқни олиб ташламоқ; ~ **ўтиға совурмақ** уялишни йўқ қилмоқ; ~ **бўлмақ** тўсиқ бўлмоқ.

ҳижоблиғ حجابلیغ пардали.

ҳижоз حجاز мусиқада бир мақом номи.

ҳижронкаш هجران‌کش ҳижронли, фироқли.

ҳижор حجار тошлар.

ҳизабр هزبر шер.

ҳийал حیل ҳийла нинг кўплиги.

ҳийла حیله кўплиги **ҳийал** найранг.

ҳийлаандеш حیله اندیش ҳийла қўзғатувчи.

ҳийлакор حیله کار ҳийлагар, фирибгар.

ҳийлапайванд حیله پیوند ҳийлагар, фирибгар.

ҳийлапеша حیله پیشه ҳийлагар, фирибгар.

ҳийласоз حیله ساز ҳийлагар, фирибгар.

ҳийласозлик حیله سازلیك ҳийлакорлик.

ҳийлатангез حیلت‌انگیز ҳийлагар, ҳийла қўзғатувчи.

ҳийлатсигол حیلت‌سگال маккор, ҳийлагар.

ҳийн ва ҳин حین кўплиги **аҳйон** вақт, вақт оралиғи, фурсат.

ҳикматгард حکمت‌گرد ҳикмат соҳиби, доно.

ҳикматжўй حکمتجوی доно, ҳоким.

ҳикматмаоб حکمت‌مآب ҳаким, файласуф.

ҳикматобод حکمت‌آباد ҳикмат равнақ топган жой.

ҳикматойин حکمت‌آیین ҳаким, доно.

ҳикматомез حکمت‌آمیز ҳикматли, фалсафий.

ҳикматосо حکمت‌آسا ҳикматли.

ҳикматпаноҳ حکمت‌پناه ҳикмат, донолик ҳомийси.

ҳикматпараст حکمت‌پرست ҳаким, файласуф.

ҳикматпеша حکمت‌پیشه файласуф, донишманд.

ҳикматсиришт حکمت‌سرشت ҳикматли.

ҳикматсоз حکمت‌ساز донишманд, файласуф.

ҳикматқийос حکمت‌قیاس билимдон, доно.

ҳикматқисм حکمت‌قسم ҳаким, файласуф.

ҳикойатгузор حکایت‌گذار ҳикоячи, ровий.

ҳилв حلو ширин, ёқимли; **нукта** ~ **и** сўз ширинлиги.

ҳилйа حلیه безак.

ҳилм حلم юмшоқлик, мулойимлик; ~ **маъдани** мулойимлик кони; ~ **у ҳайо аҳли** юмшоқ табиат ва ҳаёли кишилар.

ҳилол هلال янги ой; ~ **ўлмақ** эгилмоқ, озмоқ.

ҳилолий هلالی ой суврат; ~ **қадаҳ,** ~ **жом** янги ой шаклидаги жом; қадаҳ; ~ **қош** эгма қош; **кишти** ~ ҳилол шаклидаги май коса.

ҳилолойин هلاآیین ҳилолдек; эгма.

www.ziyouz.com kutubxonasi

ҳимл حمل кўплиги **аҳмол** юк.

ҳимматвар همتور ҳимматли, сахий, мард.

ҳимматлиғ همتليغ ҳимматли.

ҳимо حما безгак.

ҳин حين **ҳийн** га қ.

ҳинно حنا ҳина ранг, қизил; ~ **қон** қизил қон.

ҳирз حرز тумор; ~ **амоний** омонлик тумори.

ҳирмон حرمان маҳрумлик, жудолик; **доғи** ~ жудолик доғи.

ҳировул هراول қўшиннинг олди.

ҳирос حراث эҳтиёт, сақланиш; ~ **бўлмақ** эҳтиёт бўлмоқ, сақланмоқ.

ҳиросат حراثت муҳофаза қилиш, қўриқлаш.

ҳирскеш حرص‌كيش очкўз.

ҳирфа حرفه ва **ҳирфат** حرفت касб, ҳунар; ~ **аҳли** ҳунармандлар, косиблар.

ҳирфавар حرفه ور ҳунарманд, косиб.

ҳирфат حرفت **ҳирфа** га қ.

ҳирқат حرقت аланга, шуъла.

ҳисн حصن қўрғон, қалъа; ~ **и ҳасин** истеҳком.

ҳисом حسام шамшир.

ҳисор حصار қалъа, қўрғон; ~ **даври** қалъа атрофи.

ҳисорнишин حصارنشين қалъада ўтирувчи.

ҳифз حفظ сақлаш; ~ **айламак,** ~ **этмак,** ~ **қилмақ** сақламоқ, ёд олмоқ.

ҳиқд حقد гина, кек.

ҳодий هادى йўлбошчи, раҳбар, муршид; ~ **йи субул** тўғри йўлга бошловчи.

ҳодис حادث кўплиги **ҳаводис** содир бўлган, юз берган; ~ **бўлмақ** юз бермоқ; ~ **этмак** пайдо бўлмоқ.

ҳодиса حادثه **ҳодис** га қ.

ҳодисот حادثات **ҳодиса** нинг кўплиги; ~ **и рўзгор турмуш ҳодисалари.**

ҳожат حاجت кўплиги **ҳожот** ва **ҳавойиж** лозимлик, зарурлик.

ҳожи حاجى кўплиги **ҳужжож** ҳаж қилувчи.

ҳожиб حاجب 1) парда; 2) эшикчи; 3) қош.

ҳожот حاجات **ҳожат** нинг кўплиги.

ҳозим حاضم ҳазм қилувчи, мунҳазим.

ҳозир حاضر кўплиги **ҳуззор** 1) ўтроқ; 2) шаҳарли.

ҳозирбош حاضرباش тайёр туриш; тайёр туришга буйруқ.

ҳозиқ حاذق уста, моҳир, тажрибали.

ҳойил I حايل тўсиқ; ~ **қилмақ** тўсмоқ, парда тутмоқ.

ҳойил II هايل даҳшатли, қўрқинчли; **наърайи** ~ даҳшатли ҳайқириқ.

ҳокий حاكى ҳикоя қилувчи, қиссагўй.

ҳоким حاكم кўплиги **ҳукком** подшоҳ.

ҳол حال кўплиги **аҳвол** 1) ҳолат, равиш; 2) сўфиларнинг ибодатда ўзидан кетиши.

ҳола هاله ойнинг ёруғ гардиши.

ҳолат حالت кўплиги **ҳолот** равиш.

ҳомий حامى 1) тайёр; 2) тез, ҳозироқ.

ҳоло حالا ҳозир, шу пайтда.

ҳолот حالات **ҳолат** нинг кўплиги.

ҳомил حامل кўтарувчи, юк кўтарувчи; ~ **и роз** сир сақловчи; **руқъа** ~ **и** хат, ёзув ишларини олиб борувчи.

ҳомун هامون дашт, чўл, саҳро; ~ **этмак** янчмоқ, текисламоқ.

ҳор حار иссиқ, ҳароратли; ~ **у йобис** иссиғу қуруқ (мизож).

ҳорис حارس ер ҳайдовчи, деҳқон.

ҳосид حاسد ҳасадчи; ~ **бўлмақ** ҳасад қилмоқ.

ҳосилан حاصلا натижада, хуллас.

ҳосиллиқ حاصلليق натижали, фойдали.

ҳосса حاسه кўплиги **ҳавос** ҳис, сезги.

ҳотиф هاطف ички товуш, виждон овози; бақирувчи, овоз чиқарувчи.

ҳофиз حافظ кўплиги **ҳуффоз** 1) сақловчи; 2) Қуръонни ёд билувчи; 3) мақом айтувчи; ~ **и вусқо Қуръонни тўла** ёд олган; ~ **и мужаввад** Қуръонни тажвид қоидаларига мувофиқ ўқувчи.

ҳошо حاشا ҳеч, ҳеч қачон, инкор билдирувчи сўз; ~ **ли-л-лоҳ** Оллоҳ сақласин, худо сақласин.

www.ziyouz.com kutubxonasi

ҳубал هبل Маккада исломгача бўлган бутлардан бирининг номи.
ҳубб حب севиш, муҳаббат.
ҳубоб حباب заррача, қатра; **ашк ~ и** кўз ёши қатралари; **етти ~** осмон; **зақан ~ и** бақбақа айланаси.
ҳубуб حبوب кўплиги **ҳубубот** дон, уруғ.
ҳубубот حبوبات **ҳубуб** нинг кўплиги.
ҳубут هبوط тушиш, нозил бўлиш.
ҳувайдо هويدا аён, равшан, очиқ.
ҳувиййат هويت моҳият.
ҳудий حدى куй номи.
ҳудо هدى тўғри йўл.
ҳудуд حدود **ҳадд** нинг кўплиги.
ҳудҳуд هدهد попушак.
ҳужаж حجج **ҳужжат** нинг кўплиги.
ҳужжат حجت кўплиги **ҳужаж** далил.
ҳужжож حجاج **ҳожи** нинг кўплиги.
ҳуззор حضار ҳозир нинг кўплиги.
ҳузн حزن ғам, қайғу.
ҳуй هوى : **ҳай ила ~** ҳай-ҳай, оҳ-оҳ.
ҳукамо حكما **ҳаким** нинг кўплиги.
ҳукком حكام **ҳоким** нинг кўплиги.
ҳукм حكم кўплиги **аҳком** қарор, қонун.
ҳулал حلل **ҳулла** нинг кўплиги.
ҳулйа حليه тўғриси ҳилйа.
ҳулла حله кўплиги **ҳулал** кийим.
ҳуллабоф حله باف ипак тўқувчи.
ҳуллавор حله وار безакли; **~ этмак** безамоқ.
ҳуллапўш حله پوش безакли кийим киювчи.
ҳулласон حله سان безакли.
ҳулм حلم кўплиги **аҳлом** туш.
ҳулул حلول кириш, дохил бўлиш; **~ этмак, ~ қилмақ** кириб олмоқ, жойлашмоқ.

ҳуммо حما иситма.
ҳумо ва **ҳумой** همای бахт қуши.
ҳумой همای **ҳумо** га қ.
ҳумоймисол همای‌مثال бахт қушидек.
ҳумойун همايون қутлуғ, муборак; **~ қуш** бахт қуши.
ҳумойунваш همايون‌وش бахтли, бахтиёр.
ҳумойунвуруд همايون‌ورود бахт келтирувчи.
ҳумойунфар همايون‌فر энг олий шон-шавкат.
ҳумойунфол همايون‌فال қутлуғ, бахтли.
ҳумрат حمرت қизиллик.
ҳумум حموم 1) иссиқлик; 2) машаққат.
ҳуна هونه эркак кийик.
ҳунар هنر касб.
ҳунарвар هنرور ҳунарманд.
ҳунарий هنرى **ҳунар** га тегишли.
ҳунаркор هنركار ишбилармон, ҳунарманд.
ҳунарпарвар هنرپرور ҳунарни севувчи.
ҳур حور кўплиги **аҳрор** 1) гўзал қизлар, жаннат қизлари; 2) қуёш.
ҳурнажод حورنژاد ҳур наслидан.
ҳуруф حروف **ҳарф** нинг кўплиги.
ҳурқат حرقت ёниш, куйиш.
ҳусайний حسينى 1) султон Ҳусайннинг тахаллуси; 2) мусиқада мақом номи.
ҳусом حسام қилич.
ҳусул حصول ҳосил бўлиш; **~ бўлмақ** етишмоқ; **~ топмақ** қўлга киритмоқ.
ҳут I حوت ой номи (февраль март ойларига тўғри келади).
ҳут II حوت балиқ.
ҳуфра حفره чоҳ, ўра, чуқур.
ҳуффоз حفاظ **ҳофиз** нинг кўплиги.
ҳушкирдор هوشكردار эсли, ҳушли, ақлли.
ҳушлуқ هوشلوق ҳушёр.

www.ziyouz.com kutubxonasi

ҳушманд هوشمند ҳушёр, эсли, зийрак.

ҳушмандона هوشمندانه оқилона.

ҳушрабой هوشربای ҳушни олувчи.

ҳуққа حقه қутича; ~ **йи ақиқ** маҳбубанинг оғзи.

ҳуққабоз حقه باز найрангбоз.

ҳуққалиқ حقه لیق қутичали, қутичага жойланган; ~ **инжу** қутичага жойланган инжу.

ҳудаж هودج кажава.

КРАТКИЙ СЛОВАРЬ
К ПРОИЗВЕДЕНИЯМ НАВОИ

На узбекском языке

Ташкент, «Фан»

Муҳаррир **М. Содиқова**
Бадиий муҳаррир **Б. Хайбуллин**
Мусаввир **Е. Владимиров**
Техмуҳаррир **Х. Бобомухамедова**
Мусаҳҳиҳ **М. Саидова**

ИБ № 6163

Теришга берилди 3.06.92 Босишга рухсат этилди 6.02.93 Қоғоз бичими $84 \times 108^1/_{32}$. «Газетная» қоғози № 1. Адабий гарнитура. Юқори босма. Шартли босма т. 18,54. Ҳисоб-нашриёт т. 14,0 Нусха 30000. Буюртма 2509. Келишилган нархда.

ЎзР ФА «Фан» нашриёти: Тошкент, 700047, Гоголь кўчаси, 70.

Ўзбекистон Давлат матбуот қўмитаси ҳузуридаги Тошкент китоб-журнал ишлаб чиқариш фабрикасида босилди. Тошкент, Юнусобод даҳаси, Муродов кўчаси, 1.

www.ziyouz.com kutubxonasi